

Tom II

WSTĘP	2
SŁOWNICTWO PROFESJONALNE WYKORZYSTYWANE W POLSKIEJ DEBACIE PARLAMENTARNEJ	6
NAZWY PARTII POLITYCZNYCH ZAREJESTROWANYCH PO 1989 ROKU	197

Wstęp

Szczególną rolę w mojej pracy odegrała leksyka profesjonalna służąca komunikacji politycznej. Pojęcie *profesjolekt polityczny* rozumiem bardzo szeroko. Obejmuje on leksykę zarówno stricte polityczną, jak i ekonomiczną, społeczną, prawniczą, historyczną, religijną. Zróżnicowanie specjalistyczne słownictwa wynika z podstawowego celu debaty politycznej, jakim jest stanowienie prawa w różnych zakresach oraz działalność państwowotwórcza.

Głównym kryterium doboru słownictwa profesjonalnego było jego użycie w debacie parlamentarnej we wskazanym przedziale czasowym od 2005 roku do 2009 roku, potwierdzone w stenogramach z posiedzeń Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.¹ Wśród zebranych i objaśnionych leksemów profesjonalnych występują specjalistyczne połączenia wyrazowe, np.: laska => laska marszałkowska. Znaczenie słownictwa ustaliłem na podstawie opracowań leksykograficznych: *Słownik języka polskiego* pod red. Witolda Doroszewskiego² oraz *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny* pod red. Haliny Zgółkowej³, uwzględniłem także znaczenie kontekstowe niezgodne ze znaczeniem leksykalnym.

Artykuł hasłowy, ma określonym schemat. Wyrazem hasłowym jest profesjonalizm. Jeśli hasło wystąpiło w obu opracowaniach leksykograficznych, wtedy definicje podaję rozpoczynając od starszego źródła. Każda definicja stanowi osobny akapit. Notuję jedynie te definicje, których kontekst zgodny jest z użyciem hasła podczas debaty parlamentarnej, pomijam inne znaczenia leksemów zarejestrowane za wspomnianymi wcześniej słownikami. Jeżeli w materiałach leksykograficznych w obrębie jednego hasła występują zdefiniowane połączenia wyrazowe, których użycie potwierdzają materiały stenograficzne z posiedzeń Sejmu, umieszczam je zgodnie ze źródłem pod właściwą definicją. Jeśli pojawia się w stenogramach znaczenie inne niż

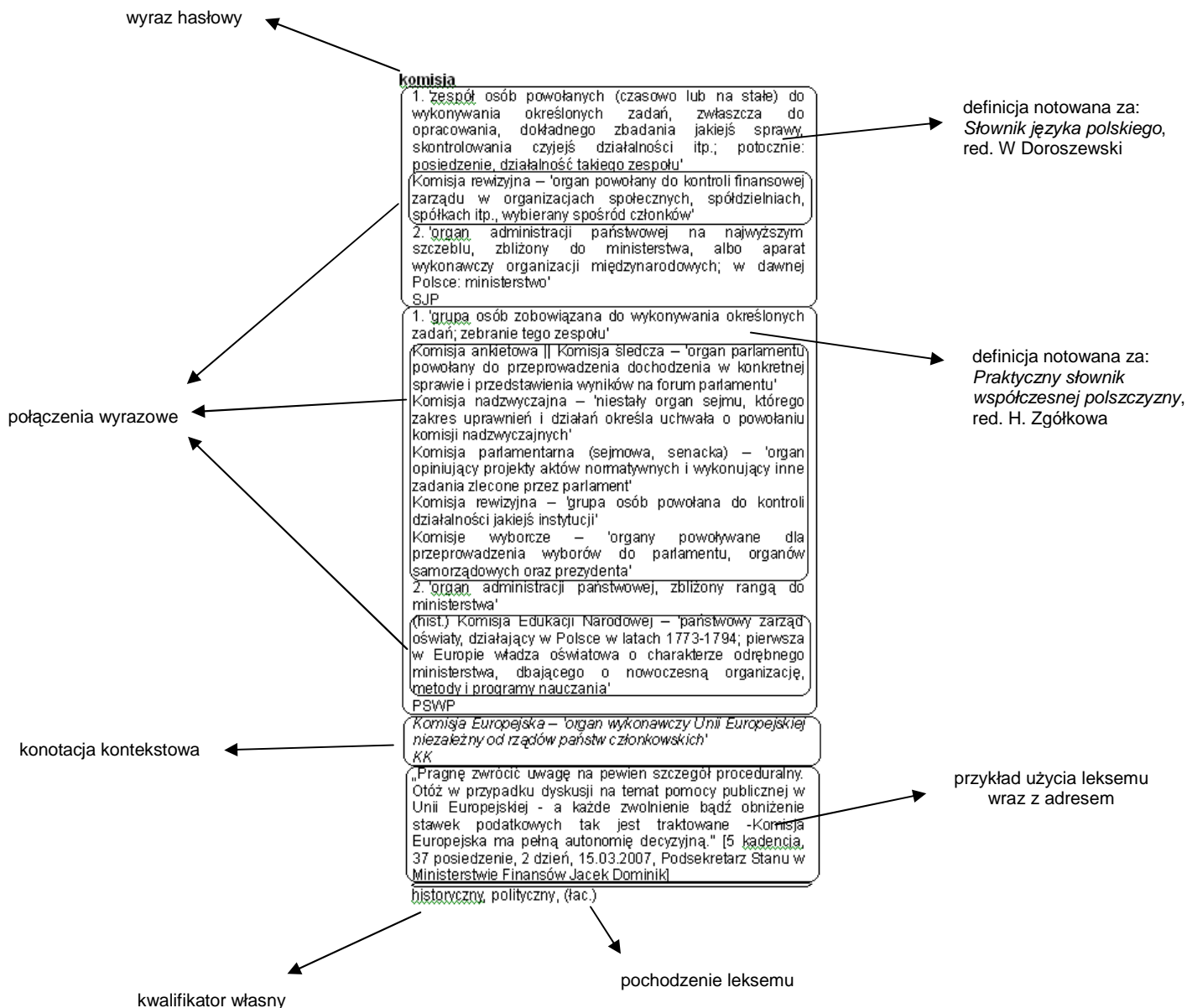
---

¹ W trakcie debaty parlamentarnej było modyfikowane.

² *Słownik języka polskiego*, pod red. W Doroszewski, Warszawa 1958.

³ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgółkowa, Poznań 1994-2005.

dotychczas zanotowane w słownikach, zamieszczam je poniżej leksykograficznego.

Przykłady użycia potwierdzają jedno ze znaczeń, w których wystąpił dany leksem w debacie parlamentarnej. Jeśli wystąpił w znaczeniu zmodyfikowanym i jest weryfikowany na podstawie kontekstu, wtedy przykład potwierdza znaczenie kontekstowe. Pod przykładem podaję jego adres. Podaję w nawiasie

kwadratowym po przecinku: numer kadencji, numer posiedzenia, numer dnia obrad, datę oraz dane dotyczące przemawiającego. Artykuł hasłowy zamykają kwalifikatory, informujące jakich dziedzin nauki dotyczy dany leksem. Kwalifikatory te nie mają charakteru kwalifikatorów leksykograficznych, odzwierciedlają one kontekst użycia danego profesjonalizmu w debacie parlamentarnej. Za kwalifikatorem, po przecinku, w nawiasie okrągłym, podaję, z jakiego języka pochodzi słowo.

Zapóżyczenia z języków obcych ustaliłem na podstawie *Słownika wyrazów obcych* Mirosława Jarosza pod redakcją naukową Ireny Kamińskiej-Szmaj⁴. Uzupełnień pochodzenia wyrazów wątpliwych dokonałem na podstawie *Słownika wyrazów obcych* pod redakcją Zygmunta Rysiewicza, Jana Safarewicza, Eugeniusza Słuszkiewicza i Edwarda Tryjarskiego⁵.

Celem ujednoczenia tekstu słownika zastępuję znaczniki, ujmujące znaczenia haseł, wykorzystanie w *Słowniku języka polskiego* pod red. Witolda Doroszewskiego⁶ oraz *Praktycznym słowniku współczesnej polszczyzny* pod red. Haliny Zgółkowej⁷, stosując do wszystkich definicji apostrof np.: 'żona cara lub władczyni sprawująca rządy carskie'.

Ponadto użyte przez autorów słownictwo kwalifikatory zapisuję w formie skrótowej w nawiasie okrągłym np. (ekon.).

---

⁴ M. Jarosz, *Słownik wyrazów obcych*, Wrocław 2001.

⁵ *Słownik wyrazów obcych*, pod redakcją Z. Rysiewicza, J. Safarewicza, E. Słuszkiewicza, E. Tryjarskiego, Warszawa 1958.

⁶ *Słownik języka polskiego*, pod red. W. Doroszewski, Warszawa 1958.

⁷ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgółkowa, Poznań 1994-2005.

Wykaz skrótów

SJP – *Słownik języka polskiego*, red. W Doroszewski, Warszawa 1958

PSWP – *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgólkowa, Poznań 1994-2005

KK – konotacja kontekstowa

Kwalifikatory:

(admin.) – administracyjny	(oficjal.) – oficjalny
(architekt.) – architektoniczny	(part.) – partyjny
(artyst.) – artystyczny	(podn.) – podniosły
(daw.) – dawny, dawniej	(pogard.) – pogardliwy (komuch)
(dyplom.) – dyplomatyczny	(polit.) – polityka, polityczny
(ekon.) – ekonomia, ekonomiczny	(politolog.) – politologiczny
(filoz.) – filozoficzny	(pot.) – potoczny
(finans.) – finansowy	(pras.) – prasowy
(fraz.) – frazeologiczny	(praw.) – prawo, prawniczy, prawny
(geogr.) – geografia, geograficzny	(przen.) – przenośnie
(gosp.) – gospodarczy	(przestarz.) – przestarzały
(handl.) – handlowy	(relig.) – religijny
(hist.) – historia, historyczny	(rzad.) – rzadki
(iron.) – ironiczny	(społ.) – społeczny
(kościel.) – kościelny	(socjolog.) – socjologiczny
(książk.) – książkowy	(środowisk.) – środowiskowy
(księg.) – księgowy	(teolog.) – teologiczny
(kult.) – kultowy	(urzęd.) – urzędowy
(kultur.) – kulturowy	(wojsk.) – wojskowość, wojskowy
(lit.) – literatura	(wulg.) – wulgarny
(literaturozn.) – literaturoznawczy	(żart.) – żartobliwy

Pochodzenie:

(ang.) – angielski	(łac.) – łaciński
(ar.) – arabski	(mong.) – mongolski
(cel.) – celtycki	(niem.) – niemiecki
(czes.) – czeski	(ros.) – rosyjski
(fr.) – francuski	(tyb.) – tybetański
(gr.) – grecki	(wł.) – włoski
(hiszp.) – hiszpański	

Słownictwo profesjonalne wykorzystywane w polskiej debacie parlamentarnej

A

abdykacja

(przen.) 'zrzeczenie się tronu, rezygnacja z władzy monarszej'

SJP

'zrzeczenie się władzy przez panującego monarchę'

PSWP

'rezygnacja z władzy, podanie rządu do dymisji lub rozwiązanie sejmu'

KK

„Ta zmiana nastąpiła, to, co państwo tutaj proponowaliście we wstępnym zakresie, w 1998 r. zrobił rząd AWS-u i Unii Wolności - wtedy tam byli samorządowcy związani z tzw. spółdzielnią, częścią AWS, i Unią Wolności - i ten sam rząd tę ustawę zmienił, dostosowując do dotychczasowego, czyli dzisiaj obowiązującego systemu, w 2001 r., jeszcze przed abdykacją, że tak powiem.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 17.12.2008, Poseł Bolesław Grzegorz Piecha] polityczny, (łac.)

abolicja

(praw.) 'akt prawny anulujący postępowanie karne w stosunku do czynu przestępczego'

SJP

1. (praw.) 'zniesienie prawa, ustawy, zarządzenia'

2. (praw.) 'ustawowy nakaz niewszczywania postępowania karnego za określone przestępstwa popełnione przed wydaniem ustawy zawierającej powyższy nakaz'

PSWP

„Abolicja, którą zresztą po raz ostatni przeprowadziliśmy w roku 2003, niczego nie rozwiązuje, lecz raczej przyciąga nowe fale nielegalnych uchodźców, tak więc nie rozwiązując tego problemu. Myślę, że tutaj musimy się raczej odnieść i obserwować doświadczenia krajów, w których kwestie nielegalnych imigrantów są o wiele bardziej nabrzmiałe.” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 3 dzień, 16.02.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Wiesław Tarka] prawniczy, (łac.)

abrogacja

(praw.) 'odwołanie, zniesienie, uchylenie wydanego prawa albo wyroku'

SJP

(praw.) 'uchylenie ustawy lub przepisu prawnego'

PSWP

„W uzasadnieniu do przedstawionego tu projektu ustawy wskazano przy okazji omawiania przepisu art. 136 ust. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami, iż jego abrogacja powoduje powrót do stanu prawnego obowiązującego przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz o zmianie niektórych innych ustaw, czyli przed 22 września 2004 r.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 08.01.2009, Poseł Tadeusz Kopeć] prawniczy, (łac.)

adept

'zwolennik pewnej doktryny, szkoły filozoficznej, kierunku społecznego, partii politycznej, osób je reprezentujących'

SJP, PSWP

'osoba korzystająca z oferowanych przez państwo rozwiązań społecznych – publicznej służby zdrowia i edukacji – oraz finansowanych przez państwo działań społecznych-życia kulturalnego, także znawca danej dziedziny'

KK

„Czy eksperci z zakresu ochrony zdrowia, a jest ich

i w Polsce, i w Europie, i światowej organizacji sporo, są ekspertami gorszej kategorii, i nie wiedzą, co mówią, a jedyny, który wie, co mówi, to jest minister finansów? I żongluje hasłem o długości życia i umieralności okołoporodowej noworodków? Jak każdy adept zdrowia publicznego wie, zależy to od słynnych pól Lalonda, o których przed chwilą mówił pan poseł.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Bolesław Grzegorz Piecha] polityczny, socjologiczny, (łac.)

administracja

1. 'zarządzanie czymś' – 'ogół czynności wykonywanych przez organy państwowe lub samorządowe w zakresie władzy wykonawczej'

2. 'kierowniczy personel jakiejś instytucji' – 'kierownicze organy wykonawczej władzy państwowej lub samorządowej'

SJP

1. 'kierowanie, zarządzanie czymś'

2. 'ogół czynności wykonywanych przez organy państwowe lub samorządowe w zakresie władzy wykonawczej; organy tej władzy'

3. 'zarząd jakiejś instytucji, zespół kierujący czymś'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Panie Premierze! Panie ministrze, przekazuje pan moje pytanie, mam nadzieję, z sympatii. Otóż w programie działania rządu pana premiera Marcinkiewicza "Solidarne państwo", w dziale: Administracja, w pkt. 6 jest zapisane: zwiększenie kompetencji wojewodów wobec samorządu w zakresie nadzoru, włącznie z umożliwieniem powołania zarządu komisarycznego w sytuacji aresztowania najwyższych urzędników samorządu terytorialnego.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Waldy Dzikowski] polityczny, (łac.)

administracyjny

'dotyczy administracji, związany z administracją'

Kary administracyjne – 'kary wymierzone zarządzeniem władzy administracyjnej, z pominięciem drogi sądowej'

SJP

'taki, który dotyczy administracji, związany jest z administracją, sposobem zarządzania czymś lub władzą wykonawczą'

Kara administracyjna – 'kara wymierzana zarządzeniem władzy administracyjnej, z pominięciem drogi sądowej'

Podział administracyjny – 'podział kraju na jednostki składowe (województwa, okręgi, powiaty itp.)'

PSWP

„Jak przyjąć argument, że powrót kompetencji w zakresie nadzoru nad egzaminowaniem kierowców ukróci korupcję? To właśnie dlatego, że ten dualizm istnieje, powstaje zjawisko mętnej wody, korupcja, bo dzisiaj wojewoda nadzoruje proces egzaminacyjny, a jeśli chodzi o całe otoczenie, cały zarząd administracyjny nad ośrodkiem, gdzie te egzaminy są przeprowadzane, wykonuje to marszałek.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 14.12.2005, Poseł Bogusław Kowalski] polityczny, prawniczy

administrator

'rządzący'

SJP

'osoba administrująca, zarządzająca; zarządca'

PSWP

Administrator danych – 'podmiot sprawujący władzę nad posiadanymi i przetwarzanymi danymi osobowymi'

KK

„Przyjmuje się, że osobą nieupoważnioną w rozumieniu tego przepisu jest każdy inny podmiot niż ten wymieniony w art. 29 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych. Natomiast przepis art. 29 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych przewiduje, że administrator danych może przekazać dane osobowe osobom uprawnionym do ich otrzymania na podstawie przepisów prawa.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 03.09.2008, Poseł Zbigniew Ziobro]
polityczny, prawniczy, (łac.)

administrować

'zarządzać'

SJP

'kierować, zarządzać czymś, sprawować administrację'

PSWP

„Proszę zwrócić uwagę, że dzisiaj organizacje pozarządowe często korzystają ze wsparcia unijnego, ze środków unijnych. To są olbrzymie kwoty i aby nimi administrować, aby je dobrze wydawać, potrzebni są do ich obsługi dobrzy fachowcy.” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2006, Poseł Andrzej Mańka]

polityczny, (łac.)

administrowanie

'kierowanie czymś, np. fabryką'

PSWP

'zarządzanie czymś, podejmowanie decyzji odnośnie czegoś'

KK

„Ja chciałbym podkreślić jeden element, który był poruszony w trakcie naszej debaty w komisji. Otóż do kluczowych zadań ministra rolnictwa i rozwoju wsi należy tworzenie oraz poprawa struktury obszarowej gospodarstw rodzinnych, tworzenie warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu potencjału produkcyjnego, restrukturyzacji oraz prywatyzacji mienia Skarbu Państwa, administrowanie zasobami majątkowymi Skarbu Państwa przeznaczonymi na cele rolne, inicjowanie prac urzędniowo-rolnych na gruntach Skarbu Państwa.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa Sławomir Urbaniak]
polityczny

aferzysta

'człowiek szukający zysku w przedsięwzięciach nieuczciwych, karalnych'

SJP

1. 'osoba, która prowadzi nieuczciwe interesy i na tym zarabia pieniądze'

2. 'osoba, która uczestniczy w skandalach obyczajowych dotyczących najczęściej trójkątów małżeńskich, pornografii i prostytucji'

PSWP

'osoba podejrzewana o zachowania niezgodne z przyjętą etyką poselską, parlamentarną'

KK

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Panie Ministrze! Widzę, panie ministrze, że pan jest największym aferzystą na tej sali w tej chwili, tak że współczuję panu.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Jarosław Stawiarski]

polityczny

agencja

'placówka samodzielna lub będąca przedstawicielstwem jakiejś instytucji, przedsiębiorstwa, urzędu albo państwa'

SJP

'przedstawicielstwo jakiejś instytucji, przedsiębiorstwa, urzędu; rzadziej: placówka samodzielna'

PSWP

'instytucja samodzielnie zarządzająca pozostawionym i jej zasobami materialnymi i finansowymi'

KK

„Panie Marszałku! Szanowni Państwo! Chciałbym, odnosząc się do tej kwestii, powiedzieć jedną rzecz.

Otóż rozpoczynając proces i opisując go na poziomie regulaminów, określiliśmy, jakie parametry są istotne z punktu widzenia agencji restrukturyzacji przemysłu.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2005, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa Michał Stępniewski]
ekonomiczny, polityczny, (łac.)

agenda

'placówka lub oddział jakiegoś urzędu, instytucji, załatwiająca sprawy leżące w zakresie działalności tego urzędu lub instytucji'

SJP

'placówka lub oddział jakiegoś urzędu, instytucji'

PSWP

„Czytamy wreszcie o wsparciu systemu promocji naszej gospodarki oraz systemu obsługi eksporterów. Jednocześnie wiemy, że rząd prowadzi prace, już w tym momencie właściwie sfinalizowane, nad powołaniem nowej zintegrowanej Polskiej Agencji Handlu i Inwestycji, która byłaby właściwym ciałem promującym Polskę na zewnątrz, jak i wewnątrz obsługującym eksporterów, a jako agenda rządowa miałaby większe niż dotychczasowa agencja możliwości oddziaływania.” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 3 dzień, 27.04.2006, Poseł Artur Zawisza]

ekonomiczny, polityczny, (łac.)

agent

1. 'przedstawiciel państwa, organizacji, instytucji lub poszczególnego osoby, wypełniający określone zlecenia'

2. 'funkcjonariusz policji tajnej, umundurowanej'

3. 'tajny współpracownik wywiadu obcego państwa, organizujący lub przeprowadzający wywiad, dywersje, prowokacje'

SJP

1. 'przedstawiciel państwa, organizacji, instytucji, który wypełnia określone zlecenia'

2. 'tajny funkcjonariusz policyjnych organów śledczych, nie zobowiązany do noszenia munduru'

3. 'tajny pracownik obcego wywiadu, służb specjalnych'

PSWP

'osoba współpracująca ze służbami specjalnymi'

KK

„Przedstawiciele IPN nie będą mieli prawa, żeby jednym dawać pieczęć: winny, drugim: niewinny lub oceniać: współpracował, agent.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Rafał Wiechecki]

polityczny, (łac.)

agentura

'zajęcie lub stanowisko agenta'

SJP

1. 'grupa szpiegów i dywersantów (agentów) na usługach obcego państwa lub wrogiej organizacji'

2. 'przedstawicielstwo jakiejś instytucji, przedsiębiorstwa, urzędu; handlowe biuro pośrednictwa'

PSWP

„Czy wierzycie w to, panie i panowie z PiS, że wszechobecny układ od stolika pokerowego ze złoczyńcami w osobach obecnego prezesa NBP Leszka Balcerowicza i poprzedniego Hannu Gronkiewicz-Waltz oraz sowiecka agentura w polskim MSZ, panosząca się tam przez kilkanaście ostatnich lat, będą przekonujące dla Unii Europejskiej, dla Komisji Europejskiej? Uwierzą wam?” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2006, Poseł Stanisław Tadeusz Huskowski]

polityczny, (niem. z łac.)

agitacja

'oddziaływanie na opinię publiczną w celu zjedwania zwolenników dla jakiejś sprawy, idei, poglądu; propagowania jakichś haseł, ideologii'

PSWP

„Wśród wielu kwestii w tym wystąpieniu, co do których absolutnie nie mogę się zgodzić, szczególnie zdziwiła mnie jedna sprawa, a mianowicie tak otwarta agitacja prezesa Narodowego Banku Polskiego na rzecz waluty euro i za rezygnacją ze złotówki.” [5 kadencja,

22 posiedzenie, 1 dzień, 18.07.2006, Poseł Szymon Pawłowski]
polityczny, (fac.)

agitować

'zjednywać zwolenników dla jakiejś sprawy, propagować jakieś idee, hasła'
SJP

'zjednywać zwolenników dla jakiejś sprawy, idei; propagować jakieś hasła, jakąś ideologię'
PSWP

„Przecież każdy wie o tym, że rachmistrz, który pójdzie do rolnika, będzie miał możliwość (Dzwonek) bardzo delikatnie, spokojnie agitować na rzecz danego wójta i będzie tę agitację prowadził za nasze pieniądze, za pieniądze podatników.” [6 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 24.06.2009, Poseł Robert Telus]
polityczny

agitowanie

'zjednywanie zwolenników dla jakiejś sprawy, idei; propagowanie jakichś haseł lub ideologii'
PSWP

'konsolidowanie opozycji wobec określonych rozwiązań politycznych i ekonomicznych, zjednywanie przeciwników jakiejś sprawy'
KK

„Wreszcie trzeba byłoby już osobiście zapytać pana posła Chlebowskiego, choć tymczasem czmychnął, czy nie jest mu niezręcznie, aby agitować przeciwko budżetowi, który wspiera minister finansów, pani profesor Zyta Gilowska.” [5 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 14.01.2006, Poseł Artur Zawisza]
polityczny

agresja

'zbrojna napaść jednego państwa na drugie'

SJP

1. 'zbrojna napaść jednego państwa na drugie'
2. 'zachowanie zmierzające do wywołania niezadowolenia lub gniewu na osobach lub rzeczach'

PSWP

'zachowanie emocjonalne, wyrażające negatywny stosunek do osoby lub omawianego problemu, często wykraczające poza granice przyjęte konwencją społeczną'
KK

„Dlatego też odnosząc się do tych bardziej merytorycznych argumentów niż do czysto demagogicznej agresji w wykonaniu pana posła Kalisza z SLD, chciałbym zwrócić uwagę na następujące kwestie. Mianowicie niektórzy z panów posłów, ale też pan minister, zwracali uwagę, że wprowadzenie kary jako środka pozbawienia praw rodzicielskich, opiekuńczych jest rozwiązaniem błędnym, dlatego że, po pierwsze, jest sprzeczne z dotychczasowym kierunkiem ustawodawstwa w tym zakresie, a po drugie, dlatego że praktyka pokazuje, iż można odpowiedzieć na tego rodzaju potrzeby w ramach dziś obowiązującej konstrukcji, czyli poinformowanie i przekazanie sprawy do dyspozycji sądu rodzinnego.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 3 dzień, 09.01.2009, Poseł Zbigniew Ziobro]
polityczny, (fac.)

agresor

'strona napadająca, napastnik; zaborca'

SJP

'strona napadająca, napastnik; państwo posługujące się metodami agresji'

PSWP

„Zdając sprawozdanie z tych rozmów, 10 września 1939 r. ambasador Niemiec w Związku Radzieckim zakomunikował swojemu MSZ: Pretekst ten w oczach mas przedstawi interwencję Związku Sowieckiego w szlachetnym świetle i sprawi, że Związek Sowiecki nie będzie uważany za agresora.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 2 dzień, 10.09.2009, Poseł Karol Karski]
polityczny, (fac.)

agresywnie

1. 'zaborczo wobec drugiego państwa'

2. 'impulsywnie w stosunku do drugiego człowieka i do przedmiotu'

PSWP

'w sposób zdecydowany, dynamiczny, na granicy prawa'
KK

„Te reformy, które przystosowują Unię Europejską do sprostania wyzwaniom globalizującego się i często również bardzo agresywnie konkurującego z Europą świata.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 02.03.2007, Poseł Andrzej Grzyb]
polityczny

agresywny

1. 'taki, który dotyczy agresji – zbrojnej napaści'

2. 'taki, który zachowuje się impulsywnie wobec innych ludzi albo do przedmiotów'

PSWP

'taki, który jest zdecydowany, dynamiczny, działający na granicy prawa, podejmuje decyzje w sposób autorytarny, często wyraża negatywne emocje'
KK

„Jeśli chodzi o zagrożenia płynące z Iraku, chcę powiedzieć, iż Irak Saddama Husajna prowadził - jeszcze raz przypomnę - niezwykle agresywną politykę w regionie, dwukrotnie zaatakował swoich sąsiadów i należał również do państw, podobnie jak Iran, które przez lata wspierały tak zwany front odmowy.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 2 dzień, 29.12.2005, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Witold Jan Waszczykowski]
polityczny, (fr.)

akces

'przystąpienie do czego, wzięcie udziału w czymś'

SJP

(praw.) 'w prawie międzynarodowym: akt, dokument stwierdzający przystąpienie do umowy'

PSWP

„Sprawa następna to sprawa Unii Europejskiej. Tak, nasz parlament przygotowywał akces Polski do Unii Europejskiej. Mniej więcej połowa Polaków brała udział w referendum akcesyjnym, połowa nie brała udziału. W samym głosowaniu opinie tych, którzy brali w nim udział, podzieliły się różnie. Każda opinia każdego Polaka w tej sprawie zasługuje na szacunek.” [5 kadencja, 1 posiedzenie, 2 dzień, 26.10.2005, Poseł Marek Jurek]
prawniczy, (fac.)

akcesja

'przystąpienie do czego, zgłoszenie udziału w czym (np. w charakterze członka organizacji, związku, współnika sklepu); akces'

SJP

(praw.) 'przystąpienie do czegoś, zgłoszenie udziału w czymś'

PSWP

„Dla odpowiedzi na pytanie o różnice pomiędzy dochodami Polski z tytułu ceł przed akcesją do Unii Europejskiej i po akcesji właściwą metodą jest porównanie stanu z 2003 r. do stanu obecnego, dlatego że 2004 r. jest okresem przejściowym.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2005, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Marian Moszoro]
prawniczy, (fac.)

akcesyjny

(praw.) 'przyłączający się, taki, który do czegoś przystępuje'

PSWP

„Sprawa następna to sprawa Unii Europejskiej. Tak, nasz parlament przygotowywał akces Polski do Unii Europejskiej. Mniej więcej połowa Polaków brała udział w referendum akcesyjnym, połowa nie brała udziału. W samym głosowaniu opinie tych, którzy brali w nim udział, podzieliły się różnie. Każda opinia każdego

Polaka w tej sprawie zasługuje na szacunek.”
[5 kadencja, 1 posiedzenie, 2 dzień, 26.10.2005, Poseł Marek Jurek]
prawniczy

akcja

1. 'zorganizowane działanie, działalność, postępowanie, wystąpienie, ruch, czynność'
2. 'dokument stwierdzający udział w kapitale i prawo uczestniczenia w dochodach spółki'

SJP

1. 'zorganizowane działanie, działalność o określonym celu'
2. (ekon.) 'dokument stwierdzający udział w kapitale i prawo uczestniczenia w dochodach spółki akcyjnej'

PSWP

Akcja wyborcza – 'faza procesu wyborczego, obejmująca okres od ogłoszenia decyzji o przeprowadzeniu wyborów do ściśle określonego momentu poprzedzającego głosowanie; czas, w którym kandydaci przedstawiają swój program'

KK

„Dość przypomnieć haniebną atak na braci Kaczyńskich, dramat w trzech aktach o rzekomej odpowiedzialności braci Kaczyńskich za FOZZ o godz. 20 w dniu 16 czerwca 2001 r., ewidentna akcja wyborcza.”

[5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Poseł Jacek Kurski]

ekonomiczny, polityczny

akcyza

(ekon.) a) 'pośredni podatek nakładany przez państwo na niektóre artykuły spożywcze lub przedmioty użytku, obowiązujący konsumenta'

b) 'urząd pobierający ten podatek'

SJP

(ekon.) 'pośredni podatek nakładany przez państwo na niektóre artykuły spożywcze i przemysłowe, obciążający konsumenta'

PSWP

„Każda stacja może mieć inną cenę paliw, przykładowo Włocławek jest blisko Płocka, a ceny paliw we Włocławku są dużo wyższe niż w Płocku czy jeszcze dalej. Dlatego chciałbym zapytać, czy rząd te ceny, które obowiązują dzisiaj, i akcyzę, jaka jest na paliwo, powstrzyma, czy zostanie jednak przywrócona poprzednia akcyza, wyższa o te 25 gr - z tego część pieniędzy pójdzie do koncernów, a część tylko odbierze rząd.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2005, Poseł Lech Kuropatwiński]

ekonomiczny, (łac.)

akcyzowy

(ekon.) 'dotyczący akcyzy – podatku nakładanego przez państwo na towary'

Podatek akcyzowy – 'podatek nakładany przez państwo na niektóre towary, obciążający konsumenta; akcyza'

PSWP

„Do tych cen doliczany jest podatek akcyzowy, cło, koszty transportu, a także szereg czynników niewymiernych, jak np. stan zapasów czy sytuacja na rynku krajowym.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2005, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Cezary Balasiński]

ekonomiczny

aklamacja

Dziś tylko w wyrażeniu: Przez aklamacje '(dokonanie wyboru, przyjęcie jakiejś uchwały, wniosku) bez głosowania, jednomyślnie'

SJP

1. 'jednomyślny wybór, bez konieczności głosowania'

Przyjąć, uchwalić coś, wybrać kogoś przez aklamację – 'przyjąć, wybrać, uchwalić jednomyślnie, bez głosowania'

2. (daw.) 'okrzyk powitalny lub okrzyk wyrażający zgodę na coś, uznanie czegoś':

PSWP

'powszechna akceptacja zaproponowanych rozwiązań

wyrażona oklaskami”

KK

„Przechodzimy do głosowania. Nie było aklamacji... Jest aklamacja. (Oklaski). Stwierdzam, że Sejm podjął uchwałę w piątą rocznicę zamachów terrorystycznych w Stanach Zjednoczonych 11 września 2001 roku.”

[5 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 08.09.2006,

Na posiedzeniu przewodniczą marszałek Sejmu Marek Jurek oraz wicemarszałkowie Marek Kotlinowski i Genowefa Wiśniowska]

polityczny (łac.)

akredytacja

'oficjalne uprawnienie przedstawiciela dyplomatycznego, prasowego do pełnienia jego funkcji w określonych okolicznościach; akredytowanie'

SJP

(dyplomat., pras.) 'oficjalne uprawnienie przedstawiciela dyplomatycznego albo prasowego do pełnienia funkcji przy obcym rządzie lub organizacji międzynarodowej'

PSWP

'uzyskanie wymaganych uprawnień oraz potwierdzenie już istniejących'

KK

„Zgodnie z informacjami resortu rolnictwa po pozytywnej rekomendacji audytora zewnętrznego dotychczasowa akredytacja tymczasowa zostanie rozszerzona o nowe działania: Modernizacja gospodarstw rolnych i Pomoc techniczna.”

[6 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2008, poseł Michał Szczerba]

polityczny, prawniczy, (fr.)

akredytacyjny

(dyplomat. pras.) 'dotyczący oficjalnego uprawnienia przedstawiciela dyplomatycznego albo prasowego do pełnienia funkcji przy obcym rządzie lub organizacji międzynarodowej'

PSWP

'*taka instytucja, organ, który nadaje lub weryfikuje uprawnienia*'

KK

„I nikt nie ma wątpliwości, że nie było intencją ustawodawcy zawieszenie prac organów kolegialnych tak istotnych, jak Rada Główna Szkolnictwa Wyższego, Komisja Dyscyplinarna przy Radzie Głównej czy Państwowa Komisja Akredytacyjna.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 2 dzień, 15.12.2005, Poseł Krystyna Łybacka]

polityczny, prawniczy

akredytować

'dać przedstawicielowi dyplomatycznemu pełnomocnictwa uprawniające go do pełnienia jego funkcji'

SJP

1. (dyplomat.) 'udzielić || udzielać przedstawicielowi dyplomatycznemu, prasowemu uprawnień do pełnienia funkcji w obcym państwie lub przy organizacji międzynarodowej'

2. (pras.) 'udzielić || udzielać przedstawicielom prasy, radia i telewizji zgody na udział w różnego rodzaju imprezach, np. kongresy, festiwale, konkursy itp.'

3. (daw.) 'poręczyć || poręczać, potwierdzić || potwierdzać'

PSWP

'*nadawać instytucji, organizacji uprawnienia lub weryfikować dotąd istniejące*'

KK

„Dlaczego chcemy akredytować placówki służby zdrowia? To drogowskaz, do których jednostek pacjenci mogą się udać i będą wiedzieli, że tam na pewno są spełniane normy; to jest drogowskaz dla nich.”

[6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Maciej Orzechowski]

polityczny, prawniczy, (fr.)

akredytowanie

(dyplomat., pras.) 'udzielenie || udzielanie

przedstawicielowi dyplomatycznemu albo prasowemu uprawnień do pełnienia funkcji przy obcym rządzie, organizacji międzynarodowej lub uczestniczenie w imprezie'

PSWP

'nadawanie instytucji, organizacji uprawnień lub weryfikowanie dotychczasowych'

KK

„Akredytowanie tych działań też jest rozłożone w czasie.”

[5 kadencja, 25 posiedzenie, 2 dzień, 21.09.2006, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marek Zagórski]

polityczny, prawniczy

akredytowany

(dyplom., pras.) 'taki, który otrzymał uprawnienia do pełnienia funkcji w obcym państwie, przy organizacji międzynarodowej lub uczestniczenia w imprezie'

PSWP

'taka instytucja lub organizacja, której nadano określone uprawnienia lub zweryfikowano dotychczasowe'

KK

„Tutaj zgodzę się z panem ministrem, że akredytacja nie była wtedy rozwiązaniem i dyrektorzy tych szpitali mieli ogromne kłopoty prawne, podobnie jak dyrektorzy kas chorych. Kontrakt był o 5% większy za to, że szpital był akredytowany, bo utrzymanie w szpitalu procedur jakości ISO kosztuje, proszę państwa.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2009, Poseł Bolesław Grzegorz Piecha]

polityczny

akredytywa

(ekon.) 'polecenie wpłaty okazicielowi pewnej sumy pieniężnej w miejscu i na warunkach przewidzianych'

SJP

1. (ekon.) 'forma rozliczeń bezgotówkowych, krajowych i zagranicznych, za pośrednictwem banku; a) bank kupującego powiadamia pisemnie sprzedawcę towaru lub jego bank o tym, że bank kupującego zapłaci za zamówiony i wysłany towar zgodnie z umową kupna-sprzedaży, pod warunkiem przedłożenia mu niezbędnych dokumentów; b) pisemne potwierdzenie możliwości rozporządzenia przez uprawnioną osobę lub firmę określoną kwotą kredytu'

2. (dyplom.) 'pismo potwierdzające prawo do działalności przedstawiciela dyplomatycznego w danym państwie'

PSWP

„Chcemy, aby gwarancję zapłaty stanowiła również gwarancja bankowa lub ubezpieczeniowa, w tym także akredytywa bankowa lub poręczenie banku.”

[6 kadencja, 13 posiedzenie, 2 dzień, 10.04.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Piotr Styczeń]

ekonomiczny, polityczny, (fr.)

akt || akta

1. 'dokument urzędowy, prawny'

2. 'zbiór ksiąg zawierających dokumenty urzędowe, prawne'

SJP

'dokument urzędowy, prawny'

PSWP

„Ten akt prawny wdraża więc dyrektywy Unii Europejskiej, porządkuje też nazewnictwo, tak aby było ono jednolite i spójne z prawem obowiązującym na obszarze Wspólnoty.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 1 dzień, 01.12.2009, Poseł Bożena Sławiak]

polityczny, (łac.)

aktyw

'najbardziej wartościowa, czynna politycznie i społecznie wyrobiona grupa członków organizacji politycznej albo społecznej'

SJP

(urzęd., part.) 'najbardziej czynni, wyrobieni społecznie i politycznie, wyróżniający się członkowie jakiejś grupy społecznej, zespołu, organizacji itp.'

PSWP

„Uzasadniam to w taki sposób, że - nawiązując do retoryki Jarosława Kaczyńskiego - rzeczywistość sytuacja, która tu się wytworzyła w tej gorącej debacie, przypominała rok 1968, z tym że Sojusz Lewicy Demokratycznej stoi tam, gdzie stali studenci, a Prawo i Sprawiedliwość tam, gdzie ZOMO i aktyw robotniczy.” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 25.01.2007, Poseł Jerzy Szmajdziński]

polityczny, (ros. z łac.)

aktywista

'członek organizacji politycznej albo społecznej należący do jej aktywu, biorący udział w jej pracach; działacz'

SJP

'najbardziej czynny, wyrobiony społecznie i politycznie, wyróżniający się członek jakiejś grupy społecznej, zespołu, organizacji; ten, kto należy do aktywu'

PSWP

„W Bydgoszczy radę nadzorczą Radia Pomorza i Kujaw obsadzili działacze partyjni, na przykład Jacek Tkaczyk - aktywista Młodzieży Wszechpolskiej, człowiek, który pochodzi z Siedlec i nie ma nic wspólnego z regionem Pomorza i Kujaw.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Piotr Gadzinowski]

polityczny, (ros. z łac.)

akumulacja

'ta część dochodu narodowego, która jest przeznaczona na inwestycje'

SJP

(ekon.) 'gromadzenie środków z części dochodu narodowego, która nie jest przeznaczona na spożycie, aby inwestować i zwiększać produkcję'

PSWP

'kumulacja'

KK

„Znaczne środki i znaczna akumulacja robót nastąpi w 2009, w 2010 i w 2011 r. To są realne plany.”

[6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Patrycja Wolińska]

ekonomiczny, (łac.)

akwizytor

'ten kto pozyskuje klientelę dla przedsiębiorstwa; agent'

SJP

(handl.) 'osoba, która pozyskuje klientelę dla przedsiębiorstwa, zajmuje się akwizycją, czyli rozprowadzaniem, sprzedażą towaru przez bezpośrednie kontakty z nabywcami'

PSWP

„Na zakończenie jeszcze jedna uwaga. Otóż oprócz spraw związanych z innowacyjnością pozostaje problem finansowania przedsięwzięć wysokiego ryzyka. Jeżeli państwo chcą zaciągnąć kredyt na stare technologie, np. na wybudowanie domu, to nie dość, że zrobi się to w 5 minut, to jeszcze akwizytor przyjdzie do domu, żeby udzielić tego kredytu.” [6 kadencja, 7 posiedzenie, 1 dzień, 22.01.2008, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Gospodarki Waldemar Pawlak]

ekonomiczny, (łac.)

alienacja

(filoz., socjolog.) 'proces w którym wytwory społecznego współdziałania ludzi zaczynają się wyodrębniać od swoich wytwórców i przeciwstawiać się im jako samodzielna rzeczywistość, która nie poddaje się kontroli człowieka'

PSWP

„Celem projektu ustawy o służbie kontrwywiadu wojskowego oraz służbie wywiadu wojskowego jest wprowadzenie do porządku prawnego regulacji zabezpieczających sprawne i efektywne funkcjonowanie służb odpowiedzialnych za kwestie obronności państwa w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym oraz stworzenie gwarancji, iż patologiczna i niekorzystna dla państwa demokratycznego alienacja służb specjalnych nie będzie możliwa w przyszłości.” [5 kadencja,

14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Szef Kancelarii Prezydenta RP Andrzej Urbański]
socjologiczny, polityczny, (łac.)

ambasada

1. 'przedstawicielstwo dyplomatyczne państwa przy obcym rządzie, placówka dyplomatyczna najwyższego stopnia'

2. 'personel biura ambasadora'

3. 'budynek, w którym mieści się biuro ambasadora'

SJP

1. (dyplom.) 'przedstawicielstwo dyplomatyczne państwa przy obcym rządzie'

2. 'personel tego przedstawicielstwa'

3. 'budynek, w którym mieści się ambasada – przedstawicielstwo dyplomatyczne'

PSWP

„Tak naprawdę w Polsce ten program działa od 1959 r., tylko do 1990 r., czyli do momentu, kiedy powołano biuro, działał on na zasadzie takiej jak w tych krajach, w których nie ma ani biura, ani komisji, a więc współpracy między ambasadą Stanów a ministerstwem spraw zagranicznych bądź ministerstwem odpowiedzialnym za szkolnictwo wyższe.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23.07.2008, Poseł Krystyna Łybacka]

polityczny, (fr.)

ambasador

'przedstawiciel dyplomatyczny państwa akredytowany przy rządzie państwa obcego'

SJP

1. (dyplom.) 'przedstawiciel dyplomatyczny najwyższego stopnia, który reprezentuje państwo, wobec innego państwa lub organizacji międzynarodowych'

2. 'rzecznik, głosiciel czegoś, obrońca czyichś interesów'

PSWP

„Nie jest prawdą, jakoby ambasador w Islamabadzie był nieobecny w ambasadzie przez pół roku.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 13.02.2009, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]

polityczny, (fr.)

amnestia

'akt prawny umarzający postępowanie sądowe, uwalniający zasądzonych od kary lub obniżający karę'

SJP

(praw.) 'ustawowy, powszechny akt łaski, który polega na całkowitym lub częściowym darowaniu prawomocnie orzeczonych kar za pewne przestępstwa popełnione przed określoną datą; zazwyczaj zawiera także abolicję'

PSWP

'zwolnienie z zobowiązania będącego konsekwencją rozwiązań prawnych'

KK

„Otóż zapowiedział, a podobno już dzisiaj podpisał w tej sprawie rozporządzenie, że amnestia maturalna będzie również obowiązywała w latach następnych.”

[5 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 08.09.2006, Poseł Krystyna Szumilas]

prawniczy, (łac. z gr.)

anarchia

'brak zorganizowanej, stałej władzy; bezrząd, chaos, zamęt'

SJP

'dezorganizacja powstała wskutek braku lub bezsilności organów władzy; stan chaosu, bezrząd; stan bezpaństwowy, w którym nie obowiązują żadne prawa'

PSWP

„Oczywiście kontrole są konieczne, bo w niektórych samorządach zaciera się granica między demokracją a anarchią, ale namnożyło się również organów kontroli, których często nikt nie koordynuje.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 17.12.2008, Poseł Wiesław Woda]

polityczny, (gr.)

anarchista

'zwolennik anarchizmu'

(przen.) 'człowiek niezdolny do podporządkowania się obowiązującym przepisom, wytwarzający dookoła siebie zamęt; warchoł'

SJP

(polit.) 'zwolennik anarchizmu – kierunku społeczno-politycznego, który sprzeciwiał się wszelkiej organizacji państwowej – a także człowiek, który opowiada się za nieograniczoną wolnością jednostki, nie podporządkowuje się obowiązującym przepisom'

PSWP

„Zgadzam się co do konieczności istnienia silnego państwa, ale przyznam szczerze, że w ustach rzecznika praw obywatelskich, który mam nadzieję, że nie jest anarchistą, takie zwracanie uwagi na to, żeby struktury administracyjne były silne, a ma tak naprawdę za zadanie bronić praw obywateli i wolności obywatelskich, napawa mnie pewną obawą.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 3 dzień, 24.08.2006, Poseł Hanna Gronkiewicz-Waltz]

polityczny, (gr.)

anarchizacja

'wprowadzenie anarchii, chaosu, dezorganizacji; skłanianie się ku anarchizmowi, kierunkowi społeczno-politycznemu, który sprzeciwia się wszelkiej organizacji państwowej'

PSWP

„Tak naprawdę kryzys polega również na tym, że kilku innych wicemarszałków Sejmu udzieliło poparcia tym działaniom, a niestety niektóre wypowiedzi publiczne, które potem padły, świadczą o tym, że anarchizacja prac Sejmu traktowana jest jako metoda standardowa, której można używać do uprawiania opozycji.” [5 kadencja, 7 posiedzenie, 2 dzień, 12.01.2006, marszałek Sejmu Marek Jurek]

[1,0]

polityczny

anarchizować

'powodować zamęt; zachowywać się jak anarchista'

SJP

1. (polit.) 'skłaniać się ku anarchizmowi, stawać się anarchistą'

2. 'wprowadzić anarchię, chaos, nieporządek'

PSWP

„Pierwsze przed prawem do samorealizacji jest prawo do bycia dobrze wychowanym, do tego, żeby nie anarchizować wychowania szkolnego, co ostatnio można obserwować.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 3 dzień, 24.03.2006, Poseł Krzysztof Bosak]

polityczny

aneks

'dodatek do czego, dodatkowe pismo dołączone do głównego dokumentu; załącznik'

SJP

'pismo dodatkowe dołączone do głównego dokumentu; dodatek, który uzupełnia tekst dzieła'

PSWP

„Wygląda to więc w ten sposób, przy czym nadal nie wiadomo, czy to będzie jedno porozumienie, które wchłonie ten protokół z Kioto i już go nie będzie w następnym okresie, a tak chcą kraje rozwinięte, czy też będą to dwa niezależne porozumienia, czyli aneks do protokołu z Kioto przedłużający jego ważność, a oprócz tego w ramach konwencji klimatycznej porozumienie wielostronne.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 4 dzień, 20.11.2009, Minister Środowiska Maciej Nowicki]

polityczny, prawniczy, (łac.)

aneksja

'przyłączenie siłą, zagarnięcie obcego terytorium; rzadziej: terytorium przyłączone, zagarnięte siłą'

SJP

(polit.) 'włączenie siłą przez państwo całości lub części

terytorium innego państwa'

PSWP

„W konfliktach etnicznych czy religijnych nie można pomóc z zewnątrz. Pomoc Amerykanów w Iraku, a raczej jej pozory, a nawet, nazwałabym to, aneksja, popsęły ich wizerunek na arenie światowej.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 27.06.2007, Poseł Stanisława Anna Okularczyk]
polityczny, (łac.)

antagonista

'przeciwnik, rywal, współzawodnik'

SJP

'ten, kto występuje przeciw komuś, zwalcza kogoś, rywalizuje z kimś'

PSWP

„Nowelizacja była konieczna, ponieważ wprowadzała porządek do słowniczka ustawy. Jest oczywiste, że leczenie substytucyjne polega na zastąpieniu narkotyku czymś innym, czyli nie może to być antagonistą, lecz musi być agonista.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Andrzej Wojtyła]
polityczny, (gr.)

antagonistyczny

'zwalczający co, przeciwstawiający się czemu, przeciwdziałający'

SJP

'taki, który przeciwstawia się, przeciwdziała czemuś, wzajemnie sobie niechętny'

PSWP

„Ponieważ miałem okazję być w poprzedniej kadencji posłem sprawozdawcą całej nowelizacji ustawy, nie przypominam sobie, żebyśmy mówili na temat pojęcia „antagonistyczny”, więc sam się dziwię, skąd się znalazł w tekście zapis nie „agonistyczny”, tylko „antagonistyczny”.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Stanisław Piosik]
polityczny

antagonizm

'zwalczanie się, przeciwieństwo, stan, w którym znajdują się wobec siebie antagoniści'

SJP

'przeciwieństwo, wzajemne zwalczanie się, wzajemna niechęć rywalizacja, wrogość'

PSWP

„Nie musi on przechodzić na ubezpieczenie ZUS-owskie. I to jest właściwe. W 1996 r. - pan poseł Tomaszewski pamięta - wprowadziliśmy ten zapis, żeby dać możliwość dorabiania rolnikom, żeby w trudnej sytuacji, która jest na wsi, rolnik mógł sobie bez dodatkowych obciążeń dorobić. Ale ten atak, który w tej chwili jest, i ten antagonizm, mówienie o fryzjerce, taksówkarzu itd., wydaje mi się, że naprawdę idzie w złym kierunku.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 4 dzień, 10.10.2008, Poseł Mieczysław Kasprzak]
polityczny, (gr.)

antydemokratyczny

'występujący przeciw demokracji, zwalczający demokrację – formę ustroju państwa, w którym uznaje się wolę większości obywateli za źródło władzy i przyznaje się im swobody i prawa polityczne'

PSWP

„Dlaczego podczas prac komisji nad naszymi poprawkami, kiedy Lewica i Demokraci zgłaszali bardzo rozsądne, programowe i merytoryczne poprawki dotyczące licencji programowej i funkcjonowania mediów publicznych, postąpiliście w ten sposób, że tak naprawdę jednym ruchem, podniesieniem ręki zlikwidowaliście, po pierwsze, możliwość debaty nad tymi poprawkami, nad tym, jak mają wyglądać media publiczne, telewizja i radio. Po drugie, w sposób antydemokratyczny, moim zdaniem, zakneblowaliście nam usta.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Poseł Grzegorz Napieralski]
polityczny

antyeuropejski

(polit.) 'przeciwny Parlamentowi Europejskiemu i Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej oraz Unii Europejskiej'

PSWP

„Proszę zwrócić uwagę: Jeżeli łączymy w jedno - a tak mówił tutaj w swoim wystąpieniu lider Platformy - antyeuropejski obóz, tu już nie chodzi nawet o zgodność z faktami, bo przecież Prawo i Sprawiedliwość było za wejściem do Unii Europejskiej, ale nawet jeśli tak, to antyeuropejski charakter jest czym innym niż eurosceptyczny.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Tadeusz Cymański]
polityczny

antyfaszysta

'przeciwnik faszyzmu, walczący przeciw faszyzmowi'

SJP

(polit.) 'przeciwnik faszyzmu, osoba, która walczy przeciw faszyzmowi – totalitarnej, antydemokratycznej dyktaturze nacjonalistycznej'

PSWP

„Jedynym zatrzymanym przez policję okazał się młody antyfaszysta chodzący o kulach, który głośno protestował przeciwko hasłom NOP.” [5 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 12.04.2007, Poseł Janusz Krasoń]
polityczny, (łac.)

antyklerykalizm

'występowanie przeciwko klerowi; zwalczanie kleru i jego wpływów'

SJP

'stanowisko, które postuluje niezależnienie całokształtu życia społeczno-politycznego i kulturalnego od wpływów Kościoła i kleru'

PSWP

„W projekcie ustawy jest mowa o kształtowaniu i umacnianiu postaw patriotycznych wyrastających z polskiej tradycji. Jakie, panie ministrze, postawy patriotyczne wyrastają zdaniem autorów projektu z polskiej tradycji? Antyklerykalizm Tadeusza Kościuszki? Socjalistyczne przekonania Adama Mickiewicza? Może radykalne poglądy wielu powstańców styczniowych, tych którzy walczyli i ginęli w czasie Komuny Paryskiej? A może walka o prawa kobiet podjęta przez Elżbę Orzeszkową?” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 21.06.2006, Poseł Artur Ostrowski]
(łac.)

antyklerykalny

'występujący przeciw klerowi, zwalczający kler'

SJP

'taki, który występuje przeciw klerowi, zwalcza kler (ogół duchowieństwa)'

PSWP

„Podobno takie było oczekiwanie mocarstw zachodnich. „Świat antyklerykalny, masoński - pisze Stefan Badeni - zwalczał Karola wszędzie. Zdawało się, że Francji, Anglii, Ameryce bardziej zależy na zdruzgotaniu łagodnego katolicyzmu Habsburgów aniżeli Prus silnych i zdobywczych, ale wyznaniowo obojętnych.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 4 dzień, 03.04.2009, Poseł Artur Górski]

antykommunista

(polit.) 'przeciwnik komunizmu, osoba, która walczy przeciw komunizmowi jako ustrojowi społecznemu i ruchowi społeczno-politycznemu'

PSWP

„Wszystko to byłoby jak w polskiej komedii de la maison, gdyby nie prosta prawda. A tylko prawda jest ciekawa, jak głosił wielki Józef Mackiewicz, pisarz antykomunista.” [6 kadencja, 6 posiedzenie, 2 dzień, 10.01.2008, Poseł Anna Sikora]
polityczny

antykommunistyczny

(polit.) 'wrogi komunizmowi, zwalczający komunizm jako ustrój społeczny i ruch społeczno-polityczny'

PSWP

'występujący przeciwko władzom PRL'

KK

„Panie pośle, historii pana rodziny faktycznie nie znam, zaś co się tyczy pana osoby, to uważam, że wiążąc się z postkomunistycznym Sojuszem Lewicy Demokratycznej, sprawę „Solidarności” pan zdradził, zaprzepaścił pan swój dorobek antykomunistyczny i przekreślił swoje kombatanctwo z czasów PRL-u.” [6 kadencja, 6 posiedzenie, 3 dzień, 11.01.2008, Poseł Artur Górski] polityczny

antykommunizm

(polit.) 'wroga postawa wobec komunizmu, zwalczanie komunizmu jako ustroju i ruchu społeczno-politycznego'

PSWP

„Nie dajmy się nabrać na często występujący płytki antykommunizm, walczący jedynie z zewnętrznymi oznakami zła, będący w gruncie rzeczy jego najgorszą i najbardziej prawowierzną postacią w formie trockizmu zmierzającego do zaprowadzenia na świecie międzynarodowej federacji państw poprzez terror fizyczny bądź psychiczny, brutalny bądź wyrafinowany, ale permanentny, oraz przez maoistowskie pranie mózgu przy pomocy zawodowych rewolucjonistów, nazwanych przez Lenina bakteriami z racji swej funkcji przerabiania społeczeństwa poprzez odpowiednie kształtowanie opinii publicznej, choćby przez media. Stąd obserwujemy niszczenie lub ośmieszanie wszystkiego, co polskie, narodowe, chrześcijańskie i tradycyjne. I nieważne, czy robi to lewicowy publicysta, czy prawicowy polityk.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 1 dzień, 12.06.2007, Poseł Witold Bałazak] polityczny

antykonstytucyjny

'niezgodny z konstytucją; występujący przeciw konstytucji'

SJP

'niezgodny z konstytucją; taki, który występuje przeciw konstytucji – ustawie określającej ustrój społeczny i polityczny państwa'

PSWP

„I wreszcie pytanie jakby podsumowujące, ale zasadnicze. Czy ten projekt nie jest co najmniej praeter legem, do obejścia konstytucji?” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Poseł Sławomir Jan Piechota] polityczny

antypaństwowy

'skierowany przeciwko państwu'

SJP

(polit.) 'skierowany, występujący przeciwko interesom państwa jako organizacji politycznej, która obejmuje zakresem swojego działania ogół społeczeństwa zamieszkującego określone granicami terytorium'

PSWP

„Przypomnę, że wielokrotnie podkreślaliśmy, iż jest to skrajnie szkodliwa ustawa, że dezintegruje ona polski system edukacji, że ma charakter antypaństwowy i antynauczyielski.” [6 kadencja, 38 posiedzenie, 1 dzień, 18.03.2009, Poseł Marzena Machałek] polityczny

antyspołeczny

'przeciwny interesom społeczeństwa, wrogi społeczeństwu'

SJP

'przeciwny interesom społeczeństwa, wrogi społeczeństwu – ogółowi ludzi połączonych wzajemnymi więzami, ogółowi obywateli danego kraju, regionu, miasta itp.'

PSWP

„Czy, tak jak pan deklarował, po to te poprawki zostały złożone, aby ten budżet nie był antyspołeczny?” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 4 dzień, 17.07.2009, Poseł Maria Zuba] polityczny

aparatus

'zorganizowany zespół ludzi, instytucji, urzędów administracyjnych'

SJP

(admin., urzęd.) 'zespół instytucji, urzędów (osób), które kierują pewną dziedziną życia państwowego, społecznego; zespół pracowników jakiejś organizacji'

PSWP

Aparatus państwowi – 'organy rządowe wraz z urzędami i instytucjami obsługującymi je'

KK

„Niestety w moim przekonaniu sprawa wygląda zupełnie inaczej, gdy analizuje się przedsięwzięcia, za które odpowiada aparatus państwowy, a więc parlament, rząd, urzędy i pracujący w nich urzędnicy.” [6 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 21.05.2009, Poseł Andrzej Walkowiak] polityczny, (łac.)

apel

'wezwanie, odezwa; odwołanie się'

SJP, PSWP

„Potrzebę wprowadzenia nowych regulacji potwierdzali również sami filmowcy ze stowarzyszenia twórców m.in. podczas konferencji organizowanych podczas ostatniego festiwalu Camerimage, gdzie przyjęto apel, w którym stwierdzono, iż emitowanie reklam w telewizjach komercyjnych w środku filmów jest brakiem szacunku zarówno dla twórców filmowych, jak i widzów.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 27.06.2007, Poseł Mateusz Piskorski] polityczny, (fr.)

apelacja

'odwołanie się do sądu wyższej instancji o ponowne rozpatrzenie sprawy, w celu zmiany lub uchylecia wyroku'

SJP

(praw.) 'odwołanie się do jakiejś decyzji, wyroku itp. do wyższej instancji'

PSWP

Wnosić apelację – 'złożyć odwołanie; odwołać się od ogłoszonego wyroku'

KK

„W obszernym analitycznym uzasadnieniu Sąd Najwyższy wykazał, że apelacja inkorporowana do Kodeksu postępowania cywilnego jest apelacją pełną, co oznacza, że przedstawione pod osąd roszczenie procesowe jest rozpoznawane przez sąd drugiej instancji po raz wtóry cum beneficio novorum, a rozprawa stanowi kontynuację rozprawy rozpoczętej przed sądem pierwszej instancji.” [6 kadencja, 48 posiedzenie, 3 dzień, 28.08.2009, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Lech Gardocki] prawniczy, (łac.)

apelacyjny

'dotyczący wyższej instancji; mający rozważać sprawę, skierowane do apelacji; odwoławczy'

SJP

„Natomiast zdecydowanie sprzeciwiamy się zmianie projektowanej w pkt 3 w art. 1 proponowanej ustawy. Zmiana ta dotyczy § 4 w art. 263 Kodeksu postępowania karnego i zakłada uszczuplenie przesłanek upoważniających sąd apelacyjny do przedłużenia tymczasowego aresztowania o sytuację przedłużającą się obserwacji psychiatrycznej oskarżonego i o sytuację, w której przedłuża się opracowanie opinii przez biegłego.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Stanisław Pięta] prawniczy

apelować

'odwoływać się, zwracać się z odezwą, wzywać'

SJP

„Mogę tylko liczyć na to i mogę apelować o to, żeby ponownie wziąć się za tę sprawę, bo jest to w interesie wszystkich ugrupowań politycznych. Jeśli tego nie zrobimy, to będzie tak, jak powiedział przed chwilą pan poseł Lis - już jest wstyd, a będzie wstyd jeszcze większy.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 1 dzień, 09.09.2009, Poseł Marek Borowski]
polityczny, (łac.)

aplikant

'praktykant przygotowujący się do objęcia urzędu w administracji, sądownictwie, hipotece lub (przed drugą wojną światową) stanowiska adwokata'

SJP

(praw.) 'praktykant odbywający aplikację prawniczą – praktykę, która przygotowuje do zawodów prawniczych'

PSWP

„W przypadku pierwszej i piątej poprawki - w której była mowa o wydłużeniu do 10 lat okresu, w sytuacji wydalenia aplikanta adwokackiego z aplikacji adwokackiej, w którym aplikant będzie mógł powrócić do zawodu czy zdawać na egzamin adwokacki - komisja była za ich przyjęciem.” [5 kadencja, 38 posiedzenie, 1 dzień, 28.03.2007, Poseł Sprawozdawca Arkadiusz Mularczyk]
prawniczy, (łac.)

aplikować

'praktykować, przygotowywać się do jakiego urzędu, zawodu; odbywać aplikację'

SJP

(praw.) 'odbywać aplikację – praktykę prawniczą'

PSWP

'ubiegać, starać się o coś'

KK

„Chciałabym dodać, iż przygotowujemy w tej chwili rozporządzenia do projektów ustaw o nauce, które są w tej chwili w podkomisji sejmowej. Pozwolą one na wprowadzenie procedur zbliżonych do procedur stosowanych przy aplikowaniu o konkursy europejskie, aby nasze środowisko naukowe zostało przyzwyczajone do takiego systemu, który pozwoli aplikować o środki europejskie bez specjalnego, dodatkowego nakładu pracy.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 2 dzień, 05.11.2009, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Barbara Kudrycka]
prawniczy, (łac.)

apolitycznie

'obojętnie wobec polityki; w sposób, który wskazuje na uchylanie się od uczestnictwa w polityce'

PSWP

'bez względu na przekonania polityczne, bez ich ujawniania'

KK

„Dziś pacjent ma innego rodzaju nadzieję - nie nadzieję w przyniesieniu ulgi w cierpieniu, ale nadzieję, że posłowie dzisiaj ponad podziałami, może nawet apolitycznie zapewnią mu takie warunki w systemie ochrony zdrowia, że będzie mógł z ufnością i pewnością wejść do tego systemu, czyli zapewnią mu jakość, bo dzisiejsza jakość w służbie zdrowia to jest właśnie zadowolenie pacjenta; nie liczba ustaw, nie liczba procedur, lecz zadowolenie pacjenta.” 6 kadencja, 25 posiedzenie, 1 dzień, 14.10.2008, Poseł Czesław Hoc]
polityczny

apolityczność

'obojętność wobec aktualnych zagadnień politycznych, brak zaangażowania w życie polityczne'

PSWP

'bezideowość, bezstronność; postawa charakteryzująca się brakiem przynależności do ugrupowania, partii, stowarzyszenia'

KK

„Muszę natomiast odnieść się do apelu pana posła, bo pan jako doświadczony poseł wystąpił tu z apelem o apolityczność.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 04.12.2008, Poseł Cezary Urban]
polityczny

apolityczny

'nie biorący udziału, uchylający się od udziału w życiu politycznym, z życiem tym nie związany'

SJP

'taki, który nie bierze udziału w życiu politycznym, uchyla się od uczestnictwa w polityce, jest obojętny wobec aktualnych zagadnień politycznych'

PSWP

'bezideowy, bezstronny; taki, który nie należy do żadnego ugrupowania, partii, stowarzyszenia'

KK

„Ustawa o służbie cywilnej miała ochronić organizm państwowy przed wstrząsami, destabilizacją, które powoduje często zmiana ekip rządzących krajem - oczywiście była to idea piękna - tak by stworzyć apolityczny korpus bezstronnych oraz fachowych urzędników państwowych.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Tomasz Markowski]
polityczny, (a- + gr.)

arbiter

1. 'ten kto rozstrzyga wątpliwości, wyrokuje w sprawach spornych; sędzia powołany przez strony lub sąd do pozasądowego rozstrzygnięcia sporu; rozjemca'

2. (daw.) 'publiczność obecna na posiedzeniach sejmowych'

SJP

1. 'osoba, która decyduje o czymś, rozstrzyga wątpliwości'

2. (praw.) 'rozjemca powołany przez spierające się strony lub sąd do rozstrzygnięcia sporu'

PSWP

„Być może przyda się potem taki arbiter zewnętrzny, typu Ministerstwo Gospodarki czy Komisja Nadzoru Finansowego.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 08.01.2009, Poseł Sławomir Neumann]
polityczny

arbitraż

1. 'sąd rozjemczy, rozstrzygnięcie zagadnień spornych przez arbitrów'

2. (ekon.) a) 'obliczanie różnicy kursów tych samych walut, dewiz i papierów wartościowych, notowanych na różnych giełdach, czyli porównywanie kursów i kosztów przy kupnie i sprzedaży'

b) 'zakup czegokolwiek na jednym rynku w celu sprzedaży z zyskiem na innym rynku'

c) 'ustalenie upustu należnego kupującemu, jeżeli dostarczony towar nie odpowiada w całości lub części jakości zamówionej'

SJP

(praw.) 'postępowanie rozjemcze, polubowne; rozstrzyganie sporów przez arbitrów – sędziów polubownych'

PSWP

„Mam trzy pytania. Pierwsze: Czy jest możliwy arbitraż, jeśli chodzi o rozpatrywanie sposobu zawarcia transakcji z danym bankiem, i w przypadku odmiennych stanowisk - doprowadzenie w krótkim czasie do ugód, w połączeniu z wsparciem dla systemu bankowego na wzór kryzysowej pomocy rządowej innych krajów?” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 08.01.2009, Poseł Wiesław Woda]
prawniczy, (fr.)

arena

(przen.) 'teren działania; miejsce gdzie się coś odbywa'

PSWP

'miejsce działań politycznych, często antagonistycznych'

KK

„Jednocześnie wiemy, że Unia jest też areną współzawodnictwa i w prowadzonych przez Unię politykach naszym celem pozostaje dbałość o polskie

interesy.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 13.02.2009, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]
polityczny, (łac.)

artykuł

1. 'paragraf, ustęp, rozdział w ustawach, rozporządzeniach, umowach i innych aktach urzędowych'

2. (daw.) 'przepisy, instrukcje, ustawy'
SJP

1. (praw.) 'zamknięta logicznie w jednym lub kilku zdaniach część ustawy lub umowy'

2. (daw.) 'przepis, instrukcja, ustawa'
PSWP

„Chciałabym, żeby pan poseł sprawozdawca powrócił do daty 24 sierpnia, kiedy to połączone komisje przegłosowały proceduralny wniosek dotyczący pracy nad całym projektem ustawy, a nie nad poszczególnymi jego zapisami, czyli artykułami. Tylko taki wniosek został przegłosowany. Nie została zatem przegłosowana cała ustawa. Nie każdy poszczególny artykuł, ale cała ustawa nie została przegłosowana przez cztery połączone komisje.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Poseł Krystyna Skowrońska]
prawniczy, (łac.)

aspołeczny

'obojętny dla spraw społecznych, wyłączający się z życia społecznego, obcy społeczeństwu'

SJP

'taki, który jest obojętny na sprawy społeczne; który świadomie nie uczestniczy w życiu społeczeństwa, który jest obcy społeczeństwu'

PSWP

'*taki, który jest niepożądany w społeczeństwie*'
KK

„Już w 1938 r. Niemcy uznali Cyganów za element aspołeczny, do likwidacji.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 4 dzień, 20.11.2009, Poseł Jarosław Żaczek]
polityczny

asymilacja

'upodobnienie, upodobnienie się, przyswojenie, w szczególności upodobanie się pod względem narodowym, przyswojenie kultury innego narodu; wchłonięcie'

SJP

'upodobnienie się, przyswojenie, wchłonięcie; szczególnie upodobanie się pod względem narodowym, przyswojenie kultury innego narodu'

PSWP

„Podsumowując jeszcze raz, wszystkim nam zależy na tym, aby stosunki polsko-niemieckie były jak najlepsze, zwłaszcza mi, mieszkańcy Opolszczyzny, gdzie asymilacja następuje najszybciej na tym właśnie poziomie, na płaszczyźnie lokalnej.” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 25.01.2007, Poseł Marek Kawa]
polityczny, (łac.)

asymilować

'upodabniać, przyswajać, wchłaniać'

SJP, PSWP

'*nawiązywać relacje społeczne*'

KK

„Należy się asymilować, a nie izolować.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 2 dzień, 16.12.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Kazimierz Plocke]
polityczny

attaché

'urzędnik przydzielony do poselstwa lub ambasady jako specjalista w danej dziedzinie'

SJP

(dyplomata.) 'urzędnik dyplomatyczny wyspecjalizowany w określonej dziedzinie, przydzielony do pracy w przedstawicielstwie dyplomatycznym, ambasadzie'
PSWP

„W roku 1921 Wieniawa-Długoszowski uzyskał tytuł attaché wojskowego w Bukareszcie, gdzie brał udział w pracach nad konwencją polsko-rumuńską, która zakończyła się sukcesem w 1922 r. Rok później Józef Piłsudski wycofał się z życia publicznego, w konsekwencji jego adiutant również został odsunięty od spraw dotyczących życia politycznego i kulturowego.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 22.07.2008, Poseł Waldemar Andzel]
polityczny, (fr.)

autokrata

'władca nieograniczony, absolutny; despota'

SJP

'władca nieograniczony; osoba sprawująca władzę poza kontrolą społeczną'

PSWP

„Niezrozumiałe z punktu widzenia polskich interesów wypowiedzi polityków popierających jedną stronę konfliktu politycznego na Ukrainie, czyli Juszczenkę, przynoszą szkodę i upraszczają oceny. Juszczenko - prozachodni demokrat, Janukowycz - prorosyjski autokrata.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 4 dzień, 11.05.2007, Poseł Tomasz Lenz]
polityczny, (gr.)

autonomia

'prawo samodzielnego rozstrzygnięcia spraw wewnętrznych danej zbiorowości; samorząd'

a) 'dotyczące narodu'

b) 'dotyczące danego terytorium: miasta, dzielnicy, prowincji, województwa'

SJP

'prawo do samodzielnego rozstrzygnięcia spraw wewnętrznych danej zbiorowości, dotyczące narodu, miasta, instytucji'

PSWP

„Odpowiadając na pierwsze pytanie, pani poseł Łybackiej, chciałabym stwierdzić, że zgadzam się, iż jest tu ta malutka łyżka dziegciu. Z tym że wszyscy wiemy, iż największym osiągnięciem naszych uczelni jest ich wielka autonomia, a także procedury wyboru rektorów.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23-07-2008, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Barbara Kudrycka]
polityczny, prawniczy, (gr.)

autonomicznie

'niezależnie, samodzielnie'

SJP

'niezależnie, samodzielnie, zgodnie z własnym sumieniem, nie ulegając wpływom otoczenia'

PSWP

„Przemawiając rok temu, poparłem przedstawione przez pana ministra Sikorskiego pięć priorytetów polskiej polityki zagranicznej, mianowicie budowanie siły Polski przez solidarną Unię Europejską, umocnienie roli Polski w światowym systemie bezpieczeństwa, wzmacnianie wizerunku Polski w świecie, troskę o Polaków za granicą i unowocześnienie naszej służby dyplomatycznej. Te same priorytety - i to dobrze, bo świadczy to o tym, że nie są to priorytety na chwilę i na jeden rok - pan minister zaprezentował również dzisiaj. Trzeba jednak powiedzieć, że kwestie te po części mieszają się ze sobą, zwłaszcza wzmacnianie wizerunku nie odbywa się autonomicznie.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 13.02.2009, Poseł Marek Borowski]
polityczny, prawniczy

autonomiczność

'niezależność'

SJP

'niezależność, odrębność, samodzielność przy rozstrzygnięciu spraw wewnętrznych danej zbiorowości; nieuleganie naciskom zewnętrznym'

PSWP

„Po głębokiej analizie, po zastanowieniu się nad tym problemem przychyłamy się jednak do zdania, wyrażonego też przez posłów Platformy Obywatelskiej,

którzy złożyli tę poprawkę, że samorządy powinny mieć autonomiczność w podejmowaniu decyzji co do tego, jak wygląda system świadczeń; i system obsługi świadczeń, i ich wypłacanie" [6 kadencja, 18 posiedzenie, 1 dzień, 25.06.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej Agnieszka Chłoń-Domińczak] polityczny, prawniczy

autorytatywny

'odznaczający się, nacechowany autorytetem, pewny, miarodajny, wiarygodny, zasługujący na zaufanie'
SJP

1. 'taki, który cieszy się autorytetem, zasługuje na zaufanie, pewny, miarodajny, wiarygodny'

2. (przestarz.) 'taki, który nie podlega jakiegokolwiek kontroli społecznej, który wymaga bezwzględnego posłuszeństwa; oparty na wymaganiu bezwzględnego posłuchu wobec władzy'

PSWP

'*taki, który jest bezkrytycznie przyjmowany, niepodlegający dyskusji*'

KK

„Skoro jestem przy odpowiedzi na pytania pana posła Wody, to chcę od razu powiedzieć, że nie czuję się uprawniony i myślę, że pan poseł również powinien się nie czuć uprawniony, by orzekać o zgodności czy niezgodności z konstytucją. To może być wypowiedziane przez pana posła tylko jako zastrzeżenie, że tak się wydaje, bo nie jesteśmy umocowani do tego, by w sposób autorytatywny i jakby przede wszystkim obowiązujący rozstrzygać w tej materii.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Jarosław Zieliński] polityczny, (łac.)

awanturnictwo

'ryzykowna, prowokująca, nieobliczalna działalność polityczna albo społeczna'

SJP

'w sposób pełen niekontrolowanych przygód, niespodziewanych zdarzeń, ryzykownych decyzji'

PSWP

'*działania niezgodne z konwencją społeczną; nieakceptowane społecznie*'

KK

„Kiedyś, jeszcze przed wyborami, w dyskusji z jednym z najważniejszych dzisiaj polskich polityków mówiłem z przekonaniem, to przekonanie zyskuje dzisiaj kolejne potwierdzenie, kolejne fundamenty, że dla dobrej, prawdziwej zmiany najgroźniejszym wrogiem jest przesadny radykalizm, jest awanturnictwo, że największym problemem polskiej polityki dzisiaj są politycy, którzy czy przez brak kwalifikacji, czy przez przesadny temperament, czy przez złą wolę, a może przez chęć ukrycia czegoś - pewnie każdy ma inną motywację czy intencje - mają usta pełne okrzyków, wprowadzają absolutnie rewolucyjny zamęt, przez kilka tygodni nawet wielu Polaków dawało się oszukiwać czy zwodzić tym nieustannym okrzykiem, że potrzebna jest

zmiana i potrzebny porządek.” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2006, Poseł Donald Tusk] polityczny

awanturniczy

'właściwy awanturnikom; pełen awantur; nacechowany awanturniczością, awanturnictwem; ryzykowny, niezwykle'

SJP

'pełen niekontrolowanych przygód, niespodziewanych zdarzeń, ryzykownych decyzji'

PSWP

'*taki, który jest niezgodny z konwencją społeczną; nieakceptowany społecznie*'

KK

„Myślę, że tu trzeba by było jednak ze względu na to, że w takich procesach czasami niektóre małe podmioty gospodarcze nie bardzo biją się o te klauzule niedozwolone i sądy bardzo często ze względu na to, że w sądzie nie są reprezentowane małe podmioty gospodarcze, a czasami jakiś awanturniczy konsument stara się zgromadzić mnóstwo argumentów i dobrą obsadę, jeśli chodzi o stron prawną, więc tam zdarzają się naprawdę niektóre zapisy, które takich akurat cech nie posiadają, zastanowić się przy tej nowelizacji konsumenckiej nad tym, żeby dać takie prawo na przykład rzecznikowi praw obywatelskich - ale to jest moja tylko propozycja - jeżeli już byśmy uwzględnili ten rejestr, żeby ten rejestr w pewien sposób uporządkować i rzetelnie go prowadzić, żeby rzecznik praw obywatelskich, prezes Sądu Najwyższego, na przykład prezes UOKiK czy organizacje pracodawców mogli wnioskować o powtórna weryfikację niektórych klauzul niedozwolonych.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 3 dzień, 23.04.2009, Poseł Sprawozdawca Antoni Mężydło] polityczny

azył

'miejsce schronienia dla ludzi ściganych przez prawo'

a) 'prawo udzielania przez państwa schronienia i zapewnienia nietykalności na swoim terytorium przestępcom politycznym wobec innego państwa'

b) 'w stosunku do korpusu dyplomatycznego przebywającego na placówce w obcym państwie; prawo nietykalności na terenie wydzielonym'

SJP

'schronienie, miejsce bezpiecznego pobytu udzielane przez państwo cudzoziemcowi ściganemu lub prześladowanemu na tle politycznym, rasowym itp. na terenie innego państwa'

PSWP

„Prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej będzie przysługiwało obywatelom polskim, obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu, a także we wskazanym zakresie cudzoziemcom, którzy uzyskali azyl lub zgodę na pobyt tolerowany czy zezwolenie na osiedlanie się.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 3 dzień, 29.06.2007, Poseł Alina Gut]

polityczny, prawniczy, (łac. z gr.)

B

bankructwo

'sądowo ogłoszona upadłość, częściowa lub całkowita niewypłacalność; ruina majątkowa, zubożenie, krach' (przen.) 'o całkowitej utracie znaczenia i wpływów; o całkowitej przegranej; o ideowym, moralnym upadku' SJP

1. 'sądowe ogłoszenie upadłości; także: częściowa albo całkowita niewypłacalność'

2. (przen.) 'utrata znaczenia i wpływów, nagła utrata wiary w siebie i w innych spowodowana niepowodzeniami życiowymi'

PSWP

'utrata wiarygodności, dezaktualizacja idei'

KK

„Taka decyzja Neelie Kroes może oznaczać bankructwo kolebki „Solidarności”, podobnie jak w przypadku stoczni Gdynia i Szczecin, których plany restrukturyzacji w ubiegłym roku również odrzuciła Komisja Europejska.”

[6 kadencja, 40 posiedzenie, 1 dzień, 21.04.2009, Poseł Karol Karski]

ekonomiczny, prawniczy, (fr.)

bankrutować

'stawać się bankrutem, ogłaszać bankructwo'

(przen.) 'tracić wpływy, znaczenie, wartość'

SJP

1. 'stawać się bankrutem, czyli osobą albo firmą, która straciła majątek i której upadłość została ogłoszona sądownie; stawać się niewypłacalnym dłużnikiem'

2. (przen.) 'tracić znaczenie, wartość, wpływy'

PSWP

„Konsekwencje będą takie, że w roku 2009 będą bankrutować fabryki nawozów, bo rolnicy przestaną kupować nawozy.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Poseł Henryk Kowalczyk]

ekonomiczny, prawniczy

baron

(przen., daw.) 'o potentacie finansowym, handlowym'

PSWP

'osoba sprawująca władzę polityczną na szczeblu regionalnym'

KK

„Nie może być tak, że lista projektów ważnych dla państwa polskiego powstaje w taki sposób, że im silniejszy lokalny baron Prawa i Sprawiedliwości, tym więcej projektów z jego terenu znajduje się na liście projektów kluczowych.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2008, Poseł Zbigniew Konwiński]

polityczny, (fr.)

bessa

'spadek kursu papierów wartościowych na giełdzie'

SJP

(ekon.) 'trwała tendencja do spadku kursów walut, papierów wartościowych lub cen notowanych na giełdzie'

PSWP

„Bessa oznacza w przyszłości niskie tempo wzrostu PKB, nakładów i konsumpcji prywatnej w Polsce.” [6 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 18.09.2008, Poseł Gabriela Masłowska]

ekonomiczny, (fr.)

bezdecyzyjność

(urzęd.) 'niechęć lub niezdolność do podejmowania decyzji'

PSWP

'niepodejmowanie decyzji'

KK

„Te braki i bezdecyzyjność są szkodliwe dla naszej ojczyzny, dla naszej gospodarki.” [6 kadencja, 44 posiedzenie, 2 dzień, 25.06.2009, Poseł Krzysztof Tchórzewski]

polityczny

bezideowość

'brak ideologii, czyli systemu poglądów, idei, pojęć politycznych, socjologicznych, prawnych, etnicznych, religijnych, filozoficznych uwarunkowanych czasem, miejscem, stosunkami społecznymi'

PSWP

„Były marszałek, premier, minister pan Oleksy opowiedział mechanizmy funkcjonowania na najwyższych szczytach władzy ludzi z pierwszych stron gazet. Słowa: sitwa, układ, bezideowość, interesowność

- tak charakteryzował elity były ich członek.” [5 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 12.04.2007, Poseł Jarosław Stawiarski]

polityczny

bezkrólewie

'okres czasu od śmierci albo usunięcia króla z tronu do intronizacji jego następcy'

SJP

(polit., hist.) 'w monarchiach elekcyjnych: okres od śmierci albo abdykacji króla do koronacji jego następcy; w Polsce po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów w 1572 roku i ustaleniu elekcyjności tronu stan ten stał się zjawiskiem powtarzalnym przy każdorazowej zmianie panującego'

PSWP

'czas, w którym nikt nie sprawuje władzy, nie zarządza'

KK

„Przykładem tego jest roczne bezkrólewie w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, gdzie przez ponad rok nie było prezesa, tylko był prezes p.o. Hucpa z Urzędem Komunikacji Elektronicznej - to jest stan normalny, żeby nie było, oczywiście.” [5 kadencja, 36 posiedzenie, 1 dzień, 07.03.2007, Poseł Tadeusz Jarmuziewicz]

historyczny, polityczny

bezaństwowiec

'człowiek nie mający obywatelstwa żadnego państwa'

SJP

(praw.) 'człowiek, który nie ma obywatelstwa żadnego państwa'

PSWP

„W tej chwili mamy do czynienia z zasadnością pytania, czy tak naprawdę polski marynarz pływający na statkach taniej, obcej bandery to bezaństwowiec, czy przestaje być obywatelem polskim, bo w pewnym momencie przestaje obejmować go fundamentalne prawo pracownicze, obowiązujące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 22.03.2006, Poseł Mateusz Piskorski]

polityczny, prawniczy

bezpartyjność

(polit.) 'nienależenie do żadnej partii - organizacji społecznej, która jednoczy swoich członków na podstawie programu politycznego wyrażającego interesy określonych grup społecznych'

PSWP

„Panie Marszałku! Panie Ministrze! Wysoka Izbo! Ja również powrócę do art. 5 ust. 5. Mianowicie chodzi

o bezpartyjność sekretarzy. Na pewno wszyscy otrzymujemy z samorządów bardzo dużo informacji, które z dużym prawdopodobieństwem pozwalają twierdzić, że może to być fikcja. Ponieważ tych pytań padło już dużo, zapytam o pewną rzecz, która również się pojawiała. Czy projektodawca tej ustawy brał pod uwagę również zakaz przynależności do partii dla skarbników, ponieważ uważa się, że często skarbnik ma bardzo mocną pozycję? Jeżeli stosujemy tutaj wymóg apolityczności dla sekretarza, to czy podobne przepisy nie powinny dotyczyć również skarbnika?" [6 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2008, Poseł Agnieszka Hanajczyk]
[1,1]
polityczny

bezpartyjny

'nie należący do żadnej partii'

SJP

(polit.) 'taki, który nie należy do żadnej partii – organizacji społecznej jednoczącej swoich członków na podstawie programu politycznego wyrażającego interesy określonych grup społecznych'

PSWP

„Z SKL-u. Pani Kornasiewicz - Unia Wolności. To zdaje się posła Wyrońskiego partia. A Wąsacz był bezpartyjny.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 08.09.2006, Poseł Marek Suski]
polityczny

bezpieczeństwo

'stan niezagrożenia; pewność, że nic nie zagraża; stan pewności, spokoju, zabezpieczenia'

SJP

1. 'stan niezagrożenia, spokoju, pewności'

Bezpieczeństwo publiczne – 'całość porządku i urządzeń społecznych chroniących obywateli przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego; ochrona ustroju przed zamachami na podstawowe instytucje polityczne państwa'

(polit., praw.) Bezpieczeństwo zbiorowe – 'system polityczno-prawny mający na celu utrwalenie pokoju przez ustanowienie zakazu agresji i zobowiązanie się do pomocy państwu, które padnie ofiarą agresji'

2. (pot.) 'organa władzy mającej pieczę nad sprawami bezpieczeństwa publicznego'

3. (pot., przestarz.) 'nazwa Komitetu do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego przy Prezydium Rady Ministrów, wcześniej zwanego Urzędem Bezpieczeństwa Publicznego; skrót UB'

PSWP

„Traktat odpowiada nie tylko na dzisiejsze potrzeby, ale także rozwiewa wątpliwości co do przyszłości. Tworzy bezpieczną Europę, kontynent solidarności, kontynent o wielkich szansach wzrostu gospodarczego, poprawy warunków zatrudnienia i warunków socjalnych, na którym łatwiej będzie zapewnić nie tylko bezpieczeństwo zbiorowe, ale i indywidualne, podobnie jak polepszyć warunki zdrowotne, ochronę środowiska naturalnego, zapewnić postęp naukowo-techniczny oraz, co jest także bardzo ważne, zwiększyć zdolność Unii Europejskiej do działań na arenie międzynarodowej, m.in. poprzez utworzenie urzędu wysokiego przedstawiciela do spraw zagranicznych i spraw bezpieczeństwa.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Jolanta Szymanek-Deresz]
polityczny, prawniczy

bezprawie

'stan, którego nie normują prawa; anarchia, bezrząd'

SJP

1. (praw.) 'stan nie normowany przez żadne prawa, czyli przepisy regulujące stosunki między ludźmi danej społeczności, określające zasady ich postępowania lub zawierające zakazy, których naruszenie zagrożone jest karą'

2. (praw.) 'czyn sprzeczny z prawem'

PSWP

„Czerpali korzyści z faktu, że do nich słowo "bezprawie" nie ma zastosowania, bo są nietykalni w państwie, które od 1989 r. głosi zasady równości wobec prawa.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Jarosław Żaczek]
prawniczy

bezprawnie

(praw.) 'niezgodnie z prawem – ogółem przepisów regulujących stosunki między ludźmi danej społeczności, określających zasady ich postępowania lub zawierających zakazy, których naruszenie zagrożone jest karą'

PSWP

„Jak to możliwe, że ci, którzy tak często powołują się na zasady prawa i sprawiedliwości, tak mozolnie usiłują zalegalizować bezprawie? Bo obecny budżet w funduszu rehabilitacji jest nielegalny.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 4 dzień, 15.06.2007, Poseł Sławomir Jan Piechota]
prawniczy

bezprawność

(praw.) 'niezgodność z prawem – ogółem przepisów regulujących stosunki między ludźmi danej społeczności, określający zasady ich postępowania lub zawierający zakazy, których naruszenie zagrożone jest karą'

PSWP

„Chcielibyśmy, aby doszło do uwolnienia kredytobiorców od nienależnych długów, ponieważ oni dawno już to spłacili, chodzi tu nie tylko o bezprawność, ale o wysokość spłat, których dokonywali, dwukrotnie albo trzykrotnie to spłacili, o uwolnienie ludzi od tego.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2009, Poseł Gabriela Masłowska]
prawniczy

bezprawny

'niezgodny z prawem, zabroniony przez prawo, działający nieprawnie; nielegalny, karygodny, występny'

SJP

(praw.) 'zabroniony przez prawo, niezgodny z prawem – ogółem przepisów regulujących stosunki między ludźmi danej społeczności, określających zakazy, których naruszenie zagrożone jest karą'

PSWP

„Mamy nadzieję, że nie dojdzie do gorszących scen, z którymi mieliśmy do czynienia podczas tworzenia Agencji bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, kiedy to w sposób bezprawny zwolniono wielu oficerów, za co odpowiada jeden z ministrów rządu SLD.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Robert Strąk]
prawniczy

bezrobocie

'zjawisko ekonomiczne właściwe ustrojowi kapitalistycznemu, polegające na tym, że pracownicy, niezależnie od swojej woli, okresowo pozostają bez pracy'

SJP

(ekon.) 'zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i poszukujących jej'

PSWP

„Drugie pytanie związane jest z kwestią bezrobocia i z informacją o tym, że bezrobocie spada, że w roku ubiegłym spadło o ponad 2%.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Poseł Jakub Szulc]
ekonomiczny

bezrobotna

(ekon.) 'kobieta zdolna do pracy, która nie ma stałego zatrudnienia i nie może znaleźć pracy z przyczyn od niej niezależnych'

PSWP

„Szkoda, że tak ważna ustawa musiała tak długo czekać w tzw. zamrażarce marszałka, zwłaszcza że Komisja Gospodarki przez bardzo długi okres była bezrobotna.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Poseł Zbigniew Kozak]

ekonomiczny

bezrobotny

(ekon.) 'mężczyzna zdolny do pracy, który nie ma stałego zatrudnienia i nie może znaleźć pracy z przyczyn od niego niezależnych'

PSWP

„Oznacza to, że w przypadku bezrobocia na przykład miasta Płocka, które nie przekroczy 125% przeciętnej stopy bezrobocia, bezrobotny otrzyma zasiłek tylko przez okres 6 miesięcy.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 1 dzień, 04.07.2007, Poseł Sylwester Wiśniewski]

ekonomiczny

bezumowny

'nie związany umową, nie oparty na umowie'

SJP

'taki, który działa zgodnie z nieaktualnym stanem prawnym z powodu braku aktualizacji rozporządzeń prawnych'

KK

„Poseł sprawozdawca i moi przedmówcy wyraźnie o tym mówili, że dzisiaj nie obowiązują umowy, w zasadzie mamy stan bezumowny, ponieważ 1 maja 2004 r. wygasły pewne ustawy i pewne rozporządzenia, które decydowały o sposobie certyfikacji i ocenie zgodności wyrobów na cele obronności i bezpieczeństwa państwa, zgodności pod względem spełnienia określonych wymagań.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 1 dzień, 20.09.2006, Poseł Zbyszek Zaborowski]

ekonomiczny, polityczny, prawniczy

bierny

'nie wykazujący własnej inicjatywy, woli, obojętny; nie zaangażowany, nie biorący w czym udziału'

Bierny opór – 'opór polegający na nieuczestniczeniu w czym, np. (bez uciekania się do walki czynnej), na odmawianiu współpracy'

SJP

'taki, który nie wykazuje własnej woli, inicjatywy: nie bierze w niczym udziału; nie zaangażowany, obojętny'

Bierny opór – 'opór, który polega na odmowie działania, współpracy, na nieuczestniczeniu w czymś, niewykonywaniu zarządzeń władzy'

(polit., praw.) Bierne prawo wyborcze – 'prawo do uzyskania mandatu wyborczego'

PSWP

„Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego wygaśnięcie mandatu jako sankcja uchybienia powinności złożenia oświadczenia majątkowego jest wykroczeniem ustawodawcy w materię chronioną konstytucyjnie, jaką jest czynne i bierne prawo wyborcze, jak również zróżnicowanie określonych terminów złożenia oświadczenia majątkowego dotyczącego radnego, wójta i oświadczenia dotyczącego ich współmałżonków narusza ewidentnie art. 2 konstytucji.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 1 dzień, 25.06.2008, Poseł Leszek Deptuła]

polityczny

bilans

'zestawienie przychodów i rozchodów instytucji, przedsiębiorstwa itp. z pewnego okresu przy zamknięciu rachunków'

(ekon.) Bilans gospodarczy – 'zestawienie wskazujące różnicę między wartością dóbr wytworzonych a wartością dóbr spożytych przez kraj'

SJP

(ekon., księg.) 'zestawienie sprawozdawcze, obrazujące stan majątkowy jednostki gospodarczej za pewien okres; zestawienie przychodów i rozchodów dóbr materialnych lub innych wartości za dany okres'

PSWP

„Jeśli chodzi o umowę z Rosją, to obowiązuje taka zasada: bierz i płać. I trudno nie brać gazu, za który trzeba ponosić konsekwencje finansowe. Stąd moje pytanie o bilans gospodarczy.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 2 dzień, 02.12.2009, Poseł Romuald Ajchler]

ekonomiczny, (wł. z łac.)

biuro

'instytucja, w której wykonywana jest zorganizowana, zbiorowa praca urzędników; lokal, w którym instytucja się mieści, w którym się odbywa praca'

SJP

1. 'instytucja lub jej część, gdzie wykonywana jest zorganizowana, zbiorowa praca urzędników i której zadaniem są prace techniczno-kancelaryjne, załatwianie interesantów, udzielanie informacji itp., lokal tej instytucji'

2. 'zespół urzędników pracujących w jakiejś instytucji'

(polit.) Biuro polityczne – 'w partiach komunistycznych: organ kierujący pracą komitetu centralnego w okresie między posiedzeniami plenarnymi'

PSWP

'zespół pracowników określonej instytucji'

Centralne Biuro Antykorupcyjne – 'zespół pracowników instytucji odpowiedzialnej za zwalczanie korupcji'

KK

„Dlatego też zadania przypisane w ustawie do realizacji przez Centralne Biuro Antykorupcyjne będą wykonywane we współpracy z organami administracji rządowej i samorządowej oraz organizacjami międzynarodowymi.”

[5 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 16.02.2006, Poseł Maria Zuba]

polityczny, (fr.)

blok

'związek państw, partii, ugrupowań politycznych itp.'

Blok wyborczy – 'grupa stronnictw, które zawarły porozumienie w celu wspólnego występowania w okresie wyborów'

SJP

(polit.) 'związek ugrupowań politycznych, partii, państw, itp.'

Blok wyborczy – 'grupa stronnictw, które zawarły porozumienie w celu wspólnego występowania w okresie wyborów'

PSWP

„Rządy te tworzyły i winę ponoszą: Unia Demokratyczna, SLD i Unia Wolności, które dzisiaj tworzą blok polityczny Lewica i Demokraci, oraz Polskie Stronnictwo Ludowe i AWS.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 4 dzień, 15.06.2007, Poseł Antoni Sosnowski]

polityczny, (niem.)

blokada

'system środków zmierzających do izolacji jakiegoś państwa lub jego sił zbrojnych w celu zmuszenia go do kapitulacji'

SJP

1. 'utrudzenie lub uniemożliwienie przejścia, dostępu'

2. (polit.) 'system środków, które podejmuje się, aby doprowadzić do izolacji jakiegoś państwa, koalicji państw, obiektu, miasta, twierdzy itp. i tym samym wymusić ustępstwa terytorialne, ekonomiczne, polityczne lub kapitulację'

PSWP

'uniemożliwienie realizacji określonych zadań'

KK

„Ja uważam, że to jest blokada realizacji tych zadań, o których tak pięknie mówimy.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Poseł Stanisław Kalemba]

polityczny, (niem.)

blokować

'organizować blokadę polityczną, gospodarczą lub wojskową'

SJP

(polit.) 'doprowadzać do ekonomicznej, politycznej bądź wojskowej izolacji jakiegoś państwa, koalicji państw, obiektu, miasta, twierdzy itp., aby wymusić ustępstwa terytorialne, ekonomiczne, polityczne lub kapitulację'

PSWP

'zatrzymywać, spowalniać, utrudniać działania, prace'

KK

„Tak też nie chcemy blokować jakimiś nawet sensownymi może, ale wymagającymi rozważenia pomysłami tej ustawy, chcemy ją wdrożyć, bo zapewne

w toku jej stosowania tak jak większości ustaw będzie potrzeba wprowadzenia różnych korekt, być może nowych rozwiązań." [6 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 12.02.2009, Poseł Bronisław Dutka]
polityczny, (fr.)

blokowanie

(polit.) 'ekonomiczne, polityczne bądź wojskowe izolowanie jakiegoś państwa, koalicji państw, obiektu, miasta, twierdzy itp. w celu uzyskania ustępstw terytorialnych, ekonomicznych, politycznych lub kapitulacji'
PSWP
'zatrzymywanie, spowalnianie, utrudnianie działań, prac'
KK
„Chciałbym się odnieść jeszcze do wystąpienia pana Pawła Kowala, które było rzeczywiście bardzo interesujące pod względem konstrukcji, ale jeżeli argumenty, które prezentował, sprowadzimy do jednej tezy, brzmi ona w sposób następujący: wezwanie pana prezydenta do podpisania traktatu oznacza blokowanie europejskiej dyskusji.” [6 kadencja, 34 posiedzenie, 2 dzień, 22.01.2009, Poseł Paweł Zalewski]
polityczny

blokowy

(polit.) 'o stronnictwie: takie, które jest związkiem ugrupowań politycznych, partii'
PSWP
'taki, który jest konsekwencją zgrupowania organizacji, osób fizycznych'
KK
„Rozpatrywano dwie propozycje: wybór blokowy, jednorazowe głosowanie akceptujące listę pięciu kandydatów albo odrzucenie tej listy. To jest prawnie niemożliwe według wielu ekspertów. Natomiast mamy wybrać Prezydium Sejmu i jest bardzo właściwa propozycja, żeby dokonać tego poprzez jednorazowy akt głosowania nad pięcioma kandydaturami.” [5 kadencja, 1 posiedzenie, 2 dzień, 26.10.2005, Marszałek Sejmu Marek Jurek]
polityczny

bojkot

'zerwanie wszelkich stosunków jako forma walki politycznej, gospodarczej lub towarzyskiej z jakąś jednostką lub organizacją'
SJP
'metoda najczęściej politycznej lub ekonomicznej walki, która polega na częściowym bądź całkowitym zerwaniu stosunków z określoną organizacją, państwem, osobą w celu wywarcia nacisku albo wyrażenia protestu'
PSWP
'wstrzymanie obowiązków, zaprzestanie działań, będące wynikiem nieakceptacji obowiązujących rozporządzeń prawnych'
KK
„Prawdą jest też, że zdecydowanie zmniejszyła się ona w ostatnich miesiącach, od kiedy to Platforma Obywatelska rozpoczęła prowokować bojkot uiszczania opłat abonamentowych” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Jerzy Gosiewski]
polityczny, (od nazw. Boycott)

bojkotowanie

'stosowanie bojkotu, zerwanie stosunków z określoną organizacją, państwem, osobą w celu wywarcia nacisku lub wyrażenia protestu'
PSWP
'wstrzymywanie się od wykonywania obowiązków, zaprzestawanie prowadzenia działań, będące wynikiem nieakceptacji obowiązujących rozporządzeń prawnych'
KK
„Ale też pan minister Religa zastał określoną sytuację. I proszę zauważyć: Czy teraz, kiedy są propozycje największych podwyżek, kiedy są mechanizmy, żeby rozwiązać ten najważniejszy problem dla pacjenta, czyli lepszy dostęp do specjalisty, żeby walczyć z wielkimi korporacjami, które narzucają ceny leków, to teraz ma

być bojkotowanie tych działań?” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Janusz Dobrosz]
polityczny

bolszewizm

'teoria i taktyka rewolucji proletariackiej i dyktatury proletariatu'
SJP
'kierunek ideologiczny w rosyjskim ruchu, występujący z programem konserwatywnej rewolucji socjalistycznej i ustawienia dyktatury proletariatu'
PSWP
'potoczne określenie postaw społecznych akceptowanych i obowiązujących w PRL-u'
KK
„Czy wasze pytania, postanki i postowie, to nie jest czysta demagogia i bolszewizm?” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Poseł Adam Puza]
historyczny, polityczny, (ros.)

budować

'wnosić budowle, pomieszczenia, ich części lub zespoły'
SJP
'wnosić budynki i inne obiekty publicznego użytku lub ich części, zespoły; opierać coś na podstawie, fundamencie – również przenośnie'
Budować państwo, społeczeństwo – 'tworzyć, organizować państwo, społeczeństwo'
PSWP
„Mówiliście państwo o tym, że będziecie budować państwo przyjazne dla przedsiębiorców, podczas gdy projekt od początku do końca zaprzecza wszystkim tym tezom.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Jakub Szulc]
polityczny

budowanie

'wznoszenie budynków i innych obiektów publicznego użytku bądź ich części lub zespołów'
Budowanie państwa, społeczeństwa – 'tworzenie, organizowanie państwa, społeczeństwa'
PSWP
„Nowa solidarność to budowanie państwa bez wewnętrznych barier, a w duchu promowania rzetelności, prawości, gospodarności.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 1 dzień, 20.09.2006, Poseł Kazimierz Gołojuch]
polityczny

budżet

'zestawienie dochodów i wydatków przewidzianych na pewien okres; ogół dochodów i wydatków; możliwości wydatkowania'
SJP
(ekon.) 'zestawienie dochodów i wydatków państwa, organizacji, instytucji lub osoby prywatnej, przewidzianych na pewien okres'
Budżet państwowy || państwa – 'zestawienie planowanych dochodów i wydatków państwa, zatwierdzone przez organ władzy państwowej, z reguły organ przedstawicielski'
PSWP
„Podsumowując, chciałbym powiedzieć, że oczywiście głównym problemem jest budżet państwa.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Minister Pracy i Polityki Społecznej Krzysztof Michałkiewicz]
ekonomiczny, (ang.)

budżetowanie

(ekon.) 'planowanie przychodów i wydatków przedsiębiorstwa lub poszczególnych jego części składowych'
PSWP
„To w tych szpitalach zaniedbano budżetowanie oddziałów, tzn. nie było podziału kosztów stałych i kosztów zmiennych.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 1 dzień, 07.06.2006, Poseł Stanisław Lamczyk]

ekonomiczny

budżetowy

(ekon.) 'taki, który dotyczy budżetu – zestawienia dochodów i wydatków państwa, instytucji, organizacji lub osoby prywatnej, przewidywanych na pewien okres'
Prawo budżetowe – 'dział prawa finansowego regulujący strukturę budżetu, zasady, a także procedurę jego sporządzania i wykonywania'

Rezerwy budżetowe – 'nadwyżki, zapasy w budżecie, zwykle przygotowane w przewidywaniu nagłej potrzeby'
Rok budżetowy – 'okres roczny, przyjęty w danym dziale gospodarki jako okres, na który opracowane są roczne plany finansowe i za który sporządzane są bilanse roczne'

PSWP

„Próbie porządkowania gospodarki funduszowej podjęto już w 1991 r., kiedy to przyjęto ustawę Prawo budżetowe, jednak forma ta nie przestała istnieć, a w kolejnych latach następował jej rozwój jako uzupełniającej formy instytucjonalnej finansów publicznych.” [6 kadencja, 27 posiedzenie, 2 dzień, 29.10.2008, Poseł Elżbieta Rafalska]

ekonomiczny

Bundestag

(polit.) 'izba niższa parlamentu Niemiec, w skład której wchodzi deputowani wyłaniani co cztery lata w wyborach bezpośrednich i powszechnych'

PSWP

„Jednakowoż chyba dotąd Bundestag umowy w tej materii nie ratyfikował.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Poseł Bogusław Wontor]

polityczny, (niem.)

bunt

'protestacyjna, zorganizowana akcja przeciwko władzy; zbrojny spisek, rokosz'

SJP

'otwarte, protestacyjne, często zbrojne wystąpienie przeciwko władzy'

PSWP

'wyraz sprzeciwu wobec nieakceptowanych rozwiązań prawnych i politycznych'

KK

„Przecież to może powstać bunt w ogóle niepłacenia abonamentu.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 27.06.2007, Poseł Franciszek Jerzy Stefaniuk]

polityczny, (niem.)

buntować się

1. 'wszczynać bunt, czyli otwarte, protestacyjne, często zbrojne wystąpienie przeciwko władzy, zwierzchnikom'

2. 'protestować wewnętrznie'

PSWP

'wyrażać sprzeciw wobec nieakceptowanych rozwiązań prawnych i politycznych'

KK

„Nie posunę się do tego chociażby z tego powodu, że rzeczywiście nie likwidujecie stroju szkolnego, wiemy, że sprawa dotyczy filozofii, likwidujecie nakaz. Rozumiemy to, ale może w imieniu uczniów spróbuj was w bardzo krótkim czasie przekonać - młodzież ma prawo do buntu, do sprzeciwu, do sporu pokoleniowego, ale żeby zaistniał bunt, młodzież musi mieć przeciwko czemu się buntować, a żeby można się było przeciwko czemuś buntować (Oklaski), musi być nakaz.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 11.06.2008, Poseł Aleksander Chłopek]

polityczny

burmistrz

'najwyższy urzędnik samorządu miejskiego, w większych miastach noszący tytuł prezydenta'

SJP

'najwyższy urzędnik samorządu miejskiego, pełniący naczelną funkcję w mieście, przewodniczący zarządu gminy miejskiej, w większych miastach noszący tytuł prezydenta'

PSWP

„Na jakiej podstawie, panie pośle Kuchciński, twierdzenie, że gubernator będzie skuteczniej i lepiej realizował programy lokalne niż demokratycznie wybrany wójt, burmistrz czy prezydent?” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Janusz Krasoń]

polityczny, (niem.)

C

caryca

'żona cara lub władczyni sprawująca rządy carskie'

SJP

1. (hist.) 'żona cara – władcy rosyjskiego, bułgarskiego albo serbskiego'

2. (hist.) 'władczyni, monarchini w Rosji'

PSWP

'kobieta sprawująca niepodzielną, autorytarną władzę'

KK

„Program 2 TVP, którym kierowała caryca - jak mówiono o niej z sarkazmem - stracił już wkrótce, zgadnijcie państwo, ile.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 27.06.2007, Poseł Jerzy Wenderlich]

celny

'taki, który związany jest z naliczaniem i pobieraniem cła – opłaty granicznej za przywóz i wywóz towarów z danego państwa'

(polit.) Unia celna – 'połączenie w drodze umowy dwu lub więcej państw w jedno terytorium celne'

(ekon.) Wolny obszar celny – 'obszar, gdzie można składować towary, a także przetwarzać importowane surowce i je reeksportować bez obowiązku płacenia cła; obszar wolnoportowy; strefa wolnocłowa'

PSWP

„To jest unia celna, czyli cała polityka celna wobec krajów trzecich, to jest polityka pieniężna, ale ograniczona tylko do strefy euro, to jest wspólna polityka handlowa i to jest pewien zakres polityki w zakresie ochrony zasobów wód morskich.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Anna Zielińska-Głębocka]

[18,33], unia celna [0,2], wolny obszar celny [0,2]

ekonomiczny, polityczny

centralistyczny

'związany z centralizmem, właściwy centralizmowi'

SJP

(polit.) 'dotyczący centralizmu – zasady budowy i funkcjonowania państwa, według której poszczególne organy państwa są bezwzględnie podporządkowane organowi zwierzchniemu, oraz dotyczy centralistów, czyli zwolenników takiego poglądu'

PSWP

„Gdyby w istocie miała ona mieć charakter skrajnie centralistyczny, to cała rozmowa o zaufaniu obywatelskim do integracji europejskiej byłaby całkowitą fikcją.” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 1 dzień, 27.02.2008, Poseł Kazimierz Michał Ujazdowski]

polityczny

centralizacja

'skupienie czego w jednym punkcie centralnym lub w jednych rękach; koncentracja, zjednoczenie, zwłaszcza w odniesieniu do życia państwowego'

SJP

(polit.) 'koncentracja lub proces przenoszenia uprawnień do podejmowania decyzji w organach centralnych, przy jednoczesnym zmniejszaniu uprawnień organów lokalnych'

PSWP

„Centralizacja i zwiększanie uprawnień ministrów oraz wojewodów niewiele tu da.” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 2 dzień, 26.04.2006, Poseł Jacek Piechota]

polityczny, (fr. z łac.)

centralizm

'system rządzenia polegający na ścisłym podporządkowaniu władz prowincjonalnych

i miejscowych władzy centralnej'

Centralizm demokratyczny [niekiedy skrótowo bez przymiotnika] – 'system rządzenia realizowany w państwach demokracji ludowej a polegający na: wybieralności organów kierowniczych od najniższych do najwyższych, okresowej sprawozdawczości organów partyjnych przed organizacjami partyjnymi, surowej partyjnej dyscyplinie, podporządkowaniu mniejszości większości, bezwzględnym posłuszeństwie decyzjom organów wyższych, krytyce i samokrytyce wewnątrz partii'

SJP

(polit.) 'zasada budowy i funkcjonowania aparatu państwowego, według której poszczególne organy państwa są bezwzględnie podporządkowane organowi zwierzchniemu, mającemu prawo wydawania wiążących zaleceń, kontrolowania oraz wkraczania w kompetencje organów podległych'

PSWP

„A zatem trzeba się na coś zdecydować w kwestii tej linii partii, która reprezentuje faktycznie centralizm demokratyczny i jest autorytarną partią; trzeba byłoby się zdecydować, jaką ona ma politykę.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 03.09.2008, Poseł Jan Musiał]

polityczny, (łac.)

centralizować

'skupiać, skupiać w jednym punkcie, pod jednym zarządem; koncentrować'

SJP

1. 'skupiać w coś w centralnym punkcie lub w jednych rękach'

2. (polit.) 'skupiać uprawnienia do podejmowania decyzji w organach centralnych, przy jednoczesnym ograniczaniu uprawnień organów lokalnych'

„Nie dali się nadal centralizować.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Poseł Andrzej Czerwiński]

polityczny, (łac.)

centralizowanie

'skupianie czegoś w centralnym punkcie lub w jednych rękach'

PSWP

„Zasadniczym błędem tej ustawy jest właśnie centralizowanie aktywności kryzysowej.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 1 dzień, 28.02.2007, Poseł Wiesław Woda]

polityczny

centralny

'główny, mający główne znaczenie; przewodni, kierowniczy'

SJP

'taki, który ma główne znaczenie, pełni funkcję kierowniczą'

PSWP

„Następnie tę odmianę rejestruje Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupii Wielkiej.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2009, Poseł Stanisław Kalemba]

polityczny, (łac.)

centrolew

'koalicja centrum z partiami lewicowymi; w Polsce: antysanacyjny blok sześciu stronnictw politycznych centrum i lewicy, utworzony w 1929 r.'

SJP

1. (środowisk.) 'koalicja partii centrum z partiami lewicy'

2. (hist.) 'w Polsce międzywojennej: porozumienie stronnictw centrum i lewicy sejmowej osiągnięte w końcu 1929 r. którego celem była wspólna walka z dyktaturą sanacji'
PSWP
„[...]Sojusz Lewicy Demokratycznej z Platformą Obywatelską. Teraz tworzą znany nam z historii centrolew, nie najlepiej zapisany w naszej historii.”
[5 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2006, Poseł Marek Kuchciński]
historyczny, polityczny

centrolewica

'koalicja stronnictw politycznych centrum i lewicy'
SJP
(polit.) 'koalicja partii centrum z partiami lewicy'
PSWP
'partia lewicowa otwarta na poglądy liberalne lub partia prawicowa otwarta na działania socjalne'
KK
„Wy, jako centrolewica, ciężycie ku lewicy. Nic nowego.”
[5 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2006, Poseł Andrzej Fedorowicz]
polityczny

centroprawica

(polit.) 'koalicja partii centrum z partiami prawicy'
PSWP
'partia prawicowa otwarta na poglądy i działania lewicowe'
KK
„W roku 2005 centroprawica w Polsce uzyskała 51% głosów, w roku 2007 - 73% głosów.” [6 kadencja, 7 posiedzenie, 1 dzień, 22.01.2008, Poseł Jarosław Sellin]
polityczny

centrum

(polit.) 'w parlamencie: stronnictwo umiarkowane zajmujące miejsce między prawicą a lewicą'
SJP
(polit.) 'stronnictwo, partie polityczne umiarkowane, to znaczy zajmujące miejsce pośrednie między lewicą a prawicą'
PSWP
'grupa decyzyjna w dużej organizacji, stowarzyszeniu, partii'
KK
„Myślę, że w czasach komunizmu przede wszystkim centrum polityczne, które było jedno i niepodzielne, decydowało nie tylko o pracy prokuratury, ale i wielu innych instytucji państwa.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 26.06.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Zbigniew Wrona]
polityczny, (fac. z gr.)

cenzor

'urzędnik kontrolujący książki, prasę, widowiska i filmy pod względem politycznym'
SJP
'urzędnik cenzury, czyli pracownik urzędu dokonującego oficjalnej kontroli publikacji, widowisk, filmów i audycji pod względem politycznym, religijnym, obyczajowym i moralnym'
PSWP
'osoba kompetentna, oceniająca i akceptująca rozwiązania ustawodawcze oraz polityczne'
KK
„To są ich czynności, które zaczynają się o godz. 7 rano, a kończą bardzo często o godz. 3 w nocy, jeśli jest taka potrzeba. W ten sposób trzeba pracować. Jeżeli udaje się to robić i cenzor, który wystawia ocenę, mówi, że jest okej, to trzymamy się tego, nie próbujemy wywracać tego projektu tylko dlatego, że ktoś ma jakieś przeczucia albo odczucia.” [6 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 21.05.2009, Minister Sportu i Turystyki Mirosław Michał Drzewiecki]
polityczny, (fac.)

cenzorski

'taki, który dotyczy cenzora – urzędnika kontrolującego książki, prasę, widowiska i filmy pod względem politycznym, religijnym, obyczajowym i moralnym'
PSWP
„Do 1980 r. istniał zapis cenzorski zakazujący nie tylko publikować jego utwory, ale nawet wymieniać jego nazwisko w publikacjach. Książki Miłosza były drukowane w podziemiu, przemycane z zagranicy, a dla nielicznych dostępne w działach prohibitów bibliotek uniwersyteckich.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2007, Poseł Karolina Gajewska]
historyczny

cenzura

'oficjalna kontrola, przeważnie państwowa, nad wszelkimi drukami, np. prasą, dziełami literackimi i filmem wykonana przez specjalny urząd oceniający je pod względem politycznym, obyczajowym i moralnym; urząd sprawujący tę kontrolę'
SJP
1. 'oficjalna kontrola publikacji, widowisk, filmów i audycji, dokonywana przez specjalnego urzędnika oceniającego je pod względem polityczny, religijnym, obyczajowym i moralnym'
2. (pot.) 'urząd sprawujący tę kontrolę'
PSWP
'ograniczenie swobody działania instytucji publicznych, ograniczenie przekazów publicznych'
KK
„Jeśli chodzi o pytania, powiedziałbym, że sfery równości płci, spraw obyczajowych, to powiem szczerze, że nie zdawałem sobie sprawy ze zjawiska, o którym mówiła pani Izabela Jaruga-Nowacka, tzn. że jest założona cenzura w polskich szkołach w odniesieniu do wiedzy o życiu seksualnym człowieka.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2007, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]
polityczny, (fac.)

cenzurować

'dokonywać cenzury, kontrolować oficjalnie druki, prasę i widowiska i rozpatrywać je pod względem politycznym, obyczajowym i moralnym'
SJP
'dokonywać cenzury – oficjalnej kontroli publikacji, widowisk, filmów i audycji, oceniając je pod względem polityczny, religijnym, obyczajowym i moralnym'
PSWP
'ograniczać swobodę wypowiedzi'
KK
„Nie można cenzurować wypowiedzi posłów.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Wicemarszałek Stefan Niesiołowski]
polityczny

cenzurowanie

'dokonywanie cenzury – oficjalnej kontroli widowisk, publikacji, filmów i audycji, uwzględniającej ich treści polityczne, religijne, obyczajowe i moralne'
PSWP
'ograniczanie swobody wypowiedzi'
KK
„Brytyjscy chrześcijanie nie mają wątpliwości, że w Zjednoczonym Królestwie rośnie wrogość w stosunku do religii chrześcijańskich, czego dowodem jest coraz częstsze cenzurowanie wypowiedzi o treści religijnej.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2009, Poseł Artur Górski]
polityczny

chadecja

(pot.) 'nazwa chrześcijańskiej demokracji – nurtu politycznego, w którym oprócz haseł ekonomicznych zgodnych z zasadami kapitalizmu, wprowadza się także wartości chrześcijańskie w życiu społecznym'
PSWP
„To nie jest ani chadecja, ani socjaldemokracja, ani konserwatyści, ani liberałowie. Wy nie pasujecie do

nikogo w Europie i pewne wasze koncepcje nie pasują do nikogo w Europie, przykro to powiedzieć.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Tadeusz Lwiński]
polityczny

ciało

(przen.) 'grono, komplet osób; zgromadzenie, zbiorowość, personel'
SJP

(przen.) 'grono osób'

PSWP

Ciało opiniotwórcze – 'grupa ekspertów, lub grupa osób mających możliwość wpływania na sposób myślenia odbiorców'

KK

„Otóż kieruję pytanie do premiera Rzeczypospolitej: Dlaczego do tej pory, przy tak wielu nowelizacjach, poprawkach do tych ustaw, które dotyczą administracji państwa, nie została powołana Rada Służby Publicznej, ciało opiniotwórcze złożone nie tylko z polityków - bo my jesteśmy w okrojonym składzie - ale przede wszystkim z ekspertów, skoro obie te ustawy były - przepraszam za kolokwializm - buble, i ciągle są składane, panie marszałku, kolejne poprawki...” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 3 dzień, 10.05.2007, Poseł Beata Dorota Sawicka]
polityczny

cło

'podatek pobierany przez państwo za towary i różne przedmioty przewożone przez granicę państwa; dawniej także wewnątrz państwa'

SJP

(ekon.) 'opłata, którą pobiera państwo od przewozu (przywozu i wywozu) towarów przez jego granice'

PSWP

„Cło antydumpingowe na truskawki będzie kończyło swój żywot. Jest to cło okresowe.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 01.03.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryk Kowalczyk]
ekonomiczny, (niem.)

cywilista

(praw.) 'znawca prawa cywilnego, mający do czynienia ze sprawami cywilnymi w sądzie'

SJP

(praw.) 'specjalista w zakresie prawa cywilnego wykładający zasady tego prawa na uczelni lub prawnik prowadzący sprawy cywilne w sądzie'

PSWP

„Ze smutkiem stwierdzam, że była to odpowiedź całkowicie niekompetentna. To nie jest wina pana ministra, bo pan minister nie jest cywilistą.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2008, Poseł Ludwik Dorn]
prawniczy, (łac.)

cywilizacja

'stan rozwoju społeczeństwa ludzkiego przeciwstawiany stanowi dzikości i barbarzyństwa; typ tego rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem kultury materialnej'

SJP

'typ kultury zaawansowanej społecznie, materialnie (technika, wiedza praktyczna) i ideologicznie (rozwinięta sztuka, kultura, zaawansowane systemy religijne) charakterystyczny dla tzw. społeczeństw cywilizowanych przeciwstawianych społeczeństwom prostym, przedpiśmiennym'

PSWP

„Wie pan, różnica między cywilizacją, w której ja chcę żyć, a pana cywilizacją, w której pan tkwi, polega na tym, że dla mnie najważniejszą wartością jest człowiek, także tolerancja, postęp i wiara w to, że człowiek ogarnięty jest miłością do drugiego człowieka.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 2 dzień, 10.09.2009, Poseł Bartosz Arłukowicz]
socjologiczny, (łac.)

cywilny

1. 'odnoszący się do strony prawnej stosunków osobistych, rodzinnych i majątkowych obywateli'

2. (przestarz.) 'obywatelski, osobisty (dziś tylko w wyrażeniach: odwaga, śmierć cywilny)'

SJP

(praw.) 'taki, który dotyczy regulacji prawnej stosunków osobistych, rodzinnych i majątkowych obywateli'

Kodeks postępowania cywilnego – 'kodeks normujący postępowanie w sprawach cywilnych'

Prawo cywilne – 'prawo mające za przedmiot stan cywilny i wzajemne stosunki majątkowe osób prywatnych'

PSWP

„W Ministerstwie Sprawiedliwości przygotowywane są projekty ustaw: o zmianie ustawy Kodeks cywilny, między innymi w zakresie wydłużenia okresu przedawnienia dla roszczeń wynikających z czynów niedozwolonych popełnianych wobec małoletnich, o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego w zakresie nowelizacji przepisów o ubezwłasnowolnieniu, rozszerzeniu mediacji, nowych uregulowań mających na celu zbliżenie do stosowanych w Europie rozwiązań.” [5 kadencja, 11 posiedzenie, 2 dzień, 23.02.2006, Poseł Monika Ryniak]
polityczny, prawniczy, (łac.)

członek

'człowiek, rzadziej jednostka prawna (instytucja, kraj) należący do jakiejś organizacji politycznej, naukowej, społecznej itp.; jednostka wchodząca w skład jakiejś większej grupy społecznej, politycznej itp.'

SJP

'człowiek lub jednostka prawna (np. instytucja, kraj) należące do jakiejś większej grupy, np. organizacji społecznej, politycznej, naukowej'

PSWP

„Tu wielokrotnie była podnoszona kwestia wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Ja pamiętam, jak na mocy tej ustawy z 1997 r. sam, także jeszcze jako członek zarządu gminy, takie informacje wysyłałem do obywateli, i pamiętam to całe zamieszanie.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Poseł Włodzimierz Witold Karpiński]
polityczny

członkini

'kobieta, która należy do jakiejś grupy, towarzystwa, organizacji, jest członkiem czegoś'

PSWP

„Panie marszałku, ja pani posłance, jako wieloletniej członkini Komisji Finansów Publicznych, mogę powiedzieć tyle, że tego typu poprawki były głosowane także w poprzednich latach.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 1 dzień, 24.01.2006, Poseł Wojciech Jasiński]
polityczny

członkostwo

'przynależność do jakiejś organizacji, partii, towarzystwa itp., bycie członkiem jakiejś organizacji, partii, towarzystwa'

SJP

'przynależność do jakiejś organizacji, partii, towarzystwa; bycie członkiem jakiejś grupy, drużyny, stowarzyszenia itp.'

PSWP

„Dotychczas członkostwo EUROFISH uzyskało dwanaście państw, zaś kolejnych jedenaście państw współpracuje z tą organizacją na zasadzie obserwatorów, deklarując przystąpienie do niej w najbliższej przyszłości.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 2 dzień, 16.12.2009, Poseł Stanisław Witaszczyk]
polityczny

członkowski

'taki, który związany jest z członkiem – osobą (rzadziej instytucją) należącą do jakiejś organizacji, stowarzyszenia'

PSWP

„Choć wydaje mi się, że również w tej Izbie w poprzedniej kadencji powstały pewne wątpliwości co do tego, czy jesteśmy w stanie jako kraj członkowski skutecznie walczyć o przedłużenie funkcjonowania systemu nicejskiego.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 1 dzień, 18.12.2007, Poseł Andrzej Grzyb]
polityczny

czynnik

jedna z przyczyn działających, wywołujących skutek; jeden ze składników warunkujących co, rozstrzygających o czym'

Czynnik społeczny, rządowy, polityczny – 'zespół, grupa ludzi pełniących pewne funkcje w państwie, społeczeństwie itp.'

SJP

'coś, co wskazuje jakieś zjawisko, element, który stanowi przyczynę, powoduje jakiś efekt'

Czynniki oficjalne, państwowe, polityczne, rządowe, społeczne – 'zespół ludzi pełniących pewne funkcje w państwie, społeczeństwie'

PSWP

„Chciałabym powiedzieć, że w pracach podkomisji brał udział czynnik społeczny bardzo aktywnie i nawet prosił, żeby te egzaminy i koncesje były wcześniej, do 2010 r.”

[56 kadencja, 41 posiedzenie, 1 dzień, 06.05.2009, Poseł Elżbieta Pierzchała]

[116,115], czynnik społeczny [10,4], czynnik polityczny polityczny

czynny

'wykonujący jakąś czynność, pracujący, działający'

SJP

'taki, który działa, wykonuje jakąś pracę'

(praw.) Czynne prawo wyborcze – 'prawo osobistego wybierania przedstawicieli do różnych organów władzy, samorządu, różnych organizacji'

PSWP

„Do ordynacji wprowadzono czynne prawo wyborcze dla obywateli Unii Europejskiej niebędących zarazem obywatelami polskimi.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 21.06.2006, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Robert Draba]

polityczny, prawniczy

czytanie

'w parlamencie: zaznajomienie członków parlamentu z tekstem ustawy i dyskusja nad nią'

SJP

'w parlamencie: zaznajomienie członków parlamentu z tekstem ustawy i dyskusja nad nią'

PSWP

„Przystępujemy do rozpatrzenia punktu 11. porządku dziennego: Pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług (druk nr 2463).” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 2 dzień, 18.11.2009, Wicemarszałek Stefan Niesiołowski]

polityczny

D

dalajlama

(relig., polit.) 'duchowny i świecki zwierzchnik Tybetu (od 1959 roku) – najwyższa osoba duchowna w panujący tam lamaizmie (odłam buddyzmu), a równocześnie przywódca polityczny'

PSWP

„Ponieważ Dalajlama jest niekwestionowanym przywódcą religijnym i politycznym, uznawanym za najwyższego mistrza przez wszystkich Tybetańczyków, zaakceptują każdą jego decyzję.” [6 kadencja, 13 posiedzenie, 2 dzień, 10.04.2008, Poseł Artur Górski] polityczny, religijny, (mong. + tyb.)

debata

'omawianie, roztrząsanie zagadnień, problemów (zwykle na zebraniu, posiedzeniu, w parlamencie itp.); dyskusja, dysputa, obradowanie, radzenie, rozprawa'

SJP

'dyskutowanie nad ważkimi zagadnieniami, problemami, zwykle na zebraniu, posiedzeniu, w parlamencie'

PSWP

Debata parlamentarna – 'dyskusja prowadzona na forum parlamentu, której zasady określa regulamin Sejmu'

KK

„Panie ministrze, dzisiejsza debata dotyczy Karty Polaka, czyli kwestii związanych z Polakami na Wschodzie, ale pytam, czy w tej chwili rząd pracuje nad rozwiązaniami ustawowymi dotyczącymi problemów Polaków na Zachodzie, w Europie Zachodniej, w Stanach Zjednoczonych przede wszystkim, bo, jak wiadomo, tam są trochę inne problemy.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Poseł Piotr Krzywicki] polityczny, (fr. z łac.)

debatować

'obradować radzić nad czym, omawiać co, prowadzić debatę; rozprawiać, dyskutować, dysputować'

SJP

'omawiać zagadnienia, roztrząsać problemy, zwykle na zebraniu, posiedzeniu, w parlamencie'

PSWP

„Już jutro zaczniemy debatować nad przyszłorocznym budżetem.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Poseł Zdzisław Czucha] polityczny

debatowanie

'omawianie zagadnień, roztrząsanie problemów'

PSWP

„Jesteśmy chyba jedynym parlamentem krajowym w Unii Europejskiej, który podjął taką debatę i tak dużo czasu poświęca na debatowanie na temat uchwały Parlamentu Europejskiego dotyczącej, jak państwo wiedzą, problemów z rasizmem i homofobią w Europie.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Tomasz Lenz] polityczny

decentralistyczny

'będący objawem decentralizacji, zmierzający do decentralizacji'

SJP

(polit.) 'taki, który dotyczy decentralizacji – przeniesienia części uprawnień władzy centralnej na organy niższych szczebli, oraz decentralistów – zwolenników takiej koncepcji'

PSWP

System decentralistyczny – 'system prawny, w ramach którego organy niższego szczebla mają znaczną swobodę działania'

KK

„Kolejnym działaniem powinny być zmiany systemowe i mimo wszystko odejście od centralistycznej wizji funkcjonowania policji, a wejście, tak jak mówiłem, w system decentralistyczny, oparty na bliższej współpracy z samorządami.” [5 kadencja, 28 posiedzenie, 2 dzień, 15.11.2006, Poseł Marek Biernacki] polityczny

decentralizacja

'przeniesienie części funkcji władzy centralnej na organy miejscowego samorządu lub miejscowych urzędów; rozszerzanie praw lokalnych organów rządzących; zniesienie, zmiana lub osłabienie centralizacji'

SJP

(polit.) 'przeniesienie części uprawnień władzy centralnej na organy niższych szczebli, głównie w sferze ekonomicznej, społecznej i administracyjnej; ograniczenie albo zniesienie centralizacji'

PSWP

Decentralizacja wydatków publicznych – 'przeniesienie odpowiedzialności finansowej oraz możliwości wydatkowania zgodnego z własnymi potrzebami na organy niższego rzędu'

KK

„Na pozytywną ocenę zasługuje planowana decentralizacja wydatków publicznych oraz dążenie do ograniczenia kompetencji wojewódzkiej administracji rządowej na rzecz samorządów.” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 3 dzień, 27.04.2006, Poseł Paweł Olszewski] polityczny, (fr.)

decentralizacyjny

(polit.) 'taki, który dotyczy decentralizacji – przeniesienia części uprawnień władzy centralnej na organy niższych szczebli'

PSWP

„Po drugie, rząd stoi na stanowisku takim, iż powinna pozostać zespolona służba administracyjna, organem powinien pozostać wojewoda, nie powinno się tworzyć nowych niezespolonych służb ochrony zabytków i oczywiście powinno się zgrać te dwa elementy, czyli element rządowej służby konserwatorskiej i element decentralizacyjny, a więc powoływać konserwatorów samorządowych, którzy pod nadzorem wojewódzkich konserwatorów będą prowadzić swoje działania.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 01.04.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Tomasz Merta] polityczny

decentralizować

'dokonywać decentralizacji'

SJP

(polit.) 'przenosić część uprawnień władzy centralnej na organy niższych szczebli'

PSWP

„Chodzi o to, że warto jest okazać więcej zaufania samorządom, społecznościom lokalnym, i o to, by przekazywać te uprawnienia w taki sposób, by decentralizować zarządzanie tymi środkami.” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 1 dzień, 12.07.2006, Poseł Waldemar Pawlak] polityczny

decernat

(daw.) 'dział instytucji, urzędu załatwiający określony rodzaj spraw; oddział terenowy'
SJP

(praw., daw.) 'zakres kompetencji i obowiązków decernenta, czyli osoby uprawnionej do podejmowania decyzji'
PSWP

„Jeżeli prokurator przełożony chce się zająć sprawą, to niech ją weźmie w swój decernat, jak to się mówi w wymiarze sprawiedliwości, niech za nią odpowiada do końca i niech ją rozpatruje.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 1 dzień, 28.02.2007, Poseł Stanisław Marcin Chmielewski]
prawniczy

decydent

(urzęd.) 'ten, kto z racji piastowanego urzędu, pełniących funkcji ma prawo lub obowiązek decydować o czymś, ogłaszać postanowienie za obowiązujące'
PSWP

„Jednocześnie z całą mocą chciałabym podkreślić, że inwestycja ta jest traktowana priorytetowo zarówno przez resort infrastruktury, jak i przez resort środowiska, które są zainteresowane kontynuowaniem obwodnicy, i nikt, żaden urzędnik, żaden decydent, nie podważa konieczności realizacji tej inwestycji.” [6 kadencja, 34 posiedzenie, 2 dzień, 22.01.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Patrycja Wolińska-Bartkiewicz]
polityczny, (fac.)

decyzyjny

'taki, który ma moc podejmowania decyzji, który wiąże się z podejmowaniem decyzji, tj. postanowień poprzedzonych rozważaniem argumentów, możliwości, realizacji i skutków'
PSWP

„Będzie to paraliż decyzyjny, spychotechnika, zwłaszcza ze strony przełożonych pochodzących z wyboru, którzy nie chcą ponosić odpowiedzialności za urząd, którym kierują.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 08.01.2009, Poseł Mariusz Błaszczak]
polityczny

deficyt

'nadwyżka rozchodu nad dochodem i powstały stąd brak pokrycia wydatków; niedobór'
Deficyt budżetowy – 'brak pokrycia na wydatki preliminowane w budżecie'
SJP

(ekon.) 'nadwyżka kosztów (rozchodów) nad dochodami, z czego wypływa niedobór w pokryciu wydatków'
Deficyt budżetowy – 'niedostateczna ilość przychodów w stosunku do całości wydatków przewidzianych w ustawie budżetowej na dany rok'
Deficyt planowany – 'deficyt przewidziany w planie finansowym'
PSWP

„I teraz właśnie chciałbym powiedzieć, że będą pokrzykiwania - pokrzykiwania, bo już nie krzyki - liberałów, ultraliberałów, że trzeba obniżyć wydatki budżetowe, w ten sposób zmniejszyć, a nawet zlikwidować deficyt budżetowy.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Janusz Maksymiuk]
ekonomiczny, (fac.)

deficytowy

'przynoszący większe straty niż zyski'
SJP

(ekon.) 'taki, którego wydatki przewyższają dochody, taki, który nie przynosi zysków, tylko straty finansowe'
PSWP

„Fundusz Ubezpieczeń Społecznych jest w kondycji dobrej. Jest w kondycji niebudzącej po raz pierwszy od wielu lat poważniejszego, silniejszego i takiego głębszego niepokoju, chociaż naturalnie cały system ubezpieczeń społecznych jest deficytowy, co jednak nie

powoduje zagrożeń dla wypłat.” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 1 dzień, 24.01.2007, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Finansów Zyta Gilowska]
ekonomiczny

defraudacja

'przywłaszczenie powierzonych pieniędzy lub majątku; sprzeniewierzenie'
SJP

'przestępstwo, które polega na przywłaszczeniu sobie powierzonych pieniędzy lub zagarnięciu czyjegoś majątku'
PSWP

„Między podziałem według kryteriów politycznych a defraudacją jest naprawdę jeszcze daleka droga. Często jest tak, że środki przydzielone ze względów politycznych w sumie nie są zdefundowane, służą jakimś dobrem w miarę celom, ale mogły być lepiej użyte.” [5 kadencja, 29 posiedzenie, 1 dzień, 05.12.2006, Minister Rozwoju Regionalnego Grażyna Gęsicka]
prawniczy, (fr. z fac.)

defraudować

'dopuszczać się defraudacji, sprzeniewierzenia; kraść, przywłaszczać coś'
SJP

'kraść powierzone sobie pieniądze lub majątek, dopuszczać się defraudacji'
PSWP

„Czy to jest tylko i wyłącznie wójt, który ma najwięcej okazji do tego, by defraudować, czy pokrzywdzeni są wszyscy mieszkańcy gminy, których podatki, opłaty, czynsze składają się na fundusze gminne, które znikły?” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 3 dzień, 09.01.2009, Poseł Łukasz Zbonikowski]
polityczny, (fac.)

deklaracja

1. 'podanie do wiadomości ogółu, wyraźnie wypowiedzenie się w jakiej sprawie' – 'publiczne ogłoszenie czego, oświadczenie na piśmie w jakiej sprawie; manifest'

2. (praw.) 'oświadczenie, przyrzeczenie, zobowiązanie o mocy prawnej'
SJP

1. 'publiczne wypowiedzenie się, oświadczenie czegoś, wyrażenie swoich poglądów, najczęściej na piśmie'
2. 'oświadczenie, obietnica, zobowiązanie, które mają moc prawną; blankiet, formularz do podpisywania zeznań i zobowiązań'
PSWP

„I tak widzimy na tych przykładach, jak rozmija się ta piękna deklaracja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych z rzeczywistością.” [5 kadencja, 28 posiedzenie, 4 dzień, 17.11.2006, Poseł Sławomir Jan Piechota]
prawniczy, (fac.)

dekomunizować

(polit.) 'usuwać członków partii komunistycznej ze stanowisk po zmianie ustroju'
PSWP

„Panie i panowie posłowie, Polska to także ci, których wy ciągle chcecie dekomunizować.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2006, Poseł Wojciech Olejniczak]
polityczny

dekret

'akt prawodawczy, nie będący ustawą, wydany z upoważnienia władzy ustawodawczej przez inny organ państwowy; zarządzenie władzy zwierzchniej'
SJP

'akt prawny, który ma moc ustawy, choć jest wydawany przez organ inny niż parlament (np. prezydenta, rząd)'
PSWP

„I drugie pytanie: Jak to jest możliwe, żeby Platforma Obywatelska wpisywała się w dekret Gomułkowski

z dnia 16 listopada 1960 r., w dekret wydany na rzecz walki z Kościołem i z tradycją chrześcijańską?" [6 kadencja, 25 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2008, Poseł Anna Sobecka]
prawniczy, (łac.)

dekretować

1. 'wydawać dekret'
2. (księg.) 'zezwałać podpisem na zaksięgowanie; oznaczać na dokumencie, jakie konto na jego podstawie należy uznać i jakie odciążyć'
3. (przestarz.) 'sądzić, osądzać, skazywać'
SJP
1. 'wydawać dekret – akt prawny o mocy ustawy wydany przez organ inny niż parlament; ustanawiać coś dekretem'
2. (urzęd.) 'opatrywać podanie, wniosek, korespondencję, rachunek lub inny dokument księgowy itp. odręcznie notatką, która zwykle dotyczy sposobu załatwienia sprawy, a czasem zawiera też decyzję'
3. (hist.) 'sądzić, osądzać, skazywać'
PSWP
„Odpowiadając na pytanie pana posła Religi w sprawie przekazania praw do samorządów i niebezpieczeństwa upadłości tych podmiotów, trzeba powiedzieć, że nie wydaje się, żeby to można było w sposób prosty dekretować, że to, co państwowe, jest lepsze niż samorządowe.” [6 kadencja, 27 posiedzenie, 1 dzień, 28.10.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa Zdzisław Gawlik]
polityczny

delegacja

'grupa osób (delegatów) reprezentujących jakąś zbiorowość: naród, państwo, mieszkańców danego terenu, organizację itp.; deputacja'
SJP
1. 'grupa osób, które reprezentują jakąś zbiorowość: naród, państwo, mieszkańców określonego terenu, organizację, instytucję itp.'
2. (praw.) 'przelanie, przeniesienie przez jeden organ całości lub części swoich uprawnień na inny organ, zwykle niższy; dawniej też: przelanie swego pełnomocnictwa lub zobowiązań na osobę trzecią'
PSWP
„W ustawie znajduje się delegacja ustawowa do wydania rozporządzenia przez ministra w związku z tworzeniem nowych komend Policji uwzględniającego, że są one tworzone w miastach, w powiatach.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2009, Poseł Jarosław Matwiejuk]
polityczny, prawniczy, (łac.)

delegalizacja

'uznanie czego za nielegalne; zdelegalizowane'
SJP
'uznanie czegoś (zwykle jakiejś organizacji, partii, instytucji itp.) za nielegalne'
PSWP
„To nie jest, jak się mówi, jakaś nacjonalizacja czy delegalizacja Polskiego Związku Działkowców.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 02.07.2009, Poseł Andrzej Mikołaj Dera]
[0,4]
polityczny

delegalizować

'uznać za nielegalne, pozbawić charakteru legalności, czynić legalnym'
SJP
'uznawać coś (zwykle jakąś organizację, partię, instytucję itp.) za nielegalne; pozbawić coś charakteru legalności, czynić coś nielegalnym.'
PSWP
„Pan Giertych chce delegalizować SLD. Delegalizować trzeba, panie ministrze, ale Młodzież Wszechpolską.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 08.09.2006, Poseł Artur Ostrowski]
polityczny

delegat

'wybrany lub wyznaczony przedstawiciel jakiejś zbiorowości (państwa, partii, związku itp.) upoważniony do reprezentowania jej interesów, załatwiania spraw itp.; człowiek delegacji; deputat, wysłannik, pełnomocnik'
SJP
'przedstawiciel jakiejś zbiorowości przez nią wybrany lub reprezentant państwa, partii, organizacji, instytucji, wspólnoty terytorialnej lub zawodowej itp., upoważniony do występowania w ich interesach; członek delegacji'
PSWP
„Polski delegat - minister Jagusiewicz, główny inspektor ochrony środowiska nie miał żadnej możliwości wypowiedzenia się w tej sprawie.” [6 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 01.10.2008, Poseł Tadeusz Sławecki]
polityczny, (łac.)

demagog

'działacz głoszący hasła obliczone na łatwy efekt, poklask, starający się pozyskać mało uświadomione masy dla swoich celów niegodnymi środkami: schlebaniem, kłamstwem itd.'
SJP
'człowiek, zwłaszcza polityk, działacz społeczny lub gospodarczy itp., który głosi hasła obliczone na poklask, składa obietnice bez pokrycia, stara się pozyskać zwolenników schlebaniem, kłamstwem itp.'
PSWP
„Tego typu zamierzenia może ogłaszać albo demagog - zaraz podejrzewam inteligencję pana posła Rokity - albo nieopierzony rewolucjonista, albo całkowity ignorant.” [5 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 24.05.2006, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Ludwik Dorn]
polityczny, (gr.)

demagogia

'oddziaływanie na uczucia i instynkty polityczne zacofanych mas przez ponętne, lecz kłamliwe obietnice, pochlebstwa itp. wyzyskiwane dla osiągnięcia niskich celów; wszelka akcja obliczona na łatwy efekt, poklask'
SJP
1. 'stosowany w działalności politycznej i społecznej sposób wpływania na opinię publiczną, który się sprowadza do schlebiania masom i składania efektywnych lecz nierealnych obietnic'
2. 'wszelka akcja obliczona na łatwy poklask i schlebienie najniższym gustom'
PSWP
„Przecież to jest czysta demagogia.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 26.06.2008, Poseł Jan Widacki]
polityczny, (gr.)

demagogicznie

'jak demagog, na sposób demagoga – człowieka, zwłaszcza polityka, który głosi hasła obliczone na łatwy poklask, składa obietnice bez pokrycia, stara się pozyskać zwolenników schlebaniem, kłamstwem itp.'
PSWP
„Gdyby ktoś demagogicznie mówił, że wkład Polski powinien pozostać na poziomie wkładu sympatycznego skądinąd państwa Luksemburg, to tak naprawdę byłby przeciwko temu, aby NATO było poważnym sojuszem wojskowym.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 2 dzień, 21.09.2006, Minister Obrony Narodowej Radosław Sikorski]
polityczny

demagogiczny

'właściwy demagogom; obłudnie schlebający masom'
SJP
'właściwy demagogowi – człowiekowi, zwłaszcza politykowi, który głosi hasła obliczone na łatwy poklask, składa obietnice bez pokrycia, stara się pozyskać zwolenników schlebaniem, kłamstwem itp.'
PSWP
„Demagogiczny projekt wspaniałych, populistycznych, łatwych hasełek, przyjemnych niczym powiew

jesiennego wiatru." [5 kadencja, 27 posiedzenie, 1 dzień, 25.10.2006, Poseł Jacek Kościelniak]
polityczny, (gr.)

demografia

'nauka badająca stan zaludnienia i ruch ludności; nauka o ludności'

SJP

'nauka o ludności, zajmująca się jakościowym i ilościowym badaniem (na podstawie danych statystycznych) stanów, struktur, ruchów i rozwoju ludności w określonych warunkach historycznych'

PSWP

'równowaga pomiędzy narodzinami a zgonami obywateli danego państwa, terytorium'

KK

„Polska jest krajem, w którym mamy ogromny kłopot z demografią” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 23.10.2008, Poseł Magdalena Kochan]
socjologiczny, (gr.)

demograficzny

'wchodzący w zakres demografii, dotyczący stanu zaludnienia i ruchu ludności'

SJP

'wchodzący w zakres demografii, dotyczący rozwoju populacji ludzkich, stanu zaludnienia i ruchu ludności'

PSWP

Współczynnik demograficzny - 'przedstawiona liczbowo, średnia zależność pomiędzy narodzinami a zgonami obywateli danego państwa, regionu, terytorium'

KK

„To samorząd lokalny wie, jaki jest status ekonomiczny regionu oraz jaki jest jego współczynnik demograficzny.” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 3 dzień, 11.07.2008, Poseł Ewa Wolak]
socjologiczny

demokracja

1. 'przeciwstawiany absolutyzmowi ustrój polityczny, w którym władza należy do narodu, w społeczeństwach klasowych do klasy panującej; władza ludu, ludowładztwo'

Demokracja proletariacka albo socjalistyczna – 'ustrój polityczny, w którym zwierzchnia władza należy do ludu pracującego'

Demokracja burżuazyjna, mieszczańska, liberalna, parlamentarna – 'ustrój polityczny, w którym parlamentaryzm jest osłoną panowania klas wyzyskujących, panowania burżuazji nad większością – masami pracującymi'

2. 'stronnictwo, grupa społeczna popierająca demokratyczną formę rządów'

SJP

1. (polit.) 'forma rządów, w której władzę sprawuje lud bezpośrednio lub przez swoich swobodnie wybieranych przedstawicieli; władza ludu'

Demokracja bezpośrednia – 'forma rządów, w której władzę najwyższą sprawuje ogół obywateli bezpośrednio (jak np. w miastach-państwach starożytnej Grecji)'

Demokracja pośrednia || Demokracja reprezentacyjna || Demokracja przedstawicielska – 'forma rządów, w której władzę najwyższą, nadaną ogółowi obywateli, sprawują oni przez swoich przedstawicieli (deputowanych, posłów, senatorów itd.) powoływanych w drodze wolnych wyborów'

2. (polit.) 'forma ustroju państwa, w którym oficjalnie uznaje się wolę większości obywateli (okazywaną w periodycznie dokonanych wyborach) jako źródło władzy i przyznaje się wszystkim obywatelom swobody i prawa polityczne zapewniające im udział w sprawowaniu władzy'

3. (polit.) 'stronnictwo, partia, grupa społeczna popierające demokratyczną formę rządów'

4. (pot.) 'prawa i swobody obywatelskie'

PSWP

„Coraz lepiej chronione są prawa człowieka. Jesteśmy głęboko przekonani o tym, że polska praworządność i demokracja zawdzięczają Trybunałowi

Konstytucyjnemu i osobiście panu, panie prezesie, bardzo dużo.” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 3 dzień, 30.05.2008, Poseł Jan Widacki]
polityczny, (gr.)

demokrata

1. 'stronnik, zwolennik demokracji, człowiek o przekonaniach demokratycznych'

2. 'członek partii noszącej nazwę demokratycznej'

SJP

1. (polit.) 'zwolennik demokracji, osoba o przekonaniach demokratycznych, uznająca wolę większości obywateli za źródło władzy i opowiadająca się za prawami i swobodami obywatelskimi'

2. (polit., pot.) 'członek partii, która ma w nazwie słowo <<demokratyczna>>'

PSWP

„W Stanach Zjednoczonych w tym tygodniu odbyły się wybory prezydenckie, które wygrał demokrata Barack Obama.” 6 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 07.11.2008, Poseł Tadeusz Woźniak
polityczny, (gr.)

demokratycznie

(polit.) 'zgodnie z duchem demokracji: w sposób bliski, sprzyjający obywatelom'

PSWP

„Dlaczego tak jest do dziś, że w spółdzielniach panują niepodzielnie zarządy, niekoniecznie wybrane demokratycznie?” [5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Poseł Alfred Budner]
polityczny

demokratyczność

1. (polit.) 'bycie demokratycznym – oparty na demokracji, zgodnym z duchem demokracji; sprzyjanie obywatelom'

2. 'łatwa dostępność, powszechna zrozumiałość'

PSWP

„Demokratyczność ma chronić interes narodowy każdego z państw członkowskich.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Renata Butryn]
polityczny

demokratyczny

1. 'oparty na demokracji, urzeczywistniający, wyznający zasady demokracji, urzeczywistniający, wyznający zasady demokracji zgodny z duchem demokratyzmu, ludowładztwa'

Centralizm demokratyczny – 'jedna z podstaw organizacji partii komunistycznych a także organów władzy państwowej i organizacji społecznych Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej'

2. 'właściwy masom ludowym, ludziom pracy, przeznaczony, stosowany, dostępny dla nich'

SJP

1. (polit.) 'oparty na demokracji, realizujący jej zasady, zgodny z duchem demokracji; bliski, sprzyjający obywatelom'

2. 'łatwo dostępny, powszechnie zrozumiały'

PSWP

„Panie marszałku, jeżeli nie zablokujemy tej kwestii, jeżeli pozwolimy na to, aby symbol liberalizmu, jakim jest Leszek Balcerowicz, dokonywał zamachu na prawo Rzeczypospolitej, na urzędujący organ i na uprawnienia demokratycznego rządu, wybranego przez demokratyczny parlament, to pozwolimy na to, że zagraniczny kapitał i jego różnego rodzaju sługusy wejdą nam na głowę.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 3 dzień, 10.03.2006, Poseł Roman Giertych]
polityczny, (gr.)

demokratyzacja

'przekształcenie w duchu zasad demokratycznych; reorganizacja państwa, jakiejś zbiorowości: organizacji, związku itp. w myśl zasad demokratycznych'

SJP

1. (polit.) 'proces przeobrażeń systemu politycznego w kierunku rozszerzenia politycznego uczestniczenia obywateli w działalności danego państwa'
2. 'zmiana form życia w duchu zasad demokratycznych; czynienie czegoś zgodnym z prawami i swobodami obywatelskimi'
PSWP
„Chciałbym tym samym wyrazić też nadzieję, że demokratyzacja życia w Polsce będzie postępowała mimo incydentów.” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 2 dzień, 28.02.2008, Poseł Jerzy Rębek]
polityczny, (gr.)

demokratyzować

'czynić demokratycznym, przekształcać w duchu zasad demokratycznych'
SJP
1. 'przekształcać w duchu zasad demokratycznych; sprawić, że coś jest bliskie, sprzyjające obywatelom'
2. (rzad.) 'postępować zgodnie z zasadami demokratycznymi'
PSWP
„W związku z tym, że procedura karna ma jednak trochę inny charakter, zapis, który znajdzie się w Kodeksie postępowania karnego, formalnie będzie trochę jakby odstawał od treści Kodeksu postępowania karnego, ale myślę, że akurat taka sytuacja też jest potrzebna, ponieważ to wznowienie postępowania bardziej cywilizuje, normalizuje procedurę, w której w dużej części ciągle odbijają się czasy nie zawsze demokratycznego państwa, my staramy się ją coraz bardziej demokratyzować.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Poseł Stanisław Chmielewski]
polityczny

demonstracja

'wystąpienie zbiorowe, zwykle pochód, zgromadzenie, mające na celu wyrażenie protestującej przeciw czemuś opinii publicznej; manifestacja'
SJP
'wystąpienie zbiorowe, np. pochód, zgromadzenie, więc, mające na celu wyrażenie opinii (najczęściej protestu przeciwko czemuś)'
PSWP
„I w sobotę, i w niedzielę będzie demonstracja.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2005, Poseł Izabela Jaruga-Nowacka]
polityczny, (fac.)

demonstracyjnie

'w sposób wyraźnie dostrzegalny dla otoczenia'
PSWP
„Dotychczasowy poseł sprawozdawca pan Janusz Piechociński, wiceprzewodniczący Komisji Infrastruktury, przedstawiający tę dobrą, bo w końcu uchwaliliśmy bardzo dobrą, ustawę o zmianie prawa telekomunikacyjnego, demonstracyjnie zrezygnował z pełnionej funkcji, czyli funkcji posła sprawozdawcy, gdyż dowiedział się, że na posiedzeniu plenarnym nie będzie obecna pani minister Gaj, gdyż będzie na ważnej konferencji w Lizbonie.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 3 dzień, 23.04.2009, Poseł Sprawozdawca Antoni Mężydło]
polityczny

demonstracyjny

'taki, który ostentacyjnie coś okazuje'
PSWP
„Jest on związany ze wszystkimi mniejszościami, choć tylko mniejszość niemiecka korzystała z niego i mogła dzięki niemu udowodnić w sposób demonstracyjny, jak pozytywnie rozwija się w Polsce demokracja i jak pozytywnie traktowane tu są mniejszości narodowe.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 10.01.2007, Poseł Henryk Kroll]
polityczny

demonstrować

'brać udział w manifestacji, w zbiorowym wyrażaniu uczuć'
SJP
'brać udział w demonstracji w celu wyrażenia swojej opinii (najczęściej protestu przeciwko czemuś)'
PSWP
„Jakie są poglądy redaktora Kijonki? Jeżeli chce je demonstrować, to niech robi to w prywatnym piśmie, a nie w piśmie finansowanym z pieniędzy państwowych, a więc także naszych, ludzi, którym do głowy nie przyszedłby koncept wielkiego śmiechu.” [6 kadencja, 36 posiedzenie, 3 dzień, 20.02.2009, Poseł Maria Nowak]
polityczny, (fac.)

demonstrowanie

'branie udziału w demonstracji w celu wyrażenia swojej opinii (najczęściej protestu przeciwko czemuś)'
PSWP
„To jest świadome demonstrowanie swojego stosunku do wymiaru sprawiedliwości w Polsce, do sądów i do sądownictwa w Polsce.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 3 dzień, 29.06.2007, Poseł Jan Bury]
polityczny

denazyfikacja || denacyfikacja

(polit.) 'środki i działania podjęte zgodnie z Układem Poczdamskim w 1945 r. w celu oczyszczenia życia społecznego i politycznego powojennych Niemiec z wpływów ideologii nazistowskiej'
PSWP
„Mieli faszystowskie, ale jeżeli pan uważa, że nie nastąpiła po II wojnie światowej denazyfikacja, która objęła całe państwo niemieckie.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Marek Surmacz]
historyczny, (niem. + fac.)

denominacja

(ekon.) 'reforma monetarna polegająca na wprowadzeniu do obiegu jednostki pieniężnej zastępującej wielokrotność jednostki pieniężnej dotychczas stosowanej'
PSWP
„Odnosnie do ilości oraz wartości falsyfikatów polskich banknotów ujawnionych w kolejnych latach według danych przekazanych przez NBP przedstawia się to następująco. W roku 1994, a więc przed denominacją, ujawniono ponad 91 tys. sztuk falsyfikatów banknotów o wartości nominalnej ponad 6 mln zł.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 3 dzień, 06.04.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Zbigniew Dynak]
ekonomiczny, (fac.)

denuncjacja

'tajne doniesienie, oskarżenie przed władzą o dokonanie wykroczenia przeciwko obowiązującemu prawu'
SJP
'potajemne doniesienie, poufne oskarżenie kogoś przed władzą o dokonanie wykroczenia przeciwko obowiązującemu prawu lub o nielojalne poglądy'
PSWP
'publiczne ujawnienie informacji, które powinny zostać niedostrzeżone; skarga'
KK
„Tak więc jeszcze raz stwierdzam, jak najdobitniej potrafię, i powtarzam również tym, którzy będąc członkami Komisji Nadzwyczajnej, nie uczestniczyli w jej posiedzeniu w dniu wczorajszym, kiedy były rozpatrywane poprawki Senatowi, że samorządowcy podlegają lustracji. (Poseł Ryszard Kalisz: I znowu? Panie pośle...) (Poseł Sebastian Karpiniuk: Denuncjacja.) (Poseł Ryszard Kalisz: Denuncjacja.)” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 1 dzień, 14.02.2007, Poseł Karol Karski]
polityczny, prawniczy, (fac.)

departament

1. 'dział wyższego urzędu administracyjnego, państwowego, np. ministerstwa (dawniej także instytucji sądowej)'

2. 'jednostka terytorialno-administracyjna we Francji i u nas w epoce Księstwa Warszawskiego i Królestwa kongresowego; obwód, okręg'

SJP

1. 'dział ministerstwa składający się z referatów, wydziałów itp.; wewnętrzna jednostka organizacyjna ministerstwa albo innej instytucji, zazwyczaj centralnej'

2. 'w Stanach Zjednoczonych Ameryki: ministerstwo, najwyższy urząd określonego działu administracji państwowej'

Departament Stanu – 'w Stanach Zjednoczonych: ministerstwo spraw zagranicznych'

3. 'jednostka administracyjnego podziału terytorialnego we Francji, w wielu krajach Afryki i Ameryki Łacińskiej, a także w Polsce w epoce Księstwa Warszawskiego'

PSWP

„Bardzo się oczywiście cieszę, że działania, które były podejmowane przez Departament do Spraw Kobiet, Rodziny i Przeciwdziałania Dyskryminacji w moich czasach, tutaj zostały uwzględnione.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2009, Poseł Joanna Kluzik-Rostkowska]

polityczny, (fr.)

deportować

'wywozić, zsyłać na przymusowy pobyt czasowy lub stały do miejscowości odległych, odizolowanych lub za granicę ojczystego kraju'

SJP

1. (praw.) 'wydalać kogoś poza granice danego kraju'

2. (praw.) 'zsyłać skazanego do odległej, izolowanej miejscowości albo za granicę ojczystego kraju na przymusowy pobyt stały lub czasowy'

PSWP

„W latach 1935-1936 zaczęto deportować opornych wobec kolektywizacji do Kazachstanu (w sumie około 100 tys. Polaków, którzy założyli aż 307 nowych polskich wsi), zaczęły się masowe aresztowania.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień, 15.07.2009, Poseł Waldemar Andzeł]

polityczny, prawniczy, (łac.)

deputat

'dobro prawnie należne określonej grupie, lub ekwiwalent finansowy'

KK

„Na sądowych wokandach na Śląsku widnieją przede wszystkim sprawy związane z ekwiwalentem za deputat węglowy.” [6 kadencja, 36 posiedzenie, 2 dzień, 19.02.2009, Poseł Krzysztof Gadowski]

ekonomiczny, (łac.)

deputowany

1. 'wybieralny przedstawiciel, wysłannik, członek instytucji państwowej pochodzącej z wyborów; poseł'

2. 'członek niższej izby parlamentarnej („Izby Deputowanych”) we Francji'

SJP

'członek niższej izby parlamentu w niektórych krajach, np. we Francji'

PSWP

„Czy drugi przykład Andrew Duff, brytyjski deputowany - i to jest ostatnie zdanie - COSAC chce się stać trzecią izbą legislacyjną, a powinien zająć się działalnością kontrolną nad ministrami narodowymi.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Poseł Andrzej Grzyb]

polityczny, (fr. z łac.)

deregulacja

(ekon.) 'ograniczenie interwencjonizmu państwowego, tj. działania organów państwowych na rzecz pobudzenia rozwoju gospodarki i zapobiegania takim negatywnym zjawiskom, jak np. bezrobocie'

PSWP

„Problem w tym, że taka selektywna deregulacja godzi w interesy funduszy inwestycyjnych, a uprzywilejowuje sektor bankowy, ponieważ względnie korzystniejsze stanie się utrzymywanie oszczędności na lokatach w bankach, zwłaszcza przy bessie na giełdzie, o czym mówiła pani poseł, i również pan poseł.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 12.06.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Elżbieta Chojna-Duch]

ekonomiczny

despota

'panujący, władca o nieograniczonej władzy, rządzący krajem samowładnie; władca absolutny, autokrata, tyran'

SJP

1. 'władca absolutny; osoba, która ma władzę nieograniczoną, nie kontrolowaną przez nikogo, rządząca bezwzględnie'

2. 'osoba, która narzuca wszystkim swoje zdanie, nie liczy się z nikim i z niczym, bezwzględnie tyranizuje otoczenie'

PSWP

„Zwróćmy uwagę na to, że projekt takiej ustawy jest obecnie rozpatrywany przez parlament czeski i nie budzi tam żadnej wątpliwości to, że szef rządu nie jest jednoosobowym despota, który jest w stanie decydować za wszystkich w imieniu państwa.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 1 dzień, 21.04.2009, Poseł Karol Karski]

polityczny, (łac. z gr.)

despotyzm

'forma nieograniczonej, absolutnej władzy, opartej na woli jednostki; skrajny absolutyzm, autokracja, tyrania'

SJP

1. 'sposób sprawowania rządów – autorytarny, absolutny, zasadzający się na terrorze i argumentach siły'

2. 'postępowanie, które podyktowane jest własnym punktem widzenia, nie respektujące opinii innych'

PSWP

„Despotyzm administracyjny, jak to określił Tocqueville, jest obecnie w Polsce faktem.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 19.12.2007, Poseł Janusz Palikot]

polityczny, (łac. z gr.)

desygnacja

(książk.) 'wyznaczenie, mianowanie'

SJP

'wyznaczenie kogoś do pełnienia jakiejś funkcji, powierzenie określonych zadań; mianowanie'

PSWP

„A więc, po pierwsze, chciałabym zostać przekonana, że dobór osób do Krajowej Rady i rady nadzorczej będzie doбором obiektywnym, bowiem liczba osób i desygnacja przez Sejm, Senat i prezydenta dowodzi istniejącego układu politycznego. Sejm: Platforma i PSL - 3 osoby, Senat: Platforma i PSL - 2 osoby, prezydent: PiS - 2 osoby. Przewaga układu rządzącego.” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 3 dzień, 29.02.2008, Poseł Zdzisława Janowska]

polityczny, (łac.)

desygnować

'wyznaczać, mianować, naznaczać'

SJP

'wyznaczyć || wyznaczać kogoś do pełnienia jakiejś funkcji, powierzyć || powierzać komuś określone zadanie, obowiązki; mianować'

PSWP

„Pracodawca powinien desygnować pracowników niezbędnych do zabezpieczenia działalności związanej z udzieleniem pierwszej pomocy, zwalczaniem pożarów i ewakuacją pracowników.” [6 kadencja, 38 posiedzenie, 1 dzień, 18.03.2009, Poseł Stanisław Szwed]

polityczny, (łac.)

desygnowanie

'wyznaczenie kogoś na jakieś stanowisko, powierzenie komuś, jakichś obowiązków, zadań; mianowanie'

PSWP

„Desygnowanie Jarosława Kaczyńskiego w pełni cementuje także koalicję Prawo i Sprawiedliwość - Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej - Liga Polskich Rodzin. Wbrew wcześniejszym głosom obawy wychodzącym zwłaszcza z niektórych partii politycznych i z niektórych mediów koalicja ta okazała się wyjątkowo stabilna i skuteczna w naprawianiu i odnawianiu Polski.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 18.07.2006, Poseł Józef Stępkowski]
polityczny

desygnowany

'taki, który otrzymał desygnację, mianowanie'

PSWP

„Można by rzec po staropolsku: diabeł ubrał się w ornat i ogonem na mszę dzwoni. Jednakże uczestniczenie w kłamiwym i zniesławiającym Polskę procederze zastępuje na surowszą recenzję. Takie zachowanie jest sprzeniewierzeniem się obowiązkom posła, ponieważ każdy poseł, a szczególnie ten desygnowany do Parlamentu Europejskiego, powinien dbać o dobre imię Polski.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Jan Jarota]
polityczny

dewaluacja

'reforma pieniężna polegająca na obniżeniu prawnego kursu pieniędzy papierowych w stosunku do złota; obniżenie się realnej wartości pieniędzy' (przen.) 'obniżenie się jakiegokolwiek wartości, wielkości'
SJP

1. (ekon.) 'reforma pieniężna, która polega na zmniejszeniu parytetu krajowej jednostki pieniężnej, czyli na obniżeniu kursu krajowej jednostki pieniężnej wobec walut zagranicznych lub wobec rezerw skarbowych mierzonych ilością złota'

2. (ekon.) 'spadek realnej wartości pieniądza'

3. 'obniżenie się jakiegokolwiek wartości'

PSWP

„Spójrzmy, co posiedzenie Sejmu produkujemy dwie, trzy uchwały i niebawem nastąpi dewaluacja tych uchwał.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 16.02.2006, Poseł Piotr Gadzinowski]
ekonomiczny, (fac.)

dewaluować

'przeprowadzać reformę pieniężną, polegającą na obniżeniu wartości pieniędzy; powodować dewaluację' (przen.) 'obniżyć wartość, znaczenie'
SJP

1. (ekon.) 'przeprowadzać reformę pieniężną, która polega na obniżeniu kursu waluty krajowej w stosunku do złota lub walut zagranicznych'

2. (ekon.) 'obniżyć wartość realną pieniądza'

3. 'obniżyć wartość jakiegokolwiek osoby lub rzeczy'

PSWP

„Tendencja związana ze zmniejszaniem tego katalogu w Europie, o której pan minister spraw wewnętrznych i administracji mówił, nie jest stosowana, aby nie dewaluować też paszportu dyplomatycznego.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23.07.2008, Poseł Ireneusz Raś]
ekonomiczny

dewiza

1. 'myśl przewodnia, wytyczna działania lub postępowania wyrażona w krótkiej i zwartej formie; hasło, sentencja, motto, zasada, godło'

2. 'środki płatnicze płatne w obcej walucie za granicą, przede wszystkim weksle, czeki, przekazy; pieniądze papierowe, banknoty każdego kraju w obrocie międzynarodowym'

SJP

1. 'zwężte zdanie w formie hasła, sentencji, godła, dobitnie formułujące jakąś zasadę postępowania, ideał, do którego należy dążyć lub normę moralną, której powinno się przestrzegać'

2. (ekon.) 'należności zagraniczne opiewające na walutę obcą, które mogą być wykorzystywane jako międzynarodowe środki płatnicze; występują w formie weksli, czeków, poleceń wpłat, kart kredytowych i papierów wartościowych'

PSWP

„Mam nadzieję, że rozsądek, roztropność, mądrość, praworządność i zgodność z prawem i konstytucją będą dewizą rządu, a nie jedynie szybkość i sądy 24-godzinne, również w odniesieniu do sędziów, bo to są najgorsze rozwiązania.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 3 dzień, 10.05.2007, Poseł Krystyna Skowrońska]
ekonomiczny, polityczny, (fr. z łac.)

dewizowy

'dotyczy dewiz, czyli środków płatniczych w obcej walucie, ich ruchu, kursu itp.'

SJP

(ekon.) 'taki, który dotyczy dewiz, czyli zagranicznych należności w obcej walucie'

PSWP

„Od ponad trzech lat ponownie rośnie dewizowy dług państwa.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 18.07.2006, Prezes Narodowego Banku Polskiego Leszek Balcerowicz]
ekonomiczny

dochodowość

'zdolność przynoszenia wpływów gospodarce państwa, przedsiębiorstwu, obywatelowi, jego rodzinie'

PSWP

„Jak może być dokonany podział tych 150 mln zł na województwa, gdy nie wiadomo, jaka dokładnie jest dochodowość na jednego mieszkańca w poszczególnych województwach?” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 2 dzień, 15.12.2005, Poseł Andrzej Pałys]
ekonomiczny

dochodowy

'przynoszący dochód; zyskowy, intratny'

Podatek dochodowy – 'podatek od dochodu'

SJP

'taki, który przynosi gospodarce państwa, przedsiębiorstwu rolnemu, obywatelowi, jego rodzinie dochód, dochody, czyli wpływy wyrażone kwotą pieniężną'

PSWP

„Jeśli chodzi o VAT, to przewiduje się zmniejszenie o 21% - to jest 25 mld; podatek dochodowy od osób prawnych zmniejszy się o 17%, czyli 18 mld.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 14.07.2009, Poseł Stanisław Stec]
ekonomiczny

dochód

'suma przychodów, wpływów – szczególnie pieniężnych – w gospodarce państwa, przedsiębiorstwa, jednostki w określonym czasie; przychód, wpływ'

SJP

(ekon.) 'suma wpływów wyrażonych kwotą pieniężną w gospodarce państwa, przedsiębiorstwa, rodziny, obywatela po potrąceniu kosztów ich uzyskania'

Dochód narodowy || Dochód narodowy netto – 'wartość nowo wytworzona w pewnym czasie (np. roku) przez pracę wydatkowaną w sferze materialnej będącą sumą dochodów pierwotnych ludności i jednostek produkcyjno-usługowych sfery materialnej'

Dochody publiczne – 'dochody lokalnych władz administracyjno-samorządowych (budżetów lokalnych), ale też dochody budżetu centralnego i dochody wyłączonych z budżetu centralnego funduszy uzupełnień społecznych, pochodzące z podatków, składek na ubezpieczenia społeczne, opłat licencyjnych, rejestracyjnych'

PSWP

„Senat rozpatrując projekt ustawy, wprowadził do niej trzy poprawki. Pierwsza z nich zmienia zasadę przyznawania prawa do zasiłku rodzinnego w sytuacji, gdy dochód rodziny lub dochód osoby uczącej się

przekracza kwotę uprawniającą daną rodzinę lub osobę uczącą się do zasiłku rodzinnego, o kwotę niższą lub równą kwocie odpowiadającej najniższemu zasiłkowi rodzinnemu przysługującemu w okresie, na który jest ustalany tak, że dochód uwzględniany uzależniony będzie od ilości osób w rodzinie.” [5 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 23.05.2007, Poseł Adam Ołdakowski]
ekonomiczny

dogmatyzm

'kierunek myślenia przyjmujący twierdzenia i doktryny jako dogmaty, bez uprzedniego zbadania ich prawdziwości i słuszności'
SJP

(politolog.) 'w historii marksizmu: sztywne, bezkrytyczne, ortodoksyjne traktowanie koncepcji sformułowanych przez autorów uznawanych za klasyków (Marksa, Engelsa, Lenina i Stalina) jako zespołu prawd niepodważalnych, ostatecznych i wyczerpujących w sytuacji, gdy koncepcje te stały się nieadekwatne wobec obiektywnej rzeczywistości'
PSWP

„Wysoki Sejmie! Jaka jest filozofia polskiej drogi przez kryzys? Po pierwsze, nade wszystko pragmatyzm, a nie dogmatyzm.” [6 kadencja, 36 posiedzenie, 2 dzień, 19.02.2009, Minister Finansów Jan Vincent-Rostowski]
polityczny, (fr. z łac., z gr.)

doktryna

(filoz.) 'zespół poglądów naukowych (lub politycznych) powiązanych wspólnotą podstawowych koncepcji i stanowiących pewną całość'
SJP

1. 'zespół poglądów, twierdzeń i założeń charakterystycznych dla danej dziedziny wiedzy, np. filozofii, ekonomii, teologii, właściwy danemu myślicielowi lub szkole; czasem także: system, teoria, nauka, program polityczny'

2. (pot.) 'zbiór poglądów nie przystających do życia, niemożliwych do zastosowania'
PSWP

„Jestem przekonany, że Sejm piątej kadencji odpowie pozytywnie na te wyzwania, zerwie z tą jakże szkodliwą doktryną” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2006, Poseł Marek Kotlinowski]
[26,29]

filozoficzny, polityczny, (łac.)

doktrynalnie

'w sposób oparty na doktrynie – zespole poglądów charakterystycznych dla danej dziedziny wiedzy'
PSWP

„Nasz Klub Parlamentarny Polskiego Stronnictwa Ludowego nie podchodzi do tej ustawy tak doktrynalnie jak chociażby SLD czy PiS w swoim dzisiejszym wystąpieniu klubowym.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 22.03.2006, Poseł Jan Bury]
polityczny

doktrynalny

'oparty na doktrynie, zawierający doktrynę, zasadę, pogląd'
SJP

'taki, który zawiera jakąś doktrynę, oparty jest na doktrynie – zespole poglądów charakterystycznych dla danej dziedziny wiedzy'
PSWP

„Znaczenie tej uchwały wynika nie tylko z tego, że rozstrzyga ona spór, głównie doktrynalny, zaznaczający się od czasu do czasu w piśmiennictwie i judykaturze, ale przede wszystkim z tego, że jednoznacznie określa charakter i granice apelacji, przyjętej w wyniku reform prawa procesowego zapoczątkowanych w latach 90.” [6 kadencja, 48 posiedzenie, 3 dzień, 28.08.2009, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Lech Gardocki]

polityczny

doktrynerski

'właściwy doktrynerowi, nacechowany doktrynerstwem'
SJP

'charakterystyczny dla gorliwego krzewiciela skostniałych elementów jakiejś doktryny bez względu na rzeczywistość'
PSWP

„To nie jest projekt doktrynerski i nie mówimy, że wszystko jest świetnie.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 24.10.2008, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Grzegorz Schetyna]
polityczny

doktrynerstwo

'trzymanie się doktryny, ciasnych, skostniałych formułek i prawideł; właściwe doktrynerowi ustosunkowanie się do rzeczywistości'
SJP

'gorliwe, pozbawione krytycyzmu trzymanie się jakiejś doktryny – zespołu poglądów, charakterystyczne dla doktrynera widzenie świata'
PSWP

„Uważamy, że jeżeli chodzi o troskę o nasz narodowy majątek, wypracowywany przecież przez pokolenia, to gospodarowanie tym majątkiem powinno być oparte nie o doktrynerstwo, ale o merytoryczne argumenty.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 08.09.2006, Poseł Szymon Pawłowski]
polityczny, (fr.)

dokument

'akt urzędowy, pismo urzędowe'

a) 'akt spisany w celu stwierdzenia pewnej okoliczności, np. nadania czegoś, zobowiązania, umowy itp.'

b) 'dowód osobisty, paszport, legitymacja'
SJP

1. 'pismo urzędowe, akt urzędowy, które stwierdzają pewną okoliczność, np. nadanie czegoś, zobowiązanie, umowę itp.'

2. 'dowód stwierdzający czyjaś tożsamość'
PSWP

„Aby nadać jej odpowiednią rangę, UNESCO uchwaliło ją jako osobny dokument” [6 kadencja, 76 posiedzenie, 1 dzień, 20.10.2010, Poseł Tadeusz Sławewski]
polityczny, (łac.)

dokumentacja

'zbiór dokumentów uzasadniających co, materiały źródłowe; dowody'
SJP

'zbiór dokumentów – pism urzędowych, które stwierdzają jakąś okoliczność'
PSWP

„Dlatego pytam pana ministra: Czy te zadania będą kontynuowane, bo dokumentacja w ich przypadku jest przygotowywana, jest na zaawansowanym etapie?” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 3 dzień, 26.01.2007, Poseł Stanisława Prządka]
polityczny, (łac.)

dokumentacyjny

'dotyczący dokumentacji, materiałów źródłowych; dowodzący na podstawie dokumentów'
SJP

'taki, który dotyczy dokumentacji – zbioru pism urzędowych stwierdzających jakąś okoliczność'
PSWP

„Ponieważ dokumenty przewidziane w konwencji genewskiej z 1951 r. dotyczącej statusu uchodźców są ważne przez 2 lata od dnia wydania, więc regulacja obejmuje również ten zakres i obszar dokumentacyjny.” [6 kadencja, 42 posiedzenie, 1 dzień, 20.05.2009, Poseł Wojciech Żukowski]
polityczny

dokumentować

'udowadniać, uzasadniać, potwierdzać, stwierdzać na podstawie dokumentów, ustalonych wydarzeń, faktów itp.'

SJP

'stwierdzać, udowadniać, potwierdzać coś na podstawie dokumentów – faktów, ustalonych wydarzeń; także: tworzyć dokumentację'

PSWP

„Mam prośbę, panie ministrze - to jest bardzo ważna poprawka zgłoszona przez Klub PiS - żeby pan powiedział podatnikom, w jaki sposób mają dokumentować te pożyczki w ciągu 3 lat.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 5 dzień, 18.10.2006, Poseł Marek Wikiński]
polityczny

dokumentowanie

'stwierdzanie, udowadnianie, potwierdzanie czegoś na podstawie dokumentów – faktów, ustalonych wydarzeń; także: tworzenie dokumentacji'

PSWP

„W art. 2 zakreślamy, iż zadaniem będzie między innymi: rzetelność i kompletność materiałów przygotowywanych przez GINB na posiedzenia Komisji Nadzoru Bankowego oraz dokumentowanie działań organów nadzoru bankowego.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 22.03.2006, Poseł Krystyna Skowrońska]
polityczny

dotacja

(praw.) a) 'zaopatrzenie instytucji albo osoby w środki finansowe; obdarowanie majątkiem nieruchomym; darowizna, uposażenie; forma finansowania z budżetu państwa socjalistycznego jednostek pozabudżetowych – przedsiębiorstw, instytucji, organizacji'

b) 'akt, przez który nadaje się majątek, darowiznę, uposażenie'

c) 'majątek, suma pieniężna, dobra, stanowiące uposażenie'

SJP

(ekon., finans.) 'bezwrotna pomoc finansowa przyznawana najczęściej instytucji, organizacji bądź przedsiębiorstwu w celu złagodzenia lub zrekomensowania pewnego obciążenia, a także zachęcenia do podjęcia określonego działania'

PSWP

„Jeżeli chodzi o pytanie pani poseł Fabisiak dotyczące dotacji dla Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, to z budżetu państwa dotacja została przekazana w pełnej zaplanowanej wysokości.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Elżbieta Suchocka-Roguska]
ekonomiczny, prawniczy, (łac.)

dotować

(praw.) 'zaopatrywać w środki finansowe; wyposażyć, subsydiować, fundować'

SJP

'przydzielać bezzwrotną pomoc finansową z budżetu lub z funduszy pozabudżetowych albo udzielać nisko oprocentowanych kredytów w celu popierania jakiejś działalności'

PSWP

„Mianem służby publicznej powinniśmy też określić te przewozy międzynarodowe, które nie mają charakteru komercyjnego, a stanowią o powadze i prestiżu państwa polskiego.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Poseł Joachim Brudziński]
ekonomiczny, prawniczy, (łac.)

dotowanie

'przydzielanie bezzwrotnej pomocy finansowej z budżetu lub z funduszy pozabudżetowych albo udzielanie nisko oprocentowanych kredytów w celu popierania jakiejś działalności'

PSWP

„Konsekwencją będzie po prostu dotowanie tych przedskoli z budżetu państwa.” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 3 dzień, 11.07.2008, Poseł Bożena Kotkowska]
ekonomiczny

dożycie

1. 'prawo, umowa zapewniająca komu utrzymanie do końca życia; majątek, dochód, utrzymanie, prawnie zapewnione do końca życia'

2. 'posiadanie czego do końca życia; okres do końca życia'

SJP

(praw.) 'prawnie zapewnione utrzymanie do końca życia; najczęściej umowa obopólna między członkami rodziny co do dożywotniego używania dóbr po śmierci jednego z nich, a także przeniesienie prawa własności nieruchomości – za życia właściciela – na członków rodziny w zamian za opiekę do końca życia'

PSWP

'najwyższa kara ograniczenia wolności przewidziana w polskim systemie prawnym'

KK

„Możemy jednak takich zwyrodniałców, sprawców okrutnych i bezsensownych morderstw skazywać na dożycie bez prawa wcześniejszego wyjścia na wolność.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2005, Poseł Renata Beger]
prawniczy

dożywotnik

'człowiek mający dożycie; sprawujący urząd dożywotni'

SJP

'osoba, której prawnie zapewniono dożycie, także: osoba sprawująca dożywotni urząd'

PSWP

„Mam jedno pytanie: Jak będą się kształtowały prawa osoby najbliższej powołanej do dziedziczenia lub osoby, nad którą dożywotnik sprawuje prawną opiekę lub kuratelę, w świetle dodanego przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej przepisu art. 3a?” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 2 dzień, 29.05.2008, Poseł Mirosław Pawlak]
prawniczy

droga

'sposób postępowania, osiągnięcia czegoś'

Droga administracyjna, służbowa, urzędowa – 'działanie za pośrednictwem władz administracyjnych'

SJP

'sposób, w jaki ktoś zachowuje się, postępuje, działa, osiąga cel działania'

Droga administracyjna (służbowa, urzędowa) – 'działanie administracyjne w zgodzie z obowiązującymi przepisami'

PSWP

„Interesuje mnie, jaka jest droga administracyjna wpisu do rejestru i wykreślenia z niego oraz w jakiej formie, czy elektronicznie, czy pisemnie, ma być prowadzony ten rejestr.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 2 dzień 07.09.2006, Poseł Jan Łopata]
polityczny

druk

'wszelkie wydawnictwa drukowane, pisma, książki, broszury, blankiety itp.'

SJP, PSWP

'dokument urzędowy'

KK

„Sprawozdanie to zostało paniom i panom posłom doręczone w druku nr 2999.” [6 kadencja, 66 posiedzenie, 1 dzień, 05.05.2010, Marszałek Sejmu Bronisław Komorowski]
(niem.)

dualizm

'dwoistość; istnienie obok siebie dwóch odrębnych zjawisk, nurtów, pierwiastków'

SJP

(polit.) 'unia dwóch państw na zasadzie równorzędności'
PSWP

„Wprowadzenie zastępstwa procesowego Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa w zakresie dochodzenia roszczeń majątkowych spowodowałoby swoisty dualizm, który w postępowaniu karnym byłby reprezentowany przez pełnomocnika i radcę prokuratury.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 3 dzień, 23.04.2009, Poseł Sprawozdawca Tadeusz Arkit]
polityczny, (łac.)

duma || Duma

(hist.) 'instytucja doradcza. ograniczone w swych prawach ciało ustawodawcze powołane w Rosji przez rząd carski w 1905 r w wyniku rewolucji burżuazyjno-demokratycznej 1905-1907'

SJP

'parlament rosyjski'

PSWP

„Uważam, że należałoby nawiązać bliższą współpracę z parlamentarną grupą Polska - Rosja, która może być niezwykle pomocna w poprawieniu relacji na poziomie Sejm i Senat - Duma, a następnie przełożyć je na szczebel rządowy i prezydencki.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Poseł Tadeusz Woźniak]

historyczny, polityczny, (ros.)

dumping

(ekon.) 'sprzedaż towarów po cenach deficytowych dla zdobycia lub utrzymania rynku'

SJP

(ekon.) 'sprzedaż towarów po zaniżonych cenach, niższych niż na rynku krajowym, a często niższych niż koszty produkcji, w celu pozyskania rynków zagranicznych'

PSWP

„Chcąc przyciągnąć konsumentów do swoich sieci, stosowały też często dumping cenowy, sprzedając bony z dużym upustem dla potencjalnych nabywców.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Adam Gawęda]

ekonomiczny, (ang.)

dwuinstancyjność

'podział na dwie instancje'

SJP

'podział na dwa poziomy decyzji, orzekania sądowego, z których jeden jest wyższy od drugiego'

PSWP

„Postępowania przed sądami lekarskimi będą jawne, rozszerzono katalog kar, wprowadzono dwuinstancyjność w postępowaniu dyscyplinarnym z możliwością odwołania się od decyzji Naczelnego Sądu Lekarskiego do Sądu Najwyższego.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2009, Poseł Aleksander Sopiński]

polityczny, prawniczy

dwuinstancyjny

'dotyczący dwóch instancji, składający się z dwóch instancji'

SJP

'taki, który składa się z dwóch poziomów decyzji, orzekania sądowego itp., z których jeden jest zawsze wyższy od drugiego o jeden stopień'

PSWP

„W zasadzie jest to nowe rozwiązanie, które system jednoinstancyjny zamienia w system dwuinstancyjny.” [6 kadencja, 36 posiedzenie, 1 dzień, 18.02.2009, Poseł Teresa Wargocka]

polityczny, prawniczy

dwuizbowość

'sposób zorganizowania jakiegoś organu przedstawicielskiego, którego struktura składa się z dwóch części, czyli izb: wyższej i niższej'

PSWP

„Jak parlament uchwała prawo, wiemy, nawet dwuizbowość nie zapobiega potężnym błędom, więc warto zastanowić się nad tym, jak uzdrowić procedurę stanowienia prawa.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 01.04.2009, Poseł Kazimierz Michał Ujazdowski]
polityczny

dwuizbowy

'składający się z dwóch izb parlamentarnych: niższej i wyższej'

SJP

'o organie przedstawicielskim: taki, który składa się z dwóch izb: niższej i wyższej (w terminologii polskiej jest to sejm i senat)'

PSWP

„Minister spraw zagranicznych Niemiec opowiedział się za budową federacji europejskiej, której elementami byłyby: wspólna konstytucja, centralny urząd Unii, dwuizbowy parlament, a być może wspólny prezydent wybierany w wyborach bezpośrednich.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Ewa Sowińska]

polityczny

dwupartyjny

'składający się z dwóch partii'

SJP

'taki, który oparty jest na dwu partiach, organizacjach politycznych zabiegających o sprawowanie władzy'

(polit.) System dwupartyjny – 'sposób funkcjonowania układu politycznego państwa, w którym działają dwie, na ogół konkurujące z sobą, partie polityczne, takie, jak np. torysi i wigowie w Anglii'

PSWP

„Kolejne pytanie: Czy jest prawdą, że najsilniejsze demokracje mają system dwupartyjny albo mocno zbliżony do dwupartyjnego?” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 3 dzień, 24.08.2006, Poseł Roman Czepe]

polityczny

dwuwładza

'stan niejednorodności, niejednoznaczności w zakresie dwu różnych ośrodków politycznych, aspirujących do nadrzędności politycznej, administracyjnej itp.'

PSWP

„W kraju wytworzyła się, niestety, bardzo niedobra sytuacja, jakby dwuwładza.” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 10.07.2008, Poseł Jan Religa]

polityczny

dyktator

'władca absolutny, kierownik państwa lub wódz naczelny mający nieograniczoną władzę'

SJP

'osoba, która ma w państwie władzę absolutną, władca niczym nie ograniczony'

PSWP

„W naszym kraju jest wiele ośrodków, instytucji, nawet i partii, które na hasło: Unia Europejska stają na baczność, z rękami po szwach, i przestają myśleć. A Unia Europejska to nie dyktator. To zrzeszenie państw, które wspólnie chcą gospodarować, rozwiązywać problemy gospodarcze.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 11.10.2006, Poseł Rajmund Moric]

polityczny, (łac.)

dyktatura

1. 'władza jednostki, grupy lub klasy społecznej niczym nie ograniczona, oparta nie na prawie, lecz na sile fizycznej; ustrój polityczny oparty na nieograniczonej władzy klasy panującej'

Dyktatura proletariatu – 'ustrój polityczny w okresie przejściowym od kapitalizmu do socjalizmu, w którym nieograniczoną władzę państwową sprawuje klasa robotnicza w sojuszu z chłopstwem pracującym'

2. 'okres trwania rządów dyktatorskich'

SJP

1. 'nieograniczona władza jakiejś osoby lub grupy, oparta na sile, znosząca zasady demokracji'
2. 'ustrój polityczny, który oparty jest na nieograniczonej władzy sprawowanej przez jakąś klasę społeczną'
Dyktatura proletariatu – 'w teorii marksistowskiej: nieograniczona władza klasy robotniczej po światowej rewolucji proletariackiej, w okresie przejściowym od kapitalizmu do powstania ustroju komunistycznego – bezklasowego i bezpaństwowego; w Związku Radzieckim i tzw. państwach demokracji ludowej: ideologiczna podstawa autorytarno-totalistycznej władzy jednopartyjnej'
PSWP
„Od werdyktów Trybunału nie będzie odwołania. Czy zatem nie grozi nam oświecona dyktatura unijnych prawników?” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny, (łac.)

dymisja

'zwolnienie kogoś z zajmowanego stanowiska, urzędu, złożenie kogoś z urzędu, ustąpienie z urzędu' (fraz.) Podać się do dymisji – 'złożyć, zgłosić rezygnację z zajmowanego stanowiska, urzędu'
SJP
'zwolnienie, odwołanie kogoś z zajmowanego stanowiska, urzędu, z pełnionej funkcji; także: ustąpienie ze stanowiska'
PSWP
„To żadna sztuka wyrzucić ministra Kaczmarka. Prawdziwą próbą charakteru i tego, czy chce się sprostać standardom w krytycznych chwilach, jest dymisja Mirosława Drzewieckiego.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2009, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]
polityczny, (łac.)

dyplomacja

1. 'działalność organów państwowych i ich przedstawicieli za granicą w zakresie realizowania polityki zewnętrznej na drodze pokojowej oraz reprezentowania i ochrony interesów państwa na arenie międzynarodowej; działalność dyplomatyczna'
2. 'instytucje i urzędy oraz ich pracownicy zajmujący się realizacją zadań dyplomatycznych'
SJP
1. 'urzędowa działalność państwa realizująca jego politykę zagraniczną zarówno w stosunkach dwustronnych z innymi państwami, jak i na płaszczyźnie międzynarodowej'
2. 'aparatus organizacyjny służby zagranicznej państwa – urzędy i ich pracownicy'
PSWP
„Wobec tej intuicji strategicznej, którą podzielił się z nami pan poseł Religa, chciałbym mu powiedzieć, że podzielać jego stanowisko, mam nadzieję, że poglądy, który prezentuje, stanie się bardziej rozpowszechniony w Prawie i Sprawiedliwości, ponieważ jednym z argumentów, które nasz rząd przytacza na rzecz podpisania przez pana prezydenta traktatu z Lizbony, który sam wynegocjował, jest właśnie to, aby mogła powstać wspólna europejska dyplomacja, aby mogło powstać stanowisko ministra spraw zagranicznych Unii Europejskiej, nazywane inaczej.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 07.11.2008, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]
polityczny, (gr.)

dyplomata

'przedstawiciel państwa akredytowany przy rządzie innego państwa, upoważniony do reprezentowania interesów swojego kraju, członek placówki dyplomatycznej; mąż stanu zajmujący się polityką zagraniczną państwa'
SJP
'osoba, która zajmuje się polityką zagraniczną państwa, przedstawiciel dyplomatyczny reprezentujący swoje państwo, akredytowany przy obcym rządzie; także: członek placówki lub misji dyplomatycznej'

PSWP

„Niepodległa Polska jest w pewnym sensie efektem zakulisowych działań dyplomacji niemieckiej, dyplomata który pokazał, że Piłsudskiego warto wypuścić właśnie w tym momencie i przysłać do Warszawy, później został ambasadorem w Polsce.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 2 dzień, 22.04.2009, Poseł Jan Rzymiełka]
polityczny, (fr.)

dyplomatyczny

'dotyczy dyplomacji, odnoszący się do dyplomacji lub dyplomatów należący do dyplomacji'
Korpus dyplomatyczny, ciało dyplomatyczne – 'ogół przedstawicieli dyplomatycznych obcych państw, akredytowanych przy rządzie danego państwa'
Placówka dyplomatyczna, przedstawicielstwo dyplomatyczne – 'oficjalne przedstawicielstwo obcego państwa, mające stałą siedzibę w państwie, z którym są utrzymywane stosunki polityczne, handlowe itp.'
Protokół dyplomatyczny – 'ogół prawideł i zasad normujących porządek ceremoniałów dyplomatycznych'
Kurier dyplomatyczny – 'specjalny urzędnik uprawniony do przewożenia poczty dyplomatycznej'
SJP
'taki, który dotyczy dyplomacji – działalności organów państwowych i ich przedstawicieli za granicą; dotyczy dyplomatów – osób zajmujących się polityką zagraniczną państwa'
Korpus dyplomatyczny – 'ogół przedstawicieli państw obcych akredytowanych przy rządzie danego kraju'
Protokół dyplomatyczny – 'ogół prawideł i zasad postępowania i zachowania się przyjęty w stosunkach międzynarodowych'
Kurier dyplomatyczny – 'specjalny urzędnik uprawniony do przewożenia poczty dyplomatycznej'
Przywilej, immunitet dyplomatyczny – 'szczególne uprawnienia przysługujące przedstawicielom obcych państw, zapewniające nietykalność osobistą i nietykalność siedziby przedstawiciela, niepodleganie jurysdykcji sądowej, administracyjnej'
Personel dyplomatyczny – 'personel placówki dyplomatycznej, w skład którego wchodzi radcowie, sekretarze i attaché'
PSWP
„Sprawa MSZ jako jednego z ministerstw. Osoby tam pracujące to profesjonalny aparat urzędniczy i korpus dyplomatyczny, oczywiście na podstawie specjalnych przepisów prawa, jednak z drugiej strony wydawałoby się, że miały to być jednorodny aparat służący państwu, a ciągle widzimy, że istnieją tam różne grupy interesów.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Andrzej Grzyb]
polityczny

dyrektoriat

'władza sprawowana przez największe i najbardziej wpływowe państwa'
KK
„Ważne, aby zachować zasadę podwójnej legitymacji działań Unii poprzez Parlament Europejski wybierany bezpośrednio na podstawie kryterium demograficznego, ale także poprzez równowagę w Radzie pomiędzy większymi i mniejszymi państwami członkowskimi Unii, gdzie uszanowana jest podmiotowość i suwerenność każdego z państw, nawet najmniejszego. Zatem prostsze zasady głosowania - tak, ale Unia kierowana przez dyrektoriat największych państw Unii z wyłączeniem Polski - nie.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 02.03.2007, Poseł Bronisław Komorowski]
polityczny, (łac.)

dyrektywa

'wskazówka dotycząca postępowania, działania; wytyczna, zalecenie, polecenie, zarządzenie'
SJP
'wskazówka, wytyczna, zalecenie nakazujące postępowanie w określony sposób, wykonanie określonych zadań itp.'
PSWP

„Po trzecie, na jakiej podstawie Ministerstwo Finansów wprowadza odrębne przepisy, mimo że dyrektywa unijna zabrania zwiększenia dodatkowych formalności związanych w handlem między państwami członkowskimi i istnieje dyrektywa z 2003 r. - 96 (WE).” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Poseł Mieczysław Aszkiełowicz] polityczny, prawniczy, (łac.)

dyrektywny

'taki, który wiąże się z wydawaniem lub realizowaniem, dyrektyw, nakazów, wykonywaniem określonych odgórnych poleceń lub zadań'

PSWP

„Chciałbym zwrócić uwagę szanownych państwa posłów, że kwestia odpowiedzialności za ład przestrzenny po stronie administracji rządu centralnego, po stronie parlamentu jest ograniczona tylko i wyłącznie do zakresu stanowienia prawa, natomiast kwestia realizacji zasad ładu przestrzennego, sposobu tej realizacji jest ewidentnie i w pełni kompetencją gminną, również w zakresie gospodarki nieruchomościami, co oczywiście może powodować, co zostało słusznie zauważone przez niektórych posłów, sytuacje wymagające pewnej reakcji. Pytanie dotyczy jednak tego, czy ta reakcja powinna mieć charakter dyrektywny ze strony rządu centralnego, czy też raczej ta reakcja powinna być realizowana poprzez większy, bardziej znaczący, skuteczniejszy mechanizm kontroli społecznej realizowanej w ramach zdecentralizowanego społeczeństwa w zakresie działalności samorządu gminnego.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 03.09.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Olgierd Dziekoński] polityczny, prawniczy

dyskontować

'spożytkować swoje zalety, walory, zasługi itp. w celu uzyskania określonych korzyści'

PSWP

'*wykorzystać czyjeś osiągnięcia w celu uzyskania korzyści własnych*'

KK

„Panie ministrze, powiem szczerze, że spodziewałam się, że pan będzie próbował w określony sposób bardzo mocno dyskontować ten nasz projekt.” [6 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 01.10.2008, Poseł Beata Kempa]

dyskryminacja

'ograniczenia prawne stosowane przez jedno państwo względem drugiego lub względem pewnej grupy własnych obywateli; traktowanie pewnej grupy obywateli, członków organizacji itp. jako mających mniejsze prawa niż inni'

SJP

1. 'nierówne traktowanie, ograniczanie czyichś uprawnień'

2. (socjolog., hist.) 'traktowanie członków jednej lub kilku grup społecznych przez współmieszkańców lub przez władze państwowe gorzej od innych, prześladowanie ludzi ze względu na ich pochodzenie, przynależność narodową, rasową, wyznaniową, klasową'

3. (handl.) 'stwarzanie przez państwo gorszych warunków do działalności handlowej i przemysłowej jednego państwa w porównaniu z warunkami, z których korzystają inne państwa w stosunkach z danym państwem lub na jego terytorium'

PSWP

„Taka dyskryminacja w sytuacji, kiedy, jak chcą autorzy projektu, upadłość stałaby się właściwie powszechnym prawem, nie ma żadnego usprawiedliwienia.” [5 kadencja, 40 posiedzenie, 3 dzień, 26.04.2007, Poseł Edmund Borawski] socjologiczny, (łac.)

dyskryminacyjny

1. 'taki, który dotyczy dyskryminacji – nierównego traktowania kogoś lub czegoś'

2. 'taki, który dotyczy dyskryminacji – gorszego traktowania członków jednej lub kilku grup społecznych przez współmieszkańców lub przez władze państwowe'

3. 'związany z dyskryminacją gospodarczą – utrudnianiem stosunków handlowych'

PSWP

„Żeby nie być gołosłownym, cytuję: Przyznanie posiadaczom Karty Polaka uprawnień do wykonywania pracy oraz do prowadzenia działalności gospodarczej na zasadach takich jak obywatele Polski stanowi przepis dyskryminacyjny ze względu na kryterium etniczne - pisze pani minister. Wskazuje na art. 32 konstytucji, a także na stosowne inne przepisy, w tym Kodeks pracy.”

[6 kadencja, 9 posiedzenie, 2 dzień, 28.02.2008, Poseł Grzegorz Pisalski]

socjologiczny

dyskryminować

'ograniczać w prawach, pozbawiać równouprawnienia; stosować dyskryminację'

SJP

'traktować nierówno kogoś lub coś, ograniczać kogoś w prawach, pozbawiać równouprawnienia'

PSWP

„Czy prawdą jest, panie ministrze, że w planowanych rozporządzeniach, które mają być wydane przez ministra finansów, w dalszym ciągu chcecie dyskryminować pracowników Służby Celnej poprzez to, że nie będziecie stosować Kodeksu pracy mówiącego o wynagrodzeniu celników za godziny nadliczbowe, tak jak mówi to Kodeks pracy, tylko godzina za godzinę?” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 1 dzień, 27.02.2008, Poseł Stanisław Wziątek]

socjologiczny

dyskryminowanie

'nierówne traktowanie, ograniczanie w prawach, pozbywanie równouprawnienia'

PSWP

„Nasz kraj nie waha się użyć groźby weta tam, gdzie chodzi o jego żywotne interesy, jak budżet Unii Europejskiej czy dyskryminowanie naszego eksportu.”

[5 kadencja, 47 posiedzenie, 3 dzień, 07.09.2007, Poseł Jacek Kurski]

socjologiczny

dysponent

'jednostka prawna zarządzająca, dysponująca czym (np. funduszami)'

SJP

'osoba fizyczna lub prawna, która jest upoważniona do dysponowania, zarządzania czymś, np. dobrami, majątkiem'

PSWP

„Otóż gdyby pójść tropem proponowanym przez pana posła Chlebowskiego, należałoby w częściach budżetowych dać chyba 60% czy 100% jeszcze więcej pieniędzy, niż jest teraz, dlatego że każdy dysponent budżetu chciałby mieć od razu wszystkie pieniądze, które są potrzebne na projekty unijne, na swoim koncie i z nich korzystać lub nie.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2007, Poseł Grażyna Gęsicka] ekonomiczny, prawniczy, (łac.)

dysydent

(politolog.) 'człowiek, który jawnie nie akceptuje panującej ideologii i doznaje z tego powodu represji'

PSWP

„Centralne Biuro Antykorupcyjne, które gdy powstawało, było oczkiem w głowie Prawa i Sprawiedliwości, teraz stało się bastionem walki z koalicją rządzącą. Mariusz Kamiński, były już szef CBA, zachowuje się niczym dysydent w kraju totalitarnym.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 1 dzień, 17.11.2009, Poseł Andrzej Palys]

polityczny, (łac.)

dywersja

'wroga działalność uprawiana w celu osłabienia obronności, sił gospodarczych i kulturalnych państwa'

SJP

'działania zmierzające do zakłócenia sprawnego funkcjonowania aparatu administracyjnego państwa oraz do osłabienia jego potencjału obronnego, prowadzone w celu osiągnięcia korzyści politycznych'

PSWP

„Powieм szczerze, że patrząc na ostatnie decyzje rządu w sprawie dywersyfikacji gazu, stwierdzam raczej, że jest to dywersja gazowa.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 3 dzień, 19.11.2009, Poseł Zbigniew Kozak]
polityczny, (fr.)

dywersyfikacja

'zwiększenie różnorodności'

PSWP

„Obok tak dużych problemów związanych z gazem, jak dywersyfikacja dostaw gazu, budowa gazoportu, mamy w Polsce problemy z siecią gazu ziemnego, może w trochę mniejszym wymiarze, ale jest to ważne, przynajmniej dla ludzi czy dla podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze Polski północno-wschodniej.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2009, Poseł Andrzej Orzechowski]
polityczny

działacz

'człowiek działający w jakiejś dziedzinie życia politycznego albo społecznego'

SJP

'człowiek, który jest czynny w danej dziedzinie, aktywnie pracuje, udziela się, zwłaszcza społecznie'

PSWP

„Zakupiłem instrument perkusyjny. Czy jest to muzyka, nie wiem. Prominentny działacz Platformy Obywatelskiej, który mieszka pode mną, daje mi królestwo, żebym się go pozbył.” [6 kadencja, 34 posiedzenie, 1 dzień, 21.01.2009, Poseł Bartosz Arłukowicz]
polityczny

działaczka

'kobieta działająca w jakiejś dziedzinie życia politycznego albo społecznego'

SJP

'kobieta, która jest czynna w danej dziedzinie, aktywnie pracuje, udziela się'

PSWP

„Posadę otrzymała działaczka PiS-u, do niedawna asystentka szefa PiS-u w okręgu bydgoskim, wiceprzewodniczącego klubu PiS. Panie premierze, czy uważa pan, że taki etat jest potrzebny, a w ramach taniego państwa niezbędny?” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 3 dzień, 14.06.2007, Poseł Teresa Piotrowska]
polityczny

działanie

'przejawianie aktywności, czynienie czegoś'

(polit.) Działania dostosowawcze – 'całokształt decyzji, które mają na celu uzyskanie stanu gospodarki i systemu prawnego zgodnych z wymaganiami

międzynarodowymi, zwłaszcza wspólnot gospodarczych, politycznych, wojskowych'

PSWP

„Wiemy, że gdy rząd Prawa i Sprawiedliwości rozpoczął swoje działanie, bardzo marne było wykorzystanie środków unijnych.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Poseł Izabela Kłoc]
polityczny

dziennik

1. 'gazeta wychodząca codziennie (lub parę razy w tygodniu); czasopismo'

Dziennik ustaw – 'wydawnictwo urzędowe, w którym ogłaszane są ustawy i zarządzenia państwowe'

2. 'księga o charakterze urzędowym, w której dokonuje się, zależnie od przeznaczenia, odpowiednich, prowadzonych codziennie zapisów'

SJP

1. 'gazeta wydawana codziennie albo kilka razy w tygodniu'

Dziennik Ustaw – 'urzędowy organ, w którym publikuje się ustawy, rozporządzenia naczelnych organów administracji, umowy międzynarodowe i inne akty prawne; skrót: Dz.U.; pełna nazwa: dziennik Ustaw Rzeczypospolitej polskiej (w latach 1920-1952 i od 1990 r.)'

Dzienniki urzędowe – 'organy prasowe, w których publikowane są akty normatywne i inne akty prawne: do dzienników urzędowych zalicza się <<Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej>>, <<Monitor Polski. Dziennik Ustaw RP>> oraz resortowe i wojewódzkie dzienniki urzędowe, w których ogłaszane są rozporządzenia ministrów i wojewodów'

2. 'księga lub notatnik o charakterze urzędowym do bieżącego opisywania czynności, wyników itp.'

PSWP

„Niepokoi mnie w tej nowej ustawie, którą mamy i którą być może będzie trzeba zmienić, pkt 2 w art. 6, który stanowi, że może wykonywać to osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu lekarza oraz wiedzę i umiejętności w zakresie wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej - tu jest wszystko w porządku, a potem wymieniony jest odpowiedni Dziennik Ustaw - lub posiadająca umiejętności w zakresie węższych dziedzin medycyny, o których mowa w art. 17 ust. 1 tej ustawy.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 1 dzień, 07.06.2006, Poseł Mirosława Masłowska]
polityczny

dziura

'otwór w jakimś przedmiocie, najczęściej nieforemny, powstały wskutek uszkodzenia'

SJP

'brak jakiegoś elementu, luka'

Dziura w budżecie – 'brak pokrycia potrzebnych wydatków w przychodach'

PSWP

Dziura budżetowa – 'różnica wynikająca z nadwyżki wydatków w stosunku do przychodów'

KK

„Kiedy w 2001 r. rząd lewicy obejmował władzę w Polsce, była dziura budżetowa Bauca w wysokości 92 mld.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 18.07.2006, Poseł Marek Wikiński]

E

egzekucja

(daw.) 'wykonanie, spełnienie, urzeczywistnienie czego (np. utworu muzycznego, dzieła sztuki, pracy, uchwały)'

SJP

(rzad.) 'wprowadzenie w życie pewnych postanowień'

PSWP

„Czy nie można byłoby tak zmienić prawa, by egzekucja, jeżeli chodzi o przymusowe leczenie skazanych uzależnionych, była pilniej nadzorowana przez sądy, żeby sądy nadzorowały przebieg tej dolegliwości, jaką jest przymusowe leczenie narkomanów.” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 2 dzień, 29.05.2008, Poseł Jarosław Stawiarski]

prawniczy, (łac.)

egzekutywa

(praw.) 'władza wykonawcza, państwowy organ wykonawczy'

SJP

'władza wykonawcza w systemie podziału władzy państwowej; także: organy państwowe władzy wykonawczej lub organy wykonawcze w partiach politycznych i organizacjach społecznych'

PSWP

„Czy nie warto pomyśleć także o rozszerzeniu składu komitetu np. o przedstawiciela Komisji Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, żeby w przyszłości ułatwić kontakty między egzekutywą, władzą wykonawczą a ustawodawczą.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 1 dzień, 14.10.2008, Poseł Jarosław Urbaniak]

polityczny, (fr. z łac.)

ekonomia

(ekon.) 'nauka o prawach rządzących produkcją, wymianą i rozdziałem dóbr w społeczeństwie; ekonomia polityczna'

SJP

'nauka o produkcji, dystrybucji i konsumpcji towarów; nauka o racjonalnym gospodarowaniu'

Ekonomia polityczna – 'nauka o społecznych prawach rządzących produkcją i podziałem materialnych środków zaspokajania potrzeb ludzkich; termin stworzony na początku XVII w. przez pisarza i ekonomistę Alfreda de Montchrétiena, rozwinięty przez filozofa angielskiego Adama Smitha, a zabsolutyzowany przez Karola Marksa i Fryderyka Engelsa; ekonomia społeczna'

PSWP

„Uruchomiono ustawę kompensacyjną, żeby w jakiś sposób uśmierzyć ból stoczniovców i przejść suchą nogą przez wybory do Parlamentu Europejskiego. Mamy tu więc do czynienia z ekonomią polityczną, a nie ekonomią gospodarczą.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2009, Poseł Ryszard Zbrzyzny]

ekonomiczny, (fr.)

ekonomiczny

'pod względem gospodarczym, finansowym'

PSWP

„Całe przekształcenie PGR to jest wielka sprawa nieudana ekonomicznie, gospodarczo, politycznie itd.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Poseł Stanisław Kalemba]

ekonomiczny

ekonomiczny

'odnoszący się do ekonomii, pozostający w związku z ekonomią jako nauką; gospodarczy'

SJP

1. 'związany z ekonomią – nauką o produkcji, dystrybucji i konsumpcji towarów i z ekonomiką – określoną dyscypliną ekonomiczną'

2. 'związany z gospodarką i gospodarowaniem'

PSWP

„Jako główny argument za dopuszczeniem metod alternatywnych podawano czynnik ekonomiczny.”

[6 kadencja, 56 posiedzenie, 2 dzień, 16.12.2009, Poseł Mirosława Maślowska]

ekonomiczny, (łac. z gr.)

ekonomista

'specjalista w dziedzinie ekonomii – nauki o gospodarce, o prawach rządzących produkcją i rozdziałem dóbr'

SJP

'specjalista w dziedzinie ekonomii – nauki o produkcji, dystrybucji i konsumpcji towarów'

PSWP

„Chcę coś przytoczyć, żeby pan prezes Balcerowicz może zapamiętał to sobie, na pewno wie o tym, ale żeby przypomnieli sobie, ugruntował to w swoich myślach: to było dnia 2 marca rano o godz. 5.20 z minutami - polecam wczesne wstawanie (Wesołość na sal, oklaski)

- w Programie 1 Polskiego Radia była właśnie wypowiedź - kogo? - głównego ekonomisty Banku Światowego pana Jana Rutkowskiego, którego pan prezes dobrze zna. I cóż ten pan główny ekonomista Banku Światowego powiedział?” [5 kadencja,

12 posiedzenie, 3 dzień, 10.03.2006, Poseł Andrzej Lepper]

ekonomiczny, (łac. z gr.)

ekonomizm

'kierunek polityczny, reprezentowany przez odłam rosyjskiej socjaldemokracji w końcu w. XIX i na początku w. XX, utrzymujący, iż klasa robotnicza powinna prowadzić walkę wyłącznie ekonomiczną pozostawiając walkę polityczną burżuazji liberalnej'

SJP

'pogląd w naukach społecznych XIX i XX w. wyjaśniający wszystkie zjawiska i przemiany społeczne ich położeniem ekonomicznym jako jedynym aktywnym czynnikiem rozwoju; stał się teoretyczną podstawą polityki reformizmu'

PSWP

„Jest to skądinąd wiek, kiedy młodzi ludzie zakładają rodziny. Pozostając więc w obszarze płacy minimalnej, nie są w stanie wypełnić podstawowych funkcji rodzinnych, co powoduje, jak wiemy, atrofie życia rodzinnego i powiększa problem, który dziś jest kluczową kwestią, przed którą stają młodzi ludzie zmuszani przez wadliwy ekonomizm gospodarczy do rezygnacji z założenia rodziny. W kontekście zapaści demograficznej naszego kraju potrzebne są bardziej zdecydowane działania na rzecz polityki prozatrudnieniowej.” [5 kadencja, 38 posiedzenie,

3 dzień, 30.03.2007, Poseł Stanisław Papież]

ekonomiczny, polityczny, (łac.)

ekorozwój

'koncepcja rozwoju gospodarczego uwzględniająca czynniki środowiska, tj. nienaruszanie w sposób istotny i nieodwracalny środowiska życia człowieka i niedoprowadzenie do degradacji tego środowiska'

PSWP

„Część kompetencji państwo przekazało samorządowi, temu młodemu organizmowi, ponieważ to marszałek i samorząd województwa jest odpowiedzialny za rozwój województwa, w tym także za ekorozwój.” [5 kadencja,

34 posiedzenie, 1 dzień, 14.02.2007, Poseł Stanisław Wziątek]
polityczny

ekscelencja

'tytuł nadawany wysokim urzędnikom państwowym i biskupom, osoba nosząca ten tytuł'

SJP

'tytuł honorowy nadawany w różnych krajach wysokim urzędnikom państwowym; w Kościele katolickim dotyczy: arcybiskupa, biskupa, wyższych urzędników Kurii Rzymskiej, niektórych infulatów; także: osoba, której przysługuje ten tytuł'

PSWP

„W uroczystościach uczestniczył Jego Ekscelencja ks. bp prof. dr hab. Jan Bernard Szlaga, który pogratulował tak wielu osiągnięć. I ja przyłączam się do tych gratulacji i życzę kolejnych dostojnych jubileuszy.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 1 dzień, 07.01.2009, Poseł Witold Namyślak]

kościelny, polityczny, (łac.)

ekspansja

'rozszerzanie się w przestrzeni, rozprzestrzenianie się; szczególnie: zajmowanie przez państwo, szczerp itp. nowych terenów'

SJP

1. 'rozprzestrzenianie się, zajmowanie nowych terytoriów'

2. (ekon.) 'stan gospodarki, w którym rozmiary produkcji i popytu ulegają wzrostowi'

PSWP

„Dzisiaj z naszej perspektywy, z perspektywy organu antymonopolowego, który w swojej codziennej pracy zajmuje się monitorowaniem stanu konkurencji na rynku, jak również wydawaniem decyzji w sprawach nadużyć, które zauważamy, widzimy, że w tym zakresie rynek się, można powiedzieć, ucywilizował i uporządkował w tym sensie, że ekspansja sieci wielkopowierzchniowych obiektów handlowych w naszej ocenie, według analiz, które prowadzimy, co do zasady nie prowadzi do eliminowania z rynku małych i średnich przedsiębiorców.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Małgorzata Krasnodębska-Tomkiel]
ekonomiczny, polityczny, (fr. z łac.)

ekspansjonizm

(polit.) 'polityka państw imperialistycznych oparta na rozszerzaniu politycznego i ekonomicznego wpływu na inne kraje, często przez zabór cudzych terytoriów'

SJP

(polit.) 'zaborcza polityka państw, która ma na celu opanowanie nowych terytoriów, a co za tym idzie – nowych rynków zbytu, a także ekonomiczne i polityczne uzależnienie innych państw'

PSWP

„Panie prezydencie, mam nadzieję, że nie marzy się panu odbudowa imperium sowieckiego. Właściwie wiem to. Dlaczego więc wspiera pan ekspansjonizm Kremla?”

[6 kadencja, 34 posiedzenie, 2 dzień, 22.01.2009, Poseł Bartosz Arłukowicz]

polityczny, (fr.)

eksporter

'osoba, instytucja, państwo itp. wywożące towary za granicę w celach handlowych'

SJP

'przedsiębiorstwo, instytucja polityczna, zwłaszcza państwo, lub osoba, które dokonują sprzedaży towarów, usług lub kapitału poza granice państwa'

PSWP

„Rozwiązaniem byłaby możliwość wglądu do ogólnopolskiej bazy celnej, w której eksporter mógłby sprawdzić, czy dany towar przekroczył granicę Unii Europejskiej.” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 13.07.2006, Poseł Szczepan Skomra]

ekonomiczny, (łac.)

ekspozytura

'placówka, przedstawicielstwo władz, działające poza siedzibą jej ośrodka kierowniczego albo terenem działania'

SJP

1. 'zamiejscowa część instytucji, organizacji politycznej, rządowej itp. oddelegowana do działania poza terenem właściwym'

2. 'część przedsiębiorstwa, urzędu, instytucji znajdująca się poza siedzibą centrali'

PSWP

„W nowej Polsce wysokie kwalifikacje Juliana Rummla zostały natychmiast dostrzeżone. Zresztą on sam zawsze przejawiał wysoką aktywność społeczną i zawodową. Z miejsca został zatrudniony w Polsko-Bałtyckim Towarzystwie Handlowym i Transportowym "Polbal". Kolejno objął stanowisko dyrektora firmy Elibor, będącej ekspozyturą handlową koncernu węglowego.” [6 kadencja, 48 posiedzenie, 1 dzień, 26.08.2009, Poseł Jan Kulas]

polityczny, (niem. z łac.)

ekspremier

'osoba, która w przeszłości sprawowała urząd szefa rządu, prezesa rady ministrów'

PSWP

„Głosowano wota nieufności dla ministrów i Wąsacza, i pani Aldony Kameli-Sowińskiej. Oczywiście po drodze rozleciała się koalicja AWS - Unia Wolności. Przetrwiał jedynie premier Buzek i ekspremier, superpremier z tylnego siedzenia Marian Krzaklewski.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 22.09.2006, Poseł Ryszard Zbrzyzny]

polityczny

eksterminacja

'wytępienie ludności; wyniszczenie, zagłada'

SJP

'zorganizowane, często planowane niszczenie pewnych grup ludzi ze względu na ich rasę, wyznawaną religię, narodowość, status społeczny, stan zdrowia itp., dokonywane przez zabijanie, kaleczenie, psychiczne znęcanie lub inne zbrodnicze metody'

PSWP

„Dzisiaj z perspektywy 68 lat, zadając pytanie, co było powodem tak potwornego gwałtu, znamy odpowiedź. Mord na mieszkańcach Skarżyska w lutym 1940 r. był zaplanowaną i z pełną premedytacją realizowaną eksterminacją narodu polskiego, a zwłaszcza jego najbardziej żywej tkanki.” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 1 dzień, 27.02.2008, Poseł Andrzej Bętkowski]

polityczny, (fr.)

ekstradować

'wydawać przestępcę lub zbiega władzom państwa, którego prawa naruszył'

SJP

(praw.) dokonywać ekstradycji, czyli wydania obywateli jednego państwa przez władze kraju, na terenie którego przebywają'

PSWP

„To, co zrobiła komisja, powoduje, że jeżeli jest zorganizowana grupa przestępcza, w której czynach bierze udział obywatel Polski, i działała ona chociażby na terenie Polski, Francji i Niemiec, a jest sądzona w Paryżu, nie będzie można ekstradować obywatela polskiego, ergo będzie to złamanie wspólnej polityki Unii Europejskiej ścigania przestępstw.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 08.09.2006, Poseł Ryszard Kalisz]

prawniczy, (łac.)

ekstremizm

'skrajność poglądów w jakiejś sprawie, doktrynie; używanie radykalnych metod do osiągnięcia jakichś celów ideologicznych bądź politycznych'

PSWP

„Choć od utworzenia tej międzynarodowej organizacji

wojskowej minęło 58 lat, zmieniła się sytuacja geopolityczna na świecie, m.in. upadek Związek Radziecki będący głównym bodźcem powstania NATO, Pakt Północnoatlantyczny nadal jest niezwykle ważną organizacją o charakterze globalnym. Stare zagrożenia, jak komunizm, zastąpiły nowe, m.in. terroryzm i ekstremizm." [5 kadencja, 39 posiedzenie, 1 dzień, 11.04.2007, Poseł Zbigniew Chmielowiec] polityczny, (fr. z łac.)

elekt

(hist.) 'ktoś nowo obrany na jakieś stanowisko'

SJP

1. 'osoba nowo obrana na wysokie stanowisko lub urząd oczekująca na objęcie tego stanowiska'

2. (hist.) 'nowo wybrany król do momentu koronacji'

PSWP

Prezydent elekt – 'osoba wybrana na urząd prezydenta w wyborach demokratycznych, przed złożeniem przysięgi na forum Zgromadzenia Narodowego'

KK

„Panie ministże - widzę, że chyba pan minister będzie odpowiadał na te pytania w kampanii parlamentarnej i prezydenckiej pan prezydent elekt Lech Kaczyński oraz premier Kazimierz Marcinkiewicz obiecali stoczniovcóm gdańskim wydzielenie ich zakładu z Grupy Stoczni Gdynia.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 2 dzień, 15.12.2005, Poseł Małgorzata Ostrowska] historyczny, polityczny

elektorat

'władza, godność, funkcja elektora; elektorstwo'

SJP

'ogół wyborców głosujących na daną osobę lub partię'

PSWP

„Oczywiście dla tych, co zarabiali po 20 tys., nie wystarczyło. (Okłaski) Były ograniczenia. Trzeba było to zmniejszyć. To po pierwsze.

Po drugie, w tym czasie, do dnia dzisiejszego, nastąpiły zmiany w spółkach z udziałem Skarbu Państwa i spółkach samorządowych. Rozumiem, że to jest elektorat Platformy Obywatelskiej, który ma płacić później na te składki.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Poseł Jan Kochanowski] polityczny, (fr.)

elita

'grupa ludzi najlepszych pod jakimś względem w środowisku; wybrani, wybór'

SJP

'grupa ludzi wyróżniająca się w danej społeczności ze względu na posiadanie pewnych cenionych cech lub dóbr, decydujących o najwyższym statusie'

PSWP

[13,16]

„Wysoka Izbo! Europejską organizację EUMETSAT tworzy elita europejskich państw i dlatego Polska także tam być powinna.” 6 kadencja, 33 posiedzenie, 1 dzień, 07.01.2009, Poseł Henryk Milcarz (fr.)

embargo

(ekon.) 'zakaz wywozu pewnych towarów lub kapitałów z danego państwa'

SJP

'stosowana w handlu międzynarodowym blokada przewozu lub wywozu określonego rodzaju towarów'

PSWP

„Bardzo często eksperci lubią mierzyć maksymalny limit pozostałości i w przypadku nieprzestrzegania procedur kwestionować to, iż ten produkt jest bezpieczny; wtedy też najlepiej wprowadza się embargo, doskonałe uzasadnienie do każdej akcji politycznej.” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 1 dzień, 14.02.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Bolesław Piecha] ekonomiczny, (fr. z hiszp.)

emigracja

1. 'wyjazd z ojczyzny do innego państwa w celu

osiedlenia się tam na stałe lub na pewien okres; stały lub czasowy pobyt poza granicami ojczyzny po osiedleniu się tam; wychodźstwo'

2. 'ogół emigrantów; wychodźstwo'

SJP

1. 'wyjazd z ojczyzny (np. z przyczyn materialnych lub politycznych) do innego państwa w celu osiedlenia się tam na stałe lub na pewien okres; stały lub czasowy pobyt poza granicami ojczyzny po osiedleniu się w innym państwie'

2. 'zbiorowość ludzi zamieszkująca w innym państwie po opuszczeniu ojczyzny'

PSWP

„Złe umowy i złe przepisy obowiązywały w wielu krajach. W jakimś sensie władza publiczna je sankcjonowała. Powodowały one, że Polacy, którzy ciężko pracowali za granicą, unikali rozliczania się z polskim fiskusem, co w dużej mierze było zrozumiałe. Z Polski wyjechali przecież ludzie młodzi, przedsiębiorczy, którzy podjęli się ogromnego wyzwania i trudu, jakim jest emigracja” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 12.06.2008, Poseł Zbigniew Chlebowski]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny, (łac.)

emigracyjny

'dotyczy emigracji, pochodzący z emigracji, związany z emigracją – wyjazdem z ojczyzny (np. z przyczyn materialnych lub politycznych) do innego państwa na stałe lub na pewien okres, pobytem tam, a także odnoszący się do zbiorowości ludzkiej zamieszkującej w innym państwie po opuszczeniu ojczyzny'

PSWP

„Wrz z poparciem powstania węgierskiego przez emigracyjny rząd polski z pomocą Węgom przyszedł dowodzony przez gen. Józefa Wysockiego 3-tysięczny polski korpus.” [6 kadencja, 37 posiedzenie, 1 dzień, 04.03.2009, Poseł Józef Rojek]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny

emigrant

'ten, kto emigruje; wychodźca'

SJP

'osoba, która opuściła ojczyznę (np. z przyczyn materialnych lub politycznych) i osiedliła się w innym państwie'

PSWP

„Pierwsza grupa to 732 polskich dzieci oraz 102 opiekunów przybyłych w 1944 r. na zaproszenie premiera rządu Nowej Zelandii Petera Frasera. Przybyli jako tymczasowi goście. Ich obóz miejscowi nazywają małą Polską. Dzieci te ocalone z terenów Związku Sowieckiego i ewakuacji do Iranu przebyły ciężką drogę. Tej grupie olbrzymią i nieocenioną pomoc okazał wielki Polak, emigrant, dyplomata Tadeusz Romer.” [5 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 12.04.2007, Poseł Jerzy Zawisza]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny, (fr. z łac.)

emigrować

'wyjechać z kraju ojczystego w celu stałego lub czasowego osiedlenia się w obcym państwie'

SJP

'wyjechać || wyjeżdżać z ojczyzny (np. z przyczyn materialnych lub politycznych) do innego państwa w celu osiedlenia się tam na stałe lub na pewien okres'

PSWP

„Myślę, że o plusach związanych z istnieniem specjalnych stref można by długo mówić. Ja sam chciałbym, aby taka strefa powstała na ziemi sądeckiej, bo to by ożywiło ten piękny region i młodzież nie musiałaby emigrować za granicę.” [5 kadencja, 28 posiedzenie, 1 dzień, 14.11.2006, Poseł Edward Ciągło]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny, (łac.)

emisariusz

'tajny wysłaniec polityczny'

SJP

'tajny wysłannik polityczny mający do realizowania ściśle

określony cel'

PSWP

„Śmierć z rąk banderowskich nacjonalistów w momencie, kiedy w pełni świadom zagrożenia zdecydował się jako emisariusz pertraktować z dowódcami UPA, aby zaniechano rzezi niewinnej ludności Wołyń, sytuuje go w panteonie narodowych bohaterów niewahających się przed złożeniem ofiary z życia w imię najwyższych wartości.” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 10.07.2008, Poseł Franciszek Jerzy Stefaniuk]
polityczny, (łac.)

endecja

(pot.) 'Narodowa Demokracja (skrót ND), nacjonalistyczna polska partia polityczna, reprezentująca interesy kapitalistów i obszarników, istniejąca w Polsce w w. XX do drugiej wojny światowej; członkowie, zwolennicy tej partii'

SJP

(polit.) 'stronictwo polityczne reprezentujące skrajnie prawicowe, nacjonalistyczne poglądy, działające od końca XIX wieku, przez komunistyczne władze Polski Ludowej uznane za nielegalne'

PSWP

„Gdy w 1896 r. przeniósł się na Wydział Prawny i Ekonomiczny Uniwersytetu Wrocławskiego, działał aktywnie w tajnym, związanym z endecją, Związku Młodzieży Polskiej Zet i w Towarzystwie Akademików Górnoślązaków.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 2 dzień, 22.04.2009, Poseł Waldemar Andzel]
historyczny, polityczny

endecki

(pot.) 'związany z endecją i endekami, stojący po stronie endecji, hołdujący ideologii endecji; narodowo-demokratyczny'

SJP

(polit.) 'taki, który charakterystyczny jest dla endecji, związany jest z endecją, dotyczący endecji, tj. narodowej demokracji, stronictwa politycznego reprezentującego skrajnie prawicowe i nacjonalistyczne poglądy'

PSWP

„Niewielu pamięta, że taka postać istniała i niewielu pamięta o tym, że w okresie właśnie dwudziestolecia międzywojennego ten 26-letni wówczas działacz endecki Zbigniew Stypułkowski był związany z ruchem narodowym, a także z Białą Podlaską.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 3 dzień, 06.04.2006, Poseł Krzysztof Bosak]

polityczny

establishment

'grupa osób, które mają władzę oraz wpływ w państwie, często negatywnie oceniana z powodu swojej niechęci do zmian'

PSWP

„To skandal, iż Juszczenko, tak bezinteresownie, jak pamiętamy, wspierany przez polski establishment podczas pomarańczowej rewolucji, ostatnio bezkrytycznie był podejmowany w Polsce, w tym też na Uniwersytecie Warszawskim.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 5 dzień, 18.10.2006, Poseł Marek Kawa]
polityczny, (ang.)

etatyzacja

(praw.) 'ingerencja państwa w dziedzinę życia gospodarczego; upaństwowienie'

SJP

(ekon.) 'organizowanie przedsiębiorstw państwowych, udział państwa w przedsiębiorstwach prywatnych i centralizacji życia gospodarczego, kierowanie gospodarką za pomocą środków administracyjnych'

PSWP

„Jak przedstawia się etatyzacja NIK? Czy zdaniem pana prezesa jest ona wystarczająca?” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 18.07.2006, Poseł Beata Mazurek]

ekonomiczny, (fr.)

etatyzm

(polit., ekon.) 'polityka gospodarcza państwa kapitalistycznego, polegająca na prowadzeniu przez państwo różnych gałęzi przemysłu i handlu oraz ingerencji państwa w gospodarkę indywidualną'

SJP

(ekon.) 'system społeczny zakładający możliwie jak największą skalę uprawnień państwa, szczególnie jego bezpośrednią interwencję w sferze ekonomii – organizowanie przedsiębiorstw państwowych, udział państwa w przedsiębiorstwach prywatnych oraz centralizację życia gospodarczego, kierowanie gospodarką za pomocą środków administracyjnych'

PSWP

„Vaclav Klaus ma jednak nadzieję i wierzy w możliwość przededefiniowania koncepcji Unii Europejskiej, w powrót do modelu sprzed traktatu z Maastricht. W końcowych partiach książki postuluje: Europa musi być wolna, demokratyczna i kwitnąca. Nie osiągnie się tego poprzez deficyt demokracji, ponadnarodowość, etatyzm, tudzież zwiększanie kontroli, liczby przepisów oraz regulacji.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2008, Poseł Aleksander Chłopek]
ekonomiczny, (fr.)

etyka

'ogół zasad, norm postępowania obowiązujących w danej zbiorowości; moralność; nauka o moralności, filozofia moralności'

SJP

'zbiór zasad postępowania i ocen moralnych, przyjętych w danym środowisku, w określonym czasie'

PSWP

„Etyka nie obowiązuje władcy i nigdy nie jest on oceniany z tych pozycji.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 16.02.2006, Poseł Witold Bałazak]
filozoficzny, (łac. z gr.)

euroatlantycki

(polit.) 'taki, który związany jest z państwami Ameryki Północnej (zwłaszcza Stanami Zjednoczonymi) oraz Europy Zachodniej'

PSWP

„Priorytetowym dla realizacji polskich interesów jest obszar euroatlantycki. Integracja w strukturach Unii Europejskiej jest gwarantem naszego rozwoju i dobrobytu, a sojusz ze Stanami Zjednoczonymi w ramach NATO - gwarantem bezpieczeństwa.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Prezes Rady Ministrów Kazimierz Marcinkiewicz]
polityczny

europieczacja

'wprowadzanie, przyswajanie sobie cywilizacji europejskiej'

SJP

'wprowadzenie lub przyswajanie sobie cech kultury europejskiej'

PSWP

„Wydaje mi się, że są dwie takie wizje: albo europeizacja Rosji, czyli Rosja jako jedna z kilku potęg europejskich, albo globalizacja Rosji, czyli Rosja jako samoistna światowa potęga.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 13.02.2009, Poseł Jarosław Sellin]
polityczny, (fr.)

europieizm

'zespół cech świadczących o przynależności do kultury europejskiej; europejskość'

SJP

(rzad.) 'zbiór cech decydujących o przynależności do kultury, cywilizacji europejskiej'

PSWP

„Zdaniem Klause europeizm jest nową, heterogeniczną doktryną, swoistym konglomeratem idei, łączącym ludzi o różnych poglądach.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 4 dzień, 25.07.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny

Europejczyk

'mieszkaniec Europy'
(przen.) 'człowiek o europejskiej kulturze'
SJP

1. 'rodzimy mieszkaniec Europy'
2. 'obywatel państwa należącego do Unii Europejskiej'
PSWP

„Badania przeprowadzone w roku 2001 wskazały, że co czwarty młody Europejczyk w wieku 15-29 lat umiera z powodów związanych z piciem alkoholu.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 11.01.2007, Poseł Małgorzata Gosiewska]
kulturowy, polityczny

europejski

'dotyczący Europy (terytorium, ludności, państw itp.); pochodzący z Europy; znany, rozpowszechniony w Europie'

Po europejsku – 'w sposób właściwy europejczykowi; jak europejczyk'
SJP

'taki, który jest z Europy, jest właściwy Europie, dotyczy Europy'

Po europejsku – 'tak, jak w Europie, tak jak Europejczyk, Europejka'
PSWP

Parlament Europejski – 'instytucja Unii Europejskiej, której członkowie wybierani są przez obywateli państw wchodzących w jej skład; sprawuje nadzór nad pozostałymi instytucjami Unii Europejskiej, stanowi prawo Unii Europejskiej, sprawuje pieczę nad budżetem Unii Europejskiej'

Unia Europejska – 'powstała 1 listopada 1993 r. na mocy traktatu z Maastricht, gospodarczo-polityczny związek demokratycznych państw europejskich'
KK

„W punktach c i d Parlament Europejski poddaje totalnej krytyce sposób kwotowania połowów w Unii Europejskiej i sposób wprowadzania danych naukowych do systemu unijnego.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 2 dzień, 06.09.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Morskiej Grzegorz Hałubek]
polityczny

europejskość

'cechy, które decydują o przynależności kogoś lub czegoś do kultury, cywilizacji europejskiej'

PSWP
„Nasza polskość i europejskość sprowadzała się do kontestatorskiej prześmiewczości, do konspiracyjnego kultu wolnościowych tradycji, do trwania przy wierze i Kościele i protestu w okresach desperacji i nadziei.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 1 dzień, 07.05.2008, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]

kulturowy, polityczny

euroregion

(polit., ekon.) 'duży region, najczęściej przygraniczny, obejmujący współpracujące gospodarczo i kulturalnie wsie oraz miasta leżące w granicach różnych państw europejskich'

PSWP
„Rodzi się jednak zasadnicze pytanie, co wynika dla polskiej strony z tego, iż na niwie kulturalnej, regionalnej i młodzieżowej proces zbliżenia następuje szybciej i sprawniej? Co dzisiaj wynika na przykład choćby, patrząc regionalnie, dla mojego okręgu wyborczego, dla powiatu nyskiego z tego, iż powstał Euroregion "Nysa", jak to się przekłada lokalnie?” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 25.01.2007, Poseł Marek Kawa]
ekonomiczny, polityczny

exequatur

(dyplomata.) 'akceptacja dyplomaty, zwłaszcza konsula przez władze państwa, w którym ma on pełnić swoją misję'
PSWP

„Rozporządzenie to znosi bowiem wymóg uzyskania w państwie wykonania tzw. exequatur, czyli zezwolenia na wykonanie, a w to miejsce wprowadza zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego wydawane w państwie wydania orzeczenia.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 14.12.2005, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Andrzej Grzelak]
polityczny, (fac.)

ex officio

'w sposób nakazany przez urząd'

PSWP
„Ustawodawca przewidział szczególny tryb powoływania jej członków - powoływanie przez uprawnione podmioty - lub też członkostwo ex officio.” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2006, Poseł Piotr Ślusarczyk]
polityczny, (fac.)

exposé

'wypowiedź premiera lub ministra przed parlamentem, najczęściej po powołaniu nowego rządu, przedstawiająca ogólną linię polityczną oraz plany i zamierzenia rządu na najbliższą przyszłość'

SJP
(polit.) 'programowe przemówienie premiera lub ministra wygłaszane w parlamencie, zwłaszcza po objęciu funkcji'
PSWP
„Kilkoro mówców z tej trybuny dzisiaj przytaczało słowa pana premiera Donalda Tuska z exposé.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Poseł Józef Rojek]
polityczny, (fr.)

F

faszysta

'zwolennik faszystów; członek partii faszystowskiej'

SJP

(polit., hist.) 'członek organizacji, zwłaszcza partii, związanej z ruchem politycznym realizującym ideologię i formę rządów totalitarnych o charakterze nacjonalistycznym i rasistowskim, ukształtowanych we Włoszech po I wojnie światowej; członek organizacji faszystowskiej'

PSWP

'osoba, której postępowanie jest zgodne z ideologią faszystów'

KK

„Nas wypędzono dlatego, że był jeden kat, był jeden satrapa, był jeden wschodni faszysta, a tamtych wyrugowano, wypędzono - tak, ubolewamy nad tym dzisiaj, można to powiedzieć - ale dlatego, że to ich przywódcy duchowi, ich przywódcy, przepraszam, państwowi nas wykańczali, nas mordowali, nas terroryzowali.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 06.09.2006, Poseł Roman Czepe]
historyczny, polityczny, (wł.)

faszystowski

(polit., hist.) 'taki, który dotyczy faszystów, ma związek z faszystami – ruchem politycznym, ideologią i formą rządów totalitarnych o charakterze nacjonalistycznym i rasistowskim, ukształtowanymi we Włoszech po I wojnie światowej; związany ze zwolennikami faszystów'

PSWP

„Polska jako naród ofiar drugiej wojny światowej; Polska, która ucierpiała w wyniku drugiej wojny światowej na skalę niespotykaną w Europie; Polska, w której ponad 6 mln obywateli zostało zamordowanych przez reżim nazistowski, faszystowski, którego główną ideologią był rasizm, faszizm, nazizm, teraz zostaje przyrównana do państw, w których jest nietolerancja, rasizm, faszizm, ksenofobia. Polska - przypominam - w której po 1989 r. nie odnotowano ani jednego przypadku brutalnej napaści z powodów rasowych, jest wymieniona w rezolucji razem z krajami, w których na co dzień dokonuje się aktów wrogich w stosunku do imigrantów, obcokrajowców, osób innej narodowości, innej rasy, gdzie niemal nie ma miesiąca, w którym nie byłoby przypadków antysemityzmu, szkalowania osób pochodzenia żydowskiego albo wprost napaści na osoby pochodzenia żydowskiego czy niszczenia cmentarzy żydowskich.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Wojciech Wierzejski]
historyczny, polityczny

faszystowsko

(polit., hist.) 'w sposób charakterystyczny dla faszystów – ruchu politycznego, ideologii i formy rządów totalitarnych o cechach nacjonalistycznych i rasistowskich'

PSWP

„PKWN wydał wiele dekretów, m.in. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną itd., a także dekret o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy państwa polskiego i Kodeks karny.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 2 dzień, 07.09.2006, Poseł Marek Suski]

[1,0] faszystowsko-hitlerowski

historyczny, polityczny

faszystym

'forma dyktatury burżuazji w okresie imperializmu, której celem jest ujarznienie klasy robotniczej oraz wszystkich postępowych sił narodu'

SJP

(polit., hist.) 'ruch polityczny, ideologia i forma rządów totalitarnych o charakterze nacjonalistycznym i rasistowskim, ukształtowane we Włoszech po I wojnie światowej; skrajną postać zyskał w Niemczech jako narodowy socjalizm (hitlerizm)'

PSWP

„Już przecież od dawna nikt nie zakazuje nam mówić o bohaterstwie powstańców, o tym, że był to wielki zryw Polaków przeciwko dwóm totalitaryzmem, o tym, że oba, komunizm i faszizm, wymordowały miliony Polaków, o tym, że wtedy w Warszawie obficie lała się krew polskich bohaterów, którzy swoim czynem wprowadzili w osłupienie wielokrotnie silniejszą stronę - niemieckiego okupanta.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 2 dzień, 10.09.2009, Poseł Andrzej Walkowiak]
historyczny, polityczny, (wł. z łac.)

federacja

'związek, zjednoczenie państw, w którym łączące się państwa składowe, zachowujące w pewnej mierze wewnętrzną samodzielność, tworzą nowy twór państwowy; w państwie federalnym istnieje jedno obywatelstwo związkowe i jedna armia związkowa'

SJP

1. 'państwo związkowe, w którym łączące się państwa zachowują pewną wewnętrzną samodzielność, jednocześnie część swej suwerenności przekazując organom federalnym'

2. 'związek organizacji społecznych i stowarzyszeń mających wspólny cel'

PSWP

„Ponadto dodam, że w Niemczech kompetencje w sprawie oświaty i szkolnictwa mają landy, a nie federacja.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Poseł Bogusław Wontor]
polityczny, prawniczy, (łac.)

federalny

'związkowy, oparty na zasadzie federacji'

SJP

'taki, który odnosi się do federacji – związku państw, miast lub prowincji mających wspólne kierownictwo' (geogr.) Republika Federalna Niemiec – 'państwo związkowe w środkowej Europie; powstało 7 września 1949 r. na terenie amerykańskiej, brytyjskiej i francuskiej strefy okupacyjnej w Niemczech; 20 września 1990 r. parlamenty Republiki Federalnej Niemiec i Niemieckiej Republiki Demokratycznej ratyfikowały układ o przywróceniu jedności Niemiec (traktat zjednoczeniowy)'

(ekon.) Bank Rezerw Federalnych – 'w Stanach Zjednoczonych: bank, w którym przechowuje się zapasy złota'

PSWP

„Jeśli więc nie dotrzymany tego terminu, to znajdziemy się w takiej sytuacji, w jakiej są w tej chwili Niemcy, gdzie wprowadzono odpowiednią zmianę do konstytucji, a następnie Federalny Trybunał Konstytucyjny z powodów proceduralnych uznał ją za niebyłą i Niemcy nie wydają własnych obywateli.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2006, Poseł Sprawozdawca Karol Karski]
historyczny, polityczny, (łac.)

feminizm

'w ustroju kapitalistycznym: ogólna nazwa poglądów w ruchu kobiecym dążących do politycznego i społecznego równouprawnienia kobiet z mężczyznami'
SJP

'doktryna sformułowana w okresie rewolucji francuskiej, wytyczająca sobie za cel postawienie, a nawet bezpośrednie rozwiązanie problemu społecznej i prawnej nierówności płci'
PSWP

„Panie pośle, powiedział pan tak wiele rzeczy i nieprawdziwych, i niedobrych, świadczących o nieznanym tego, czym jest feminizm.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 1 dzień, 08.03.2006, Poseł Izabela Jaruga-Nowacka]

socjologiczny, polityczny, (fr. z łac.)

finanse

'stan majątkowy państwa lub przedsiębiorstwa, dochody i wydatki państwa lub przedsiębiorstwa; potocznie: majątek, fundusze'
SJP

(ekon.) 'ogół zjawisk ekonomicznych związanych z obrotem pieniądza (jego gromadzeniem i wydawaniem)'
PSWP

„Wydaje się, że dbałość o finanse publiczne, zwłaszcza w sytuacji kiedy mówimy o dofinansowaniu z budżetu państwa, nakazuje właśnie taką konstrukcję.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 12.02.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Tomasz Siemoniak]

ekonomiczny, (fr. z łac.)

finansowo

'pod względem finansowym; majątkowo, pieniądze'
SJP

(ekon.) 'ze względu na finanse, tj. na ogół zjawisk ekonomicznych związanych z obrotem pieniądza, pod względem finansowym'
PSWP

„Będziemy starali się w miarę naszych możliwości to wspierać: ministerstwo - organizacyjnie, krajowy związek izb rolniczych, jest taka możliwość, mógłby to wspierać finansowo. Nadzór kosztuje.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 2 dzień, 02.12.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska Janusz Zaleski]

ekonomiczny

finansowy

(ekon.) 'taki, który dotyczy ogółu zjawisk ekonomicznych związanych z obrotem pieniądza'

Polityka finansowa – 'polityka realizowana przez państwo, której istotą jest wybór celów i metod w dziedzinie gromadzenia i podziału zasobów pieniężnych; obejmuje następujące działy: politykę podatkową, politykę wydatków publicznych, politykę kredytową'
PSWP

„Tu nasuwają się pytania. Dlaczego są tak niskie dochody? Co się dzieje z polityką finansową?” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2009, Poseł Krzysztof Lipiec]

ekonomiczny

fiskalizacja

(ekon.) 'tendencja w polityce skarbowej państwa polegająca na stopniowym powiększaniu wielkości podatków, ceł, opłat itp.'
PSWP

„Nie mamy niższych podatków, wręcz przeciwnie, wykażę, iż fiskalizacja państwa jest wyższa niż w roku 2005.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Poseł Anita Błochowiak]

ekonomiczny

fiskalizm

'system ekonomiczny polegający na nakładaniu wysokich podatków; stronicze wykonywanie przepisów skarbowych przez administrację na niekorzyść obywateli'
SJP

(ekon.) 'polityka skarbowa państwa zmierzająca do osiągnięcia maksymalnie dużych wpływów do skarbu państwa z różnego typu podatków, opłat'
PSWP

„Chciałbym zapytać pana ministra i prosić o odpowiedź, albo na tej sali, albo na piśmie: czy ta zmiana ma zwiększyć fiskalizm podatkowy, czy per saldo będzie ona neutralna dla budżetu?” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 10.07.2008, Poseł Andrzej Szlachta]

ekonomiczny, (łac.)

fiskalny

'skarbowy; podatkowy'
SJP

(ekon.) 'taki, który związany jest ze skarbem państwa, dotyczy skarbu państwa'
PSWP

„Plan ten obejmuje dwie podstawowe grupy działań, które mają służyć ożywieniu i utrzymaniu wzrostu gospodarczego: po pierwsze, impuls fiskalny - w swoim planie Komisja zakłada, iż pożądanym impulsem fiskalnym powinien wynieść obecnie ok. 200 mln euro, co stanowiłoby 1,5% PKB Unii Europejskiej, po drugie, działania służące poprawie konkurencyjności i zatrudnienia w gospodarce, związane z realizacją odnowionej strategii lizbońskiej.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 1 dzień, 21.04.2009, Podsekretarz Stanu w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej Maciej Szpunar]

ekonomiczny, (łac.)

fiskus

'skarb państwa; osobowość prawna państwa w jej stosunkach prawno-majątkowych'
SJP

(ekon.) 'skarb państwa; urząd reprezentujący skarb państwa, zwłaszcza w zakresie poboru podatków, ceł itp.'
PSWP

„Padł zarzut, że w przypadku wszystkich tych rozwiązań fiskus zyskuje, jedynym rozwiązaniem, na którym fiskus traci, to właśnie jest ta redukcja klina.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jarosław Neneman]

ekonomiczny, (łac.)

formacja

(ekon., polit.) 'stopień w rozwoju społeczeństw uwarunkowany poziomem rozwoju sił wytwórczych i stosunkami produkcji'
SJP

1. (społ., ekon.) ' w materializmie historycznym: stosunki społeczne i formy życia społecznego charakterystyczne dla jakościowo odrębnej fazy rozwoju społeczeństwa, wyróżnionej na podstawie kategorii ekonomicznych, takich jak rozwój sił wytwórczych i sposób produkcji'

2. (socjolog.) 'ugrupowanie, w którym działają osoby np. o podobnych poglądach politycznych'

PSWP

„To minister spraw wewnętrznych i administracji, jak również minister koordynator w tym zakresie, w którym nadzoruje swoje służby, mają pełne uprawnienia w zakresie zwalczania przestępczości terrorystycznej. Z kolei BBN to ta formacja, która ma charakter analityczny, opiniotwórczy, a w związku z powyższym nie występuje w przepisach jako ta, na którą taki obowiązek został nałożony.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 05.07.2007, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Janusz Kaczmarek]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny, (łac.)

formalnoprawny

'taki, który odnosi się do formalnej strony jakichś aktów prawnych, procedur, postępowania itp.'

PSWP

„Jeśli idzie o status formalnoprawny założeń, o których wspominałem, to są to założenia przyjęte przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, które zostały przekazane do konsultacji z partnerami społecznymi.”

[5 kadencja, 29 posiedzenie, 3 dzień, 07.12.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej Romuald Poliński]

polityczny, prawniczy

formalny

'zgodny z przepisami, przepisowy, urzędowy; oficjalny, legalny'

SJP

'taki, który jest zgodny z obowiązującymi normami, przepisami, wymagany dla zachowania porządku'

PSWP

Wniosek formalny – 'wniosek dotyczący przebiegu obrad, w Polsce definiowany szczegółowo przez Regulamin Sejmu RP'

KK

„W imieniu Klubu Parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość pragnę złożyć wniosek formalny o ogłoszenie przerwy i zwołanie posiedzenia Konwentu Seniorów w celu wprowadzenia do porządku obrad tego posiedzenia Sejmu informacji rządu dotyczącej dramatycznej sytuacji w polskiej służbie zdrowia.”

[6 kadencja, 54 posiedzenie, 2 dzień, 18.11.2009, Poseł Czesław Hoc]

polityczny, prawniczy, (łac.)

forum

'plac, rynek w miastach starożytnego państwa rzymskiego będący miejscem zgromadzeń ludowych, sądów, ośrodkiem życia handlowego i politycznego'

(przen.) 'o miejscu, terenie wystąpień publicznych, roztrząsania i załatwiania spraw o charakterze ogólnopaństwowym i ogólnospołecznym'

SJP

1. 'miejsce, teren wystąpień publicznych, przemówień; także: zebranie, spotkanie poświęcone omawianiu określonych problemów; ogół członków takiego spotkania'

Na forum – 'publicznie'

Przed forum publicznym || Na forum publicznym – 'publicznie, przed wszystkimi uczestnikami spotkania'

2. 'stowarzyszenie, grupa społeczna, organizacja polityczna'

PSWP

Forum międzynarodowe || Na forum międzynarodowym – 'publicznie, o charakterze międzynarodowym'

KK

„Przyjąłem ze zdumieniem to, co powiedziała pani minister, dlatego że Polska przez ostatnie 2 lata była na forum międzynarodowym enfant terrible.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 19.12.2007, Poseł Tadeusz Lwiński]

polityczny, (łac.)

fotel

'rodzaj szerokiego wygodnego krzesła, zwykle wyściełanego, z poręczami'

(fraz.) Fotel ministerialny, prezydialny, prezesowski itp. - 'godność, urząd, stanowisko ministra, prezesa'

SJP

'szeroki, wygodny mebel służący do siedzenia, zwykle wyściełany, z bocznymi oparciami dla rąk'

Zasiąść, siąść w fotelu || na fotelu ministerialnym – 'zostać ministrem'

PSWP

Fotel ministra – 'stanowisko, urząd ministra'

KK

„Chciałam zadać pytanie panu ministrowi Szczygło jako promotorowi kandydatury pana Sławomira Skrzypka na fotel prezesa Narodowego Banku Polskiego.”

[5 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 10.01.2007, Poseł Maria Pasło-Wiśniewska]

polityczny, (fr.)

frakcja

(polit.) a) 'grupa ludzi związanych wspólnymi poglądami, programem politycznym itp.; stronnictwo'

b) 'odłam jakiejś partii, stronnictwa, grupa w ramach jednej partii mająca odrębny program i własne kierownictwo'

SJP

'odłam partii politycznej, której członkowie mają własne kierownictwo i program'

PSWP

„Wiem, że ona boli, ale dzisiaj taka jest prawda i szczególnie cierpi na tym pan minister Jasiński i szef jego gabinetu politycznego, że ustawiają się kolejki posłów, różnych działaczy PiS, którzy próbują swoich ludzi przeforsować do różnych spółek, dochodzi do rywalizacji między taką frakcją PiS a inną frakcją PiS.”

[5 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 11.05.2006, Poseł Aleksander Grad]

polityczny, (łac.)

front

'określona dziedzina działalności państwowej lub społecznej; zakres lub teren czyjejs wspólnej działalności'

SJP

1. (polit.) 'organizacja polityczna, w skład której wchodzi osoby lub partie polityczne, ugrupowania społeczne itp., zjednoczone w celu realizacji określonych, wspólnych celów politycznych'

2. 'zakres, typ, rodzaj działań produkcyjnych, politycznych, oświatowych itp.'

PSWP

„Myślę, że wszyscy rozsądni ludzie, bez względu na poglądy, będą tworzyć jednolity front przeciw tego typu nadużyciom, jak też przeciw degradacji środowiska miejsca zamieszkania i zagrożeniu bezpieczeństwa.”

[6 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 21.05.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Radosław Stępień]

polityczny, (fr.)

fundamentalizm

'rygorystyczna, dosłowna wierność jakiejś doktrynie, zwłaszcza religijnej lub politycznej; ścisłe, rygorystyczne przestrzeganie jakichś zasad'

PSWP

„Już podczas homilii na rozpoczęcie konklawe, wygłoszonej 18 kwietnia 2005 r., kardynał Józef Ratzinger przestrzegał, że w dzisiejszych czasach: "Posiadanie jasnej wiary, zgodnej z credo Kościoła, zostaje często zaszufładowane jako fundamentalizm. A tymczasem relatywizm, to znaczy zdanie się na 'każdy powiew nauki', zdaje się być jedyną postawą godną współczesności. Ustanawiany jest rodzaj dyktatury relatywizmu, która nie uznaje niczego za pewnik, a jedynym miernikiem ustanawia własne ja i jego zachcianki.” [6 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 05.03.2009 Poseł Artur Górski]

polityczny, (łac.)

G

gabinet

(polit.) a) 'zespół członków rządu; rada ministrów'
b) 'zespół pracowników tworzących sekretariat ministra'
SJP
(polit.) 'zespół członków rządu, rada ministrów, zespół pracowników sekretariatu premiera, ministra'
Gabinet cieni – 'grupa osób z partii opozycyjnych, które w przypadku zwycięstwa w przyszłych wyborach utworzą rząd'
PSWP
„Gabinet cieni jest nazywany w różnych miejscach w różny sposób i poczucie dobrego humoru, czasami nawet w polityce i w trudnych wzajemnych relacjach, jest potrzebne.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 17.02.2006, Prezes Rady Ministrów Kazimierz Marcinkiewicz]
polityczny, (fr.)

generalny

1. 'dotyczy ogółu, obejmujący ogół ludzi albo zjawisk, faktów; ogólny, powszechny; ogólnikowy'
2. 'główny, naczelny'
Sztab generalny – 'zespół wyższych oficerów armii, naczelny organ kierownictwa wojskowego'
SJP
'taki, który w określonej sytuacji jest najważniejszy'
Konsul generalny – 'tytuł konsula, najwyższej z czterech istniejących w służbie konsularnej klas (konsul generalny, konsul, wicekonsul, agent konsularny)'
Prokurator Generalny RP – 'organ państwowy stojący na czele prokuratury RP, zajmujący się zabezpieczeniem praworządności; osoba stojąca na czele tego organu (piszemy małymi literami)'
PSWP
„W tym zakresie szczególnie nadzór sprawuje Generalny Inspektor Informacji Finansowej.” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 2 dzień, 26.10.2006, Poseł Krystyna Skowrońska]
polityczny, (łac.)

geopolityka

'reakcyjna teoria głosząca całkowitą zależność stosunków społeczno-ekonomicznych i rozwoju państwa od warunków geograficznych, fizycznych itp. wyzyskiwania przez państwa imperialistyczne dla usprawiedliwienia zaborczej polityki'
SJP
(polit.) 'doktryna polityczna ukształtowana na przełomie XIX i XX w. opierająca się na założeniu, że środowisko geograficzne odgrywa główną lub wyłączną rolę w kształtowaniu rzeczywistości społecznej, a zatem zjawiska, procesy i fakty polityczne są wyznaczone przez warunki geograficzne, w jakich występują'
PSWP
'międzynarodowe, globalne działania polityczne'
KK
„Pan poseł Macierewicz spytał mnie, komu służę, grzebiąc sojusz polsko-amerykański, i stwierdził, że Polska ma złą geopolitykę od kilkuset lat, ale były dwa okresy, w których wydawało się, że ta geopolityka może być przezwyciężona: czas rządu Jana Olszewskiego i rządu Jarosława Kaczyńskiego.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 1 dzień, 07.05.2008, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]
polityczny, (gr.)

giełda

'w państwach kapitalistycznych instytucja publiczna, w której dokonywa się kupna i sprzedaży papierów

wartościowych i niektórych towarów dopuszczonych do obrotu giełdowego'

SJP

(ekon.) miejsce, w którym w ustalonym czasie zawierane są transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych lub towarów masowych (na podstawie próbek, bez wystawiania całej ilości towaru)

PSWP

„Chciałbym się krótko odnieść do pytania pana posła Janczyka i zapewnić pana posła, że giełda będzie prywatyzowana zgodnie z obowiązującymi procedurami, w sposób przejrzysty.” [6 kadencja, 43 posiedzenie, 1 dzień, 18.06.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Dariusz Daniluk]
ekonomiczny, (niem.)

glejt

'wydane przez władze: dokument, zaświadczenie, przepustka, zapewniające bezpieczeństwo osobiste; historyczne: list zapewniający bezpieczeństwo przejazdu; list żelazny, list bezpieczeństwa'

SJP

'pozwolenie, wydane przez władze, na określone działania, pakt'

KK

„Bardzo chętnie także powołujecie się państwo na opinię Trybunału Konstytucyjnego, który orzekł, iż sytuacje, w których skład organu kadencyjnego ulega zmianom w okresie kadencji, należy traktować jako wyjątki. To przypominę znowu ten rok 2005 - panu prezydentowi ręka nie zdrząła i państwo też nie oponowaliście wtedy, kiedy pan prezydent podpisał ustawę, dając glejt PiS-owi, LPR-owi i Samoobronie do zmian, które w ciągu jednej nocy w zasadzie zaistniały, a których owoce do dzisiaj konsumujemy.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 1 dzień, 09.09.2009, Poseł Urszula Augustyn]
polityczny, (czes. z niem.)

globalizm

'kierunek ekonomiczny rozpatrywanie spraw gospodarczych jednego kraju na tle gospodarki innych krajów'

PSWP

„Czy w tym układzie geopolitycznym, kiedy dominuje globalizm, stać jeszcze suwerenne kraje, za jaki uważa się Polska, na reprezentowanie własnej polityki zagranicznej?” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Zygmunt Wrzodak]
polityczny

globalnie

'w sposób globalny, czyli całościowy, ogólny'

PSWP

„Chcę zwrócić uwagę, że w porównaniu do początku lat 90., do lat 1991-1992, obroty handlowe są globalnie ponad 10 razy większe i to w sytuacji, która sprawia, że np. kurs dolara jest dzisiaj niższy niż w 1995 r.” [6 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 24.04.2008, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Gospodarki Waldemar Pawlak]
polityczny

globalny

'obliczony ogólnie; ogólny, całkowity, ujmowany w całości, jako całość'

SJP

'taki, który obejmuje swoim zasięgiem całą kulę ziemską'

PSWP

„Chciałbym, żebyśmy na to popatrzyli w sposób

globalny." [5 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 09.05.2006, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Andrzej Kryże]
polityczny, (fac.)

głodowy

'będący okresem głodu, trwający, działający w okresie głodu'

Strajk głodowy – 'demonstracyjne wstrzymywanie się od jedzenia w celu uzyskania jakichś praw, ulg politycznych lub gospodarczych; głodówka'

SJP

'taki, który dotyczy czasu głodowania, trwa, działa w okresie głodu'

(polit.) Strajk głodowy – 'dobrowolne, demonstracyjne wstrzymywanie się od jedzenia w celu uzyskania określonych zmian ekonomicznych lub politycznych'

PSWP

„W tej chwili trwa strajk głodowy, od 10 dni, uczestniczą w tym przedstawiciele związku zawodowego.”

[6 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 19.12.2007, Poseł Ewa Wolak]

polityczny

głodówka

'całkowite lub częściowe nieprzyjmowanie pokarmów spowodowane brakiem żywności albo stosowane w celach politycznych, demonstracyjnych; okres głodowania'

SJP

'okres głodu, brak żywności; także: nieprzyjmowanie pokarmu na znak protestu'

PSWP

'strajk głodowy, czyli dobrowolne, demonstracyjne wstrzymanie się od jedzenia w celu uzyskania określonych zmian ekonomicznych lub politycznych'

KK

„O tym bowiem, ile z tą niezależnością mediów publicznych mamy do czynienia, może chociażby świadczyć niedawna głodówka dziennikarza Radia Koszalin, który właśnie głodował przeciwko upolitycznieniu rozgłośni, w której pracuje od wielu, wielu lat, rozgłośni Radia Koszalin.” [6 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 23.04.2008, Poseł Zbigniew Konwiński]

polityczny

głos

'prawo przemawiania, możliwość mówienia; przemówienie, wypowiedź (także na piśmie)'

SJP

1. 'publiczne wygłaszanie swojej opinii'

Dopuścić do głosu, dać głos, udzielić głosu – 'pozwolić wyrazić swoją opinię'

Głos z sali – 'wypowiedź na zebraniu poza kolejnością mówców, wygłaszana z miejsca wśród ogółu zebranych'

2. 'opinia, sąd, pogląd na jakiś temat'

Głos powszechny – 'opinia'

3. 'wyrażanie swojej opinii umownymi znakami, np. przez podniesienie ręki, zakreślenie na kartce jednej z wielu opcji, którą się aprobuje itp.; także te umowne znaki'

Dać, oddać głos na kogoś – 'głosować na kogoś'

Wstrzymać się od głosu – 'powstrzymać się przed wypowiedzeniem się za <<tak>> lub za <<nie>>'

Głos wstrzymujący się – 'głos nie przyłączający się ani do głosów na <<tak>>, ani do głosów na <<nie>>'

PSWP

Głos wyborczy || Głosy wyborcze – 'możliwość poparcie czyjejś kandydatury przez wyborcę (głosującego) || wyborców (głosujących) w wyborach parlamentarnych, prezydenckich'

KK

„W tym zakresie nasze pełne poparcie, a na pewno mój głos za tym.” [6 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 18.09.2008, Poseł Maciej Płażyński]

polityczny

głosować

1. 'wypowiadać się oddając, składając głos w sprawie,

kóra ma być przedmiotem wspólnej decyzji narodu, organizacji, zebrania itp.'

2. 'opowiadać się za czym lub przeciwko czemu, wypowiadać swoje zdanie w jakiej sprawie'

SJP

1. 'wyrażać swoją opinię umownymi znakami, np. przez podniesienie ręki, zakreślenie na kartce jednej z wielu opcji'

Głosować nad czymś – 'przeprowadzić głosowanie po uprzedniej dyskusji nad czymś'

Głosować za czymś – 'opowiadać się za czymś'

Głosować przeciwko komuś, czemuś – 'nie aprobować czyjejś kandydatury, nie aprobować czegoś'

2. (pot.) 'wyrażać swoją aprobatę lub dezaprobatę'

PSWP

„Spotkaliśmy się z sędzią amerykańskim, który opowiadał nam o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą ta ustawa. Tak że tym bardziej popieramy tę poprawę Senatu i będziemy głosować za jej przyjęciem.”

[6 kadencja, 56 posiedzenie, 3 dzień, 17.12.2009, Poseł Wojciech Wilk]

polityczny

głosowanie

'wyrażanie swojej opinii umownymi znakami, np. przez podniesienie ręki, zakreślenie na kartce jednej z wielu opcji'

PSWP

„Przypomnieć wam głosowanie z 25 lipca? 1 lipca, przepraszam. Jak głosowaliście? Przeciw waloryzacji emerytur i rent. Platforma i SLD, wy, którzy się teraz śmiejecie.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2005, Poseł Andrzej Lepper]

polityczny

głowa

'stojący na czele społeczności, organizacji, instytucji itp.; kierownik, zwierzchnik'

SJP

'zwierzchnik jakiejś instytucji, szanowany przywódca społeczności, organizacji'

PSWP

Głowa państwa – 'prezydent, król||królowa, monarcha, kanclerz'

Głowa Kościoła – 'stojący na czele Kościoła, hierarcha kościelny; papież w Kościele rzymsko-katolickim, królowa||król w Kościele anglikańskim oraz ich odpowiednicy w innych religiach'

KK

„Czy zaproponowanie mniejszego potworka legislacyjnego zamiast większego zasługuje na uznanie?

Nie wiem, to jest pytanie metodologiczne, a mówienie, że głowa państwa doceniła intencję wnioskodawców, jest rzeczą raczej śmieszną.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 11.01.2007, Poseł Tadeusz Iwiński]

kościelny, polityczny

gmina

1. 'jednostka administracyjna utworzona z jednej lub kilku sąsiednich osad albo wsi, dawniej także z dzielnic miasta; mieszkańcy w obrębie tej jednostki administracyjnej'

2. 'urząd gminy'

3. 'związek, stowarzyszenie, zgromadzenie religijne, polityczne itp.'

SJP

1. 'jednostka podziału administracyjnego, która stanowi kilka sąsiednich wsi lub osad bądź też miasto albo jego dzielnicę'

2. 'urząd gminny; siedziba władz gminy'

3. 'związek, stowarzyszenie, zgromadzenie; grupa polityczna, religijna'

PSWP

„Teraz pytania, które były zadane: Czy gmina w obecnej sytuacji może dać środki na tego typu zajęcia? Takiego zadania gmina na razie nie ma, żeby prowadzić alternatywne zajęcia czy jakieś inne formy poza przedszkolem albo oddziałem przedszkolnym, który jest w szkole.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień,

23.08.2007, Poseł Maria Teresa Nowak]
polityczny, (niem.)

gminny

(daw.) a) 'człowiek z gminy; mieszczanin, wieśniak'
b) 'urzędowy przedstawiciel mieszczaństwa'
SJP

1. 'taki, który dotyczy gminy, związany jest z gminą, jest charakterystyczny dla gminy – jednostki podziału administracyjnego kraju'

2. 'taki, który dotyczy gminy jako stowarzyszenia, zgromadzonego religijnego, politycznego'

PSWP

„Mam pytanie: Czy Ministerstwo Zdrowia wpłynie na marszałka woj. łódzkiego, a także na samorząd gminny, aby wyeliminowali utrudnienia, jakie napotykają pacjenci i pracownicy służby zdrowia w woj. łódzkim?”
[6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Marek Matuszewski]

polityczny

godło

'znak wyróżniający; emblemat, symbol'

SJP

'znak wyróżniający, symbol, emblemat'

Godło Polski – 'orzeł biały zwrócony w prawo, z dziobem i szponami złotymi, ze złotą koroną na głowie, w czerwonym polu'

PSWP

Godło państwowe – 'symbol służący umacnianiu więzi oraz przynależności narodowych'

KK

„Cała symbolika okolo państwowa: flaga państwowa, hymn państwowy, godło państwowe, jak również używanie tej symboliki i cały uroczysty ceremoniał obchodzenia uroczystości i świąt państwowych są przede wszystkim narzędziem służącym wzmocnieniu postaw patriotycznych.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 2 dzień, 18.11.2009, Poseł Łukasz Gibała]

polityczny

gomułkowski

'taki, który odnosi się do Władysława Gomułki, działacza robotniczego, później polityka'

PSWP

„Muszę powiedzieć, że na drugie pytanie, jak to jest możliwe, że Platforma wpisuje się w dekret Gomułkowski, nie chciałbym odpowiadać, z jednego powodu: Otóż, drodzy państwo, pytano mnie wielokrotnie, dlaczego nie wprowadzałem takiego projektu pod obrady Sejmu żadnej z poprzednich kadencji, a przecież byłem dwukrotnie posłem. I słusznie można o to pytać, dlaczego wtedy z tego nie skorzystałem.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2008, Przedstawiciel Komitetu Inicjatywy Obywatelskiej Jerzy Kropiwnicki]

polityczny

gospodarczo

(ekon.) 'pod względem gospodarki – organizacji i sposobów produkcji oraz różnych gałęzi przemysłu danego kraju'

PSWP

„Wiemy doskonale, że tylko mocna gospodarczo Unia będzie w stanie gwarantować prawa społeczne i pracownicze ustanowione w Kartzie Praw Podstawowych, do których odwołujemy się w debatowanej uchwale.” [6 kadencja, 12 posiedzenie, 1 dzień, 01.04.2008, Poseł Krzysztof Lisek]

ekonomiczny

gospodarczy

'odnoszący się do gospodarki – organizacji i sposobu produkcji, przemysłu, handlu; ekonomiczny'

SJP

1. (ekon.) 'taki, który odnosi się do gospodarki – społecznego systemu wytwarzania i wymiany dóbr materialnych i usług'

2. 'taki, który odnosi się do gospodarki – ogółu zakładów

przemysłowych kraju, związany z daną gałęzią przemysłu'

PSWP

„Co należałoby zrobić, żeby zadbać faktycznie o długofalowy zdrowy rozwój gospodarczy, wzrost gospodarczy?” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 06.07.2007, Poseł Jakub Szulc]

ekonomiczny

gospodarka

'organizacja produkcji, sposobów produkcji'

SJP

1. (ekon.) 'społeczny system wytwarzania i wymiany dóbr materialnych i usług'

Intensywna gospodarka rolna – 'gospodarka rolna, którą charakteryzują duże nakłady pracy i środków zwiększających żyzność gleby na jednostkę powierzchni użytków rolnych; odznacza się wysoką wydajnością z hektara'

Gospodarka rabunkowa – 'takie działanie gospodarcze, wskutek którego wyrządza się niepowetowane szkody w środowisku przyrodniczym i jego zasobach, zmniejszając przy tym również użytkową wydajność gruntu'

Gospodarka rynkowa || Gospodarka wolnorynkowa - 'system gospodarki, w której istnieją rynki na wszystkie czynniki produkcji (ziemia, praca, kapitał), kadry kwalifikowane i na artykuły konsumpcyjne; podmioty gospodarcze spotykają się na rynku, gdzie za pośrednictwem pieniądza dokonuje się wymiana dóbr i usług w celu dopasowania struktury podaży do struktury popytu'

Gospodarka mieszana – 'gospodarka związana z różnym zakresem kontroli państwa nad procesami rynkowymi; organa państwowe śledzą występujące procesy rynkowe i kontrolują tendencje oraz równowagę rynkową (podatki, kredyty itp.)'

Gospodarka naturalna – 'system ekonomiczny, w którym producenci wytwarzają głównie w celu zaspokojenia własnych potrzeb, a nie na wymianę; współcześnie występuje w wielu krajach słabo i średnio rozwiniętych'

Gospodarka światowa – 'system powiązań produkcyjnych, technologicznych, handlowych, finansowych i instytucjonalnych między gospodarkami narodowymi różnych krajów, na różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, włączający je w ogólnoswiatowy proces produkcji i wymiany'

2. 'ogół zakładów przemysłowych kraju; wydzielona gałąź przemysłu'

Gospodarka narodowa || gospodarka państwa – 'całokształt zasobów oraz działalności prowadzonej w sferze produkcji, podziału, obiegu i konsumpcji w danym kraju' Gospodarka komunalna – 'dział gospodarki, którego celem jest zaspokajanie materialno-bytowych potrzeb ludności miast (komunikacja miejska, gospodarka wodociągowo-kanalizacyjna, ciepłota, oczyszczanie miast)'

3. 'dysponowanie materiałami, środkami trwałymi, surowcami zarządzanie czymś'

(ekon.) Gospodarka pozabudżetowa – 'gospodarka finansowa państwa nie objęta budżetem państwa'

PSWP

„Trzeba zatem powiedzieć, że dużą rolę odgrywa w sektorze finansów publicznych gospodarka pozabudżetowa i warto rozważać próbę integracji środków w budżecie państwa i w budżetach samorządowych zamiast operowania tymi środkami poza budżetem.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2008, Poseł Andrzej Orzechowski]

ekonomiczny

gra

(socjolog.) 'świadome i celowe zachowania i działania osób uczestniczących w określonych procesach społecznych (wymiany handlowe, walki o wpływy polityczne, o pozycje w organizacji itp.), które dążą do uzyskania korzyści i przewagi nad innymi przez realizację obranych strategii w ramach przyjętych reguł gry lub poprzez pominięcie wszelkich zasad'

PSWP

„Czy ta gra na czas ma doprowadzić do ostatecznej utraty środków unijnych na ten cel?” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Łukasz Zbonikowski]
socjologiczny

grabież

'zabranie bezprawne, siłą cudzej własności, obdzieranie z wartościowych rzeczy; rabunek'
SJP

'w sposób bezprawny, siłą lub podstępem pozbawienie kogoś jego własności'

PSWP

„Na naszych oczach trwa grabież majątku narodowego poprzez wyjątkowo szkodliwe działania niektórych zarządów spółek i spółeczek, które planują wyprowadzenie majątku i zysków poprzez prowadzenie kreatywnej księgowości, pozorowanie działań naprawczych, tudzież stosowanie innych znanych praktyk celem doprowadzenia tych firm do upadłości, a w rezultacie do ich wyprzedaży za przysłowiową złotówkę.” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 11.05.2006, Poseł Ewa Malik]

prawniczy

granica

'linia zamykająca lub oddzielająca pewien określony obszar; kraniec, kontur, zarys; linia oddzielająca terytorium jednego państwa od innych, uwidoczniona w terenie za pomocą umownych znaków (słupów, kopców)'

Granica celna – 'miejsce na drodze z jednego państwa lub terytorium do innego, gdzie podlegają cieniu przewożone towary'

Otworzyć granice – 'nie strzec, nie bronić granic państwa i przebywanie na jego terytorium bez żadnych formalności urzędowych'

Zamknąć granice – 'zabronić wstępu na terytorium państwa'

SJP

'linia, wytyczona w terenie lub na mapie, która wyznacza zasięg terytorialny określonego obszaru, jednostki politycznej lub administracyjnej albo terytorium charakteryzującego się oznaczonymi parametrami'

Zniesienie granic – 'proces łączenia państw, zwłaszcza w ramach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i Unii Europejskiej'

Otworzyć granice – 'umożliwić cudzoziemcom swobodny wjazd do kraju (bez zaproszeń, wiz itp.)'

Zamknąć granice – 'uniemożliwić cudzoziemcom wjazd do kraju, a obywatelom wyjazd z kraju'

PSWP

„Innym wydarzeniem prezydencji portugalskiej, niezwykle istotnym dla Polski, ale także dla całej Unii Europejskiej, było rozszerzenie w grudniu 2007 r. strefy Schengen, a więc zniesienie granic wewnętrznych Unii Europejskiej i przesunięcie lądowej granicy Unii, jeśli chodzi o nas, w kierunku Rosji, Białorusi i Ukrainy.” [6 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 24.04.2008, Poseł Andrzej Gałązewski]
polityczny

grupa

1. 'zespół ludzi wypełniających określone zadanie'

2. 'stronnictwo, partia, organizacja albo ich wyodrębniona część'

SJP

'zbiorowość, której członkowie połączeni są jakąś więzią (np. społeczną, narodowościową, etniczną, ideologiczną); zespół ludzi połączonych zainteresowaniami, wspólną pracą, dążeniem do określonych celów'

Grupa nacisku || grupa interesów – 'grupa bez stałych form organizacyjnych, która dąży do wywierania wpływów na organy państwowe, ugrupowania polityczne oraz polityków w celu uzyskiwania korzystnych dla siebie rozstrzygnięć'

PSWP

„Gdy tylko dowiedziałem się, że grupa parlamentarna Unii na rzecz Europy Narodów w Parlamencie Europejskim przyjęła jednogłośnie rezolucję w sprawie uznania rotmistrza Witolda Pileckiego za patrona Międzynarodowego Dnia Bohaterów Walki z Totalitaryzmem, podobnie jak wielu Polaków, z niecierpliwością czekałem na rozstrzygający głos eurodeputowanych.” [6 kadencja, 42 posiedzenie, 1 dzień, 20.05.2009, Poseł Józef Rojek]
polityczny, (niem., fr.)

gubernator

'kierownik administracyjny' – 'wysoki urzędnik w koloniach państw europejskich'

SJP

(hist.) 'w dawnej Polsce: administrator wielkich majątków ziemskich'

PSWP

„Na jakiej podstawie, panie pośle Kuchciński, twierdzenie, że gubernator będzie skuteczniej i lepiej realizował programy lokalne niż demokratycznie wybrany wójt, burmistrz czy prezydent?” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Janusz Krasoń]

polityczny

H

handel

'zorganizowana wymiana dóbr, obrót towarów polegający na kupnie – sprzedaży'
Handel zewnętrzny a. zagraniczny – 'handel prowadzony z innymi państwami'

SJP

(ekon.) 'sformalizowana wymiana produktów jako towarów w drodze kupna-sprzedaży; także: gałąź gospodarki obejmująca i organizująca obrót towarowy między produkcją a spożyciem'

Handel międzynarodowy – 'wymiana towarów grupy krajów lub wszystkich krajów z ich zagranicznymi kontrahentami'

Handel zagraniczny – 'odpłatna wymiana towarów lub usług z partnerami ze stałą siedzibą poza granicą celną państwa'

PSWP

„Panie ministrze, zgłaszaliśmy projekt ustawy o spółdzielczości. Jeżeli chodzi o możliwość podniesienia dochodów rolniczych, to po prostu musi, powinno nastąpić wejście rolników w przetwórstwo - w to następne ogniwo - i w handel. I w ten sposób można, na wzór państw Unii Europejskiej... To jest, uważam, ważna sprawa.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 3 dzień, 06.11.2009, Poseł Stanisław Kalemba]

ekonomiczny, (niem.)

hegemonia

'przywództwo, kierownictwo; panowanie nad kimś'

SJP

'przewodzenie innym, panowanie nad innymi, a także wykorzystywanie przez rządzących instytucji życia społecznego do propagowania własnych wartości'

PSWP

„Wypełnieniem tego wezwania w zakresie obrony suwerenności jest wnoszona dzisiaj uchwała przez Ligę Polskich Rodzin, jako obrona interesów państw członkowskich przed hegemonią prawa unijnego.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 4 dzień, 15.06.2007, Poseł Stanisław Papież]

socjologiczny, polityczny, (gr.)

herb

(hist.) 'godło państwa, ziemi, miasta albo instytucji umieszczane na flagach, monetach itp.'

SJP

'godło państwowe, a także miasta, prowincji, instytucji, umieszczane na flagach, monetach, w urzędach itp.'

PSWP

„Rozporządzeniem prezesa Rady Ministrów z dnia 8 czerwca 1968 r. utworzono miasto Libiąż. W dniu 1 stycznia 1969 r. rozporządzenie weszło w życie. Wybrano herb miasta, ulice otrzymały nazwy.”

[6 kadencja, 40 posiedzenie, 1 dzień, 21.04.2009, Poseł Tadeusz Arkit]

polityczny, (niem.)

hitlerowski

'odnoszący się do Hitlera, do partii politycznej przez niego utworzonej'

SJP

'taki, który jest związany z hitleryzmem – systemem politycznym i społecznym opartym na rasizmie, terrorze i dążeniu do panowania nad światem'

PSWP

„Głównym celem w Krzywej Łące był lokalny dygnitarz hitlerowski, pułkownik SA Herman Upitz, w cywilu miejscowy leśniczy.” [6 kadencja, 35 posiedzenie,

2 dzień, 12.02.2009, Poseł Kazimierz Gwiazdowski]
historyczny, polityczny

hossa

(ekon.) 'zwyżka kursu papierów wartościowych lub cen towarów notowanych na giełdzie; podbijanie cen, spekulacja obliczona na zwyżkę kursów'

SJP

1. (ekon.) 'zwyżka kursu papierów wartościowych lub cen towarów, które są notowane na giełdzie'

2. (przen.) 'okres powodzenia finansowego albo dobrego samopoczucia w czyimś życiu'

PSWP

„Jeżeli dzisiaj poprzez taką decyzję pozbedziemy się największego dobra, jakim w każdej stoczni, nie tylko polskiej, ale też na świecie, jest właśnie kapitał ludzki, to ludzie odejdą, rzeczywiście uzyskają te odprawy, ale być może za dwa, trzy lata oni staną u klamki urzędów pracy, ponieważ jak wróci hossa na rynkach żeglugowych, nie będzie komu, nie będzie rąk, żeby budować te statki.”

[6 kadencja, 31 posiedzenie, 1 dzień, 05.12.2008, Poseł Joachim Brudziński]

ekonomiczny, (fr.)

humanitarny

'postępujący zgodnie z zasadami humanitaryzmu, z myślą o godności i potrzebach człowieka, mający na celu jego dobro; ludzki'

SJP

1. 'taki, który dba o dobro i godność człowieka, zwraca uwagę na jego potrzeby, troszczy się o jego zdrowie i przyszłość'

2. 'taki, który stara się lub pomaga łagodzić cierpienia'

PSWP

„Uważam - kończę, panie marszałku - że ponieważ jesteśmy państwem, w porównaniu z innymi, z Francją, Niemcami czy Hiszpanią, do którego nie przybywa tak dużo cudzoziemców, to tym bardziej powinniśmy zachowywać się, jeśli chodzi o ustawodawstwo, w sposób szczególnie humanitarny.” [5 kadencja, 39 posiedzenie, 3 dzień, 13.04.2007, Poseł Tadeusz Iwiński]

socjologiczny, (fr. z łac.)

humanitaryzacja

(rzad.) '(u)czynienie czegoś bardziej humanitarnym, złagodzenie czego (np. warunków bytowania, przepisów surowego prawa itp.)'

SJP

'czynienie czegoś humanitarnym, sprawianie, że coś będzie bardziej ludzkie, łagodne, łatwiejsze i lepsze dla człowieka'

PSWP

„Celem tej konwencji, jak i wprowadzonej poprawki, jest dalsza humanitaryzacja konfliktów zbrojnych i złagodzenie cierpienia ludności objętej konfliktem zbrojnym.” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 1 dzień, 25.04.2006, Poseł Bogusław Sobczak]

socjologiczny

humanitaryzm

'uznanie za najwyższą wartość dobra człowieka, godności ludzkiej, głoszenie równości i braterstwa między ludźmi; ludzkość, humanitarność'

SJP

'postawa pełna wyrozumiałości i życzliwości dla bliźnich, nacechowana szacunkiem dla człowieka i jego godności, przeniknięta pragnieniem oszczędzenia mu cierpień'

PSWP

„Placówka ta promuje uniwersalne wartości etyczne: humanitaryzm, odpowiedzialność, tolerancję, akceptację drugiego człowieka.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 1 dzień, 17.11.2009, Poseł Tadeusz Arkit]
socjologiczny

hymn

'uroczysty utwór literacki lub muzyczny stworzony na cześć kogo lub czego, opiewający czyjąś chwałę'

Hymn narodowy, państwowy, robotniczy itp. - 'uroczysta pieśń przyjęta za symbol jedności państwowej, narodowej, klasowej itp.'

SJP

1. (literaturozn.) 'patetyczny utwór liryczny związany genetycznie z publicznymi uroczystościami, zwłaszcza o charakterze obrzędowo-kultowym, sławiący Boga, bóstwa, bohaterские czyny, wielkie idee i otoczone powszechnym szacunkiem wartości i instytucje'

2. 'pieśń uznawana przez różne wspólnoty, np. narodowe, klasowe, organizacyjne, za symbol jedności grupowej i wyraz akceptowania idei, postaw i dążeń'
Hymn narodowy || Hymn państwowy - 'pieśń patriotyczna dająca wyraz poczuciu jedności i odrębności narodowej, przywiązaniu do akceptowanych przez daną społeczność wartości, tradycji i instytucji, uznawana za oficjalną formę zbiorowej ekspresji uczuć narodowych, wykonywana w sytuacjach uroczystych'

PSWP

Hymn pochwalny - 'przedstawianie tylko pozytywnych aspektów działalności partii, stowarzyszenia'

KK

„Finansowanie filmów reklamowych głoszących hymn pochwalny na cześć generalnej dyrekcji nie jest rzeczą odosobnioną.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 3 dzień, 17.12.2009, Poseł Wiesław Andrzej Szczepański]
polityczny, (gr.)

idea

'myśl przewodnia, twórcza, kierownicza, stanowiąca cel dążeń; pomysł, koncepcja'

SJP

'myśl przewodnia, nadrzędna zasada kierująca czymś działaniem, cel twórczości naukowej i artystycznej; pomysł, koncepcja'

PSWP

„To była główna idea, która przyświecała prezydentowi Rzeczypospolitej, kiedy kierował projekt nowelizacji ustawy do rozpatrzenia przez Wysoką Izbę.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 11.01.2007, Szeł Kancelarii Prezydenta RP Aleksander Szczygło] polityczny, (fac. z gr.)

ideolog

'wyraziciel, obrońca określonej ideologii'

SJP

'zwolennik, wyraziciel określonej ideologii; twórca jakiejś ideologii; autor programowych manifestów'

PSWP

„Bardzo dobrze, Panu Bogu niech będą dzięki, że to Liga i Samoobrona stanowią dzisiaj część koalicji, bo nie daj Boże stanowiłby drugą część tejże koalicji liberałowie, powiedzmy, z PO i tacy, jak tutaj występował główny ich ideolog, z tytułem profesora.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 22.06.2006, Poseł Andrzej Fedorowicz] polityczny, (gr.)

ideologia

'całokształt haseł i poglądów jakiegoś kierunku, prądu politycznego, ekonomicznego, artystycznego, jakiejś grupy społecznej, politycznej, artystycznej; pogląd na świat'

SJP

'całokształt idei, wartości, poglądów na świat, zasad postępowania, pojęć i założeń politycznych, prawnych, socjologicznych, filozoficznych, etnicznych czy religijnych właściwych jednostce lub grupie ludzi, danemu kierunkowi, prądowi politycznemu, ekonomicznemu, artystycznemu itp., zależny od miejsca, czasu i stosunków społecznych; pogląd na świat'

PSWP

„Jest jeszcze jeden punkt - to dziwne, że niezauważony - który wskazuje, że tutaj dość tępawo czy wręcz prostacko pojmowana ideologia zdominowała myślenie i realny ogląd sytuacji społecznej, politycznej i historycznej.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 24.10.2008, Poseł Ludwik Dorn]

polityczny, (gr.)

ideologicznie

'ze względu na ideologię, pod względem ideologii, poprzez ideologię, w sposób odnoszący się do ideologii, wyrażający ideologię'

PSWP

„Nie wiem, czy ubolewać, czy się śmiać, że ja po ukończeniu studiów nie umiem tak kwieciste mówić jak przedstawiciel wnioskodawców. Nawet pan prezydent Kropiwnicki tak ideologicznie nie uzasadnił swojego projektu obywatelskiego.” [6 kadencja, 43 posiedzenie, 2 dzień, 19.06.2009, Poseł Józef Racki] polityczny

ideologiczny

'taki, który związany jest z ideologią, dotyczy ideologii, odnosi się do ideologii, wyraża ideologię – zespół poglądów na świat, idea i wartości właściwy danej

jednostce lub grupie ludzi, wcielany przez nie w życie, uwarunkowany czasem, miejscem i stosunkami społecznymi'

PSWP

„Poruszony dzisiaj problem ma wymiar ideologiczny, dlatego musimy odpowiedzieć sobie na pytanie: Czy chcemy wprowadzić regulacje prawne w imię szczytnych idei, w wyniku których tak wielka rzesza ludzi straci pracę?” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 09.05.2006, Poseł Ewa Wolak] polityczny

ideologizacja

'nasywanie czegoś ideologią, podporządkowanie czegoś ideologii, ujmowanie pod kątem ideologii, poddawanie kogoś lub czegoś ideologii, czynienie z wybranej ideologii jedyne kryterium oceny i klasyfikacji wszystkich zjawisk'

PSWP

„Bezpośrednią przyczyną wystąpień robotniczych w Poznaniu była fikcja planowej gospodarki socjalistycznej, której towarzyszył klimat nachalnej propagandy, walki klas i nieznaną wcześniej ideologizacja codziennego życia.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 21.06.2006, Poseł Marek Polak] polityczny

ideologizować

'ujmować pod kątem ideologii'

SJP

'poddawać kogoś lub coś wpływom jakiejś ideologii, nasycać jakąś dziedzinę życia określoną ideologią; ujmować coś pod kątem ideologii, podporządkować coś ideologii'

PSWP

„Nie wolno ideologizować konstytucji.” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 2 dzień, 26.10.2006, Poseł Joanna Senyszyn] polityczny

ideowo

'uwzględniając ideologię, pod względem ideologicznym, ze względu na ideę – myśl przewodnią wyznaczającą kierunek i cel działania, zgodnie z ideologią – zespołem poglądów na świat, idei i wartości właściwym danej jednostce lub grupie ludzi, wcielany przez nie w życie, uwarunkowany czasem, miejscem i stosunkami społecznymi'

PSWP

„Chciałbym zapytać, dlaczego rząd Platformy Obywatelskiej tak ideowo, mocno trzyma się prywatnych autostrad i powraca do nich, mimo że w tej sytuacji systematycznie nie wykorzystujemy pieniędzy unijnych, a jest to szkodliwe dla kieszeni Polaka.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 04.12.2008, Poseł Krzysztof Tchórzewski] polityczny

ideowość

'bezinteresowna wierność i oddanie idei – myśli przewodniej wyznaczającej kierunek i cel działania; podporządkowanie się jakiejś ideologii, wyrażające się w działaniu, stylu bycia i wytworach człowieka; poziom ideowy; postawa ideowa'

PSWP

„Robicie szum medialny, aby oszukać swoich wyborców, żeby pokazać, jak to niby jesteście ideowi, ale tak naprawdę zabijacie ideowość swoją postawą (Oklaski), swoją przewrotnością i swoim kłamstwem.” [6 kadencja,

20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny

ideowy

1. 'dotyczący idei, ideologii; ideologiczny'
2. 'oddany, wierny idei, walczący bezinteresownie o jej urzeczywistnienie'

SJP

1. 'taki, który dotyczy idei lub ideologii, odnosi się do idei lub ideologii, ma związek z ideą – myślą przewodnią wyznaczającą kierunek i cel działania – lub z ideologią'

2. 'taki, który jest oddany, wierny jakiejś idei – myśli przewodniej wyznaczającej kierunek i cel działania, lub bezinteresownie, gorliwie, czynne walczy o wcielenie jej w życie'

PSWP

„Pojawił się w pewnym momencie taki passus, fragment, cytata, mianowicie list, sms, który, aż przykro powiedzieć, w jakimś sensie dzisiejszy ideowy sojusznik PiS Adam Halber skierował do Roberta Kwiatkowskiego, ówczesnego prezesa telewizji.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Jan Rokita]
polityczny

immunitet

'zwolnienie z odpowiedzialności; korzystanie z przywileju nietykalności'

Immunitet dyplomatyczny – 'nietykalność osobista i nietykalność lokalu zajmowanego przez dyplomatę akredytowanego w danym państwie'

SJP

'uwalnianie od obciążeń, wyłącznie pewnych osób lub obszarów od świadczeń lub odpowiedzialności ciążących na innych; ogół praw i ulg zwalniających dane osoby od odpowiedzialności sądowej i przyznających im nietykalność osobistą ze względu na pełnione przez nie funkcje, np. sędziego, posła, dyplomatę w obcym kraju' (praw.) Immunitet parlamentarny || poselski – 'w prawie polskim wynikający z Konstytucji zakaz wszczęcia i kontynuowania postępowania karnego przeciwko posłowi (senatorowi) bez zgody Sejmu RP (Senatu RP) wyrażonej większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy posłów (senatorów)'

PSWP

„Chciałbym się tutaj odnieść do pierwszej części wniosku, że trzeba podnieść poprzeczkę, żeby obywatel łamiący prawo nie mógł uzyskać mandatu i stanowić prawa. Zadbamy wtedy z wyprzedzeniem o poprawę wizerunku parlamentu. Natomiast immunitet służy parlamentarzystom m.in. do tego, żeby podnieść ich rangę.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Franciszek Jerzy Stefaniuk]

[38,52], immunitet dyplomatyczny [1,0], immunitet parlamentarny [1,2], immunitet poselski [4,3]
polityczny, prawniczy, (łac.)

imperatyw

'nakaz, reguła moralna; przykazanie'

SJP

'w etyce: naczelną normą moralną, obowiązującą w sposób powszechny, bezwarunkowy i bezwzględny; także: w znaczeniu szerszym nakaz lub zakaz dotyczący dziedzin życia duchowego i społecznego'

PSWP

„Oczyszczenie polskiego państwa poprzez wyeliminowanie z życia publicznego osób, których przeszłość budzi zastrzeżenia moralne, to obowiązek, to historyczna powinność, to imperatyw narodowy.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Andrzej Szlachta]
filozoficzny, (łac.)

imperatywny

'nakazujący, stanowczy, stanowiący nieodpartą konieczność'

SJP

'taki, który obowiązuje w sposób powszechny, bezwarunkowy i konieczny; także: nakazujący, rozkazujący; będący efektem wyższej konieczności,

stanowiący taką konieczność'

PSWP

„Porozumieniami dwustronnymi, czyli jednostronną deklaracją państw wobec organizacji, której siedziba dodatkowo znajduje się na terytorium innego państwa, nie nada się jej osobowości prawnej. Można jedynie uznać, potwierdzić, że posiada ona osobowość prawną, ale z pewnością nie w sposób imperatywny, na zasadzie aktu kreacji.” [6 kadencja, 43 posiedzenie, 2 dzień, 19.06.2009, Poseł Karol Karski]
filozoficzny

imperialistyczny

'dotyczący imperializmu, związany z imperializmem, właściwy imperializmowi i imperialistom'

SJP

(polit.) 'taki, który dotyczy imperializmu, związany jest z imperializmem, jest właściwy imperializmowi; wyraża zgodę na podporządkowanie jednego kraju drugiemu'

PSWP

„Publicyści i historycy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej spowodowali swoimi publikacjami zafałszowanie wizerunku „Łupaszki” tak silne, że wielu osobom trudno się od nich wyzwolić do dzisiaj i mówią, że major Szendzielarz był wprawdzie patriotą, ale jest krwawym idolem jakiejś określonej grupy politycznej. Istotnie „Łupaszka” w wątpliwym sorcie propagandy najczęściej opisywany był jako „krwawy herszt wileńskich bandytów i imperialistyczny szpieg anglosaski.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Mirosław Krajewski]
polityczny, (łac.)

imperializm

1. 'najwyższe, ostatnie stadium kapitalizmu, charakteryzujące się koncentracją produkcji i kapitału, stworzeniem monopoli oraz dążeniem krajów kapitalistycznych do panowania nad światem'

2. (przeszta.) 'zaborcze dążenie jakiegoś państwa, dążenie do panowania nad światem'

SJP

1. (polit.) 'zaborcza polityka zagraniczna danego państwa, której celem jest ujarznienie innych krajów, m. in. poprzez działania militarne, rozszerzanie swoich wpływów politycznych, ekonomicznych i kulturalnych; podbój kolonialny'

2. (polit.) 'według teorii marksistowskiej: najwyższe i ostatnie stadium kapitalizmu monopolistycznego charakteryzujące się koncepcją produkcji i kapitału, wypieraniem wolnej koncepcji i tworzeniem monopoli'

PSWP

„Państwo pytają, kto mówi o tym poniżej. Wydawałoby się, że jest to kolejny fragment uzasadnienia projektu uchwały o powołaniu, a to mówi nikt inny, jak Włodzimierz Ilicz Lenin w dziele „Imperializm jako najwyższe stadium kapitalizmu”. (Wesołość na sali, oklaski) Data publikacji: styczeń-czerwiec 1916. Dziękuję, panie marszałku.” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2006, Poseł Hanna Gronkiewicz-Waltz]
historyczny, polityczny, (łac.)

imperialny

(polit.) 'taki, który dotyczy imperium; jest zwolennikiem polityki charakterystycznej dla imperium'

PSWP

„Rosjanie wyprodukowali niedawno monumentalny, ale także hollywoodzki i kasowy, przy okazji imperialny i antypolski, film „1612”. [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Poseł Szymon Stanisław Giżyński]
polityczny

imperium

1. 'wielkie państwo o ustroju monarchicznym'

2. (praw.) 'władza państwowa, instytucja uprawniona do stosowania przymusu (w przeciwstawieniu do uprawnień innych osób prawnych i fizycznych, które tego uprawnienia nie posiadają)'

3. (daw.) 'władza, władanie, przewaga'

SJP

1. 'wielkie, potężne państwo, zwykle o ustroju monarchicznym, które dąży do podporządkowania politycznego, gospodarczego i kulturalnego innych krajów; mocarstwo'

2. (pot.) 'sfera opanowana niepodzielnie przez kogoś lub coś'

PSWP

„Chciałbym również zwrócić uwagę Wysokiej Izby na fakt, że działający zgodnie z omawianym projektem ustawy starosta nie będzie działał w granicach tzw. imperium, czyli jako organ wyposażony w środki przymusu o nadrzędnej pozycji wobec drugiej strony ewentualnego stosunku prawnego.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 3 dzień, 28.03.2008, Poseł Grzegorz Karpiński]

polityczny, prawniczy, (łac.)

importer

'ten, kto zajmuje się sprowadzaniem towarów, usług lub kapitału z zagranicy; zawodowy kupiec handlu zagranicznego; zazwyczaj przedsiębiorstwo handlowe i komisowe, rzadziej indywidualny przedsiębiorca'

PSWP

„Dzisiaj okres, który ma importer na zapłacenie należności celnych, to 14 dni.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Edward Maniura]

ekonomiczny

indoktrynacja

'proces natarczywego programowania i wpajania określonych przekonań, idei, poglądów za pomocą różnych środków, przede wszystkim mass mediów, systemu szkolnego itp.'

PSWP

„W 1989 r. odzyskaliśmy polityczną wolność, lecz zniewolone wieloletnią indoktrynacją umysły uniemożliwiły jej pełne wykorzystanie.” [6 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 06.02.2008, Poseł Michał Stuligrosz]

polityczny, religijny, (ang.)

indoktrynować

'pozyskać dla doktryny'

SJP

'natarczywie propagować i wpajać określone przekonania, idee, poglądy za pomocą różnych środków, głównie mass mediów, systemu oświatowego itp.'

PSWP

„Dlatego mam nadzieję, że Narodowy Instytut Wychowania przejmie tę rolę, będzie ekwiwalentem niepotrzebnych, zideologizowanych instytucji pedagogiczno-wychowawczych, które na kanwie postmodernizmu, postkolonializmu, jak czytamy, próbują wciąż dalej indoktrynować polskich nauczycieli.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 21.06.2006, Poseł Marek Kawa]

polityczny

indywidualizm

(polit.) 'teoria lub polityka głoszące niezależność jednostki, w szczególności polityczną i ekonomiczną; głoszenie tych zasad'

SJP

1. 'poczucie niezależności i odrębności osobistej'

2. (psycholog., socjolog.) 'postawa charakteryzująca się podkreślaniem własnej niezależności i osobistej odrębności w stosunku do aktualnie obowiązujących wzorów, norm (głównie moralnych i obyczajowych) i standardów życia oraz ujmowaniem jednostki jako wartości najwyższej, dla której wszystkie instytucje społeczne są jedynie środkami do realizacji własnych celów; w skrajnej postaci – postawa nie licząca się z ogólnospołecznymi normami współżycia'

PSWP

„Grocholski, jeszcze bardziej niż Jarosław Kaczyński, bujny indywidualizm polski ujął w wojskowy rygor i zakonny posłuch, z kupy sejmowej o różnych barwach i różnych myślach stworzył szereg, aby iść zwarto wśród

obcych żywiołów i przeciwnych prądów. Kołu Polskiemu nadał spójność, związał solidarnie różne odłamy konserwatystów, wytknął kierunek działania i myślenia politycznego, któremu prawica polska została wierna jeszcze długo po jego śmierci.” [6 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 24.04.2008, Poseł Artur Górski] psychologiczny, polityczny, (łac.)

ingres

(hist. kult.) 'uroczysty wjazd, uroczyste objęcie władzy przez biskupa, wojewodę, starostę grodowego'

SJP

(hist.) 'w dawnej Polsce: uroczyste objęcie urzędu przez wojewodę, starostę, grodowego'

PSWP

„Na mocy bulli papieskiej Jana Pawła II *„Totus Tuus Poloniae Populus”* z 25 marca 1992 r. utworzona została nowa diecezja rzeszowska, a kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa podniesiono do rangi katedry. Spełniły się zatem słowa biskupa Ignacego Tokarczuka wypowiedziane w homilii podczas uroczystości poświęcenia kamienia węgielnego w dniu 14 grudnia 1980 r., że kościół ten zostanie w przyszłości katedrą. Ingres pierwszego biskupa rzeszowskiego Kazimierza Górnego odbył się 11 kwietnia 1992 r. i zgromadził niezliczone rzesze wiernych.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 2 dzień, 05.11.2009, Poseł Andrzej Szlachta]

religijny, historyczny, (łac.)

inicjatywa

'impuls do działania, przedsiębiorczość; projekt, pomysł do realizacji, propozycja'

Inicjatywa prawodawcza, ustawodawcza – 'prawo wnoszenia projektów do odpowiednich organów ustawodawczych'

SJP

'impuls pobudzający do jakiegoś działania'

(polit.) Inicjatywa ustawodawcza – 'prawo wnoszenia projektów, ustaw do organów ustawodawczych (parlamentu)'

PSWP

'uroczyste objęcie urzędu przez biskupa'

KK

„Klub Platformy Obywatelskiej wyraża nadzieję, że Senat niezwłocznie wystąpi z inicjatywą ustawodawczą, która pozwoli wprowadzić we właściwym trybie i z poszanowaniem procesu legislacyjnego zapisy rozszerzające i wzmacniające kompetencje rzecznika praw dziecka, jesteśmy bowiem gorącymi zwolennikami tych zapisów.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 23.10.2008, Poseł Izabela Leszczyńska]

kościelny, (fr. z łac.)

instancja

1. 'każdy z kolejnych stopni w hierarchii władz, instytucji państwowych, sądowych, administracyjnych, organizacji itp.'

2. (przestarz.) 'wstawiennictwo, wstawienie się za kim, prośba'

SJP

1. 'każdy z kolejnych stopni w systemie organów sądowych, administracji, organizacji społecznych'

2. (przestarz.) 'wystawienie się za kims, prośba'

PSWP

„Instytucja rzecznika praw pacjenta jest całkowicie wpisana w instytucję rzecznika praw obywatelskich, z jednym wyjątkiem, z wyjątkiem uprawnień, których rzecznik praw obywatelskich nie ma. I na pewno będzie się toczył spór konstytucyjny, czy rzecznik praw pacjenta ma być instancją ostateczną i nie ma być w ogóle możliwości odwołania się od jego decyzji.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Bolesław Grzegorz Piecha]

prawniczy, (łac.)

instancyjność

(praw.) 'zasada organizacji sądownictwa, która zapewnia możliwość odwołania się od orzeczenia sądu niższej

instancji do sądu wyższej instancji'

PSWP

„Przedmiotowy projekt ustawy stanowi wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 grudnia 2008 r., zgodnie z którym jeżeli wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy posiada cechy odwołania od decyzji administracyjnej, nawet wtedy, jeżeli brakuje mu podstawowej cechy, jaką jest instancyjność, to powinien być rozpatrzony przez samorządowe kolegium odwoławcze w odmiennym składzie osobowym. Do tej pory takiej regulacji w Kodeksie postępowania administracyjnego nie było.” [6 kadencja, 50 posiedzenie, 1 dzień, 23.09.2009, Poseł Sprawozdawca Grzegorz Karpiński]

prawniczy

instancyjny

(praw.) 'o systemie: taki, który umożliwia przeprowadzenie sprawy przez kilka etapów postępowania w sądach różnych instancji, zapewniając sądowi wyższemu kontrolę nad orzeczeniami sądów niższych'

PSWP

„Najczęściej powoływanie na wyższe stanowisko sędziowskie, odbywające się w drodze konkurencyjnego wyboru przez Krajową Radę Sądownictwa, musi się wiązać także ze zmianą miejsca zamieszkania lub podjęciem uciążliwych dojazdów do sądu wyższego, co w wielu przypadkach jest znacznym utrudnieniem w różnych sytuacjach życiowych i rodzinnych. Wreszcie tzw. specjalizacje niszowe nie ułatwiają osiągnięcia wyższych stanowisk sędziowskich, bowiem szereg kategorii spraw kończy swój tok instancyjny najwyżej w sądach okręgowych.” [5 kadencja, 28 posiedzenie, 2 dzień, 15.11.2006, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Beata Kempa]

prawniczy

instytucja

1. 'zakład o charakterze publicznym zajmujący się określonym zakresem spraw, działający w jakiejś dziedzinie'

2. 'zespół norm prawnych lub obyczajowych dotyczących organizacji jakiejś dziedziny życia; placówka, organizacja oparta na tych normach'

SJP

1. 'wyodrębniona placówka o charakterze publicznym, działająca w jakiejś dziedzinie, zajmująca się określonym zakresem spraw'

(politolog.) Instytucja polityczna – 'wyodrębniony zespół osób dysponujących zasobami organizacyjnymi oraz umożliwiającymi uczestnictwo w życiu politycznym'

2. 'funkcja, zjawisko polityczne lub społeczne' (politolog.) Instytucja polityczna – 'zespół norm prawnych odnoszących się do określonego działania politycznego i regulujących jego zasady'

PSWP

„Dopóki krajowa rada będzie instytucją polityczną, dopóty media nie będą spełniały swojej roli.” [6 kadencja, 7 posiedzenie, 1 dzień, 22.01.2008, Poseł Monika Wielichowska]

polityczny, (łac.)

instytucjonalizować

'nadawać czemuś charakter instytucji, czynić z czegoś instytucję, dokonywać instytucjonalizacji czegoś'

PSWP

„Samorząd województwa organizuje spotkanie, na które zaprasza 200-300 osób, dyskusja jest powierzchowna itd. W związku z tym w tej właśnie ustawie proponujemy instytucję, która miałaby instytucjonalizować partnerstwo w zakresie programowania i w zakresie myślenia strategicznego o rozwoju na poziomie województwa.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 1 dzień, 10.10.2006, Minister Rozwoju Regionalnego Grażyna Gęsicka]

polityczny

instytucjonalnie

'w sposób oficjalny, urzędowy, sformalizowany'

PSWP

„Muszę zadać kilka pytań jako mieszkaniec Katowic związanych z wnętrzem ziemi, czyli z geologią. Pierwsze moje pytanie jest następujące: Czy istnieje współpraca pana ministra w zakresie bezpieczeństwa pracy z Wyższym Urzędem Górniczym? I jak ta współpraca wygląda instytucjonalnie i praktycznie?” [6 kadencja, 50 posiedzenie, 3 dzień, 25.09.2009, Poseł Jan Rzymek]

polityczny

instytucjonalny

'odnoszący się do instytucji, mający charakter instytucji'

SJP

'taki, który dotyczy instytucji, ma charakter, właściwości instytucji'

PSWP

„My dziś zgłaszamy wątpliwości nie przeciw Europie, nie przeciw integracji europejskiej, choć to też nie jest tak, że pewna droga, filozofia integracji europejskiej, pewien jedyny słuszny sposób instytucjonalny tego, jak ma wyglądać Europa, zapisany jest w tym traktacie.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Paweł Kowal]

polityczny

integracja

'proces integrowania się, tworzenia się całości z drobnych części; scalanie'

SJP

'tworzenie całości z części, włączanie jakiegoś elementu w całość, jednocześnie jakichś osób, grup, instytucji, regionów, państw itp.'

(ekon., polit.) Integracja polityczna – 'proces łączenia się państw w trwałe związki polityczne'

(ekon., polit.) Integracja z państwami Unii Europejskiej || Integracja europejska || Integracja Europy – 'przyjęcie przez państwo norm i standardów w różnych dziedzinach życia (np. w handlu, ekonomii, ustawodawstwie, polityce), które obowiązują w państwach należących do Unii Europejskiej'

(polit.) Komitet Integracji Europejskiej – 'urząd centralny w ramach rządu Rzeczypospolitej polskiej odpowiedzialny za przygotowanie Polski do wejścia do Unii Europejskiej'

PSWP

„Akurat w tym przypadku integracja europejska przyczynia się do tego, że nasze państwo będzie rozwijało się szybciej.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 3 dzień, 16.12.2005, Poseł Antoni Mężydło]

ekonomiczny, polityczny, (łac.)

internacjonalizacja

'umiędzynarodowienie, poddanie pod zarządek międzynarodowy jakiegoś terytorium, instytucji, przedsiębiorstwa'

SJP

'uznanie czegoś za międzynarodowe'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Panie Ministrze! Globalizacja i internacjonalizacja rynków finansowych, usuwanie bariery w dostępie do rynku, ogromny postęp technologiczny i informatyczny, jak również coraz większa konkurencja między podmiotami sprawiły, że tradycyjne granice między sektorami rynku finansowego zaczęły się zacierać i tworzone są produkty z pogranicza różnych sektorów z wykorzystaniem tych samych kanałów dystrybucji do ich rozprowadzania.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Jerzy Gosiewski]

polityczny, (łac.)

internacjonalizm

'międzynarodowa solidarność mas pracujących w walce przeciwko kapitalizmowi; dążenie do wspólnoty kulturalnej między narodami, szerzenie haseł mających sprzyjać tej wspólnoty; międzynarodowość'

SJP

'ideologia głosząca równouprawienie, współpracę

i przyjaźń wszystkich narodów; postawa społeczno-polityczna dążąca do realizacji tych haseł'
PSWP

„Na tym sztandarze w tej chwili widnieje hasło narodowej ekonomii, nacjonalizmu ekonomicznego. To hasło przejęliście od braci Francuzów i od braci Niemców, którzy też 2-3 razy od nas bogatsi mogą sobie pozwolić na wymachiwanie tym sztandarem. Polski na to nie stać. (Głos z sali: Internacjonalizm...) Polski na to nie stać, panie i panowie. Polski na to nie stać.” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 11.05.2006, Poseł Jan Wyrowiński]
polityczny, (łac.)

interpelacja

(polit.) 'polityczne zwrócenie się posła w parlamencie do przedstawiciela rządu z pytaniem dotyczącym polityki wewnętrznej i zewnętrznej rządu oraz z żądaniem wyjaśnienia pewnych spraw, kwestii itp.; wszelkie zapytanie urzędowe'

SJP

1. 'zapytanie skierowane przez posła lub grupę posłów do przedstawiciela rządu, połączone z możliwością przeprowadzenia debaty parlamentarnej nad odpowiedzią; jedna z form parlamentarnej kontroli nad rządem'

2. 'pytanie w sprawach urzędowych, kierowane do władz administracyjnych'

PSWP

„Skierowałam do ministra gospodarki już dwie interpelacje na ten temat. Pierwsza moja interpelacja była z początku 2008 r. i dotyczyła m.in. tamtego okresu.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 12.02.2009, Poseł Krystyna Skowrońska]
polityczny, (łac.)

interpelować

(polit.) 'wnosić interpelację w parlamencie, żądać wyjaśnienia; dawniej – w ogóle pytać urzędowo, dziś – w znaczeniu ogólniejszym tylko żartobliwie'

SJP

'wnosić interpelację parlamentarną, żądać wyjaśnień'

PSWP

„Zwracam tylko uwagę, że to jest prawo posłów, które jest zapisane w konstytucji, żeby interpelować i pytać rząd, a obowiązkiem rządu jest odpowiadać, panie posle. Szanujmy swoje uprawnienia.” [6 kadencja, 44 posiedzenie, 2 dzień, 25.06.2009, Wicemarszałek Krzysztof Putra]
polityczny, (łac.)

interregnum

(hist.) in. bezkrólewie 'okres czasu od śmierci albo ustąpienia króla z tronu do intronizacji jego następcy'

SJP

(polit., hist.) 'w monarchiach elekcyjnych: okres od śmierci albo abdykacji króla do koronacji jego następcy'

PSWP

'okres od ustąpienia, zwolnienia kogoś z zajmowanego stanowiska, do wyboru jego następcy'

KK

„Termin ten został przez kluby dotrzymany lub utrzymany i dopiero dzisiaj możemy głosować nad kandydaturami, po to aby skrócić swoiste interregnum, które powstało w odniesieniu do pełnienia funkcji rzecznika praw dziecka.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23.07.2008, marszałek Sejmu Bronisław Komorowski]
historyczny, polityczny, (łac.)

interwencja

'wtrącenie się w jakąś sprawę, wywieranie wpływu na kogo w jakiejś sprawie w celu uzyskania określonego efektu, skutku, np. zmiany decyzji' zabiegi, czynności z tym związane'

Interwencja dyplomatyczna (postronna) – 'interwencja wykonywana przez jedno państwo lub kilka państw, z osobna albo zbiorowo'

Interwencja zbrojna – 'interwencja przy użyciu siły zbrojnej (lub przez zagrożenie użycia jej) w celu

oddziaływania bądź na wewnętrzne stosunki innego państwa, bądź na stosunki jego z innymi państwami'

SJP

(polit.) 'w stosunkach międzynarodowych: mieszanie się jednego państwa w sprawy wewnętrzne lub politykę zagraniczną innego państwa'

Interwencja zbrojna – 'interwencja przy użyciu siły zbrojnej; inwazja wojsk jednego państwa na terytorium innego państwa'

Interwencja dyplomatyczna – 'naciski środkami dyplomatycznymi'

PSWP

„Rozumiem, że dzisiaj pan nie ma takiego obowiązku ani nawet źródeł, na podstawie których mógłby pan nam takich informacji udzielić, natomiast - to jest refleksja, którą również kieruję do Wysokiej Izby - czy nie warto byłoby się pokusić o to, żeby właśnie mieć taki przekrojowy materiał ze wszystkich branż, bo wtedy dopiero widzielibyśmy, w jakim obszarze gospodarki polskiej jaki poziom konkurencyjności występuje i gdzie interwencja państwa jest zbyt wielka, gdzie trzeba by ją ograniczyć, jak przesuwac ewentualną niezbędną interwencję, żeby priorytety gospodarcze, o których powinien każdy rząd wiedzieć, po prostu zrealizować.” [5 kadencja, 28 posiedzenie, 1 dzień, 14.11.2006, Poseł Małgorzata Ostrowska]
polityczny, (łac.)

interwencjonizm

1. (ekon.) 'polityka gospodarcza państwa polegająca na decydującym oddziaływaniu organów państwowych na życie gospodarcze przez odpowiednie zarządzania kredytowe, podatkowe, celne, administracyjne itd.; etatyzm'

2. (polit.) 'mieszanie się jednego państwa w sprawy wewnętrzne i zewnętrzne drugiego'

SJP

1. (ekon.) 'polityka państwa polegająca na angażowaniu się w życie gospodarcze poprzez decydowanie o cenach niektórych artykułów, cłach, dotacjach, podatkach itp., prowadzona w celu przyspieszenia wzrostu gospodarczego'

2. (polit., rząd.) 'w stosunkach międzynarodowych: mieszanie się jednego państwa w sprawy wewnętrzne i politykę zagraniczną innego państwa'

PSWP

„Ponieważ jest mało czasu na taką dyskusję, to jeszcze jedno słowo. Interwencjonizm państwa, ingerowanie w gospodarkę - takie tezy postawił pan poseł Siedlaczek, mówiąc, że jest to złe zachowanie.” [5 kadencja, 28 posiedzenie, 1 dzień, 14.11.2006, Poseł Małgorzata Ostrowska]
ekonomiczny, polityczny, (fr.)

intronizować

'dokonywać intronizacji'

SJP

'przeprowadzić albo przeprowadzać intronizację, czyli wyniesienie na tron nowego władcy świeckiego lub objęcie funkcji przez dostojnika kościelnego'

PSWP

'nadać uprawnienia jednej osobie lub grupie osób, upoważniające ją do wypowiedzania się za całe społeczeństwo, również wbrew woli ogółu'

KK

„Problem z przemówieniem i wizją prezesa NBP polega na tym, że chce on pozbawiać głosu społeczeństwo, ale intronizować pewną władzę publiczną, która miałaby być poza kontrolą, poza nadzorem, w pewnym stopniu poza prawem.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 18.07.2006, Poseł Artur Zawisza]
polityczny

izba

'instytucja państwowa lub społeczna': a) 'parlament, sejm'

b) 'wyższy urząd administracji państwowej, dziś zwykle kontrolny; instancja sądu'

c) 'jednostka samorządowa zawodowego lub

gospodarczego, mająca na celu obronę jakiegoś zrzeszenia, regulująca jego sprawy'

SJP

1. 'jednostka organizacyjna o charakterze gospodarczym, samorządowym, zawodowym itp.'

Izba gospodarcza – 'instytucja prawa publicznego, reprezentująca interesy gospodarcze zrzeszonych podmiotów wobec organów państwa'

Izba handlowa – 'instytucja prawa publicznego, reprezentująca interesy sfer handlowych wobec organów państwa'

Izba skarbowa – 'państwowy organ podatkowy sprawujący nadzór nad urzędami skarbowymi i rozstrzygający w drugiej instancji sprawy podatkowe, które w pierwszej instancji były rozpatrywane przez urzędy skarbowe'

2. 'najwyższej rangi organ państwowy pochodzący z wyboru lub nominacji'

Izba Gmin – 'izba niższa parlamentu w Wielkiej Brytanii i niektórych państwach brytyjskiej Wspólnoty Narodów'

Izba Lordów – 'izba wyższa parlamentu w Wielkiej Brytanii'

Izba Reprezentantów – a) 'izba niższa parlamentu

w niektórych krajach, np. w USA, Japonii, Austrii';

b) 'nazwa parlamentu w Nowej Zelandii i na Malcie'

Izba niższa parlamentu – 'w dwuizbowym parlamencie: organ inicjujący i uchwalający ustawy; w Polsce sejm'

Izba wyższa parlamentu – 'w dwuizbowym parlamencie: organ zatwierdzający ustawy uchwalone przez izbę niższą; w Polsce senat'

Najwyższa Izba Kontroli – 'najwyższy niezawisły organ kontroli państwowej'

Wysoka Izba – 'parlament, sejm, senat; w postaci Wysoka Izba używany jest zwrot adresatywny przy zwracaniu się do parlamentarzystów'

PSWP

„Najwyższa Izba Kontroli przy okazji kontroli problemowych w resorcie spraw wewnętrznych wskazywała m.in. na potrzebę dokonania przeglądu obowiązującego prawa w zakresie reagowania kryzysowego oraz wskazywała na zasadność przyjęcia spójnych uregulowań dotyczących funkcjonowania zintegrowanego systemu reagowania w sytuacjach kryzysowych.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 1 dzień, 28.02.2007, Poseł Jan Jarota] polityczny

J

jednomandatowy

'o okręgu wyborczym: taki, w którym wybiera się jednego posła, senatora itp.'

Wybory jednomandatowe – 'wybory, w których w danym okręgu wybiera się jednego przedstawiciela'

PSWP

„W systemie wielomandatowym jest możliwe, że z drugiego, trzeciego, czwartego miejsca przedstawiciel mniejszej miejscowości, innego komitetu, będzie mógł wejść, natomiast okręg jednomandatowy nie daje tej możliwości.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 10.01.2007, Poseł Józef Cepi]

polityczny

jednoosobowy

'pełniony, wykonywany przez jedną osobę'

SJP

'taki, który składa się z jednej osoby, jest piastowany przez jedną osobę'

Organ jednoosobowy – 'stanowisko administracyjne lub polityczne, obsadzone przez jedną osobę, np. prezydent, rektor, dziekan'

PSWP

„W dziale IV projektu ustawy dotyczącym budżetu i uchwały budżetowej jednostek samorządu terytorialnego występuje pojęcie zarząd j.s.t., a w gminach, w których występuje jednoosobowy organ wykonawczy: wójt, burmistrz, prezydent, nie ma zarządu” 5 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 10.01.2007, Poseł Adam Rogacki

polityczny

jedynowładca

'sprawujący władzę bez ograniczeń, panujący samowładnie; monarcha absolutny'

SJP

'władca sprawujący władzę bez ograniczeń, panujący samowładnie; monarcha absolutny'

PSWP

'jednoosobowy organ zarządzający'

KK

„Chcicie mieć kombinat finansowy, jak w PRL-u - BPH, PZU, Bank Pocztowy i myślę, że wiele innych, po to, żeby działać swobodnie, bez kontroli, z takim nadzorem,

jak uchwalicie, jednoosobowym, w którym będzie nadzorcą, jak wszyscy mówią, pan Cezary Mech, wszechwładny, nieodwoływalny, na sześć lat powoływany. I nie będzie już kilku par oczu, nie będzie już tak, że 7 osób jest w jednej komisji, 7 osób w drugiej komisji, 7 osób w innej komisji, tylko będzie jedna osoba, jedynowładca, który będzie mógł decydować, kto jest stroną, kto nie jest stroną, i który nie będzie musiał nikogo wykluczać, bo będzie sam jeden, to będzie organ jednoosobowy.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 3 dzień, 10.03.2006, Poseł Hanna Gronkiewicz-Waltz]

historyczny, polityczny

junta

'w Hiszpanii, Portugalii oraz w krajach Ameryki Południowej: związek, organizacja wojskowo-polityczna'

SJP

(politolog.) 'w państwach Ameryki Łacińskiej: typ rządu wojskowego, powstały przeważnie w drodze zamachu stanu'

PSWP

„Jak zbrodnie można nazywać wydarzeniami? Wydarzenia - takiego języka używała właśnie junta wojskowa w stanie wojennym, mówiono, że były wydarzenia w Lublinie, wydarzenia na Wybrzeżu, wydarzenia w Ursusie.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Zygmunt Wrzodak]

polityczny, (hiszp. z łac.)

jurysdykcja

(praw.) 'prawo sądenia, władza sądownicza, sądownictwo; okręg sądowy'

SJP

(praw.) 'uprawnienia organu państwowego do sprawowania władzy sądowniczej'

PSWP

„Dlatego tak ważne jest to, że Rada Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych powołała Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej Jugosławii, a następnie jego jurysdykcją zostały objęte przestępstwa popełnione tam podczas tego konfliktu.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 01.04.2009, Poseł Maciej Orzechowski]

prawniczy, (łac.)

K

kadencja

'określony ustawą czas urzędowania organu lub urzędnika; dawniej także posiedzenie, szczególnie posiedzenie sądu'

SJP

(praw.) 'określony prawnie, najczęściej ustawą, okres sprawowania urzędu przez obieralny organ lub pełnienia funkcji pochodzących z wyboru'

PSWP

„Trwa piąta kadencja Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i, tak jak w poprzedniej, znów przed Wysoką Izbą zostały postawione dwa projekty dotyczące omawianego dziś tematu.” [5 kadencja, 11 posiedzenie, 2 dzień, 23.02.2006, Poseł Jan Łączny]
prawniczy, (łac.)

kadencyjność

(praw.) 'zasada stosowania określonego prawnie czasu pełnienia funkcji lub sprawowania urzędu przez organy i osoby pochodzące z wyboru'

PSWP

„Co prawda przywrócono kadencyjność prezesa UKE, co gwarantuje niezależność, jednak uzupełniono przesłanki odwołania prezesa UKE o możliwość jego odwołania z powodu nieprzyjęcia sprawozdania z działalności regulacyjnej oraz realizacji polityki rządu - jak tu można mówić o odpowiedzialności prezesa za politykę rządu - i wspólnotowej polityki telekomunikacyjnej. Ten warunek budzi jednak pewne obawy co do niezależności organu regulacyjnego.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 08.01.2009, Poseł Antoni Mężydło]
prawniczy

kadencyjny

(praw.) 'taki, który odnosi się do kadencji, związany jest z kadencją – określonym prawnie okresem sprawowania urzędu lub pełnienia funkcji pochodzących z wyboru'

PSWP

„Powstał organ kadencyjny, który posiadał gwarancje niezależności.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 3 dzień, 10.03.2006, Poseł Cezary Grabarczyk]
prawniczy

kampania

'zorganizowane, energiczne działanie, akcja zmierzająca do określonego celu; zespół działań, prac objętych jakimś jednym okresem i wspólnym celem; okres nasilenia tych prac'

SJP

'szereg zorganizowanych działań prowadzących do określonego celu, popierających sprawę, o którą się walczy; czas trwania takich akcji'

Kampania wyborcza – 'faza procesu wyborczego, obejmująca okres od ogłoszenia decyzji o przeprowadzeniu wyborów do ściśle określonego momentu poprzedzającego głosowanie; czas, w którym kandydaci przedstawiają swój program'

PSWP

„Szanowna Platformo, jeżeli macie projekty, to je przedłóżcie. Jeżeli są tak wspaniałe, to była kampania wyborcza, można było to zrobić, byście błysnęli, wynik by wam podskoczył.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Poseł Mieczysław Kasprzak]
polityczny, (fr. z łac.)

kancelaria

1. 'komórka administracyjna zajmująca się przyjmowaniem i wysyłaniem pism urzędowych, załatwianiem zgłoszeń interesantów itp.; biuro'

2. 'pokój, w którym załatwiane są sprawy administracyjne danej instytucji; dawniej także gabinet gospodarza domu, szczególnie dziedzica na wsi'

3. 'zespół pracowników kancelarii'

SJP

'organ administracyjny zajmujący się przyjmowaniem, przygotowaniem i wysyłaniem korespondencji urzędowej, prowadzący dokumentację danej inwestycji przyjmujący i rejestrujący zgłoszenia interesantów; biuro' Kancelaria Premiera || Prezesa Rady Ministrów RP – 'organ pomocniczy zapewniający pod względem organizacyjno-technicznym realizację konstytucyjnych uprawnień premiera'

(admin.) Kancelaria Prezydenta RP – 'organ pomocniczy zapewniający pod względem organizacyjno-technicznym realizację konstytucyjnych uprawnień prezydenta'

(admin.) Kancelaria Sejmu – 'organ wykonawczy i doradczy zapewniający pod względem organizacyjno-technicznym realizację konstytucyjnych i regulaminowych uprawnień Sejmu i jego organów' Szef Kancelarii (Premiera, Prezydenta, Sejmu) – 'wyższy urzędnik państwowy, na ogół w randze ministra, który kieruje pracami administracyjnymi tych urzędów'

PSWP

„Według projektu ustawy Kancelaria Sejmu będzie płatnikiem składek wyłącznie w stosunku do tych posłów, którzy pozostaną przy systemie krajowym; ta grupa posłów będzie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu.” [6 kadencja, 43 posiedzenie, 1 dzień, 18.06.2009, Poseł Witold Namyślak]
polityczny, (łac.)

kanclerz

'szef rządu dawniej w Niemczech i w Austrii, obecnie w NRF i Austrii oraz minister skarbu w Anglii [...]

SJP

'dawniej w Austro-Węgrach i Rzeszy, obecnie w Austrii i w Niemczech: tytuł szefa rządu; wysoki urzędnik państwowy kierujący rządem, powoływany przez prezydenta'

PSWP

„Przypomnę, że gościli u nas: przewodniczący Komisji Europejskiej, kanclerz Niemiec, ostatnio prezydent Francji.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 4 dzień, 15.06.2007, Poseł Krzysztof Lipiec]
historyczny, polityczny, (łac.)

kapalista

'człowiek należący do klasy panującej w ustroju kapitalistycznym, posiadający kapitał i osiągający wartość dodatkową przez eksplorację pracy najemnej'

SJP

1. 'właściciel środków produkcji, posiadacz kapitału, osoba inwestująca, lokująca kapitał w przedsiębiorstwie'
2. (socjolog.) 'członek klasy rządzącej w społeczeństwach kapitalistycznych, właściciel środków produkcji zatrudniający pracowników najemnych'

PSWP

„Powiedz tak, żaden kapitalista nie dał nic za darmo, tylko z przemyśleniem, że za rok, za dwa, za trzy wygra na tym i dużo zarobi.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Lech Kuropatwiński]
ekonomiczny, polityczny, socjologiczny, (fr. z łac.)

kapalistyczny

'dotyczący, odnoszący się do kapitalizmu lub kapitalisty'

SJP

'taki, który odnosi się do kapitalisty lub kapitalizmu,

dotyczy kapitalisty – właściciela środków produkcji, posiadacza kapitału, osoby inwestującej kapitał w przedsiębiorstwie, lub kapitalizmu – ustroju społeczno-ekonomicznego, w którym środki produkcji należą do prywatnych właścicieli, procesy gospodarcze regulowane są przez wolny rynek, swobodę zawierania umów i nieskrępowaną konkurencję, a podstawą funkcjonowania społeczeństwa jest wolność osobista każdego obywatela'

PSWP

„Proszę państwa, jak już szukamy winnych, to trochę szerzej. A dlaczego udostępnił? Ja go rozumiem, rozdził się rynek kapitalistyczny, chciano dać szansę nowym przedsiębiorstwom, akurat w tym obszarze okazało się to bardzo niebezpieczne. Ale lata pokazują, że ta decyzja nie była dobra.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 1 dzień, 10.10.2006, Poseł Małgorzata Ostrowska]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny

kapitalizm

'ustrój gospodarczy, społeczny i polityczny, który nastąpił po feudalizmie, oparty na prywatnej własności środków produkcji i wyzysku klasy robotniczej i chłopów'

SJP

'ustrój społeczno-ekonomiczny, w którym środki produkcji (maszyny, urządzenia, budynki) należą do prywatnych właścicieli, procesy gospodarcze regulowane są przez wolny rynek (dóbr i usług, kapitałowy, pracy), swobodę zawierania umów i nieskrępowaną konkurencję, a podstawą funkcjonowania społeczeństwa jest wolność osobista każdego obywatela'

PSWP

„Nie chodzi o działalność charytatywną, ale o to - na tym końcu - czy rząd ma konkretną wizję kapitalizmu w Polsce, bo to nie może być kapitalizm o charakterze latynoamerykańskim, darwinistyczny, tylko powinien to być kapitalizm w stylu długofalowym, skandynawskim, gdzie określone mechanizmy reform, podwyżek cen są wbudowane w wiele dziedzin. Tylko wtedy możemy sprawić, że Polska będzie i nowoczesna, i sprawiedliwa.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Poseł Tadeusz Iwiński]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny

karta

(polit.) 'w stosunkach krajowych: deklaracja zapewniająca obywatelom pewne prawa i przywileje; w stosunkach międzynarodowych: umowa międzynarodowa, zobowiązująca sygnatariuszy do stosowania pewnych zasad'

SJP

1. 'luźny kawałek papieru, różnego kształtu i wielkości (obecnie niekiedy zastępowany kawałkiem odpowiedniego tworzywa sztucznego); także: część składowa książki, zeszytu, czasopisma itp., obejmująca dwie stronicy'

2. (polit.) 'deklaracja państwowa, która zapewnia ogółowi obywateli lub określonej grupie społecznej albo zawodowej jakieś prawa i przywileje'

3. (polit.) 'umowa międzynarodowa, która zobowiązuje sygnatariuszy do stosowania pewnych zasad'

PSWP

„Jednym z najtrudniejszych elementów tego kompromisu w przypadku Polski, szczególnie w aspekcie polityki wewnętrznej, jest Karta Praw Podstawowych.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Lena Dąbkowska-Cichońska]

ekonomiczny, polityczny, (łac.)

kasta

'stan, grupa społeczna strzegąca swej tradycyjnej odrębności, pozycji społecznej, praw i przywilejów (niekiedy oparta na przynależności dziedzicznej); klan'

SJP

1. 'jedna z warstw, grup ludności, tworzących hierarchiczną strukturę społeczną, opartą na dziedzictwie i endogamii, oddzielona od innych szczerzymi przegradami społecznymi, uświęconymi

zwyczajem, prawem albo religią'

2. (przen.) 'odrębna grupa społeczna, wyróżniająca się bogactwem, dziedzicznymi przywilejami lub określoną specjalnością zawodową'

PSWP

„W ciągu kilkunastu lat od odzyskania przez Polskę niepodległości wytworzyła się kasta wielkiego biznesu, który powstawał nie dzięki konkurencji na wolnym rynku, tylko z układów, te układy tworzył i wspierał, dzięki czemu mógł szybciej pomnażać kapitał.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Artur Górski]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny, (łac.)

kastowy

'taki, który dotyczy usankcjonowanego prawem, obyczajem i religią podziału społeczeństwa na odrębne, o różnej wartości hierarchicznej grupy ludności'

PSWP

„Gazeta Wyborcza” na kilka dni przed wyborami do Parlamentu Europejskiego, dokładnie pięć dni wcześniej, publikuje na całą stronę swoisty katalog wyklętych, katalog jakby kastowy w Indiach, pokazując różne zdjęcia, już nawet nie pamiętam, które osoby z innych partii były tam wymienione, ale proszę mi wierzyć, że i z Samoobrony, i z Prawa i Sprawiedliwości, tylko nie z SLD i nie z Platformy Obywatelskiej.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 1 dzień, 07.06.2006, Poseł Wojciech Wierzejski]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny

kierownictwo

1. 'kierowanie, zarządzanie czym albo kim, nadzór, piecza'

2. 'zespół ludzi stojących na czele jakiejś instytucji, organizacji, pisma itp.; zarząd, dyrekcja'

SJP

1. 'kierowanie, zarządzanie kimś, czymś'

2. 'grupa osób zarządzających instytucją, przedsiębiorstwem, organizacją itp.'

PSWP

Kierownictwo partii – 'grupa ludzi stojących na czele partii; zarząd partii'

KK

„Projekt ustawy umożliwia też to, co postulowała Liga Polskich Rodzin na początku pracy nad tymi projektami - aby kierownictwo partii politycznych miało możliwość uzyskiwania informacji na temat swoich członków, tak by proces wyborów powszechnych, a więc i proces tworzenia list wyborczych dawał pewność, że polityczni kandydaci nie będą mieli nic do ukrycia.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Daniel Pawłowicz]

polityczny

klasa

(ekon. polit.) 'w społeczeństwie klasowym: grupa ludzi mających ten sam stosunek do środków produkcji i odgrywających w społecznej organizacji pracy tę samą rolę'

SJP

(socjolog.) 'grupa społeczna ludzi wyodrębniona ze względu na pozycję społeczną, rolę w społecznej organizacji pracy, sposobu rozdziału bogactwa, prestiż intelektualny'

Klasy społeczne – 'grupy jednostek mających w społeczeństwie porównywalne znaczenie i funkcje oraz zbliżone pozycje, powiązane wspólnotą interesów i postaw'

Klasa <<w sobie>>, klasa <<dla siebie>> - 'sposoby postrzegania przynależności społecznej członków grup o charakterze klasowym'

Klasa polityczna – 'grupa osób mająca realny wpływ na bieg spraw politycznych'

PSWP

„Proszę państwa, czy klasa polityczna zna problemy polskich przedsiębiorców, małych firm?” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 19.12.2007, Poseł Zdzisław Czucha]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny, (łac.)

klasowo

'pod względem klasowo-społecznym'

SJP

'pod względem klasowym; biorąc pod uwagę klasy społeczne'

PSWP

„Na mocy ściśle tajnych dekretów ówczesnych władz w latach 1949-1959 do przymusowej katorżniczej pracy w ramach tzw. zastępczej służby wojskowej w batalionach pracy głównie w kopalniach węgla, kamieniołomach i zakładach wydobywania uranu wcielano tzw. obcych klasowo i obciążonych politycznie.”

[6 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2008, Poseł Witold Namyślak]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny

klasowy

'taki, który dotyczy klasy społecznej, wynika z przynależności do danej klasy społecznej lub związany jest z klasami społecznymi'

PSWP

„Moralne jest to, choćby wyraźnie szkodziło innym, co służy interesom danej jednostki lub grupy, która do niej należy. Tak było przecież w nowożytnej Europie: najpierw byli to heretycy, potem wrogowie cara lub cesarza, następnie podludzie, a w końcu wróg klasowy.”

[5 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 22.03.2006, Poseł Mirosław Krajewski]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny

klerykalizm

'dążność do poddania pod decydujący wpływ duchowieństwa rządów i spraw polityczno-kulturowych w państwie'

SJP

'postawa przychylna wobec kleru, zwłaszcza wobec jego roli w życiu społecznym i politycznym'

PSWP

„Świętochowski, pseudonim Władysław Okoński, zwany Posłem Prawdy, był publicystą, pisarzem, krytykiem literackim, gorącym rzecznikiem postępu, oświaty, kultury. Walczył o równe prawa dla kobiet, Żydów, zwalczał konserwatyzm, wstecznicstwo i klerykalizm.”

[6 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 12.06.2008, Poseł Monika Wielichowska]

polityczny, socjologiczny, (łac.)

klerykalizować

'poddawać wpływom kleru'

SJP

'rozszerzać wpływ kleru na życie polityczne i społeczne'

PSWP

„Apeluję o to, żeby nie klerykalizować, u licha ciężkiego, tego medium publicznego (Oklaski), bo obawiam się, że to się tym skończy po prostu za chwilę i to będzie dopiero niekonstytucyjne.”

[6 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 24.06.2009, Poseł Marek Borowski]

polityczny, socjologiczny

klerykał

'zwolennik klerykalizmu'

SJP

'człowiek przychylny wobec kleru, zwłaszcza wobec jego roli w życiu politycznym i społecznym'

PSWP

„Dla jednych był politykiem kontrowersyjnym, dla innych mężem stanu. Ignacy Daszyński, przywódca polskich socjalistów, mówił o nim po prostu: klerykał i reakcjonista, nasz stary wróg.”

[6 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 13.03.2008, Poseł Artur Górski]

[0,1] polityczny, socjologiczny, (łac.)

klub

'stowarzyszenie zorganizowane w celach towarzyskich, rozrywkowych, sportowych, naukowych, politycznych itp.; lokal takiego towarzystwa'

SJP

1. 'stowarzyszenie skupiające ludzi mających wspólne

zainteresowania albo wyznających te same poglądy polityczne'

(polit.) Klub poselski – 'zespół posłów do Sejmu należących do tej samej partii politycznej'

(polit.) Klub parlamentarny – 'zespół parlamentarzystów – posłów i senatorów – należących do tej samej partii politycznej'

2. 'lokal przeznaczony dla osób reprezentujących określone środowisko, należących do określonego stowarzyszenia'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoki Sejmie! W poprzedniej kadencji parlamentu Klub Parlamentarny Sojuszu Lewicy Demokratycznej złożył stosowny projekt ustawy o małoletnich ofiarach wojny.”

[6 kadencja, 1 posiedzenie, 3 dzień, 14.11.2007, Poseł Tadeusz Tomaszewski]

polityczny, (ang.)

klubowy

'taki, który związany jest z klubem, czyli ze stowarzyszeniem skupiającym ludzi mających wspólne zainteresowania albo te same poglądy polityczne; także: z siedzibą takiego stowarzyszenia'

PSWP

„Czy to prawda, że w radzie fundacji jednym z dożywczych członków jest kolega klubowy z parlamentu pani poseł Pitera?”

[5 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 16.11.2006, Poseł Tomasz Markowski]

polityczny

koalicja

'sojusz państw, partii politycznych itp. zawarty w jakimś określonym celu; związek, przymierze'

SJP

1. (polit.) 'sojusz, przymierze kilku państw, najczęściej w celu prowadzenia wojny przeciwko innemu państwu lub grupie państw'

2. (polit.) 'sojusz, związek partii politycznych w sprawie współpracy w wyborach, stworzenia rządu i przegłosowania ustaw'

Koalicja rządowa – 'porozumienie partii politycznych zawarte w celu utworzenia wspólnego rządu'

Koalicja wyborcza – 'porozumienie partii politycznych związane w celu współdziałania w wyborach, które polega na wysuwaniu wspólnych kandydatów lub na wzajemnym popieraniu zgłoszonych kandydatów'

PSWP

„Koalicja rządząca składa się z Platformy Obywatelskiej i PSL-u.”

[6 kadencja, 54 posiedzenie, 2 dzień, 18.11.2009, Poseł Dariusz Bąk]

polityczny, (łac.)

koalicjant

1. 'członek koalicji – sojuszu państw lub partii politycznych'

2. 'państwo wchodzące w skład porozumienia politycznego, zwłaszcza wojskowego, zawartego w celu podejmowania wspólnych działań, przede wszystkim zbrojnych podczas wojny'

PSWP

„Powie krótko: koalicjant zdradził w dzień przed głosowaniem, tu trzeba nazwać sprawę po imieniu.”

[5 kadencja, 12 posiedzenie, 1 dzień, 08.03.2006, Poseł Stanisław Kalemb]

polityczny

koalicyjny

'wchodzący w skład koalicji, należący do koalicji'

Rząd, gabinet koalicyjny – 'rząd, gabinet założony z przedstawicieli sprzymierzonych stronnictw'

SJP

1. (polit.) 'taki, który odnosi się do koalicji, należy do koalicji – sojuszu kilku państw'

2. (polit.) 'taki, który odnosi się do koalicji, należy do koalicji – sojuszu partii politycznych'

Gabinet, rząd koalicyjny – 'rząd utworzony w rezultacie porozumienia między kilkoma partiami politycznymi'

reprezentowanymi w parlamencie'

PSWP

„Dzisiaj wiemy na pewno, że koalicyjny rząd Platformy Obywatelskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego musi szybko załatać tę dziurę w drodze, aby Polska mogła wrócić na drogę mocnego, dynamicznie rozwijającego się kraju w Unii Europejskiej.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Poseł Zbigniew Chlebowski]
polityczny

kolaboracja

'w czasie drugiej wojny światowej: współpraca polityczna i gospodarcza z okupantem hitlerowskim; dawniej: każda współpraca'

SJP

1. 'współpraca z władzą nie popieraną przez większość społeczeństwa lub z władzą narzuconą siłą; współpraca z władzami okupacyjnymi, zwłaszcza okupantem, władzą niesuwerenną, narzuconą, totalitarną'

2. (daw.) 'współpraca z kimkolwiek'

PSWP

„Projekt ustawy wyklucza jednak przyznanie świadczenia substytucyjnego osobom, które w tym okresie czynnie wspierały totalitaryzm nazistowski lub komunistyczny, dopuszczając się m.in. takich działań, jak: kolaboracja z okupantami, służba w komunistycznym aparacie bezpieczeństwa, stosowanie represji.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 1 dzień, 30.06.2009, Poseł Waldemar Andzel]

historyczny, polityczny, (łac.)

kolaborować

'w czasie drugiej wojny światowej: współpracować politycznie i gospodarczo z okupantem hitlerowskim; dawniej: współpracować (w ogóle)'

SJP

'współpracować z władzą nie popieraną przez większość społeczeństwa, z wrogiem, z okupantem'

PSWP

'współpracować z opozycją w tajemnicy przed koalicjantem'

KK

„Nasza opcja nie będzie kolaborować i nie będzie brała pod stołem, u nas tego nie ma.” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 2 dzień, 26.04.2006, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Krzysztof Jurgiel]

historyczny, polityczny

kolegialnie

'w sposób kolegialny, zespołowo'

SJP

'w sposób zespołowy, zgodnie z oczekiwaniami całej lub większej części zbiorowości'

PSWP

„W tym kontekście na przykład zapisy art. 16 i całego rozdziału 5 mogą się okazać mało precyzyjne i niewystarczające. Czy one gwarantują możliwość rozliczenia stron w sytuacji zaprzestania realizacji wspólnego projektu, czy też otwierają drogę do tego, że ryzyko inwestycyjne na początku działalności asekuruje podmiot sektora finansów publicznych, a w sytuacji, kiedy spółka działająca na mocy tej ustawy uzyska stabilne przychody, nastąpi wyeliminowanie partnera publicznego, w którym decyzje, na przykład o dokapitalizowaniu spółki, podejmowane są kolegialnie i mogą stać się hamulcem rozwoju?” [6 kadencja, 27 posiedzenie, 1 dzień, 28.10.2008, Poseł Wiesław Janczyk]
polityczny

kolegialność

'zespołowa, zbiorowa forma działania (rządów, pracy, sądenia itp.)'

SJP

'zbiorowa oparta na grupowej aktywności forma podejmowania działań, decyzji, głównie w sprawach administracyjnych itp.'

PSWP

„Ponadto uważamy za konieczne, by wzmocnić kolegialność poprzez przyjęcie zasady, że to Prezydium Sejmu ustala porządek obrad.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 1 dzień, 05.11.2008, Poseł Wacław Martyniuk]
polityczny

kolegialny

'zbiorowy, oparty na współpracy grupy osób, zespołu'

SJP

'taki, który jest oparty na współpracy określonej grupy osób; będący wynikiem zespołowych działań, decyzji'
Organ kolegialny || Ciało kolegialne – 'zespół osób upoważnionych do podejmowania decyzji'

PSWP

„Ustawa z sierpnia 1996 r. powołała kolegialny organ pod nazwą Komitet Integracji Europejskiej, który przed członkostwem zajmował się sprawami koordynacji międzyresortowej, a także konsultacji międzyresortowych, z tym że był skonstruowany tak, że w jego skład wchodził członkowie Rady Ministrów - ale nie wszyscy, ustawa określała kto dokładnie, ministrowie, członkowie Rady Ministrów, można powiedzieć - którzy po konsultacjach następnie przechodzili z tym na poziom Rady Ministrów i tam były podejmowane decyzje.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Jan Borkowski]
polityczny, (łac.)

kolektywizacja

'nadawanie czemu formy kolektywnej, przekształcenie indywidualnych gospodarstw chłopskich w rolnicze spółdzielnie produkcyjne'

SJP

'forma organizacji produkcji rolnej charakteryzująca się przekształceniem mniejszych, prywatnych gospodarstw rolnych w duże, opierające się na uspołecznionych środkach produkcji spółdzielnie rolnicze; także: organizowanie systemu produkcji polegającego na wykorzystaniu uspołecznionych środków wytwórczości'

PSWP

'współpraca państw w ramach istniejących sojuszy, w celu poprawienia wzajemnego bezpieczeństwa'

KK

„Wreszcie, chciałbym powiedzieć, że realna polityka Sojuszu Północnoatlantyckiego to tworzenie pewnej siatki powiązań, które nawet na tym poziomie podczłonkowskim, jeśli można tak powiedzieć, wytwarzają różne formy współpracy i wzajemnej zależności, wzmacniają wspólne bezpieczeństwo zarówno z punktu widzenia członków sojuszu i stolic narodowych, takich jak Warszawa, jak i z punktu widzenia potencjalnych, ale w dalszej przyszłości, członków sojuszu. Nie dajemy oczywiście tym państwom gwarancji bezpieczeństwa, jako członkowie sojuszu, ale zapewniamy im pewną strukturę opieki, to, co niektórzy specjaliści i eksperci nazywają kolektywizacją procesu bezpieczeństwa w układzie euroatlantyckim.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Przemysław Grudziński]
polityczny, (ros. z łac.)

kolektywizować

'tworzyć formy kolektywnego, zbiorowego życia, uspołeczniać; organizować rolnicze spółdzielnie produkcyjne'

SJP

'organizować system zarządzania gospodarką opierający się na uspołecznionych, wspólnych środkach produkcji; także: tworzyć połączone, spółdzielcze gospodarstwa rolne; uspołeczniać gospodarkę wiejską'

PSWP

„Natomiast główny zarzut wobec ministra był taki, że nie chce nas słuchać; to było kierowane pod adresem także całej koalicji. Używając tej retoryki, której pan prezes

Kaczyński często używał, mówiąc, że dzieli kraj na AK i tę całą resztę, to ta cała reszta, kiedy rolnicy w starych czasach nie chcieli się kolektywizować, podpałała im stodoły za to, że nie chcieli słuchać jej zdania.” [6 kadencja, 44 posiedzenie, 2 dzień, 25.06.2009, Poseł Stanisław Żelichowski]
polityczny

kolonia

'terytorium będące własnością jakiegoś państwa' – 'zagraniczna posiadłość państwa, kraj podbity stanowiący dla państwa panującego teren ekspansji politycznej i eksploatacji gospodarczej'

SJP

'w czasach nowożytnych: obszar pozbawiony samodzielności politycznej i gospodarczej, najczęściej zamorski, wykorzystywany przez państwo rozwinięte jako źródło surowców i rynek zbytu towarów, a często też jako źródło taniej siły roboczej'

PSWP

„Jeszcze jak słyszę, kiedy pan Szczygiel mówi, że trzyma kciuki za to, że Amerykanom powodzi się w negocjacjach z Rosją w sprawie instalacji tarczy antyrakietowej w Polsce, to mnie jako Polakowi przechodzą ciarki po plecach, że w ten sposób mówi polityk polskiego rządu o tym, że Amerykanie negocjują z Rosjanami warunki instalacji tarczy antyatomowej w naszym kraju. Jaka to jest polityka? To jest kolonia po prostu.” [5 kadencja, 40 posiedzenie, 3 dzień, 26.04.2007, Poseł Zygmunt Wrzodak]
historyczny, polityczny, (fac.)

kolonializm

'polityka państw kapitalistycznych dążąca do podporządkowania sobie narodów w krajach położonych zazwyczaj na innym kontynencie, w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych i politycznych; system rządów wprowadzony w tych krajach, oparty na takiej polityce, sprzeczny z interesami ludności tubylczej'

SJP

'działania państw dobrze rozwiniętych gospodarczo i silnych militarnie, polegające na uzależnieniu od siebie terenów zagranicznych, krajów słabo rozwiniętych, o niskim poziomie cywilizacji, ale zasobnych w surowce lub ważnych ze względów strategicznych'

PSWP

'emigracja zarobkowa'

Kolonializm medyczny – 'emigracja zarobkowa lekarzy'

KK

„Natomiast spośród postawionych przez pozostałych posłów w trakcie dyskusji pytań chciałbym się skupić i doprecyzować pytania o emigrację zarobkową lub - jak to się mówi - drenaż mózgow czy kolonializm medyczny, który dotyczy coraz bardziej Polski.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 3 dzień, 24.03.2006, Poseł Przemysław Andrejuk]
polityczny, (fac.)

kolonialny

'związany z kolonią, pochodzący z kolonii, charakterystyczny dla kolonii – kraju pozbawionego samodzielności politycznej i gospodarczej, najczęściej zamorskiego, wykorzystywanego przez państwo rozwinięte jako źródło surowców i taniej siły roboczej oraz rynek zbytu towarów'

PSWP

„Sprawa kolonii dla Polski stała się sprawą oficjalną 28 lutego 1933 r., kiedy to Senat RP uchwalił rezolucję, w której wezwał rząd do ubiegania się o mandat kolonialny dla Polski.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 23.10.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny

komercjalizacja

(ekon.) 'oparcie czegoś na zasadach handlowych, przejście się duchem handlowym'

Komercjalizacja przedsiębiorstw państwowych – 'w ustroju kapitalistycznym wyodrębnienie przedsiębiorstw państwowych z ogólnej administracji

państwowej w celu usprawnienia ich działalności i podniesienia rentowności'

SJP

'podporządkowanie działalności prawom rynku, zasadom handlowym; dbanie o to, aby działalność danego przedsiębiorstwa, instytucji itp. przynosiła zysk'

PSWP

„Panie Ministrze! Chciałbym powtórzyć moje pytanie, bo myślę, że pan jednak nie zrozumiał jego kontekstu. Otóż ja rozróżniam, czym jest komercjalizacja i czym jest przedsiębiorstwo państwowe.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Poseł Andrzej Grzyb]

ekonomiczny, (fac.)

komisarz

'osoba powołana na stałe lub na jakiś okres do pełnienia specjalnych zadań'

PSWP

Komisarz unijny – 'członek Komisji Europejskiej'

KK

„Równocześnie trwają rozmowy z Komisją Europejską na temat ewentualnej zmiany rozporządzenia na takie, które byłoby korzystniejsze dla społeczeństw, zwłaszcza Polski i Ukrainy. W czasie ostatniej wizyty pan komisarz Barrot, komisarz unijny do spraw wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, wyraził zainteresowanie Komisji, poprosił o propozycje.” [6 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 18.09.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Piotr Stachańczyk]
polityczny, (fac.)

komisja

1. 'zespół osób powołanych (czasowo lub na stałe) do wykonywania określonych zadań, zwłaszcza do opracowania, dokładnego zbadania jakiejś sprawy, skontrolowania czyjejś działalności itp.; potocznie: posiedzenie, działalność takiego zespołu'

Komisja rewizyjna – 'organ powołany do kontroli finansowej zarządu w organizacjach społecznych, spółdzielniach, spółkach itp., wybierany spośród członków'

2. 'organ administracji państwowej na najwyższym szczeblu, zbliżony do ministerstwa, albo aparat wykonawczy organizacji międzynarodowych; w dawnej Polsce: ministerstwo'

SJP

1. 'grupa osób zobowiązana do wykonywania określonych zadań; zebranie tego zespołu'

Komisja ankietowa || Komisja śledcza – 'organ parlamentu powołany do przeprowadzenia dochodzenia w konkretnej sprawie i przedstawienia wyników na forum parlamentu'

Komisja nadzwyczajna – 'niestały organ sejmowy, którego zakres uprawnień i działań określa uchwała o powołaniu komisji nadzwyczajnych'

Komisja parlamentarna (sejmowa, senacka) – 'organ opiniujący projekty aktów normatywnych i wykonujący inne zadania zlecone przez parlament'

Komisja rewizyjna – 'grupa osób powołana do kontroli działalności jakiejś instytucji'

Komisje wyborcze – 'organy powoływane dla przeprowadzenia wyborów do parlamentu, organów samorządowych oraz prezydenta'

2. 'organ administracji państwowej, zbliżony rangą do ministerstwa'

(hist.) Komisja Edukacji Narodowej – 'państwowy zarząd oświaty, działający w Polsce w latach 1773-1794; pierwsza w Europie władza oświatowa o charakterze odrębnego ministerstwa, dbającego o nowoczesną organizację, metody i programy nauczania'

PSWP

Komisja Europejska – 'organ wykonawczy Unii Europejskiej niezależny od rządów państw członkowskich'

KK

„Pragnę zwrócić uwagę na pewien szczegół proceduralny. Otóż w przypadku dyskusji na temat

pomocy publicznej w Unii Europejskiej - a każde zwolnienie bądź obniżenie stawek podatkowych tak jest traktowane -Komisja Europejska ma pełną autonomię decyzyjną.” [5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jacek Dominik]
historyczny, polityczny, (łac.)

komitet

'grupa osób powołanych (czasowo lub na stałe) do wykonywania określonych zadań albo wybranych spośród większego zgromadzenia jako jeden organ kierowniczy, nadzorczy itp. o specjalnych pełnomocnictwach lub jako organ administracji państwowej na wysokim szczeblu'

SJP

1. 'grupa osób zobowiązanych do wykonywania określonych zadań lub obieralny organ kierowniczy stowarzyszenia, organizacji, partii itp.'

(polit.) Komitet Helsiński – 'ugrupowanie powołane w 1982 r. z inicjatywy obywatelskiej w celu kontrolowania stopnia przestrzegania praw człowieka i wolności obywatelskich przewidzianych w podpisanych przez Polskę umowach międzynarodowych'

2. 'organ administracji państwowej kierujący określoną dziedziną lub mający nad nią kontrolę'

(polit.) Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów – 'organ pomocniczy Rady Ministrów przygotowujący opinie, wnioski, oraz projekty uchwał dotyczących spraw gospodarczych'

(polit.) Komitet Integracji Europejskiej – 'centralny urząd w randze ministerstwa powołany w celu koordynacji działań zmierzających do uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej'

(polit.) Polski Komitet Normalizacyjny – 'państwowy urząd powołany w 1924 roku, w latach 1972-1979 działający jako Polski Komitet Normalizacji i Miar, a w latach 1979-1993 jako Polski Komitet Normalizacji, Miar i jakości, wskrzeszony w 1993 roku jako kolegialny organ opracowujący projekty Polskich Norm'

PSWP

„W związku z tym, że przedmiotem projektowanych w ustawie zmian są - stosownie do postanowień poszczególnych dyrektyw Unii Europejskiej - istotne kwestie związane z przeprowadzeniem oferty publicznej papierów wartościowych oraz z zasadami funkcjonowania spółek publicznych, jak również trybem sprawowania przez Komisję Nadzoru Finansowego nadzoru w powyższym zakresie, wydaje się, że ze względu na transparentność procesów z tym związanych należy jeszcze raz poddać analizie uwagi i wątpliwości zgłoszone m.in. przez Komitet Integracji Europejskiej.” [56 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 09.01.2008, Poseł Dariusz Kaczanowski]
historyczny, polityczny, (fr. z łac.)

komórka

'najniższa jednostka organizacyjna w przedsiębiorstwach, organizacjach politycznych i społecznych itp.; dział, oddział'

SJP

'podstawowa jednostka w strukturze organizacyjnej partii politycznych, związków zawodowych, przedsiębiorstw itp.'

PSWP

„Jako pierwsza komórka społeczeństwa rodzina ma prawo oczekiwać wszelkiej pomocy od państwa, aby móc wypełniać właściwą sobie misję.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 5 dzień, 18.10.2006, Poseł Anna Sobecka]
polityczny, socjologiczny

komunista

'zwolennik komunizmu; członek partii komunistycznej'

SJP

1. (polit.) 'członek organizacji, zwłaszcza partii, związanej z ruchem politycznym realizującym ideologię i formę rządów opierających się w programowym założeniu na formacjach społecznych, reprezentujących

robotników, kładących nacisk na zniesienie różnic klasowych i społecznych'

2. (polit., pot.) 'często z zabarwieniem emocjonalnym: członek partii lewicowej lub sympatyk tej partii, zwłaszcza w odniesieniu do sytuacji politycznej mającej miejsce w Polsce po II wojnie światowej'

PSWP

„Przy całym szacunku do takich ludzi jak Hedda Gaber, jak Zosia Jaroszewiczówna, jak Hanka Szapiro, użycie w tej debacie nad jedną z poprawek do budżetu, jako czegoś, co ma naznaczać negatywnie, zbitki komunisto-SLD, kiedy ja też siedzę na sali, panie Gosiewski (Poruszenie na sali) - z moją rodziną, moją biografią, moim działaniem i z pańską rodziną i pańskim działaniem - jest niestosowne.” [6 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 20.12.2007, Poseł Andrzej Celiński]
polityczny, (łac.)

komunistka

'zwolenniczka komunizmu; członkini partii komunistycznej'

SJP

1. (polit.) 'członkini organizacji, zwłaszcza partii, związanej z ruchem politycznym realizującym ideologię i formę rządów opierających się w programowym założeniu na formacjach społecznych, reprezentujących robotników, kładących nacisk na zniesienie różnic klasowych i społecznych; członkini organizacji komunistycznej'

2. (polit., pot.) 'często o zabarwieniu emocjonalnym: członkini partii lewicowej lub kobieta sympatyzująca z tymi partiami, zwłaszcza w odniesieniu do sytuacji politycznej mającej miejsce w Polsce po II wojnie światowej'

PSWP

„W rozmowie z niemiecką komunistką Klarą Zetkin przyznała: „Ta rewolucja, na którą liczyliśmy w Polsce, nie powiodła się. Robotnicy i chłopci powstali w obronie swojego wroga klasowego, musieliśmy zawrzeć pokój.”

[5 kadencja, 25 posiedzenie, 2 dzień, 21.09.2006, Poseł Stanisław Kalemba]
polityczny

komunistyczny

'odnoszący się do komunizmu lub komunistów, zgodny z zasadami komunizmu, wynikający z nich, oparty na wspólnotocie powszechnej'

SJP

1. (polit.) 'taki, który dotyczy komunizmu, ma związek z komunizmem – ideologią i doktryną społeczną, opierającą się na krytyce kapitalizmu, postulującą budowę społeczeństwa bezklasowego, zniesienie własności prywatnej, wspólnotę środków produkcji i równy podział wypracowanych dóbr'

2. (pot.) 'mający związek z całokształtem zjawisk opierających się na zasadzie rządów totalitarnych, mających swoją genezę w ZSRR (zwłaszcza w odniesieniu do sytuacji politycznej po II wojnie światowej)'

PSWP

„Tej polityki prorodzinnej brakowało, przede wszystkim stawiano na destrukcję rodziny z jej tradycyjnymi wartościami, kiedy wprowadzano system komunistyczny.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 5 dzień, 18.10.2006, Poseł Anna Pakuła-Sacharczuk]
polityczny, (łac.)

komunizm

'teoria ustroju społecznego, oparta na materialistycznym poglądzie na świat, głosząca uspołecznienie środków produkcji, zniesienie własności prywatnej i różnic klasowych oraz wyzysku człowieka przez człowieka; ustrój oparty na tych zasadach, będący wyższym od socjalizmu szczeblem rozwoju społeczeństwa następującym po kapitalizmie'

SJP

1. (polit.) 'ideologia i doktryna społeczna ogłoszona i proklamowana przez Karola Marksa i Fryderyka

Engelsa, przedstawiona w roku 1848 w programie (Manifeście komunistycznym) ruchu robotniczego, oparta na krytyce kapitalizmu, postulująca m.in. budowę społeczeństwa bezklasowego, zniesienia własności prywatnej, wspólnotę środków produkcji i równych podziałów razem wypracowanych dóbr'

2. 'ustrój polityczno-ekonomiczny uciekający się do zasad totalitarnych, mający swoją genezę w ZSRR, opierający się na całkowitym skupieniu władz w ramach jednej partii, wykorzystujący metody centralnego planowania i wspólną, znacjonalizowaną gospodarkę; system narzucony także innym krajom po II wojnie światowej w wyniku podziału i wpływów pomiędzy dwa mocarstwa: ZSRR i USA'

PSWP

„Powoli, ale systematycznie na miejsce monarchii wprowadzano komunizm, choć międzynarodową opinię publiczną zapewniano o demokratycznych intencjach.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 13.06.2008, Poseł Artur Górski]

ekonomiczny, polityczny, (łac.)

kondominium

(polit.) a) 'wspólne rządy dwóch lub kilku państw nad jakimś krajem'

b) 'terytorium podlegające wspólnej władzy dwóch lub kilku państw'

SJP

1. (polit.) 'wspólne rządy dwóch lub kilku państw nad jednym krajem'

2. 'terytorium znajdujące się pod takim panowaniem'

PSWP

„Bo nasz budżet jest pięć razy mniejszy od budżetów tych państw. I jeśli państwo podejmiecie decyzję o wejściu do strefy euro bez wyliczenia, bez przygotowania, jaki ma być kurs złotówki, jakie mają być zmiany w systemie podatkowym, to powodujecie, iż staniemy się w najbliższym czasie kondominium państw zachodnich.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2008, Poseł Arkadiusz Mularczyk]

polityczny, (łac.)

konfederacja

(polit.) 'związek państw suwerennych, utworzony dla realizacji pewnych wspólnych celów politycznych; przymierze sojusz, liga'

SJP

'związek utworzony przez organizacje lub partie polityczne w celu wspólnego działania dla osiągnięcia określonych celów'

PSWP

„Była taka konfederacja, która zebrała się w imię obrony wolności, tyle że szlacheckiej. I była to ta sama konfederacja, która się zebrała w roku 1792, broniąc prawa, bo jak wiadomo, przy uchwalaniu Konstytucji 3 maja troszeczkę rzeczywiście prawo nagięto. (Wesołość na sali) Była taka konfederacja w 1792 r., która posługiwała się tymi samymi kategoriami co Leszek Balcerowicz dzisiaj.” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2006, Poseł Jacek Kurski]

historyczny, polityczny, (łac.)

konfederacyjny

'taki, który dotyczy konfederacji, jest charakterystyczny dla konfederacji albo jest efektem konfederacji – luźnego związku kilku suwerennych państw'

PSWP

„W 1961 r. powstał konfederacyjny model integracji europejskiej, zwany także planem Foucheta.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 1 dzień, 25.06.2008, Poseł Artur Górski]

historyczny, polityczny

konferencja

'zebranie, posiedzenie grona osób, zwykle przedstawicieli rządów, organizacji społecznych, partyjnych, naukowych itp., w celu omówienia pewnych z góry wyznaczonych zagadnień; potocznie: narada

rozmowa'

SJP

'spotkanie grupy osób reprezentujących jakieś instytucje, organizacje, specjalności w celu przedyskutowania określonych wcześniej problemów, często też podjęcia uchwał'

(politolog.) Konferencja rozbrojeniowa – 'wielostronne forum negocjacji rozbrojeniowych działające w ramach ONZ, powstałe w 1959 roku'

PSWP

„Konferencja Rozbrojeniowa to ciało podległe Radzie Bezpieczeństwa, powołane przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych.” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 1 dzień, 25.04.2006, Poseł Jadwiga Zakrzewska]

polityczny (fr. z łac.)

kongres

1. 'zjazd międzynarodowy lub krajowy przedstawicieli nauk, polityki, dyplomacji'

2. Kongres 'w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i w większości państw Ameryki Południowej: organ władzy prawodawczej, złożony z izby deputowanych i senatu'

SJP

1. 'międzynarodowy lub krajowy zjazd przedstawicieli określonej dyscypliny naukowej, polityków, działaczy różnych organizacji itp. w celu przedyskutowania wcześniej ustalonych problemów'

2. 'najwyższy organ kolegialny w niektórych organizacjach społecznych'

3. (politolog.) 'dwuizbowy parlament w USA oraz w niektórych państwach Ameryki Łacińskiej'

PSWP

„Brak ratyfikacji oddala czas rozpoczęcia prac w terenie. Efekt jest taki, że amerykański Kongres o połowę obniżył przyszłoroczny budżet na tę inwestycję.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 07.11.2008, Poseł Aleksander Marek Szczygło]

polityczny, (łac.)

konkordat

'układ między państwem a papieżem regulujący prawne stanowisko Kościoła katolickiego w danym państwie'

SJP

(politolog.) 'dwustronna umowa zawarta między Stolicą Apostolską a danym państwem, która reguluje działalność Kościoła katolickiego oraz stosunki między władzą świecką i duchowną na terytorium tego państwa'

PSWP

„Chciałam tylko panu ministrowi zwrócić uwagę, że wnioskodawcy, działając w dobrej wierze, swoje szacunki finansowe oparli na uzgodnieniach, które wówczas były znane w ministerstwie, dlatego że wynikały z kwot przekazanych Rządowej Komisji Konkordatowej jeszcze w lipcu 2005 r., wtedy były takie szacunki.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Elżbieta Radziszewska]

polityczny, (łac.)

konkordatowy

(rzad.) 'taki, który dotyczy konkordatu'

PSWP

„Konkordat nie przewiduje udzielania pomocy finansowej żadnym innym szkołom wyższym, wyższym seminariom duchownym ani instytutom naukowo-badawczym Kościoła katolickiego. Wąska furka jest dla odrębnych wydziałów, ale i w tym zakresie zapis konkordatowy mówi zaledwie o tym, że państwo rozważy udzielanie pomocy finansowej.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Joanna Senyszyn]

polityczny

konsensualny

(praw.) 'stanowiący wynik zgodnych oświadczeń woli obu stron'

SJP

(polit.) 'taki, który dotyczy podejmowania decyzji w drodze negocjacji i konsultacji bez uciekania się do rywalizacji, decyzji represyjnych i głosowania'

PSWP

„Pan minister stwierdził, że mechanizm z Joaniny wzmacnia mechanizm konsensualny.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 06.07.2007, Poseł Marian Piłka] polityczny, prawniczy, (łac.)

konsensus || consensus

1. 'porozumienie będące efektem rozmów, negocjacji, dyskusji, wzajemnych ustępstw, sposób rozstrzygnięcia konfliktów, zwłaszcza politycznych i społecznych, bez zastosowania przemocy'

2. (polit.) 'sposób uprawiania polityki oparty na poszukiwaniu rozwiązań zadowalających wszystkich, których dotyczą skutki przyjętych ustaleń, polegający na podejmowaniu decyzji w drodze negocjacji i konsultacji, unikaniu zaś elementów rywalizacji, decyzji represyjnych i głosowania'

PSWP

„A zatem ja myślę, że jeśli będzie taka wola Wysokiej Izby, a sądzę, że będzie, bo wypowiedzi przedstawicieli klubów na to wskazują, że nad tym będziemy procedować, i jako reprezentant rządu będzie wyznaczony przedstawiciel ministra sprawiedliwości, to będziemy sprzyjać tym pracom, tak aby został osiągnięty dobry efekt, dobry konsensus, bo wszyscy chcemy jednego - również jestem posłem na Sejm - aby te standardy podwyższać.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 05.07.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Beata Kempa] polityczny, (łac.)

konserwatysta

1. 'człowiek o przekonaniach zachowawczych, liczący się przede wszystkim z tradycją, zwolennik tego, co stare, przeciwnik nowego'

2. 'człowiek stronnictwa lub partii zachowawczej, konserwatywnej; w *lm* zwykle: stronnictwo lub partia o zachowawczych, wstecznych poglądach politycznych'

SJP

1. 'osoba o przekonaniach konserwatywnych, przywiązania do tradycji, do istniejących instytucji i systemu wartości, wyrażająca niechętny lub wrogi stosunek do poważniejszych zmian, zwłaszcza społecznych i politycznych'

2. 'członek partii konserwatywnej lub stronnictwa konserwatywnego'

PSWP

„Poza tym przedstawiamy Bronisława Komorowskiego, bo też wydaje się, że czas jest taki, iż miejsce marszałka tej Izby, patrząc na poglądy, idee, które przyświecają większości tej Izby po ostatnich wyborach parlamentarnych, powinien zająć bez wątpienia człowiek o konserwatywnych poglądach na świat. Bronisław Komorowski to, by tak rzec, rasowy, konsekwentny konserwatysta, katolik z pięciorgiem dzieci.” [5 kadencja, 1 posiedzenie, 2 dzień, 26.10.2005, Poseł Jan Rokita] polityczny, (łac.)

konserwatywnie

'w sposób charakteryzujący się przywiązaniem do tradycji, do istniejących instytucji i systemu wartości, wyrażając niechętny lub wrogi stosunek do zmian i nowości'

PSWP

„Zdecydowaliśmy się to dość konserwatywnie umieścić na poziomie 20% m.in. w celu zapewnienia interesów akcjonariuszy mniejszościowych, bo właśnie w ich interesie bardzo często przeprowadzane są programy motywacyjne czy programy pracownicze nabywania akcji, jak również w celu umożliwienia spółce ochrony kursu akcji, lepszego jego wyważenia. W związku z tym nie można mówić o tym, że interes akcjonariuszy mniejszościowych został w jakiś sposób naruszony. Jeżeli chodzi zaś o dodatkową ochronę, która im przysługuje, to przecież cały czas mają możliwość zaskarżenia uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Łukasz Rędziński]

polityczny

konserwatywny

1. 'przywiązany do tradycji, do tego, co dawne, lub do istniejącego stanu rzeczy, przeciwstawiający się reformom politycznym, temu, co nowe, postępowe, mający zachowawczy program działania; należący do partii zachowawczej'

2. 'nie wykazujący tendencji do szybkich zmian'

SJP

1. 'taki, który przywiązany jest do tradycji, do istniejących instytucji i systemu wartości; wyrażający niechętny lub wrogi stosunek do poważniejszych zmian; nie zawierający nowości'

2. 'taki, który dotyczy konserwatywności – ideologii społeczno-politycznej lub kierunku politycznego; także: należący, odnoszący się do partii, stronnictwa konserwatywnego'

PSWP

„Może ten Kubuś Puchatek to nazbyt konserwatywny miś, może on się źle odżywia?” [6 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 17.09.2008, Poseł Stanisław Pięta]

polityczny, (łac.)

konserwatywny

'zachowawczy, konserwatywny pogląd na świat, przywiązanie do tego, co dawne, niechętny lub wrogi stosunek do wszelkich zmian i postępu; zachowawczość'

SJP

'postawa społeczno-polityczna charakteryzująca się przywiązaniem do tradycji, do istniejących instytucji i systemu wartości; niechętny lub wrogi stosunek do zmian, zwłaszcza społecznych i politycznych'

PSWP

„Walczył o równe prawa dla kobiet, Żydów, zwalczał konserwatywny, wsteczny i klerykalizm. Jego dorobek artystyczny szczegółowo omówił mój przedmówca, poseł sprawozdawca.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 12.06.2008, Poseł Monika Wielichowska]

polityczny, (łac.)

konstytucja

'ustawa podstawowa, zawierająca przepisy o ustroju państwa, władz naczelnych, określających prawa i obowiązki obywateli'

SJP

'ustawa zasadnicza wyposażona w najwyższą moc prawną, regulująca podstawy ustroju państwa, określająca zasady organizacji i powoływania najwyższych ogniw aparatu państwowego oraz normująca podstawowe prawa i obowiązki obywateli'

PSWP

„Poseł sprawozdawca mówił już o tym, że trybunał rozstrzygnie problem konstytucyjności i wtedy będziemy mieli pewność co do tego, czy te przepisy są zgodne z konstytucją.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2009, Poseł Andrzej Mikołaj Dera] polityczny, (łac.)

konstytucjonalista

(polit.) 'zwolennik monarchii konstytucyjnej'

SJP

(polit.) 'zwolennik monarchii konstytucyjnej; wyznawca konstytucjonalizmu w polityce'

PSWP

„Jak podkreśla znany uczyony, konstytucjonalista, prof. Piotr Winczorek, prokuratura powinna być oddzielona od rządu, bo każdy minister sprawiedliwości jest nie tylko politykiem, ale także reprezentantem swojej partii.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 26.06.2008, Poseł Bożena Szydłowska]

polityczny, (łac.)

konstytucyjnie

'w sposób zgodny z konstytucją; odnosząc się do konstytucji – ustawy zasadniczej określającej ustrój społeczny i polityczny państwa'

PSWP

„Przede wszystkim chcę stwierdzić, że dobrze się stało, iż podczas nieformalnych konsultacji zamiast międzyklubowej debaty przyjęto formułę pytań do kandydatów, oczywiście pytań w liczbie ograniczonej, w ramach rozsądku, gdyż marszałek ma pozycję konstytucyjnie i regulaminowo wyróżnioną i - nie sam, ale w sposób niesłychanie istotny - kształtuje prace Wysokiej Izby. Stąd przesłuchanie kandydata na marszałka, zadanie mu pytań jest dobrym prawem nie tylko klubów, ale i posłów, bo funkcjonowanie, działanie marszałka dotyczy klubów, ale też dotyczy poszczególnych żywych ludzi, żywych parlamentarzystów.” [5 kadencja, 40 posiedzenie, 4 dzień, 27.04.2007, Poseł Ludwik Dorn]
polityczny

konstytucyjność

'zgodność z konstytucją; bycie konstytucyjnym'
PSWP

„Należy powiedzieć o jednym: Istnieje zawsze duże zagrożenie, że konstytucyjność tej ustawy sprawdzi samorząd komorniczy, i wtedy dopiero będziemy mogli się przekonać w sposób ostateczny, czy ta ustawa, ale już obowiązująca i wprowadzona w życie, jest zgodna z konstytucją.” [5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Poseł Stanisław Marcin Chmielewski]
polityczny

konstytucyjny

'dotyczy konstytucji jako ustawy, która określa ustrój państwa i społeczeństwa'

SJP

'taki, który dotyczy konstytucji, związany jest z ustawą zasadniczą określającą ustrój społeczny i polityczny danego państwa'

(polit.) Trybunał Konstytucyjny – 'organ sądowy powołany do rozstrzygnięcia sporów dotyczących działania organów państwowych, w szczególności do badania zgodności ustaw z konstytucją'

PSWP

„W trakcie prac legislacyjnych nad zmianą procedury karnej uznaną następnie przez Trybunał Konstytucyjny za sprzeczną z konstytucją wskazywano na stanowisko Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, w którym członkowie Rady stosując dynamiczną i prowsólnotową wykładnię polskiej ustawy zasadniczej przychyliłi się do poglądu, że przekazanie obywatela polskiego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania nie jest ekstradycją w rozumieniu art. 55 ust. 1 konstytucji i jest dopuszczalne w polskim porządku konstytucyjnym.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 21.06.2006, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Robert Draba]
polityczny

konsul

1. 'przedstawiciel jednego państwa na obszarze drugiego, reprezentujący interesy gospodarcze swego kraju i sprawujący opiekę nad współobywatelami przebywającymi w danym państwie'

2. (daw.) 'członek rady miejskiej, rajca'

SJP

'stały przedstawiciel obcego państwa powoływany w celu ochrony interesów państwa wysyłającego i jego obywateli w dziedzinie spraw gospodarczych, administracyjnych, prawnych, żeglugi handlowej, morskiej i powietrznej, popierania skutków gospodarczych, kulturalnych i naukowych między państwem wysyłającym a przyjmującym'

PSWP

„Na przykład wprowadzono odstępstwo od zasady wyrażania zgody przez oboje rodziców na wydanie dokumentu paszportowego dla małoletniego, gdy wydającym dokument jako organ jest konsul za granicą, w sytuacji oczywiście gdy przemawia za tym dobro małoletniego.” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 1 dzień, 12.07.2006, Poseł Ireneusz Raś]
polityczny, (fac.)

konsularny

'taki, który dotyczy konsula, związany jest z konsulem, jest charakterystyczny dla stałego przedstawiciela obcego państwa za granicą lub dotyczy konsulatu – placówki, na czele której stoi konsul'

PSWP

„Uważamy jednak, że wspomniane zjawiska mające miejsce w polskich konsulatach mają w dużej części charakter przejściowy i systematycznie wraz z nabywaniem doświadczenia zarówno przez osoby starające się o wizę, jak i przez personel konsularny ulegną ograniczeniu.” [6 kadencja, 7 posiedzenie, 2 dzień, 23.01.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Piotr Stachańczyk]
polityczny, (fac.)

konsulat

'urzędowa placówka konsula (w zn. 1) przez niego kierowana; lokal tej placówki'

SJP

'placówka konsularna ustanowiona na terytorium obcego państwa podległa konsulowi, reprezentująca interesy własnego państwa i jego obywateli; także: budynek lub lokal tej placówki'

PSWP

„W wielu wypadkach biorą oni pożyczki na to, żeby wyjechać do pracy, i wracają z niczym, czyli są w jeszcze gorszej sytuacji. Zwracam się do pani minister. Tak samo ambasada w Berlinie, tak samo konsulat w Barcelonie - z działaniami jest tam naprawdę bardzo ciężko, w ogóle nie reagują na to, co obywatele im zgłaszają.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Adam Ołdakowski]
polityczny, (fac.)

kontradyktoryjność

(praw.) 'bycie kontradyktoryjnym – takim, który polega na przeciwstawności wypowiedzi; możliwość wypowiedzenia się obu stron sporu'

PSWP

„Miejsce Najwyższej Izby Kontroli jako naczelnego organu kontroli państwowej wynika z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i uchwalonej w 1994 r. ustawy o NIK. Obowiązujący dziś model kontroli państwowej zapewniający kontradyktoryjność w postępowaniu kontrolnym sytuuje NIK w relacji do Sejmu i obywateli jako organ, który ma dostarczać parlamentowi i społeczeństwu rzetelnych informacji o stanie państwa w kontrolowanych obszarach jego aktywności.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 22.07.2008, Prezes Najwyższej Izby Kontroli Jacek Jezierski]
prawniczy

kontradyktoryjny

(praw.) 'taki, który polega na przeciwstawności wypowiedzi; dający możliwość wypowiedzenia się obu stronom sporu'

PSWP

„Chciałbym przypomnieć, że we wprowadzeniu pana ministra spraw zagranicznych wyraźnie zostało podkreślone, iż traktat z Lizbony stanowi dokładnie ten element przekształcenia czy umocnienia Unii Europejskiej jako organizacji międzynarodowej, czyli właśnie kontradyktoryjny do postaci państwa czy typów państwowych, czy super państw, które w debacie europejskiej w ostatnich latach występowały, zwłaszcza w postaci tzw. teorii federalistycznych. Ta decyzja powoduje, iż Unia Europejska nie może stać się państwem, ponieważ właśnie cechą państw jest posiadanie podmiotowości prawnomiędzynarodowej, ale nie osobowości prawnej w sensie prawa publicznego.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Andrzej Kremer]
prawniczy, (fac.)

kontrasygnata

'podpisanie aktu urzędowego głowy państwa przez premiera lub ministra, oznaczające, że kontrasygnujący

bierze na siebie za ten akt całkowitą odpowiedzialność prawną i polityczną, która nie spada wobec tego na głowę państwa'
SJP

'współpodpisanie dokumentu, wymóg konstytucyjny posiadania urzędowego aktu głowy państwa (monarchy, prezydenta) przez premiera, właściwego (ze względu na treść) ministra lub łącznie, by akt ten stał się prawomocny'
PSWP

„Czy istnieje do postanowienia prezydenta kontrasygnata premiera, poprzedzona uchwałą rządu, określająca wysokość nakładów i uruchomienie rezerwy celowej Rady Ministrów?” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 2 dzień, 21.09.2006, Poseł Paweł Graś]
polityczny, prawniczy, (łac.)

kontrasygnować

'kłaść drugi podpis wymagany dla ważności dokumentu już przez kogoś podpisanego'
SJP

'składać pod dokumentem drugi podpis, by dokument ten uczynić prawomocnym'
PSWP

„Pierwszy musi kontrasygnować pomysły drugiego.”
[6 kadencja, 54 posiedzenie, 1 dzień, 17.11.2009, Poseł Andrzej Pałysz]
prawniczy

kontrwywiad

'agentura wojskowa mająca na celu śledzenie i zwalczanie wywiadu państwa obcych; akcja przeciwszpiegowska'
SJP

(polit.) 'instytucja zwalczająca szpiegostwo, akcje sabotażowe i dywersyjne prowadzone przez obcy wywiad'
PSWP

„Pan pułkownik i mecenas Wojciech Brochwicz był zastępcą szefa kontrwywiadu Urzędu Ochrony Państwa, następnie był zastępcą komendanta głównego Straży Granicznej i był wiceministrem spraw wewnętrznych.”
[6 kadencja, 16 posiedzenie, 1 dzień, 28.05.2008, Poseł Ludwik Dorn]
polityczny

kontrybucja

'danina pieniężna jednorazowa, nakładana jako kara, lub stała, mająca charakter podatku na rzecz własnego lub okupowanego państwa; dawniej również przymusowe świadczenia w pieniądzu, żywności itp., pobierane przez wojsko; okup, haracz'
SJP

1. (polit.) 'mająca charakter represji danina pieniężna, jednorazowa lub stała, na rzecz okupanta, płacona przez ludność terytorium podbitego'

2. (polit.) 'danina pieniężna wypłacana na mocy traktatu pokojowego państwu zwycięskiemu przez państwo pokonane'
PSWP

'podatek wynikający z traktatów, porozumień, unii zawartych między współuczestniczącymi w nich państwami'
KK

„Pan poseł Stuligrosz pytał, z jakiego przepisu wynika 3-procentowa kontrybucja do Unii Europejskiej.”
[5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej Marek Zająkafa]
ekonomiczny, (łac.)

kontrybucyjny

1. (polit.) 'taki, który związany jest z mającą charakter represji daniną pieniężną, jednorazową lub stałą, płaconą na rzecz okupanta przez ludność terytorium podbitego'

2. (polit.) 'taki który związany jest z daniną wypłacaną na mocy traktatu pokojowego państwu zwycięskiemu przez państwo pokonane'

PSWP

„Dodatkowy fundusz gromadzi środki z dwóch źródeł - z wkładów wnoszonych przez podmioty importujące ropę znajdujące się na terenie państw ratyfikujących ten protokół, które otrzymały olej kontrybucyjny w ilości przekraczającej 150 tys. ton rocznie, i wpłat, których dokonuje skarb państwa.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 1 dzień, 25.06.2008, Poseł Gabriela]

kontyngent

1. 'obowiązkowa, określona umową lub nakazem ilość świadczeń w naturze dokonywanych przez ludność na rzecz państwa, gminy itp. (rzadziej świadczenia ze strony urzędów); obowiązkowa, określona liczba ludzi dostarczanych do wojska, pracy itp.'

2. 'określona ilość, liczba czego; wkład zasobów'

SJP

1. (polit.) 'odział wojska skierowany do wykonania jakiegoś zadania specjalnego, zwłaszcza poza granicami kraju, w służbie międzynarodowej'

2. (polit.) 'obowiązkowe, wynikające z umowy lub nakazu świadczenia w naturze na rzecz państwa, społeczności; także: obowiązkowa liczba ludzi dostarczona do wojska, do pracy'

PSWP

„Realizując tę dziwaczną i nierealistyczną teorię, rząd Prawa i Sprawiedliwości wzmocnił satelicką politykę Polski wobec Stanów Zjednoczonych, akceptując praktycznie tarczę antyrakietową, przedłużając misję wojsk polskich w Iraku, z którego to Iraku dopiero teraz się wycofujemy, i zwiększając kontyngent oraz zmieniając charakter naszej misji w Afganistanie.”
[6 kadencja, 15 posiedzenie, 1 dzień, 07.05.2008, Poseł Marek Borowski]
polityczny, (łac.)

konwencja

'umowa międzynarodowa dotycząca spraw politycznych, gospodarczych itp.'

SJP

(polit.) 'umowa międzynarodowa dotycząca polityki, ekonomii'

(polit.) Konwencja Praw Dziecka – 'międzynarodowe porozumienie przyjęte w roku 1989 przez Zgromadzenie Ogólne ONZ zawierające komplet praw dziecka'
PSWP

„Pomimo że ratyfikowana przez Polskę 30 września 1991 r. Konwencja Praw Dziecka deklaruje jego ochronę prawną zarówno przed urodzeniem, jak i po urodzeniu, to prawo to w mojej ocenie nie jest dostatecznie przestrzegane, szczególnie w okresie prenatalnym.”
[5 kadencja, 38 posiedzenie, 1 dzień, 28.03.2007, Poseł Marek Polak]

polityczny, (łac.)

konwent

'zgromadzenie zakonne; zakon, klasztor, zakonnicy klasztoru'

Konwent Seniorów – 'rada starszych w parlamencie, zgromadzenie, złożone z przedstawicieli parlamentarnych partii politycznych'

SJP

(polit.) 'zebranie, zgromadzenie polityków, członków partii'

Konwent Seniorów – 'organ doradczy w parlamencie, składający się z członków Prezydium Sejmu i przedstawicieli klubów poselskich'

PSWP

„Tylko że państwo wymyśliście inną metodę, zakładającą, że zgłasza się wniosek o przerwę po to, żeby uniemożliwić prace parlamentu i żądać od marszałka, żeby zwołał jeszcze raz Konwent Seniorów, który 15 minut wcześniej rozstrzygał dane kwestie.”
[6 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 03.12.2008, Marszałek Bronisław Komorowski]

polityczny, (łac.)

konwentowy

(polit.) 'taki, który pozostaje w związku z zebraniem,

zgromadzeniem polityków, członków partii'
PSWP
„Czas konwentowy, tak? To trzeba będzie 20 minut, jak sądzę.” [5 kadencja, 38 posiedzenie, 3 dzień, 30.03.2007, marszałek Sejmu Marek]
polityczny

konwergencja

'zbieżność, tworzenie się jakichś zbieżności'
SJP
(polit.) 'teza o stopniowym upodobaniu się systemu kapitalistycznego i socjalistycznego i tworzeniu się trzeciej, pośredniej formacji społecznej'
PSWP
„Konwergencja to inaczej zbieżność, upodabnianie się różnych obiektów, w tym także krajów.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Gabriela Masłowska]
polityczny, (fac.)

korporacjonizm

'doktryna społeczno-polityczna oparta na zasadzie, że podstawą państwa winny być przymusowe korporacje zawodowe zrzeszające zarówno robotników, jak pracodawców'
SJP
1. (polit.) 'doktryna społeczno-ekonomiczna oparta na twierdzeniu, iż funkcjonowanie państwa powinno się opierać na korporacjach zawodowych zrzeszających pracodawców i pracobiorców'
2. (polit.) 'pogląd, według którego człowiek realizuje się politycznie w sferze zawodowej, np. jako prawnik, inżynier, naukowiec'
PSWP
„Polski system sprawiedliwości, panie ministże, jest systemem złym (Dzwonek), zżera go korporacjonizm, potężne systemy.” [6 kadencja, 34 posiedzenie, 2 dzień, 22.01.2009, Poseł Marzena Dorota Wróbel]
polityczny

korpus

(wojsk.) 'jednostka operacyjna wojska składająca się zwykle z dwu do trzech dywizji' (polit.) Korpus dyplomatyczny – 'ogół przedstawicieli państw obcych, akredytowanych przy rządzie jakiegoś kraju'
SJP
'zespół specjalistów, dyplomatów, działaczy politycznych itp., zajmujący się określoną dziedziną działalności profesjonalnej lub charytatywnej'
(polit.) Korpus dyplomatyczny – 'ogół przedstawicieli obcych państw, korzystających z przywilejów i immunitetów w danym państwie; personel dyplomatyczny i wszyscy członkowie obcych misji dyplomatycznych'
PSWP
„Sprawa MSZ jako jednego z ministerstw. Osoby tam pracujące to profesjonalny aparat urzędniczy i korpus dyplomatyczny, oczywiście na podstawie specjalnych przepisów prawa, jednak z drugiej strony wydawałoby się, że miały to być jednorodny aparat służący państwu, a ciągle widzimy, że istnieją tam różne grupy interesów.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Andrzej Grzyb]
polityczny, (fac.)

kosmopolityzm

'postawa polegająca na afirmowaniu swej wspólnoty z całym światem, połączona z biernością wobec własnego środowiska narodowego i niepoczuciem się do współodpowiedzialności za jego losy; obywatelstwo świata'
SJP
'zespół poglądów, przekonań i postaw społeczno-politycznych, według których zasady organizacji państwa czy narodów są przestarzałe, więzi historyczne i narodowe nie mają wartości, ponieważ ojczyzną człowieka jest cały świat'
PSWP
„Jakim prawem najwyższa władza pieniężna w Polsce,

której zadaniem jest chronić walutę narodową, dbać o jej wartość, podjada do jej likwidacji, sączy kosmopolityzm, a więc działa wbrew interesom narodowym za pieniądze publiczne, wykorzystując publiczne media?” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Gabriela Masłowska]
polityczny, (gr.)

krach

1. 'ostre przesilenie ekonomiczne, nagły rozkład, upadek firmy, organizacji przemysłowo-handlowej jako wynik kryzysów kapitalistycznych; kryzys, bankructwo, upadek'
2. 'załamanie się, niepowodzenie jakiegoś przedsięwzięcia'
SJP
1. 'ostry gwałtowny spadek zysków, powodujący ogromne straty finansowe; nagły spadek indeksów giełdowych i cen akcji; katastrofa ekonomiczna, gospodarcza, finansowa'
2. 'niespodziewane załamanie się planów, przedsięwzięcia: klęska'
PSWP
„Przerzucenie finansowania na samorząd powiatowy spowodowałoby krach publicznych służb zatrudnienia.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 1 dzień, 04.07.2007, Poseł Sprawozdawca Stanisław Szwed]
ekonomiczny, (niem.)

kraj

'obszar zamieszkały, stanowiący zazwyczaj samodzielną całość państwową; państwo, ojczyzna'
SJP
'obszar geopolityczny, wyznaczony przez granice, stanowiący zazwyczaj całość państwową'
PSWP
„Wiem, że wielu jest przeciwników integracji. Doceniam ich troskę o zachowanie kulturalnej i religijnej tożsamości naszego narodu. Podzielam ich niepokoję związane z gospodarczym układem sił, w którym Polska, po latach rabunkowej gospodarki minionego systemu, jawi się jako kraj o dużych możliwościach, ale też o niewielkich środkach.” [6 kadencja, 12 posiedzenie, 1 dzień, 01.04.2008, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Lech Kaczyński]
polityczny

krajowy

'taki, który dotyczy kraju, obejmuje cały kraj, pochodzi z kraju, jest charakterystyczny dla kraju – zamieszkiwanego obszaru, będącego zazwyczaj także całością państwową'
PSWP
„W przepisach unijnych również jest powiedziane, że nadzór w zakresie ochrony danych osobowych nad systemem SIS ma sprawować krajowy organ nadzorujący dane osobowe - w naszym przypadku jest to GIODO - zaś w pozostałym zakresie ma to być wykonywane przez tzw. biuro NSIS.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Grzegorz Bliźniuk]
polityczny

kredyt

(ekon.) 'w państwie socjalistycznym: planowa forma gospodarki pieniężnej państwa, polegająca na gromadzeniu wolnych czasowo środków pieniężnych i rozdzieleniu tych środków pieniężnych w formie pożyczek na sfinansowanie określonych zadań produkcyjnych; w gospodarce kapitalistycznej: pożyczka pieniędzy lub towarów jako kapitału pod warunkiem zwrotu po pewnym czasie ekwiwalentu tej sumy z procentem'
SJP
'świadczenie przez jedną ze stron na rzecz drugiej strony określonej wartości w pieniądzu lub towarze na warunkach zwrotu równowartości w późniejszym terminie, które zwykle wiąże się z wynagrodzeniem wierzyciela w postaci procentu'
PSWP

„Źródłem wzrostu inwestycji w naszym kraju winien być kredyt bankowy i banki, szczególnie banki zagraniczne, nie powinny proponować polskim instytucjom niekorzystnych dla nich opcji walutowych, a kredyt bankowy na realizację zadań związanych z działalnością inwestycyjną.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2009, Poseł Stanisław Stec] ekonomiczny, (łac.)

kryzys

'niekorzystny okres, moment o przełomowym charakterze'

(politolog.) Kryzys polityczny – 'załamanie się realizacji określonej polityki i utrata przez grupę rządzącą przyzwolenia społecznego'

(politolog.) Kryzys rządowy – 'upadek rządu w wyniku udzielenia mu przez parlament wotum nieufności'

(politolog.) Kryzys parlamentarny – 'utrata poparcia i zaufania przez partię lub koalicję rządzącą, co prowadzi do konieczności rozpisania nowych wyborów'

PSWP

Kryzys ekonomiczny – 'załamanie się gospodarki, upadek ekonomiczny'

KK

„Chcę powiedzieć, że 3-krotnie spotykałem się z ministrem Rosji Gordiejewem w związku z otwarciem, odblokowaniem rynku rosyjskiego. Ostatni raz na targach Polagra w Poznaniu. Z ministrem Ukrainy - 2-krotnie, gdyż nie przyjechał na targi Polagra, dlatego że wiemy, co się dzieje na Ukrainie, mamy kryzys polityczny.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 4 dzień, 10.10.2008, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marek Sawicki]

ekonomiczny, polityczny, (gr.)

kryzysowy

'taki, który jest charakterystyczny dla kryzysu, jest

związany z kryzysem – niekorzystnym okresem (momentem) o charakterze przełomowym'

PSWP

„Jeżeli wybuchłaby jakaś epidemia, to przy urzędzie wojewody jest zespół kryzysowy, który w każdej chwili może przekształcić każdy szpital w oddział zakaźny, jeśli będzie taka potrzeba związana z zagrożeniem epidemiologicznym.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2008, Poseł Aleksander Sopiński]

ekonomiczny, polityczny

kultura

'całokształt materialnego i duchowego dorobku ludzkości, wytworzonego w ogólnym rozwoju historycznym lub w jego określonej epoce'

SJP

'określony poziom sprawności, doskonałości w opanowaniu jakiejś specjalności; wysoki poziom rozwoju, zwłaszcza intelektualnego i moralnego'

(politolog.) Kultura polityczna – 'warstwa kultury odnosząca się do polityki rozumianej jako ogół materialnych i niematerialnych wytworów społeczeństwa, obejmujących wzorce postępowania politycznego, symbole polityczne, wartości, postawy polityczne, także instytucje polityczne'

PSWP

„Czytelny i przejrzysty regulamin, wysoka kultura polityczna posłów, przestrzeganie, ale i nie nadużywanie dobrych zwyczajów parlamentarnych, sumienna, zdyscyplinowana praca posłów to jedyna droga do poprawy wizerunku Sejmu i posłów w oczach opinii publicznej.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 1 dzień, 05.11.2008, Poseł Sprawozdawca Jerzy Budnik]

kulturowy, polityczny

L

laicyzacja

'nadanie charakteru świeckiego, usunięcie wpływu albo władzy duchowieństwa; zeświecczenie'

SJP

'uniezależnianie od wpływu Kościoła jako instytucji, związku wyznaniowego na dziedzinie życia społecznego, jak polityka, nauka, kultura, oświata, wychowanie, bez odrzucenia wartości etycznych religii'

PSWP

„Zgadzam się z tym, że występuje coś takiego, jak laicyzacja naszego życia.” [6 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 19.09.2008, Przedstawiciel Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Jerzy Kropiwnicki]

polityczny, socjologiczny, (fr. z łac. z gr.)

land

(polit.) 'kraj związkowy wchodzący w skład Republiki Federalnej Niemiec'

PSWP

„Unia Europejska jednoznacznie w jednym z rozporządzeń mówi, że dopłaty bezpośrednie mogą być wypłacane po 1 grudnia. Nie jest to żadna satysfakcja, ale bardzo uczciwie powiem, że w niektórych krajach Unii Europejskiej zdarza się np. tak, jak w jednym z landów niemieckich, gdzie jest raptem 5 tys. gospodarstw, czyli tyle, dla ilu u nas w ciągu kilku godzin, w ciągu dnia są realizowane dopłaty i ten land nie był przygotowany do zrealizowania dopłat od 1 grudnia, realizuje je od 1 lutego” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 3 dzień, 10.03.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jan Krzysztof Ardanowski]

polityczny

laska

'pręt drewniany lub metalowy, na końcu zagięty lub zakończony ozdobną rączką, służący do podpierania się; dawniej symbol niektórych godności i dostojęństw (szczególnie marszałka sejmku)'

(przen.) 'władza, kierownictwo, godność, urząd, szczególnie marszałka sejmku'

SJP

'pręt drewniany lub metalowy, na końcu zagięty albo zakończony ozdobną rączką, służący zwykle do podpierania się; dawniej (obecnie rzadziej) symbol niektórych godności i dostojęństw; symboliczne znaczenie władzy i zwierzchnictwa'

(przen.) Laska marszałkowska – a) 'stanowisko, urząd, godność marszałka sejmku'; b) 'kancelaria, biuro marszałka sejmku'

Zgłosić, złożyć, podać projekt do laski marszałkowskiej – 'przedstawić jakiś projekt (np. nowelizację ustawy) marszałkowi sejmku'

PSWP

„Zamykam posiedzenie. (Wicemarszałek trzykrotnie uderza laską marszałkowską) (Koniec posiedzenia o godz. 13 min 51)” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 3 dzień, 03.12.2009, Wicemarszałek Stefan Niesiołowski]

polityczny

legalizacja

'urzędowe stwierdzenie wiarygodności, uwierzytelnienie; nadanie mocy prawnej, zatwierdzenie, uznanie za zgodne z prawem'

SJP

1. 'uznanie czegoś za zgodne z prawem, nadanie mocy prawnej'

2. 'urzędowe stwierdzenie zgodności z obowiązującą

normą'

PSWP

„Z praktyki wiemy o tym, że w przypadku dużych producentów, gdzie sieci przesyłowe mają duże gabaryty, duże przekroje, legalizacja zamontowanych tam urządzeń pomiarowych - urządzeń wymagających legalizacji - byłaby bardzo droga, bardzo kosztowna.”

[5 kadencja, 29 posiedzenie, 1 dzień, 05.12.2006, Poseł Andrzej Markowiak]

polityczny, prawniczy, (fr. z łac.)

legalizacyjny

'taki, który związany jest z legalizacją, dotyczy legalizacji – uznania czegoś za zgodne z prawem lub obowiązującą

normą'

PSWP

„Dlatego zaproponowano dodanie w art. 163 ust 5, na mocy którego nastąpi zwolnienie od akcyzy sprzedaży lub oferowania na sprzedaż po dniu 30 czerwca 2009 r. wyrobów tytoniowych oznaczonych dotychczasowymi znakami akcyzy oraz jednocześnie nowymi legalizującymi znakami akcyzy, jeżeli odpłatność nie przekroczy kwoty równej sumie maksymalnej ceny detalicznej i kwoty 1,30 zł, która stanowi równowartość należności za legalizacyjny znak akcyzy.” [6 kadencja, 41 posiedzenie, 1 dzień, 06.05.2009, Poseł Andrzej Szlachta]

polityczny, prawniczy

legalizować

'nadawać moc prawną, zatwierdzać; uznawać za ważne, zgodne z prawem; uwierzytelniać, uprawomocniać'

SJP

'nadać moc prawną, uznawać coś za zgodne z prawem'

PSWP

„Nie sądziłem, że doczekam takiej chwili, kiedy poważni europejscy politycy będą nawoływali do tego, żeby legalizować pedofilię, będą tworzyli partie o takim charakterze, a jednocześnie będą domagali się, lobbowali i przeprowadzali rezolucje, w których nas, Polaków strzegących tych wartości, wartości o charakterze uniwersalnym, będą wytykali palcem, że u nas jest nietolerancja.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Zbigniew Girzyński]

prawniczy

legalnie

'zgodnie z prawem, na mocy prawa'

PSWP

„Socjaldemokracja Polska od razu poparła propozycję, które ogłosił premier, zmierzające do tego, aby wyeliminować tego typu hazard, aby pobierać także opłaty, aby również nasilić kontrole związane z funkcjonowaniem instytucji, które legalnie uprawiają hazard, bądź też osób, które czynią to nielegalnie.”

[6 kadencja, 54 posiedzenie, 3 dzień, 19.11.2009, Poseł Marek Borowski]

prawniczy

legalność

'zgodność jakiegoś działania z obowiązującym prawem; uznanie przez prawo'

PSWP

„Projekt ustawy przewiduje, że po roku 2011 rejestracja zamieszkania będzie zniesiona. W dalszym ciągu cudzoziemcy spoza Unii Europejskiej będą jednak zobowiązani do rejestracji miejsca zamieszkania na podstawie dokumentów potwierdzających legalność pobytu w Polsce.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień,

16.12.2008, Poseł Wiesław Woda]
prawniczy

legalny

'zgodny z prawem, mający moc prawną; uznany przez prawo; prawny, pracowity, jawny'
SJP

'taki, który jest zgodny z obowiązującym prawem, istnieje na mocy prawa, jest uznany przez prawo; prawowity'
PSWP

„A więc aby w sposób legalny móc komukolwiek przekazać dane osobowe, wymagana jest umowa międzynarodowa, ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie i opublikowana.” [6 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 18.09.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Andrzej Kremer]
prawniczy, (łac.)

legislacja

(praw.) 'ustanawianie praw, tworzenie aktów prawnych; prawodawstwo'
PSWP

„Jednakże tak zostało zbudowane procedowanie i legislacja tego zdrowotnego pakietu ustaw, że ustawą spinającą i wprowadzającą w życie wszystkie pozostałe ustawy była właśnie ustawa wprowadzająca również zawetowana przez pana prezydenta.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 2 dzień, 22.04.2009, Poseł Beata Małecka-Libera]
prawniczy, (fr. z łac.)

legislacyjny

'ustawodawczy'
SJP

'taki, który dotyczy legislacji, jest związany z legislacją – ustanawianiem praw'

(praw.) Proces legislacyjny – 'ogół czynności wymaganych przez prawo, zmierzających do uchwalenia i wejścia w życie ustawy'
PSWP

„Czy w myśl tej uchwały premier Tusk, wicepremier Schetyna, poseł Chlebowski, lobbyści z Dolnego Śląska to osoby zaangażowane w proces legislacyjny i czy będą mogły być wezwane przed komisję?” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 1 dzień, 04.11.2009, Poseł Zbigniew Matuszczak]
prawniczy

legislator

(daw. praw.) 'prawodawca; znawca prawa, prawnik'
SJP

(praw.) 'prawodawca, znawca prawa'
PSWP

„Wczoraj legislator wskazywał na to, iż poprawki są niekonstytucyjne.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 16.02.2006, Poseł Wiesław Andrzej Szczepański]
prawniczy, (łac.)

leninizm

'nauka Lenina stanowiąca rozwinięcie i zastosowanie nauki Marksa do stosunków społecznych istniejących w okresie imperializmu'

SJP

(filoz., politolog.) 'wypracowany przez Włodzimierza Lenina system poglądów filozoficznych, ekonomicznych, społeczno-politycznych oraz ideologia, stanowiąca doktrynę komunistyczną, rozwinięcie teorii marksistowskich'
PSWP

„Ale dlaczego pan Tusk walczył z komunizmem, a broni pana prezesa NBP Leszka Balcerowicza, który nigdy naprawdę nie trafił ze swoimi wskaźnikami ekonomicznymi? Przykład: cel inflacyjny. Nigdy nie trafił. A tak walczył przeciwko komunizmowi, czyli przeciwko Leszkowi Balcerowiczowi, który wykladał marksizm i leninizm.” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2006, Poseł Zygmunt Wrzodak]
filozoficzny, polityczny

lewica

'postępowy, radykalny kierunek polityczno-społeczny; postępowe, radykalne partie polityczne; postępowy, radykalny odłam jakiejś partii, organizacji, społeczeństwa'

SJP

(polit.) 'orientacja polityczna, którą wyznaczają: przekonanie o możliwości racjonalnego kierowania rozwojem cywilizacji ludzkiej, prymat interesu grupowego i społecznego nad jednostkowym, uznanie równości społecznej za wartość naczelną, wiara w wyższość gospodarki kontrolowanej i sterowanej przez państwo nad systemem wolnorynkowym, dążenie do maksymalnej rozbudowy zakresu polityki społecznej państwa'

Sojusz Lewicy Demokratycznej – 'w Polsce od 1994 r: sojusz kilku partii lewicowych i związków zawodowych przystępujących wspólnie do wyborów parlamentarnych i działających wspólnie w parlamencie'

PSWP

„A tak na marginesie, niejako trochę nieoficjalnie, chciałbym państwa poinformować, że moje źródła informacji są równie dobre, jak źródła informacji pana posła Widackiego, czyli chciałbym powiedzieć, że krążą uporczywe pogłoski, że koło Nowa Lewica także poprze ten projekt.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Marian Filar]
polityczny

lewicowość

'cecha tego, co jest związane z lewicową orientacją polityczną'

PSWP

„Może użyjemy takich porównań militarnych: rząd Marcinkiewicza to był rząd rozpoznania pola, a teraz ma być rząd, który mając już wiedzę o tym polu, rozpoczyna batalię o Polskę. I chciałbym to wyraźnie zadeklarować w imieniu Ligi Polskich Rodzin: nie będzie to łatwe. My sobie z tego zdajemy sprawę. Ale też zdajemy sobie sprawę z tego, że w Polsce to było 16 lat, nie 9 miesięcy - bo przez 9 miesięcy od poczęcia dochodzi do urodzenia dziecka, to jest taki okres - ten okres sprawowania władzy według filozofii, ideologii liberalnej i takiej socjoliberalnej z nazwy, bo to też często ta lewicowość była zupełnie różnie postrzegana.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Janusz Dobrosz]
polityczny

lewicowy

'taki, który dotyczy orientacji politycznej wyznaczonej przez przekonanie o możliwości racjonalnego kierowania rozwojem cywilizacji ludzkiej, prymat interesu grupowego i społecznego nad jednostkowym, uznanie równości społecznej za wartość naczelną, wiara w wyższość gospodarki kontrolowanej i sterowanej przez państwo nad systemem wolnorynkowym, dążenie do maksymalnej rozbudowy zakresu polityki społecznej państwa'

PSWP

„Z takiej zwykłej uczciwości chciałbym powiedzieć, że wszystkie rządy - i rząd lewicowy, i rząd PiS-u, i rząd Platformy - w lepszy czy w gorszy sposób próbowały ten problem rozwiązać.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Sławomir Kopyciński]
polityczny

liberalizacja

(rzad.) 'wprowadzanie, stosowanie zasad liberalizmu'

SJP

'wprowadzenie do życia publicznego, politycznego albo gospodarczego zasad otwartości, tolerancji, swobody ekonomicznej i politycznej jednostki'

PSWP

„Pytanie o dzisiejszą kondycję finansową, organizacyjną przedsiębiorstwa państwowego Poczta Polska: Jaka ona jest przed liberalizacją rynku” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 1 dzień, 25.06.2008, Poseł Konstanty Oświęcimski]

polityczny

liberalizm

'program dążący w ekonomii do usunięcia interwencji państwa; tolerancyjność, pobłażliwość, brak rygoryzmu'
SJP

1. 'postawa cechująca się wyrozumiałością, otwartością i tolerancją wobec postaw, poglądów i czynów ludzi, odrzucająca dogmatyzm w myśleniu i autorytarny styl działania'

2. (polit.) 'powstała w Anglii na przełomie XVII i XVIII w. ideologia, oparta na indywidualnej koncepcji człowieka, zgodnie z którą harmonijny rozwój jest efektem wolnej i nieskrępowanej działalności jednostek, za optymalny system polityczny uznająca demokrację parlamentarną z prawami zagwarantowanymi dla mniejszości'

PSWP

„Polska, kraj, przez który przeszły niemal wszystkie nawałnice wojenne Europy, poniósł niepowetowane straty swojego dorobku kulturowego. Dlatego to, co nam pozostało z dziedzictwa narodowego, musimy chronić bardzo pieczołowicie. W tym zakresie nie możemy pozwolić sobie na żaden liberalizm i nawet jeżeli przepisy w zakresie ochrony naszych zabytków mogą dla niektórych wydawać się zbyt restrykcyjne, to mamy powody, aby tak właśnie chronić nasze zabytki.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 2 dzień, 29.12.2005, Poseł Genowefa Wiśniowska]

polityczny, (fr.)

liberalizować

'wykazywać skłonności do liberalizmu'

SJP

1. 'wprowadzać do życia publicznego, politycznego albo gospodarczego zasady otwartości, tolerancji, swobody ekonomicznej i politycznej jednostki'

2. 'skłaniać się ku zasadom politycznej i gospodarczej tolerancji i swobody jednostki'

PSWP

„Jeśli chcemy liberalizować ustawę kominową, to spróbujmy to zrobić w zbitce z ustawą o negocjacyjnym kształtowaniu płac i o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.” [6 kadencja, 27 posiedzenie, 1 dzień, 28.10.2008, Poseł Ryszard Zbrzyzny]

polityczny

liberalizowanie

1. 'wprowadzanie do życia publicznego, politycznego albo gospodarczego zasad otwartości, tolerancji, swobody ekonomicznej i politycznej jednostki'

2. 'skłanianie się ku zasadom politycznej i gospodarczej tolerancji i swobody jednostki'

PSWP

„Są banki, które zwiększają zdolność kredytową poprzez liberalizowanie wskaźników TDR oraz DI.” [6 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 21.05.2009, Poseł Andrzej Szlachta]

polityczny

liberalnie

'zgodnie z zasadami tolerancji, otwartości, swobody ekonomicznej i politycznej jednostki'

PSWP

„Tak piszą i mówią liberalnie nastawieni dziennikarze, liberalni politycy. Jak jest naprawdę?” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 4 dzień, 10.10.2008, Poseł Adam Śniezek]

polityczny

liberalny

'zgodny z zasadami liberalizmu, nie stosujący przymusu; wolnościowy, tolerancyjny; nierygorystyczny'

SJP

'taki, który jest zgodny z zasadami tolerancji, otwartości, swobody ekonomicznej i politycznej jednostki'

PSWP

„Oto jest kolejny liberalny projekt ustawy rządu Platformy Obywatelskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 2 dzień, 15.10.2008, Poseł Waldemar Andzel]

polityczny, (fr. z łac.)

liberał

'zwolennik liberalizmu, członek partii liberalnej'

SJP

'osoba, która jest członkiem partii liberalnej albo jest zwolennikiem zasad otwartości, tolerancji oraz swobody ekonomicznej i politycznej jednostki'

PSWP

„Projekt, który niedługo ujrzy Rada Ministrów, a państwo pewnie za dwa - trzy miesiące, będzie wypadkową. Uważam, że kto by to nie był, czy liberał, czy nie liberał, warto korzystać z jego doświadczenia, bo takie bezsprzecznie posiada.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jarosław Neneman]

polityczny, (fr.)

liberum veto

'sprzeciwiam się' (hist.) 'zasada obowiązująca w polskim sejmie w Rzeczypospolitej przedrozbiorowej, zgodnie z którą każdy z posłów mógł zgłosić sprzeciw wobec proponowanej ustawy'

PSWP

„Nadużywanie przez szlachtę zasady liberum veto, pozwalającej zerwać obrady Sejmu i odrzucić jego uchwały, paraliżowało prace parlamentu. W latach 1699-1740 zerwanych było około 50% sejmów, co wraz z przekupstwem, warcholstwem, prywatą i zacofaniem prowadziło do rozkładu polskiej państwowości.” [5 kadencja, 40 posiedzenie, 4 dzień, 27.04.2007, Poseł Waldemar Andzel]

historyczny, polityczny, (łac.)

lider || leader

(polit.) 'polityczny przywódca stronnictwa, partii lub innego ugrupowania społecznego'

SJP

1. 'przywódca albo aktywista partii politycznej, czołowy działacz związku zawodowego lub innej organizacji społecznej'

2. 'przywódca grupy nieformalnej, który wyraża oraz reprezentuje interesy tej grupy wobec otoczenia i organizuje zbiorowe działania jej członków'

PSWP

'*przywódca, szef rządu; osoba sprawująca władzę w państwie*'

KK

„Otóż decyzja, z którą musi się zmierzyć prezydent Stanów Zjednoczonych, lider każdego kraju, który dysponuje bronią nuklearną, decyzja o jej użyciu, czyli decyzja o możliwym rozpętaaniu globalnej wojny nuklearnej, jest takim koszmarem dla każdego człowieka, że szuka on jakichkolwiek innych dróg do rozwiązania dylematów bezpieczeństwa, przed którymi stoi.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 07.11.2008, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]

polityczny, (ang.)

liderka

1. 'kobieta, która jest przywódcą albo aktywistką partii politycznej, czołowa działaczka związku zawodowego lub innej organizacji społecznej'

2. 'kobieta, która jest przywódcą grupy nieformalnej, wyraża i reprezentuje interesy tej grupy wobec otoczenia oraz reprezentuje interesy tej grupy wobec otoczenia oraz organizuje działania jej członków'

PSWP

'*kobieta, która należy do grupy decyzyjnej w danej formacji politycznej, partii, stowarzyszenia*'

KK

„Może powiem o konkretach. 3 grudnia ub.r. liderka Platformy Obywatelskiej na Podkarpaciu pani poseł Łukacijewska w liście do wszystkich dyrektorów powiatowych stacji sanepidu na terenie województwa napisała: Z wielką przyjemnością pragnę państwa

poinformować, że wskutek mojej osobistej interwencji i zaangażowania udało się zwiększyć budżet dla państwowych inspekcji sanepidu w woj. podkarpackim o kwotę 1300 tys. zł." [6 kadencja, 34 posiedzenie, 2 dzień, 22.01.2009, Poseł Stanisław Ożóg]
polityczny

liga

'nazwa niektórych organizacji społecznych lub międzynarodowych'
SJP

'organizacja społeczna lub polityczna o zasięgu ogólnokrajowym albo międzynarodowym'
PSWP

„Czy obecna rada składa się z taki osób, być może związkiem twórczym jest Samoobrona albo Liga Polskich Rodzin, a Prawo i Sprawiedliwość może składa się wyłącznie z dziennikarzy i przedstawicieli tej branży?” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 3 dzień, 29.02.2008, Poseł Andrzej Halicki]
polityczny, (fac.)

likwidator

'urzędnik dokonujący likwidacji przedsiębiorstwa'
SJP

1. 'osoba, która coś niszczy, rozbija, rozwiązuje'
2. (praw.) 'osoba przeprowadzająca likwidację określonej jednostki organizacyjnej, regulująca jej sprawy organizacyjne i majątkowe'
PSWP

„Ustawę oczywiście trzeba przyjąć, bo trzeba pokryć bieżące zobowiązania, które musi spłacić likwidator.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 4 dzień, 10.07.2007, Poseł Wiesław Jędrusik]
prawniczy, (fac.)

lojalista

'człowiek lojalny; w Polsce pod zaborami: człowiek podporządkowujący się bez oporu rządowi zaborczym'
SJP

'osoba, która swoim postępowaniem wyraża akceptację dla polityki rządu, władz, kierownictwa itd.; człowiek lojalny, prawomyślny'
PSWP

„Ten człowiek zasad, konserwatysta i lojalista do szpiku kości, wykształcony i rozumny, był zwolennikiem polityki realnej, przeciwnikiem wszelkiego politycznego hazardu.” [6 kadencja, 27 posiedzenie, 1 dzień, 28.10.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny, (ang., fr.)

lojalka

(pot.) 'ustne lub pisemne oświadczenie potwierdzające lojalność wobec władzy lub wobec osoby uosabiającej jakąś formę władzy'
PSWP

„Pani dr Magdalena Środa stworzyła ogólną teorię dokumentów lustracyjnych. Tam są cztery kategorie. W tej kategorii m.in. są dokumenty zaginione, dokumenty, nad którymi się pracuje, i dokumenty odnalezione. Jak to będzie, czy jeśli będą lustrowani dziennikarze, to w pewnym momencie okaże się, że były dokumenty zaginione, potem nad tymi dokumentami w IPN się pracuje, a potem zostają odnalezione po to, żeby skompromitować dziennikarzy? Bo, jak twierdzi IPN, nie ma dokumentów w IPN-ie sfalszowanych przez pracowników SB, jedynym takim dokumentem sfalszowanym jest lojalka Jarosława Kaczyńskiego.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Piotr Gadzinowski]
historyczny, polityczny

lud

1. 'pracujące warstwy społeczeństwa, przede wszystkim robotnicy i chłopci'
2. 'zbiorowisko ludzi związanych ze sobą wspólnym pochodzeniem i językiem; grupa etniczna różniąca się od narodu brakiem okrzepłej tradycji państwowej, szczerp, plemię'

SJP

1. 'pracujące warstwy społeczeństwa, a zwłaszcza robotnicy i chłopci; także: ludność mieszkająca na wsi'
2. 'duża liczba ludzi zebranych w określonym miejscu; zbiorowisko ludzkie'

PSWP

„Na przykładzie tego pakietu widać, jak główne partie, PiS i Platforma, traktują swoich wyborców, jak prawdziwe jest hasło guru czarnej propagandy, posła PiS (nie będę wymieniał nazwiska), że w kampanii wyborczej można obiecać wszystko, nawet skalę podatkową jako kielbasę wyborczą, którą ciemny lud kupi.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Poseł Wiesław Jędrusik]
historyczny, polityczny

ludowiec

'działacz ludowy; członek stronnictwa ludowego'

SJP

'członek lub sympatyk partii ludowej'

PSWP

„Równo 80 lat temu, bez 2 dni, z tej trybuny nowo wybrany inny marszałek, Maciej Rataj, mówił... (Poseł Jarosław Kalinowski: Ludowiec!) Tak, ludowiec.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 03.12.2008, Poseł Paweł Kowal]
historyczny

ludowo

'w sposób właściwy dla wsi, jej mieszkańców; na podobieństwo kultury ludowej'
PSWP

Koło Poselskie Ruch Ludowo-Narodowy – 'nazwa koła poselskiego'

Klub Parlamentarny Ruch Ludowo-Narodowy – 'nazwa klubu parlamentarnego'

„W imieniu Klubu Parlamentarnego Ruch Ludowo-Narodowy mam zaszczyt przedstawić stanowisko naszego klubu dotyczące sprawozdania Komisji Finansów Publicznych o stanowisku Senatu w sprawie ustawy o zmianie ustawy Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw.” [5 kadencja, 28 posiedzenie, 2 dzień, 15.11.2006, Poseł Bernard Ptań]
polityczny

ludowy

'dotyczący ludu jako warstw pracujących, przede wszystkim robotników i chłopów; przeznaczony dla ogółu, ogólny, powszechny'

SJP

'taki, który dotyczy pracującej grupy społecznej, a zwłaszcza robotników i chłopów'
Władza ludowa – 'określenie ustroju politycznego i partyjnego używane w czasach PRL'

PSWP

„Dlatego też Klub Parlamentarny Polskiego Stronnictwa Ludowego w imię wierności tym zasadom - a ruch ludowy wielokrotnie ponosił konsekwencje w ciągu 150 lat swojego działania, bo w różnych sytuacjach stosowano różne metody postępowania, a potem okazywało się to nieprawidłowe, krzywdzące, itd. - chce i dąży do tego, żeby prawo, a przede wszystkim wymiar sprawiedliwości był raz na zawsze, bo to nie jest doraźna sprawa, sprawiedliwy, uczciwy i demokratyczny.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 3 dzień, 10.05.2007, Poseł Józef Zych]
polityczny

lustracja

'przegląd czego, kontrola; obejrzenie kogo lub czego'

SJP

(polit., ekon.) 'w krajach postkomunistycznych: administracyjny (czasem też społeczny) proces ujawniania współpracowników aparatu przymusu (Urzędu Bezpieczeństwa, Służb Bezpieczeństwa) oraz wyciągania wobec nich określonych prawem konsekwencji (jak np. zakaz pełnienia wysokich funkcji publicznych)'

PSWP

„Według Trybunału Konstytucyjnego lustracja zgodna z zasadami państwa prawnego powinna spełniać szereg warunków. Przede wszystkim jedynym dopuszczalnym jej celem może być eliminacja lub znaczne ograniczenie zagrożenia dla powstania trwałej i wolnej demokracji.” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 3 dzień, 30.05.2008, Prezes Trybunału Konstytucyjnego Jerzy Stępień] ekonomiczny, polityczny, prawniczy, (łac.)

lustracyjny

(polit., praw.) 'taki, który dotyczy administracyjnego procesu ujawniania współpracowników aparatu przymusu (w krajach postkomunistycznych) oraz wyciągania wobec nich określonych prawem konsekwencji'

PSWP

„Być może czas wreszcie skończyć ten męczący nasze społeczeństwo chocholi taniec lustracyjny, z którym mamy do czynienia pomimo przyjęcia rozsądnej skądinąd jednej nowelizacji i pomimo zmierzania w kierunku drugiej nowelizacji, którą również Klub Parlamentarny Samoobrony zamierza poprzeć.” [5 kadencja, 39 posiedzenie, 3 dzień, 13.04.2007, Poseł Mateusz Piskorski] ekonomiczny, polityczny, prawniczy

lustrator

(przestarz.) 'osoba dokonująca lustracji; kontroler'

SJP

(polit.) 'osoba przeprowadzająca, nadzorująca administracyjny proces ujawniania współpracowników

aparatu przymusu oraz upoważniona do wyciągania wobec nich określonych prawem konsekwencji'

PSWP

„Waldemar Kuczyński pisał to, zanim PiS, potracając konstytucję, rozpędził Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, zanim zhołdował Samoobronę i Ligę Polskich Rodzin, zanim pan Kochanowski został rzecznikiem praw obywatelskich, zanim pan Kamiński, wybitny w przeszłości zadymiarz i lustrator Powązek, zaprezentował zręby nowej tajnej policji i zanim pan Jarosław Kaczyński kolaniem i wyborczym szantażem wydusił ze swoich partnerów tzw. pakt stabilizacyjny, a później aneks do niego.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 17.02.2006, Poseł Jerzy Szmajdziński] polityczny, (łac.)

lustrować

'dokonywać lustracji, przeglądu, sprawdzać stan czego; badać, kontrolować co; przyglądać się komu bacznie, krytycznie'

SJP

(polit., praw.) 'przeprowadzać lustrację, czyli ujawniać współpracowników aparatu przymusu w krajach postkomunistycznych oraz wyciągać wobec nich określone konsekwencje (np. zakaz pełnienia wysokich funkcji publicznych)'

PSWP

„Kto stał za prywatyzacją? Kogo trzeba lustrować?” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Stanisław Łyżwiński]

ekonomiczny, polityczny, prawniczy, (łac.)

Ł

ława

'sprzęt do siedzenia dla kilku osób, najczęściej drewniany, składający się z długiej deski na nogach lub podpórkach'

ława sejmowa, poselska, senatorska – 'o sejmie, senacie'

Zasiąść (zasiadać) na ławie poselskiej, sejmowej – 'zostać (być) posłem'

SJP

'sprzęt służący do siedzenia albo spania, przeznaczony dla jednej lub kilku osób, zbudowany z długiej i szerokiej deski, najczęściej drewnianej, umocowanej na nogach

lub podpórkach'

ława poselska, sejmowa, senatorska – 'miejsce w parlamencie'

Zasiąść, zasiadać w ławie sejmowej, poselskiej, senatorskiej – 'zostać, być posłem, senatorem'

PSWP

„Pani minister, szanowna pani poseł, bardzo proszę nie prowadzić wymiany zdań na linii ława poselska-mównica, bo tego nie powinniśmy czynić.” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 2 dzień, 28.02.2008, Wicemarszałek Jarosław Kalinowski] polityczny

M

magistrat

1. 'organ zarządzający i wykonawczy w dawnym ustroju gmin miejskich; obecnie: zarząd miasta, rada miejska, samorząd miejski; siedziba tej władzy miejskiej; ratusz'
2. (daw.) 'urzędnik reprezentujący władzę miejską; w dawnym Rzymie: urząd i osoba urzędowa mająca największą władzę wojenną i sądową lub wykonawczą'
SJP

1. 'organ zarządzający i wykonawczy gminy miejskiej, zarząd miasta'

2. 'siedziba tego organu, siedziba władz miejskich'
PSWP

„Włączenie silnie zurbanizowanych przedmieść, m.in. Bałut, Chojen, liczących łącznie 130 tys. mieszkańców, spowodowało chaos w układzie przestrzennym miasta i zmusiło magistrat do podjęcia prac związanych z ich przebudową i regulacją. Równie ważnym problemem były zaniedbania sanitarne spowodowane brakiem wodociągów i kanalizacji.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 16.12.2008, Poseł Artur Dunin]
polityczny, (niem. z łac.)

maksymalizm

'wysuwanie maksymalnych, skrajnych postulatów, żądań, radykalnego programu politycznego itp.; hołdowanie skrajnym poglądom'
SJP

'głoszenie radykalnego programu społecznego, politycznego, stawianie sobie wysokich wymagań moralnych, proponowanie skrajnych rozstrzygnięć'
PSWP

„Sytuacja jest taka, i mówią o tym prawie wszyscy: pojawił się minimalizm w rządzeniu, w celach, a miał być maksymalizm, pojawiła się krótkowzroczność, a miała być dalekowzroczność, pojawiła się dominacja celów z przeszłości i zanik myślenia o przyszłości.” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 2 dzień, 15.02.2007, Poseł Bogdan Zdrojewski]
polityczny, (ang., fr.)

mandat

1. 'pełnomocnictwo do pełnienia jakiegoś urzędu obywatelskiego (szczególnie – posła na sejm); czynności, obowiązki z tym związane; miejsce poselskie w parlamencie, w radzie itp.'

2. 'pełnomocnictwo do administrowania pewnym niesamodzielnym terytorium udzielone państwu przez jakąś organizację międzynarodową; czynności z tym związane'
SJP

1. (politolog.) 'upoważnienie do działania w imieniu wyborcy, udzielone aktem wyborczym osobie pełniącej funkcję pochodzącą z wyboru albo obowiązki związane z pełnieniem tej funkcji'

2. (politolog.) 'pełnomocnictwo do zarządzania terytorium niesamodzielnym politycznie, które zostaje udzielone jakiemuś państwu przez organizację międzynarodową'

3. (dyplomata.) 'pismo władzy nadrzędnej do jednostek podległych, przygotowujące czynność prawną albo zlecające jej wykonanie'
PSWP

Mandat poselski – 'pełnomocnictwo udzielone osobie sprawującej funkcję posła'
KK

„Atmosfera tej sytuacji w kraju powinna nas skłaniać do tego, abyśmy pamiętali o jednej rzeczy, o której często w ciągu tych również 6 miesięcy zapominaliśmy, o przysiędze, którą składaliśmy, przyjmując mandat poselski, o przysiędze na konstytucję i często,

w większości, na Boga - że będziemy dbali o dobro Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 3 dzień, 06.04.2006, Poseł Roman Giertych]
polityczny, (łac.)

manifest

'orędzie, odezwa władzy zwierzchniej do narodu; wezwanie, odezwa, deklaracja publiczna organizacji społecznych, partii politycznych, grup literackich, artystycznych itp. do społeczeństwa, zawierająca ich program działania, wyrażająca ich poglądy, stanowisko itp.'

SJP

1. 'uroczysta odezwa o dużym znaczeniu skierowana przez władzę do narodu'

(hist.) Manifest lipcowy || Manifest PKWN – 'ogłoszony 22 lipca 1944 r. przez Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego akt, formujący podstawy nowego ustroju politycznego i prawnego w Polsce'

2. 'deklaracja programowa organizacji społecznej, partii politycznej, ugrupowania artystycznego itp., przedstawiona jako odrębny druk albo na łamach prasy'
PSWP

„W wyniku pracy Komisji Rządowej i Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w KWK Manifest Lipcowy podpisano wiele niezwykle istotnych ustaleń.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 03.09.2008, Poseł Ryszard Zawadzki]
polityczny, (fr.)

manifestacja

'publiczne, masowe wystąpienie (np. pochód, zgromadzenie) dla wyrażenia, zaznaczenia swego stanowiska, protestu, sympatii, solidarności itp. z czym albo z kim; demonstracja'

SJP

1. 'publiczne zgromadzenie mające na celu wyrażenie swojego stanowiska w jakiejś sprawie: poparcia albo protestu'

2. 'demonstracyjne wyrażenia swoich uczuć albo poglądów'
PSWP

„Jeżeli dzisiaj zmanifestowali przewoźnicy drogowi, to nie tylko dlatego, Wysoka Izbo, że ustawa, o której mówimy, czyli zamiana opłaty winietowej na opłatę za przejazd, weszła pod obrady Sejmu. Manifestacja miała miejsce nie tylko z tego powodu.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 11.06.2008, Poseł Stanisław Żmijan]
polityczny, (fr. z łac.)

manifestować

'publicznie wygłaszać swe przekonania, poglądy; okazywać swe uczucia; okazywać jawnie, protestować publicznie; objawiać, wyrażać, demonstrować'

SJP

1. 'publicznie wyrażać swoje stanowisko w jakiejś sprawie: popierać coś albo protestować przeciwko czemuś'

2. 'ostentacyjnie wyrażać swoje uczucia albo poglądy'
PSWP

„Dzisiaj, po 64 latach od śmierci Jana Piwnika "Ponurego", możemy już bez żadnych przeszkód manifestować swój stosunek do historii i jej bohaterów, powinnością naszą jest oddanie im hołdu i wyrazów najwyższego szacunku, tak poległym, jak i nielicznym już żyjącym - co niniejszym mam zaszczyt uczynić z tego miejsca, trybuny sejmowej wolnej Rzeczypospolitej.”

[6 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 11.06.2008, Poseł Maria Zuba]
polityczny, (fr. z łac.)

marketing

(ekon.) 'działania zmierzające do określenia potrzeb rynku na dane produkty oraz kształtowania tych potrzeb za pomocą reklamy, akwizycji itp. na poziomie odpowiadającym maksymalnej efektywności gospodarczej producenta oraz potrzebom społecznym' (polit.) Marketing polityczny – 'zespół działań mających na celu promocję konkretnej inicjatywy politycznej; także: przedstawienie danego kandydata w najkorzystniejszym świetle przy równoczesnym wykazaniu, że jego kontrkandydaci są gorsi'

PSWP

„Propozycje państwa to tak naprawdę, można by tak powiedzieć, mistrzostwo świata, jeśli chodzi o marketing polityczny, jeśli chodzi o to, co będzie przekazane społeczeństwu, że strzeżecie budżetu, chcecie przede wszystkim się samoograniczać, bo tak naprawdę partie polityczne, jak i ten Sejm chyba są w ogóle niepotrzebne z punktu widzenia instytucji demokratycznego państwa prawa.” [6 kadencja, 38 posiedzenie, 2 dzień, 19.03.2009, Poseł Jarosław Stawiarski]

ekonomiczny, polityczny, (ang. z łac.)

marketingowy

(ekon.) 'taki, który dotyczy marketingu, mający na celu promocję danej oferty gospodarczej, handlowej, politycznej, niekiedy też kulturalnej'

PSWP

„Pani poseł, pani jako błyskotliwa parlamentarzystka zapewne czuje, czy inicjatywa rządu ma charakter marketingowy (Dzwonek), bo z przebiegu procesu legislacyjnego wiadomo, że ta ustawa wyjdzie od marszałka Sejmu do pana prezydenta do podpisu 26, 28 lutego.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 12.02.2009, Poseł Marek Wikiński]

ekonomiczny

marksista

'człowiek o przekonaniach marksistowskich; zwolennik, znawca marksizmu'

SJP

'zwolennik marksizmu – systemu poglądów filozoficznych, ekonomicznych i społeczno-politycznych, opartych na koncepcjach Karola Marksa i Fryderyka Engelsa'

PSWP

„Przyпускаjąc, że Karol Marks osobiście podnosił tę kwestię, iż najlepszym kryterium prawdy jest właśnie praktyka. Wobec tego, jeśli już ktoś jest marksistą, to proszę poczekać, aż minie rok 2007. (Oklaski) Wtedy będziemy mieli do kryterium praktyki, bo rok 2006 minął... (Poseł Krystyna Skowrońska: A może wrócimy do budżetu.) ...i pożądane przez lewą stronę sali kryterium praktyki w odniesieniu do tego roku można zastosować.”

[5 kadencja, 33 posiedzenie, 1 dzień, 24.01.2007, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Finansów Zyta Gilowska]

polityczny

marksistowsko

'w sposób zgodny z systemem marksistowskich poglądów filozoficznych, ekonomicznych i społeczno-politycznych; dotycząc marksistowskich koncepcji, założeń'

PSWP

marksistowsko-leninowski

'taki, który dotyczy marksizmu-leninizmu, jest zgodny z jego założeniami, zbudowany według jego zasad – zmodyfikowanego i rozwiniętego przez Włodzimierza Ilicza Lenina systemu marksistowskich poglądów filozoficznych, ekonomicznych i społeczno-politycznych, stanowiących nauką podstawę socjalizmu i ideologii międzynarodowego ruchu robotniczego, według którego imperializm jest najwyższym i ostatnim stadium kapitalizmu'

PSWP

„Następuje pewne zdziwienie i brak jest logicznego wniosku. Otóż my nie mamy tradycji purytanizmu, tak jak to jest choćby w Stanach Zjednoczonych czy w innych krajach, krajach anglosaskich, ale niestety ciąży nad nami właśnie tradycja marksistowsko-komunistyczna.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 06.09.2006, Poseł Marek Kawa]

polityczny

marksizm

'system poglądów, politycznych i ekonomicznych, oparty na materializmie dialektycznym, opracowany w połowie XIX wieku przez Karola Marksa i Fryderyka Engelsa; teoria stanowiąca naukową podstawę działania partii robotniczych, zmierzających do zrealizowania ustroju socjalistycznego'

SJP

'system poglądów filozoficznych, ekonomicznych i społeczno-politycznych, oparty na koncepcjach Karola Marksa i Fryderyka Engelsa, stanowiący podstawę światopoglądu komunistycznego oraz ideologię komunistycznego ruchu robotniczego, przyjęty jako oficjalna ideologia państw <<realnego socjalizmu>>.'

PSWP

„Pani Ostrowska się rozczuliła nad wypowiedzią Donalda Tuska, że on tak mocno walczył z komunizmem. Ale dlaczego pan Tusk walczył z komunizmem, a broni pana prezesa NBP Leszka Balcerowicza, który nigdy naprawdę nie trafił ze swoimi wskaźnikami ekonomicznymi? Przykład: cel inflacyjny. Nigdy nie trafił. A tak walczył przeciwko komunizmowi, czyli przeciwko Leszkowi Balcerowiczowi, który wyklądał marksizm i leninizm.” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2006, Poseł Zygmunt Wrzodak]

polityczny

marszałek

'przewodniczący sejmu; w okresie między I i II wojną światową także: przewodniczący senatu'

SJP

'przewodniczący sejmu lub senatu'

Marszałek senior – 'stanowisko obsadzone przez najstarszego senatora, któremu Prezydent RP powierza funkcję przeprowadzenia ceremonii złożenia ślubowania senatorskiego oraz wyboru marszałka sejmu lub senatu'

PSWP

„Dziękuję, pani marszałek.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 2 dzień, 02.12.2009, Poseł Stanisław Chmielewski]

polityczny, (czes. z niem.)

marszałkowski

'taki, który dotyczy marszałka, związany z marszałkiem, jest charakterystyczny dla marszałka – osoby, mającej ten stopień wojskowy, przewodniczącego sejmu lub senatu, a w dawnej Polsce także wysokiego urzędnika dworskiego i państwowego'

Laska marszałkowska – a) 'symbol uprawnień marszałka sejmu'; b) 'w dawnej Polsce od XIV wieku: oznaka godności i władzy marszałków wielkich koronnych, nadwornych, sejmowych, sejmikowych i trybunalskich'

PSWP

Urząd Marszałkowski – 'urząd, aparat pomocniczy zarządu województwa, który nie posiada osobowości prawnej; jednostka budżetowa samorządu województwa'

KK

„Zarząd Polskich Kolei Państwowych na konferencji zorganizowanej 22 lutego przez Urząd Marszałkowski w Rzeszowie poinformował, że jest zagrożona modernizacja linii kolejowej E30 Rzeszów - Medyka. Czy to prawda?” [6 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 05.03.2009, Poseł Kazimierz Gotojuch]

polityczny

masoneria

(hist.) 'powstałe w XVIII wieku międzynarodowe, tajne stowarzyszenie, wysuwające jako swój główny cel zbratanie wszystkich ludzi i walkę z przesadami, prowadzące również akcje polityczną; wolnomularstwo'

SJP

'międzynarodowy ruch, którego jednym z nadrzędnych celów jest moralne doskonalenie człowieka oraz konsolidacja ludzi wyznających różne religie i prezentujących odmienne poglądy; stowarzyszenie powstałe w Anglii na przełomie XVII i XVIII wieku, respektujące stopniowość wtajemniczenia, opierające się na zasadach światopoglądu deistycznego i laickiego, łączące początkowo kamieniarzy obrabiających lepsze gatunki kamieni (np. marmur), później przedstawicieli arystokracji i burżuazji, obecnie głównie ludzi nauki, polityki, biznesu; symbolami masonerii są m.in. kielnia, cyrkiel, piła, miara, sól, siarka, czaszka, klepsydra'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoki Sejmie! Złota międzynarodówka, sztuka królewska, dzieci wdowy, wolnomularstwo - masoneria, bo o niej mowa, określana powyższymi nazwami, jest organizacją naturalistyczną, a więc negującą nadprzyrodzoną stronę rzeczywistości, ponadnarodową, tajną, elitarną, inicjacyjną, hierarchiczną, dążącą do przemiany świadomości społecznej w duchu własnych założeń całkowicie przeciwstawnych chrześcijańskiej wizji Boga, porządku społecznego i moralnego. Stąd stanowczy i konsekwentnie podtrzymywany przez Kościół zakaz przynależności do masonerii przekazywany ponad 400 razy przez Urząd Nauczycielski Kościoła od 270 lat.” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 1 dzień, 24.01.2007, Poseł Witold Bałazak] historyczny, polityczny, (ang. z fr.)

mąż

'podniosłe, uroczyście o mężczyźnie, zwłaszcza o mężczyźnie godnym szacunku ze względu na zalety charakteru, rozumu, serca; dawniej także bez odcienia podniosłości o dojrzałym mężczyźnie'

Mąż stanu – 'wybitny polityk, dyplomata'

Mąż zaufania – 'człowiek obdarzony zaufaniem (grupy, załogi), któremu powierzono odpowiedzialne obowiązki społeczne'

SJP

(książk.) 'podniosłe o mężczyźnie, zwłaszcza zasługującym na szacunek'

Mąż stanu – 'wybitny, zasłużony polityk'

Mąż zaufania – a) 'osoba uprawniona do reprezentowania i pilnowania czyichś interesów (np. kandydata na posła, radnego itp.); b) 'osoba uczciwa, godna zaufania'

PSWP

„Proszę zwrócić uwagę na inne państwa, wziąć przykład z Czech, z prezydenta Czech, jak się zachował w tej sytuacji. Jak mąż stanu, bo widział przede wszystkim interes Czech, a nie interes neokonserwatystów.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Zygmunt Wrzodak] polityczny

mer

'naczelnik najniższego okręgu administracyjnego we Francji; burmistrz'

SJP

'urzędnik administracyjny sprawujący nadzór nad zarządem miasta, rzadziej gminy'

PSWP

„Chciałbym przypomnieć, że już w 2006 r. mer Lwowa w rozmowie z konsulem generalnym RP we Lwowie zadeklarował przekazanie odpowiedniej działki bądź budynku na Dom Polski we Lwowie w zamian za pozytywną decyzję władz Przemyśla co do domu ukraińskiego.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 2 dzień, 10.09.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Jan Borkowski] polityczny, (gr.)

międzyklubowy

'odnoszący się do kilku klubów, dotyczący wielu klubów; rozgrywany przy udziale zawodników kilku klubów'

SJP

'taki, który dotyczy kilku klubów (najczęściej sportowych,

razdziej parlamentarnych), rozgrywany jest przy udziale zawodników lub członków różnych klubów'

PSWP

'taki, który jest aprobowany przez członków różnych klubów parlamentarnych'

KK

„Mam nadzieję, że w ciągu miesiąca projekt kodeksu wyborczego, nad którym będzie można rozpocząć prace legislacyjne, trafi do łaski marszałkowskiej. Wówczas wszyscy razem, wspólnym wysiłkiem będziemy starali się znaleźć najlepsze dla Polski prawo wyborcze. Jestem prawie pewny, że jest szansa na to, że uzyskamy tu międzyklubowy konsensus, że będziemy starali się szukać rozwiązań najlepszych.” [6 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 09.04.2008, Poseł Witold Gintowt-Dziewałowski] polityczny

międzynarodowy

'dotyczący wielu narodów, charakterystyczny dla wielu narodów, wspólny wielu narodom; zachodzący między narodami, odbywający się przy udziale różnych narodów (przedstawicieli różnych narodów); międzypaństwowy, wszechświatowy'

SJP

'taki, który należy do wielu narodów, dotyczy ich oraz wzajemnych stosunków między nimi'

(praw.) Prawo międzynarodowe – 'ogół norm prawnych określających stosunki między państwami'

(polit.) Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża – 'organizacja szwajcarska o działalności międzynarodowej założona w 1864 r.; sprawuje nadzór nad przestrzeganiem postanowień konwencji genewskiej'

(polit.) Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości – 'główny organ sądowy ONZ z siedzibą w Hadze; rozstrzyga spory między państwami'

PSWP

„Został też uregulowany problem wizytacji przedstawicieli Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża w zakładach karnych, w których odbywają wyroki skazani za te przestępstwa, orzeczone przez międzynarodowy trybunał, oraz zasady dotyczące ewentualnych uwag i zaleceń kierowanych przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, które będą wspólnie przez Ministerstwo Sprawiedliwości i międzynarodowy trybunał rozpatrywane i uwzględniane.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 01.04.2009, Poseł Sprawozdawca Jerzy Kozdroń] polityczny, prawniczy

międzynarodówka

1. 'międzynarodowy związek organizacji socjalistycznych'

2. Międzynarodówka – 'bojowy, rewolucyjny hymn komunistyczny'

SJP

1. (polit.) 'międzynarodowe zrzeczenie partii i organizacji socjalistycznych, socjaldemokratycznych i komunistycznych'

Międzynarodówka Socjalistyczna – 'międzynarodowa organizacja partii socjalistycznych i socjaldemokratycznych utworzona w roku 1951 we Frankfurcie nad Menem'

2. 'pieśń pełniąca funkcję hymnu rewolucyjnego partii komunistycznych'

PSWP

„Jak wskazują dzisiejsze wystąpienia posłów klubu SLD, opcja lewicowa identyfikuje się i solidaryzuje się z Międzynarodówką Socjalistyczną, która oczernia Polskę.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Jan Jarota] polityczny

międzyparlamentarny

'dotyczący stosunków między parlamentami poszczególnych państw'

SJP

'taki, który dotyczy kontaktów między parlamentami

różnych państw'

PSWP

„Czy nadal rząd będzie preferował ten kierunek, czy też otwarcie się na rzeczywisty dialog międzyparlamentarny?” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 2 dzień, 06.11.2008, Poseł Jan Rzymek] polityczny

międzyresortowy

'dotyczący kilku resortów, wchodzący w zakres działalności kilku resortów, odbywający się między pracownikami kilku resortów'

SJP

'taki, który objęty jest zakresem działalności kilku resortów, odbywa się między pracownikami kilku resortów, dotyczący kilku resortów'

PSWP

„Na wniosek ministra rolnictwa i rozwoju wsi prezes Rady Ministrów powołał międzyresortowy zespół do spraw analizy sytuacji w eksporcie produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego do Federacji Rosyjskiej.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Lech Rózański] polityczny

międzyrządowy

'odbywający się z udziałem przedstawicieli dwu lub więcej rządów'

SJP

'taki, który dotyczy rządów kilku państw, odbywa się z udziałem członków różnych rządów, zachodzi między rządami'

PSWP

„Pod koniec listopada doszło znowu do takiej samej sytuacji, w której próbowano rozszerzyć zakres tematyczny rozmów międzyrządowych, żeby przenieść problematykę historycznych rozliczeń z poziomu rozmów korporacyjnych na poziom międzyrządowy.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 2 dzień, 02.12.2009, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Gospodarki Waldemar Pawlak] polityczny

militaryzacja

'stosowanie form i metod organizacji wojskowej, zwłaszcza w jakiejś dziedzinie gospodarki narodowej; zwiększenie ilości wojska, zbrojenia'

SJP

'podporządkowanie różnych dziedzin życia gospodarczego, społecznego i politycznego celom wojennym; zwiększenie zbrojeń i liczebności wojska'

PSWP

„Czwarta poprawka w przedmiotowej ustawie dotyczy art. 15, w którym w ust. 1 uchyla się pkt 8 oraz ust. 8a i 8b. Ponadto po art. 31 dodano art. 31a, który zakłada, iż Policja w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny może być objęta militaryzacją, a policjanci pozostający w stosunku służbowym w chwili jej ogłoszenia pozostają w służbie do czasu zwolnienia.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2009, Poseł Sprawozdawca Roman Kaczor] polityczny, (fr. z łac.)

minimalizm

'postawa życiowa, którą cechuje stawianie sobie lub innym niewygórowanych wymagań i ograniczanie się (swoich zainteresowań, potrzeb) do minimum w jakiejś dziedzinie'

PSWP

„Sytuacja jest taka, i mówią o tym prawie wszyscy: pojawił się minimalizm w rządzeniu, w celach, a miał być maksymalizm, pojawiła się krótkowzroczność, a miała być dalekowzroczność, pojawiła się dominacja celów z przeszłości i zanik myślenia o przyszłości. Lekceważy się prawa, oczekiwania i ambicje młodego pokolenia, i to wszędzie, w każdej dziedzinie.” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 2 dzień, 15.02.2007, Poseł Bogdan Zdrojewski] socjologiczny

minister

'wysoki urzędnik państwowy stojący na czele ministerstwa, członek rządu':

Rada Ministrów – 'naczelnny wykonawczy i zarządzający organ władzy państwowej, w skład którego wchodzi ministrowie i premier'

SJP

'członek rządu przewodniczący określonego resortowi administracji państwowej; w Polsce powoływany przez prezydenta, na wniosek premiera; skrót: min.'

Rada Ministrów – 'naczelnny wykonawczy oraz zarządzający organ państwa, w którego skład w Polsce wchodzi: prezes Rady Ministrów (premier), wicepremierzy, ministrowie oraz przewodniczący komisji i komitetów'

PSWP

„Panie Marszałku! Pani Minister! Wysoka Izbo! Pan minister wspominał o szkoleniach obsługi technicznej, naziemnej, ale myślę, że niedawna katastrofa śmigłowca medycznego, która miała miejsce we Wrocławiu, uświadomiła nam, że tak naprawdę bardzo istotną kwestią są dobrze wyszkoleni piloci.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 01.07.2009, Poseł Norbert Raba] polityczny, (niem. z fr. z łac.)

ministerialnie

(rząd.) 'tak jak minister – poważnie, dystygowanie'

PSWP

„Dzisiaj jest ona potrzebna. Bądźmy sobie życzliwi i właśnie w ramach tejże życzliwości z pokorą proszę o możliwość mówienia o pieniądzach dla nauczycieli. Zgodnie z pani zaleceniem zdałam maturę z matematyki na poziomie rozszerzonym... (Poseł Teresa Piotrowska: W pani czasach nie było rozszerzonej.) ...i choćby pani chciała mi ministerialnie zabrać tę maturę, nigdy nie powie pani, że 11 to jest mniej niż 10.” [6 kadencja, 29 posiedzenie, 3 dzień, 21.11.2008, Poseł Anna Zalewska] polityczny

ministerialny

'urzędowy; dostojny, pełen powagi'

SJP

1. 'dotyczący członka rządu, którego przewodniczący określonego resortowi administracji państwowej, a także urzędu, którym kieruje'

2. (przen.) 'taki, jak u ministra: dystygowany, poważny'

PSWP

„W tym jeszcze miesiącu odbędzie się w Hamburgu ministerialny szczyt Unia - ASEM, w którym będę również uczestniczyła” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 4 dzień, 11.05.2007, Minister Spraw Zagranicznych Anna Fotyga] polityczny

ministerium

(daw.) 'ogół ministrów; zespół doradców królewskich'

SJP

1. (przestarz.) 'urząd państwowy, za pomocą którego minister zarządza określonym resortem'

2. (przestarz.) 'urząd, stanowisko ministra – członka rządu, który przewodniczy określonego resortowi administracji państwowej'

3. (daw.) 'ogół, całość ministrów; grupa doradców panującego'

PSWP

„Ministerstwo spraw zagranicznych było ministerium wspólnym, zależnym bezpośrednio od monarchy.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2008, Poseł Artur Górski] polityczny

ministerstwo

1. 'urząd podległy członkowi rządu wykonującemu naczelną władzę w pewnym zakresie gospodarki lub administracji państwowej; najwyższy organ administracji państwowej'

2. 'budynek w którym mieści się urząd'

3. (przestarz.) 'urząd, godność ministra, pełnienie funkcji ministra'

SJP

1. 'urząd państwowy, za pomocą którego minister zarządza określonym resortem; dzieli się na departamenty, wydziały, biura, samodzielne stanowiska pracy i referaty'

2. 'budynek, gmach, w którym mieści się ten urząd'

3. (przestarz.) 'urząd, stanowisko ministra – członka rządu, który przewodniczy określonemu resortowi administracji państwowej'

PSWP

„Odpowiadam na pytanie. Ministerstwo Sportu i Turystyki realizuje politykę inwestycyjną zgodnie z przyjętą w 2007 r. „Strategią rozwoju sportu w Polsce do roku 2015”.” [6 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 21.05.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sportu i Turystyki Tomasz Półgrabski]

polityczny

misja

'przedstawicielstwo dyplomatyczne w obcym państwie, zwykle o charakterze politycznym; siedziba zajmowana przez takie przedstawicielstwo'

SJP

'przedstawicielstwo państwa działające na terenie innego państwa; siedziba tego przedstawicielstwa'

Misja dyplomatyczna – 'przedstawicielstwo dyplomatyczne akredytowane przy obcym rządzie'

PSWP

„Ze względu na strategiczny charakter Ukrainy w polskiej polityce zagranicznej misja dyplomatyczna RP na Ukrainie powinna być traktowana priorytetowo.”

[6 kadencja, 15 posiedzenie, 1 dzień, 07.05.2008, Poseł Wojciech Żukowski]

polityczny, (fac.)

mniejszościowy

'dotyczący mniejszości narodowych, rasowych, językowych lub wyznaniowych'

SJP

'taki, który dotyczy jakiejś mniejszości (np. narodowej, językowej itp.), charakteryzuje lub reprezentuje jakąś mniejszość'

PSWP

Rząd mniejszościowy – 'rząd, który nie posiada poparcia większości parlamentu'

KK

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! 10 listopada 2005 r. powstał mniejszościowy rząd pana Kazimierza Marcinkiewicza będący, jak pokazało ostatnie 6 miesięcy, jednym z najbardziej skutecznych rządów w ciągu ostatnich 17 lat.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 3 dzień, 06.04.2006, Poseł Przemysław Edgar Gosiewski]

polityczny

mniejszość

1. 'mniejsza ilość, liczba czego lub kogo, mniejsza część, grupa, w zestawieniu z inną częścią czy grupą'

2. 'grupa obywateli danego państwa, należąca do innej narodowości, rasy, różniąca się od większości obywateli językiem czy wyznaniem'

SJP

'mniejsza ilość, część, liczba czegoś w porównaniu z inną ilością, częścią, liczbą itp.'

(polit.) Wniosek mniejszości – 'propozycja decyzji, uchwały, poprawki wnoszona pod obrady ciała kolegialnych (zwłaszcza parlamentu) przez grupę nie mającą przewagi w tych ciałach'

PSWP

„Przewidziano ułatwienia osobom fizycznym i prawnym w dostępie do procedur sądowych. Czy warto zatem grać losami i prawami polskich obywateli, którzy tracą na odrzuceniu traktatu? Także tych, którzy stanowią tę, przypominaną przez pana prezesa Kaczyńskiego, eurosceptyczną mniejszość.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 13.03.2008, Poseł Krzysztof Lisek]

polityczny

moc

'władza, władanie, panowanie; uprawnienie, prawo do czego (dawniej też: pełnomocnictwo); prawomocność, ważność'

SJP

'prawo, uprawnienie do czegoś; prawomocność, ważność'

Moc prawna – a) 'obowiązywanie aktu prawnego'; b) 'ważność aktu regulującego konkretny stosunek prawny, polegająca na tym, że pociąga on za sobą określone skutki prawne'

PSWP

„Podsumowując, chciałabym gorąco poprzeć to rozwiązanie, aby prawa pacjenta były zawarte w oddzielnej ustawie, ponieważ tym samym uzyskują one wyższą moc prawną i zwiększają skuteczność przepisów chroniących pacjenta.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Agnieszka Kozłowska-Rajewicz]

prawniczy

mocarstwo

'wielkie potężne państwo'

SJP

'wielkie, potężne państwo, odgrywające ogromną rolę zarówno w polityce, jak i gospodarce światowej'

PSWP

„To, że dzisiaj pan minister, pan marszałek Komorowski, był uprzejmy wytknąć, że nie ma prezydenta Nursułtana Nazarbajewa w Krakowie, bo został manewrowo przytrzymany we własnym kraju w związku z wizytą prezydenta Putina, świadczy właśnie o tym, jak poważnie Polska jest traktowana przez Rosję. Do jakich wybiegów musi się uciekać wielkie mocarstwo, wydawałoby się światowe, żeby pokrzyżować plany polskiej dyplomacji.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 4 dzień, 11.05.2007, Poseł Jacek Kurski]

polityczny

mocodawca

'osoba udzielająca pełnomocnictwa'

SJP

'osoba, która udziela pełnomocnictwa, daje komuś prawo i możliwości do prowadzenia jakiejś działalności'

PSWP

„Wciąż nie wiadomo, kto był prawdziwym mocodawcą tej operacji.” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 3 dzień, 27.10.2006, Poseł Robert Strąk]

prawniczy

mocodawczyni

'kobieta, która udziela pełnomocnictwa, daje komuś prawo i możliwości do prowadzenia jakiejś działalności'

PSWP

„Jestem w posiadaniu pisma skierowanego do Okręgowego Zarządu Małopolskiego Polskiego Związku Działkowców z grudnia ubiegłego roku, w którym przedstawiciel kancelarii adwokackiej, działając w imieniu osoby prywatnej, w powołaniu na załączone pełnomocnictwo wzywa Okręgowy Zarząd Małopolski Polskiego Związku Działkowców do wydania mocodawczyni pełnomocnika stanowiących jej własność nieruchomości położonych w Krakowie oznaczonych określonymi numerami działek oraz do usunięcia z przedmiotowych działek altanek wraz ze wszystkimi znajdującymi się w nich rzeczami ruchomymi, a także wszelkich innych budowli, urządzeń, drzew i krzewów.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 02.07.2009, Poseł Andrzej Mikołaj Dera]

prawniczy

monarcha

'osoba stojąca na czele monarchii, radząca monarchią; władca panujący (cesarz, król)'

SJP

'osoba sprawująca zwierzchnią władzę w monarchii, zarządzająca monarchią; władca panujący (król, cesarz)'

PSWP

„Ten jest suwerenny, kto - niezależnie od tego, czy, jak kiedyś, był to monarcha absolutny, czy, jak dziś, wolny naród - sam uchwała prawo i tym prawem się kieruje.”
[5 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 06.07.2007, Poseł Wojciech Wierzejski]
polityczny, (gr.)

monarchia

'państwo, w którym zwierzchnia władza spoczywa w ręku jednej osoby (monarchy) i sprawowana jest dożywotnio'
Monarchia konstytucyjna – 'monarchia, w której rządy sprawuje panujący na podstawie przepisów konstytucji wspólnie z przedstawicielstwem społecznym (parlamentem), bez którego zgody nie może ustanawiać praw ani wydawać zarządzeń o charakterze ogólnopaństwowym'

SJP

'ustrój polityczny, w którym zwierzchnia władzę, zwykle dożywotnio, sprawuje monarcha na skutek dziedziczenia lub wybrany drogą elekcji; funkcję tę sprawuje samodzielnie bądź wraz z innymi organami państwa; także: państwo o takim ustroju'

Monarchia konstytucyjna – 'monarchia, w której władzę sprawuje monarcha wraz z organem przedstawicielskim, a jego kompetencje określa konstytucja'

Monarchia parlamentarna – 'współczesna postać monarchii konstytucyjnej, w której monarcha pełni wyłącznie funkcje reprezentacyjne i honorowe oraz nie posiada realnej władzy politycznej; ustalanie składu rządu, wydawanie ustaw, a także określanie zasad polityki należy do zadań parlamentu'

PSWP

„Narodowy Święto - Ustawa Rządowa z dnia 3 maja 1791 r., znana po prostu jako konstytucja 3 maja, dla wielu Polaków niestety jest powodem zadowolenia tylko z faktu, iż jest to jeszcze jeden wolny od pracy dzień - dzień świąteczny, to znaczy dzień wolny i tyle. Tylko niektórzy jeszcze wiedzą, że była to pierwsza konstytucja w Europie, to znaczy, że powstała jeszcze przed monarchią konstytucyjną Francji z września 1791 r.” [5 kadencja, 40 posiedzenie, 3 dzień, 26.04.2007, Poseł Karolina Gajewska]
polityczny, (gr.)

monarchiczny

1. 'dotyczący monarchii, charakterystyczny dla monarchii, związany z monarchią a. z monarchą; rządzony przez monarchę; jedynowładczy'

2. (daw.) 'należący do monarchy; taki jak (u) monarchy; monarszy'

SJP

'taki, który dotyczy monarchii, jest dla niej charakterystyczny; także: rządzony przez monarchę'

PSWP

„Pragnę jedynie przypomnieć ten historyczny akt państwowy i tamte dni, które mogły mieć inny przebieg, a Polska mogła mieć inny ustrój, nie republikański, lecz monarchiczny.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 1 dzień, 10.10.2006, Poseł Artur Górski]
polityczny

monarchistyczny

'dotyczy monarchizmu albo monarchisty'

SJP

'taki, który dotyczy monarchizmu albo monarchisty, charakterystyczny dla monarchisty'

PSWP

„Za kilka dni minie ważna dla mnie, sentymalna rocznica. 7 marca 1988 r., pod koniec ery komunizmu, kilku warszawskich uczniów liceum im. Jana Zamoyskiego i studentów reaktywowało Klub Zachowawczo-Monarchistyczny, działający wcześniej w okresie międzywojennym.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 02.03.2007, Poseł Artur Górski]
polityczny

monetarny

'dotyczący monety, odnoszący się do spraw związanych z kursem pieniądza; pieniężny'

SJP

'taki, który dotyczy monety lub pieniądza oraz zagadnień z nim związanych; pieniężny'

PSWP

„Kazimierz Wielki stworzył solidny system zarządzania państwem, oparty na nowoczesnej hierarchii administracyjnej, zreformował prawo i system monetarny.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Łukasz Zbonikowski]
ekonomiczny, (łac.)

monopartia

(polit.) 'jedynie stronnictwo polityczne rządzące w państwie'

SJP, PSWP

„Monopartia już była. Monopartia już była i na taki układ, w którym byłaby znowu monopartia, jedna, słuszna, nieskazitelna i nieomylna, naszej zgody nie będzie.”

[5 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 17.02.2006, Poseł Roman Giertych]
polityczny

monopartyjny

(polit.) 'związany z jedynym stronnictwem politycznym rządzącym w państwie'

PSWP

'taki, który pozwala jednej silnej partii podejmować wszystkie decyzje bez konieczności dopuszczania do stanowisk przedstawicieli partii opozycyjnej'

KK

„W miejsce zaś systemu wielopartyjnego istnieje monopartyjny, gdzie jedna partia obsadza wszystkie stanowiska.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 11.01.2007, Poseł Witold Bałazak]
polityczny

myśl

'wynik rozmyślań, skutek myślenia'

SJP

'idea, wokół której narastają treści o charakterze szczegółowym'

PSWP

Myśl polityczna – 'ideologia polityczna'

KK

„W ten sposób promowano by pewną myśl polityczną: socjaldemokratyczną, konserwatywną, liberalną, ludową, przepraszam najmocniej, może nawet w pierwszej kolejności ludową.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Poseł Marek Borowski]
polityczny

N

nacisk

'presja, przymus; wpływ'

SJP

'wywieranie wpływu na kogoś'

(socjolog.) Grupa nacisku – 'grupa ludzi wywierająca wpływ na władzę w celu realizowania własnych celów'

PSWP

„Nie ulega wątpliwości, że była grupa nacisku zwana Krakowskim Przedmieściem i niech się niektórzy na to nie obrażają, bo była. Tak jak była po prawicy wokół Mariana Krzaklewskiego, tak była i po lewicy wokół pana eks-prezydenta Kwaśniewskiego.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 22.09.2006, Poseł Sprawozdawca Janusz Dobrosz] polityczny, socjologiczny

nacja

'naród, narodowość'

SJP

(książk.) 'grupa etniczna związana wspólnym poczuciem więzi narodowościowej'

PSWP

„My, Polacy, jesteśmy szczególną nacją o bardzo tragicznej, co by powiedzieć, trudnej w rozumieniu historycznym przeszłości.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 08.01.2009, Poseł Mieczysław Marcin Łuczak] socjologiczny, (łac.)

nacjonalista

'zwolennik nacjonalizmu; narodowiec'

SJP

'osoba będąca zwolennikiem ideologii głoszącej wyższość własnego narodu nad innymi narodami; zwolennik idei narodowych'

PSWP

„Zostałam wychowana w tradycji patriotycznej i tak wychowuję swoje dzieci: w szacunku i umiłowaniu swojej ojczyzny, pielęgnowaniu narodowej tradycji, kultury i języka. Dlatego trudno mi zrozumieć, że dzisiaj ugrupowania o profilu liberalno-lewicowym w stosunku do osób, które są patriotami, chętnie używają epitetu: nacjonalista.” [5 kadencja, 39 posiedzenie, 3 dzień, 13.04.2007, Poseł Mirosława Masłowska] polityczny, (fr. z łac.)

nacjonalizacja

1. 'przejęcie na rzecz narodu, państwa (za odszkodowaniem lub bez) podstawowych środków produkcji, jak: fabryki, banki, wielka własność ziemska, środki komunikacji; unarodowienie, upaństwowienie'

2. (indyw.) 'przyznanie obywatelstwa (zapewne pod wpływem fr. nationalisation)'

SJP

'proces przekazywania na rzecz państwa własności prywatnej bez rekompensaty lub za odszkodowaniem w określonym czasie; może mieć charakter dobrowolny lub przymusowy'

PSWP

„Wydaje się jednak, że dla realizacji tego celu nie jest konieczna likwidacja Polskiego Związku Działkowców ani faktyczna nacjonalizacja części jego majątku” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 02.07.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Olgierd Dziekoński] polityczny, (fr. z łac.)

nacjonalizm

'kierunek światopoglądowy i polityczny, upatrujący najwyższe kryteria moralne w pojęciu narodu i żądający

przywilejów dla własnego narodu, z czym wiąże się dyskryminowanie innych narodów i agresywność w stosunku do nich'

SJP

'ideologia stawiająca interesy własnego narodu ponad wszelkie wartości, głosząca niechęć, nietolerancję i ksenofobię wobec innych narodów; postawa społeczno-polityczna dążąca do realizacji tych haseł'

PSWP

„Różne kręgi polityczne w Polsce i w Europie przypisują Polakom nacjonalizm, nietolerancję oraz inne wady.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2006, Poseł Kazimierz Gołojuch] polityczny, (fr. z łac.)

nacjonalizować

'dokonywać nacjonalizacji; unaradawiać, upaństwowiać'

SJP

'przekazać na rzecz państwa własność prywatną bez rekompensaty lub za odszkodowaniem w określonym czasie'

PSWP

„Już pojawiają się w tej chwili na świecie takie sytuacje, że państwo będzie musiało w niektórych krajach przejmować, nacjonalizować fundusze emerytalne, bo niewłaściwie zadbano o ich bezpieczeństwo, o ich zabezpieczenie.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 2 dzień, 06.11.2008, Poseł Mieczysław Kasprzak] polityczny, (łac.)

nacjonalizowanie

'przekazanie na rzecz państwa własności prywatnej bez rekompensaty lub za odszkodowaniem w określonym czasie'

PSWP

„(Głos z sali: Ratowano stocznie.) Tak, ze skutkiem takim jak dzisiaj. (Poseł Magdalena Kochan: Nacjonalizowanie, panie pośle.)” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Poseł Sławomir Neumann] polityczny

narodowiec

'zwolennik kierunku narodowego w polityce, członek stronnictwa narodowego; nacjonalista'

SJP

'osoba wyrażająca swe poparcie dla ruchu narodowego w polityce albo należąca do stronnictwa narodowego'

PSWP

„Jako narodowiec nie mogę sobie też odmówić przyjemności przypomnienia faktu, że to poakowskie oddziały „Łupaszki” współpracowały z podziemiem narodowym, z Narodowymi Siłami Zbrojnymi i Narodowym Zjednoczeniem Wojskowym, realizując koncepcję podziemia narodowego bezpardonowej walki z komunistycznym okupantem.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Daniel Pawłowiec] polityczny

narodowo

'pod względem narodowym; będąc właściwym dla narodu'

PSWP

„Wielu Ukraińców na apele Ukraińskiego Zjednoczenia Narodowo-Demokratycznego wstępowało do polskiej armii, by walczyć ramię w ramię z Polakami przeciw agresorom niemieckim i sowieckim.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Poseł Artur Górski] polityczny

narodowo-demokratyczny

'taki, który ma charakter narodowy i demokratyczny, wyrażający poglądy narodowe i demokratyczne'

PSWP

„Kilka lat później wraz z Józefem Karolem Potockim wydaje pierwszy numer „Głosu”, pisma, wokół którego skupiają się młodzi intelektualiści. To wówczas w jego umyśle w pełni zaczęła kiełkować idea, która później rozwinęła się w wielki ruch narodowo-demokratyczny” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2006, Poseł Krzysztof Bosak]

polityczny

narodowościowo

'pod względem narodowości; będąc właściwym dla narodowości'

PSWP

„Procesy takie jak globalizacja i integracja europejska bez wątpienia sprzyjają z jednej strony zwiększeniu natężenia migracji międzynarodowych, z drugiej zaś prowadzą do zawierania coraz większej liczby małżeństw mieszanych narodowościowo.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2008, Poseł Dariusz Lipiński]

polityczny

narodowość

1. 'ogół cech właściwych danemu narodowi, charakterystycznych dla niego, odróżniających jeden naród od innych; odrębność narodowa; przynależność'

2. 'to, że coś jest narodowe, bycie narodowym'

SJP

1. 'przynależność do ogółu ludności zamieszkującej dane terytorium, mówiącej tym samym językiem, o wspólnej historii, kulturze, połączonej świadomością narodową; poczucie tej przynależności'

2. (rzad.) 'wspólnota ludzka zamieszkująca dane terytorium, mówiąca tym samym językiem, powiązana wspólną historią i kulturą, a także najczęściej wspólną polityką i gospodarką'

PSWP

„Pierwsza zmiana wynika z braku bardzo istotnego zapisu umożliwiającego udowodnienie przez samego wnioskodawcę swego pochodzenia polskiego, jeżeli posiada on odpowiednie dokumenty poświadczające jego narodowość polską bądź obywatelstwo polskie.” [6 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 18.09.2008, Poseł Sprawozdawca Halina Rozpondek]

polityczny

narodowowyzwoleńczy

'mający na celu wyzwolenie, oswobodzenie narodu: Ruchy narodowowyzwoleńcze'

SJP

'taki, który ma na celu wyzwolenie, oswobodzenie danego narodu spod obcych wpływów, obcego panowania itp.'

PSWP

„W świadomości Polaków powstanie wielkopolskie z lat 1918-1919 postrzegane jest jako nasz jedyny zbrojny zryw narodowowyzwoleńczy zakończony zwycięstwem.” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 2 dzień, 29.05.2008, Poseł Elżbieta Streker-Dembińska]

polityczny

narodowy

'dotyczący narodu, ogółu mieszkańców pewnego terytorium; charakterystyczny dla danego narodu, właściwy mu, należący do niego'

Dobra narodowe – 'majątki, posiadłości ziemskie będące własnością państwa, dawniej królestwa'

Dochód narodowy – 'wartość nowo wytworzona przez wszystkie gałęzie gospodarki w danym państwie; różnica między wartością produkcji globalnej w danym okresie a poniesionymi przy tej produkcji kosztami materiału'

Mniejszość narodowa – 'grupa ludzi w jakimś państwie, mająca narodowość inną niż dominująca część ludności zamieszkująca to państwo'

Państwo narodowe – 'państwo, którego ludność stanowi

zasadniczo tylko jeden naród'

Rada narodowa – 'w Polsce: organ terenowej władzy państwowej'

Święto narodowe – 'ustanowiony przez państwo dzień, najczęściej rocznica ważnego wydarzenia historycznego, obchodzony jako święto, zwykle wolny od pracy'

SJP

'taki, który dotyczy, jest charakterystyczny lub należy do jakiegoś narodu – wspólnoty ludzi zamieszkującej określone terytorium'

(ekon.) Dochód narodowy || Dochód narodowy netto – 'wartość nowa wytworzona w pewnym czasie (np. roku) przez pracę wydatkowaną w sferze materialnej, będąca sumą dochodów pierwotnych ludności i jednostek produkcyjno-usługowych sfery materialnej'

Dochód narodowy brutto – 'wartość dochodu narodowego netto powiększona o wartość zużytych przy uzyskaniu go środków pracy w postaci amortyzacji.'

Hymn narodowy – 'uroczysta pieśń patriotyczna, uznana za symbol jedności narodu, będąca oficjalną formą manifestacji uczuć narodowych'

Kościół narodowy – 'wyznanie chrześcijańskie wywodzące się z wyznania rzymskokatolickiego, ale nie uznające zwierzchnictwa papieża i używające liturgii w języku narodowym'

Mniejszość narodowa – 'grupa ludności, która w danym państwie różni się od większości jego obywateli przynależnością narodową'

Państwo narodowe – 'państwo, którego ludność reprezentowana jest przez jeden naród'

Powstanie narodowe – 'zryw zbrojny zmierzający do oswobodzenia danego narodu'

Rada narodowa – 'w PRL: terenowy oddział władzy państwowej oraz organ samorządu społecznego na poziomie województwa, miasta, dzielnicy i gminy'

Święto narodowe – 'ustanowiony przez państwo dzień, będący zwykle rocznicą jakiegoś ważnego wydarzenia historycznego, obchodzony jako święto, przeważnie wolny od pracy'

(hist.) Narodowy socjalizm – 'niemiecki faszyzm'

(polit.) Zgromadzenie Narodowe – 'organ państwowy powstały z obradujących razem obu izb parlamentu'

(hist.) Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego – 'reprezentacja polityczna komunistycznej i prokomunistycznej lewicy polskiej w czasie II wojny światowej; skrót: PKWN'

Partie narodowe – 'ogólna nazwa partii politycznych o orientacji prawicowej, narodowej oraz często nacjonalistycznej'

PSWP

„To Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej - uchwalono ją 2 kwietnia 1997 r. - konstytucja przyjęta przez naród, uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe, zwiększyła liczbę członków Trybunału z 12 do 15.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Ryszard Kalisz]

polityczny

naród

'ogół mieszkańców pewnego terytorium mówiących jednym językiem, związanych wspólną przeszłością i kulturą, mających wspólne interesy polityczne i gospodarcze'

Organizacja Narodów Zjednoczonych – 'związek państw, utworzony po drugiej wojnie światowej, mający na celu zapewnienie pokoju na świecie i bezpieczeństwa każdego narodu'

(hist.) Liga Narodów – 'związek państw, utworzony po pierwszej wojnie światowej, mający na celu pokojowe rozstrzygnięcie sporów pomiędzy swoimi członkami i zapobieganie zbrojnym konfliktom'

SJP

1. 'trwała wspólnota ludzi utworzona historycznie, wyróżniająca się wspólną świadomością narodową; zbiorowość ludzi mówiąca tym samym językiem, mająca tę samą historię, kulturę oraz wspólną gospodarkę i politykę'

2. 'duże zgromadzenie ludzi w jednym miejscu'

PSWP

„Koszty, które powstają w związku ze szkodami, powstają w wypadkach komunikacyjnych, wiążą się z koniecznością udzielenia świadczenia zdrowotnego i ponoszone są obecnie przez Narodowy Fundusz Zdrowia” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 3 dzień, 10.05.2007, Poseł Tomasz Markowski]
polityczny

natowski || NATO-wski

'odnoszący się do NATO (skrót ang. North Atlantic Treaty Organization) – Organizacji Paktu Północnego Atlantyku będącej układem wojskowo-politycznym skupiającym państwa kapitalistyczne zachodniej Europy i Kanadę pod przewodnictwem Stanów Zjednoczonych'
SJP

(polit., wojsk.) 'taki, który jest powiązany z NATO, czyli Paktem Północnoatlantyckim'

PSWP

„To nie jest tak, że tylko Rosja wobec Polski w ostatnim okresie wykonywała nieprzyjazne gesty - gdyby nie było po stronie niemieckiej zgody na ten sojusz, toby do niego nie doszło. A przecież Niemcy wiąże sojusz natowski, sojusz w Unii Europejskiej właśnie z Polską, a nie z Rosją.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Janusz Dobrosz]
polityczny

nazistowski

'taki, który jest związany z nazizmem – systemem politycznym i społecznym opartym na rasizmie, terrorze i dążeniu do panowania nad światem'

PSWP

„Chciałbym zadać pytanie dotyczące zmiany oficjalnej nazwy byłego obozu koncentracyjnego Auschwitz z "Obóz Koncentracyjny Auschwitz" na "Były Nazistowski Niemiecki Obóz Koncentracyjny Auschwitz-Birkenau".” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 3 dzień, 27.04.2006, Poseł Jan Ołdakowski]
historyczny, polityczny

nazizm

'narodowy socjalizm; hitleryzm, faszyzm'

SJP

'system polityczny i społeczny wprowadzony w Niemczech przez Adolfa Hitlera w latach 1933-1945, opierający się na założeniach wyższości narodu niemieckiego nad innymi i przez to uzurpujący sobie prawo do panowania nad nimi; charakteryzuje się antysemityzmem, terrorem i dążeniem do władzy nad światem'

PSWP

„Ponieważ jednak na obecnej mapie świata, jak i na mapach historycznych nie da się znaleźć państwa o nazwie "nazizm" ani narodu nazistów, używa się więc określenia "polish camp" z przekonaniem bądź intencją, że naziści byli bądź żeby byli Polakami.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 1 dzień, 30.06.2009, Poseł Szymon Stanisław Giziński]
historyczny, polityczny, (niem.)

negocjacje

(książk.) 'prowadzenie układów; rokowania, pertraktacje'
SJP

'sposób rozwiązywania problemów i konfliktów poprzez szukanie konsensusu lub kompromisu przez zaangażowane strony, który polega na porozumiewaniu się, przekonywaniu, wywieraniu nacisków, zawieraniu uzgodnień'

PSWP

Negocjacje społeczne – 'dyskusja, próba osiągnięcia konsensusu między rządem a społeczeństwem w sprawach społecznych'

KK

„To pan zobowiązywał się, że dokona także nowelizacji art. 35 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej i że negocjacje wszelkie w tym zakresie zostaną zakończone do końca lipca.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 2 dzień, 06.09.2007, Poseł Stanisław Wziątek]
książkowy, polityczny, (łac.)

negocjacyjny

(książk.) wychodzące z użycia 'odnoszący się do negocjacji'

SJP

'taki, który dotyczy sposobu rozwiązywania problemów i konfliktów przez poszukiwanie konsensusu lub kompromisu w wyniku porozumienia się i przekonywania'

PSWP

Mandat negocjacyjny – 'pełnomocnictwo do prowadzenia negocjacji służących interesowi grupy, organizacji, państwa'

KK

„W polityce są pewne zasady. Do tych zasad należy między innymi to, że jeśli partie polityczne nawet są w opozycji do rządu, to w sprawach zewnętrznych, kiedy wchodzi w grę ewidentne interesy państwa polskiego, występuje się razem, zabiega się o wzmocnienie pozycji negocjacyjnej rządu polskiego, wobec którego jest się w opozycji. (Oklaski) Platforma tak postępuje zawsze. Postąpiliśmy tak w roku 2003, wzmacniając mandat negocjacyjny rządu lewicowego Leszka Millera. Postępujemy dzisiaj tak samo, wzmacniając mandat negocjacyjny rządu prawicowego Jarosława Kaczyńskiego.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 4 dzień, 15.06.2007, Poseł Bronisław Komorowski]
polityczny

neofaszysta

'zwolennik neofaszyzmu'

SJP

'osoba, która jest zwolennikiem neofaszyzmu, uznaje idee tego politycznego ruchu dążącego do odrodzenia faszyzmu'

PSWP

'przeciwnik demokracji, wolności słowa; totalitarysta'

KK

„W tym roku obchodzimy 20-lecie odzyskania wolności przez Polaków. Mamy wolny, demokratyczny kraj, w którym telewizją polską rządzi neofaszysta.” 6 kadencja, 40 posiedzenie, 2 dzień, 22.04.2009, Poseł Andrzej Celiński
polityczny, (wł.)

neoliberalizm

(ekon., polit.) 'kierunek w ekonomii zapoczątkowany w latach trzydziestych XX w., którego twórcy przeciwstawiali się podejmowaniu inicjatyw gospodarczych przez państwo, natomiast postulowali, aby zajmowało ono jedynie zapewnieniem organizacyjnych i prawnych warunków rozwijania działalności gospodarczej; na płaszczyźnie politycznej neoliberalowie zalecali przestrzeganie praw jednostki, w tym praw własności'

PSWP

„Dlaczego pan premier odrzuca rady ekonomistów, tym bardziej że są to rady ekonomistów spoza szkoły neoliberalnej, a cały neoliberalizm jest obecnie skompromitowany i - użyję słów z wypowiedzi pana ministra - po prostu umarł.” [6 kadencja, 36 posiedzenie, 2 dzień, 19.02.2009, Poseł Artur Ostrowski]
ekonomiczny, polityczny, (fr.)

neoliberalny

(ekon., polit.) 'taki, który ma związek z neoliberalizmem albo z neoliberalami – zwolennikami tego poglądu; oparty na założeniach neoliberalizmu – kierunku w ekonomii głoszącego zasady liberalizmu gospodarczego, dopuszczającego jednak ingerencję państwa w określonym zakresie'

PSWP

„Przytoczę słowa prof. Grzegorza Kołodki z listu otwartego do pana premiera, jaki ukazał się w ostatnich dniach, cytuję: Gdyby jeszcze wczesną jesienią rząd, zamiast zapewniać o odporności na kryzys, podjął odpowiednie działania interwencyjne, bylibyśmy w mniej skomplikowanej sytuacji. To jest stwierdzenie pana prof. Kołodki. Dalej: Gdyby teraz posłuchał pan premier także innych niż neoliberalne rad, przyrost PKB w tym roku

mógłby być większy o ok. 3,5%, a w roku następnym przyspieszyć.” [6 kadencja, 36 posiedzenie, 2 dzień, 19.02.2009, Poseł Artur Ostrowski]
ekonomiczny, polityczny

neonazistowski

'odnoszący się do neonazistów lub neonazisty, właściwy neonazizmowi, neonaziście'

SJP

'taki, który dotyczy neonazizmu – ruchu w Niemczech nawiązującego do nazizmu, głoszącego hasła nacjonalistyczne i rasistowskie, zwracającego się przeciwko cudzoziemcom pracującym w Niemczech; taki, który ma związek z neonazistami – zwolennikami tej ideologii'

PSWP

„Informacje i fakty dotyczące kwestionowania polskich granic, nie tylko przez odradzający się w Niemczech ruch neonazistowski, ale również w doktrynie prawnej Niemiec, działania pani Eriki Steinbach czy wielokrotne problemy Polski w Zatoce Pomorskiej wymagają stanowczego i skutecznego przeciwdziałania przede wszystkim na niwie dyplomatycznej.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Poseł Witold Bałazak]

ekonomiczny, filozoficzny, polityczny,

neutralizacja

(polit.) a) 'uznanie w umowie międzynarodowej państwa za neutralne'

b) 'traktatowe zobowiązanie się państwa mającego prawa zwierzchnicze nad danym terytorium lub obszarem wodnym do nieużywania go dla celów wojennych (niefortyfikowania go, nieutrzymywania sił zbrojnych itp.)'

SJP

(polit.) 'nadanie państwu statusu neutralności na mocy ustawy międzynarodowej; także: wyłączenie terytorium z obszaru konfliktu zbrojnego; zakaz prowadzenia na nim działań wojennych'

PSWP

„Celem tych działań była neutralizacja rzekomego zagrożenia ze strony Polaków, którzy według władz ZSRR stanowili tzw. piątą kolumnę II RP, czyli oparcie dla antysowieckich działań państwa polskiego.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień, 15.07.2009, Poseł Waldemar Andzel]

polityczny, (fr. z łac.)

neutralność

(polit.) 'prawna sytuacja państwa, rządu itp., nie biorącego udziału w wojnie toczącej się między innymi państwami i utrzymującego z nimi pokojowe stosunki'

SJP

1. (polit.) 'stan prawny państwa, które nie uczestniczy w konflikcie zbrojnym toczącym się pomiędzy innymi państwami, zachowuje pokojowe stosunki z uczestnikami wojny oraz zyskuje prawo do nienaruszalności swojego terytorium i interesów swoich obywateli'

2. (polit.) 'trwała sytuacja polityczna i prawna państwa, potwierdzona na arenie międzynarodowej; status polegający na dobrowolnym zobowiązaniu się do nieuczestniczenia w żadnej wojnie, nieużywania nigdy siły zbrojnej przeciw innemu państwu, nieuczestniczenia w działaniach, sojuszach, blokach militarnych'

PSWP

„Na marginesie chciałbym zaznaczyć, że w przepisach ustawy w stosunku do osób, które zajmują wysokie stanowiska państwowe, nie uregulowano wielu ważnych kwestii, jak np. odpowiedzialność dyscyplinarna, dodatkowe zatrudnienie, ocena pracownicza, szkolenie i rozwój zawodowy oraz prawdziwa neutralność polityczna.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 26.06.2008, Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Tomasz Arabski]

polityczny

neutralny

(polit.) 'zachowujący neutralność, nie biorący udziału w konflikcie między państwami; nie należący do żadnej z walczących stron, należący do państwa neutralnego'

SJP

(polit.) 'taki, który nie bierze udziału w konflikcie lub wojnie między państwami, nie działa na niekorzyść żadnej ze zważonych stron, zachowuje status prawny zwany neutralnością'

PSWP

„Jeżeli - w kategoriach aksjologicznych - politykę postrzegamy jako roztropną troskę o dobro wspólne, powtarzam: roztropną troskę o dobro wspólne, to obecnie naszym zadaniem jest zapewnienie takiego działania służb publicznych, aby to rozumienie polityki wprowadzić w życie. Wymagamy tego od siebie, polityków, ale także musimy tego wymagać od aparatu administracyjnego, którego obowiązkiem jest wykonywanie zadań państwa w sposób zawodowy, rzetelny, bezstronny i politycznie neutralny.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Marek Kuchciński]

polityczny, (łac.)

niedemokratycznie

'w sposób niezgodny z zasadami demokracji, naruszający równość członków danej zbiorowości'

PSWP

„Nikt nie lubi ingerencji obcych państw we własne sprawy. Doświadczyła niedawno tego Polska, władze polskie ostro reagowały. Ingerencji obcych państw nie lubią nawet narody rządzone niedemokratycznie czy narody rządzone nieortodoksyjnie demokratycznie.” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 1 dzień, 12.07.2006, Poseł Piotr Gadzinowski]

polityczny

niedemokratyczny

'taki który jest sprzeczny z zasadami demokracji; nierównoprawny'

PSWP

„Jeżeli pani poseł, ale również i pan poseł Bury zarzucają nam, mówiąc o uregulowaniach w tym projekcie, że to prezydent powołuje przewodniczącego, a Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji też przygotowuje nam na ten temat wielostronicowe stanowisko, twierdząc, że to jest niedemokratyczny sposób i że dzisiaj praktyka jest bardziej demokratyczna - wiemy, jaka jest dzisiaj praktyka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji - nie tylko opinia publiczna jest niezadowolona, bo ona z uwagi na to, że istnieją wolne media, dowiadyuje się o wszystkim, co tam się dzieje, również my nie jesteśmy zadowoleni poza w połowie posłem Gadzinowskim.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 3 dzień, 16.12.2005, Poseł Antoni Mężydło]

polityczny

nieformalnie

'niezgodnie z obowiązującymi przepisami, wbrew ustawom; nieprawnie, nielegalnie'

SJP

'w sposób nieoficjalny, niezgodny z przepisami i normami'

PSWP

„Chcę powiedzieć rzecz oczywistą, że świadczenia rodzinne to jest olbrzymi obszar tematyczny i często w ośrodkach pomocy społecznej już nieformalnie funkcjonują jednostki organizacyjne, które zajmują się wypłatą tych świadczeń.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Agnieszka Hanajczyk]

prawniczy

nieformalny

1. 'niezgodny z obowiązującymi przepisami, ustawami; nieprzepisowy, nieprawny, nielegalny'

2. (rzad.) 'nie związany z układem, strukturą, formą czego'

SJP

'taki, który jest niezgodny z obowiązującymi normami, przepisami, ustawami'

PSWP

„Według informacji prasowych powstał nieformalny, patologiczny układ, który mógł się dopuszczać manipulacji kursami akcji i koleżeńskimi przysługami w obsadzaniu rad nadzorczych i zarządów spółek.”

[5 kadencja, 16 posiedzenie, 3 dzień, 27.04.2006, Poseł Renata Rochnowska]

prawniczy

niekonstytucyjny

'nie objęty konstytucją; niezgodny z konstytucją'

SJP

'taki, który nie jest objęty konstytucją lub nie jest zgodny z ustawą zasadniczą określającą ustrój polityczny i społeczny danego państwa'

PSWP

„Projekt ustawy zmienia Kodeks postępowania karnego, stanowi wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 7 września 2006 r., który orzekł, że art. 540 § 2 kodeksu w zakresie, w jakim ogranicza dopuszczalność wznowienia postępowania na korzyść oskarżonego tylko do przypadków, w których uznany przez trybunał za niekonstytucyjny przepis prawny stanowi podstawę skazania lub warunkowego umorzenia, jest niezgodny z art. 190 ust. 4 w związku z art. 32, art. 45 i art. 77 konstytucji.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Poseł Krzysztof Brejza]

polityczny, prawniczy

nienaruszalność

'prawo do ochrony integralności, wolności obywatelskiej; bycie nietykalnym'

PSWP

„Jest wiele zapisów, które tak naprawdę powodują to, że pracodawca może zrobić z pracownikiem służby cywilnej, co chce. Natomiast dotychczasowe przepisy gwarantowały nienaruszalność tego pracownika niezależnie od politycznej władzy.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Poseł Jan Kochanowski]

[9,6]

polityczny, prawniczy

nienaruszalny

'którego nie można naruszyć; nietykalny'

SJP

'taki, który ma zagwarantowane prawo do ochrony swej integralności, którego nie można naruszyć'

PSWP

„Możemy, rzecz jasna, przyrzeć się bliżej sprawie w pracach komisji. Takie, a nie inne okresy kadencyjne my przedyskutowaliśmy z reprezentacją polskich prokuratorów, a więc stąd te zapisy. Nie traktujemy ich jednak jako kanonu, który byłby nienaruszalny i jedyny możliwy.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Michał Tober]

polityczny

nieoficjalny

'nie mający charakteru oficjalnego, urzędowego; nieurzędowy, prywatny'

SJP

'taki, który nie ma urzędowego, oficjalnego charakteru'

PSWP

„Dane statystyczne dotyczące handlu ludźmi są zróżnicowane, a większość z nich ma charakter szacunkowy i nieoficjalny.” [6 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 23.04.2008, Poseł Beata Bublewicz]

polityczny

niepaństwowy

'nie będący własnością państwa, nie należący do państwa'

SJP

'taki, który nie należy do państwa'

PSWP

„Dzisiaj w tej Izbie padło kilka zasadniczych pytań, także

dotyczących naszej współodpowiedzialności za te procesy, o których tutaj tak mówimy. Ale wracamy do jednego: okazuje się, że jest nam potrzebny, nam władzy publicznej, niezależny, publiczny, niepaństwowy ośrodek analiz ekonomicznych i budowania strategii ponadpartyjnych.” [6 kadencja, 42 posiedzenie, 3 dzień, 22.05.2009, Poseł Janusz Piechociński]

polityczny

nieparlamentarne

'o wypowiedziach, słowach: ordynarny, niecenzuralny'

SJP

'w sposób budzący zastrzeżenia obyczajowo-moralne'

PSWP

„Nie będę już tego skrótu rozszyfrowywał, bo jak wszyscy wiedzą jestem człowiekiem grzecznym i unikam słów (Wesołość na sali), nie zawsze, uważanych za nieparlamentarne.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Poseł Piotr Gadzinowski]

językoznawczy

niepartyjny

'taki, który nie należy do partii'

PSWP

„Jeżeli państwo nie wiecie, to powiem, że byłem wójtą w gminie 15-tysięcznej, prawie 16-tysięcznej, w której wśród członków rady nikt nie przyznawał się do przynależności do żadnej partii politycznej. Znam wiele samorządów powiatowych, gdzie przedstawiciele są niepartyjni i gdzie rządzi układ niepartyjny.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Poseł Henryk Smolarz]

polityczny

niepodległościowy

'odnoszący się do niepodległości, związany z walką o niepodległość, wyrażający dążność do niepodległości; wolnościowy'

SJP

'taki, który związany jest z walką o niepodległość, dążenia do samostanowienia, do uwolnienia się spod przemocy wroga, okupanta itp.'

PSWP

„Każdy zryw niepodległościowy narodu polskiego odnotowany w naszej historii kolejnymi datami, jak Poznań czerwiec 1956 r., Wybrzeże grudzień 1970 r., Radom czerwiec 1976 r. (Dzwonek) czy "Solidarność" 1980 r., skutkowało wzmożoną inwigilacją "Wiernego" przez służby bezpieczeństwa.” [6 kadencja, 29 posiedzenie, 3 dzień, 21.11.2008, Poseł Maria]

polityczny

niepodległość

1. 'niezależność jednego państwa (narodu) od innych państw w sprawach wewnętrznych i stosunkach zewnętrznych; niezawisłość, suwerenność, wolność'

2. (przen.) 'swoboda działania, rozporządzania sobą, niezależność osobista, samodzielność'

SJP

'niezależność państwa (jego władz) od innego lub innych państw; stan, w którym dane państwo ma możliwość samostanowienia, samookreślenia itp.'

PSWP

„Niepodległość udało się odzyskać poprzez korzystny dla nas zbieg okoliczności, ale przede wszystkim dlatego, że Polacy zachowali patriotyzm i dążyli do odbudowy kraju.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 3 dzień, 17.12.2009, Poseł Andrzej Pałys]

polityczny

niepolityczny

1. (rzad.) 'w sposób nie związany z polityką; nie interesujący się polityką'

2. (przen.) 'świadcząc o braku dyplomacji; niezręcznie, niestosownie'

PSWP

„Mam prawo niepolitycznie odnieść się dzisiaj do tej kwestii z uwagi na to, że nie jestem w żadnym...”

[6 kadencja, 32 posiedzenie, 3 dzień, 18.12.2008, Poseł Bożena Kotkowska]
polityczny

niepolityczny

1. 'nie mający związku z polityką; nie wyrobiony politycznie; nie kierujący się względami politycznymi'

2. 'niestosowny, nieprzyzwoity (często z odcieniem (żart.))'

SJP

1. 'taki, który nie dotyczy polityki, nie jest związany z polityką lub godzi w zasady polityki; także: taki, który nie interesuje się polityką'

2. (przen.) 'taki, który świadczy o braku czyjejś dyplomacji; niezręczny, nieestosowny'

PSWP

„W tej chwili już nawet nikt nie stara się w tych komisjach o zachowanie jakichś pozorów, że one działają w sposób niepolityczny, że one mają działać w sposób merytoryczny.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Wojciech Szarama]

polityczny

niepolski

'nie będący polskim, nie mający cech polskich; obcy'

SJP

'taki, który nie pochodzi z Polski; taki, który swoim charakterem nie przypomina tego, co polskie'

PSWP

„To absolutnie niepolski interes, szkodzący polskiemu wizerunkowi.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Zygmunt Wrzodak]

polityczny

niepołączalność

(admin.) 'zasada zakazująca łączenie ze sobą (piastowania przez jedną osobę) określonych urzędów'

PSWP

„W projekcie ustawy przewiduje się, że rozwiązanie stosunku służbowego sędziego powołanego na czas oznaczony następuje z upływem czasu, na jaki został powołany, i sędzia ten będzie miał wszystkie atrybuty niezawisłości, czyli immunitet sędziowski, nieusuwalność, nieprzenoszalność, niepołączalność i apolityczność.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 2 dzień, 13.06.2007, Poseł Edward Ośko]

polityczny, prawniczy

nieposłuszeństwo

'brak posłuszeństwa, niewypełnianie rozkazów, nieestosowanie się do nakazów, poleceń; krnąbrność'

SJP

'brak posłuszeństwa; niedostosowanie się do określonych przepisów, nieuznanie czyjejś władzy'

(polit.) Nieposłuszeństwo obywatelskie – 'postępowanie wbrew oczekiwaniom, nakazom władzy, w imię wartości moralnych, zasad współżycia społecznego itp.'

PSWP

„Chciałbym więc zapytać: Czy nie uważa pan, że tego rodzaju sytuacje grożą uwiędnięciem mediów publicznych, że grozi nam nieposłuszeństwo obywatelskie i Polacy przestaną płacić abonament?” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 2 dzień, 21.09.2006, Poseł Jerzy Wenderlich]

polityczny

nieprawnie

'niezgodnie z prawem – ogółem przepisów regulujących stosunki między ludźmi danej społeczności'

PSWP

„Były one symbolem buntu, symbolem sprzeciwu narodu polskiego wobec narzuconej siłą władzy - tej władzy, która po wojnie nieprawnie zafundowała Polskę i zamiast przyczyniać się do jej odbudowy i powrotu do świetności, pograżała kraj w coraz głębszym kryzysie.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 2 dzień, 28.06.2007, Poseł Elżbieta Ratajczak]

polityczny, prawniczy

nieprawny

'niezgodny z normami prawnymi, przeciwny prawu; bezprawny, nielegalny'

SJP

(praw.) 'zabroniony przez prawo, niezgodny z prawem – ogółem przepisów regulujących stosunki między ludźmi danej społeczności'

PSWP

„W przypadku gdy osoba pozyska środki finansowe lub je wykorzystata w sposób nieprawny i niezgodny z prawem, będzie zmuszona do zwrotu tych środków wraz z należnymi odsetkami.” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 2 dzień, 26.04.2006, Poseł Józef Stępkowski]

polityczny, prawniczy

niepublicznie

'bez udziału publiczności, nie wobec wszystkich, niejawnie'

SJP

'bez udziału publiczności, widzów, słuchaczy'

PSWP

'bez finansowania z funduszków publicznych'

KK

„Ponieważ dopiero ja wydałam te odpowiednie rozporządzenia, dofinansowanie tworzoną niepublicznie nowym formom z mocy prawa należy się dopiero od stycznia przyszłego roku, chyba że wcześniej uzyskały dofinansowanie z funduszy europejskich.”

[6 kadencja, 23 posiedzenie, 2 dzień, 02.10.2008, Minister Edukacji Narodowej Katarzyna Hall]

polityczny

niepubliczny

'nie przeznaczony dla ogółu, odbywający się bez udziału wielkiej liczby osób'

SJP

'nie przeznaczony dla publiczności, widzów, słuchaczy'

PSWP

'niefinansowany ze środków publicznych'

KK

„Co do kwestii płac, to jeżeli mieliśmy do 1999 r. system budżetowy, mogliśmy określać płace. Jeżeli w tej chwili nasza służba zdrowia opiera się na samodzielnych publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej, to my nie możemy urzędowo określać płac w tych zakładach, bo przecież to są samodzielne zakłady i ustawa wyraźnie o tym mówi.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Andrzej Wożyła]

polityczny

nierząd

(przestarz.) 'brak silnej, sprawnej organizacji państwowej, brak rządu; rozprzężenie, nieład, chaos, zamęt'

SJP

(daw.) 'stan całkowitego braku porządku, zamieszania, rozprzężenia; brak rządu i rządności; słaba, niewydolna organizacja państwa'

PSWP

„Muszę powiedzieć, że jeżeli ministerstwo i rząd biorą na siebie tylko problem ewakuacji, to jestem tym absolutnie załamany, bo to świadczy o tym, że to nie jest rząd, a jest to nierząd.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2007, Poseł Rafał Muchacki]

polityczny

nietolerancja

'brak tolerancji, nieuznanie przekonań odmiennych od tych, które się uważa za słuszne'

SJP

'brak poszanowania i wyrozumiałości dla innych ludzi, ich poglądów, przekonań, upodobań; nieuznanie i zwalczanie cudzych poglądów i przekonań'

PSWP

„To jest także nietolerancja, to jest także obraza drogiego dla wielu Polaków symbolu.” [6 kadencja,

55 posiedzenie, 2 dzień, 02.12.2009, Poseł Izabela Jaruga-Nowacka]
polityczny, socjologiczny

nietolerancyjnie

'w sposób nietolerancyjny, wbrew zasadom tolerancji; niepobłażliwie'

SJP

'wbrew zasadom tolerancji, w sposób, który ujawnia brak uznania i poszanowania cudzych poglądów i przekonań; nie przyjmując możliwości pomyłki, popełnienia błędu'

PSWP

„Oczywiście mogą powstać problemy, jeżeli część Izby reaguje nietolerancyjnie na tego typu sprostowanie.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 5 dzień, 18.10.2006, marszałek Sejmu Marek Jurek]
polityczny, socjologiczny

nietolerancyjny

'odznaczający się brakiem wyrozumiałości, pobłażania dla cudzych poglądów'

SJP

'taki, który cechuje brak tolerancji, który nie uznaje i nie szanuje innych poglądów i osób je wyznających'

PSWP

„Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 15 czerwca 2006 r. uznająca nasz kraj za nietolerancyjny jest głęboko niesprawiedliwa i krzywdząca.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Waldemar Andzel]

polityczny, socjologiczny

nietykliwość

(praw.) 'konstytucyjne prawo obywatela do ochrony jego zdrowia, wolności, własności itp., bycie nietykliwym'

Nietykliwość osobista – 'podstawowe konstytucyjne prawo obywatelskie, które polega na zakazie pozbawienia wolności z wyjątkiem przypadków przewidywanych ustawą'

Nietykliwość cielesna – 'prawo gwarantujące nietykliwość ciała, którego złamanie ściągnie jest z oskarżenia prywatnego'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Art. 41 konstytucji zapewnia każdemu nietykliwość i wolność osobistą, a jej ograniczenia mogą być wyznaczone wyłącznie w ustawach.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 17.12.2008, Poseł Grzegorz Karpiński]

[16,3], nietykliwość osobista [3,0], nietykliwość cielesna
prawniczy

nieufność

'brak zaufania; podejrzliwość, niedowierzenie'

Votum nieufności – 'uchwała parlamentu lub jednej z jego izb dająca wyraz negatywnej ocenie działalności ministra lub rządu; powoduje z reguły, w razie uchwalenia, ustąpienie ministra lub rządu'

SJP

'brak wiary w to, ktoś lub coś nas nie zawiedzie, nie zdradzi, że coś zakończy się powodzeniem lub uda się'

(polit.) Votum nieufności – 'uchwała parlamentu lub innego zgromadzenia wobec ministra, rządu lub innych władz dająca wyraz negatywnej ocenie ich działalności, powodująca najczęściej ich ustąpienie'

PSWP

„Trzykrotnie próbowano usunąć Emila Wąsacza. Dwukrotnie głosowano wotum nieufności dla Emila Wąsacza tutaj, w Wysokiej Izbie. Raz już nie zdążono, bo Emil Wąsacz odszedł w lipcu 2000 r.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 22.09.2006, Poseł Ryszard Zbrzyzny]

polityczny, socjologiczny

niewolnictwo

'formacja społeczno-ekonomiczna, w której istnieją dwie podstawowe klasy – niewolnicy, całkowicie zależni od właścicieli i ich właściciele, posiadacze środków produkcji'

SJP

'forma ustroju społecznego polegająca na tym, że określona grupa ludzi stanowi własność ludzi, którzy całkowicie nimi rozporządzają, w pełni o nich decydują i wyciskują ich pracę'

PSWP

'handel ludźmi, głównie kobietami, sprzedawanymi do domów publicznych oraz wyciskanie pracy ludzkiej niezgodnie z obowiązującym prawem, najczęściej przez zorganizowane grupy przestępcze'

KK

„Odbywa się handel żywym towarem, niewolnictwo XXI w. Do tego w tej rezolucji nie ma odniesienia.”

[5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Zbigniew Girzyński]
polityczny, prawniczy

niezależny

'nie zależący od kogo, czego, rozporządzający sobą, nie podporządkowany komu a. czemu; wolny, niezawisły, niepodległy, samodzielny'

SJP

'taki, który nie jest zależny od nikogo i niczego, jest samodzielny; nie przynależy do żadnej organizacji'

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy <<Solidarność>> - 'polski ruch polityczny i społeczny oraz centrala związkowa; pierwszy wolny związek zawodowy w bloku radzieckim, który powstał w wyniku porozumienia między Międzyzakładowym Komitetem Strajkowym w Gdańsku a przedstawicielami rządu PRL podpisanego 31 VIII 1980 r.'

PSWP

„Rzecznik pozostaje także niezależny od władzy wykonawczej, posiada natomiast istotne uprawnienia kontrolne.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 06.07.2007, Poseł Leszek Sułek]

polityczny

niezawisłość

'niezależność, niepodległość, samodzielność'

SJP

'bycie niezależnym'

PSWP

„Zadanie Trybunału Konstytucyjnego polega na tym, by strzec systemu prawnego, by zapewnić jego zgodność z konstytucją, a przez to zagwarantować ochronę wolności i praw obywateli. To konstytucja gwarantuje trybunałowi atrybut niezależności, a sędziom niezawisłość.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 05.07.2007, Poseł Cezary Grabarczyk]

polityczny

niezawisły

'nie podlegający nikomu ani niczemu, od nikogo niezależny: niepodległy, wolny, samodzielny'

SJP

'taki, który jest samodzielny, niezależny'

PSWP

Niezawisły sąd – 'niezależny, wolny sąd'

KK

„Dla Samoobrony sprawa prywatyzacji PZU ma wielkie znaczenie. Chcemy wiedzieć, dlaczego mimo upływu lat prokuratura nadal prowadzi postępowanie, którego końca nie widać. Chcemy wiedzieć, kiedy sprawami, o których mówiłem, zajmie się niezawisły sąd.”

[5 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 22.09.2006, Poseł Jan Łączny]

prawniczy

niski

'zajmujący miejsce (najgorsze lub jedno z gorszych) w jakiejś hierarchii; mający małą wartość, będący pośledniego gatunku'

Izba niższa – 'w parlamencie dwuizbowym izba posłów, w przeciwstawieniu do senatów, izby lordów'

SJP

1. 'taki, który w jakiejś hierarchii zajmuje miejsce początkowe, mało ważne'

2. 'taki, który ma małe znaczenie, niewielką wartość'

Izba niższa – 'w niektórych państwach, m.in. w Polsce:

jeden z dwu organów parlamentu, izba posłów, w przeciwieństwie do izby wyższej – senatu'
PSWP
„Czeska lewica, wykorzystując fakt, że większość Czechów nie akceptuje budowy tarczy, uznała podpisanie czesko-amerykańskiego porozumienia za niewybaczalny błąd rządu premiera Topolánka i dzięki temu zdecydowanie wygrała wybory. Izba niższa parlamentu czeskiego podzielona jest dokładnie na pół i znalezienie w niej trwałej większości jest obecnie niezwykle skomplikowane.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 07.11.2008, Poseł Tadeusz Woźniak]
polityczny

norma

'ustalona, ogólnie przyjęta zasada; wytyczna, reguła, wskazanie, przepis; wzór, schemat, szablon'
Norma prawna – 'reguła, zasada postępowania uznana przez prawo za obowiązującą'
SJP
'ustalona, ogólnie przyjęta zasada postępowania w danej dziedzinie, zwłaszcza w zakresie obyczaju, moralności; reguła'
Norma prawna – 'reguła zachowania, będąca częścią składową systemu prawa, zabezpieczona sankcją przymusu państwowego'
PSWP
„Czy jest to tylko zalecenie i jeżeli ktoś nie wywiesi, to nie będzie żadnego problemu dla nikogo, ponieważ sankcji nie będzie, bo to nie jest norma prawna?” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 2 dzień, 18.11.2009, Poseł Tadeusz Woźniak]
prawniczy, (łac.)

normalizacja

'wprowadzenie obowiązujących norm, przepisów w zakresie prawnych czynności, usług, świadczeń itp.; ujednoczenie'
SJP
1. 'opracowanie i wprowadzenie obowiązujących norm, przepisów w zakresie pewnych czynności, świadczeń, prac itp.; zwłaszcza: ujednoczenie norm technicznych; standaryzacja'
2. 'doprowadzenie do normalnego stanu, unormowanie, uporządkowanie czegoś (np. życia rodzinnego, społecznego, państwowego) według ustalonych norm'
PSWP
„Do tej pory o użytkowaniu tychże gruntów decydowała wola urzędników i była pełna uznaniowość, a teraz będą jasne, przejrzyste procedury przekazywania terenów i, co najważniejsze, nastąpi normalizacja stosunków własnościowych.” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 1 dzień, 28.05.2008, Poseł Radosław Witkowski]
prawniczy, (fr.)

normalizacyjny

'dotyczący normalizacji, związany z normalizacją'
SJP
'taki, który dotyczy normalizacji, związany jest z opracowywaniem i wprowadzaniem obowiązujących norm, przepisów, zwłaszcza ujednoczeniem norm technicznych'
PSWP
„Jednakże Senat, rozpatrując powyższy zapis, nie poparł wniosku Sejmu, bo jak się okazało, są w Europie regulacje prawne i metody badań substancji zapachowych. W 2003 r. przez Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN) została wprowadzona norma nr 13725, która właśnie wprowadzała regulacje prawne w zakresie substancji zapachowych oraz ustalała dopuszczalne progi dla ich ilości w powietrzu.” [5 kadencja, 11 posiedzenie, 2 dzień, 23.02.2006, Poseł Jolanta Hibner]
prawniczy,

nota

'oficjalne pismo urzędowe; w stosunkach międzynarodowych: pismu rządu jednego państwa do drugiego'

SJP

'oficjalne pismo urzędowe, zwłaszcza wystosowane przez rząd jednego państwa do rządu drugiego państwa'
PSWP
„Strona amerykańska, notą z 25 stycznia 2007 r., wystosowaną przez Ambasadę Stanów Zjednoczonych w Warszawie, zaproponowała ulokowanie na naszym terytorium 10 rakiet przechwytyjących systemu obrony przeciwrakietowej.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 07.11.2008, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]
polityczny, (fr., łac.)

notyfikacja

(polit. praw.) 'urzędowe zawiadomienie o czym, podanie do wiadomości ważnego faktu, postanowienia itp. (termin używany głównie w stosunkach dyplomatycznych)'
SJP
(praw.) 'w stosunkach międzynarodowych: urzędowe powiadamianie o jakimś ważnym fakcie, podanie do wiadomości jakiegoś postanowienia'
PSWP
„Oczywiście ktoś powie, że notyfikacja w Unii Europejskiej, czy Unia Europejska się zgodzi...” [5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Andrzej Lepper]
polityczny, prawniczy, (fr. z łac.)

notyfikacyjny

(praw.) 'w stosunkach międzynarodowych: taki, który związany jest z urzędowym powiadomieniem o jakimś ważnym fakcie, o jakimś ważnym postanowieniu'
PSWP
„Po załatwieniu jakby spraw historycznych, czyli w momencie, kiedy rząd przyjął „Strategię dla transportu kolejowego”, kiedy rząd skierował do parlamentu właśnie tę ustawę o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa kolejowego - jest ona gotowa - kiedy rząd przygotowuje projekt notyfikacyjny do Unii Europejskiej, zabieramy się - to już jest zapowiedź - za budowę kolei szybkich, bardzo szybkich, czyli 300 i powyżej 300 km.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Transportu Mirosław Chaberek]
polityczny, prawniczy

notyfikować

(polit., praw.) 'zawiadamiać o czym urzędowo, podać do wiadomości ważny fakt, postanowienie itp. (termin używany głównie w stosunkach dyplomatycznych)'
SJP
(praw.) 'w stosunkach międzynarodowych: urzędowo powiadomić || powiadamiać o jakimś ważnym fakcie, podać || podawać do wiadomości jakieś postanowienie'
PSWP
„Natomiast jeszcze ostatnia rzecz - 4.1, 1.4 dla dużych przedsiębiorstw jest to jedyne rozporządzenie, jakie musimy notyfikować Komisji Europejskiej, w związku z tym prawo do ubiegania się przez przedsiębiorców o dofinansowanie jest nieco odłożone w czasie.” [6 kadencja, 13 posiedzenie, 2 dzień, 10.04.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego Jarosław Pawłowski]
polityczny, prawniczy, (łac.)

notyfikowanie

(praw.) 'w stosunkach międzynarodowych: powiadomienie o jakimś ważnym fakcie, podanie do wiadomości jakiegoś postanowienia, przeprowadzone w sposób formalny, urzędowy'
PSWP
„Przy okazji sprawy notyfikacji uzyskałem informacje od pracowników Rządowego Centrum Legislacji, że na pytania zadawane ministrowi, przedstawicielom Ministerstwa Gospodarki dotyczące obszaru notyfikacji, artykułów do notyfikacji, nie otrzymywali klarownych odpowiedzi. Problem polega na tym, iż notyfikowanie

całej ustawy dosyć radykalnie wstrzymuje bieg prac nad ustawą, natomiast notyfikowanie tylko części ustawy może spowodować wyjęcie zgłaszanych do notyfikacji przepisów z projektu ustawy, co generalnie nie powinno hamować prac nad ustawą.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2009, Minister - Członek Rady Ministrów Michał Boni]
polityczny, prawniczy

nowela

(praw.) 'ustawa lub dekret wprowadzający zmiany do obowiązującej ustawy lub dekretu'
SJP

(praw.) 'ustawa, która wprowadza zmiany lub uzupełnienia do ustawy już obowiązującej'
PSWP

„Odrębnym problemem trzecim jest propozycja zawarcia w jednej noweli zmian bodajże w art. 646. Powiem tak: rozumiem inicjatywę resortu, że chcecie państwo jedną nowelą Kodeksu cywilnego załatwić kilka spraw.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 05.07.2007, Poseł Grzegorz Kurczuk]
prawniczy, (wł. z łac.)

nowelizacja

(praw.) 'wprowadzenie zmian (nowel) do obowiązujących ustaw i zarządzeń'
SJP

(praw.) 'wprowadzenie na mocy ustawy zmian lub uzupełnień do ustawy już obowiązującej'
PSWP

„Nowelizacja ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w której postowie, w tym Prawa i Sprawiedliwości, proponują zwiększenie kwoty odliczenia od podatku ze 120 zł do ponad 570 zł za każde dziecko, to niewątpliwie bardzo ważne rozwiązanie w naszej polityce prorodzinnej, pożyteczne dla podatników, którzy mają rodzinę.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Poseł Artur Górski]
prawniczy

nowelizacyjnyjny

(praw.) 'taki, który dotyczy wprowadzenia na mocy ustawy zmian lub uzupełnień do ustawy już obowiązującej'
PSWP

„Przedstawiony przez grupę posłów Ligi Polskich Rodzin projekt nowelizacyjny przewiduje przywrócenie z dniem podpisania ustawy wysokości urlopów macierzyńskich do wymiaru sprzed kilku lat, to jest 26 tygodni po pierwszym porodzie, 28 tygodni po każdym następnym porodzie oraz 39 tygodni w przypadku urodzenia więcej niż jednego dziecka przy jednym porodzie.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 1 dzień, 08.03.2006, Poseł Maria Zuba]
prawniczy

nowelizować

(praw.) 'zmieniać, uzupełniać istniejące przepisy prawne'
SJP

(praw.) 'wprowadzać na mocy ustawy zmiany lub uzupełnienia do ustawy już obowiązującej'
PSWP

„Kiedy zostanie to już wstępnie przekonsultowane,

będziemy nowelizować to rozporządzenie, pewnie w ciągu kilku najbliższych tygodni, tak to mogę określić, bo teraz jest okres świąteczny, więc to jest szczególna pora.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 3 dzień, 17.12.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Marek Twardowski]
prawniczy, (łac.)

nowy

'taki, który jest dopiero co pozyskany, kupiony, powstały, który jest od niedawna w czymś posiadaniu, jest mało używany'

(polit.) Nowa lewica – 'radykalny ruch ideologiczny i społeczno-polityczny, tworzony przede wszystkim przez młodzież studencką i część intelektualistów akademickich, rozwijający się w latach sześćdziesiątych w Stanach Zjednoczonych i w krajach Europy Zachodniej, odrzucający styl myślenia, założenia programowe i formy działania tradycyjnej lewicy utożsamianej z ideologią socjaldemokracji z jednej strony i marksizmu-leninizmu z drugiej; goszyzm'

(polit.) Nowa prawica – 'ruch społeczno-polityczny, powstały na gruncie odrodzenia radykalnego konserwatyzmu społecznego i klasycznej teorii ekonomicznej liberalizmu w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych w Wielkiej Brytanii i w Stanach Zjednoczonych, opowiadający się za ograniczeniem interwencjonizmu państwowego oraz za wsparciem przez państwo stosunków wolnokonkurencyjnych, eksponujący konserwatywną moralność z jej szacunkiem dla władzy, z jej popieraniem rodziny jako naturalnej komórki społecznej i podstawowego oparcia dla jednostki, z jej szczególną rolą religii w życiu społecznym oraz z jej patriotyzmem traktowanym jako siła moralna, jednocząca społeczeństwo'

Nowy początek – 'zasada wprowadzania nowej polityki sformułowania przez Lecha Wałęsę w 1990 roku i przez Jerzego Buzka w 1999 roku (również w wersji nowe otwarcie)'

Nowe otwarcie – 'program polityczny rządu Jerzego Buzka ogłoszony w 1999 roku (również w wersji nowy początek)'

PSWP

„My, nowa lewica, nowoczesna socjaldemokracja, nie ulegniemy takiej pokusie.” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 1 dzień, 14.02.2007, Poseł Piotr Gadzinowski]
polityczny

nuncjusz

'stały przedstawiciel papieża przy rządzie innego państwa'

SJP

'dyplomata, który jest stałym przedstawicielem Watykanu, pełnomocnikiem papieża przy rządach państw, dawniej także na dworach świeckich władców'

PSWP

„Patronką miasta Skarżyska-Kamiennej jest Matka Boża Miłosierdzia zwana Ostrobramską. 12 listopada 1995 r. nuncjusz apostolski ksiądz arcybiskup Józef Kowalczyk ogłosił ten fakt, przedkładając stosowny dekret Ojca Świętego Jana Pawła II.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 4 dzień, 25.07.2008, Poseł Andrzej Bętkowski]
kościelny, polityczny, (łac.)

O

obcokrajowiec

'obywatel, mieszkaniec obcego kraju; cudzoziemiec'

SJP

'obywatel innego państwa; mieszkaniec obcego kraju'

PSWP

„Powiem tutaj, że wiele argumentów bardzo zasadnych przemawia za takim rozwiązaniem, chociażby to, że nadchodzi czas, kiedy to nie Polacy będą mieli możliwość zakupu ziemi, czyli obcokrajowiec dysponujący potężnym kapitałem zawsze będzie w uprzywilejowanej sytuacji w stosunku do biednego polskiego rolnika i te grunty rolne przejdą w ich ręce.”

[5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Poseł Jan Łączny]
polityczny

obóz

'grupa ludzi (państw) wyznających te same idee, mających wspólne przekonania, wspólne cele polityczne, społeczne, gospodarcze; stronnictwo, odłam, ugrupowanie'

SJP

'grupa państw lub ugrupowań politycznych związanych wspólnym celem, interesem lub ideologią'

PSWP

Obóz rządzący – 'rząd; partia, ugrupowanie, koalicja sprawujące władzę w państwie'

KK

„Obóz rządzący ze względu na tożsamość na wszystko się do tej pory powoływał, ale nie na wzory holenderskie.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 06.09.2006, Poseł Tadeusz Iwiński]

polityczny

obserwator

'przedstawiciel jakiegoś państwa lub organizacji międzynarodowej wysłany oficjalnie dla śledzenia przebiegu obrad, ważnych wydarzeń, pertraktacji itp.'

SJP

1. 'człowiek, który obserwuje, przygląda się komuś lub czemuś, śledzi, bada coś'

2. 'oficjalny przedstawiciel jakiegoś państwa, organizacji międzynarodowej wysłany gdzieś w celu obserwowania wydarzeń politycznych, działań wojennych itp.'

PSWP

„Nikt zapewne dotychczas nie oszacował wielkości strat dla budżetu z tego powodu, ale obserwator musi dojść do wniosku, że przesuwanie z tego powodu posiedzeń jest rzeczywiście wielkim kosztem dla budżetu państwa.”

[5 kadencja, 40 posiedzenie, 2 dzień, 25.04.2007, Poseł Michał Wójcik]
polityczny, (łac.)

obstrukcja

'hamowanie, utrudnienie przebiegu jakiejś sprawy; forma protestu w parlamencie, przeciwdziałanie uchwaleniu ustawy'

SJP

'utrudnienie przebiegu, hamowanie toku czegoś'

Obstrukcja parlamentarna – 'jedna z form walki parlamentarnej, polegająca na wyzyskiwaniu różnych środków zgodnych z prawem w celu uniemożliwienia normalnego prowadzenia obrad czy podjęcia jakiejś uchwały'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Głos przeciwny. Mamy do czynienia z przypadkiem obstrukcji parlamentarnej. (Wesołość na sali) Izba zadecydowała. Przekładanie o całe dni toż to przecież jest obstrukcja.” [5 kadencja,

6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Karol Karski]
polityczny, (łac.)

obstrukcyjny

'związany z obstrukcją – hamowaniem, utrudnianiem przebiegu jakiegoś procesu'

PSWP

„Wysoka Izbo! Ogłaszam 20 minut przerwy w celu dokonania konsultacji politycznych i ewentualnego przedstawienia Wysokiej Izbie propozycji, która być może przetnie ten szantaż obstrukcyjny... (Głosy z sali: Jaki szantaż?) ...i obstrukcję parlamentarną.”

[5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, marszałek Sejmu Ludwik Dorn]
polityczny

obwarować

'zagwarantować prawem; zastrzec co sobie, zawarować, zagwarantować, zapewnić'

SJP

'określić warunki, które czegoś dotyczą; poczynić pewne zabezpieczenia, zapewnić czemuś moc prawną'

PSWP

„Jeśli staralibyśmy się znowu obwarować tę propozycję biurokratycznymi, kosztownymi warunkami, to ręczę państwu, że byłaby ona bez sensu, bo wtedy byłaby martwym prawem.” [6 kadencja, 37 posiedzenie, 1 dzień, 04.03.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Adam Szejnfeld]

prawniczy

obwarowanie

'określenie warunków, które czegoś dotyczą; poczynienie prawnych zabezpieczeń, zapewnienie czemuś mocy prawnej'

PSWP

„Jak ten zapis wygląda w dotychczasowej ustawie? Zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, nie może być mniejsze niż 500 kg, czyli to się nie zmienia, ale do tej pory obowiązuje obwarowanie, że to zwiększeniu nie może przekroczyć 30% indywidualnej ilości referencyjnej stanowiącej własność producenta w dniu 31 marca roku kwotowego.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 11.06.2008, Poseł Sprawozdawca Stanisław Kalemba]

prawniczy

obwieszczenie

'pismo obwieszczające; komunikat, ogłoszenie, zawiadomienie; dawniej także: ogłoszenie, wzmianka w prasie'

SJP

1. 'podanie czegoś do publicznej wiadomości, oficjalne zakomunikowanie czegoś'

2. 'oficjalna informacja podana do publicznej wiadomości przez odpowiednie władze, najczęściej w postaci drukowanego tekstu'

PSWP

„Nowelizacja przewiduje zmianę sposobu ustalania limitu wpłat. Limit ten w kolejnym roku kalendarzowym nie będzie mógł być niższy niż w roku poprzednim. W związku z powyższym 21 grudnia ub.r. minister pracy i polityki społecznej podpisał obwieszczenie w sprawie wysokości kwoty wpłat na indywidualne konto emerytalne.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 27.06.2007, Poseł Lech Woszczerowicz]

polityczny

obywatel

'członek społeczeństwa danego państwa, mający

określone uprawnienia i obowiązki zastrzeżone przez prawo i konstytucję'

SJP

'członek społeczeństwa danego państwa, mający prawa i obowiązki określone przez konstytucję'

PSWP

„Zdaję sobie sprawę z tego, że są to pytania retoryczne, a może i naiwne. Panie pośle, niech pan mnie nie głaszcze. Może i naiwne, ale jako obywatel Rzeczypospolitej, którego członkowie rodziny walczyli dla ojczyzny i ginęli dla niej, mam prawo zadać takie pytanie.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 13.03.2008, Poseł Andrzej Pałys]

polityczny

obywatelka

'członkini społeczeństwa danego państwa, mająca prawa i obowiązki określone przez konstytucję'

PSWP

„Dzisiaj jest Światowy Dzień Książki, ale rok 2009 to dla społeczności miasta Konina również ważny rok - rok, w którym miasto ogłosiło, że Zofia Urbanowska, pisarka i dziennikarka z tego miasta, pozytywistka, obywatelka miasta Konina, jest bohaterem roku 2009, gdyż w tymże roku przypadają dwie okrągłe rocznice: 160. rocznica urodzin i 70. rocznica śmierci pisarki.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 3 dzień, 23.04.2009, Poseł Tomasz Piotr Nowak]

polityczny

obywatelski

'odnoszący się do obywatela jako członka państwa, właściwy obywatelowi; należący do obywatela, złożony z obywateli'

Komitet, sąd obywatelski; straż obywatelska – 'komitet, sąd, straż itp. zorganizowane z osób prywatnych, ochotników, niefachowców – do pomocy odnośnym władzom albo jako instytucje tymczasowe'

SJP

'związany z obywatelem – członkiem społeczeństwa danego państwa'

Obywatelski Klub Parlamentarny – 'klub posłów i senatorów utworzony w parlamencie polskim po wyborach w 1989 r. z członków NSZZ <<Solidarność>>'

PSWP

„Chciałbym przywitać wszystkich. Witam także przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych. Szczególnie serdecznie witam posłów i senatorów tych klubów parlamentarnych, które były kierowane przez Bronisława Geremka, mam na myśli zarówno Obywatelski Klub Parlamentarny, jak i Klub Parlamentarny Unii Demokratycznej oraz Klub Parlamentarny Unii Wolności.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 22.07.2008, marszałek Sejmu Bronisław Komorowski]

polityczny

obywatelskość

(rzad.) 'postawa, postępowanie godne dobrego obywatela, wyrobienie społeczne; poczucie przynależności do danego państwa, narodu, godność obywatelska'

SJP

(rzad.) 'cecha, która oznacza zachowanie postawy obywatelskiej, tzn. godnej członka danej społeczności; wyrobienie społeczne'

PSWP

„Pospieszne zmiany dokonywane są w państwowych spółkach przez partię, która obywatelskość zachowała tylko w nazwie.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 2 dzień, 27.03.2008, Poseł Łukasz Zbonikowski]

polityczny

obywatelstwo

1. 'przynależność państwowa łącząca się z pewnymi uprawnieniami i obowiązkami zastrzeżonymi przez prawo i konstytucję'

2. 'przynależność do społeczności danego miasta lub terenu prawnie unormowanego'

3. (przestarz.) 'postawa, cnoty, postęпки godne dobrego obywatela; wyrobienie społeczne, obywatelskość, patriotyzm'

SJP

'przynależność państwowa danej osoby, łącząca się z określonymi uprawnieniami i obowiązkami, z których podstawowe są zawarte w konstytucji'

PSWP

„Jeśli chodzi o pytanie pana posła Kopycińskiego związane z obywatelstwem polskim wojewody. W tym zakresie nic się nie zmienia, tak jak w wielu innych przepisach jest mowa o tym, że osoba powoływana powinna mieć obywatelstwo polskie, nie ma takiego wyłączenia, że nie może mieć żadnego innego.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 17.12.2008, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Tomasz Siemoniak]

polityczny

odezwa

(daw.) 'zarządzenie władz, pismo urzędowe, reskrypt'

SJP

'wezwanie społeczeństwa do podjęcia działań w jakimś celu; także: pisemny, najczęściej drukowany, tekst takiego wezwania'

PSWP

„W ostatnim czasie, o czym panowie posłowie doskonale wiedzą, tuż przed wrześniową sesją Rady Miejskiej w Przemyślu do przemyskich radnych trafiła odezwa Rady Miejskiej Lwowa podpisana przez radnego Jurija Wizniaka.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 2 dzień, 10.09.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Jan Borkowski]

polityczny

odpolitycznić

'pozbawić charakteru politycznego, łączności z polityką; odsuwać od polityki'

SJP

'pozbawić coś politycznego charakteru, usuwać związek czegoś z polityką'

PSWP

„Czy to nie jest inwazja na agencję? Jest to wielka pułapka, bo przyjdzie następna kadra, jakakolwiek by ona była, i będzie mogła dalej upolityczniać agencję. Tak że od dzisiaj, jeżeli ta ustawa przejdzie, agencja będzie upolityczniona, a nie powinno tak być. Obiecywaliście w swojej kampanii, że będziecie odpolityczniać, a co robicie?” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Poseł Robert Telus]

polityczny

odpowiedzialność

'konieczność, obowiązek prawny ponoszenia konsekwencji cywilnych lub karnych za działanie lub zaniechanie; odpowiadanie przed kim, wobec kogo, za kogo lub za co'

SJP

'obowiązek moralny lub prawny nakazujący odpowiadanie za swoje czyny oraz ponoszenie ich konsekwencji'

Odpowiedzialność konstytucyjna – 'przewidziane konstytucją postawienie w stan oskarżenia przed sejmem członków rządu'

PSWP

„Rozumiem, że 19 września formalnie był inny minister finansów, ale po 22 września to na pani barkach spoczywa odpowiedzialność konstytucyjna w ramach pani kompetencji.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 11.10.2006, Poseł Marek Wikiński]

polityczny

odtajnić

'uczynić jawnym to, co było do tej pory tajne'

PSWP

„Jeśli odpowiemy na te pytania, to wiele rzeczy się wyjaśni. Jeśli zgodnie z prawdą odpowiemy na te pytania, w sposób jasny, to uprzywilejowana rola tych

ludzi będzie w społeczeństwie rozumiana jako całkowicie nieuzasadniona. A z czego ona wynika? No właśnie w dużym stopniu wynika z tego, że te akta są wciąż tajne, że niby w jakimś interesie praw człowieka, ochrony danych osobowych, godności tych ludzi III Rzeczpospolita dba o godność zdrajców i szubrawców i tych akt nie można było odtajnić.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Marek Suski] polityczny, prawniczy

odwet

'oddanie wet za wet, odpłacanie tym samym; odwzajemnienie złem za zło'

SJP

(polit.) 'w stosunkach międzynarodowych: zastosowanie przez państwo środków nacisku w stosunku do innego państwa naruszającego jego interesy'

PSWP

„Odwet może nastąpić w niespodziewanym momencie. Kolejni prezydenci i kolejne rządy nie pytały Sejmu o zgodę na udział polskich wojsk w tych ekspedycjach. Teraz Sejm ma akceptować działania będące ewentualnym następstwem prowokowania terrorystów.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 2 dzień, 06.09.2007, Poseł Wiesław Woda]

polityczny

odwołanie

(praw.) 'zwrócenie się przez osobę wolną z decyzji władz do wyższej instancji o ponowne rozpatrzenie sprawy'

SJP

1. 'usunięcie kogoś z zajmowanego stanowiska'

Do odwołania – 'o pełnieniu jakiejś funkcji: pełnienie jej do momentu, kiedy osoba (urzędnik itp.) będąca zwierzchnikiem powiadomi o decyzji przerwania tego stanu przejściowego'

2. 'ogłoszenie, że coś, co zostało wcześniej zapowiedziane, nie odbędzie się'

PSWP

„Sprzeciw wnosi się do działającej przy okręgowej radzie lekarskiej komisji lekarskiej, od której rozstrzygnięcia nie przysługuje odwołanie.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Jerzy Ziętek]

prawniczy

odwołanie się

'zwrócenie się do kogoś lub czegoś jako instancji rozstrzygającej'

PSWP

„Bardzo ważne jest też odwołanie się do potrzeby ciągłości, do tego, żeby zachować pewne projekty niezależnie od upływu kadencji rządu, parlamentu, tak by były one realizowane.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 3 dzień, 09.01.2009, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Gospodarki Waldemar Pawlak]

prawniczy

odwoławczy

'dotyczący odwołania się; rozpatrujący odwołanie'

SJP

(praw.) 'taki, który dotyczy odwołań, odwoływania się'

PSWP

„Co do kwestii związanej z pytaniem, które zadała pani poseł Bartyzel, odsyłam panią poseł do lektury dokładnie art. 26. Tam przewidziany jest bardzo dokładnie tryb odwoławczy od ewentualnej decyzji odmowy udzielenia takiej pomocy.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 3 dzień, 29.06.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Beata Kempa]

prawniczy

ogóлноeuropejski

'dotyczący całej Europy (wszystkich państw europejskich, narodów europejskich); znany w całej Europie, obejmujący całą Europę'

SJP

'taki, który dotyczy całej Europy; znany, powszechny, obowiązujący itp. w całej Europie'

PSWP

„Formalnie „Widoczny znak” ma mieć kształt wystawy stałej wraz z ekspozycjami towarzyszącymi, wkomponowanymi w kontekst ogóлноeuropejski.” [6 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 24.04.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Andrzej Kremer]

polityczny

ogóлноkrajowy

'dotyczący całego kraju, obejmujący cały kraj, występujący w całym kraju'

SJP

'taki, który odnosi się do całego kraju, jest powszechnie dostępny, obowiązujący itp. w kraju'

PSWP

„Inspekcja Ochrony Środowiska przeprowadziła na przełomie 2005 i 2006 r. ogóлноkrajowy cykl kontrolny z zakresu przestrzegania wymagań ochrony środowiska przez podmioty prowadzące działalność w zakresie wykorzystania odpadów poubojowych oraz kontrolę przestrzegania wymagań formalnoprawnych.”

[6 kadencja, 50 posiedzenie, 2 dzień, 24.09.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska Stanisław Gawłowski]

polityczny

ogóлноnarodowy

'dotyczący całego narodu, należący do całego narodu, obejmujący cały naród'

SJP

'taki, który dotyczy całego narodu, właściwy jest całemu narodowi, należy do narodu'

PSWP

„Droga ma charakter ogóлноnarodowy, a nawet międzynarodowy. Czy będzie modernizowana według wcześniej założonych nowoczesnych, europejskich standardów?” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 03.12.2008, Poseł Franciszek Jerzy Stefaniuk]

polityczny

ogóлноpaństwowy

'dotyczący całego państwa, obejmujący całe państwo'

SJP

'taki, który dotyczy całego państwa, obejmujący państwo w całości'

PSWP

„Z całą mocą chcę potwierdzić, że sprawa, obok oczywiście aspektu regionalnego, ma wymiar ogóлноpaństwowy, jest traktowana z najwyższą powagą, co starałem się w odpowiedzi poprzedniej uzasadnić.”

[5 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 24.05.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Janusz Stańczyk]

polityczny

ogóлноpolityczny

'dotyczący polityki w ogóle (nie odnoszący się do poszczególnych jej zagadnień); obejmujący ogół zagadnień politycznych; związany z polityką ogóлноświatową'

SJP

'taki, który odnosi się do polityki w ogóle, generalnie, w całości (np. w odniesieniu do sytuacji politycznej na świecie)'

PSWP

„Być może ta analogia jest troszeczkę na wyrost, ale niedawno mieliśmy kłopot ogóлноpolityczny, ogóлноpolski polegający na tym, że tę samą sprawę: kwestię utraty mandatów w wyniku niezłożenia oświadczenia majątkowego, różne przepisy różnie regulowały - inaczej ordynacja o wyborze bezpośrednim wójta, burmistrza, prezydenta i inaczej ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r., w związku z czym powstawały różne kontrowersje odnośnie do interpretacji stanu faktycznego.” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 1 dzień, 14.02.2007, Poseł Jacek Kurski]

polityczny

ogólnopolski

'dotyczący całej Polski, obejmujący całą Polskę; obowiązujący, występujący w całej Polsce'

SJP

'taki, który dotyczy całej Polski, obowiązuje na jej terenie, jest charakterystyczny dla Polski'

PSWP

„Mimo że sprawa jest lokalna, ma szeroki zasięg, ogólnopolski.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 02.03.2007, Poseł Andrzej Fedorowicz]

polityczny

ogólnospołeczny

'dotyczący całego społeczeństwa, obejmujący wszystkie warstwy społeczne; dotyczący ogólnych (bliżej nie precyzowanych) zagadnień społecznych'

SJP

'taki, który dotyczy społeczeństwa, obejmuje ogół warstw społecznych'

PSWP

„Dyskutujemy dzisiaj nad ponownym rozdzieleniem urzędu ministra sprawiedliwości i urzędu prokuratora generalnego. Przykry jest fakt, że głównym bodźcem zmian jest powód polityczny, a nie ogólnospołeczny.”

[6 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 26.06.2008, Poseł Krzysztof Maciejewski]

polityczny, socjologiczny

ogólnoświatowy

'dotyczący całego świata (wszystkich ludzi, krajów itp.), obejmujący cały świat, związany z całym światem'

SJP

'taki, który dotyczy całego świata, jest znany, powszechny, obowiązujący itp. na całym świecie'

PSWP

„Należy zaznaczyć, że trend ten ma charakter ogólnoświatowy i nie dotyczy jedynie krajów europejskich.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Pierwszy Zastępca Prezesa Narodowego Banku Polskiego Jerzy Pruski]

polityczny

okrągły

'mający kształt koła (rzadziej kuli, walca); zbliżony kształtem do koła, kuli, walca; zaokrąglony, krągły'

SJP

'taki, który charakteryzuje się kształtem zbliżonym do koła, kuli lub walca, przypominają formą koło, kulę lub wałek'

(polit.) Okrągły Stół – a) 'forma negocjacji i dyskusji politycznych między przedstawicielami różnych ugrupowań, krajów, zakładających dobrą wolę i przyjazną atmosferę w poszukiwaniu rozstrzygnięć'; b) 'porozumienie zawarte w 1989 roku w Polsce wskutek negocjacji prowadzonych przez przedstawicieli opozycji demokratycznej oraz sprawujących władzę członków Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i podległych jej stronnictw politycznych, zakładające pluralizm polityczny, wolność słowa i szerokie zmiany gospodarczo-polityczne'

PSWP

„Jako stary drukarz proszę, abyśmy pamiętali o tych ludziach, którzy przez całą noc drukowali tzw. bibułę, a o godz. 5 szli do zakładu pracy, o ludziach, którzy przez całą noc pilnowali, czy drukarnia jest bezpieczna. O tych ludziach zapomnieliśmy. Beneficjentem zwycięstwa nad tamtym systemem jest „okrągły stół”, a więc postsolidarnościowcy.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 05.04.2006, Poseł Andrzej Fedorowicz]

historyczny, polityczny

okręg

'rejon kraju stanowiący jednostkę administracyjną, sądową, wojskową itp.; obwód'

PSWP

„Wiemy, że w naszym kraju istnieją tradycje winiarskie.

Między innymi ja reprezentuję okręg wyborczy zielonogórski, a Zielona Góra kojarzy się z winobraniami.” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 1 dzień, 09.07.2008, Senator Stanisław Iwan]

polityczny, prawniczy

okręgowy

'związany z danym okręgiem, dotyczący danego okręgu, obwodu; obejmujący cały okręg'

SJP

'taki, który związany jest z okręgiem albo dotyczy okręgu – rejonu kraju stanowiącego jednostkę administracyjną, sądową, wojskową itp.; pochodzący z tego rejonu'

PSWP

„W art. 191 proponujemy również wprowadzenie zmian dostosowujących i dodatkowego terminu, jednocześnie wskazując, iż instytucją uprawnioną do rozpatrywania skarg związanych z decyzjami w sprawie wygaśnięcia mandatu będzie sąd administracyjny, a nie, tak jak w dotychczas obowiązujących przepisach, właściwy sąd okręgowy.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 1 dzień, 25.06.2008, Poseł Sprawozdawca Witold Gintowt-Dziewałtowski]

polityczny, prawniczy

okupacja

1. 'czasowe zajęcie obcego terytorium przy użyciu siły zbrojnej i wykonywanie na nim władzy administracyjnej do chwili zawarcia układu pokojowego; czas trwania tego stanu'

2. (praw.) 'wszelkie czasowe, nie oparte na prawie (ustawie) objęcie w posiadanie jakiejś rzeczy'

SJP

'czasowe zajęcie przez siły zbrojne jakiegoś państwa części lub całości terytorium przeciwnika i ustawienie tam władzy administracyjnej do chwili zawarcia układu pokojowego; czas trwania tego stanu'

PSWP

„W Polsce po 1989 r. nie było żadnych aktów nietolerancji, rasizmu, faszyzmu, ksenofobii, antysemityzmu. Proszę państwa, o rasizmie i faszyzmie wiem jedynie z podręczników historii, w których są opisane wydarzenia mające miejsce w czasie II wojny światowej, kiedy była tu okupacja niemiecka”

[5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Wojciech Wierzejski]

historyczny, polityczny, prawniczy, (fr. z łac.)

okupacyjny

'związany z okupacją – czasowym zajęciem przez siły zbrojne jakiegoś państwa części lub całości terytorium przeciwnika'

PSWP

„Od 8 stycznia w Cukrowni Lublin trwa strajk okupacyjny pracowników zakładu.” [6 kadencja, 6 posiedzenie, 2 dzień, 10.01.2008, Poseł Jarosław Żaczek]

historyczny, polityczny, prawniczy

okupant

'ten, kto dokonywa okupacji, sprawuje władzę na obszarze okupowanym'

SJP

'państwo dokonujące okupacji, sprawujące władzę na zajęтым terytorium przeciwnika'

PSWP

„Powstanie warszawskie wybuchło o godz. 17 w dniu 1 sierpnia 1944 r. Decyzja o jego rozpoczęciu była w głównej mierze spowodowana sukcesami Armii Czerwonej w walkach z Niemcami. Spodziewano się więc, że powstanie potrwa kilka dni i z pomocą wojsk radzieckich niemiecki okupant zostanie pokonany.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Poseł Krzysztof Brejza]

historyczny, polityczny, prawniczy, (fr. z łac.)

okupować

1. 'dokonywać okupacji'

2. 'obejmować w czasowe, nie oparte na prawie (ustawie) posiadanie'

SJP

'zając || zajmować siłą część lub całość terytorium przeciwnika i ustanowić tam władzę administracyjną do chwili zawarcia układu pokojowego'

PSWP

„Czy rzeczywiście rząd polski zamierza przedłużyć naszą obecność i okupować Irak w zamian za koncesje naftowe?” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 2 dzień, 29.12.2005, Poseł Piotr Gadzinowski]
historyczny, polityczny, prawniczy, (fr. z łac.)

okupowanie

'zajęcie || zajmowanie siłą części lub całości terytorium przeciwnika i ustanowienie tam władzy administracyjnej do chwili zawarcia układu pokojowego'

PSWP

„Kraj był okupowany i ten kraj, który był okupantem, wypłacił odszkodowania za bezprawne okupowanie majątku podczas drugiej wojny światowej.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 06.09.2006, Poseł Marek Suski]
historyczny, polityczny, prawniczy

oligarcha

'przedstawiciel oligarchii; możnowładca'

SJP

(polit.) 'przedstawiciel oligarchii – niewielkiej grupy osób sprawujących władzę'

PSWP

„Szanowny Panie Marszałku! Panie Ministrze! Wysoki Sejmie! To były bardzo ciekawe wystąpienia. Pani poseł Augustyn z Platformy Obywatelskiej twierdziła, że grzechem jest inwestowanie w nową siedzibę telewizji - tak że każdy, kto inwestuje w nową siedzibę, jest oligarchą.” [6 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 24.06.2009, Poseł Jerzy Wenderlich]
polityczny, (gr.)

oligarchia

'w starożytnej Grecji: ustrój, w którym rządy sprawowała niewielka grupa ludzi spośród arystokracji rodowej lub majątkowej (dziś również o analogicznych współczesnych formach rządu); państwo o takim ustroju; grupa rządząca'

SJP

(polit.) 'forma rządów polegająca na sprawowaniu władzy przez niewielką grupę ludzi, najczęściej spośród arystokracji rodowej lub najbogatszych warstw społeczeństwa; państwo o takim ustroju; grupa osób sprawująca rządy w takim państwie'

PSWP

„Tylko, pani marszałek, chciałbym przekazać do publicznej wiadomości, bo mam nadzieję, że spótdzielcy słuchają, że oligarchia spótdzielcza zarządzająca tym ogromnym, cudzym majątkiem bez kontroli robi wszystko, aby utrzymać status quo” [5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Poseł Gabriela Maślowska]
polityczny, (gr.)

oligarchizacja

(polit.) 'doprowadzenie do formy rządów polegającej na sprawowaniu władzy przez grupę osób wyłonioną przeważnie spośród arystokracji rodowej lub najbogatszych warstw społeczeństwa'

PSWP

„Czy reformami można nazwać prywatyzację, a przynajmniej próbę prywatyzacji szpitali, szkół, stoczni, rozgonienie publicznych mediów, utomne realizowanie profesjonalizacji armii, ustawy o PTE, OFE i inne? To reformy, czy oligarchizacja państwa?” [6 kadencja, 29 posiedzenie, 2 dzień, 20.11.2008, Poseł Anna Sikora]
polityczny

opcja

1. (praw.) 'prawo wolnego wyboru obywatelstwa przyznawane zwłaszcza mieszkańcom terytoriów przechodzącym pod nową władzę'

2. (daw.) 'możliwość wyboru, wybór między wielu rzeczami przedstawionymi do wybierania'

SJP

1. 'jedna z wielu możliwości, która jest preferowana' (polit., ekon.) Opcja zerowa – 'umowa między dwiema stronami, zgodnie z którą rezygnuje się z wzajemnych roszczeń finansowych, zwykle zobowiązań z przeszłości i rozpoczyna negocjacje od punktu wyjścia'

2. 'wybór; prawo, możliwości podjęcia decyzji lub dokonania wyboru'

3. 'określona orientacja, stanowisko polityczne'

PSWP

„Co z opcją zerową i kwestią pozbawienia praw emerytalnych, jeśli chodzi o emerytury pomostowe dla nauczycieli?” [6 kadencja, 13 posiedzenie, 2 dzień, 10.04.2008, Poseł Artur Ostrowski]
polityczny, prawniczy, (łac.)

opinia

'ocena, zaopiniowanie (ustne lub na piśmie)'

SJP

'przekonanie o czymś, zdanie, pogląd na daną sprawę'
Opinia publiczna – 'zespół poglądów, przekonań, pragnień dużej grupy osób zamieszkujących dane terytorium; także: grupa osób cechujących się takimi poglądami i pragnieniami; powszechne mniemanie, sąd ogółu'

PSWP

„W mojej ocenie cała opinia publiczna została wprowadzona w błąd.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 3 dzień, 04.09.2008, Poseł Beata Kempa]
polityczny, (fr. z łac.)

opiniodawca

'człowiek wydający opinię o kim albo o czym'

SJP

'osoba, która wydaje o kimś albo o czymś opinię'

PSWP

'instytucja, której zadaniem jest opiniowanie decyzji administracyjnych i rządowych'

KK

„Dlatego o ile dysponentem funduszu będzie szef Kancelarii Prezydenta, o tyle ciałem doradczym szefa Kancelarii Prezydenta i opiniodawcą w sprawach korzystania ze środków zgromadzonych w funduszu ma być komitet, w którym większość 3/4 będą stanowić przedstawiciele administracji rządowej, a więc ma to być rzeczywiste współdziałanie, działanie w formie porozumienia.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23.07.2008, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Andrzej Duda]
polityczny

opiniodawczy

'wydający opinię; powołany, uprawniony do wydania opinii'

SJP

'taki, który ma prawo wydawać opinie; taki, który wydaje opinie'

PSWP

Podmiot opiniodawczy – 'grupa osób, organizacja, instytucja – uprawnione do opiniowania decyzji administracyjnych i rządowych'

KK

„Proponowane zmiany bardzo ograniczają rolę związków zawodowych, traktując je jako podmiot opiniodawczy, a nie podmiot, z którym uzgadnia się ważne dla pracowników decyzje.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Antoni Błądek]
polityczny

opodatkować

'nałożyć podatek, obłożyć, obciążyć podatkiem'

SJP

'nałożyć, obciążyć kogoś lub coś podatkiem'

PSWP

„Zdaniem skarbowki osoby, które wykupiły mieszkania zakładowe, uzyskały dochód, który należy opodatkować.” [6 kadencja, 7 posiedzenie, 2 dzień, 23.01.2008, Poseł Krzysztof Gadowski]
ekonomiczny

oportunizm

(polit.) 'w ruchu robotniczym: uleganie naciskowi burżuazji, polityka uchylania się od rewolucyjnej walki klasowej'

SJP

(socjolog.) 'postawa i zachowanie jednostki kierującej się w życiu nie właściwymi, stałymi poglądami, a tym, co w danej sytuacji jest dla nich korzystne; także: podporządkowanie się wymogom, wartościom danej grupy społecznej (zwłaszcza wbrew własnym przekonaniom, zasadom)'

PSWP

„Polska i Polacy nie są skazani na ten fałszywy wybór między cynicznym konformizmem a cynicznym radykalizmem. Jest wielka przestrzeń - przestrzeń, w której żyją normalni ludzie; przestrzeń, w której nie ma i nie powinno być miejsca, z jednej strony, na polityczny oportunizm, na cwaniactwo, na gotowość wykorzystywania władzy wyłącznie dla własnych interesów, a z drugiej strony, dla władzy, która w imię czasami pięknych idei, czasami własnych obsesji zamienia te najważniejsze wartości w takie pragnienie panowania nad wszystkimi.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]

polityczny, socjologiczny, (fr.)

opozycja

'w polityce: stronnictwo przeciwne (albo grupa stronnictw przeciwnych) stronnictwu rządowemu lub rządowi; mniejszość występująca przeciw projektom większości'

SJP

1. 'bycie przeciw komuś lub czemuś; występowanie, przeciwstawianie się komuś (czemuś) w sposób indywidualny lub kolektywnie, grupowo; także: współistnienie przeciwstawnych cech'

2. (polit.) 'ugrupowanie (polityczne), które pozostaje przeciwne, wrogie wobec rządów, polityki innego ugrupowania (politycznego); także: ludzie wyznający odmienne poglądy polityczne, ekonomiczne itp. (zazwyczaj dążący do obalenia rządu)'

Opozycja parlamentarna – 'ugrupowanie lub partia polityczna, która zdobyła miejsca w parlamencie, jednak jej członkowie nie wchodzi w skład rządu; ugrupowanie atakujące, podważające politykę prowadzoną przez rząd i dążące do jego obalenia'

Opozycja konstruktywna – 'opozycja, która nie tylko krytykuje, ale również przedstawia konkretny program'

PSWP

„Nie tylko opozycja w Polsce, nie tylko Prawo i Sprawiedliwość, ale i instytucje międzynarodowe, na przykład Europejska Konfederacja Policji EuroCOP, potwierdzają, że cięcia w budżecie Policji i innych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo muszą spowodować wzrost poziomu zagrożenia bezpieczeństwa, poziomu zagrożenia przestępczością w Polsce i, co za tym idzie, w krajach Unii Europejskiej.”

[6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Poseł Jarosław Zieliński]

polityczny, (fac.)

opozycjonista

'ten, kto się przeciwstawia komu lub czemu, w życiu politycznym: członek opozycji'

SJP

1. 'osoba występująca przeciwko czemuś (zazwyczaj przeciwko oficjalnej władzy: rządowi, władcy itp.)'

2. (polit.) 'w odniesieniu do sytuacji politycznej mający miejsce w Polsce po II wojnie światowej: osoba występująca przeciwko władzy; osoba należąca do opozycji, działająca w opozycji'

PSWP

„Kiedyś, pamiętam, jeszcze w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku, wybitny skądinąd filozof, opozycjonista krakowski, Mirosław Dzielski, nieżyjący już dzisiaj, porównał sytuację w urzędach PRL-u, w instytucjach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, która występuje w relacjach pomiędzy członkami partii komunistycznej a wszystkimi innymi ludźmi, do antycznej relacji

spartiatów i helotów, do relacji podboju. W istocie rzeczy jedni to są ci, którzy okupują i mają prawo do decyzji, a drudzy w gruncie rzeczy są podbici i mają prawo wyłącznie słuchać.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Jan Rokita]

polityczny, (ang.)

opozycjonistka

1. 'kobieta występująca przeciwko czemuś (zazwyczaj przeciwko oficjalnej władzy: itp.)'

2. (polit.) 'w odniesieniu do sytuacji politycznej mającej miejsce w Polsce po II wojnie światowej: kobieta występująca przeciwko władzy; kobieta należąca do opozycji, działająca w opozycji'

PSWP

„Powiem szczerze, że w tej kwestii jako opozycjonistka zgadzam się z premierem.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 17.12.2008, Poseł Bożena Kotkowska]

polityczny

opozycyjny

1. 'charakterystyczny dla opozycji; sprzeciwiający się'

2. 'należący do opozycji, stanowiący opozycje'

3. 'przeciwstawny'

SJP

1. 'taki, który jest charakterystyczny dla opozycji – występowania przeciw komuś lub czemuś, przeciwstawiania się komuś lub czemuś'

2. (polit.) 'taki, który jest charakterystyczny dla opozycji; należy do ugrupowania, które pozostaje przeciwne rządowi, polityce innej organizacji'

PSWP

„Powinam zacząć właściwie od wyrażenia zadowolenia z tego faktu, że opozycyjny klub Polskiego Stronnictwa Ludowego proponuje zmianę, która wychodzi naprzeciw oczekiwaniom środowisk nauczycielskich, dyrektorów szkół, samorządowców, przede wszystkim dlatego, że porządkuje prawo.” [5 kadencja, 37 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2007, Poseł Urszula Augustyn]

polityczny

oprotestować

(praw.) 'zgłosić protest przeciw zastrzeżeniom wysuniętym przez współuczestnika układu'

SJP

'zgłosić protest przeciw jakiemuś zarządzeniu, jakiejś decyzji itp.; zakwestionować coś, zaprotestować przeciwko jakimś postanowieniom'

PSWP

„I tu zasadnicza uwaga do członków Klubu Parlamentarnego Prawa i Sprawiedliwości: Skoro Platforma Obywatelska zdecydowała się wspólnie z Polskim Stronnictwem Ludowym, żeby podnieść kwotę bazową wynagrodzenia nauczycieli o 10%, a mimo to Związek Nauczycielstwa Polskiego zdecydował się te podwyżki oprotestować, to nasuwa się pytanie, co by się stało w sytuacji, gdyby w budżecie były zapisane takie środki, jakie proponowało Prawo i Sprawiedliwość, w wysokości 3,3%.” [6 kadencja, 7 posiedzenie, 1 dzień, 22.01.2008, Poseł Jakub Szulc]

polityczny, prawniczy

ordynacja

'zbiór przepisów, zarządzeń prawnych dotyczących jakiejś dziedziny; ustawa, regulamin'

Ordynacja wyborcza – 'zbiór przepisów prawnych, regulujących sposób przeprowadzania wyborów'

SJP

1. (praw.) 'zbiór przepisów prawnych ustalających sposób postępowania w jakiejś dziedzinie'

Ordynacja wyborcza – 'zbiór przepisów prawnych, regulujących sposób przeprowadzania wyborów, ustawa określająca zasady i procedury wyborcze oraz powołująca instytucje, związane z organizacją wyborów prezydenckich, parlamentarnych i samorządowych'

2. (daw.) 'zbiory przepisów prawnych wydawanych w dawnej Polsce przez króla, wojewodów, starostów, sądy kolegiałne i urzędy kolegiałne'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! W imieniu Klubu Parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość mam zaszczyt przedstawić stanowisko naszego klubu do ustawy o zmianie ustawy o wyborze prezydenta RP, ustawy Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw z druku nr 2512.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 3 dzień, 19.11.2009, Poseł Andrzej Mikołaj Dera]
polityczny, prawniczy, (łac.)

orędzie

'uroczyste oznajmienie, oświadczenie osoby wysoko postawionej, skierowane do ogółu w sprawach wielkiej wagi; odezwa, apel'
SJP

'uroczysta przemowa jakiegoś dostojnika, najczęściej głowy państwa, skierowana do ogółu społeczeństwa w sprawach wielkiej wagi, również z okazji ważnych rocznic, świąt'
PSWP

„Zgodnie z przepisami konstytucji Izba ta nie ma prawa w jakikolwiek sposób oceniać prezydenta. Art. 140 konstytucji stanowi, że nawet gdy prezydent wygłosi orędzie przed Izbą, nikt nie ma prawa występować w dyskusji, nikt nie ma prawa się do niego odnosić.” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 10.07.2008, Poseł Karol KarSKI]
polityczny

organ

'urząd, instytucja, pełniące określone funkcje w dziedzinie życia społecznego'
SJP

1. 'jednostka organizacyjna aparatu państwowego o określonym przeznaczeniu i funkcji społecznej, zwykle związanej ze sprawowaniem władzy'
Organ wykonawczy organizacji, partii, stronnictwa – 'egzekutywa kierująca pracą organizacji, partii, stronnictwa'

2. 'dziennik lub czasopismo reprezentujące poglądy organizacji społecznej, politycznej, naukowej'
PSWP

„Panie premierze, pytam, czy ustanowi pan zgodnie z dyrektywą organ lub organy odpowiadające za politykę równego statusu.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Poseł Izabela Jaruga-Nowacka]
polityczny, (łac. z gr.)

organizacja

'grupa ludzi zjednoczonych wspólnym planem, programem, wspólnym celem lub wspólnymi zadaniami; instytucja społeczna, partyjna itp.'

SJP

'zrzeszenie osób fizycznych, grup społecznych lub państw, posiadające wspólny program działania, wspólne poglądy i cele zawarte w statucie'

Organizacja międzynarodowa – 'trwały związek państw tworzony na podstawie umów międzynarodowych dla osiągnięcia określonych celów'

Organizacja Narodów Zjednoczonych – 'największa organizacja międzynarodowa zrzeszająca prawie wszystkie państwa świata; założona w 1945 r.; mająca na celu utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa na Ziemi, rozwijanie przyjaznych stosunków między państwami i współpracy międzynarodowej we wszystkich dziedzinach (m.in. gospodarczej, społecznej, kulturalnej i humanitarnej); skrót ONZ'

PSWP

„Na dzień dzisiejszy Międzynarodowa Organizacja Kawy zrzesza 74 kraje. Prawdą jest, iż kawa zajmuje jedną z najważniejszych pozycji w światowym obrocie handlowym, w tym również w Polsce.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Daniela Chrapkiewicz]
polityczny, (łac.)

organizacyjny

'dotyczy organizacji – zjednoczonej grupy ludzi; związany z organizacją, należący do organizacji'

SJP

'odnoszący się do funkcjonowania, przynależności, czyli w zrzeszeniu osób fizycznych, grup społecznych lub państw'

PSWP

„Zamęt organizacyjny nie będzie sprzyjał racjonalnemu wydatkowaniu środków publicznych oraz utrudni realizację obowiązkowych zadań.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 14.07.2009, Poseł Andrzej Pałys]

polityczny

orientacja

'polityczne grawitowanie, skłanianie się ku czemuś (w tym znaczeniu wyraz był szczególnie często używany w czasie pierwszej wojny światowej)'

SJP

'bycie zwolennikiem pewnego kierunku w polityce; propagowanie danych idei politycznych, społecznych itp.'

PSWP

„Dzisiaj bardziej niż kiedykolwiek wcześniej ochrona naszych danych osobowych zyskuje na znaczeniu. W dobie rozkwitu nowoczesnych technologii i pogłębiania się informatyzacji życia codziennego zauważalna jest ogólna orientacja na wzajemne przenikanie się tego, co publiczne, i tego, co my, jako obywatele, staramy się zachować tylko dla siebie.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 3 dzień, 06.11.2009, Poseł Damian Raczkowski]
polityczny, (fr.)

osadzać

'umieszczać kogo na czym; sadzić, sadowić, obsadzać'

SJP

'umożliwić komuś zamieszkanie w pewnym miejscu, lokować kogoś gdzieś (niekiedy wbrew jego woli)'

PSWP

„Jestem za tym, aby ścigać nieuczciwych polityków, ale także osadzać w więzieniu, i to na długie lata, tak, aby zrezygnowali z polityki na zawsze.” [5 kadencja, 38 posiedzenie, 2 dzień, 29.03.2007, Poseł Sprawozdawca Waclaw Martyniuk]
prawniczy

osądzenie

'wynik czyjegoś oceniania, osądzenia; ocena, osąd, wyrok'

SJP

'umożliwienie komuś zamieszkania w pewnym miejscu, lokowanie kogoś gdzieś (niekiedy wbrew jego woli)'

PSWP

„Stawianie sprawców przestępstw przed sądem w ciągu 48 godzin od chwili ich ujęcia oraz osądzenie ich przed upływem następnej doby, najdalej dwóch tygodni w wyjątkowych wypadkach, wpływałoby też niewątpliwie na wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród zdecydowanej większości Polaków, a równocześnie właśnie na wzrost respektu dla obowiązującego porządku prawnego.” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 09.05.2006, Minister Sprawiedliwości Zbigniew Ziobro]
prawniczy

osłonowy

'taki, który służy do zabezpieczenia czegoś przed działaniem niepożądanych czynników' (polit., ekon.) Działania osłonowe – 'wszelkie subwencje rządowe mające na celu łagodzenie społecznych skutków reform ekonomicznych'

PSWP

„Pytanie: Czy wyżej wymieniony problem znany jest rzecznikowi praw obywatelskich i jakie działania osłonowe można podjąć celem ochrony polskich przedsiębiorców budowlanych w państwie niemieckim? Proszę pana rzecznika o interwencję.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 06.07.2007, Poseł Lech Kołakowski]
ekonomiczny, polityczny

osoba

'jednostka ludzka, człowiek (w *lp* częściej o kobiecie);
postać'

Osoba fizyczna – 'organizacja prawna: każdy obywatel'

Osoba prawna – 'organizacja lub instytucja, która
zgodnie z przepisami prawnymi jest podmiotem praw
i zobowiązań'

SJP

'każdy poszczególny człowiek jako podmiot działań,
decyzji'

(praw.) Osoba fizyczna – 'każdy człowiek od chwili
narodzin do śmierci jako podmiot w stosunku

cywilnoprawnym, posiadający bezwarunkową zdolność
prawną'

(praw.) Osoba prawna – 'jednostka organizacyjna
wyposażona przez ustawodawcę w osobowość prawną,
mająca zdolność do samodzielnego występowania
w obrocie prawnym jako podmiot praw i obowiązków'

PSWP

„W art. 19-20 zawarto zapis, że osoba prawna podlega
prawu państwa, na którego terytorium ma siedzibę.”

[6 kadencja, 29 posiedzenie, 3 dzień, 21.11.2008, Poseł
Stanisław Rydzoń]

ekonomiczny, prawniczy

P

pajdokracja

'rządy ludzi młodych, niedoświadczonych; grupa takich ludzi sprawująca rządy'

SJP

'lekceważąco lub ironicznie o rządach młodych, niedoświadczonych ludzi; także: grupa takich osób, która posiada władzę'

PSWP

„Myślę, że tak wysoki staż pracy świadczy o tym, że właśnie dbamy o to, abyśmy nie mieli do czynienia z takim zjawiskiem, jak pajdokracja, tylko żeby to były osoby stosunkowo młode, ale doświadczone, które rzeczywiście będą dobrze wykonywały swoje obowiązki.”

[5 kadencja, 23 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2006, Poseł

Artur Górski]

polityczny, (gr.)

pakt

'ugoda, umowa, układ, zwłaszcza międzynarodowy układ polityczny'

(hist.) Pacta conventa (skrótowo: pakta) – 'w dobie elekcyjnej Polsce: umowy zawierane przez szlachtę z nowo wybranym królem, potwierdzające prawa króla zobowiązania polityczne i finansowe'

SJP

'umowa, zwykle międzynarodowa, która ma charakter polityczny lub militarny'

Pakt północnoatlantycki – 'międzynarodowa organizacja polityczno-wojskowa utworzona na mocy Traktatu Północnoatlantyckiego; NATO'

Pakt Ribbentrop-Mołotow – 'porozumienie podpisane w sierpniu 1939 r. między Trzecią Rzeszą ZSRR o podziale stref wpływów politycznych i militarnych w środkowej i wschodniej Europie'

Pakt o nieagresji – 'umowa dwu lub więcej państw, w której te kraje zobowiązują się do niewystępowania zbrojnego przeciw sobie i do rozstrzygnięcia wszystkich sporów na drodze pokojowej'

PSWP

„W 2009 r. Pakt Północnoatlantycki poszerzy się o dwa nowe państwa, Albanii i Chorwację.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 13.02.2009, Poseł Jarosław Wałęsa]

polityczny, (łac.)

paneuropejski

(polit.) 'taki, który związany jest z ideą wspólnoty suwerennych państw europejskich'

PSWP

„Ruch z Warszawy do granicy państwa z Litwą i Białorusią docelowo będzie obsługiwany, tak jak powiedziałem, przez S8 i przez S19, ten korytarz jest wpisany do sieci TEN-T, czyli jest to paneuropejski korytarz transportowy.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 2 dzień, 06.11.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Zbigniew Rapciak]

polityczny

państwo

1. 'trwały związek ludzi stale osiadłych na pewnym terytorium, podlegających jednej władzy zwierzchniej, stanowiącej organ klasowego panowania'

Państwo narodowe – 'państwo, którego ludność stanowi zasadniczo tylko jeden naród'

Państwo policyjne – 'państwo oparte na policyjnej metodzie administrowania życiem publicznym'

(fraz.) Państwo w państwie – 'o instytucji, organizacji itp. mającej, uzurpujającej sobie całkowitą niezależność od władz nadrzędnych'

2. (daw.) a) 'panowanie, władanie, rządy, berło'

b) 'wielkie dobra ziemskie, podległość, majątek, klucz, prowincja, kraina, ziemia, kasztelania'

SJP

'zorganizowana politycznie, gospodarczo, ekonomicznie itp., suwerenna społeczność zamieszkująca określone granicami terytorium, mająca niepodległą formę rządów; forma organizacji politycznej tego społeczeństwa'

Państwo policyjne – 'państwo, w który struktura aparatu prawnego (także praktyka działań aparatu państwowego) pozbawia obywatela ochrony przed organami bezpieczeństwa publicznego, które w sposób dowolny, niekontrolowany mogą uciekać się do środków regresji'

Demokratyczne państwo prawa – 'zasada ustrojowa zapisana w konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z roku 1989'

Państwo opiekuńcze – 'państwo mające szczególnie rozwinięty system opieki socjalnej'

Rada Państwa – 'w Polsce Ludowej: wybierany przez sejm kolegialny naczelny organ władzy państwowej, mający prawo wydawania dekretów z mocą ustawy, a także powoływania i odwoływania członków rządu (w okresie pomiędzy obradami, sesjami sejmu)'

Terytorium państwa – 'obszar podległy niezależnej władzy państwa, obejmujący określony ląd z wodami śródlądowymi, morze przybrzeżne i przestrzeń powietrzną nad tymi obszarami oraz podziemie znajdujące się pod nimi'

Państwo totalitarne – 'system organizacji państwa, w którym państwo ingeruje we wszystkie dziedziny życia (politycznego, społecznego, kulturalnego itp.) oraz sprawuje nad nimi całkowitą kontrolę'

PSWP

„Ale z kolei państwo narodowe - to wszystko, co jest wyłaniane w ogólnych wyborach - ma mieć w tej konstrukcji nieporównanie mniejsze niż przedtem znaczenie, ma być, można powiedzieć, w niemałym mierze ubezwłasnowolnione.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Poseł Jarosław Kaczyński]

polityczny

państwowo

(rzad.) 'w sposób odnoszący się do państwa'

PSWP

„Prezydencja francuska pokazała, że jest wyraźna ambicja przewodzenia Europie nie tylko państwowo, ale nawet personalnie.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 1 dzień, 21.04.2009, Poseł Jarosław Sellin]

polityczny

państwowość

'zespół cech właściwych państwu; odrębność, niezależność państwowa, byt państwowy; państwowo'

SJP

'ogół cech charakteryzujących, określających państwo; byt państwowy: istota, charakter państwa'

PSWP

„Dziś jak w Polsce Prawo i Sprawiedliwość, tak na Węgrzech Fidesz głosi program 'solidarnego państwa'. Zwraca uwagę na problemy ludzi biednych i bezrobocia, ale także postuluje konieczność wspierania drobnych i średnich przedsiębiorstw, które tworzą nowe miejsca pracy i płacą podatki. Zresztą partia Orbana popiera, z jednej strony, obniżenie obciążeń fiskalnych i tworzenie innych dogodnych warunków do rozwoju gospodarki. Z drugiej strony, węgierska prawica kładzie olbrzymi nacisk na rozwój szkolnictwa i potrzebę wychowania

patriotycznego. Jako partia konserwatywna stoi na straży wierności wartościom chrześcijańskim, na których zbudowano państwowość węgierską.” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 3 dzień, 27.10.2006, Poseł Artur Górski] polityczny

państwowy

'odnoszący się do państwa – organizacji politycznej':
a) 'tworzący, stanowiący państwo, reprezentujący lub symbolizujący je; rządzący państwem'

Religia państwowa – 'religia panująca (p. panować)'

b) 'należący do państwa; przez państwo wyznaczany, ustalany, udzielany, zarządzany, kierowany itp.'

SJP

1. 'taki, który dotyczy państwa; rządzący państwem; wyznaczany, ustalany, udzielany, zarządzany przez państwo'

Rezerwy państwowe – 'zapasy żywności gromadzone przez państwo na wypadek klęsk żywiołowych, wojny itp.'

2. 'współtworzący, stanowiący państwo, reprezentujący, symbolizujący państwo'

PSWP

„Nasz kraj w przeważającej części uzależniony jest od surowca importowanego, a rezerwy państwowe oraz zapasy obowiązkowe są niewystarczające.” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 2 dzień, 15.02.2007, Poseł Zenon Wiśniewski]

polityczny

paragraf

'przepis prawny, urzędowy zawarty w artykule ustawy lub kodeksu; także: przepis będący wyodrębnioną częścią instrukcji, zarządzenia itp., opatrzony znakiem § i kolejnym numerem'

SJP

1. 'fragment tekstu (np. ustawy, rozporządzenia, kodeksu, zarządzenia) wyodrębniony graficznie za pomocą akapitu, znaku § i kolejnego numeru zapowiadającego treść'

2. 'w strukturze aktów prawnych lub pism urzędowych: szczegółowy przepis w postaci wyodrębnionej treściowo części artykułu lub samodzielnego fragmentu takiego aktu, pisma'

PSWP

„Przechodząc jednak do omawiania kwestii samej ustawy, niezwykle ważnej, tzw. dużej noweli ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz niektórych innych ustaw, chcę powiedzieć, iż w ramach komisji staraliśmy się pracować bardzo sprawnie, szybko, ale też staraliśmy się przykładać dużą wagę do szczegółów, analizować paragraf po paragrafie, tak aby nie popełnić błędu i aby spełnić wszystkie wymogi techniki legislacyjnej.” [6 kadencja, 37 posiedzenie, 1 dzień, 04.03.2009, Poseł Mariusz Kamiński]

prawniczy, (fr. z gr.)

parlament

1. 'przedstawicielski organ ustawodawczy i kontrolny składający się z jednej lub dwóch izb: niższej i wyższej (w Polsce przed r. 1939 z sejmu i senatu)'

2. 'gmach, budynek, w którym obraduje parlament'

SJP

1. 'składający się z jednej albo z dwóch izb (niższej i wyższej) najwyższy organ ustawodawczy i kontrolny w państwie, który tworzą deputowani wyłaniania w drodze wyborów przez ogół obywateli na określoną kadencję'

Izba niższa parlamentu – 'w dwuizbowym parlamencie: organ inicjujący i uchwalający ustawy; w Polsce Sejm'

Izba wyższa parlamentu – 'w dwuizbowym parlamencie: organ zatwierdzający ustawy uchwalone przez izbę niższą; w Polsce Senat'

Parlament Europejski – 'przedstawicielski organ ustawodawczy i kontrolujący Unii Europejskiej, wybierany w wyborach powszechnych i bezpośrednich w krajach członkowskich'

2. 'budynek, w którym ma swoją siedzibę ten organ'

PSWP

„Gdybyśmy tak się zastanowili, panie posłanki i panowie posłowie, za kilka dni parlament ma się rozwiązać, nikt mi nie wmówi, że te przepisy w ciągu kilku dni zostaną wydane i wprowadzone w życie, bo to się stanie już za następnego ministra.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2007, Poseł Stanisław Żelichowski]

parlamentarnie

'zgodnie z przepisami, zwyczajami parlamentu'

(przen.) 'w sposób zgodny z dobrymi obyczajami, przyzwoicie, grzecznie, kulturalnie'

SJP

'w zgodzie z zasadami obowiązującymi najwyższy organ ustawodawczy i kontrolny w państwie, tworzony przez deputowanych wyłanianych w drodze wyborów przez ogół obywateli na określoną kadencję'

PSWP

„Chcę parlamentarnie, a się zapomnę i powiem: między wódkę a zakąskę wchodzi tu waść. Kontynuuję.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Poseł Tadeusz Cymański]

polityczny

parlamentarny

'należący do parlamentu, związany z parlamentem, odbywający się w parlamencie, zgodny z przepisami i zwyczajami parlamentu, charakterystyczny dla parlamentu'

Państwo parlamentarne, monarchia parlamentarna, republika parlamentarna – 'państwo, monarchia, republika, w których organem ustawodawczym jest parlament'

Rząd parlamentarny – 'rząd złożony z członków stronnictw reprezentowanych w parlamencie'

(przen.) 'zgodny z dobrymi obyczajami, przyzwoity, kulturalny'

SJP

'taki, który związany jest z najwyższym organem ustawodawczym i kontrolnym w państwie, tworzonym przez deputowanych wyłanianych w drodze wyborów przez ogół obywateli na określoną kadencję'

Monarchia parlamentarna – 'monarchia, w której król sprawuje funkcje tylko reprezentacyjne, natomiast władza ustawodawcza należy do parlamentu'

PSWP

„Klub parlamentarny Polskiego Stronnictwa Ludowego popiera opinię Komisji Gospodarki i będzie głosował zgodnie z przyjętym przez nią stanowiskiem.”

[6 kadencja, 55 posiedzenie, 2 dzień, 02.12.2009, Poseł Jan Kamiński]

polityczny, (fr.)

parlamentaryzm

'ustrój państwowy, w którym władza ustawodawcza oraz nadzór nad władzą należą do parlamentu'

SJP

(polit.) 'system rządów, w którym parlament współuczestniczy w kształtowaniu decyzji państwowych zgodnie z zasadą podziału władz, wypełniając funkcję ustawodawczą i kontrolną wobec władzy wykonawczej'

PSWP

„Idea, jaka stoi za tym projektem, jest bardzo prosta. Wynika ona z naszego ogólnego poglądu, bardzo mocnego, zakorzenionego ideowo, na demokrację i na parlamentaryzm, ale także - i to jest nie bez znaczenia - wynika z doświadczeń posłów klubu Prawa i Sprawiedliwości w minionej kadencji.” [5 kadencja, 1 posiedzenie, 2 dzień, 26.10.2005, Poseł Ludwik Dorn]

polityczny, (fr.)

parlamentarzysta

1. 'członek parlamentu'

2. (rzad.) 'człowiek biegły w sprawach parlamentarnych; człowiek mający duże doświadczenie w praktyce parlamentarnej'

SJP

'deputowany do najwyższego organu ustawodawczego i kontrolnego w państwie, wyłoniony w drodze wyborów przez ogół obywateli na określoną kadencję'
PSWP

„Klub Sojuszu Lewicy Demokratycznej nie podziela także stanowiska Senatu wyrażonego w poprawce nr 3, która eliminuje z ustawy przepis umożliwiający posłom i senatorom wręczanie odznak, orderów i odznaczeń w imieniu prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Taki zapis deprecjonuje posłów i senatorów. Często bywa przecież tak, że w małych miastach czy gminach nie ma osoby uprawnionej do wręczenia odznaczeń. (Oklaski) A bywa też i tak, że upoważnienia prezydenta nie zawsze docierają na czas. Wówczas taką rolę może w sposób godny wypełnić każdy parlamentarzysta.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 2 dzień, 13.06.2007, Poseł Stanisława Prządka]
polityczny

parlamentarzystka

'kobieta, deputowana do najwyższego i kontrolnego w państwie, wyłoniona w drodze wyborów przez ogół obywateli na określoną kadencję'
PSWP

„Proszę państwa, jeszcze tylko krótka puenta. Obawiam się, że niedługo polski parlament... może nie parlament, a parlamentarzyści mogą również otrzymać taki tytuł, jaki otrzymała rzecznik praw dziecka. Obawiam się, że tak może być. Byłoby mi niezmiernie przykro, bo sama jestem parlamentarzystką tej kadencji.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 3 dzień, 28.03.2008, Poseł Bożena Kotkowska]
polityczny

partia

1. 'stronnictwo polityczne jednoczące ludzi na podstawie wspólnego programu'
2. 'skrótowo o Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej'
3. (daw.) 'zgrupowanie, zespół czyichś zwolenników'

SJP
'organizacja społeczna, która jednoczy swoich członków na podstawie programu politycznego wyrażającego interesy określonych grup społecznych, dążąca do realizacji tego programu głównie przez zdobycie i sprawowanie władzy; w PRL: w skrócie o Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej; stronnictwo polityczne'
Partia Pracy – 'jedna z dwóch głównych brytyjskich partii politycznych, która głosi program socjaldemokratyczny; utworzona w 1900 roku jako federacja zrzeszająca związki zawodowe, organizacje spółdzielcze oraz różne stowarzyszenia socjalistyczne i inne w celu wywalczenia szerszej reprezentacji robotników w parlamencie'
PSWP

„Na koniec chcę przypomnieć rządzącym mediami publicznymi, że Polskie Stronnictwo Ludowe jest najstarszą legalną partią, jest reprezentowane w Sejmie dziś i będzie w następnych latach, i mamy prawo oczekiwać, że media publiczne będą dzielić czas nie tylko dla PiS-u, ale również dla mojego ugrupowania. Dziękuję.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 4 dzień, 28.08.2007, Poseł Wiesław Woda]
polityczny, (fr. z łac.)

partnerstwo

'bycie partnerem w życiu osobistym lub zawodowym'
Partnerstwo dla pokoju – 'idea stosunków międzynarodowych oparta na współdziałaniu, współpracy, poszanowaniu prawa w imię pokoju'
PSWP

„Prezydencja czeska wskazała 3 priorytetowe zagadnienia, których realizacja w ramach hasła "Europa bez barier" została postawiona na pierwszym miejscu. Wskazane obszary to kwestie ekonomiczne i finansowe, polityka energetyczna oraz Partnerstwo Wschodnie.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2009, Poseł Stanisław Witaszczyk]
polityczny

partyjniactwo

'partykularyzm partyjny, waśnie między partiami; kłócące się partie'
SJP

(środownisk.) 'postawa polityczna polegająca na preferowaniu interesów partii, do której się należy, przedkładanie tych interesów ponad dobro kraju, państwa'
PSWP

„Niestety tzw. ordynacja proporcjonalna w większym stopniu sprzyja także tworzeniu się takich patologii jak partyjniactwo czy nieprzejrzystość mechanizmów rządzenia.” [6 kadencja, 7 posiedzenie, 2 dzień, 23.01.2008, Poseł Andrzej Nowakowski]
polityczny

partyjnie

'dotycząc partii i jej członków; w sposób zgodny z zasadami partyjnymi'
PSWP

„Oczekuję od rządu pana premiera Marcinkiewicza, od Prawa i Sprawiedliwości, od pona Poncylijusza, który dzisiaj w imieniu klubu to referował, takiego myślenia, takiego patrzenia na prokuratorię propaństwowo, nie chwilowo, nie partyjnie.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Poseł Jan Bury]
polityczny

partyjno-rządowy

'taki, który dotyczy partii i rządu, związany jest z partią i rządem'
PSWP

„Proszę państwa, Komisja Nadzoru Bankowego, jeżeli ma działać na zasadzie praworządności, nie jest ciałem, którego członkowie wykonują dyspozycje aktualnej linii partyjno-rządowej. To nie jest ten ustrój, od niego odeszliśmy.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 3 dzień, 10.03.2006, Prezes Narodowego Banku Polskiego Leszek Balcerowicz]
polityczny

partyjność

'przynależność do partii, charakter partyjny czego'
SJP

'przynależność do partii; partyjny charakter czegoś; nawiązywanie do zasad partyjnych'
PSWP

„Mam nadzieję, że będziecie twardzi i że wzniesiecie się ponad tę partyjność i ponad te podziały, które są.” [6 kadencja, 43 posiedzenie, 2 dzień, 19.06.2009, Poseł Mariusz Kamiński]
polityczny

partyjny

'związany z jakąś partią polityczną, należący do partii, dotyczący członków partii, odnoszący się do nich'
SJP

'taki, który dotyczy partii i jej członków; należący do organizacji społecznej o określonym programie politycznym i ideologicznym'
PSWP

„Pozwolę sobie zacząć od przypomnienia słów innego wybitnego ludowca, trzykrotnego premiera Rzeczypospolitej, Wincentego Witosa, który wiele lat temu pisał, iż tam, gdzie zaczyna się interes państwa, kończą się interesy partyjne. W tym wniosku, który dziś padł, nie widzimy interesu państwa. Jest to typowy interes partyjny i dlatego takiego wniosku klub parlamentarny poprzec nie może.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 03.12.2008, Poseł Stanisław Żelichowski]
polityczny

parytet

1. (ekon.) 'stosunek między walutami w złocie, w szczególności stosunek między walutami dwóch państw oparty na równej zawartości złota w jednostce monetarnej'

2. (praw.) 'zrównanie na podstawie przepisów prawa'

SJP

1. (polit., ekon.) 'stosunek wymienny dwóch lub więcej walut'

2. (praw.) 'zrównanie na podstawie przepisów prawa'

PSWP

'stosunek kobiet do mężczyzn lub przedstawicieli jednego klubu względem innych w przedstawicielskich organach np. na listach wyborów, w parlamencie, w samorządach, w komisjach'

KK

„Nasza propozycja, z którą wystąpimy, zawierająca naszą poprawkę jest taka, aby w komisji zasiadało trzech przedstawicieli Platformy Obywatelskiej, dwóch przedstawicieli Prawa i Sprawiedliwości i po jednym z każdego z pozostałych klubów. To będzie sprawiedliwy parytet i wtedy ta komisja może działać dobrze, rzeczywiście wykorzystywać możliwości wynikające z jej roli.” [6 kadencja, 1 posiedzenie, 3 dzień, 14.11.2007, Poseł Mariusz Kamiński]

ekonomiczny, polityczny, (niem. z łac.)

parytetowy

'taki, który dotyczy parytetu – stosunku wymiennego dwóch lub więcej walut'

PSWP

„Wyniki FADN opublikowane za ubiegły rok, które przygotował Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, pokazują, że dochód parytetowy, który w Polsce jest wyliczany na 18 tys. rocznie na osobę zatrudnioną w rolnictwie, jest to dochód, dla uproszczenia powiem, porównywalny ze średnimi dochodami miejskich grup zawodowych.” [5 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 22.02.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jan Krzysztof Ardanowski]

polityczny

paszport

'dokument uprawniający posiadacza do wyjazdu poza granice państwa i przebywania tam (dawniej także: dowód osobisty)'

Paszport dyplomatyczny – 'dokument uprawniający do przekroczenia granicy i podróży za granicę z zachowaniem przywilejów dyplomaty'

SJP

'dokument stwierdzający tożsamość danej osoby, uprawniający do wyjazdu poza granice państwa i przebywania tam'

Paszport dyplomatyczny – 'paszport wydawany osobie korzystającej za granicą z przywilejów dyplomatycznych'

PSWP

„Pytaliście państwo, jaka jest tendencja w tym zakresie w innych krajach europejskich, jaka jest tendencja światowa. Tendencja jest dokładnie odwrotna, zmierza ku temu, aby ten katalog był możliwie ograniczony. Z drugiej strony musimy pamiętać o tym, że choćby przez fakt naszego udziału w strefie Schengen pojawił się szereg ułatwień pozwalających na bardzo swobodne podróżowanie, w czasie którego ani paszport dyplomatyczny, ani żaden inny nie jest potrzebny.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23.07.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Witold Drożdż]

polityczny,(fr.)

patriota

'ten, kto ma swoją ojczyznę i naród, do kogo należy, kto gotów jest do pracy i poświęceń dla ich dobra'

SJP

'osoba, którą wyróżnia patriotyzm; osoba gotowa do poświęcenia w obronie ojczyzny i narodu dóbr najcenniejszych (nawet życia), przedkładająca nad własne cele nadrzędne wartości (np. niepodległość, wolność), kochająca swoją ojczyznę, swój kraj'

PSWP

„Odszedł wspaniały duszpasterz, naukowiec, a nade wszystko wielki patriota, który ojczyznę tak umiłował, że zawsze nazywał ją naszą matką.” [5 kadencja,

41 posiedzenie, 1 dzień, 08.05.2007, Poseł Witold Hatka]

polityczny, (łac. z gr.)

patriotycznie

'przejawiając patriotyzm, gotowość do poświęcenia w obronie ojczyzny i narodu dóbr najważniejszych; przedkładając nad własne cele nadrzędne wartości (np. niepodległość, wolność)'

PSWP

„W latach 1981-1989 dwóch nauczycieli działało w podziemnych strukturach „Solidarności”, a kilku sympatyzowało z ruchem niepodległościowym. W różnego rodzaju działaniach uczestniczyła też młodzież, pomimo że groziły za to ostre sankcje. W 1990 r. grupa patriotycznie nastawionych nauczycieli doprowadziła do restytucji tablicy poświęconej poległym w 1920 r. mieczysławowiakom.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 01.03.2007, Poseł Tadeusz Woźniak]

polityczny

patriotyczny

'właściwy patriotcie, mający na względzie dobro ojczyzny, wynikający z miłości do niej; obywatelski'

SJP

'taki, który przejawia patriotyzm albo jest charakterystyczny dla patrioty; taki, który kocha ojczyznę, naród, jest gotowy do poświęcenia w ich obronie dóbr najcenniejszych (nawet życia)'

PSWP

„Karta Polaka ma znaczenie szczególne i szczególnie symboliczne, bo podkreśla głęboko emocjonalny patriotyczny związek emigranta, który wejdzie w jej posiadanie, z ojczyzną.” [6 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 18.09.2008, Poseł Renata Butryń]

polityczny

patriotyzm

'miłość ojczyzny, przywiązanie do swojego narodu'

SJP

'stosunek do ojczyzny, narodu cechujący się umiłowaniem, gotowością do poświęcenia w ich obronie dóbr najcenniejszych (nawet życia), przedkładaniem nad własne cele nadrzędnych wartości (np. niepodległości, wolności)'

PSWP

„Na wstępie nasuwa się ciekawa refleksja pokazująca wielką mądrość i patriotyzm naszych przodków, którzy po odzyskaniu przez Polskę niepodległości już w roku 1920 uregulowali ustawowo nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców, w odpowiedni sposób zabezpieczając polskie interesy narodowe, gwarantując skuteczną kontrolę obrotu nieruchomościami w Polsce z udziałem cudzoziemców.” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 3 dzień, 27.10.2006, Poseł Witold Bałazak]

polityczny, (gr.)

peerelowski || PRL-owski

(hist.) 'taki, który ma związek z PRL, dotyczy PRL – Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, okresu w historii Polski od 1952 do 1989 r. i ustroju wtedy panującego'

PSWP

„Panie prokuratorze Wassermann, PRL-owski prokuratorze, niech pan nam opowie, jak się ścigało działaczy NZS.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 01.07.2009, Poseł Bartosz Arłukowicz]

historyczny, polityczny

peeselowski

'dotyczący Polskiego Stronnictwa Ludowego, jego członków'

SJP

'taki, który dotyczy Polskiego Stronnictwa Ludowego, jest charakterystyczny dla tej partii'

PSWP

„Taką instytucją, która cieszy się bardzo wielkim autorytetem w państwie, w parlamencie, jest Najwyższa Izba Kontroli. Prezesi tej Izby byli różni, z różnych opcji,

od lewej do prawej, także był prezes peeselowski przez 5 lat, a instytucja ta, bez względu na to, kto był szefem, zawsze miała bardzo dobrą opinię i wysoką ocenę społeczną z racji swojej merytorycznej bardzo dobrej działalności.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 14.12.2005, Poseł Jan Bury]
historyczny, polityczny

pełnomocnictwo

1. 'prawo prowadzenia w czymś zastępstwie pewnych spraw, wykonywania określonych czynności lub w ogóle działania w czymś imieniu, na podstawie upoważnienia wydanego przez mocodawcę; plenipotencja'

2. 'dokument (pismo) stwierdzający upoważnienie pełnomocnika do działania w imieniu mocodawcy'

SJP

(praw.) 'udzielanie przez osobę prawną lub fizyczną (mocodawcę) upoważnienia innej osobie do podejmowania ważnych czynności prawnych w jej imieniu'

PSWP

„Określiśmy również specjalny tryb, w którym takie pełnomocnictwo może być udzielane, co naszym zdaniem gwarantuje szczelność tego systemu i to, że nie będzie nadużyć.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 1 dzień, 11.02.2009, Poseł Marek Wójcik]

prawniczy

pełnomocniczka

(praw.) 'kobieta upoważniona do działania w cudzym imieniu w zakresie dokonywania czynności prawnych'

PSWP

„Idąc dalej - pamiętam dokładnie konferencję, na której została pani powołana jako pełnomocniczka. Było to 8 marca. Wtedy premier Donald Tusk wyszedł i powiedział: Tu będzie pełnomocnik, ja podpiszę tę nominację, jak wrócę z Brukseli czy z Nowego Jorku.”

[6 kadencja, 51 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2009, Poseł Joanna Kluzik-Rostkowska]

prawniczy

pełnomocnik

'osoba upoważniona przez mocodawcę do działania w jego imieniu, w jego zastępstwie, otrzymująca na to pełnomocnictwo; plenipotent'

SJP

(praw.) 'osoba upoważniona do działania w czymś imieniu w zakresie dokonywania czynności prawnych'

PSWP

„Ponieważ pani nie wie, ma pani jako pełnomocnik mgliste pojęcie odnośnie do celu, to tym bardziej pani błądzi, jak dziecko we mgle - przepraszam za porównanie, ale mówię o tym z pełnym szacunkiem - jeżeli chodzi o drogę do osiągnięcia tego celu.”

[6 kadencja, 51 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2009, Poseł Tadeusz Iwiński]

prawniczy

pełnomocny

1. 'upoważniony do czego; mający prawa pełnomocnika, występujący jako pełnomocnik'

2. (daw.) 'mający zupełną moc i władzę; wszechwładny, nieograniczony'

SJP

'taki, który uprawnia do dokonywania czynności prawnych w czymś imieniu'

PSWP

„Wydaje mi się, że sprawa jest tak istotna, że pan jako pełnomocny przedstawiciel Rady Ministrów powinien słuchającym nas teraz obywatelom przedstawić chociaż w zarysie, co będzie w tej definicji umieszczone.”

[5 kadencja, 29 posiedzenie, 2 dzień, 06.12.2006, Poseł Marek Wkiński]

prawniczy

pertraktacje

'rozmowy, które poprzedzają zawarcie umowy między przedstawicielami dwu stron, dotyczące warunków, zasad wspólnej działalności handlowej, politycznej itp.'

PSWP

„Wszystkie spotkania, wszystkie pertraktacje są rozpisane na każdy dzień aż do 15-16 grudnia. Nie będę o nich opowiadał, ale mamy nadzieję, że starania, które podjęliśmy, przyniosą odpowiedni efekt.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 3 dzień, 09.12.2005, Prezes Rady Ministrów Kazimierz Marcinkiewicz]
polityczny, (łac.)

pertraktować

'prowadzić rokowania, przygotowując zawarcie układu, umowy międzynarodowej dotyczącej spraw politycznych, handlowych itp.'

SJP

'prowadzić z kimś rozmowy poprzedzające zawarcie umowy handlowej, traktatu pokojowego itp.'

PSWP

„Oczywiście mocno opierały się związki zawodowe, ale żaden rząd nie miał siły, żeby tak pertraktować ze związkami, by to zrozumieli.” [6 kadencja, 44 posiedzenie, 2 dzień, 25.06.2009, Poseł Elżbieta Pierzchała]

polityczny, (łac.)

petycja

'pismo, zwykle zbiorowe, z jakąś prośbą, kierowane do władz czy osób na wyższym stanowisku; prośba, podanie'

SJP

'pismo skierowane do władz lub do osób na wyższym stanowisku, zwykle w imieniu zbiorowości, zawierające postulaty, prośby itp.'

PSWP

„Pragniemy zwrócić uwagę na niespotykaną dotąd falę wzburzenia społecznego uruchomioną przez informację o braku środków na realizację inwestycji, którą zapowiadano od tylu lat. Spontanicznie powstające komitety protestacyjne, oddolne inicjatywy i akcje społeczne, zbieranie podpisów pod petycją broniącą idei dotyczącej pilnej budowy drogi nr 73 to tylko niektóre tego przykłady.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 1 dzień, 31.03.2009, Poseł Waldemar Wrona]

polityczny, (fr. z łac.)

piastun

(książk.) 'mężczyzna piastujący dzieci, opiekujący się dziećmi'

(fraz.) Piastun godności, władzy, urzędu itp. - 'człowiek sprawujący władzę, urząd; człowiek który dostąpił jakiejś gonności'

SJP

„Kolejna zmiana budząca istotne wątpliwości natury konstytucyjnej to ta, która przewiduje, iż minister sprawiedliwości, a więc piastun władzy wykonawczej uzyska prawo zarządzenia natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych każdego sędziego.”

[5 kadencja, 42 posiedzenie, 3 dzień, 24.05.2007, Poseł Cezary Grabarczyk]

pierestrojka

(polit.) 'modernizacja systemu gospodarczego oraz reforma partyjnych i państwowych struktur w Związku Radzieckim, zainicjowana przez prezydenta Michaiła Gorbaczowa'

PSWP

„Proszę państwa, życie niestety jest takie, że nie wystarczy wprowadzić zapis, nie wystarczy przyjąć ustawę, nie wystarczy wprowadzić przepisy wykonawcze, trzeba jeszcze te przepisy i jednostki wypełnić ludźmi, których charakter i mentalność będzie inna niż ta, którą wynieśli z lat 80. funkcjonariusze tamtych służb. W latach 80., w okresie kiedy w Rosji sowieckiej miała miejsce tzw. pierestrojka, polskie służby specjalne - nie jest to już dzisiaj żadną tajemnicą, jest na ten temat bowiem wiele powszechnie dostępnych publikacji - przygotowywały się do tego, aby dać osłonę funkcjonariuszom PZPR, by mogli spokojnie przejść okres transformacji ustrojowej.” [5 kadencja,

14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Jędrzej Jędrych]
polityczny, (ros.)

pismo

'papier z wypisanym ręcznie lub maszynowo tekstem, np. pisemny dokument urzędowy albo prywatny, akt, skrypt, notatka, list, itp.'

SJP

'tekst zapisany ręcznie lub maszynowo na papierze; kartka z takim tekstem'

PSWP

'dokument urzędowy'

KK

„Niniejsza ustawa, nad którą pracujemy i do której Senat wniósł poprawki, jest z jednej strony wypełnieniem tej dyrektywy, a z drugiej strony jest wypełnieniem ustaleń i zobowiązań, które rząd podjął, odpowiadając na pismo Unii Europejskiej. W niniejszej ustawie o zmianie ustawy Prawo budowlane uwzględniono zatem regulacje, które pozwalają na wdrożenie wymagań i obowiązków wymienionej dyrektywy.” [5 kadencja, 48 posiedzenie, 1 dzień, 19.09.2007, Poseł Grzegorz Tobiszowski]
polityczny

placówka

1. 'przedstawicielstwo handlowe lub dyplomatyczne jakiegoś kraju znajdujące się na terenie obcego państwa'
2. 'ośrodek polityczny, kulturalny, ekonomiczny itp.'

SJP

1. 'przedstawicielstwo dyplomatyczne lub handlowe, które znajduje się na obszarze innego państwa; także: oddział jakiegoś przedsiębiorstwa, który mieści się poza siedzibą centrali'

2. 'instytucja, zakład, który działa na określonym terenie, w zakresie określonej dziedziny'

PSWP

„Dzisiaj zainaugurował swoją działalność Centralny Szpital Weteranów w Łodzi, placówka długo oczekiwana przez środowisko kombatanów i weteranów z całej Polski, przez ludzi, którzy ojczyźnie oddali nie tylko życie, ale i zdrowie. Myślę także o żołnierzach z misji pokojowej. Winni im jesteśmy szacunek i opiekę. Taka pomoc jest im należna. W związku z tym pytam pana premiera, czy przewiduje pan dalszą pomoc finansową na opiekę zdrowotną dla tego środowiska?” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Elżbieta Jankowska]
polityczny

planistyczny

'dotyczący planisty, planowania'

SJP

'taki, który związany jest z opracowywaniem planów gospodarczych instytucji, przedsiębiorstw, a także planów rozwoju gospodarki narodowej'

PSWP

„Po trzecie, rząd wychodzi z założenia, że skoro planowanie kryzysowe to jest planowanie pewnych przedsięwzięć i ustanawianie procedur dla wyspecjalizowanych służb, to podstawowym elementem musi być wmontowanie elementów integracyjnych już w proces planistyczny.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2006, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Ludwik Dorn]
ekonomiczny, polityczny

planowanie

(ekon.) 'organizowanie rozwoju gospodarczego instytucji, przedsiębiorstwa, kraju na podstawie spójnej i możliwie optymalnej struktury celów i odpowiadających im środków działania'

PSWP

„Przypomnę państwu, że w roku 2008 skontrolowaliśmy prawie 450 pracodawców. I co zostało stwierdzone? Niezapewnienie 11-godzinnego nieprzerwanego odpoczynku dobowego. Przyczyny - planowanie zbyt długiego dnia pracy, zlecenie pracy w godzinach

nadliczbowych, nierzetelnie prowadzona ewidencja czasu pracy.” [6 kadencja, 50 posiedzenie, 3 dzień, 25.09.2009, Główny Inspektor Pracy Tadeusz Zająć]
ekonomiczny

plenium

1. 'ogół członków jakiejś organizacji, partii, stowarzyszenia'

2. 'zebranie ogółu członków jakiejś organizacji, partii itp.'

SJP

1. 'ogół członków jakiegoś stowarzyszenia, organizacji, obecnych na zebraniu'

2. 'zebranie członków kierowniczego organu kolegiального stowarzyszenia, organizacji, partii, w pełnym składzie'

PSWP

„Projekt był także prezentowany posłom i ekspertom na posiedzeniu Rady Służby Publicznej, a także członkom Rady Krajowej Szkoły Administracji Publicznej. Ponadto o projekcie dyskutowano podczas prac Zespołu ds. Administracji Publicznej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, a następnie zaopiniowano go podczas plenum komisji.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 26.06.2008, Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Tomasz Arabski]
polityczny, (niem., fr., ang. z łac.)

pluralistyczny

(filoz.) 'dotyczący pluralizmu, pojmowany w duchu pluralizmu, mający cechy pluralizmu, głoszący pluralizm'

SJP

(polit.) 'zgodny z poglądami wyrażanymi przez zwolenników pluralizmu, zakładający swobodne istnienie różnorodnych partii, ugrupowań, stowarzyszeń politycznych, reprezentujących różne koncepcje programowo-ideologiczne'

PSWP

„Piętnastoletnia historia Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji dobrze odzwierciedla reguły demokracji, gdyż w KRRiT dominowały zawsze różne punkty widzenia, podobnie jak w Sejmie Rzeczypospolitej, gdzie raz przewagę miała lewica, a raz prawica. KRRiT była jednak zawsze buforem między światem mediów a światem polityki, czego efektem jest dzisiaj pluralistyczny rynek mediów elektronicznych.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Przewodnicząca Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Danuta Waniek]
polityczny, (ang.)

pluralizacja

'wprowadzenie pluralizmu, dopuszczenie do głosu wielu różnych poglądów, postawy, umożliwiające działania wielu partiom, organizacjom'

PSWP

„Postępuje pluralizacja dochodów w regionach północnych, środkowej i zachodniej części, natomiast tak zwana południowa i tak zwana ściana wschodnia ma bardzo niskie dochody i tam są granicznie niskie dochody i wielkie ubóstwo.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 11.10.2006, Poseł Stanisława Anna Okularczyk]
polityczny

pluralizm

(filoz.) 'doktryna filozoficzna, w myśl której rzeczywistość składa się z bytów różnorodnych niesprowadzalnych do jednej rzeczywistości'

SJP

(polit.) 'doktryna polityczna zakładająca swobodne istnienie różnorodnych partii, ugrupowań, stowarzyszeń reprezentujących różne koncepcje programowo-ideologiczne'

PSWP

„Wierzmy, że funkcję rzecznika praw obywatelskich można w Polsce pełnić w sposób apolityczny, uznając pluralizm polskiego społeczeństwa, tak jak czynili to pańscy poprzednicy, i takiego sprawowania tej funkcji przez pana rzecznika nasze koła oczekują.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 13.06.2008, Poseł Jan Widacki]

polityczny, (ang. z łac.)

pochód

'kroczenie, posuwanie się naprzód; marsz'

SJP

'zorganizowany tłum kroczący ulicą, manifestujący swoje poglądy, uczucia; także: maszerujące wojsko'

PSWP

'*przemarsz grupy osób, wyrażający aprobatę lub sprzeciw wobec rozwiązań prawnych i politycznych*'

KK

„Tego dnia 3 tys. pracowników Stoczni Gdańskiej domagało się przed budynkiem dyrekcji odwołania podwyżek. Wobec braku jakichkolwiek reakcji ze strony dyrekcji pochód ruszył pod budynek Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gdańsku.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 17.12.2008, Poseł Andrzej Szlachta]

polityczny

podatek

'przymusowa danina w pieniądzu lub innych wartościach materialnych nakładana przez państwo na swoich obywateli lub cudzoziemców zamieszkujących na jego terenie'

SJP

'bezwrotne, przymusowe świadczenie pieniężne nałożone na obywatela oraz na podmioty prowadzące działalność gospodarczą przez państwo lub organ samorządu terytorialnego'

PSWP

„Wydaje się, że dotychczasowy obligatoryjny podatek, często bardzo zróżnicowany i np. wynoszący w jednej gminie 1 zł, a w innej - 50 zł, wymaga dokonania zmian w ustawie, polegających na jego usunięciu i wprowadzeniu na jego miejsce opłaty fakultatywnej.” [5 kadencja, 29 posiedzenie, 1 dzień, 05.12.2006, Poseł Halina Murias]

ekonomiczny, polityczny

podatkowy

'taki, który związany jest z podatkiem'

PSWP

„W przypadku kasyn, jak powiedziałem, funkcjonuje szczególnie nadzór podatkowy i rozliczenia finansowe, rozliczenia kasy zarówno na otwarcie stołu, jak i zamknięcie stołu są prowadzone z udziałem urzędnika.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 1 dzień, 17.11.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jacek Kapica]

ekonomiczny, polityczny

podatnik

'osoba fizyczna lub prawna (instytucja, zrzeszenie itp.) obowiązana do uiszczania daniny publicznej'

SJP

(praw.) 'ten, kto zobowiązany jest do uiszczania podatków'

PSWP

„Jest to potwierdzone również w orzeczeniu Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, gdzie jest właśnie mowa o tym, że sądy polskie mają obowiązek porównać, jaka jest wartość podatku rezydualnego, zawartego w cenie samochodu już zarejestrowanego w Polsce, czyli Trybunał w ogóle nie kwestionuje, że ten podatek został zapłacony i że pobieranie takiego podatku to legalne działanie, sąd ma wyodrębnić, jaka to jest wartość, i porównać, czy podatnik importujący, przywożący na terytorium kraju pojazd zapłacił podatek w podobnej wysokości, uwzględniając to, że przywoził podobny samochód.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jacek Dominik]

ekonomiczny, polityczny, prawniczy

podaż

(ekon.) 'ilość ekonomicznych dóbr (towarów i usług), które sprzedawcy są zdolni dostarczyć po danych cenach, w danym czasie, na określonym rynku'

PSWP

„W jakim stopniu wzrośnie podaż tych mieszkań i czy ich cena będzie dostosowana do budżetu przeciętnego młodego małżeństwa?” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 13.07.2006, Poseł Józef Stępkowski]

ekonomiczny

podkomisja

'jednostka niższa od komisji, wydzielona z komisji w związku z jakąś szczególną sprawą'

SJP

'zespół osób stanowiących grupę podlegającą komisji, powołanych do wykonania określonych zadań, funkcji (np. do zbadania jakiejś sprawy, skontrolowania czyjejś działalności itp.); także zebranie takiego zespołu'

PSWP

„Podkomisja zaproponowała również zmianę terminu wejścia w życie ustawy na 14 dni od momentu jej ogłoszenia.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Poseł Witold Namyślak]

polityczny

podmiot

(praw.) 'dotyczący podmiotu prawa'

SJP

(praw.) 'osoba fizyczna lub prawna posiadająca prawa i obowiązki określone zgodnie z prawem'

PSWP

„Pomimo iż niektóre sądy uznają, że przymiot strony ma charakter materialnoprawny i okoliczność, że organ gminy orzeka w pierwszej instancji w postępowaniu administracyjnym, nie niweczy tego przymiotu, to dominujący jest pogląd, iż ten sam podmiot nie może w tym samym postępowaniu kumulować roli organu prowadzącego postępowanie z rolą strony postępowania.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 2 dzień, 16.12.2009, Poseł Agnieszka Hanajczyk]

prawniczy

podsekretarz

'zastępca, pomocnik sekretarza'

(polit.) Podsekretarz stanu – 'zastępca ministra; wiceminister'

SJP

'urzędnik zajmujący stanowisko służbowe niższe niż sekretarz'

(polit.) Podsekretarz stanu – 'w niektórych krajach, np. w Polsce, w Stanach Zjednoczonych, w Wielkiej Brytanii, wysoki rangą urzędnik państwowy, którego stanowisko odpowiada stanowisku wiceministra w Polsce'

PSWP

„Głos zabierze podsekretarz stanu w Ministerstwie Transportu, pan Mirosław Chaberek.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Wicemarszałek Jarosław Kalinowski]

polityczny

podstawowy

'taki, który stanowi podstawę czegoś, na którym coś się opiera, od którego coś zależy; zasadniczy, główny, najważniejszy'

SJP

'taki, który jest zasadniczy, stanowi punkt wyjścia czegoś' (polit.) Podstawowe prawa obywatelskie – 'zagwarantowane w konstytucji uprawnienia obywatela danego państwa, wynikające z prawa i służące do ochrony interesów obywatela'

PSWP

„Mając na względzie jednak to, co powiedziałem, chciałbym zgłosić również dwie poprawki, które mają zagwarantować dwa podstawowe prawa obywatelskie.” [5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Poseł Stanisław Marcin Chmielewski]

polityczny

podział

'podzielenie czegoś na części, rozdzielanie czegoś między kogo; układ będący następstwem tego podzielenia; dział, rozczłonkowanie'

SJP

'wyodrębnienie, wydzielenie części z całości; rozdzielanie czegoś między określone osoby; także: układ, stan będący wynikiem tej operacji'

(admin.) Podział terytorialny || Podział administracyjny – 'podział obszaru państwa na mniejsze jednostki (np. województwa) w celu wykonywania władzy administracyjnej'

Porozumienie ponad podziałami – 'nazwa klubu politycznego działającego w Polsce w 1989 r.'

PSWP

„Pan poseł Gosiewski był uprzejmy zapytać, czy uwzględniamy podział terytorialny w rozdziale środków na profilaktykę.” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 2 dzień, 29.05.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Adam Fronczak]

polityczny

podziemie

'tajna, nielegalna organizacja polityczna; nielegalne, zakonspirowane działanie; konspiracja'

SJP

'tajna, nielegalna organizacja polityczna, społeczna itp. skupiająca ludzi wyznających odmienne od oficjalnych i dozwolonych prawem poglądy polityczne, ekonomiczne, społeczne itp.; także: skryty, nieoficjalny sposób działania'

Podziemie aborcyjne – 'ogół zjawisk, gabinetów zabiegowych, osób itp. związanych z wykonywaniem nielegalnych zabiegów aborcyjnych'

PSWP

„Podziemie aborcyjne w Polsce jest ogromne.” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 2 dzień, 26.10.2006, Poseł Joanna Senyszyn]

polityczny, prawniczy, socjologiczny

pogląd

'sąd o czym, sposób zapatrywania się na co, punkt widzenia'

SJP

'przekonanie o czymś; opinia, punkt widzenia'

PSWP

Poglądy polityczne – przekonanie o słuszności tez wybranego ugrupowania politycznego'

KK

„Każdy poseł pewnie widziałby to w inny sposób, natomiast myślę, że bardzo rzeczowa i merytoryczna dyskusja, jaka odbyła się na posiedzeniu komisji, świadczy o tym, że wszyscy członkowie komisji ochrony środowiska, bez względu na poglądy polityczne, uważają, że ochrona środowiska jest bardzo istotna.” [6 kadencja, 41 posiedzenie, 3 dzień, 08.05.2009, Poseł Elżbieta Łukacijewska]

polityczny

pokojowo

'w sposób pokojowy, przez zawarcie pokoju; zgodnie, bez walki'

SJP

'w sposób pokojowy; w sposób prowadzący do zgody, pokoju między państwami lub osobami'

PSWP

„Niestety do pokojowo manifestujących dołączyła również radykalna lewica, której przedstawiciele najpierw dopuszczali się samosądów na tzw. wrzodach, tj. robotnikach zatrudnianych w miejsce tych, którzy protestowali, a następnie dopuścili się zamachu bombowego na policjantów - i doszło do masakry.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Poseł Tadeusz Woźniak]

polityczny

pokoju

'dotyczący pokoju – zgody; będący przyczyną albo wynikiem pokoju; uzależniony od pokoju'

SJP

'taki, który dotyczy zgody, porozumienia między państwami lub osobami'

PSWP

„Mimo wszystko te cele militarne były, świadczą o tym ludzie, którzy zginęli: 22 żołnierzy, 5 cywili, to jest, można powiedzieć, ten bilans z naszej strony. Z drugiej strony tego bilansu nie mamy i w związku z tym wszyscy tutaj domagamy się takiego pełnego bilansu: czy założone cele zostały spełnione? Pierwszy cel, bardzo istotny, to pokojowy cel tej misji - usunięcie światowego zagrożenia terrorystycznego.” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 10.07.2008, Poseł Michał Wojtkiewicz]

polityczny

pokój

1. 'stosunek między państwami, które nie prowadzą wojny między sobą; sytuacja, w której państwo, naród itp. nie jest w stanie wojny'

2. 'układ o zakończeniu działań wojennych między państwami prowadzącymi wojnę, określający wzajemne stosunki tych państw'

SJP

1. 'stan zgody między stronami (zazwyczaj państwami), które nie są ze sobą w konflikcie zbrojnym, politycznym itp., nie prowadzą ze sobą wojny'

(polit.) Partnerstwo dla Pokoju – 'sojusz militarny powołany m.in. z inicjatywy Rady Północnoatlantyckiej, zakładający rozwój i pogłębienie współpracy NATO ze wszystkimi państwami partnerskimi dawnego bloku wschodniego (postkomunistycznego), zamierzający do rozszerzenia NATO o te państwa; Polska podpisała umowę o przystąpieniu do Partnerstwa dla Pokoju w 1994 roku'

2. 'układ o zakończeniu działań wojennych między stronami (zazwyczaj państwami) prowadzącymi wojnę, precyzujący wzajemne stosunki tych państw'

PSWP

„Doceniamy rolę Stanów Zjednoczonych, ale dostrzegamy też różnice wśród polityków amerykańskich. Bliżej nam do tych, którzy budowali Partnerstwo dla Pokoju, wprowadzając szeroki dialog między różnymi krajami.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 4 dzień, 11.05.2007, Poseł Waldemar Pawlak]

polityczny

pokryzysowy

(ekon.) 'taki, który występuje, ma miejsce po kryzysie – załamaniu, krachu ekonomicznym, zazwyczaj państwa lub bloku państw'

PSWP

„Pani Marszałek! Wysoki Sejmie! Szanowni Państwo Ministrowie! Pan minister finansów wspominał, że jest to budżet pokryzysowy. Pokryzysowe są również kwestie społeczne, które musimy rozwiązać w 2010 r., a propozycje budżetowe i rozwiązania prawne niestety na nie nie odpowiadają.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2009, Poseł Tadeusz Tomaszewski]

ekonomiczny

policja

'w krajach kapitalistycznych: organ wykonawczy władz administracyjnych, mający za zadanie ochronę ustroju i porządku publicznego oraz ściganie przestępców; funkcjonariusze policji, policjanci'

SJP

'umundurowana i uzbrojona formacja przeznaczona do ochrony bezpieczeństwa obywateli oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego'

PSWP

Policja polityczna - 'umundurowana i uzbrojona formacja wykorzystywana do walki politycznej, kierująca swe działania przeciw opozycji'

KK

„Lewica od początku mówiła, że CBA to policja polityczna w rękach PiS-u i mieliśmy rację.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2009, Poseł Tomasz Kamiński]

(łac. z gr.)

policyjny

'dotyczący policji, właściwy policji, wykonywany przez policję, należący do policji'

Państwo policyjne – 'państwo rządzone metodami policyjnymi'

SJP

'związany z policją – formacją przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa obywateli i utrzymywania porządku publicznego'

Państwo policyjne – 'państwo, w którym rządy wykonywane są za pośrednictwem policji'

PSWP

„Droży państwo, to jest państwo policyjne, które - nie wiem, czy z braku wiedzy, czy dla jakichś innych celów - wprowadził PiS.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 08.01.2009, Poseł Ryszard Kalisz]

[10,8], państwo policyjne [7,4]

polityczny

political fiction

(literaturozn.) 'utwory fabularne, których akcja dzieje się w świecie polityki, a postacie i wydarzenia autentyczne mieszają się z fikcyjnymi'

PSWP

„Jak mówi przysłowie: strach ma wielkie oczy, a historia obywatelskich konsultacji szefa największego klubu z przedstawicielami branży hazardowej przeprowadzanych na cmentarzu wejść do polskiej klasyki nie political fiction, ale realpolitik.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 1 dzień, 17.11.2009, Poseł Jerzy Polaczek]

polityczny

politolog

'specjalista w dziedzinie politologii – nauki, której przedmiotem badań jest polityka i życie polityczne'

PSWP

„Proszę Państwa! 170 lat temu wybitny politolog, wielki Alex Tocqueville napisał słowa, które do dziś nie straciły ani na jotę swojej aktualności: Największym zagrożeniem dla społeczeństw demokratycznych nie jest tyrania władzy, lecz jej nadopiekuńczość.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 19.12.2007, Poseł Janusz Palikot]

polityczny, (gr.)

politologia

1. 'nauka, której przedmiotem badań jest polityka i życie polityczne'

2. 'kierunek studiów związany z tą nauką'

PSWP

„Otóż w roku ubiegłym funkcję dyrektora Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych stracił pan prof. Roman Kuźniar, bardzo ceniona postać, jeśli chodzi o polskich ekspertów zajmujących się stosunkami międzynarodowymi, politologią, teorią polityki zagranicznej; osoba chyba powszechnie ceniona, niezależnie od środowiska, od opcji politycznej, przez wszystkich ludzi zainteresowanych polityką zagraniczną w Polsce.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 4 dzień, 11.05.2007, Poseł Mateusz Piskorski]

polityczny, (gr.)

politycznie

1. 'pod względem politycznym, w zakresie polityki, w sprawach politycznych'

2. (daw.) 'tak, że świadczy o dyplomacji; zręcznie, stosownie'

PSWP

„Co takiego chcecie zrobić w służbach i jak chcecie politycznie te służby wykorzystywać, skoro... Panowie...” [6 kadencja, 1 posiedzenie, 3 dzień, 14.11.2007, Poseł Marek Suski]

polityczny

polityczność

1. 'cecha, która oznacza, że coś ma związek z polityką, ze sprawami politycznymi'

2. (daw.) 'cecha, która oznacza dyplomację, zręczność, stosowność'

PSWP

„To jest amatorstwo i polityczność, która wynika ze wszystkich działań likwidatora.” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 3 dzień, 27.10.2006, Poseł Janusz Krasoń]

[4,3]

polityczny

polityczny

'odnoszący się do polityki; zajmowany z wszelkiego rodzaju zagadnieniami dotyczącymi stosunków społecznych, ustroju państwowego, działalności rządu, partii itp.'

Biuro polityczne – 'organ wykonawczy Komitetów Centralnych partii leninowsko-marksistowskich, kierujący całą bieżącą pracą organizacji'

Partia, organizacja polityczna, stronnictwo, ugrupowanie itp. polityczne – 'partia, stronnictwo itp. zrzeszające ludzi mających te same cele polityczne, reprezentujące interesy pewnej klasy lub grupy społecznej i występujące w obronie ich praw'

Ekonomia polityczna – 'nauka o prawach społecznych rządzących produkcją i podziałem materialnych środków zaspokojenia potrzeb ludzkich'

Policja polityczna – 'policja wykrywająca i zwalczająca działalność przeciwko ustrojowi państwa'

Przestępstwo polityczne – 'zakazane przez prawo działanie przeciwko ustrojowi społecznemu, gospodarczemu lub politycznemu, albo przeciw władzom państwa'

SJP

1. 'taki, który dotyczy polityki, jest związany z polityką, zajmuje się polityką'

Aktor polityczny – 'jednostka lub grupa będąca głównym podmiotem sytuacji politycznej; może to być: polityk, klasa, naród, elektorat, państwo, gabinet, głowa państwa, armia, elita itp.'

Aktywność polityczna – 'ogół działań polegających na formułowaniu i realizacji celów politycznych związanych z rolami odgrywanymi przez jednostki bądź grupy w ramach systemu politycznego; określa stopień uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji oraz poziom zaangażowania w życie polityczne, co może wyrażać się m.in. w niekonwencjonalnych formach partycypacji (np. strajki, manifestacje, terroryzm itp.)'

Azyl polityczny – 'instytucja prawa międzynarodowego polegająca na udzieleniu przez państwo schronienia osobie ściganej z powodów natury politycznej przez władze innego państwa; może nim być objęta osoba prześladowana z powodów rasowych, koloru skóry, pochodzenia narodowego lub etnicznego, religii czy przynależności do określonej grupy społecznej, poglądów politycznych, włączając w to walkę przeciw społecznej nierówności i różnego rodzaju formom dyskryminacji'

Biuro polityczne – 'w partiach komunistycznych: kolejalny organ kierujący pracą komitetu centralnego w okresie między posiedzeniami plenarnymi; politbiuro'

Błąd polityczny – 'decyzja o podjęciu lub niepodjęciu (zaniechaniu) działania politycznego, która przynosi niezaplanowane i nieprzewidziane skutki o negatywnym charakterze'

Cel polityczny – 'idealne wyobrażenie wyniku działań w sferze wzajemnych oddziaływań pomiędzy dużymi grupami społecznymi, organizacjami politycznymi, elitami, ośrodkami decyzji politycznych i jednostkami, które dotyczą utrwalania, modyfikacji bądź zmiany podmiotów i mechanizmów sprawowania władzy politycznej i państwowej, a zwłaszcza sposobów i rozmiarów zaspokajania zbiorowych potrzeb i interesów poprzez alokację materialnych i niematerialnych zasobów'

Decyzja polityczna – 'świadomy i ukierunkowany akt nielosowego, nieprzypadkowego wyboru jednego

działania ze zbioru działań politycznych lub powstrzymania się od działania (zaniechania działania)'

Dominacja polityczna – 'sytuacja, w której jeden z aktorów politycznych ukierunkowuje działania innych; może być wynikiem działań podmiotu dążącego do przechwycenia władzy przy użyciu przemocy (np. zamach stanu, pucz, rewolta) lub też może powstać w wyniku funkcjonowania demokratycznego mechanizmu politycznego (np. zdecydowane zwycięstwo danego ugrupowania politycznego w wyborach parlamentarnych bądź jednostki w wyborach np. prezydenckich)'

Działanie polityczne – 'forma zachowania politycznego określana jako racjonalne, celowe (zaplanowane), kontrolowane i dowolne (w znaczeniu możliwości świadomego i samodzielnego wyboru, czasu, miejsca i sposobu postępowania) czynności podmiotu realizującego swoje potrzeby i interesy, związane bezpośrednio i/lub pośrednio z władzą polityczną'

Ekonomia polityczna – 'nauka o społecznych prawach rządzących produkcją i podziałem materialnych środków zaspokajania potrzeb ludzkich; termin stworzony na początku XVII w. przez pisarza i ekonomistę Alfreda de Montchrétiena, rozwinięty przez filozofa angielskiego Adama Smitha, a zabsolutyzowany przez Karola Marksa i Fryderyka Engelsa; ekonomia społeczna'

Filozofia polityczna – 'wiedza z zakresu moralnych, normatywnych i metafizycznych aspektów polityki, ściśle związana z historią doktryn politycznych w znaczeniu potocznym: zespół dążeń i poglądów politycznych (np. określonej partii politycznej)'

Frakcja polityczna – 'zorganizowana i zdyscyplinowana grupa ludzi, która wyodrębniła się w ramach szerszego organizmu politycznego, nie zrywając jednak z nim organizacyjnych powiązań, świadoma własnej odrębności, wynikającej przede wszystkim z akceptowania odmiennych idei, realizowania specyficznych celów czy też preferowania odmiennego stylu postępowania politycznego'

Gra polityczna – 'świadome wykorzystywanie reguł, metod i środków działań politycznych w warunkach rywalizacji co najmniej dwóch podmiotów polityki realizujących swoje cele przy uwzględnieniu lub nieuwzględnieniu wzajemnych interesów'

Instytucja polityczna – a) 'wyodrębniony zespół osób dysponujących zasobami organizacyjnymi oraz materialnymi umożliwiającymi uczestnictwo w życiu politycznym'; b) 'zespół norm prawnych odnoszących się do określonego działania politycznego i regulujących jego zasady'

Interes polityczny – 'świadome pragnienie skierowania polityki publicznej, względnie poszczególnych decyzji dotyczących rodzaju wartości politycznych, w konkretnym kierunku'

Konflikt polityczny – 'walka dwóch lub więcej podmiotów polityki mających wzajemnie sprzeczne interesy i zmierzających do osiągnięcia pozytywnie wartościowanych dóbr materialnych i niematerialnych poprzez zdobycie, utrzymanie i sprawowanie władzy – przy jednoczesnym ograniczeniu możliwości działania, zneutralizowaniu bądź zniszczeniu przeciwnika'

Marketing polityczny – a) 'zespół działań mających na celu promocję konkretnej inicjatywy politycznej; obejmuje prezentację celów działania inicjatora oraz korzyści, jakie odniosą jego stronnicy'; b) 'zespół działań prowadzonych na rynku wyborczym, mających na celu przedstawienie danego kandydata w najkorzystniejszym świetle, przy jednoczesnym wykazaniu, że jego kontrkandydaci są znacznie gorsi; najistotniejszy element kampanii wyborczej, obejmujący wszystkie działania, które zmierzają do precyzyjnego określenia i promocji konkretnej oferty wyborczej'

Odpowiedzialność polityczna – 'sposób ukształtowania w państwach liberalno-demokratycznych powiązań i relacji pomiędzy władzą ustawodawczą a wykonawczą oraz mechanizmy służące realizacji przez organy przedstawicielskie funkcji kontrolnej wobec egzekutywy'

Opozycja polityczna – 'uregulowania polityczne, w tym również i partie polityczne, które w mniej lub bardziej

zorganizowany sposób, wykorzystują zarówno konstytucyjnie dopuszczalne, jak i niekonwencjonalne (pozakonstytucyjne) metody prowadzenia rywalizacji politycznej, dążą do przejścia lub zmiany władzy państwowej'

Organizacja polityczna – 'sformalizowana, względnie trwała i wyodrębniona z otoczenia społecznego grupa ludzi, realizująca wspólnie uznawane cele polityczne poprzez uporządkowane i skoordynowane działania'

Partia polityczna – 'dobrowolna organizacja, aktywna w sferze władzy politycznej, która uczestniczy w procesie wyborczym, czyli bezpośrednio w selekcji kandydatów zasiadających w ciałach legislacyjnych, a również pośrednio kandydatów zajmujących stanowiska w ciałach wykonawczych, i w ten sposób daje wyraz dążeniu do zdobycia lub utrzymania władzy państwowej'

Pluralizm polityczny – 'postulat uwzględnienia ekonomicznego, społecznego i kulturowego różnicowania w obszarze polityki'

Podmiotowość polityczna – 'właściwość grup społecznych i jednostek, polegająca na zdolności podejmowania świadomych, racjonalnych i celowych działań realizujących ich potrzeby i interesy poprzez udział i/lub wpływ na procesy sprawowania władzy politycznej'

Poprawność polityczna – 'postmarksistowski lewicowy kodeks polityczny, łączący składni feminizmu, antysemityzmu i innych liberalnych doktryn, powstały w 1984 r. w USA, nakazujący unikanie słów lub czynów mogących wyrażać dyskryminację albo uprzedzenie w stosunku do osób różniących się pod względem rasy, płci, orientacji seksualnej, klasy, do mniejszości narodowych, a zwłaszcza do kobiet, czarnoskórych, homoseksualistów, lesbijek, ludzi otyłych, brzydkich, starych; political correctness'

Postawa polityczna – 'względnie trwałe stosunek jednostki do polityki, systemu politycznego i jego poszczególnych składników, tj. grup, organizacji, elit, przywódców, wartości, zasad, decyzji, zjawisk, procesów politycznych itd., stanowiący zasadniczy element kultury politycznej danego społeczeństwa'

Potrzeby polityczne – 'potrzeby dotyczące warunków istnienia i działalności podmiotów polityki, ich udziału w tworzeniu zasad systemu politycznego, partycypacji w procesach decyzyjnych o zasięgu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym, sprawowaniu polityczno-prawnej kontroli nad instytucjami władzy itd.; także: oczekiwania i wymagania stawiane przez jednostki i grupy społeczne aparatowi władzy państwowej'

Proces polityczny – a) 'postępowanie karne prowadzone w sprawie o popełnienie przestępstwa z pobudek politycznych'; b) rozciągnięty w czasie ciąg zachowań i zdarzeń, które powodują zmianę zakłócającą lub przywracającą równowagę systemu politycznego'

Propaganda polityczna – 'celowe, realizowane poprzez metody perswazji i manipulacji, emocjonalno-intelektualne oddziaływania na świadomość jednostek i grup społecznych w celu modyfikacji i ewentualnej zmiany ich postaw i zachowań politycznych, zgodnie z interesami podmiotów polityki i władzy politycznej; płaszczyzna walki politycznej pomiędzy podmiotami dążącymi do opanowania lub uzyskania wpływu na mass-media oraz wywołania realnego poparcia społeczeństwa, przy jednoczesnej dyskredytacji politycznych przeciwników'

Przestępstwo polityczne – 'zakazane przez prawo działanie przeciwko ustrojowi społecznemu, gospodarstwu lub politycznemu albo przeciw władzom państwa'

Przywódtwo polityczne – 'typ sprawowania władzy politycznej, relacja występująca pomiędzy osobą a grupą społeczną polegająca na tym, iż ta pierwsza, kierując się określonymi celami czy motywami, odwołuje się do potencjalnych zwolenników, uaktywniając ich i obiecując zaspokojenie uzewnętrznionych potrzeb poprzez wykorzystanie pozostających w jej dyspozycji zasobów, m.in. instytucjonalnych, politycznych i psychologicznych'

Stosunki polityczne – 'wielopłaszczyznowy i wieloaspektowy układ względnie trwałych, wzajemnych oddziaływań podmiotów polityki; przybierają one postać zwierzchnictwa, podporządkowania, współpracy, kompromisu, walki, sojuszy, koalicji itd., i mają wpływ na pozycję podmiotów w systemie politycznym'

System polityczny – 'podstawowa struktura, w ramach której toczy się życie polityczne, obejmuje ogół instytucji, z których pośrednictwem podejmowane są decyzje polityczne, oraz przestrzeń społeczną, w której wyróżnia się areny polityczne (wyborczą, parlamentarną, rządową, administracyjną i korporacyjną)'

Terroryzm polityczny – 'metoda walki politycznej, strategia i taktyka uznająca stosowanie przemocy (np. porwania, zamachy bombowe) jako najbardziej skutecznego sposobu i zarazem środka służącego osiągnięciu określonych celów politycznych, kojarzonych z dążeniem do likwidacji istniejącego status quo'

Ustrój polityczny – 'struktura organizacyjna, kompetencje i określone prawem wzajemne zależności organów państwa'

Władza polityczna – 'instrument (zbiór środków), poprzez który dany podmiot narzuca i egzekwuje swoją wolę wobec innych podmiotów, uwarunkowany normami politycznymi i prawnymi'

Wpływ polityczny – 'możność ukierunkowania działania podmiotu podejmującego decyzję polityczną przez określoną jednostkę lub grupę, najczęściej celem realizacji celem realizacji jej interesów'

Wspólnota polityczna – 'grupa społeczna, najczęściej zamieszkująca wyodrębnione geograficzne terytorium, której spójność zapewniają funkcjonujące na jej rzecz instytucje polityczne oraz ich zbiorowa akceptacja'

Zachowania polityczne – 'reakcje ludzi na bodźce wywołujące się ze zjawisk politycznych i procesów politycznych; mogą być czynne, bierne, kontrolowane, niekontrolowane, racjonalne, irracjonalne, indywidualne, zbiorowe, konsensualne, konfliktowe, konformistyczne i nonkonformistyczne'

Scena polityczna || Arena życia politycznego – 'publiczny świat polityki'

Klasa polityczna – 'kategoria osób zajmujących się zawodowo uprawianiem polityki'

2. (daw.) 'taki, który świadczy o czyjejś dyplomacji; zręczny, stosowny'
PSWP

„Propozycje państwa to tak naprawdę, można by tak powiedzieć, mistrzostwo świata, jeśli chodzi o marketing polityczny, jeśli chodzi o to, co będzie przekazane społeczeństwu, że strzeżecie budżetu, chcecie przede wszystkim się samoograniczać, bo tak naprawdę partie polityczne, jak i ten Sejm chyba są w ogóle niepotrzebne z punktu widzenia instytucji demokratycznego państwa prawa.” [6 kadencja, 38 posiedzenie, 2 dzień, 19.03.2009, Poseł Jarosław Stawiarski]

polityczny, (fac. z gr.)

polityk

'ten, kto uprawia politykę, bierze udział w pracy politycznej; mąż stanu kierujący polityką państwa; dyplomata, działacz polityczny'

SJP

'osoba trwale uczestnicząca w podejmowaniu strategicznych i taktycznych decyzji politycznych, poprzez bezpośredni udział w formalnych i/lub nieformalnych gremiach (ośrodkach) decyzyjnych bądź poprzez wywieranie wpływu na te gremia'

PSWP

„Decyzja o przedstawieniu kandydatury pana posła Marka Jurka była dla Klubu Parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość decyzją trudną, nie ze względu na osobę - będę o tym jeszcze mówił; jest to człowiek, poseł, polityk, który ze wszech miar i ze wszystkich możliwych względów na tę zaszczytną, bardzo wysoką funkcję, na to stanowisko się nadaje - ale ze względu na sytuację polityczną, jaka się wytworzyła wśród tych ugrupowań, które miały, a może jeszcze mają - bardzo chciałbym, żeby tak było - szansę na stworzenie wspólnego rządu. Otóż klub Platformy Obywatelskiej nie

odpowiedział w żaden sposób bądź odpowiadał negatywnie na kolejne, niesłychanie daleko idące, wychodzące naprzeciw tej formacji politycznej, propozycje przy tworzeniu rządu, które składało Prawo i Sprawiedliwość.” [5 kadencja, 1 posiedzenie, 2 dzień, 26.10.2005, Poseł Ludwik Dorn]

polityczny, (fac. z gr.)

polityka

'ogół spraw państwowych; działalność rządu, partii, organizacji itp. zmierzająca do osiągnięcia określonych celów, zrealizowania zamierzonych planów w dziedzinie społecznej, wojskowej, gospodarczej i innych, mogąca dotyczyć spraw wewnętrznych państwa lub jego stosunków z innymi krajami, jak również wzajemnych stosunków klas społecznych'
(przen., pot.) 'o czymś zręcznym, sprytnym postępowaniu'

SJP

1. 'działalność władz państwowych, rządu, dotycząca spraw wewnętrznych państwami jego stosunków z innymi krajami; także: działalność grupy społecznej, partii uwarunkowana określonymi celami i interesami, mająca na celu zdobycie i utrzymanie władzy państwowej; cele i zadania takiej działalności, metody realizacji tych działań'

Nowa polityka ekonomiczna – 'zasady gospodarcze Rosji Radzieckiej zainicjowane w 1921 r. przez Lenina'

Polityka budżetowa – 'świadome i celowe wykorzystanie budżetu państwa do realizacji społeczno-politycznych i gospodarczych celów państwa'

Polityka celna – 'część polityki państwowej, której przedmiotem są wywóz, przywóz i przewóz towarów przez granice państwa, a w związku z tym cła i inne opłaty celne'

Polityka ekonomiczna – 'oddziaływanie państwa na przebieg procesów gospodarczych; obejmuje politykę makroekonomiczną i politykę mikroekonomiczną'

Polityka finansowa – 'część składowa polityki państwa; zbiór dyrektyw o charakterze prakseologicznym i praktycznym, określających wydatki i inne operacje finansowe, za których pomocą mają być realizowane rzeczowe zadania państwowe oraz dochody i inne operacje finansowe, którymi będą pokrywane wydatki'

Polityka fiskalna – 'wykorzystywanie przez państwo dochodów i wydatków budżetowych do stymulującego lub hamującego oddziaływania na koniunkturę gospodarczą'

Polityka monetarna || Polityka pieniężna – 'polityka, która polega na manipulowaniu stopą wzrostu krajowej podaży pieniądza w celu ustabilizowania poziomu zatrudnienia i produkcji'

Polityka naukowa – 'wytaczanie celów i zadań organizacjom i instytucjom naukowym, koordynacja ich planów oraz sterowanie nimi'

Polityka podatkowa – 'polityka, której przedmiotem jest formułowanie celów poboru podatków oraz metod ich realizacji'

Polityka prawa – 'rodzaj działania polegający na używaniu prawa do osiągania założonych celów politycznych, gospodarczych, społecznych itp.; dzieli się na politykę tworzenia prawa, politykę stosowania prawa i politykę korzystania z przyznanych uprawnień i kompetencji'

Polityka przemysłowa – 'polityka, która ma na celu wpływanie na kierunek i tempo przemian strukturalnych w gospodarce rynkowej (na strukturę zatrudnienia, zasobów materialnych, produkcji itp.)'

Polityka rozwoju regionalnego – 'ogół środków mających zapewnić zrównoważony rozwój regionów w wyniku korzystniejszego rozmieszczenia ludności i działalności gospodarczej'

Polityka społeczna || Polityka socjalna – 'działalność państwa i innych organizacji w dziedzinie kształtowania warunków życia i pracy ludzi oraz stosunków społecznych, mająca na celu m.in. zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, zaspokajanie potrzeb wyższego rzędu, zapewnienie ładu społecznego'

Polityka zagraniczna – 'rodzaj działalności państwa w środowisku międzynarodowym; obejmuje działania intencjonalne, podejmowane dla realizacji określonych celów i zaspokojenia określonych interesów'

Teoria polityki – 'dziedzina politologii spełniająca trzy ogólne funkcje: a) wyjaśnienia ogólnych prawidłowości rozwoju politycznej sfery życia społecznego; b) porządkowania i integrowania na średnim i wysokim szczeblu uogólnień teoretycznego dorobku poszczególnych dyscyplin współtworzących politologię; c) określania teoretyczno-metodologicznych związków politologii z innymi naukami społecznymi'

2. (pot.) 'zręczne, sprytne, układne działanie mające doprowadzić do osiągnięcia zamierzonego celu'

PSWP
„Polityka makroekonomiczna to zarówno polityka fiskalna (efektywne stopy opodatkowania CIT, zakres usług inwestycyjnych, racjonalne uproszczenie systemu podatkowego), jak i polityka monetarna (stopy oprocentowania kredytów inwestycyjnych i obrotowych, kurs polskiego złotego w stosunku do dolara i euro). Polityka strukturalna to aktywna polityka przemysłowa, budowlana, handlowa, infrastrukturalna i inne.” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 3 dzień, 27.04.2006, Poseł Bolesław Borysiuk] polityczny, (gr.)

politykować

1. 'zajmować się polityką, uprawiać działalność polityczną; mówić, rozprawiać na tematy polityczne'
2. 'być układnym, zachowywać pozory ukrywając prawdziwe myśli'

SJP

1. 'rozmawiać na tematy związane z polityką'
2. (pot.) 'być układnym, zachowywać pozory, ukrywając prawdziwe myśli, by się nikomu nie narazić'
3. (przestarz.) 'zajmować się polityką, uprawiać działalność polityczną'

PSWP

„Czas najwyższy, panie wicepremierze, ministrze rolnictwa, Andrzeju Lepperze, przestać krytykować, a wziąć się solidnie do roboty. Mniej politykować, a więcej pracować na rzecz przemian i wsparcia polskiego rolnictwa.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Marek Sawicki] polityczny

politykowanie

1. 'rozmawianie, rozprawianie na tematy związane z polityką'
2. 'zajmowanie się polityką, uprawianie działalności politycznej'
3. (pot.) 'działanie układne, z zachowaniem pozorów, by się nikomu nie narazić'

PSWP

„Burmistrz nie będzie odwołany, bo tak naprawdę gmina Pniewy i wiele innych miejscowości już wybrało swojego burmistrza, swojego prezydenta. Gminy potrzebują w tej chwili czasu na rozwój, na absorpcję środków unijnych, a nie na politykowanie.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 1 dzień, 28.02.2007, Poseł Jakub Rutnicki] polityczny

polityzacja

'nadanie czemuś charakteru politycznego, wprowadzanie do czegoś elementów polityki'

PSWP
„Wówczas może stać się tak, a będzie to proces dwu-, trzyletni - nie miejcie złudzeń, że Komisja Europejska załatwi to w pół roku albo w rok, gdy jest jeszcze vacatio legis - że te państwowe spółki medialne staną się niewypłacalne, bo są spółkami prawa handlowego, będą bankrutami. Będzie to dokładnie to, co jest w procesie Stoczni Gdańskiej, tylko że ten stan rzeczy nie spowoduje jak w Stoczni Gdańskiej związek zawodowy, nie skrajna polityzacja, upartyjnienie związku zawodowego, tylko spowoduje to świadoma działalność rządu, który nie protestował, kiedy te zapisy były tworzone, a także koalicji Platformy Obywatelskiej

i SLD.” [6 kadencja, 42 posiedzenie, 1 dzień, 20.05.2009, Poseł Andrzej Celiński] polityczny

Polonia

'Polacy mieszkający stale poza granicami Polski; kolonia polska'

SJP

'mieszkający na stałe poza obszarem państwa polskiego Polacy, którzy wyemigrowali, oraz osoby, które przyznają się do pochodzenia polskiego'

PSWP

„Komisja podzieliła ten pogląd. W uzasadnieniu do uchwały Senatu czytamy, że dotyczy to głównie zakresu opieki nad Polonią i Polakami za granicą.” [6 kadencja, 48 posiedzenie, 2 dzień, 27.08.2009, Poseł Sprawozdawca Paweł Arndt] socjologiczny, (fac.)

Polonia Restituta

'polskie odznaczenie, order ustanowiony w 1921 r. jako forma nagrody za usługi dla państwa i społeczeństwa, nadawany po II wojnie światowej przez prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej na obczyźnie oraz od 1944 r. przez władze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, od 1990 r. nadawany przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej'

PSWP

„I stąd też, myślę, odpowiedź na kolejne pytanie - pytanie o hierarchię orderów: tutaj mówimy o starszeństwie orderów i jeśli chodzi o tę klasyfikację, to oczywiście wciąż pierwszym i najważniejszym jest Order Orła Białego, później Virtuti Militari, następnie Polonia Restituta i właśnie ten order, o którym teraz dyskutujemy, o którym jest mowa w tej ustawie.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 18.07.2006, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Lena Dąbkowska-Cichocka] historyczny

polonijny

'taki, który dotyczy polonii, jest związany z Polonią – Polakami, którzy wyemigrowali poza obszar państwa polskiego, przeznaczonych dla członków Polonii, prowadzony, założony przez nich lub zrzeszający ich'

PSWP
„Jest to bardzo niebezpieczny precedens, gdyż potencjał polonijny, jaki drzemie w metropolii chicagowskiej, jest bagatelizowany, przynajmniej od czasu odzyskania przez Polskę suwerenności.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Marek Kawa] socjologiczny

polonizacja

'polonizowanie; wywieranie wpływu polonizującego; uleganie polskiemu wpływowi, nabieranie cech, właściwości polskich; polonizowanie się'

SJP

1. 'ogół działań, których celem jest nadanie komuś lub czemuś cech polskich'
2. 'nabieranie typowych cech polskich, poddawanie się wpływom polskim'

PSWP

„Chciałbym też spytać, o tym mówił pan minister, podkreślając kwestię nowych zakupów afgańskich, o polonizację produktów, czy pieniądze, które będziemy wydawali na zewnątrz (Dzwonek), będą ściśle związane z polskim przemysłem, z polonizacją produktów” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 4 dzień, 18.12.2009, Poseł Dariusz Seliga] socjologiczny

ponadnarodowy

'nadrzędny w stosunku do poszczególnych narodów'

SJP

'taki, który dotyczy wszystkich narodów, ma cechy ogólne, jest nadrzędny w stosunku do poszczególnych narodów'

PSWP

„Trzeba przyznać, że zarówno obecny, jak i przewidywany model funkcjonowania Unii Europejskiej budzi nasz zasadniczy sprzeciw. Istotą Unii jest bowiem to, że na szczebel ponadnarodowy przekazywane są na coraz większą skalę prawa suwerenne krajów członkowskich.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 06.07.2007, Poseł Gabriela Masłowska]

ponadpaństwowy

'nadrzędny w stosunku do poszczególnych państw'
SJP

'taki, który odnosi się do wszystkich państw, jest nadrzędny w stosunku do poszczególnych państw'
PSWP

„Działa więc w przeciwnym kierunku niż tendencje federalistyczne, zmierzające do zamienienia Unii Europejskiej w państwo federacyjne lub twór ponadpaństwowy.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Andrzej Kremer]
polityczny

ponadpartyjny

(polit.) 'taki, który nie jest związany z żadną partią polityczną, jest nadrzędny wobec poszczególnych partii'
PSWP

„Do tego też chciałbym namówić państwa parlamentarzystów, dlatego proszę zainteresowanych tą problematyką, abyśmy powołali ponadpartyjny zespół do spraw polskiej prezydencji.” [6 kadencja, 6 posiedzenie, 3 dzień, 11.01.2008, Poseł Janusz Piechociński]
polityczny

poparcie

'pomoc wpływowej osoby; protekcja'

SJP

1. 'opowiedzenie się za kimś; stanie po czyjejs stronie; przyczynianie się do powstania, rozwoju, realizacji czegoś'

2. 'pomoc ustosunkowanej, wpływowej osoby; także: pomoc udzielona przez sojuszników, przyjaciół itp.'

PSWP

Poparcie stanowiska – 'aprobata, organizacja stanowiska politycznego, społecznego, prawnego dla rozwiązań ustawowych zaproponowanych przez inną organizację, stowarzyszenie polityczne'

KK

„Szanowna Pani Marszałek! Pani Minister! Wysoka Izbo! Pani minister bardzo wnikliwie odpowiedziała na zadane pytania, odpowiedziała na wszystkie pytania, ja zaś chciałbym tylko ze swojej strony podziękować wszystkim klubom za poparcie stanowiska Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 1 dzień, 20.09.2006, Poseł Wojciech Wilk]
polityczny

poprawność

'zgodność z obowiązującymi zasadami, regułami; zgodność z przyjętymi konwenansami'

Polityczna poprawność – 'unikanie dyskryminacji lub uprzedzeń na tle rasowym, płciowym, orientacji seksualnej itp.'

PSWP

„Jest sprawą dość powszechnie znaną, chociaż ze względu na polityczną poprawność skrupulatnie ukrywana, że istnieje związek przyczynowo-skutkowy między wprowadzeniem euro a obniżeniem wzrostu gospodarczego, bo wprowadzenie euro w ogóle nie ma znaczenia ekonomicznego.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2008, Poseł Aleksander Chłopek]

poprawny

1. 'zgodny z obowiązującymi normami, regułami, konwenansami; prawidłowy, bezbłędny'

2. (przestarz.) 'poprawiony, ulepszony'

SJP

1. 'taki, który jest zgodny z przyjętymi regułami, normami; prawidłowy'

2. 'taki, który jest zgodny z obowiązującymi konwenansami, z obyczajami'

PSWP

Poprawny legislacyjnie – 'zgodny z prawem'

KK

„Wszystkie one oceniły intencje naszego projektu jako bardzo ważne z punktu widzenia społecznego, gospodarczego, jak również politycznego. Uznano go także za poprawny legislacyjnie.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 12.06.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Elżbieta Chojna-Duch]
prawniczy

populista

(przestarz.) 'członek partii ludowej'

SJP

'osoba będąca zwolennikiem lub przedstawicielem populizmu'

PSWP

„Aby nastąpił rozwój, abyśmy mogli mówić o tym, że jest wzrost, że skutecznie walczymy z bezrobociem i z biedą, to musimy tworzyć miejsca pracy i musimy odejść od haseł populistycznych, a takich dzisiaj używają ci, którzy nazywali mnie populistą.” [5 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 14.01.2006, Poseł Andrzej Lepper]
polityczny, (fr.)

populistyczny

'taki, który jest charakterystyczny dla populizmu lub populisty'

PSWP

„Z tego miejsca, koleżanki - o dziwo, same koleżanki - z Prawa i Sprawiedliwości deklarowały, że poprawki, które zostaną zgłoszone w tym czytaniu, będą praktycznie powtórzeniem tego, co państwo proponowali w ramach prac komisji. A tam mieliśmy poprawki będące jedną wielką hipokryzją, poprawki regionalne, zgłaszane, żeby przypodobać się elektoratowi w sposób populistyczny, dotyczące rzeczy, które można było załatwić, kiedy ten budżet konstruowaliście” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 1 dzień, 18.12.2007, Poseł Jarosław Urbaniak]
polityczny

populizm

'głoszenie chwytliwych, zgodnych z oczekiwaniami większości haseł politycznych i ekonomicznych, wysuwanie w celu zdobycia poparcia społecznego prostych i często demagogicznych propozycji rozwiązywania skomplikowanych problemów'

PSWP

„Rozszyfrujmy również hasła cztery P, które lansuje pan minister. To, po pierwsze, partyjniactwo, po drugie, populizm, po trzecie, prostactwo i po czwarte, partactwo, panie ministrze.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 08.09.2006, Poseł Artur Ostrowski]
polityczny, (fr. z łac.)

popyt

'zapotrzebowanie na towary lub usługi, łatwość zdobycia pewnych towarów; pokup'

SJP

(ekon.) 'występujące w danym czasie zapotrzebowanie nabywców na jakieś towary bądź usługi'

PSWP

„Dlaczego spadek wpływów podatkowych ma powodować spadek popytu, też nie rozumiem, bo jeśli wpływy podatkowe spadają, to znaczy, że więcej pieniędzy zostanie w kieszeniach podatników, a jeśli zostaje więcej w kieszeniach podatników, to wydają oni więcej, popyt rośnie.” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 1 dzień, 25.10.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jarosław Neneman]
ekonomiczny

porozumienie

'umowa, układ'

SJP

1. 'dojście do wspólnych poglądów w jakiejś drażliwej sprawie'
2. 'rodzaj umowy zawartej między państwami, grupami społecznymi, organizacjami społecznymi, instytucjami itp., która reguluje określone sprawy'
(polit.) Porozumienie ponad podziałami – 'zgoda w określonej sprawie zawarta między różnymi siłami politycznymi, zwłaszcza między koalicją rządzącą a opozycją'
Porozumienie Centrum – 'partia polityczna założona w Polsce w 1990 r. o orientacji prawicowej, postsolidarnościowej'
PSWP

„Gdy o tym mówię, nie mogę się zgodzić także z wystąpieniem marszałka Komorowskiego (którego bardzo szanuję), kiedy wykorzystuje ten fakt - moim zdaniem nad tym trudnym problemem, nierozwiązanym od 17 lat, powinno nastąpić porozumienie ponad podziałami - do powiedzenia, iż to radykalna lewica i radykalna prawica idą z tym projektem, a nieradykalna miała projekt rządu Jerzego Buzka.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 06.09.2006, Poseł Krystian Łuczak]
polityczny

porządek

1. 'regularny układ, rozkład, ustawienie czego; ład plan'
Porządek prawny (państwa) – 'całokształt przepisów prawnych obowiązujących w państwie'
2. 'następstwo, następowanie czego po sobie według ustalonej kolejności, hierarchii; układ kolejny'
Porządek obrad, porządek dzienny (obrad) – 'plan obrad, kolejność spraw omawianych na posiedzeniu, zebraniu; kolejność czynności urzędowych na dany dzień'
3. 'ustrój, system rządzenia, reżim, rządy'
4. (hist.) 'przedstawiciele obywateli miasta w samorządzie miejskim'
SJP

1. 'harmonijny, należyty układ, rozkład czegoś; stan, w którym wszystkie przedmioty pozostają na swoim wyznaczonym miejscu'
(praw.) Porządek prawny – 'ogół przepisów prawnych obowiązujących w państwie'
2. 'następowanie po sobie według określonej kolejności, hierarchii; następstwo, plan, układ czegoś'
Porządek dzienny (obrad, zebrania) – 'lista ułożonych kolejno zagadnień, spraw, problemów, które mają zostać poruszone na posiedzeniu, zebraniu itp.'
PSWP

„Nowelizacja 37 ustaw, które są objęte zakresem tej ustawy, ma na celu zmianę prawa krajowego pod kątem zapewnienia zupełnej zgodności z prawem wspólnotowym. Nie ma tutaj zmian, które nie są związane z tym podstawowym celem. Są to na ogół bardzo drobne zmiany spowodowane koniecznością wdrożenia brakujących elementów prawa wspólnotowego lub naprawy elementów wadliwie funkcjonujących. Co do zasady mają one charakter techniczny i nie wpływają w sposób istotny na polski porządek prawny.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2007, Poseł Jerzy Zawisza]
polityczny, prawniczy

poselski

1. 'taki, który dotyczy posła – przedstawiciela wyborców swego okręgu, członka parlamentu lub niższej izby'
Biuro poselskie – 'biuro zorganizowane na czas kadencji posła w danym okręgu wyborczym'
Nietykalność poselska || Immunitet poselski – 'w okresie sprawowania mandatu: przywilej posła sprowadzający się do rozkazu wszczynania postępowania karnego przeciw niemu bez zgody parlamentu'
Klub poselski – 'zespół posłów należących do tej samej partii, organizacji lub koalicji politycznej'
Koło poselskie – 'zespół kilku posłów mniejszy od klubu'
Izba poselska – 'w parlamencie dwuizbowym: izba niższa, złożona z posłów wybieranych przez

upoważnionych do tego przedstawicieli społeczeństwa; członkowie tej izby'

Ława poselska – 'stałe miejsce w sejmie, na którym siedzą posłowie'

2. 'taki, który dotyczy przedstawiciela państwa, monarchy, miasta itp. wysłanego w określonej misji, a także człowieka wysłanego przez kogoś w celu załatwienia jakiejś sprawy, zawiadomienia, poinformowania o czymś itp.'

PSWP

„Szanowny Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Klub Poselski Lewicy i Demokratów pragnie przedstawić dwie kandydatury do składu Trybunału Stanu.” [6 kadencja, 1 posiedzenie, 3 dzień, 14.11.2007, Poseł Ryszard Kalisz]
polityczny

poseł

1. 'człowiek wysłany przez kogo dla załatwienia jakiejś sprawy (urzędowej lub prywatnej), dla oznajmienia czego; wysłannik, delegat, posłaniec'
2. 'przedstawiciel ludności w sejmie'
3. 'przedstawiciel dyplomatyczny państwa akredytowany przy rządzie innego państwa'
SJP

1. 'osoba będąca przedstawicielem wyborców danego okręgu, reprezentująca ich w sejmie; członek parlamentu lub jego niższej izby (sejmu); skrót: pos.'

Poseł sprawozdawca – 'przedstawiciel komisji sejmowej powołany do zreformowania na plenarnym posiedzeniu sejmu opinii i wniosków komisji dotyczących projektu rozpatrywanego przez nią aktu'

2. 'przedstawiciel państwa, monarchy, miasta itp. wysłany w określonej misji (stałej lub specjalnej, doraźnej) w celu rozwiązania jakiegoś problemu, zakomunikowania, przekazania czegoś'

3. 'osoba wysłana przez kogoś w celu rozwiązania jakiegoś problemu, załatwienia jakiejś sprawy, powiadomienia o czymś, zakomunikowania czegoś itp.'

PSWP

„Dziękuję panu ministrowi. I poseł sprawozdawca, bardzo proszę, pan poseł Stanisław Rydzoń.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 13.12.2006, Wicemarszałek Jarosław Kalinowski]
polityczny

posiedzenie

'zebranie, zgromadzenie osób dla omówienia jakiejś sprawy; (daw.) dziś (rzad.) raczej (żart.): zebranie towarzyskie'

SJP

'narada, zgromadzenie grupy ludzi; zebranie członków czegoś (komisji, sejmu itp.) dla wspólnego omówienia jakichś spraw'

Posiedzenie plenarne – 'posiedzenie ogólne, walne, odbywane z udziałem wszystkich członków jakiejś organizacji, partii, instytucji'

PSWP

Posiedzenie sejmu – 'zebranie z udziałem członków Sejmu odbywające się na sali sejmowej zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem'

KK

„Ale nie można jednak pominąć trzech elementów, które uwidoczniły się z całą mocą zwłaszcza w ostatnich tygodniach. Przede wszystkim premier Jarosław Kaczyński nie raczył przybyć na ostatnie posiedzenie Sejmu.” [5 kadencja, 48 posiedzenie, 1 dzień, 19.09.2007, Poseł Tadeusz Iwiński]
polityczny

posłanka

'kobieta-poseł'

SJP

1. 'kobieta będąca przedstawicielem wyborców danego okręgu, reprezentująca ich w sejmie; członkini parlamentu lub jego niższej izby (sejmu); skrót: pos.'

2. 'kobieta (także istota niematerialna, np. bogini) wysłana przez kogoś w celu rozwiązania jakiegoś

problemu, załatwienia jakiejś sprawy, powiadomienia o czymś, zakomunikowania czegoś itp.'

PSWP

„Proszę państwa, przede wszystkim pani posłanka Katarzyna Mrzygłocka pokazała dzisiaj w sprawozdaniu, że nie zrozumiała tych zapisów, ale to naprawdę nie jest moja wina.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 1 dzień, 04.11.2009, Poseł Joanna Kluzik-Rostkowska]
polityczny

postanowienie

'ustawa, uchwała, zarządzenie, rozkaz, orzeczenie'

SJP

1. 'podjęcie zamysłu, powzięcie decyzji (zamiaru, zamysłu), zdecydowanie, zdecydowanie się na coś'

2. (praw.) 'orzeczenie poprzedzone rozważaniem argumentów, możliwości realizacji i skutków'

PSWP

„Tryb tymczasowy stosowany jest w przypadku nieletnich, którzy nie mają jeszcze postanowienia sądu, a na to postanowienie muszą gdzieś oczekiwać.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 02.07.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Zbigniew Włodkowski]

prawniczy

postkomuna

(polit., pot.) 'pogardliwie o postkomunizmie – ideologii, postawie odwołującej się do ustroju polityczno-ekonomicznego, mającego swoją genezę w ZSRR, opierającego się na wykorzystaniu metody centralnego planowania i wspólnej, znacjonalizowanej gospodarce, a także o zwolennikach tej ideologii, postawy; określenie lewicy w Polsce po roku 1989, zwłaszcza w kontekście procesów, przemian politycznych'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Panie Premierze! Gdzieś za godzinę postkomuna ponownie poniesie porażkę w głosowaniu nad rządem Jarosława Kaczyńskiego. Chciałbym zadać w związku z tym kilka pytań.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Zygmunt Wrzodak]

polityczny

postkomunista

(polit., pot.) 'z zabarwieniem emocjonalnym: o człowieku partii lewicowej lub sympatyku partii lewicowych odwołujących się do idei komunizmu, zwłaszcza w odniesieniu do sytuacji politycznej mającej miejsce w Polsce po roku 1989 lub w ogóle w Europie po upadku komunizmu'

PSWP

„Natomiasz poseł Celiński nie mógł pogodzić się z faktem, że w mojej wypowiedzi wrzuciłem go do jednego worka z postkomunistami, że jest dla mnie „innym odcieniem tej samej czerwieni.” [6 kadencja, 6 posiedzenie, 3 dzień, 11.01.2008, Poseł Artur Górski]

[0,1]

polityczny

postkomunistyczny

1. 'taki, który dotyczy ogółu zjawisk politycznych, gospodarczych, społecznych, które nastąpiły po upadku komunizmu (w Polsce zwłaszcza po 1989); taki, który dotyczy okresu następującego po upadku komunizmu w Europie'

2. 'taki, który odwołuje się do ideologii komunistycznej; taki, który ma związek z postkomunistami – zwolennikami albo sympatykami partii lewicowych (zwłaszcza w odniesieniu do Polski po roku 1989)'

PSWP

„Zamiast nowej gospodarki rynkowej stworzono postkomunistyczny kapitalizm polityczny.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Przemysław Edgar Gosiewski]

polityczny, (fac.)

postkomunizm

1. 'ogół zjawisk politycznych, gospodarczych, społecznych, które nastąpiły po upadku komunizmu (w Polsce zwłaszcza po roku 1989); okres następujący po upadku komunizmu w Europie'

2. 'po upadku komunizmu w Europie (w Polsce w roku 1989): ideologia, postawa odwołująca się do minionego ustroju polityczno-ekonomicznego, mającego swoją genezę w ZSRR, opierającego się na wykorzystywaniu metody centralnego planowania i wspólnej, znacjonalizowanej gospodarce; także: wyznawcy, propagatorzy tej ideologii'

PSWP

„Panie Marszałku! Tak się składa, jeśli chodzi o postkomunizm Andrzeja Celińskiego, że w mojej rodzinie, rodzinie ojca, dziada, pradziada i prapradziada, nie było nikogo, kto nie siedziałby w więzieniu, na cytadeli albo kto nie zginąłby pod Irkuckiem po powstaniu styczniowym.” [6 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 20.12.2007, Poseł Andrzej Celiński]

polityczny

postpeerelowski

'taki, który dotyczy kontynuacji, po 1989 roku, spuścizny po zakończeniu ustroju politycznego panującego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej'

PSWP

„Wątpię, pani poseł, czy ostatni, na pewno jeszcze nie ostatni, ale rzeczywiście bastion postpeerelowski, który rozwija się w najlepsze do dzisiaj.” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 3 dzień, 14.07.2006, Poseł Aleksander Chłopek]

polityczny

postradziecki

'taki, który pozostał, powstał, ma miejsce itp. po rozpadzie Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich'

PSWP

„Przypomnijmy, iż to właśnie postradziecki, postsocjalistyczny system finansowania nauki wykształcił warstwę urzędników naukowych, którzy zarządzali nauką, a sterowani byli oczywiście z komitetu partyjnego.” [5 kadencja, 38 posiedzenie, 2 dzień, 29.03.2007, Poseł Marek Kawa]

polityczny

postsocjalistyczny

'taki, który dotyczy ogółu zjawisk politycznych, gospodarczych, społecznych, które nastąpiły po upadku socjalizmu (w Polsce zwłaszcza po roku 1989); taki, który dotyczy okresu następującego po upadku socjalizmu w Europejskiej'

PSWP

„Przypomnijmy, iż to właśnie postradziecki, postsocjalistyczny system finansowania nauki wykształcił warstwę urzędników naukowych, którzy zarządzali nauką, a sterowani byli oczywiście z komitetu partyjnego.” [5 kadencja, 38 posiedzenie, 2 dzień, 29.03.2007, Poseł Marek Kawa]

polityczny

postsolidarnościowy

'taki, który ma swój rodowód w Niezależnym Samorządnym Związku Zawodowym <<Solidarność>>, wywodzi się z tego związku zawodowego'

PSWP

„Mój świętej pamięci ojciec, więzień czasów stalinowskich, z pewnością, mam taką nadzieję, z nieba z niepokojem i z troską przysłuchuje się tej debacie, bo nad tą salą, zdominowaną przez postsolidarnościowy obóz, znowu pokutuje duch Bieruta i innych jego następców.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 23.10.2008, Poseł Krzysztof Lipiec]

polityczny

postulat

'żądanie, wymaganie, życzenie'

SJP

'wyraźne i jasno sformułowane żądanie, stanowcze życzenie lub propozycja, domaganie się czegoś, spełnienia jakichś założeń, propozycji itp.'

PSWP

„Przepis, który by pozwalał na krótsze okresy między nadawaniem reklam, byłby niezgodny z prawem europejskim. Przepis natomiast, który pozwala na dłuższe okresy, byłby zgodny z tym prawem i w tym sensie postulat pana posła byłby spełniony.” [5 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 22.02.2006, Sekretarz Stanu w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej Jarosław Pietras]

polityczny, (fac.)

pośredni

'taki, który nie dotyczy kogoś lub czegoś wprost, nie nawiązuje do czegoś bezpośrednio'

(polit.) Demokracja pośrednia – 'forma rządów, w której władzę najwyższą, nadaną ogółowi obywateli, sprawują oni przez swoich przedstawicieli (deputowanych, posłów, senatorów itd.) powoływanych w drodze wolnych wyborów; demokracja reprezentacyjna, demokracja przedstawicielska'

PSWP

„Demokracja bezpośrednia pozwala uniknąć niektórych problemów demokracji pośredniej. Wynik referendum oddaje opinię ludzi w danej chwili, nie w chwili ostatnich wyborów. W krajach, gdzie przez ten czas następują zwykle duże zmiany poparcia dla ugrupowań politycznych, tak jak np. w Polsce, demokracja pośrednia musi prowadzić do podejmowania decyzji wbrew woli wyborców.” [6 kadencja, 48 posiedzenie, 1 dzień, 26.08.2009, Poseł Adam Abramowicz]

polityczny

powiat

1. 'jednostka podziału administracyjno-terytorialnego państwa, wchodząca w skład województwa, obejmująca gromady, osiedla i miasta (nie stanowiące powiatu); w dawnej Polsce: obwód, dzielnica, dystrykt; w byłym zaborze rosyjskim: część składowa guberni; mieszkańcy w obrębie tej jednostki'

Stolica powiatu – 'miasto powiatowe'

2. 'zarząd powiatowy, biuro, gdzie urzęduje powiatowa rada narodowa, dawniej starosta lub naczelnik'

SJP

1. 'podstawowa jednostka podziału terytorialno-administracyjnego kraju, reaktywowana 1 stycznia 1999 r., wchodząca w skład województwa, składająca się z gmin; także: mieszkańcy tej jednostki'

Powiat grodzki – 'jednostka administracyjna obejmująca miasto o odpowiednio dużej liczbie mieszkańców'

Powiat ziemski – 'jednostka administracyjna obejmująca kilka gmin'

2. 'siedziba władz powiatu'

PSWP

„Stoimy na stanowisku, żeby utrzymać obecną strukturę powiatową, żeby rolnicy mieli jak najbliżej do powiatu. Zresztą nie ma co ukrywać, że w poprzednich kadencjach, wobec prób manipulacji przy powiatach, na wniosek klubu PSL, doprowadziliśmy do zmiany ministra i prezesa agencji. Poza tym art. 9 wyraźnie określa, to, co niektórzy podkreślali, że skoro jest powiat grodzki i powiat ziemski, to już z mocy ustawy jest zapis, że będzie tylko jeden oddział powiatowy Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Stanisław Kalebka]

[84,110], stolica powiatu [0,2], powiat grodzki [0,1]

polityczny

powiatowy

'znajdujący się na terenie powiatu, należący do niego; dotyczący powiatu; sprawujący władzę, działający w danym powiecie'

Miasto powiatowe – 'miasto będące siedzibą władz powiatu, dziś powiatowej rady narodowej'

SJP

'taki, który dotyczy powiatu, związany jest z powiatem, jest charakterystyczny dla powiatu – podstawowej jednostki podziału administracyjnego kraju'

Miasto powiatowe – 'miasto, w którym znajduje się siedziba powiatu'

PSWP

„W ubiegłym roku szpital zaciągnął 15 mln zł kredytu, aby w części spłacić zobowiązania i rozpoczął restrukturyzację. Kredyt został poręczony przez powiat i miasto powiatowe.” [6 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 06.02.2008, Poseł Maria Zuba]

polityczny

powiernictwo

(polit.) 'ustanowiony według umowy międzynarodowej nadzór sprawowany przez jedno państwo lub zespół państw (z ramienia Organizacji Narodów Zjednoczonych) nad pewnym terytorium, obszarem itp. w celu przygotowania go do samodzielnych rządów'

SJP

(polit.) 'wynikający z międzynarodowej umowy nadzór jednego lub wielu państw nad pewnym terytorium celem przygotowania go do samodzielnych rządów'

PSWP

Powiernictwo polskie – 'polskie stowarzyszenie reprezentujące interesy osób, które straciły majątek w wyniku działań wojennych'

KK

„Chciałbym też się dowiedzieć, co pani minister sądzi o postulowanym chociażby przez Powiernictwo Polskie postulatcie powrotu do dyskusji na temat reparacji wojennych, które słusznie należą się Polsce.” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 25.01.2007, Poseł Zbigniew Dolata]

[5 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 25.01.2007, Poseł Zbigniew Dolata]

polityczny

powierniczy

(polit.) 'dotyczy państw, terytoriów objętych powiernictwem; wynikający z powiernictwa'

SJP

(polit.) 'wynikający z powiernictwa, dotyczący krajów objętych powiernictwem – międzynarodową umową określającą zasady nadzoru jednego lub wielu państw nad pewnym terytorium celem przygotowania go do samodzielnych rządów'

PSWP

„Wprowadzamy w tej ustawie również tzw. fundusz powierniczy.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 05.07.2007, Minister Budownictwa Andrzej Aumiller]

polityczny

powstanie

'zbrojne wystąpienie w imię wolności, chwycenie za broń; insurekcja'

SJP

1. 'zaistnienie czegoś, pojawienie się w rzeczywistości'

2. 'zbrojne wystąpienie o charakterze wywolęnczym, walka narodu lub jego części w obronie swych praw'

(hist.) Powstanie kościuszkowskie – 'polskie powstanie przeciw Rosji i Prusom rozpoczęte 24 III 1794 r., zakończone 16 XI 1794 r., po którego upadku Austria, Prusy i Rosja dokonały III rozbioru Polski'

(hist.) Powstanie listopadowe – 'polskie powstanie narodowe przeciw Rosji, rozpoczęte 29 XI 1830 r., zakończone w październiku 1831 r., skutkiem klęski było ograniczenie autonomii Królestwa Polskiego i wzmoczenie ucisku we wszystkich zaborach'

(hist.) Powstanie styczniowe – 'polskie powstanie narodowe przeciw Rosji, rozpoczęte 22 I 1863 r. zakończone w połowie 1864 r.; konsekwencją jego klęski była likwidacja autonomii Królestwa Polskiego i wzmoczenie rusyfikacji'

(hist.) Powstanie warszawskie – 'wystąpienie zbrojne Armii Krajowej i ludności Warszawy przeciw okupantom hitlerowskiemu, rozpoczęte 1 VII 1944 r., zakończone kapitulacją 2 X 1944 r.'

(hist.) Powstanie wielkopolskie – 'ruch zbrojny, rozpoczęty 27 grudnia 1918 r., którego celem było usunięcie Niemców z Poznania i zachodniej Wielkopolski oraz przyłączenia tych terenów do Polski'

PSWP

„Spoglądając w historię, można zauważyć, że powstanie styczniowe było najdłuższym trwającym i najbardziej masowym ruchem niepodległościowym w XIX w.” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 3 dzień, 26.01.2007, Poseł Marek Matuszewski]
historyczny, polityczny

powszechny

'dotyczy wszystkich, wszystkiego; publiczny, ogólny'
Głosowanie powszechne – 'wybory, w których biorą udział wszyscy obywatele'

SJP

'dotyczący wszystkich ludzi, wszystkiego'
Głosowanie powszechne – 'wybory, w których biorą udział wszyscy mający prawa obywatelskie'

Powszechna deklaracja praw człowieka – 'dokument przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1948 r., zawierający zbiór najważniejszych tradycyjnych praw politycznych i obywatelskich, które mieszczą się w konstytucjach państwowych i systemach prawnych, jak równość wobec prawa, ochrona przed samowolnym aresztowaniem, prawo do uczciwego procesu, wolność od praw kryminalnych z mocą wsteczną, prawo posiadania własności, wolność słowa, sumienia i wyznania, wolność posiadania i wyrażania opinii, wolność zgromadzeń i stowarzyszeń'

PSWP

„Czy dzisiaj zapisy w konstytucji, Konwencja o Prawach Dziecka czy Powszechna Deklaracja Praw Człowieka są przestrzegane?” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 3 dzień, 24.03.2006, Poseł Andrzej Lepper]
polityczny

powyborczy

'taki, który następuje po wyborach, jest rezultatem wyborów'

PSWP

„Przeżywanie swoisty szok powyborczy.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Andrzej Lepper]
polityczny

pozaparlamentarny

'dokonywający się, działający poza parlamentem'

SJP

'taki, który istnieje, odbywa się, tworzy się poza parlamentem; niezależny od parlamentu'

PSWP

„Dzisiaj najważniejszy jest poziom merytoryczny i emocjonalny, i - należałoby chyba powiedzieć - pozaparlamentarny dyskusji nad traktatem z Lizbony. Szczerze przyznaję, że z autentyczną przykrością obserwuję dzisiejszy teatr pozorów właśnie w wykonaniu państwa z Prawa i Sprawiedliwości, Wiadomo, że głosami około 50, a może i więcej osób z tego klubu parlamentarnego rządzi niestety ks. Rydzyk.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Izabella Sierakowska]
polityczny

pozapolityczny

'taki, który nie dotyczy polityki; nie związany z polityką'

PSWP

„Co my proponujemy w tej ustawie? Ano takie rozwiązanie, że organ pozapolityczny - nie rząd, nie minister - powołuje prokuratora generalnego.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2009, Poseł Sprawozdawca Jerzy Kozdroń]
[0,1]

polityczny

pozarządowy

'taki, który nie jest związany z rządem; nie dotyczący rządu'

PSWP

„Tym samym wzmacniamy sektor pozarządowy, który jest szczególnie efektywny w walce z ubóstwem.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Minister Finansów Jan Vincent-Rostowski]
polityczny

pozaustawowy

'nie oparty n ustawie, nie objęty ustawą'

SJP

'taki, którego nie przewidziano w ustawie, nieuwzględniony w ustawie; taki, co do którego nie obowiązuje akt prawny w ogólnospołecznym charakterze'

PSWP

„Pomijając te wątpliwości, które były, dotyczące tego, kogo to tak naprawdę dotyczy - mam nadzieję, że wyjaśni to przedstawiciel, poseł sprawozdawca - to możemy mówić o jednej zupełnie zasadniczej sprawie: dlaczego w ogóle zajmujemy się tym tematem w aspekcie komisji śledczej, a nie np. zwykłej komisji. Ano dlatego, że w związku z ujawnionymi dokumentami istnieje podejrzenie, że wywierany był nielegalny, pozaustawowy, niezgodny z prawem wpływ na proces ustawodawczy, ale generalnie w branży hazardowej” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 1 dzień, 04.11.2009, Poseł Marek Borowski]
prawniczy

północnoatlantycki

'taki, który charakterystyczny jest dla północnego Atlantyku – części jednego z trzech oceanów świata, a także dla państw leżących nad północnym Atlantykiem' (polit.) Pakt Północnoatlantycki – 'układ polityczno-wojaskowy zawarty w 1949 roku w Waszyngtonie w celu zagwarantowania bezpieczeństwa, wolności i pokoju państwom członkowskim, do których obecnie należą: Belgia, Czechy, Dania, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Islandia, Kanada, Luksemburg, Niemcy, Norwegia, Polska, Portugalia, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Turcja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy; NATO'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Pakt Północnoatlantycki jest bardzo ważną instytucją, która ma na celu chronienie i zapewnienie większego bezpieczeństwa.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2008, Poseł Kazimierz Moskał]
polityczny

pragmatyka

(praw.) 'przepisy służbowe określające prawa i obowiązki pracowników; porządek czynności urzędowych'

SJP

(praw.) 'zbiór przepisów regulujących prawa i obowiązki określonej grupy zawodowej (np. urzędników państwowych, policjantów, nauczycieli, pracowników samorządowych)'

PSWP

„Kto kłamał w tej sprawie, to wystarczy zerknąć do stenogramów, także dzisiejszego posiedzenia Sejmu, ale i wcześniejszych, do publikacji i do dokumentów, o których mówiłem. To, że interpretowano w inny sposób, niż mówią terminy zapisane i zarejestrowane pragmatyką urzędniczą w dokumentach, to jest inna sprawa.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 3 dzień (24.08.2006) Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Mirosław Orzechowski]
prawniczy, (łac.)

prawica

'partia, stronnictwo konserwatywne, zachowawcze'

SJP

(polit.) 'ugrupowanie polityczne o konserwatywnych poglądach'

PSWP

„Otóż "porozumienie" i "pojednanie narodowe" to pojęcia, których polska prawica, jak widać, nie może i nie chce

zaaprobować." [6 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 20.12.2007, Poseł Tadeusz Iwiński]
polityczny

prawicowy

(polit.) 'związany z prawicą, konserwatywną partią lub konserwatywną częścią organizacji, reprezentujący poglądy prawicy; konserwatywny, zachowawczy, niepostępowy'

SJP

(polit.) 'taki, który charakterystyczny jest dla ugrupowania politycznego o konserwatywnych poglądach'

PSWP

„Jeżeli chodzi o szczegóły dotyczące propozycji wyłączeń z uzyskania statusu weterana, niektórzy spośród pań i panów posłów zgłaszali uwagi do art. 3 ust. 2 pkt 10. Przypomnę, że chodzi o to, że status weterana zgodnie z projektem nie przysługuje osobom, które pełniły służbę w formacjach podziemnych lub organizacjach podległych Polskiej Partii Robotniczej, w tym działających w tych ramach organizacjach i oddziałach partyzanckich. Otóż jest książka, zalecona do użytku w liceach, podręcznik historii autorstwa Jerzego Topolskiego, którego jako żywo nie można posądzić o - może wyrażę to tak łagodnie - ekstremizm prawicowy.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 08.01.2009, Przedstawiciel Prezydenta RP Władysław Stasiak]

polityczny

prawnie

'w myśl przepisów prawa, zgodnie z prawem; legalnie'

SJP

'w sposób pozostający w zgodzie z obowiązującym prawem'

PSWP

„W 2008 r. aktywnych zawodowo było 15,6% osób niepełnosprawnych prawnie w wieku 15 lat i więcej oraz prawie 24% w wieku produkcyjnym, dla porównania odpowiednio 59,4% i 74,7% osób sprawnych.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 2 dzień, 16.12.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej Jarosław Duda]

prawniczy

prawnoustrojowy

'taki, który dotyczy prawnych podstaw ustroju państwa'

PSWP

„Jakie konkretne i wymierne korzyści zamierza osiągnąć resort sprawiedliwości, delegując aplikanta do udziału w wykonywaniu zadań naukowo-szkoleniowych za granicą? Czy każde zagraniczne rozwiązanie da się wprost przetransformować na grunt prawnoustrojowy naszego kraju?” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 1 dzień, 28.02.2007, Poseł Mirosław Pawlak]

polityczny

prawny

1. 'dotyczący prawa, stanowiący prawo, obowiązujący według prawa, określony prawem, zgodny z prawem; legalny'

Czynność prawna, działanie prawne – 'oświadczenie woli w celu wywołania skutków prawnych'

Osoba prawna – 'przedsiębiorstwo, instytucja, organizacja itp. będące podmiotem prawa'

Środek prawny – 'postępowanie służące do zmiany lub uchylecia orzeczenia sądu lub władzy (zażalenie, apelacja, kasacja); także w szerszym znaczeniu: każdy akt służący do dochodzenia praw (pозew, sprzeciw, zarzut, wniosek egzekucyjny itp.)'

2. 'zajmujący się prawem, stosowany w dziedzinie prawa; prawniczy'

SJP

'taki, który zgodny jest z obowiązującym prawem, dotyczy prawa, określony jest normami prawa'

Czynność prawna – 'zdarzenie, w którego skład wchodzi co najmniej jedno oświadczenie woli złożone przez osobę posiadającą zdolność do czynności prawnych, zmierzające do wywołania skutku prawnego w postaci

powstania, zmiany lub ustania stosunku cywilnoprawnego, przy czym skutek ten następuje jedynie wtedy, kiedy przewiduje go norma prawna'

Moc prawna – 'ważność aktu prawnego, która decyduje o tym, że pociąga on za sobą określone skutki prawne'

Osoba prawna – 'jednostka organizacyjna wyposażona przez normę prawną w zdolność do samodzielnego występowania w obrocie prawnym jako podmiot praw i obowiązków'

Osobowość prawna – 'zdolność do działań prawnych wynikających ze statusu podmiotu prawnego'

Radca prawny – 'pracownik na usługach jakiejś instytucji, wyspecjalizowany w dziedzinie prawa będącej w związku z działalnością tej instytucji'

Środek prawny – 'postępowanie, które ma doprowadzić do zmiany albo do uchylecia orzeczenia sądu lub władzy (np. apelacja, kasacja, zażalenie); także: każdy akt służący do dochodzenia praw (np. pozew, sprzeciw, zarzut, wniosek egzekucyjny)'

Zdolność prawna – 'zdolność nabywania praw cywilnych oraz zaciągania zobowiązań'

PSWP

„Definicja pojęcia 'przedsiębiorca publiczny' została zawarta w art. 2 ust. 1 pkt 4 projektu ustawy. Zakresem pojęcia 'przedsiębiorca publiczny' jest objęty każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą, będący państwową osobą prawną lub podmiotem, na którego organy publiczne wywierają decydujący wpływ.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2006, Poseł Sprawozdawca Tomasz Górski]

polityczny, prawniczy

prawo

1. 'ogół przepisów, norm prawnych, które normują stosunki między ludźmi, określają zasady ich postępowania lub zawierają zakazy, których naruszenie zagrożone jest karą; prawodawstwo'

Prawo administracyjne – 'ogół norm regulujących działalność organów zarządu państwowego'

Prawo międzynarodowe, prawo narodów – 'ogół norm określających stosunki między państwami'

Prawo wyborcze – 'ogół przepisów dotyczących systemu wyborów do władz państwowych lub samorządowych; uprawnienie do dokonania aktu wyborczego (prawo wyborcze czynne); możliwość uzyskania wyboru (prawo wyborcze bierne)'

Prawo zwyczajowe – 'nie pisane normy prawne uznane za obowiązujące'

2. 'norma prawna; ogólnie: ustawa, przepis, zakaz lub nakaz'

SJP

1. 'system przepisów regulujących stosunki między członkami społeczeństwa, ujętych w formę zakazów i nakazów, których naruszenie jest zagrożone karą'

Prawo publiczne – 'dział prawa regulujący stosunki w zakresie władztwa publicznego, zwłaszcza związanych z funkcjonowaniem aparatu państwowego i stosunków między tym aparatem a obywatelem'

Prawo prywatne – 'dział prawa regulujący stosunki między osobami fizycznymi i prawnymi'

Prawo administracyjne – 'ogół norm i przepisów, które określają zasady funkcjonowania organów władzy państwowej'

Prawo cywilne – 'ogół przepisów prawnych, które normują stosunki osobowe i majątkowe poszczególnych członków społeczeństwa'

Prawo międzynarodowe – 'ogół norm, które określają stosunki między państwami'

Prawo państwowe || Prawo konstytucyjne – 'ogół przepisów i norm prawnych, które określają podmiot władzy państwowej oraz uprawnienia i obowiązki obywateli'

Prawo wojenne – 'dział prawa międzynarodowego; ogół przepisów prawnych, które regulują uprawnienia i obowiązki państw uczestniczących w konflikcie zbrojnym'

Prawo wyborcze – 'ogół przepisów prawnych, które dotyczą procedur wyboru do władz państwowych i samorządowych, wśród których znajdują się:

uprawnienia do dokonania aktu wyborczego (prawo wyborcze czynne), możliwość zostania wybranym (prawo wyborcze bierne)

2. 'uprawnienia, przywileje przysługujące komuś'

PSWP

„Projekt ustawy zawarty w sprawozdaniu zawiera dopracowane procedury związane z udzielaniem pełnomocnictwa, jak również z samym aktem głosowania. W projekcie zawarto też szereg zabezpieczeń chroniących formę głosowania przez pełnomocnika przed ewentualnym jej nadużyciem. Należą do nich: ograniczenie grupy osób, które mogą udzielić pełnomocnictwa do wyborców rzeczywiście potrzebujących takiej gwarancji, która zabezpiecza ich prawo wyborcze; ograniczenie liczby pełnomocnictw, które może przyjąć jeden wyborca, do jednego, a w przypadku osób najbliższych - do dwóch; procedurę udzielania pełnomocnictwa przed wójtem, burmistrzem, prezydentem lub urzędnikiem przez nich wyznaczonym. Udzielenie pełnomocnictwa następuje w miejscu zamieszkania osoby uprawnionej bądź w miejscu wskazanym przez taką osobę.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 2 dzień, 05.11.2009, Wiceprezes Urzędu Zamówień Publicznych Dariusz Piasta]

prawniczy

prawodawca

'osoba ustanawiająca prawa, przepisy, normy postępowania; ten, kto skodyfikował lub spowodował kodyfikację praw; ustawodawca'

SJP

'człowiek bądź instytucja ustanawiające przepisy regulujące stosunki między członkami społeczeństwa, ujęte w formę zakazów i nakazów, których naruszenie jest zagrożone karą'

PSWP

„Jest to w ocenie członków Klubu Poselskiego SLD zapis, który ma tworzyć złudzenie, że intencją resortu edukacji jest poszerzenie wpływu rodziców na to, co dzieje się z ich dziećmi. W rzeczywistości jest to droga do wprowadzenia chaosu i poczucia bezradności wobec coraz to trudniejszych wyzwań wychowawczych. Warto w tym miejscu zacytować znamieny fragment opinii ZNP w tej kwestii: Wydawanie prawa stanowionego przez organ złożony z nieprofesjonalistów (rodzice) wiążącego profesjonalistów (nauczyciele, pedagodzy) wydaje się być odwróceniem naturalnego porządku i powrotem do chaosu w relacjach między prawodawcą a adresatem prawa.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 3 dzień, 12.01.2007, Poseł Bogusław Wontor]

prawniczy

prawodawczy

'związany z ustalaniem praw, zwłaszcza: ustanawiający prawa'

SJP

(rzad.) 'taki, który związany jest z ustawianiem przepisów regulujących stosunki między członkami społeczeństwa, ujętych w formę zakazów i nakazów, których naruszenie jest zagrożone karą'

PSWP

„To właśnie parlamenty narodowe będą prowadziły kontrolę stosowania zasady pomocniczości, będą wpływać na tryb prawodawczy, przyjmowanie nowych przepisów w ramach Unii Europejskiej.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Andrzej Kremer]

prawniczy

prawodawstwo

1. 'ogół praw obowiązujących w danym kraju lub w jakiejś dziedzinie życia społecznego w określonym czasie; zbiór praw'

2. 'ustanawianie praw; władza stanowienia praw'

SJP

1. 'obowiązujący w danym kraju w danym czasie ogół

przepisów regulujących stosunki między członkami społeczeństwa, ujętych w formę zakazów i nakazów, których naruszenie jest zagrożone karą'

2. 'proces ustalania tych przepisów'

PSWP

„Niemniej jednak w 2011 r. będzie musiała zostać uchwalona kolejna nowelizacja dostosowująca do tego polskie prawodawstwo.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 2 dzień, 05.11.2009, Wiceprezes Urzędu Zamówień Publicznych Dariusz Piasta]

prawniczy

prawomyślność

'respektowanie obowiązującego prawa'

PSWP

„Tych pana kolegów może razić prawomyślność.”

[5 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 09.05.2006, Minister Sprawiedliwości Zbigniew Ziobro]

prawniczy

prawomyślny

'postępujący zgodnie z obowiązującymi prawami; lojalny wobec prawa; skłonny do konformizmu'

SJP

'taki, który respektuje obowiązujące prawo'

PSWP

„Rzeczywiście, pan się może jeżyć na samo słowo "prawomyślny" i samo takie brzmienie wypowiedzi. Ale aby mówić o prawomyślności, aby mówić o szacunku dla prawa - to jest kwestia pojęć związanych nie tyle z działaniem i czynem...” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 09.05.2006, Minister Sprawiedliwości Zbigniew Ziobro]

prawniczy

praworządnie

'w sposób opierający się na obowiązującym trybie prawnym'

PSWP

„Pytanie do wnioskodawców jest bardzo proste: Czy na litość Boga możecie państwo zrozumieć, że nie wszystkie partie w tym Sejmie mają takich skarbników jak Jacek Karnowski i chciałyby sobie radzić uczciwie i praworządnie.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Poseł Jacek Kurski]

prawniczy

praworządność

'przestrzeganie, poszanowanie obowiązujących praw, postępowanie zgodnie z prawem; panowanie prawa w życiu publicznym'

SJP

'postępowanie, funkcjonowanie opierające się na obowiązującym ładzie prawnym'

PSWP

„Kiedy PiS występuje przeciwko popieraniu własnych synów i córek w korporacjach akademickich, to Platforma i SLD mówi, że to zamach na godność tych korporacji, że to zamach na praworządność.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 22.03.2006, Poseł Adam Hofman]

prawniczy

praworządny

'rządzący się, urządzony zgodnie z prawem; zgodny z prawem'

SJP

'taki, którego postępowanie, funkcjonowanie opiera się na obowiązującym ładzie prawnym'

PSWP

„Wysoka Izbo! Druga sprawa jest jeszcze bardziej poważna, niedopuszczenie bowiem do postępowania jako strony Skarbu Państwa powoduje, że to postępowanie nie może przebiegać w sposób praworządny z bardzo prostego powodu.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 3 dzień, 10.03.2006, Prezes Rady Ministrów Kazimierz Marcinkiewicz]

prawniczy

prawotwórczy

'stanowiący źródło prawa, tworzący prawo'

SJP

(książk.) 'taki, który przyczynia się do tworzenia przepisów regulujących stosunki między członkami społeczeństwa, ujętych w formę zakazów i nakazów'

PSWP

„Miałem niedawno okazję być na seminarium na Uniwersytecie Warszawskim z udziałem najzdolniejszych młodych studentów, przyszłych prawników, studentów Wydziału Prawa i Administracji, i dostrzegłem, że nawet ci najzdolniejsi nie w pełni zdają sobie sprawę z tego, w jaki sposób przebiega proces prawotwórczy w Sejmie.” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 3 dzień, 30.05.2008, Poseł Wojciech Szarama]

prawniczy

prawowity

'zgodny z prawem, mający prawo do czego; legalny, właściwy'

SJP

(książk.) 'taki, który jest legalny, zgodny z obowiązującym prawem, który ma prawo do czegoś'

PSWP

„Państwo i prawowity rząd istnieją po to, by chronić i wspierać naturalną rodzinę.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 1 dzień, 08.03.2006, Poseł Elżbieta Ratajczak]

prawniczy

prawy

(przestarz.) 'konserwatywny, prawicowy'

SJP

1. 'taki, który charakterystyczny jest dla światopoglądu konserwatywnego'

2. (podn.) 'taki, który jest szlachetny, godny zaufania, który postępuje uczciwie'

PSWP

'uczciwy, zgodny z prawem'

KK

„Dzisiaj pytamy ten rząd, rząd prawy: Czy w Polsce zmienili się dostawcy ropy naftowej?” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 1 dzień, 10.10.2006, Poseł Jan Bury]

prawniczy

preambuła

'wstęp (uwagi wstępne) do aktu prawnego, najczęściej o ważnym znaczeniu politycznym (np. do konstytucji, do umów międzynarodowych), który wyjaśnia okoliczności i cele wydania tego aktu'

PSWP

„W definicji suplementu diety i dalszych przepisach projektu powinno również precyzyjnie być wymienione, jakie inne substancje mogą występować w suplementach diety. W tym celu należy posłużyć się preambułą do dyrektywy w sprawie suplementów diety.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Stanisław Piosik]

prawniczy, (gr. z łac.)

prefektura

(hist.) a) 'obszar kraju (okręg, departament) podlegający władzy prefekta; obwód administracyjny'

b) 'miejsce urzędowania prefekta; kancelaria prefekta'

SJP

1. 'obszar administracyjny zarządzany przez prefekta'

2. 'budynek, w którym urzęduje prefekt, kancelaria prefekta'

3. 'urząd, stanowisko prefekta'

PSWP

„Ponieważ poprawki zgłoszone w imieniu Prawa i Sprawiedliwości są, zdaje się, jedynymi poprawkami, jakie zostały zgłoszone podczas drugiego czytania do tej ustawy, chciałbym od razu zapytać rząd odnośnie do tej naszej poprawki. Mianowicie Prefektura Krajowej Rady Komendantów Straży Miejskich i Gminnych wyliczyła, że gdyby ten projekt, który złożyliśmy jako poprawkę, został przyjęty, to w sytuacji, gdy w strażach gminnych pracuje niespełna 10 tys. osób, właściwie około 9 tys.

w chwili obecnej, pierwsze emerytury według tego systemu byłyby wypłacane w 2015 r. i nie kosztowałyby szczególnie dużo Skarbu Państwa.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 1 dzień, 31.03.2009, Poseł Jarosław Zieliński]

polityczny, (łac.)

premier

'prezes, przewodniczący rady ministrów'

SJP

'szef rządu powołany przez głowę państwa lub parlament tworzący rząd, osoba ponosząca odpowiedzialność za całokształt jego pracy, reprezentująca rząd na zewnątrz, zwołująca i kierująca jego posiedzeniami, występująca z wnioskami o powołanie lub odwołanie członków rządu, obsadzająca niektóre stanowiska państwowo: prezes Rady Ministrów'

PSWP

„Pan premier Tusk zgodnie z uprawnieniami zdecydował się na skoncentrowane kierowanie, na koncentrację władzy w rękach premiera.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 03.12.2008, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Gospodarki Waldemar Pawlak]

polityczny, (fr. z łac.)

premierostwo

'urząd, stanowisko premiera'

SJP

'urząd, stanowisko premiera – szefa rządu'

PSWP

'czas sprawowania władzy przez określonego premiera'

KK

„Bardzo wysoko oceniam premierostwo Tadeusza Mazowieckiego.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 2 dzień, 10.09.2009, Poseł Marek Borowski]

polityczny

prezes

'człowiek stojący na czele jakiejś instytucji, organizacji, stowarzyszenia; przewodniczący' Prezes rady ministrów – 'minister stojący na czele rządu; premier'

SJP

'osoba stojąca na czele jakiejś instytucji, organizacji, stowarzyszenia; przewodniczący; skrót: prez.'

Prezes Rady Ministrów – 'szef rządu, osoba stojąca na czele Rady Ministrów; premier'

PSWP

„Muszę państwu powiedzieć szczerze, że kiedy 24 maja Prezes Rady Ministrów kierował ten wniosek do Sejmu, nikt nie przypuszczał, że będziemy w takiej sytuacji politycznej jak dzisiaj.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 24.08.2007, Minister Pracy i Polityki Społecznej Joanna Kluzik-Rostkowska]

[ponad 500, ponad 500], Prezes Rady Ministrów

polityczny, (łac.)

prezesura

'urząd, stanowisko, godność prezesa; spełnianie obowiązków prezesa, okres pełnienia funkcji prezesa'

SJP

(rzad.) 'stanowisko prezesa – osoby, która stoi na czele jakiejś instytucji, organizacji, stowarzyszenia itp.'

PSWP

'okres pełnienia obowiązków określonego premiera'

KK

„Symbolicznym wyrazem tego przechyłu była prezesura Roberta Kwiatkowskiego, który przecież prosto z szefowania sztabowi Aleksandra Kwaśniewskiego w roku 1996 został prezesem telewizji.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Poseł Jacek Kurski]

polityczny

prezydencja

(przestarz.) 'przewodnictwo w zebraniu, w obradach, prezydowanie; stanowisko prezydenta, prezydentura'

SJP

(przestarz.) 'przewodniczenie posiedzeniom; prezydowanie; także: stanowisko prezydenta'

Prezydencja w Unii Europejskiej – 'półroczna kadencja przewodniczenia Radzie Europejskiej przez jedno z państw członkowskich'

PSWP

„Polska w 2011 r. będzie miała niezwykłą okazję, by promować się na świecie. Możliwość taką stworzy nasza prezydencja w Unii Europejskiej.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 13.02.2009, Poseł Tadeusz Naguszewski]
polityczny

prezydencki

1. 'taki, który jest właściwy prezydentowi, związany z funkcją prezydenta, dokonany przez osobę, stojącą na czele państwa o ustroju republikańskim, powoływana w powszechnym głosowaniu, niekiedy przez parlament lub przez kolegium elektorów, reprezentującą kraj na forum międzynarodowym, posiadającą prawo powoływania i odwoływania premiera oraz rozwiązywania parlamentu'

(polit.) System prezydencki – 'układ stosunków między parlamentem a rządem, w którym prezydent jest jednocześnie głową państwa i szefem rządu; system prezydencki'

Pałac Prezydencki – 'klasycystyczna budowla mieszcząca się w Warszawie przy Krakowskim Przedmieściu, od 1994 r. będąca oficjalną rezydencją Prezydenta RP; wcześniej Pałac Namiestnikowski'

2. 'taki, który jest właściwy prezydentowi, jest związany z prezydentem, dotyczy prezydenta – najwyższego urzędnika samorządu miejskiego w większych miastach (zwykle powyżej 100 tys. mieszkańców), pełniącego naczelną funkcję w mieście, przewodniczącego zarządu gminy miejskiej'

PSWP

„Wprowadzając w Polsce czytelny system prezydencki, nie chcemy osłabienia Sejmu ani Senatu.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2006, Poseł Artur Górski] [66,54], system prezydencki [1,0], Pałac Prezydencki
polityczny

prezydent

1. 'w państwach republikańskich: zwierzchnik, głowa państwa; szef władzy wykonawczej'

2. 'burmistrz większego miasta (dziś: przewodniczący miejski rady narodowej)'

3. (przestarz.) 'przewodniczący jakiejś instytucji, organizacji, zgromadzenia itp.; prezes'

SJP

1. 'osoba, która stoi na czele państwa o ustroju republikańskim, powoływana w powszechnym głosowaniu, niekiedy przez parlament lub przez kolegium elektorów, reprezentująca kraj na forum międzynarodowym, posiadająca prawo powoływania i odwoływania premiera oraz rozwiązywania parlamentu; w systemie prezydenckim będąca jednocześnie szefem rządu; skrót: prez.'

Kancelaria prezydencka – 'urząd zatrudniający ministrów, sekretarzy i podsekretarzy stanu, stanowiących administrację prezydencką'

2. 'najwyższy urzędnik samorządu miejskiego w większych miastach (zwykle powyżej 100 tys. mieszkańców), pełniących naczelną funkcję w mieście, przewodniczący zarządu gminy miejskiej'

3. 'w niektórych państwach: osoba kierująca jakąś instytucją, organizacją, zgromadzeniem'

PSWP

„Chciałbym zapytać, czy pan prezydent przewiduje dialog w takim układzie partnerów, ponieważ w „ExPressie Pracodawcy” wyczytałem, że przedsiębiorcy zgłosili do Trybunału Konstytucyjnego, zakwestionowali ustawę o przeprowadzaniu konsultacji z pracownikami.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2006, Poseł Władysław Stępień]
polityczny, (niem., fr. z łac.)

prezydentura

1. 'urząd, stanowisko prezydenta; okres urzędowania prezydenta; prezydowanie, przewodniczenie czemu'

2. (daw.) 'okręg administracyjny podlegający władzy prezydenta'

SJP

'urząd, stanowisko prezydenta; także: okres lub sposób sprawowania tej funkcji'

PSWP

„Chciałbym przestrzec państwa z Ministerstwa Finansów i w ogóle rząd przed kreatywną księgowością, bo mamy przykład Enronu sprzed 8 lat i jest coś takiego, jak powiedzenie: Paryż wart jest mszy. Nie wiem, czy prezydentura Polski warta jest dalszego zadłużania się państwa polskiego.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2009, Poseł Jarosław Stawiarski]
polityczny, (niem.)

prezydialny

'dotyczący prezydium, należący do prezydium; związany z funkcją przewodniczącego, z prezydowaniem, przewodniczeniem'

SJP

'taki, który jest związany z prezydium – organem zarządzającym jakimś liczniejszym zgromadzeniem kolegialnym albo z grupą osób, która kieruje pracą jakiegoś posiedzenia, zgromadzenia, stowarzyszenia'

PSWP

„Mnie też jest przykro, że komisja śledcza PZU, która miała poważny dorobek, jej tezy, jej raport nie zostają wprowadzone w życie. Ale to jest zupełnie inna kwestia, dotyczy to naszych wzajemnych relacji i możliwości dyscyplinowania ministrów. Tu jednak chodzi o sprawę zasadniczą, czy będziemy prowadzić to postępowanie przed komisją śledczą. Uważam, że projekt prezydialny w pełni to realizuje.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 1 dzień, 12.12.2006, Wicemarszałek Janusz Dobrosz]
polityczny, (łac.)

prezydium

1. 'wielosobowy organ kierowniczy jakiejś instytucji, organizacji itp.; organ wykonawczy i zarządzający rady narodowej'

2. 'grupa osób przewodniczących jakiemś zebraniu, zgromadzeniu, posiedzeniu itp.'

SJP

1. 'wielosobowy, wybierany przez głosowanie organ zarządzający jakimś liczniejszym zgromadzeniem kolegialnym'

2. 'grupa osób, która kreuje pracą jakiegoś posiedzenia, zgromadzenia, stowarzyszenia'

PSWP

Prezydium Sejmu – 'naczelnym, kierowniczym organem Sejmu'
KK

„Po pierwsze, chciałbym wiedzieć, jak koalicja Platformy, PSL-u i Prezydium Sejmu wyobrażają sobie politykę rodzinną i politykę wobec kobiet, bo sygnał o likwidacji tej komisji, przyznam szczerze, mnie niepokoi jako osobę, która w poprzednim rządzie była odpowiedzialna za politykę rodzinną i politykę wobec kobiet.” [6 kadencja, 1 posiedzenie, 3 dzień, 14.11.2007, Poseł Joanna Kluzik-Rostkowska]
polityczny, (łac.)

PRL

(hist.) 'okres w historii Polski od 1952 do 1989 roku'

PSWP

„To wstyd, panie i panowie posłowie z PiS-u. Przez te dwa lata nic nie zrobiliście, aby rzeczywiście w Polsce ruszyło budownictwo. O infrastrukturze nie wspomnę, bo przewodniczący Tusk mówił o 500 metrach autostrady. Jeżeli to uważacie za sukces, to rzeczywiście pan poseł Kurski, tak jak mówił to pan poseł Kuchciński, powrócił w dniu dzisiejszym w swoim wystąpieniu do stylu z PRL-u, gdzie dużo kłamstw, insynuacji, pomówień, półprawd i nieprawd. Panie posle Kurski, po trzykroć pan kłamał.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 3 dzień, 07.09.2007, Poseł Wojciech Olejniczak]
historyczny, polityczny

prodemokratyczne

'sprzyjając demokracji, popierając demokrację'
PSWP

„Mam pytanie, a odpowiedzi na nie oczekują zarówno nasi rodacy na Białorusi, jak i w ogóle wszystkie środowiska demokratyczne na Wschodzie, na Białorusi, wszystkie osoby zainteresowane tym, żeby u naszego wschodniego sąsiada nastąpiły zmiany prodemokratyczne.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2008, Poseł Jan Dziedziczak]
polityczny

proeuropejski

'taki, który dąży do Europy, sprzyja połączeniu się ściślejszemu z państwami Europy, zwłaszcza Zachodniej, taki, który jest pozytywnie nastawiony do Parlamentu Europejskiego i do Unii Europejskiej'

PSWP

„O interes Polski musi ktoś zadbać i zrobić to premier. Uważam, że w tej chwili nie chodzi o to, że ktoś tam, powiedzmy, stosuje metodę demagogiczną i zarzuca PiS-owi, że nie jest proeuropejski.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 13.03.2008, Poseł Jan Religa]
polityczny

program

'wkład pewnych założeń i wytycznych działania mającego te założenia realizować'

(ekon.) Program finansowy – 'zestawienie zawierające wszystkie dochody i wydatki pieniężne systemu finansów zapewniających równowagę finansową w gospodarce narodowej'

SJP

'założenia i cele działania w jakiejś dziedzinie, założenia i wytyczne dla działalności jakiejś organizacji, stowarzyszenia'

(polit.) Program wyborczy – 'polityczny program partii lub innej organizacji politycznej, która zobowiązuje się realizować go po zwycięskich wyborach'

(ekon.) Program finansowy – 'zestawienie, które zawiera wszystkie dochody i wydatki pieniężne systemu finansów ogólnopaństwowych; wyszczególnienie środków zapewniających równowagę finansową w gospodarce narodowej'

(ekon.) Program dostosowawczy || Program stabilizacyjny – 'pakiet narzędzi polityki makroekonomicznej, głównie pieniężnej i finansowej, zalecanych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, które mają na celu zwalczenie inflacji, poprawę bilansu płatniczego, likwidację lub zmniejszenie deficytu budżetowego, pełniejsze i efektywniejsze wykorzystanie zdolności produkcyjnych i stworzenia warunków do trwałego wzrostu gospodarczego'

PSWP

„Przedmiotowy projekt ustawy wpisuje się w program wyborczy Prawa i Sprawiedliwości, którego celem jest usprawnianie postępowania sądowego, w szczególności w sprawach gospodarczych.” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 11.05.2006, Poseł Arkadiusz Mularczyk]

ekonomiczny, polityczny, (ang., fr. z gr.)

programowy

'stanowiący, zawierający program działania jednostki lub organizacji, instytucji'

SJP

'taki, który zawiera program jakiejś organizacji, stowarzyszenia lub jednostki; taki, który stanowi program ideowy'

PSWP

„Artykuł programowy młodej prasy "My i wy" ukazał się w 1871 r. w "Przeglądzie Tygodniowym". [6 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 12.06.2008, Poseł Sprawozdawca Jan Dziedziczak]
polityczny

progresja

'stopniowe wzrastanie; postęp, wzrost'

Progresja podatkowa – 'szybszy, więcej niż proporcjonalny wzrost podatku w stosunku do podstawy opodatkowania'

SJP

'stopniowe powiększanie się, podwyższa się, ewolucyjny rozwój'

(ekon.) Progresja podatkowa – 'cecha opodatkowania, która polega na więcej niż proporcjonalnym wzroście kwoty podatku w miarę wzrostu podstawy opodatkowania, co wyraża się wzrostem przeciętnej stopy opodatkowania'

PSWP

„Ja mam jeszcze w mózgu pewien ubytek - w latach pięćdziesiątych jako dziecko, jestem z rodziny tzw. rozkułaczanej, 4 razy w roku przynajmniej przychodziła kontrola, bo gospodarstwo było rozpisane na ojca i na dziadka. I najpierw ojca i dziadka brali: pokaż, które twoje, a które twoje, a potem mnie, małego dzieciaka za rękę prowadzono: pokaż, powiedz prawdę, które ojca, które dziadka. I jeśli się pomyliłem, to wiecie, ile to kosztowało, bo była progresja podatkowa.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Franciszek Jerzy Stefaniuk]

ekonomiczny, polityczny, (fr. z łac.)

progresywny

'postępujący naprzód, rosnący wciąż; rozrastający się w tempie wzrastającym; postępowy, wzrastający'

Podatek progresywny – 'podatek, dla którego charakterystyczny jest wzrost stawki podatku w miarę wzrostu podstawy wymiaru podatku'

SJP

'taki, który wciąż się doskonalą, rozwija, który stopniowo wzrasta, rośnie'

(ekon.) Podatek progresywny – 'podatek, który odznacza się wzrostem stawki podatkowej w miarę wzrostu podstawy wymiaru podatku'

PSWP

„Tak naprawdę mamy dziś podatek liniowy. Kiedy państwo wprowadzicie ważne zmiany i podatek progresywny, kiedy ujednoclicie zmiany w Ordynacji podatkowej i wprowadzicie ulgi dla przedsiębiorców, o których mówiliście?” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 14.07.2009, Poseł Anita Błochowiak]

ekonomiczny, polityczny, (fr.)

proklamacja

'drukowane wezwanie skierowane do narodu, szerokiego ogółu, o charakterze agitacyjnym; odezwa, ulotka'

SJP

1. 'uroczyste posłanie skierowane do ogółu społeczeństwa dotyczące spraw publicznych wielkiej wagi, publiczne obwieszczenia czegoś ważnego, często utworzenia czegoś'

2. 'drukowane wezwanie do ogółu społeczeństwa, najczęściej mające charakter agitacyjny'

PSWP

„To były ważne wydarzenia, 12 grudnia nastąpiła proklamacja Karty Praw Podstawowych.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 1 dzień, 18.12.2007, Poseł Andrzej Grzyb]

polityczny, (łac.)

proklamowanie

'uroczyste informowanie ogółu społeczeństwa o rzeczach wielkiej wagi, podawanie do publicznej wiadomości, obwieszczenie czegoś poważnego'

PSWP

„Najbardziej krytykowany był Orban w polskiej prasie za proklamowanie Karty Węgry, dokumentu mającego na celu pomoc ponad 3-milionowej mniejszości węgierskiej żyjącej w krajach ościennych.” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 3 dzień, 27.10.2006, Poseł Artur Górski]
polityczny

proletariat

'w społeczeństwie kapitalistycznym: klasa robotników najemnych pozbawionych własności środków produkcji; klasa robotnicza'

SJP

'w filozofii i ideologii marksistowskiej: klasa społeczna obejmująca robotników najemnych, nie posiadających własnych środków produkcji; także ogólnie: najniższa, najuboższa warstwa społeczeństwa'

PSWP

„Dość wziąć wasze dzienniki, waszych pisarzy, poetów i krytyków! Cały ich aparat umysłowy jest obcy. Prawdziwy ich cel to nawet nie socjalizm i nie proletariatus, ale zniszczenie...” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 1 dzień, 20.09.2006, Poseł Witold Bałazak]
polityczny, (fr. z łac.)

proliferaacja

'rozpowszechnianie, zwłaszcza rozpowszechnianie broni jądrowej'

PSWP

„Sprawowanie kontroli nad proliferacją zwłaszcza broni jądrowej staje się dziś dla wspólnoty międzynarodowej coraz trudniejsze.” 6 kadencja, 52 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2009, Poseł Marek Krzakała
polityczny, (fr. z łac.)

propaganda

'szerzenie pewnych poglądów, idei, haseł mające na celu pozyskanie kogo dla jakiejś idei lub akcji'

SJP

1. 'rozpowszechnianie jakichś poglądów, haseł ideologicznych, politycznych lub ekonomicznych, którego celem jest ukształtowanie określonych, korzystnych dla siebie postaw wśród dużych grup ludzi, manipulowanie zbiorową świadomością'

Propaganda sukcesu – 'sposób przedstawiania polskiej rzeczywistości w latach siedemdziesiątych przez czynniki polityczne'

2. (pot.) 'pogardliwie, z niechęcią o tekście, wystąpieniu, programie itp. realizującym cele najczęściej manipulatorskie, kłamliwe'

PSWP

„Słuchając wystąpienia pana premiera, miałem wrażenie, że jest świętym Mikołajem, który przywiózł wór pieniędzy - czyli, jak zwykle w działaniach tego rządu, propaganda sukcesu do granic wytrzymałości.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Wiesław Jędrusiak]
polityczny, (łac.)

propagandowo

'stanowiąc propagandę, będąc propagandą'

PSWP

„Uważamy, że nie wolno wiary traktować instrumentalnie i propagandowo, a Kościoła wykorzystywać do rozgrywek politycznych.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Joanna Senyszyn]
polityczny

propagandowy

'dotyczący propagandy, związany z propagandą, poświęcony propagandzie'

SJP

1. 'taki, który jest związany z propagandą, stanowi propagandę, służy propagandzie'

2. 'pozorny, taki, który służy wyłącznie nieuczciwemu manipulowaniu świadomością odbiorców'

PSWP

„Niejednokrotnie zgłaszane kwoty wydatków były znacznie wyższe od realnie możliwych do wykorzystania, zatem miały charakter propagandowy.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 1 dzień, 12.12.2006, Poseł Andrzej Szlachta]
polityczny

propolski

'taki, który popiera Polskę i Polaków, sprzyja Polsce i Polakom, jest przychylny Polsce i Polakom'

PSWP

„Z opowiadań rodziców wiem, że jego pogrzeb, który odbył się kilka dni przed wybuchem drugiej wojny światowej, był największą manifestacją polską na Górnym Śląsku. Zgromadził kilkadziesiąt tysięcy ludzi, którzy wierzyli, że dzięki właśnie Korfantemu Górny Śląsk został Polsce przekazany i to Górny Śląsk, który był propolski.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 2 dzień, 22.04.2009, Poseł Jan Rzymelka]
polityczny

proporcjonalność

1. 'współmierny, harmonijny stosunek części składowych jakiejś całości'

2. (mat.) 'zależność między dwiema wielkościami, w której przy powiększeniu wartości jednej wielkości wartość drugiej – związanej z nią – zwiększa się tyleż razy (proporcjonalność prosta) lub tyleż razy się zmniejsza (proporcjonalność odwrotna)'

SJP

'właściwość polegająca na byciu proporcjonalnym, współmiernym, zachowaniu harmonijnych relacji pomiędzy częściami składowymi a całością'

(polit.) Zasada proporcjonalności – 'jeden ze sposobów określenia podziału mandatów w wyniku głosowania w wyborach, stosowany w okręgach wielomandatowych w wypadku istnienia kilku list kandydatów'

PSWP

Wybory proporcjonalne – 'wybory w których liczba mandatów jest proporcjonalna do głosów oddanych na daną partię, ugrupowanie'

KK

„Punktem wyjścia dla Sejmu przy tworzeniu prawa powinny być, jak to trafnie określa Trybunał Konstytucyjny, standardy stanowienia prawa wypływające z art. 2 konstytucji i ukształtowanego na jego podstawie dorobku orzeczniczego. Należą do nich w szczególności: zasada proporcjonalności, zasada ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasady przyzwoitej legislacji oraz zasada ochrony praw słusznie nabytych i interesów w toku.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 4 dzień, 17.07.2009, Poseł Józef Zych]
polityczny

proradziecki

'przyjaźnie usposobiony względem Związku Radzieckiego, sympatyzujący z ideami głoszonymi przez Związek Radziecki, popierający politykę Związku Radzieckiego'

SJP

(hist.) 'w okresie istnienia Związku Radzieckiego: usposobiony przychylnie do Związku Radzieckiego i jego polityki'

PSWP

„Godzi się też przypomnieć, że niejednokrotnie w Polsce fałszowano historię, twierdząc, iż ochotnicy zwani dąbrowszczakami, którzy pojechali tam z Polski w liczbie od 3 do 5 tys. osób i uczestniczyli w tej wojnie, w tych działaniach, byli ludźmi związanymi z reżimem sowieckim tudzież później utrwalającymi totalitarny system proradziecki w Polsce.” [5 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 23.05.2007, Poseł Mateusz Piskorski]
historyczny, polityczny

prorosyjski

'nastawiony pozytywnie w stosunku do Rosjan jako narodu lub Rosji jako państwa'

PSWP

„Obama wydaje się niechętny rywalizacji amerykańsko-rosyjskiej. Zdaje się być nie tyle prorosyjski, ile zwyczajnie miękki, wycofany.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 07.11.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny

prorzadowy

'sympatyzujący z rządem, popierający politykę rządu'

PSWP

„Pytam się: kto tu jest prorządowy?” [5 kadencja, 29 posiedzenie, 3 dzień, 07.12.2006, Poseł Andrzej Fedorowicz]
polityczny

protekcjonizm

(ekon.) 'polityka gospodarcza popierająca przemysł krajowy, ochraniająca go przed obcą konkurencją, np. przez wysokie cła przywózowe, obniżone cła wywózowe, udzielanie subsydiów itp.'

SJP

(ekon.) 'polityka ekonomiczna państwa popierająca przemysł i handel krajowy oraz chroniąca je przed zagraniczną konkurencją przez stosowanie wysokich cł wwozowych, niskich wywózowych, kontyngentów importowych, przyznawanie subsydiów rządowych itp.'

PSWP

„Nawiązują się prywatne kontakty, nowe formy współpracy rodzimej przedsiębiorczości, a przede wszystkim ma miejsce wewnętrzny lobbing, żeby nie powiedzieć, protekcjonizm, na rzecz polskiej rodzimej przedsiębiorczości.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 27.06.2007, Poseł Andrzej Gut-Mostowy]
ekonomiczny, polityczny, (fr.)

protektorat

'forma zależności jednego państwa od drugiego narzucana w drodze umowy międzynarodowej, polegająca na tym, że jedno państwo prowadzi wszystkie sprawy zewnętrzne państwa zależnego przy formalnym zachowaniu niezależności wewnętrznej tego państwa; władza sprawowana przez jakieś państwo nad innym państwem; terytorium państwa zależnego'

SJP

1. 'opieka osoby wpływowej nad kimś, nad czymś; opieka honorowa osobistości lub instytucji nad jakimś przedsięwzięciem, imprezą itp.'

2. (polit.) 'forma zależności państwa słabszego od silniejszego oparta na nierównoprawnej umowie międzynarodowej, polegająca na kontroli polityki zagranicznej państwa słabszego przez obce, silniejsze państwo; także: kraj znajdujący się w takiej zależności; władza sprawowana przez państwo silniejsze nad innym, słabszym'

PSWP

„Protektorat nad Powszechną Wystawą Krajową objął prezydent Ignacy Mościcki, a na czele komitetu honorowego stanął marszałek Józef Piłsudski.” [6 kadencja, 50 posiedzenie, 3 dzień, 25.09.2009, Poseł Dariusz Lipiński]
polityczny, (fr.)

protestacyjny

'będący wyrazem protestu, wyrażający protest'

SJP

'taki, który jest wyrazem protestu, sprzeciwu; wyrażający sprzeciw'

PSWP

Komitet protestacyjny – 'komitet powołany przez społeczeństwo dla osiągnięcia określonych celów przy wykorzystaniu protest'

Marsz protestacyjny – 'przemarsz społeczeństwa ulicami miasta dla osiągnięcia określonych celów, wyrażenia sprzeciwu wobec istniejącego stanu rzeczy'

KK

„W tym czasie zawiązał się komitet protestacyjny, obyło się referendum, w którym zapytano - niestety, nie wszystkich uprawnionych pracowników, gdyż jak państwo wiecie, jest bardzo duża grupa osób, które już nie pracują w elektrowni, a którym także należy się ekwiwalent, wypłata 140 tys. zł - czy zgadzają się na ten model konsolidacji, który zakłada pozbawienie praw pracowników.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 05.07.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa Michał Krupiński]
polityczny

protokół

1. 'dokładny zapis przemówień, wniosków i uchwał zebrania, posiedzenia, komisji itp., pisemne sprawozdanie z zebrania'

2. 'akt sporządzony przez urzędową osobę, zawierający wyszczególnienie dokonanych przez nią działań, czynności i stwierdzonych faktów'

Protokół dyplomatyczny – 'ogół prawideł i zasad normujących porządek ceremoniałów dyplomatycznych; potocznie o korpusie dyplomatycznym'

SJP

1. 'zapis przebiegu rozprawy sądowej, zebrania, posiedzenia itp., który zawiera streszczenia lub pełną treść wystąpień uczestników, oświadczeń, zeznań, wniosków itp.'

2. 'akt przygotowany przez urzędnika zawierający opis podjętych przez niego działań, czynności oraz stwierdzonych faktów'

(dyplom.) Protokół dyplomatyczny – 'zbiór zasad i prawideł normujących postępowanie i zachowanie się w stosunkach międzynarodowych'

PSWP

„Pan powinien wiedzieć, że chargé d'affaires w sensie precedencji, protokół dyplomatyczny, są na końcu, nie mają dostępu do czołowych przedstawicieli rządu w danych państwach, nie mogą spełniać swojej roli.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 05.07.2007, Poseł Tadeusz Iwiński]

polityczny, prawniczy, (fr. z łac. z gr.)

provincia

1. 'w niektórych państwach: jednostka podziału administracyjnego, kościelnego lub zakonnego'

2. 'część kraju, nieduże miasto, wieś itp. oddalone od stolicy, zapadły kąt'

SJP

1. 'oddalona od stolicy część kraju, małe miasto, wieś'

2. 'jednostka administracyjna w niektórych państwach'

PSWP

„Jeśli chodzi o Quebec, to wystąpiliśmy z prośbą o podjęcie działań na rzecz podpisania umowy dwustronnej z tą prowincją. Natomiast teraz czekamy na odpowiedź Quebecu w tej sprawie. Jest to relatywnie mała prowincja i, krótko mówiąc, zasoby kadrowe, jeśli chodzi o działania dotyczące podpisywania umów dwustronnych, są ograniczone.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23.07.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej Agnieszka Chłoń-Domińczak]
polityczny, (łac.)

provincjonalizacja

(rzad.) 'proces zatracania przez miejscowość, region, placówkę kulturalną cech metropolii i zmierzania ku statusowi prowincji'

PSWP

'utrata rangi i wysokiego statusu, marginalizacja'

KK

„Grozi nam prowincjonalizacja polskiej polityki i pozycji Polski, tym bardziej że mamy do czynienia w ramach Unii Europejskiej z pewną nadrenacjonalizacją polityki zagranicznej.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Bronisław Komorowski]

polityczny

prowizyjny

(dyplom.) 'o liście: taki, który zawiera pełnomocnictwo udzielane konsulowi przez kraj wysyłający go na placówkę dyplomatyczną'

PSWP

'taki, który jest adekwatny do osiągnięć; motywacyjny, oparty na prowizji'

KK

„Zwracałem uwagę przy wystąpieniu budżetowym, że służby celne są dużo mniej skuteczne, jeśli chodzi o wywiązywanie się z tych obowiązków, ale też trzeba

powiedzieć, że one na ogół zajmują się trudniejszymi sprawami. Poza tym różnice w zasadach wynagradzania, które sprowadzają się do tego, że w służbach celnych nie jest stosowany charakter prowizyjny nagradzania, czyli motywacyjny, być może też wpływają na skuteczność funkcjonowania.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień, 15.07.2009, Prezes Najwyższej Izby Kontroli Jacek Jezierski] polityczny

prozachodni

'taki, który opowiada się za Zachodem, sympatyzuje z Zachodem – z zachodnią część Europejskiej w większości należą do Unii Europejskiej'

PSWP

„Z uznaniem także należy przyjąć szereg konkretnych propozycji zawartych w programie działania rządu pana Kazimierza Marcinkiewicza, propozycji wspomagających prozachodni kurs Ukrainy.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Paweł Zalewski] polityczny

przeciwniczka

'kobieta, która występuje przeciw komuś lub czemuś, sprzeciwia się czemuś, nie zgadza się na coś, próbuje coś zwalczyć'

PSWP

„Becikowe - do pani posłanki się zwracam. Akurat ja prowadziłam tę ustawę w parlamencie i apelowałam do posłów, bo byłam przeciwniczką podwójnego becikowego...” [6 kadencja, 37 posiedzenie, 3 dzień, 06.03.2009, Poseł Joanna Kluzik-Rostkowska] polityczny

przeciwnik

1. 'ten, kto występuje przeciw komu lub czemu, ten, kto zwalcza kogo lub co, sprzeciwia się czemu, nie zgadza się na co'

2. 'ten, kto współzawodniczy, rywalizuje z kim; współzawodnik, konkurent, rywal'

SJP

1. 'osoba, która występuje przeciw komuś lub czemuś, nie zgadza się na coś, próbuje coś zwalczyć'

2. 'ten, kto walczy, bije się z kimś; państwo, wojsko, armia itp. toczące z kimś wojnę'

PSWP

„Dochodzi do zacierania coraz bardziej różnicy między rozpoznaniem wojskowym a wywiadem wojskowym. Walka z terrorem i sposób funkcjonowania nie na froncie, gdzie zdefiniowany jest przeciwnik, gdzie przeciwnikiem jest państwo, gdzie przeciwnikiem są siły zbrojne, doprowadza, że te różnice, ten sposób działania i te granice, które kiedyś bardzo wyraźnie dzieliły te instytucje, zacierają się.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Paweł Graś] polityczny

przeciwny

1. 'leżący naprzeciw czego, znajdujący się po drugiej stronie czego, przeciwny; odwrotny'

2. 'całkowicie różny, odmienny, przeciwstawny, sprzeczny z czym; skierowany przeciwko komu, czemu'

3. 'sprzeciwiający się czemu, nie zgadzający się na co; źle usposobiony do kogo, czego, będący czymś wrogiem, przeciwnikiem; wrogi, nieprzyjazny'

SJP

1. 'taki, który jest odwrotny, odmienny, różny, inny; taki, który wyklucza się, jest sprzeczny, niezgodny z czymś, przeciwstawny, skierowany przeciw czemuś'

2. 'taki, który sprzeciwia się czemuś, nie zgadza się na coś; taki, który jest źle nastawiony, usposobiony do kogoś, do czegoś, jest czymś wrogiem, przeciwnikiem'

PSWP

„Jestem przeciwny tak sformułowanej poprawce również z tego powodu, że w zakładach opieki zdrowotnej konieczne jest uzgadnianie stopnia podwyżek i regulacji płac pomiędzy pracodawcą, którym jest dyrektor, i pracownikami, których reprezentują związki zawodowe i które doskonale sobie z tym radzą.” [5 kadencja,

47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Bolesław Piecha] polityczny

przedstawiciel

1. 'ten, kto występuje w czyim imieniu, kto reprezentuje jakąś zbiorowość, jest wyrazicielem czyichś poglądów, idei'

Przedstawiciel dyplomatyczny – 'dyplomata reprezentujący rząd swego państwa w obcym kraju, poseł nadzwyczajny, minister pełnomocny, ambasador'

2. (praw.) 'osoba upoważniona na podstawie pełnomocnictwa, ustawy itp. do działania w imieniu osoby fizycznej lub prawnej przy dokonywaniu czynności prawnych; pełnomocnik, plenipotent'

SJP

1. 'ktoś, kto reprezentuje kogoś lub coś, występuje w czyimś imieniu'

2. (praw.) 'osoba upoważniona do wykonywania czynności prawnych w imieniu innej osoby fizycznej lub prawnej, na podstawie upoważnienia lub ustawy'

PSWP

„Nie chodzi o rolę uczestnika zagranicznego rynku pracy, bo takim uczestnikiem urząd konsularny ani przedstawiciel dyplomatyczny być nie może.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 2 dzień, 15.12.2005, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Janusz Stańczyk] polityczny, prawniczy

przedstawicielka

1. 'kobieta, która reprezentuje kogoś lub coś, występuje w czyimś imieniu'

2. (rzad.) 'kobieta upoważniona do wykonywania czynności prawnych w imieniu innej osoby fizycznej lub prawnej, na podstawie upoważnienia lub ustawy'

PSWP

„Chciałabym jako przedstawicielka Wielkopolski podpowiedzieć i zgłosić panu premierowi jedno rozwiązanie, które jest mało spektakularne, ale które rzeczywiście w codziennym postępowaniu w okresie, kiedy nie ma kryzysu, należy również wziąć pod uwagę z myślą o tych zagrożeniach i tych sytuacjach.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 01.07.2009, Poseł Elżbieta Streker-Dembińska] polityczny, prawniczy

przedstawicielski

(polit.) 'występujący w charakterze przedstawiciela, powołany do działania w czyimś imieniu, reprezentujący, zastępujący kogoś'

SJP

'taki, który ma związek z przedstawicielem, działa w czyimś imieniu, reprezentuje kogoś lub coś'

Organ przedstawicielski – 'organ, którego członkowie wybierani są w wyborach powszechnych'

System przedstawicielski – 'forma sprawowania władzy państwowej przez przedstawicieli wybieralnych'

PSWP

„Myślę, że przez nowelizację przepisów wyborczych, którą proponujemy, przybliżamy właśnie przedstawicielski organ samorządowy w lokalnych społecznościach do wyborcy, a tym samym bardziej uwiarygodniamy i stawiamy wyborcę w zręczniejszej sytuacji zarówno w lokalu wyborczym - bo głosując na listę kandydatów, można o wiele gorzej dokonać wyboru, niż głosując na konkretne nazwisko - ale również wtedy, kiedy sprawy nie idą naleźycie.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 10.01.2007, Poseł Eugeniusz Grzeszczak] polityczny

przedstawicielstwo

1. 'reprezentowanie kogoś; godność, stanowisko przedstawiciela; zespół przedstawicieli'

Przedstawicielstwo narodu, narodowe – 'zespół przedstawicieli reprezentujących w danym kraju różne stany lud klasy społeczne, sprawujący władzę prawodawczą; sejm, parlament'

2. 'placówka dyplomatyczna reprezentująca za granicą rząd swego kraju; ambasada, poselstwo, konsulat'

SJP

1. 'reprezentowanie kogoś lub czegoś, występowanie w cudzym imieniu'

2. 'grupa osób upoważniona do reprezentowania czyichś interesów'

3. 'upoważnienie dla osoby fizycznej lub prawnej, pozwalające jej działać w cudzym imieniu i reprezentować cudze interesy'

4. 'przedsiębiorstwo, urząd lub instytucja działająca poza siedzibą centrali (np. w innym mieście lub kraju)'

5. 'placówka dyplomatyczna, reprezentująca interesy własnego kraju'

PSWP

„Sejm to nie jest tylko federacja klubów parlamentarnych, to jest przedstawicielstwo narodowe, w którym mandat każdego posła, również posła niezrzeszonego w klubach, równo waży. W związku z tym proszę o uwzględnienie tych poprawek i procedowanie nad nimi.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 3 dzień, 02.04.2009, Poseł Jarosław Sellin]

polityczny

przedwyborczy

'odbywający się przed wyborami, związany z mającymi się odbyć wyborami'

SJP

(polit.) 'taki, który dotyczy wyborów, albo ma miejsce zanim do nich dojdzie; odbywający się przed wyborami'

PSWP

Program przedwyborczy – 'program polityczny stworzony na potrzeby kampanii wyborczej'

KK

„Cytuję program przedwyborczy: Program Prawa i Sprawiedliwości, IV Rzeczypospolita, sprawiedliwość dla wszystkich, strona 121. Podobnie jak dotychczas będziemy konsekwentnie zabiegali o jak najniższe stawki VAT na artykuły dziecięce.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 05.04.2006, Poseł Szymon Pawłowski]

polityczny

przegłosować

1. 'rozstrzygnąć o czym większością głosów'

2. 'w głosowaniu opowiedzieć się przeciw komu'

SJP

'pokonać kogoś w głosowaniu; opowiedzieć się za czymś lub przeciw czemuś, komuś większością głosów'

PSWP

„Jeśli tak, to wam się udało, dzisiaj możecie przegłosować, wykorzystując swoją arytmetyczną większość, że nie było żadnej afery, że nie było Zbycha, Mira, Grzecha.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 1 dzień, 04.11.2009, Poseł Tomasz Kamiński]

polityczny, prawniczy

przegłosowanie

'pokonanie kogoś w głosowaniu; opowiedzenie się za czymś lub przeciw czemuś większością głosów'

PSWP

„To jest poprawka, która jest zupełnie niekonstytucyjna, a przegłosowanie tej poprawki będzie się wiązało prawdopodobnie z bardzo znacznymi roszczeniami odszkodowawczymi.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Marcin Korolec]

polityczny, prawniczy

przejąć

'wziąć, przyjąć, odebrać, co od kogo; wziąć na swój rachunek, użytek, do dalszego wykorzystania, na swoją odpowiedzialność'

SJP

'wziąć, przyjąć to, co wcześniej należało do kogo innego; odebrać coś od kogoś'

PSWP

'w skutek działań ekonomicznych lub politycznych, odebrać komuś prawa własności do czegoś lub władze nad czymś'

KK

„Wszystkie zarzuty pod adresem Prawa i Sprawiedliwości, że bardzo nam się spieszy, aby przejąć władzę w mediach, i dlatego pierwszą ustawą, jaką zgłosiliśmy, jest ustawa medialna, są bezzasadne, bo tak naprawdę nie jest to ustawa zasadnicza w zakresie mediów, ale raczej porządkująca w zakresie kompetencji regulacyjnej, a pośpiech wynika z chęci zmian bardziej w Prawie telekomunikacyjnym niż w ustawie medialnej.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Poseł Antoni Mężądło]

polityczny

przejęcie

'wzięcie, przyjęcie tego, co wcześniej należało do kogoś innego; odebranie czegoś od kogoś innego; odebranie czegoś od kogoś'

PSWP

'w skutek działań ekonomicznych lub politycznych, odebranie komuś prawa własności do czegoś lub władzy nad czymś'

KK

„Takie praktyki sugerowały, iż rzeczywistymi celami prywatyzacji było przejęcie przedsiębiorstwa przez gremia menedżerskie albo oddanie go upatrzonemu nabywcy. Praktyki takie dość powszechnie tolerowane były przez organy właścicielskie.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Prezes Najwyższej Izby Kontroli Jacek Jezierski]

polityczny

przekształcenie

'o przedmiotach fizycznych: nadanie czemuś nowego wyglądu, kształtu, innej postaci, formy; także przenośnie: zmienienie charakteru, formy, przeznaczenia itp. czegoś, zwłaszcza: zmiana statusu prawnego, struktury czegoś'

(polit.) Ministerstwo Przekształceń Własnościowych – 'urząd nadzorujący procesy zmian statusu prawnego danego mienia, przedstawiający rozwiązania legislacyjne itp. związane z jego prywatyzacją'

PSWP

„To, o czym mówił pan minister, to nie jest Ministerstwo Przekształceń Własnościowych, czyli przyspieszonej prywatyzacji za bezcen wszystkiego, co się tylko da w niepowołane ręce, to jest Ministerstwo Skarbu Państwa, ministerstwo skarbu i nadzoru właścicielskiego po to, żeby dbać o tę resztkę majątku, który jeszcze pozostał w rękach Skarbu Państwa.” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 11.05.2006, Poseł Jacek Kurski]

ekonomiczny, polityczny, prawny

przekształceniowy

'taki, który dotyczy zmiany stosunków własnościowych'

PSWP

„Pan minister Religa zapowiedział, że w grudniu przedstawi program tzw. krajowej sieci szpitali. Jednocześnie w licznych dokumentach i wypowiedziach, które są publikowane na stronach internetowych, jest stwierdzenie, że około 200 szpitali zostanie zlikwidowanych względnie przekształconych. A więc pytanie moje jest następujące: Czy na ten program likwidacyjny i przekształceniowy w budżecie państwa są przewidziane pieniądze? Jeżeli tak, to gdzie one się ewentualnie znajdują?” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 11.10.2006, Poseł Andrzej Grzyb]

ekonomiczny, polityczny, prawny

przemówienie

'wygłoszenie mowy, zabranie głosu, zwrócenie się do jakiegoś audytorium'

PSWP

'tekst wygłaszany w trakcie oficjalnego wystąpienia'

KK

„Jeśli więc chodzi o to przemówienie - nie wiem, na ile ono dotyczyło tego projektu ustawy - nie mogłam pozostać jako członek rządu obojętna wobec tych słów. Powtarzam: Wincenty Witos to również mój bohater.” [5 kadencja, 48 posiedzenie, 1 dzień, 19.09.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Beata Kempa]
polityczny

przepis

'przepisanie, ustanowienie'

SJP

'zarządzenie na piśmie lub jego pojedynczy punkt, paragraf; w l. mn. także: regulamin, instrukcja'

PSWP

„Po pierwsze, ostatecznej oceny brzmienia tego przepisu może dokonać w jakimś sensie proces tworzeń orzecznictwa przez sądy, gdyby spory w tym zakresie były prowadzone przed sądami, a także w ostatecznym rozrachunku Trybunał Konstytucyjny, gdyby przepis ten był oceniany przez trybunał.” [6 kadencja, 57 posiedzenie, 1 dzień, 18.12.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Piotr Styczeń]
prawniczy

przepisowo

'zgodnie z przepisem, regulaminem; obowiązkowo'

SJP

'zgodnie z obowiązującymi przepisami, zasadami; w sposób ściśle ustalony przez regulamin'

PSWP

„Czy dodatkowe pytanie...? Ale tylko przepisowo jedna minuta, zgodnie z regulaminem.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 12.10.2006, Wicemarszałek Genowefa Wiśniowska]
prawniczy

przepisowy

'określony, nakazany przez przepisy, regulamin'

SJP

'zgodny z obowiązującymi przepisami, zasadami; ściśle ustalony przez regulamin'

PSWP

„Zarząd regionalnego ośrodka zdrowia, w którym pracuje kobieta, stwierdził, że noszenie krzyżyka nie jest wymogiem wiary, a przepisowy strój dla pielęgniarek, które mają styczność z pacjentami, nie dopuszcza żadnych naszyjników.” 6 kadencja, 51 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2009, Poseł Artur Górski
prawniczy

przestępca

'człowiek, który popełnił przestępstwo (przestąpił prawo – p. przestąpić'

SJP

'ktoś, kto popełnił przestępstwo, złamał prawo i z tego powodu podlega odpowiedzialności karnej przed sądem'

PSWP

„Chciałbym się w związku z tym dowiedzieć, panie ministrze, czy jakkolwiek służba ostrzegła pana, że pan (Dzwonek) el Assir jest przestępcą ściganym listem gończym w wielu krajach europejskich i pozaeuropejskich.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2009, Poseł Antoni Macierewicz]
prawniczy

przestępczość

'popełnianie przestępstw (ujmowanie jako zjawisko symptomatyczne pod względem społecznym)'

SJP

'popełnianie przestępstw, ogół przestępstw popełnionych w pewnym okresie w danym kraju, środowisku albo przez określoną kategorię sporów'

PSWP

„Natomiast nie do końca mogę się zgodzić ze stwierdzeniem, które tu padło, że przestępczość w Polsce ciągle wzrasta. Już w trakcie dyskusji w tej Izbie w tej kadencji pan minister przyznał, że tak nie jest, a w związku z tym trudno mówić ciągle coś innego.”

[5 kadencja, 43 posiedzenie, 3 dzień, 14.06.2007, Poseł Stanisław Marcin Chmielewski]
prawniczy

przestępstwo

'czyn zakazany przez ustawę pod groźbą sankcji karnej; naruszenie, przekroczenie prawa'

SJP

'zawinione zachowanie się człowieka, zabronione pod groźbą kary, ze względu na społeczne niebezpieczeństwo, jakie za sobą niesie'

PSWP

„Padł tutaj w czasie dzisiejszej debaty przykład, że ktoś mógłby wymuszać akcję ścigania karnego w sprawie o kradzież czy jakieś inne przestępstwo przeciwko mieniu w sytuacji, gdy sam pokrzywdzony nie byłby tym zainteresowany. To sytuacja zupełnie nieracjonalna.”

[6 kadencja, 56 posiedzenie, 2 dzień, 16.12.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Zbigniew Wrona]
prawniczy

prześladować

1. 'ciemnić, gnębić, uciskać; ścigać swym gniewem, robić stale przykrości; szykanować'

2. 'nieustannie nagabywać, niepokoić, nudzić czym; wmwawiać albo wymawiać co komu; stale dokuczać'

SJP

'wyrządzać komuś stale przykrości, krzywdy; gnębić, uciskać, szykanować, zwłaszcza z powodu czyichś przekonań, postawy politycznej itp.'

PSWP

„Zarówno Urząd do Spraw Cudzoziemców, jak i polska Straż Graniczna stoją na straży przestrzegania prawa polskiego i pilnują, aby wszystkie osoby, które znalazły się w Polsce w sposób nielegalny, zostały wydalone. Absolutnie nie jesteśmy nastawieni, aby w jakiś sposób prześladować cudzoziemców.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Adam Rapacki]
polityczny, prawniczy

prześladowanie

'wyrządzanie komuś stale przykrości, krzywdy; gnębienie, uciskanie, szykanowanie, zwłaszcza z powodu czyichś przekonań, postawy politycznej itp.'

PSWP

„W okresie sprawozdawczym wprowadzono do Kodeksu pracy przepis dotyczący odpowiedzialności za uporczywe poniżanie czy prześladowanie pracownika.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 1 dzień, 24.01.2006, Poseł Edward Ośko]
polityczny, prawniczy

przewodnictwo

'przewodzenie komu (w czym), kierownictwo, kierowanie czym, funkcja kierownicza'

SJP

'przewodniczenie komuś w czymś; funkcja pełniona przez osobę przewodniczącą, kierownika'

PSWP

Przewodnictwo w Unii – 'Prezydencja Rady Unii Europejskiej; okres, w którym dane państwo przewodniczy w posiedzeniach Rady Unii Europejskiej oraz reprezentuje ją na arenie międzynarodowej'

KK

„Przeznaczono na ten cel kwotę ponad 91 mln zł w rezerwie celowej nr 53, tj. przygotowanie, obsługa i przewodnictwo Polski w Radzie Unii Europejskiej. Wszystko wskazuje na to, że w kolejnych latach adekwatne środki na te cele będziemy przekazywali.”

[6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Poseł Jan Kulas]
polityczny

przewodnicząca

1. 'kobieta, która kieruje przebiegiem obrad, dyskusji, zwłaszcza podczas posiedzenia, narady, zebrania'

2. 'kobieta stojąca na czele jakiejś instytucji, komisji itp.; zwierzchniczka jakiegoś zespołu kierująca jego pracami, działalnością itp.'

PSWP

„Jestem jej sekretarzem, pani poseł Mrzygłocka przewodnicząca, a pani poseł Rafalska członkiem. Jest tam sporo inspirujących i bardzo ciekawych rozwiązań.” [6 kadencja, 50 posiedzenie, 2 dzień, 24.09.2009, Poseł Janusz Krasoń] polityczny

przewodniczący

1. 'ten, kto przewodniczy, kieruje obradami, dyskusją na zebraniu, posiedzeniu itp.'

2. 'samodzielny kierownik, zwierzchnik jakiegoś zespołu, kierujący jego działalnością'

SJP

1. 'osoba, która kieruje przebiegiem obrad, dyskusji, zwłaszcza podczas posiedzenia, narady, zebrania'

2. 'osoba stojąca na czele jakiejś instytucji, komisji itp.; zwierzchnik jakiegoś zespołu kierującego jego pracami, działalnością itp.'

PSWP

„W październiku 2008 r. podczas prac nad nowelizacją ustawy o indywidualnych kontaktach emerytalnych rząd narzucił nam posłom galopujące tempo. Wówczas jako posłowie Prawa i Sprawiedliwości prosiliśmy, aby koalicja rządząca zapewniła nam możliwość spokojnej i logicznej dyskusji, dogłębnej analizy, możliwość zadawania pytań, korzystania z opinii ekspertów. Krótko mówiąc, prosiliśmy o możliwość merytorycznej pracy nad ustawą. Niestety ani przewodniczący pan poseł Zbigniew Chlebowski, ani przedstawiciele rządu nie dali nam tej szansy.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Poseł Maria Zuba] polityczny

przewodniczenie

'zarządzanie czymś, stanie na czele czegoś; także: kierowanie przebiegiem obrad, posiedzenia, zebrania, a także mszy, nabożeństw'

PSWP

„Kierowanie mediami publicznymi przez osoby niepozostające w zależności od rządu – a tak było w przypadku Wiesława Walendziaka i Roberta Kwiatkowskiego - było swoistą gwarancją utrzymania równowagi w przestrzeni publicznej, podobnie jak przewodniczenie KRRiT przez osoby z innych ugrupowań niż aktualny prezydent czy też premierzy.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Przewodnicząca Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Danuta Waniek]

polityczny, prawniczy

przewodniczyć

'kierować przebiegiem obrad, posiedzenia, zebrania'

SJP

'zarządzać czymś, stać na czele czegoś, kierować przebiegiem obrad, posiedzenia, zebrania, a także uroczystie odprawiać mszę'

PSWP

Przewodniczyć komisji – 'kierować pracami komisji'

KK

„Proszę państwa, sądzę, że warto zwrócić uwagę na to, że w tak przygotowanym scenariuszu - bo to jest scenariusz przygotowany przez Platformę i przekazany do wykonania reżyserowi z Platformy, bo komisji przewodniczyć będzie poseł Platformy - ogromnie ryzykowne jest stwierdzenie, czy będziemy mieli do czynienia z prawdziwą sztuką ustalania prawdy, czy z farsą, komedią, zamiataniem sprawy pod dywan.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 1 dzień, 04.11.2009, Poseł Zbigniew Wassermann] polityczny

przewrót

'radykalny zwrot, zasadnicze przeobrażenie; nagła, zasadnicza zmiana w czym; rewolucja'

SJP

1. (polit.) 'w dziejach społecznych, w historii: gwałtowny, radykalny zwrot; gruntowne przeobrażenie; nagła gwałtowna zmiana w czymś o dużym zasięgu i długotrwałych skutkach'

2. 'gwałtowny, radykalny zwrot; nagła, gwałtowna zmiana w czymś o dużym zasięgu i długotrwałych skutkach, np. w nauce, technice itp.'

PSWP

„Gdyby nie byli, doradcy polityczni premiera Wielkiej Brytanii uznaliby, że chyba był przewrót państwowy i obalono rząd.” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 1 dzień, 12.07.2006, Poseł Jarosław Wałęsa]

polityczny

przyjąć

'dać komu pracę u siebie; zaangażować, nająć'

SJP

1. 'zgodzić się na pełnienie jakiejś funkcji, wykonywanie czegoś; objąć jakieś stanowisko'

2. 'wyrazić zgodę na coś; zaakceptować coś; uznać coś za odpowiednie, przydatne, właściwe'

PSWP

Przyjąć uchwałę // ustawę – 'zaakceptować ustawę'

KK

„Dokumenty te są dokumentami o treści bezspornej, nie ma żadnej wątpliwości, że powinniśmy przyjąć ustawę zezwalającą na ratyfikację, a następnie prezydent powinien ratyfikacji dokonać. Innego wyjścia nie ma.”

[5 kadencja, 9 posiedzenie, 2 dzień, 25.01.2006, Poseł Karol Karski]

polityczny

przymierze

'umowa zawarta między państwami, zobowiązująca do wzajemnej pomocy w razie wojny (przymierze zaczepno-obronne) lub do współpracy politycznej, gospodarczej, handlowej itp. w czasie pokoju; ogólniej: sojusz'

SJP

'ugoda, która zostaje zawarta między stronami, zakładająca współpracę w celu osiągnięcia określonego punktu docelowego, zrealizowania określonego zamierzenia'

PSWP

„Związki z Czechami i Węgrami oraz przymierze z niemieckimi władcami Świętego Cesarstwa Rzymskiego wprowadziły Polskę w polityczny krwioobieg świata łańciskiego.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 1 dzień, 07.05.2008, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski] historyczny, polityczny

przymus

(praw.) 'środki prawne przymuszające do zastosowanie się do przepisu prawa lub wyroku sądowego'

SJP

(praw.) 'prawne określone środki, które mają zmusić do przestrzegania obowiązujących przepisów'

Przymus administracyjny – 'prawnie określony środek mający na celu zapewnienie wykonania decyzji administracyjnej'

PSWP

„Pozostaje pewien przymus administracyjny, który nie jest obudowany zachętami ekonomicznymi, stąd wielka ułomność tej ustawy.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 4 dzień, 11.05.2007, Poseł Aleksander Grad]

prawniczy

przynależność

'należnie do czego (do organizacji, partii, klasy społecznej)'

Przynależność państwowa (rząd. przynależność do państwa) – 'uregulowany prawem związek między jednostką a państwem; obywatelstwo'

SJP

'bycie członkiem jakiejś organizacji, bycie reprezentantem jakiejś grupy społecznej'

(praw.) Przynależność państwowa – 'regulowany przepisami prawa związek między obywatelem

a państwem, z którego wynikają prawa i obowiązki obywatela wobec państwa; obywatelstwo'
PSWP
„Myślę, że bez względu na przynależność klubową byłibyśmy podzieleni, bo jednym odpowiadają papierowe plakaty, a innym nie.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 1 dzień, 12.06.2007, Poseł Piotr Krzywicki]
polityczny, prawniczy

przywilej

'szczególne uprawnienie, prawo korzystania ze szczególnych względów w jakimś zakresie; w dawnej Polsce: ustawa uwalniająca od pewnych ciężarów ogólnych; dokument, dyplom przyznający takie uprawnienie'
Przywilej lokacyjny – 'w dawnej Polsce: prawo zakładania nowych wsi, miast, osiedli; dokument określający prawa i obowiązki przyszłych osadników'
SJP
'prawo do korzystania ze szczególnych udogodnień w jakimś zakresie, a także uwalniające jednostkę lub grupę osób od określonych obowiązków'
PSWP
„Dotychczas emerytury pomostowe przysługiwały blisko 1,3 mln ludzi. Taki przywilej związany był z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.” [5 kadencja, 40 posiedzenie, 3 dzień, 26.04.2007, Poseł Leszek Sułek]
historyczny, prawniczy, (łac.)

pseudoliberalizm

(iron.) 'stwarzanie pozorów liberalizmu, doktryna niesłusznie uważana za liberalizm'
PSWP
„Skutkiem tej frywolności jest pokolenie zapatrzone prawie wyłącznie w niczym nieograniczoną wolność seksualną, pseudoliberalizm i dowolność interpretacji prawdy, sprawiedliwości i wszelakiego dobra, czyli zasad nienaruszalnych i niezmiennych, a także brak tradycji w kształtowaniu narodowym i patriotycznym oraz zbytnie zachłyśnięcie się wolnością.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 21.06.2006, Poseł Jerzy Gosiewski]
polityczny

publicznoprawny

(praw.) 'dotyczący spraw regulowanych przez prawo publiczne'
SJP
(praw.) 'taki, który dotyczy prawa publicznego; związany z prawem określającym stosunek jednostki do państwa oraz przedmiotów prawa publicznego pomiędzy sobą'
PSWP
„Spółki publicznej radiofonii i telewizji mają szczególny, publicznoprawny charakter, gdyż ich działalność wiąże się z politycznymi prawami obywateli.” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23.07.2008, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Maciej Łopiński]
prawniczy

publiczny

'dotyczący ogółu, nie pojedynczych osób; nie będący czyjąś osobistą własnością, przeznaczony dla wszystkich; związany z jakimś urzędem, instytucją; powszechny, ogólny, nieprywatny'
Opinia publiczna – 'sąd ogółu'
Prawo publiczne – 'prawo określające stosunek jednostki do państwa oraz podmiotów prawa publicznego pomiędzy sobą'

SJP

1. 'taki, który jest powszechnie dostępny, z którego powszechnie można korzystać, przeznaczony dla wszystkich ludzi'
(praw.) Prawo publiczne – 'prawo określające stosunek jednostki do państwa; zalicza się tu: prawo państwowe, administracyjne, procesowe i cywilne, kanoniczne, międzynarodowe'
(ekon.) Roboty publiczne – 'prace organizowane w ramach działalności interwencyjnej państwa lub samorządu terytorialnego w celu zmniejszenia bezrobocia i zatrudnienia ludzi pozbawionych pracy; prace interwencyjne'
Osoba publiczna – 'człowiek powszechnie znany, wzбудzający zainteresowanie'
2. 'taki, który ma jawny charakter, odbywa się w powszechnie dostępnym miejscu, w obecności innych osób'
PSWP
„Być może trzeba będzie również zbadać udział wszystkich osób, których związek ze sprawą może wynikać z dokumentów, a o których dzisiaj opinia publiczna jeszcze nie wie.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2009, Poseł Beata Kempa]
polityczny, prawniczy, (łac.)

pucz

'próba przewrotu politycznego, zamachu stanu przygotowywane przez niewielką grupę spiskowców'
SJP
'próba obalenia władzy (lub jej obalenie) przy użyciu siły przez ludzi, którzy przygotowywali się do tego w tajemnicy'
PSWP
„Pan premier powiedział, że: planujemy naprawę systemu zdrowia, ale nie oferujemy Polakom rewolucji m.in. dlatego, że nieustanne reformy i kontrreformy doprowadziły w niemałym stopniu do utraty poczucia bezpieczeństwa zdrowotnego. Dobrze powiedziane. A co wy teraz tu robicie? To nie jest nawet rewolucja. To jest rewolta! Pucz! Zamach po prostu!” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 4 dzień, 25.07.2008, Poseł Tadeusz Cymański]
polityczny, (niem.)

PZPR-owiec || pezetpeerowiec

(hist.) 'członek Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej utworzonej w grudniu 1948 roku przez połączenie Polskiej Partii Robotniczej i polskiej Partii Socjalistycznej'
PSWP
„Platformą dowodzi na Opolszczyźnie były PZPR-owiec.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2006, Poseł Marek Kawa]
historyczny

PZPR-owski || pezetpeerowski

(hist.) 'taki, który dotyczy PZPR – Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej utworzonej w grudniu 1948 roku przez połączenie Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Partii Socjalistycznej'
PSWP
„Otóż w tym czasie, na początku lat 80., kiedy pan Sławomir Skrzypek studiował, wtedy właśnie sprężony beton PZPR-owski wysyłał swoją młodzież na stypendia zagraniczne, żeby kształciła się i żeby teraz miała podobno kwalifikacje do wszystkiego w naszym kraju.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 10.01.2007, Poseł Barbara Bubula]
historyczny

R

rada

'zespół ludzi, wybrany przez pewną grupę społeczną lub powołany przez organ władzy; instytucja doradcza lub decydująca w pewnych sprawach'

Rada narodowa – 'terenowy organ władzy państwowej w Polsce Ludowej'

Rada nadzorcza – 'w różnego rodzaju instytucjach spółdzielczych, spółkach akcyjnych, bankowych, przemysłowych: statutowy organ samorządu, spełniający funkcję kontrolną i nadzorczą'

Rada ministrów – 'organ wykonawczy władzy państwowej, składający się z ministrów pod przewodnictwem premiera'

Rada Państwa – 'naczelny, kolejalny organ władzy państwowej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, wybierany przez sejm, mający między innymi prawo wydawania dekretów, mianowania przedstawicieli państwa za granicą, ratyfikowania umów międzynarodowych, mianowania profesorów wyższych uczelni, powoływania sędziów i prokuratorów, a w okresach między sesjami sejm – członków rządu'

Rada miejska a. municipalna – 'w Polsce od czasów średniowiecza do 1939.: zespół ludzi składający się z rajców i burmistrza – stojących na czele samorządu miejskiego, sprawujących władze ustawodawczą, wykonawczą i częściowo sądową'

SJP

'grupa ludzi, której zadaniem jest dyskutowanie pewnych spraw i wydawanie wiążących opinii w tych sprawach; także: instytucja, w ramach której działa ta grupa ludzi'

Rada Ministrów – 'organ władzy wykonawczej, na którego czele stoi premier, a w skład którego wchodzi wice ministrowie, ministrowie oraz określone ustawy inni urzędnicy państwowi; rząd'

Rada miejska – a) 'organ samorządowy stanowiący i kontrolowany w miejscowości posiadającej status miasta; b) (hist.) 'organ na prawie niemieckim, który zajmował się zarządzaniem, sądownictwem, a także prawodawstwem; składał się z burmistrzów i rajców'

Rada gminy – 'organ stanowiący i kontrolny samorządu gminy, o czteroletniej kadencji, pochodzący z wyborów'

Rada Państwa – 'w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej: jeden z naczelnych organów władzy państwowej spełniający funkcje prezydenta'

Rada sołecka – 'organ wykonawczy samorządu mieszkańców wsi, wybierany przez zebranie wiejskie, na którego czele stoi zazwyczaj sołtys'

Rada zakładowa – 'w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej: organ zakładowej reprezentacji związku zawodowego, reprezentujący załogę wobec kierownictwa przedsiębiorstwa, współdziałający w wykonaniu planu produkcyjnego'

Rada Narodowa – 'w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej: organ administracji terenowej (wojewódzki, powiatowy, miejski, gminny, gromadzki), na którego czele zazwyczaj stał pierwszy sekretarz terenowej organizacji Polskiej Partii Robotniczej'

Rada Europy – 'międzynarodowa organizacja z siedzibą w Strasburgu, skupiająca ponad 40 państw europejskich, stojąca na straży praw człowieka i demokracji parlamentarnej'

Rada Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych – 'organ, którego zadaniem jest troska o utrzymanie pokoju w świecie, składająca się z 15 państw członków, w tym z 5 państw członków stałych (Chiny, Federacja Rosyjska, Francja, Stany Zjednoczone, Wielka Brytania)'

Rada Legislacyjna – 'organ doradczy i opiniotwórczy, działający przy prezesie Rady ministrów, powołana do

opiniowania projektów ustaw o podstawowym znaczeniu dla państwa oraz oceny stanu istniejącego systemu prawnego'

(hist.) Rada Najwyższa – 'w Związku Radzieckim: parlament federalny złożony z dwóch izb'

Rada Nordycka || Rada Północna – 'organizacja koordynująca współpracę polityczną i gospodarczą państw członkowskich, czyli Danii, Islandii, Norwegii i Szwecji'

(hist.) Rada Regencyjna – 'najwyższa tymczasowa władza w Królestwie Polskim, utworzona w 1917 roku przez Niemcy i Austro-Węgry i zależna od nich'

PSWP

„Po kryzysie w radzie miasta w 1906 r. i rezygnacji burmistrza Rogoyskiego w dniu 14 stycznia 1907 r. rada miasta wybrała Tadeusza Tertila burmistrzem Tarnowa. Nowy burmistrz Tarnowa powziął szereg nowych ważnych inwestycji dla Tarnowa: wodociągi, elektrownię, nowoczesny dworzec kolejowy, który oddano do użytku 10 listopada 1910 r. Dzień ten nazwano świętem inwestycji.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Poseł Jerzy Zawisza]

polityczny, prawniczy

radcostwo

'urząd, stanowisko radcy'

SJP

1. 'stanowisko, na którym zatrudniony jest w przedsiębiorstwie albo w jakiejś instytucji urzędnik, zwykle z prawniczym wykształceniem, mający dozorować stronę prawną ich działalności, uczestniczyć w sporządzaniu umów; dawniej: stanowisko, na którym zatrudniony był urzędnik państwowy odpowiedzialny za określony dział administracji państwowej'

2. (przestarz.) 'radca, czyli urzędnik państwowy odpowiedzialny za określony dział administracji państwowej, z żoną'

PSWP

„Pytałem się konkretnie, bo pan mówi, że my, tak jak pan marszałek powiedział, tworzyliśmy adwokaturę, radcostwo, notariat, ale jednocześnie pan jako minister dzisiaj zamknął drogę dla innych zawodów: dla zawodu sędziego i prokuratora.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 4 dzień, 07.04.2006, Poseł Rafał Wiechecki]

prawniczy

radcowski

'taki, który związany jest z urzędnikiem, zwykle z prawniczym wykształceniem, zatrudnionym w przedsiębiorstwie albo w jakiejś instytucji do obsługi prawnej ich działalności, czuwania nad sporządzaniem umów, dawniej: taki, który związany jest z urzędnikiem państwowym odpowiedzialnym za określony dział administracji państwowej'

PSWP

„Gdyby jednak sąd doszedł do wniosku, że ta opinia jest sporządzona niestarannie, że nie zawiera cech fachowości, to wówczas, zawiadamiając o tym samorząd adwokacki lub radcowski, może wnosić o wyznaczenie drugiego pełnomocnika.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 1 dzień, 04.11.2009, Poseł Sprawozdawca Jerzy Kozdroń]

prawniczy

radna

(admin.) 'kobieta, która należy do rady – organu władzy terenowej, wybieralnego samorządu terytorialnego, reprezentująca w danym okresie interesy wyborców'

PSWP

„Pan poseł Hoc mówił o szpitalu gorzowskim jako - jak państwo wiecie - najbardziej zadłużonym szpitalu w Polsce. Akurat tak się składa, że jestem posłem z woj. lubuskiego i była radną sejmiku.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Bożena Sławiak]
polityczny

radny

'członek rady narodowej (zwykle o mężczyźnie, czasem o kobiecie); dawniej członek rady miejskiej, rady królewskiej itp.; rajca'

SJP

(admin.) 'osoba, która należy do rady – organu władzy terenowej, wybieralnego samorządu terytorialnego; osoba wybrana na dany okres, reprezentująca interesy wyborców'

PSWP

„Poproszony przez niektórych członków Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego chciałbym zapytać w związku z tym, że w pewnym sensie przerzuca się te obowiązki na gminy, które są najbardziej efektywne, tzn. najbardziej efektywnie gospodarują środkami publicznymi, jednak w przypadku przekazywania zadań zleconych do tych jednostek samorządowych z praktyki wiemy wszyscy - a mówię to jako były członek Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz radny i członek zarządu miasta - że tak naprawdę te zadania zlecone są finansowane niewspółmiernie do wydatków, jakie ponoszą te jednostki na realizację tych zadań.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Poseł Włodzimierz Witold Karpiński]
polityczny

radyzm

'w polityce: kierunek zmierzający do wprowadzenia zasadniczych, radykalnych zmian w stosunkach społecznych, politycznych, gospodarczych; skrajność, bezkompromisowość ogłędów, metod, postępowania'

SJP

1. 'postawa polegająca na akceptacji skrajnych, jednoznacznych poglądów i wyborze bezkompromisowych metod działania'

2. (polit.) 'kierunek w polityce, którego celem jest wprowadzenie zasadniczych zmian w istniejących stosunkach społecznych'

PSWP

„Mówię to z podniesionym czołem, ponieważ jestem znanym radykałem w kwestii szukania oszczędności w sektorze finansów publicznych. Jednak stwierdzam, że aż taki radykalizm, jak proponują posłowie z Platformy Obywatelskiej, nie jest możliwy.” [5 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 14.01.2006, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Finansów Zyta Gilowska]
polityczny, (fac.)

radykał

'zwolennik radykalizmu; członek, zwolennik partii politycznej o programie radykalnym; człowiek mający skrajne poglądy, bezkompromisowe metody postępowania'

SJP

(politolog.) 'w polityce: zwolennik kierunku, którego celem jest wprowadzenie zasadniczych zmian w istniejących stosunkach społecznych; członek lub zwolennik partii o takim programie'

PSWP

„To jest przede wszystkim problem wychowania, kultury, rzecz wiadoma. Chodzi więc o wychowanie i edukację i nikt przytomny, nawet radykał, nie będzie niczego proponował zamiast tego najważniejszego dla wszystkich procesu, jakim jest właśnie wychowanie w rodzinie, w szkole i w środowisku.” [6 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 01.10.2008, Poseł Tadeusz Cymański]
polityczny, (fac.)

radziecki

1. 'oparty na systemie rad robotniczych, związany z socjalistyczną organizacją władzy rad' Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (skrótowo: Związek Radziecki) – 'państwo związkowe składające się z 16 socjalistycznych republik, zajmujące wschodnią część Europy, Płn., In-Wsch. Azję i część Azji Środkowej i Zachodniej; pierwsze na świecie socjalistyczne państwo robotników i chłopów'

2. 'odnoszący się do Związku Radzieckiego, właściwy temu krajowi, pochodzący stamtąd'

3. 'złożony z radnych, należący do rady, wchodzący w skład rady, dawniej: dotyczący rady miejskiej, rajców, złożony z rajców'

SJP

1. 'taki, który ma związek z organizacją władzy w byłym ZSRR (Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich); taki, który dotyczy tego systemu władzy'

2. 'taki, który należy do byłego państwa socjalistycznego – ZSRR, związany z tym państwem'

Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich || Związek Radziecki – 'państwo komunistyczne we wschodniej Europie oraz północnej i środkowej Azji, utworzone 30.12.1922 – po połączeniu się istniejącej od 1917 r. Rosji Radzieckiej z istniejącą od 1919 r. Białoruską SRR i istniejącą od końca 1920 r. Ukraińską SRR oraz Zakaukaską FSRR – funkcjonujące do 1990 r. jako federacja 15 republik związkowych, a do grudnia 1991 r. jako federacja 12 republik; skrót: ZSRR'

PSWP

„Trzeba wyraźnie zaznaczyć, iż atak radziecki był przede wszystkim atakiem na polską inteligencję.” [6 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 17.09.2008, Poseł Kazimierz Gołojuch]

polityczny, prawniczy

ranga

'stopień służbowy w hierarchii wojskowej, urzędniczej, dawniej także: dworskiej'

(przen.) 'znaczenie, ważność, wartość, godność'

SJP

1. 'w hierarchii wojskowej, dawniej także urzędniczej, dworskiej: stopień służbowy'

2. 'znaczenie, ważność czego'

PSWP

„Matura to najważniejszy dla ucznia egzamin. Wieńczy jego 12-letni okres nauki i otwiera drogę do studiów wyższych. Już z tej racji, że ranga matury jest tak niezwykle wysoka, każdy pojawiający się w karcie egzaminacyjnej tekst literacki zostaje w sposób niemal naturalny nobilitowany, podniesiony do rangi sztuki wysokiej.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Aleksander Chłopek]
(niem.)

rasista

'zwolennik rasizmu'

SJP

'osoba, która wyznaje rasistowskie poglądy, uznaje wyższość jakiejś rasy ludzkiej nad innymi, jest zwolennikiem rasizmu'

PSWP

„Kto z polityków rządzących dzisiaj Polską, z koalicji rządzącej, jest antysemitą, jest rasistą, ksenofobem, homofobem? Kto jest? Kto? Proszę podać.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Andrzej Lepper]

polityczny

rasizm

'zespół poglądów społeczno-politycznych, wynikających z twierdzenia o rzekomej nierówności biologicznej i społecznej ras ludzkich, wyzyskiwany przez koła reakcyjne w różnych krajach przeciw ludom kolonialnym i mniejszościom narodowym; był podstawą ideologii hitlerizmu'

SJP

'zespół poglądów opartych na pseudonaukowej teorii o nierówności biologicznej, społecznej i umysłowej

ras ludzkich, z której wynika uznanie pewnych ras (zwłaszcza białej) za rasy dominujące nad innymi, co w praktyce daje tym wyższym rasom prawo do panowania nad innymi'

PSWP

„Polska jako naród ofiar drugiej wojny światowej; Polska, która ucierpiała w wyniku drugiej wojny światowej na skalę niespotykaną w Europie; Polska, w której ponad 6 mln obywateli zostało zamordowanych przez reżim nazistowski, faszystowski, którego główną ideologią był rasizm, faszyzm, nazizm, teraz zostaje przyrównana do państw, w których jest nietolerancja, rasizm, faszyzm, ksenofobia.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Wojciech Wierzejski]
polityczny, (wł.)

ratyfikacja

'uznanie, zatwierdzenie umowy międzynarodowej przez powołany do tego organ państwowy'

SJP

'zatwierdzenie przez uprawniony do tego organ państwa umowy międzynarodowej podpisanej przez rząd'

PSWP

„Ratyfikacja umów międzynarodowych jest uprawnieniem prezydenta RP - art. 133 Konstytucji RP, natomiast te umowy międzynarodowe, które nie wymagają ratyfikacji, zatwierdzane są przez Radę Ministrów - art. 12 ust. 3 ustawy o umowach międzynarodowych.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 2 dzień, 16.12.2009, Poseł Sprawozdawca Michał Szczerba]
polityczny, (fr. z łac.)

ratyfikacyjny

'taki, który dotyczy ratyfikacji – zatwierdzenia umowy międzynarodowej podpisanej przez zwierzchnią władzę państwa, będącego w tej umowie'

Dokument ratyfikacyjny – 'oddzielny akt, który stanowi formę ratyfikacji, zatwierdzenia umowy międzynarodowej'

PSWP

„Pan poseł Lipiński pytał, czy Czechy i Rumunia też naruszyły art. 10 traktatu. Tak, trzeba tak powiedzieć. Jeżeli bowiem dokonały ratyfikacji tej konwencji w całości i złożyły dokumenty ratyfikacyjne - co wieńczy proces ratyfikacyjny - już po ich przystąpieniu do Unii Europejskiej, kiedy już były członkami Unii Europejskiej, to trzeba powiedzieć, że dokonały tego naruszenia.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 2 dzień, 22.04.2009, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Andrzej Duda]
polityczny

ratyfikować

'dokonywać, dokonać ratyfikacji; zatwierdzać, zatwierdzić, uznać'

SJP

1. 'dokonać ratyfikacji, zatwierdzić podpisaną przez rząd umowę międzynarodową'

2. 'uznać rozwiązania prawnie przyjęte już w innych krajach, przyjęć do swojego prawodawstwa przepisy wprowadzone już przez inne państwa'

PSWP

„Chciałabym również przypomnieć, że Komisja Europejska, Unia Europejska opracowała strategię dla Morza Bałtyckiego. Jest więc również dosyć duże zainteresowanie ze strony Unii Europejskiej tym obszarem, co przynosi korzyści dla Polski. Tak że uważam, iż Polska powinna tę umowę ratyfikować, a przyjęty tryb ratyfikacji nie budził wątpliwości na posiedzeniu komisji i został jednomyślnie przyjęty, zwłaszcza że ratyfikacja tej umowy nie rodzi żadnych problemów formalnoprawnych dla Polski.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2009, Poseł Anna Zielińska-Giębocka]
polityczny, (fr.)

reakcjonista

'człowiek o wstecznych poglądach, dążeniach, zwolennik reakcji politycznej; przeciwnik postępu, wstecznik'

SJP

(polit.) 'pogardliwie o człowieku, któremu zarzuca się wsteczne dążenia, przeciwstawiającemu się zmianom uznawanym za postępowe, a także o zwolenniku reakcji społeczno-politycznej'

PSWP

„Dla jednego był politykiem kontrowersyjnym, dla innych mężem stanu. Ignacy Daszyński, przywódca polskich socjalistów, mówił o nim po prostu: klerykał i reakcjonista, nasz stary wróg.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 13.03.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny

reakcyjny

'mający wrogi stosunek do wszystkiego, co postępowe; będący wyrazem tej wrogości, głoszący, popierający poglądy wsteczne; wsteczny'

SJP

'taki, który sprzeciwia się zmianom, zwłaszcza w sferze społeczno-politycznej, uznawanym za zbyt postępowe, głoszący lub popierający wsteczne poglądy'

PSWP

„Szczególnie zależało na tym republikańskiej, socjalistycznej Francji, która uważała katolicką monarchię Habsburgów za "reakcyjny przeżytek”.

[6 kadencja, 39 posiedzenie, 4 dzień, 03.04.2009, Poseł Artur Górski]
polityczny

recesja

1. (książk.) 'cofanie się czegoś; ustępowanie'

2. (ekon.) 'faza kryzysu w cyklu koniunkturalnym'

SJP

1. (książk.) 'powracanie do poprzedniego stanu; pogarszanie się lub ustępowanie, zanikanie'

2. (ekon.) 'jedna z faz cyklu gospodarczego, charakteryzująca się wyraźnym spowolnieniem tempa wzrostu, zastojem albo niewielkim spadkiem wskaźników gospodarczych'

PSWP

„Przyczyną bezrobocia jest nie tylko recesja ekonomiczna, ale również wprowadzanie nowych technologii ograniczających ludzką pracę.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 3 dzień, 17.12.2009, Poseł Tadeusz Naguszewski]
ekonomiczny, (łac.)

redukcja

'sprowadzenie czego do mniejszych rozmiarów, mniejszej liczby; zmniejszenie, ograniczenie, zredukowanie; czasem także: skróć'

SJP

'ograniczenie liczby, ilości, objętości, rozmiaru czegoś'

PSWP

Redukcja wydatków – 'ograniczenie ilości planowanych wydatków z budżetu państwa'

KK

„Wysoki Sejmie! Moje pierwsze pytanie dotyczy części 43: Wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne. W części tej, przy niewielkiej kwocie tegorocznej 119 mln zł, następuje redukcja wydatków na 2010 r. o 10,5 mln zł.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Poseł Jarosław Zieliński]
ekonomiczny, polityczny, (fr. z łac.)

referendalny

'taki, który jest charakterystyczny dla referendum, dotyczy referendum – wyrażenia swojej opinii w drodze głosowania'

PSWP

„Stoimy przed wyborem, czy będziemy popierać rozwiązanie przyjęte w art. 90 konstytucji, czy tryb referendalny, czy też tryb ustawowy.” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 1 dzień, 27.02.2008, Poseł Karol Karski]
polityczny

referendum

'głosowanie ludowe w określonej sprawie, w którym biorą udział wszyscy obywatele mający czynne prawo wyborcze'

SJP

'wyrażenie swojej opinii w drodze głosowania przez osoby mające prawa wyborcze o sprawach ważnych dla mieszkańców danego państwa, miasta, terytorium'

PSWP

„Przede wszystkim w moim głębokim przekonaniu - mówię to jako człowiek, który przez cztery lata, w latach 1993-1997, był członkiem Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, która opracowała ustawę zasadniczą przyjętą przez Zgromadzenie i zatwierdzoną w referendum przed 10 laty - to, co zrobił Jarosław Kaczyński, jest ewidentnym naruszeniem ducha, a być może i litery konstytucji. Może to prowadzić w następnej kadencji Sejmu do postawienia obecnego premiera przed Trybunałem Stanu.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 3 dzień, 07.09.2007, Poseł Tadeusz Iwiński] polityczny, (fac.)

reforma

'zmiana w jakimś systemie, nie naruszająca jego istoty, zwłaszcza zmiana polityczna nie naruszająca podstaw istniejącego ustroju; ulepszenie czego; wprowadzenie zmian, ulepszeń'

Reforma rolna – 'zmiana istniejącego ustroju rolnego, dotycząca stosunków własnościowych ziemi, sposobów parcelacji, komasacji, likwidacji w Polsce Ludowej w 1944 r. zlikwidowała własność obszarniczą'

SJP

'zmiana w jakimś systemie, która nie narusza w sposób radykalny jego podstaw, najczęściej dotyczy sfery życia społecznego, ekonomicznego lub polityki'

PSWP

„Uchwalona przez Sejm na posiedzeniu w dniu 7 października ustawa miała na celu przede wszystkim korelację z reformą finansów publicznych, prawidłową i terminową realizację zobowiązań traktatu akcesyjnego, ułatwienia w dysponowaniu środkami ekologicznymi na szczeblu powiatu i gminy, jak również dostosowanie do oczekiwań środowisk samorządowych i organizacji proekologicznych systemu powoływania służb zarządzających funduszami.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 3 dzień, 19.11.2009, Poseł Miron Sycz] [290,389], reforma rolna [1,1]

polityczny, (fr.)

reformator

'ten, kto przeprowadza reformę, reformy, reformuje co'

SJP

'osoba, która inicjuje reformę, daje pomysł reformy lub przeprowadza reformę (reformy), czyli zmiany w jakimś systemie, nie naruszające w sposób radykalny jego podstaw'

PSWP

„Aleksander Świętochowski należy do największych postaci polskiej literatury i kultury. Był człowiekiem wszechstronnym i tytanem pracy. To w jednej osobie publicysta, historyk, dramaturg, prozaik, filozof, autor wielu rozpraw naukowych, a jednocześnie twórca polskiej myśli pozytywistycznej, wielki reformator społeczny, nauczyciel i wychowawca. Był znany pod różnymi pseudonimami, jako Okoński, Poseł Prawdy, Liber, Nauczyciel i innymi.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 12.06.2008, Poseł Sprawozdawca Jan Dziedziczak]

polityczny, (fac.)

reformatorski

'dotyczący reformatora lub reformowania, odnoszący się do reformatora lub reformowania'

SJP

'taki, który dotyczy przeprowadzenia reform albo osób przeprowadzających reformy'

PSWP

„Doskonale pamiętam, poseł Cymański też powinien pamiętać wielki trud reformatorski z roku 1998 - wielka

systemowa naprawa systemu opieki zdrowotnej.”

[6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Jan Kulas]

polityczny

reformować

'wprowadzać reformy, zmiany, ulepszenia; przekształcać, ulepszać'

SJP

'wprowadzać w jakimś systemie zmiany, które nie naruszają w sposób radykalny jego podstaw; przekształcać coś, dążąc do ulepszenia'

PSWP

„Politycy koalicji zdają się nie podzielać tego poglądu i korzystając z każdej nadarzącej się okazji, mają reformować wymiar sprawiedliwości z korzyścią dla obywateli i pomyślności Rzeczypospolitej, starają się podporządkować sobie również sądownictwo.”

[5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Julia Pitera]

polityczny, (fac.)

reformowanie

'wprowadzenie zmian w jakimś systemie, które nie naruszają w sposób radykalny jego podstaw; przekształcenie czegoś w celu ulepszenia'

PSWP

„Przechodzę do stanu obecnego i tego, gdzie zmierzamy. Otóż osobiście uważam, że szukanie alternatywnych źródeł finansowania - to są niewielkie kwoty w porównaniu z tym, co mogłoby przynieść reformowanie całego systemu, bo przykładowo miliard złotych z OC, miliard z innych źródeł, z ratownictwa medycznego, ale kumulujący się w większe sumy - pozwala dysponować niedużym kapitałem, ale takim, który może zaspokajać pewne roszczenia w skali czasu.”

[5 kadencja, 44 posiedzenie, 3 dzień, 29.06.2007, Poseł Przemysław Andrejuk]

polityczny

regres

1. (książk.) 'cofanie się w rozwoju; powrót do dawnego stanu rzeczy znamionujący wsteczność i zacofanie'

2. (praw.) 'roszczenie zwrotne, możliwość żądania zwrotu świadczeń, np. pieniędzy wyłożonych za kogo innego'

SJP

1. 'powracanie do poprzedniego stanu; pogarszanie się albo ustępowanie, zanikanie będące przejawem zacofania'

2. '(praw.) 'uprawnienie do dochodzenia zwrotu kwoty pieniężnej wydanej na rzecz innej osoby, np. przy żyrowaniu, poręczeniu itp.'

PSWP

Regres gospodarczy – 'pogarszanie się stanu gospodarczego państwa, regionu'

KK

„Tak więc, szanowni państwo, ja chciałabym, żeby rząd powiedział, czy może wykazać się tym, że nie nastąpił regres gospodarczy, społeczny i polityczny tego regionu?” [5 kadencja, 11 posiedzenie, 2 dzień, 23.02.2006, Poseł Izabela Jaruga-Nowacka] ekonomiczny, prawniczy, (fac.)

regulacja

'ujmowanie, ujęcie czego w pewne przepisy, normy; porządkowanie, normowanie, uporządkowanie, unormowanie'

SJP

1. 'określanie, ustalanie, ustanawianie zasad, reguł; sprowadzanie czegoś do stanu zgodnego z normą; także: wprowadzanie zmian zmierzających do usprawnienia, poprawy działania czegoś'

2. 'efekt, wynik podjętych ustaleń, mający zazwyczaj formę administracyjnego rozporządzenia, orzeczenia poprzedzonego rozważaniem argumentów, możliwości realizacji i skutków itp.'

PSWP

„Bardzo dziękuję za tę wnikliwą debatę, która pokazuje wagę zagadnienia. To rzeczywiście bardzo istotna

ustawa i też nie taka łatwa, bo tutaj dotykamy jądra procesu cywilnego. Kodeks postępowania cywilnego to bardzo ważna regulacja.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 3 dzień, 17.12.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Zbigniew Wrona]
polityczny, prawniczy, (fac.)

regulamin

'przepisy i rozporządzenia ustalające sposób postępowania w jakiejś dziedzinie, obowiązujące członków jakiejś instytucji, zgromadzenia itp.; zbiór takich przepisów napisany lub ogłoszony drukiem'
SJP

'zbiór przepisów, norm ustalających sposób postępowania w jakiejś dziedzinie, w jakimś miejscu, na jakimś obszarze'
PSWP

Regulamin Sejmu – 'dokument regulujący system pracy Sejmu, objaśniający procedury prowadzenia debaty parlamentarnej oraz wyjaśniający obieg dokumentacji ustawodawczej'
KK

„Trzeba powiedzieć, że nie było to działanie w pełni zgodne z regulaminem, dlatego że regulamin zakłada, iż po przyjęciu projektu przez komitet stały i skierowaniu go do Komisji Prawniczej i Rządowego Centrum Legislacji wnioskodawca jest zobowiązany przesłać dokument na posiedzenie Rady Ministrów. Następnie Rada Ministrów może zdecydować, czy dokument powinien wrócić na posiedzenie komitetu stałego.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2009, Minister - Członek Rady Ministrów Michał Boni]
polityczny, (fac.)

regulować

'ujmować co w pewne normy, przepisy; porządkować, normować'
SJP

'określać, ustalać, ustanawiać zasady, reguły; dostosowywać coś, sprowadzać coś do stanu zgodnego z normą, regułą'
PSWP

„Właśnie sprawa sieci szpitali zamierzała regulować to bezwzględne bezpieczeństwo.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2009, Poseł Bolesław Grzegorz Piecha]
prawniczy, (fac.)

regulowanie

'określanie, ustalanie, ustanawianie zasad, reguł; sprowadzanie czegoś do usprawnienia, poprawy działania czegoś'
PSWP

„Proponowane poprawki w przepisach przejściowych służyć mają usunięciu niedogodności, które w praktyce znacząco utrudniają lub wręcz uniemożliwiają skuteczne regulowanie rynku telekomunikacyjnego.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 14.12.2005, Poseł Sprawozdawca Antoni Mężydło]
polityczny, prawniczy

reintegracja

(daw.) 'przywrócenie praw do majątku'
SJP

'ponowna integracja, czyli powtórne tworzenie całości z części, włączenie jakichś osób, grup, instytucji, regionów, państw itp.'
PSWP

„Pan poseł Kasprzak mówił o tym, że wiele stało się negatywnego w ruchu spółdzielczym. I to prawda, ale myślę, że mały krok zrobimy na następnym posiedzeniu, kiedy uchwalimy ustawę o spółdzielniach socjalnych. Będzie to krok adresowany właśnie do tych osób, o których mówił pan poseł, mianowicie do osób bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tak aby to była kolejna możliwość podjęcia aktywności zawodowej we współpracy z organizacjami pozarządowymi i jednostkami samorządu terytorialnego, które zajmują

się reintegracją zawodową i społeczną.” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2006, Poseł Tadeusz Tomaszewski]
socjologiczny

rejestracja

'wpisanie, zgłoszenie czegoś do rejestru; zarejestrowanie, spisanie czego, niekiedy także: spis'
SJP

'umieszczanie (umieszczenie) czegoś na liście, w rejestrze; prowadzenie rejestru- spisu ludzi, przedmiotów lub spraw sporządzonego według pewnej reguły, najczęściej w porządku alfabetycznym'
PSWP

Rejestracja działalności gospodarczej – 'wpisywanie do rejestru nowo powstałego przedsiębiorstwa prywatnego'
KK

„Kolejna obietnica załatwiania w jednym miejscu wszystkich formalności związanych z rejestracją działalności gospodarczej, zgodnie z obowiązującą obecnie ustawą, wejdzie w życie 1 stycznia 2007 r.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Joanna Senyszyn]
ekonomiczny, polityczny, prawniczy, (fac.)

renacjonalizacja

(ekon.) 'ponowne upaństwowienie tego, co wcześniej zostało sprywatyzowane'
PSWP

„Zakończyło się to renacjonalizacją - tak można by to w skrócie określić - części sektora elektroenergetycznego w stanie Kalifornia.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 2 dzień, 29.12.2005, Poseł Mateusz Piskorski]
ekonomiczny, polityczny

reorganizacja

'zmiana organizacji czego, zorganizowanie czego na nowo, w inny sposób'
SJP

'organizowanie czegoś na nowo, w inny sposób; zmiana dotychczasowej organizacji jakiejś struktury czy przebiegu procesów'
PSWP

„W projekcie zmian ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym nie zakłada się budowy centrów urazowych, lecz proponuje się wyłonienie 10-12 centrów na terenie kraju w już w działających szpitalach. Tam ma nastąpić reorganizacja funkcjonalna udzielanych świadczeń zdrowotnych przeznaczonych dla pacjentów z urazami.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 01.07.2009, Poseł Andrzej Bętkowski]
ekonomiczny, prawniczy

reorganizować

'zmieniać organizację czego, organizować co w inny sposób'
SJP

'zajmować się organizowaniem czegoś na nowo, w inny sposób'
PSWP

„Rząd zamierza reorganizować system nadzoru nad bankami w okresie intensywnych prac merytorycznych i legislacyjnych nad wprowadzeniem tzw. nowej umowy kapitałowej.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Pierwszy Zastępca Prezesa Narodowego Banku Polskiego Jerzy Pruski]
ekonomiczny, prawniczy

repatriacja

'powrót obywateli jakiegoś kraju do ojczyzny, np. jeńców wojennych, internowanych osób cywilnych, uchodźców, przesiedleńców'
SJP

'powrót do ojczyzny – żywiołowy bądź też na podstawie umów zainteresowanych stron – jeńców wojennych, uchodźców, przesiedleńców, ludności cywilnej będącej w niewoli, a także osób z emigracji, wywozu, deportacji'
PSWP

„Projekt ustawy dotyczy przebudowy systemu kompetencji organów państwa w zakresie polityki migracyjnej, właściwości organów w sprawach dotyczących obywatelstwa polskiego, repatriacji oraz dostosowania prawa krajowego do aktualnego prawa. Najważniejszymi zmianami są: powierzenie ministrowi spraw wewnętrznych i administracji opiniowania spraw związanych z repatriacją oraz przyznawaniem i pozbawianiem obywatelstwa polskiego, co pozwoli stworzyć warunki do kreowania i realizowania przez państwo jasnej polityki wobec cudzoziemców.” [5 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 23.05.2007, Poseł Kazimierz Gwiazdowski] polityczny, (fac.)

represja

'surowe środki odwetu, ich stosowanie' (praw.) Represja karna (skrótowo: represja) – 'środek przymusu stosowany w imieniu państwa przez sąd względem sprawcy przestępstwa; kara' SJP
'surowe środki stosowane jako forma odwetu lub nacisku; prześladowanie za coś' (praw.) Represja karna – 'karanie przez państwo sprawców czynów zabronionych pod groźbą kary' PSWP
„Wysoki Sejmie! To jest dalsza kwestia do dyskusji, czy to jest odpowiedni środek karny czy nie, czy wysokość kary jest odpowiednia czy nie, czy ta represja karna się przysłuży czy nie.” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 2 dzień, 29.05.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Łukasz Rędziniak] polityczny, prawniczy, (fac.)

represjonować

'stosować surowe środki odwetu, zwłaszcza wobec przeciwników politycznych' PSWP
„Wiemy wszyscy, przynajmniej ta prawa część sali wie, że ta omawiana ustawa wcale nie zamierza represjonować ludzi uczciwych czy aktywnych, a wprowadzane przepisy nie mają na celu spowodowania, że życie stanie się udręką.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 2 dzień, 09.05.2007, Poseł Tomasz Markowski] polityczny

represyjnie

'mając charakter represji – kary, odwetu – lub służąc stłumieniu czegoś' PSWP
„Czy uznają wnioskodawcy ciągłość polskiego państwa, a przede wszystkim czy wiedzą, że istnieje orzecznictwo strasburskie? Jeśli tak, to powinni wiedzieć, że w podobnej sprawie węgierskiej Trybunał w Strasburgu wypowiedział się, że represyjne traktowanie pracowników służb jest niedopuszczalne, a przecież mają być traktowani represyjnie.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 23.10.2008, Poseł Joanna Senyszyn] polityczny

represyjny

'mający na celu stłumienie czegoś; karny, mający charakter represji, odwetowy' Cenzura represyjna – 'kontrola druków, prasy i utworów literackich po ukazaniu się ich w druku lub na scenie' SJP
'taki, który ma charakter represji – kary, odwetu – lub który służy stłumieniu czegoś' PSWP
„Chodzi o realną alternatywę, a więc taką, po którą sędziowie będą mogli sięgać z przekonaniem, że ich rozstrzygnięcia orzekające te nieizolacyjne rodzaje kar będą sprawnie i efektywnie wobec sprawcy wykonane, realizując zarówno represyjny, jak również wychowawczy cel kary, i to tak na płaszczyźnie ukierunkowanej na zapobieżenie ponownemu popełnieniu przestępstwa przez osobę skazaną,

jak i na płaszczyźnie utwierdzenia w świadomości społecznej przekonania o nieopłacalności podejmowania zachowań naruszających prawo.” [6 kadencja, 50 posiedzenie, 1 dzień, 23.09.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Piotr Kluz] polityczny

reprezentacyjność

'bycie wytwornym, okazałym, reprezentacyjnym' PSWP
'możliwość reprezentowania kogoś, prawo do prezentowania czyichś poglądów na forum publicznym' KK
„Czy chodzi o zachowanie stanowisk i diet w mieście? Mówienie, że samorządowcy utracą reprezentacyjność to czysty populizm, nie są to argumenty merytoryczne.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 3 dzień, 19.11.2009, Poseł Lech Kołakowski] polityczny

reprezentant

'osoba wchodząca w skład reprezentacji, działająca w czymś imieniu, reprezentująca kogo lub co; przedstawiciel' SJP
'osoba, która wchodzi w skład reprezentacji, działa w czymś imieniu, reprezentuje kogoś albo coś' PSWP
„Jako reprezentant wnioskodawców bardzo cieszę się z opinii zarówno pracodawców, jak i pracobiorców. Związek Zawodowy „Solidarność” popiera przedkładany przez wnioskodawców projekt, podobnie jak popiera projekt alternatywny, przedstawiany przed chwilą z tej tribuny sejmowej.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Poseł Artur Zawisza] polityczny, prawniczy, (fr.)

reprezentantka

'kobieta, która wchodzi w skład reprezentacji, działa w czymś imieniu, reprezentuje kogoś albo coś' PSWP
„Jako reprezentantka województwa świętokrzyskiego w wyborach do Parlamentu Europejskiego pytam w imieniu moich wyborców o stan zaawansowania prac nad modernizacją linii kolejowej nr 25, która łączy województwo świętokrzyskie z łódzkim i podkarpackim, a dalej przez Medykę z Ukrainą.” [6 kadencja, 41 posiedzenie, 2 dzień, 07.05.2009, Poseł Joanna Senyszyn] polityczny, prawniczy

reprezentować

'występować, działać w czymś imieniu; być przedstawicielem czegoś, wyrażać co' SJP
1. 'działać w czymś zastępstwie, mając jego pełnomocnictwo, być reprezentantem kogoś, czegoś'
2. 'być przedstawicielem czegoś lub kogoś' PSWP
„Kara dodatkowa i zaostrzenie sankcji dla pijących i prowadzących. Tak jak powiedziałem w raporcie dotyczącym sprawozdania, odbyło się spotkanie z resortem sprawiedliwości i będą się odbywać następne. Resort infrastruktury i Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, którą mam zaszczyt tutaj reprezentować, są za zwiększeniem kar i za stosowaniem dodatkowych środków, za rozszerzeniem katalogu środków, w szczególności wobec osób, które wielokrotnie naruszają przepisy ruchu drogowego.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 3 dzień, 03.12.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Radosław Stępień] polityczny, prawniczy, (fac.)

reprezentowanie

1. 'działanie w czymś zastępstwie, z czymś pełnomocnictwem; bycie reprezentantem kogoś, czegoś'
2. 'bycie przedstawicielem kogoś lub czegoś'

PSWP

„Sądzimy, oprócz wszystkich innych kwestii, które należałoby podjąć, że dobrze by było, żeby w toku przygotowania szczytu unijnego, który ma się zająć konstytucją, prezydencja zechciała bardzo wyraźnie rozgraniczyć kapelusze narodowy, którym się w tej chwili posługuje, od kapelusza instytucjonalnego, unijnego, bo zadaniem prezydencji jest reprezentowanie całej Unii, każdego państwa członkowskiego.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 4 dzień, 15.06.2007, Minister Spraw Zagranicznych Anna Fotyga]
polityczny, prawniczy

reprywatyzacja

(praw.) 'zwrócenie prywatnemu właścicielowi mienia państwowionego lub pozostającego pod zarządem państwa'

SJP

'przywracanie własności prywatnej jej właścicielom, którzy utracili prawo do niej na skutek nacjonalizacji przeprowadzonej z naruszeniem obowiązujących przepisów, dokonywane w formie zwrotu rzeczy upaństwowionej lub wypłaty za nią ekwiwalentu'

PSWP

„Mam pytanie do rządu. W tej konkretnej sprawie, która dotyczy tej uchwały, mamy do czynienia z dwoma sytuacjami. Po pierwsze, jeśli reprywatyzacja czy odszkodowanie za utracone mienie dotyczy dzisiejszych terenów Rzeczypospolitej, to nie mamy najmniejszych problemów z mapami, z ewidencją gruntów, ze stwierdzeniem przede wszystkim przedmiotu, który ma być oszacowany i zwrócony, obojętnie czy w 15, czy w 50%.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 06.09.2006, Poseł Michał Stuligrosz]
ekonomiczny, polityczny, prawniczy

reprywatyzacyjny

(praw.) 'dotyczący reprywatyzacji'

SJP

'związany z reprywatyzacją, dotyczący zwrotu wcześniej upaństwowionej własności prywatnej'

PSWP

„Podczas omawiania opinii Komisji Skarbu Państwa posłowie pytali m.in. o zbyt wysokie środki przeznaczone na Fundusz Reprywatyzacyjny oraz o małą efektywność działań podejmowanych przez Agencję Nieruchomości Rolnych.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 18.07.2006, Poseł Sprawozdawca Aleksandra Natalli-Swiat]
ekonomiczny, polityczny, prawniczy

republika

'forma ustroju państwa, której istotę stanowi wybieralność władz państwowych na określony czas; państwo mające taki ustrój'

SJP

'forma ustroju państwa, w którym najwyższą władzę sprawują organy wybierane w wyborach pośrednich lub bezpośrednich, w zależności od regulacji konstytucyjnej; także państwo mające taki ustrój'

Republika federalna || Republika związkowa – 'państwo związkowe mające własne organy federalne w poszczególnych częściach składowych (prowincjach, stanach); także państwo powstałe przez polityczne zjednoczenie dwu lub kilku krajów, zazwyczaj o różnej narodowości lub różnej tradycji państwowej, z zachowaniem samodzielności poszczególnych krajów, zwłaszcza w zakresie polityki kulturalnej'

(pogard.) Republika koleśków – 'określenie rządów ekip solidarnościowych w latach 90. XX wieku'

PSWP

„Mam zaszczyt przedstawić sprawozdanie połączonych Komisji: Finansów Publicznych i Spraw Zagranicznych o rządowym projekcie ustawy o ratyfikacji Konwencji między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Finlandii w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu, podpisanej w Helsinkach dnia 8 czerwca 2009 r.” [6 kadencja,

50 posiedzenie, 2 dzień, 24.09.2009, Poseł Sprawozdawca Konstanty Oświęcimski]
polityczny, (fr. z łac.)

republikanin

'zwolennik republiki, republikanizmu; członek partii republikańskiej; niekiedy obywatel republiki'

SJP

1. 'zwolennik republikanizmu, osoba o poglądach republikańskich'

2. 'osoba należąca do partii republikańskiej, zwłaszcza członek Partii Republikańskiej w USA'

3. (rzad.) 'obywatel republiki'

PSWP

„Tadeusz Kościuszko, republikanin, wykształcony na pozytywnych wzorach Oświecenia polskiego, francuskiego i amerykańskiego, potrafił zaangażować do służby na rzecz Niepodległości Rzeczypospolitej wszystkich - szlachtę, mieszczaństwo, włościan i wszelkie grupy etniczno-wyznaniowe ówczesnej Polski.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 3 dzień, 06.04.2006, Wicemarszałek Jarosław Kalinowski]
polityczny

republikański

'dotyczący republiki lub republikanina; charakterystyczny dla republiki'

Ustrój republikański. Zasady republikańskie.

SJP

'taki, który dotyczy republiki i republikanów; charakterystyczny dla republiki'

(polit.) Liga Republikańska – 'skrajnie prawicowa i antykomunistyczna organizacja polityczna zorganizowana w 1993 r. pod przewodnictwem Mariusza Kamińskiego'

PSWP

„Chcę państwu przypomnieć, że w czasie, kiedy Ukraińcy wybijali się na demokrację, na wolność, tysiące Polaków pojechało na Ukrainę. Te tysiące Polaków wzięło udział w misjach organizowanych przez OBWE, Instytut Republikański, National Democratic Institute, a także w akcjach finansowanych przez rządy różnych państw na świecie.” [5 kadencja, 11 posiedzenie, 2 dzień, 23.02.2006, Poseł Tomasz Lenz]
polityczny

resort

1. 'dział administracji państwowej kierowany przez ministra, zajmujący się jednorodnymi lub pokrewnymi sobie sprawami'

2. 'zakres czyjej działalności, czyich kompetencji'

SJP

'wyodrębniony zespół organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych, realizujący określony kompleks zadań administracyjnych, kierowany przez członka rządu przy pomocy sekretarzy i podsekretarzy stanu'

Resorty siłowe – 'ministerstwa nadzorujące pracę wojska i policji'

PSWP

„Proszę państwa, to nie surowa opinia, ocena opozycyjnego klubu Prawa i Sprawiedliwości, tylko cytaty z artykułów prasowych na temat projektu przygotowanego przez resort pracy dotyczącego wypłat emerytur z OFE, pochodzące z jednego tylko źródła: "Dziennika" z dnia 29 lutego.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 2 dzień, 27.03.2008, Poseł Elżbieta Rafalska]
polityczny, (fr.)

resortowy

'taki, który dotyczy wyodrębnionego działu administracji publicznej kierowanego przez członka rządu'

PSWP

„Zostanie powołany w tej sprawie zespół resortowy, w odpowiednim składzie, na czele którego stanie właściwy wiceminister -mam nadzieję, że będę to jeszcze ja - szefowie służb i specjaliści od bezpieczeństwa i porządku publicznego.” [5 kadencja,

40 posiedzenie, 3 dzień, 26.04.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Marek Surmacz]
polityczny

rewaloryzacja

'reforma monetarna polegająca na ustawowym podwyższeniu wartości pieniądza w stosunku do złota lub innych walut'

SJP

1. (ekon.) 'ustawowe podwyższenie kursu danej waluty w stosunku do walut zagranicznych'

2. (ekon.) 'przywrócenie realnej wartości wynagrodzeniom, emeryturom, rentom, wkładom oszczędnościowym oraz innym świadczeniom'

PSWP

„Chciałbym również zwrócić uwagę na następującą kwestię, iż początkowo sądziliśmy, że ta inwestycja będzie sfinansowana z Funduszu Spójności, ale ponieważ ten fundusz przeznaczony jest de facto na transeuropejskie sieci transportowe, TEN-T, a kanał żeglugowy nie mieści się w tych ramach, toteż nie było to możliwe. Ponadto Fundusz Spójności jest przeznaczony na realizację inwestycji, które promują ochronę środowiska, takich jak oczyszczalnie ścieków, rewaloryzacja gruntów zdegradowanych.” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 25.01.2007, Minister Gospodarki Morskiej Rafał Wiechecki]
ekonomiczny, (fr.)

rewanżyzm

'dążność do odwetu (w polityce)'

SJP

(polit.) 'polityka odwetu jakiegoś państwa (zwykle zwyciężonego) w stosunku do innego państwa (zwycięskiego)'

PSWP

„I pozostało mi tylko jedno - pozostało mi wezwać tych wszystkich, którzy by jednak w tym programie naprawy chcieli uczestniczyć, żeby porzucili rewanżyzm, paraliżujący rewanżyzm, i żeby zechcieli w tym programie uczestniczyć.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 17.02.2006, Poseł Jarosław Kaczyński]
polityczny

rewizja

(polit.) 'zmiana obowiązujących praw, ustaw lub układów, traktatów międzynarodowych; przeprowadzenie tych zmian'

SJP

1. 'weryfikacja, krytyczna ocena dotychczasowych poglądów, wcześniejszych ustaleń'

2. 'zmiana obowiązujących praw, ustaw, traktatów, umów międzynarodowych'

3. 'kontrola urzędowa przeprowadzenia w jakiejś instytucji, przedsiębiorstwie'

PSWP

„Niezwykle pilnym problemem staje się rewizja podziału zysków z podatku akcyzowego na papierosy.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 17.02.2006, Poseł Mieczysław Walkiewicz]
polityczny, prawniczy, (łac.)

rewizyjny

1. 'taki, który związany jest z kontrolą urzędową przeprowadzoną w jakiejś instytucji, przedsiębiorstwie'
Komisja rewizyjna – 'organ upoważniony do kontroli finansowej zarządu organizacji społecznych, spółdzielni, powoływany spośród ich członków'

2. (praw.) 'związany ze środkiem odwoławczym od orzeczenia sądu niższej instancji do sądu wyższej instancji w sprawach cywilnych i karnych'

PSWP

„W tych pracach uczestniczyli również przedstawiciele kościelnych osób prawnych, uczestniczyły szeroko rozumiane organizacje pozarządowe, uczestniczyły również spółdzielnie socjalne, jest też Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych.” [6 kadencja,

41 posiedzenie, 2 dzień, 07.05.2009, Poseł Tadeusz Tomaszewski]
prawniczy

rewolta

'zbrojny spisek; rozruchy, bunt'

SJP

'zbrojne wystąpienie antypaństwowe'

PSWP

„Pan premier powiedział, że: planujemy naprawę systemu zdrowia, ale nie oferujemy Polakom rewolucji m.in. dlatego, że nieustanne reformy i kontrreformy doprowadziły w niemałym stopniu do utraty poczucia bezpieczeństwa zdrowotnego. Dobrze powiedziane. A co wy teraz tu robicie? To nie jest nawet rewolucja. To jest rewolta! Pucz! Zamach po prostu!” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 4 dzień, 25.07.2008, Poseł Tadeusz Cymański]
polityczny, (fr. z wł.)

rewolucja

'zasadniczy przewrót w życiu społeczeństwa i państwa, najwyższa forma walki klas przejawiająca się w obaleniu przeżytego ustroju społecznego i ustaleniu nowego, postępowego'

Rewolucja Październikowa – 'w 1917 r. w Rosji – pierwsza zwycięska rewolucja socjalistyczna, przygotowana i kierowana przez partię bolszewicką z Leninem na czele; obaliła władzę burżuazyjno-obszarniczą w Rosji i ustanowiła rządy dyktatury proletariatu w formie rad robotniczych'

SJP

'proces szybkich, radykalnych zmian ustroju społecznego, gospodarczego i politycznego, połączony z gwałtownym, często krwawym przejęciem władzy w państwie przez warstwę społeczną dotychczas jej pozbawioną'

PSWP

'*dynamiczne działania zmierzające do całkowitej zmiany istniejącego stanu*'

KK

„Nie rewolucja, lecz ewolucja jest kluczem do rozwoju Polski A.SJP. 2008 i dalej.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 1 dzień, 18.12.2007, Minister Finansów Jan Vincent-Rostowski]
polityczny, (łac.)

rewolucjonista

'zwolennik rewolucji, uczestnik ruchu rewolucyjnego, działacz rewolucyjny'

SJP

'czynnny uczestnik rewolucji, działacz rewolucji – szybkich i radykalnych zmian ustroju społeczno-gospodarczego i politycznego państwa'

PSWP

„Kiedy rząd wprowadzał reformę emerytalną, wielu posłów na tej sali głosowało za tym projektem i przekonywało: Guz, nie bądź takim rewolucjonistą, zgódźcie się na to, bo my wam przygotowujemy bardzo dobrą ustawę, tylko potrzebujemy czasu.” [6 kadencja, 13 posiedzenie, 3 dzień, 11.04.2008, Przedstawiciel Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej Jan Guz]
polityczny

rewolucjonizować

'pobudzać do rewolucji, szerzyć idee rewolucji; czynić rewolucyjnym'

SJP

'zachęcać, pobudzać do szybkich i radykalnych zmian ustroju społecznego, gospodarczego i politycznego państwa'

PSWP

„Dziękuję za zrozumienie potrzeby uchwalenia tej ustawy. Jestem przekonany, że ona, choć nie rewolucjonizuje - ale przecież nie musi i może nie powinna właśnie rewolucjonizować - podziału zadań i kompetencji, to jednak czyni go bardziej czytelnym i porządkuje te zagadnienia, które tak czy inaczej w ostateczności odnoszą się do tego, w jaki sposób są

wykonywane zadania publiczne i jak to oceniają obywatele." [5 kadencja, 38 posiedzenie, 3 dzień, 30.03.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Jarosław Zieliński] polityczny

rewolucyjnie

'w sposób charakterystyczny dla szybkich, radykalnych zmian ustroju społecznego, gospodarczego i politycznego państwa, połączonych z gwałtownym, często krwawym, przejęciem władzy w państwie przez warstwę społeczną dotychczas jej pozbawioną' PSWP

„Do tych wszystkich spraw, problemów, o których mówił pan minister finansów, odniosę się później, w części, w której będą wystąpienia klubowe. Ale do jednej sprawy bez wątplenia muszę się odnieść, zanim przedstawię projekt, który wpłynął do łaski marszałkowskiej z inicjatywy Platformy Obywatelskiej. Otóż pan minister rozpoczął od takiego stwierdzenia, że jeśli chodzi o reformowanie podatków, ich zmniejszanie i upraszczanie, lepiej czynić to ewolucyjnie niż rewolucyjnie.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Poseł Zbigniew Chlebowski] polityczny

rewolucyjność

1. 'rewolucyjny charakter czego, postawa rewolucyjna wobec czego'

2. 'radykalny charakter czego, np. zmian'

SJP

'ogół cech charakterystycznych dla szybkich, radykalnych zmian ustroju społecznego, gospodarczego i politycznego państwa, połączonych gwałtownym, często krwawym, przejęciem władzy w państwie przez warstwę społeczną dotychczas jej pozbawioną' PSWP

„Można dzisiaj zadać pytanie, na czym polega ta rewolucyjność - czy na sposobie przygotowywania i uchwalania ustawy budżetowej, czy na tym, że niecała koalicja przyznaje się do tego tworu, który dzisiaj został zaprezentowany (Oklaski), czy na sposobie debatowania.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 03.12.2008, Poseł Beata Szydło] polityczny

rewolucyjny

'związany z rewolucją, przewrotem; mający charakter rewolucji, służący rewolucji'

SJP

'związany z procesem szybkich, radykalnych zmian ustroju społecznego, gospodarczego i politycznego państwa, połączony z gwałtownym, często krwawym, przejęciem władzy w państwie przez warstwę społeczną dotychczas jej pozbawioną' PSWP

„Pomimo tych różnych uwag, tej całej burzy, chciałbym podziękować za to, że ta reforma ma charakter ewolucyjny, a nie rewolucyjny.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 12.02.2009, Poseł Tadeusz Sławecki] polityczny

rezolucja

'postanowienie, zbiorowa uchwała powzięte przez jakieś gromadzenie, komitet, zjazd w wyniku obrad'

SJP

'uchwała, postanowienie, deklaracja podjęta przez jakieś zgromadzenie, np. zjazd, kongres, komitet, w wyniku obrad'

PSWP

„Ta rezolucja została przyjęta przy kompletnej bierności tych, którzy są odpowiedzialni za dbałość o wizerunek Polski.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Bronisław Komorowski] polityczny, (fr. z łac.)

rezydent

(hist.) 'przedstawiciel dyplomatyczny, zwykle przedstawiciel państwa-protektora w państwie zależnym' SJP

1. (praw.) 'osoba mieszkająca w danym kraju, nie mając jego obywatelstwa'

2. (hist.) 'przedstawiciel dyplomatyczny państwa będącego protektorem w państwie zależnym'

3. 'osoba pracująca na rzecz wywiadu określonego państwa, a przebywająca na stałe w innym państwie' PSWP

„Wybitny europejski polityk i ekonomista, jakim jest rezydent Republiki Czeskiej Vaclav Klaus, w wystąpieniu przedwyborczym w parlamencie czeskim 15 lutego 2008 r. tak oto mówił: Jeżeli uważacie czeską koronę za taki przeżytek, że trzeba się go jak najszybciej pozbyć, wybierzcie kogoś z pozostałych kandydatów, ponieważ ja będę wspierał istnienie naszej waluty tak długo, jak będzie to korzystne dla obywateli Republiki Czeskiej.” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 2 dzień, 08.10.2008, Poseł Aleksander Chłopek] historyczny, prawnicy, (łac.)

reżim

'system rządów (używane często z odcieniem pejoratywnym)'

SJP

(polit.) 'system rządów bezprawnie narzucony narodowi, nieakceptowany przez naród'

PSWP

„Nie jest bowiem dopuszczalna w demokratycznym państwie prawa sytuacja, w której wobec osoby pozbawionej wolności stosowany jest na bardzo długi czas niezwykle surowy reżim.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 17.12.2008, Poseł Grzegorz Karpiński] polityczny, (fr. z łac.)

reżimowy

(polit.) 'taki, który związany jest z bezprawnie narzuconym narodowi systemem rządów, nieakceptowanym przez naród'

PSWP

polityczny

robotniczy

'taki, który związany jest z robotnikiem, należący do robotnika, właściwy pracownikowi fizycznemu'

(politolog.) Klasa robotnicza – 'klasa społeczna skupiająca pracowników najemnych utrzymujących się z pracy fizycznej i pełniących w procesie produkcji funkcje wykonawcze; robotnicy'

PSWP

„W polemice z Tuchaczewskim odpowie, że na czele tych chłopskich i robotniczych żołnierzy niepodległości i wolności stał chłop Wincenty Witos, prezydent rządu obrony narodowej oraz przywódca robotniczy Ignacy Daszyński.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 2 dzień, 21.09.2006, Poseł Stanisław Kalemba] polityczny

robotnik

'pracownik wykonywający na mocy umowy o pracę roboty fizyczne na koszt i ryzyko pracodawcy'

SJP

1. 'osoba zatrudniona w jakimś zakładzie pracy na warunkach określonych w umowie o pracę, wykonująca prace fizyczne; człowiek utrzymujący się z pracy fizycznej'

2. (politolog.) 'klasa społeczna skupiająca pracowników najemnych, utrzymujących się z pracy fizycznej oraz pełniących funkcje wykonawcze w procesie produkcji'

PSWP

„Właśnie tym osobom chciałabym przywołać słowa Jana Pawła II, który powinien być dla nich autorytetem, a który powiedział, że to nie jest tak, iż robotnik jest dla pracy, tylko praca powinna być dla robotnika.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 16.12.2008, Poseł Izabela Jaruga-Nowacka]

polityczny

rokowanie

'układy, negocjacje prowadzone między państwami w celu osiągnięcia wzajemnego porozumienia; pertraktacje'

SJP

'rozmowy dyplomatyczne mające na celu zawarcie porozumienia, układu politycznego, militarnego, ekonomicznego itp. między negocjującymi'

PSWP

„Przez moment odniosłem wrażenie, że mój przedmówca, pan poseł Zawisza, tak długo przygotowywał swoje wystąpienie, iż nie zorientował się, iż rząd Kazimierza Marcinkiewicza rozpoczął rokowanie z zarządem banku UniCredito i to, co zawarł w swoim wystąpieniu, na pewno nie ułatwia rozmów prowadzonych przez przedstawicieli polskiego rządu.”

[5 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 22.03.2006, Poseł Cezary Grabarczyk]

polityczny

roszczenie

(praw.) 'żądanie świadectwa lub zaniechania działania'

Roszczenie prawne – 'prawne chronione żądanie świadczenia lub zaniechania działania'

SJP

1. (praw.) 'w prawie cywilnym: uprawnienie do żądania od danej osoby określonego zachowania się, np. zaniechania działania przynoszącego szkodę pozywającemu lub wysuwanie przez wierzyciela żądanie zwrotu pożyczonego mienia'

2. (polit.) 'wysuwane przez państwo żądanie oddania części lub całości terytorium innego państwa'

PSWP

„Osobiście, właśnie nie bacząc na osoby, które mianują się pseudoobrońcami prawa, faktycznie nie rozumiejąc ani sensu, ani celu ustawy, poprawiłabym ten artykuł w sposób następujący, aby stał się on faktycznie nie do obejścia, np.: osoba pozostająca we wspólnym zamieszkanu z dłużnikiem alimentacyjnym, której rzeczy zostały zajęte podczas egzekucji, mogłaby mieć jedynie roszczenie zwrotne w stosunku do dłużnika.”

[5 kadencja, 36 posiedzenie, 1 dzień, 07.03.2007, Poseł Anna Sobecka]

polityczny, prawniczy

roszczeniowy

'taki, który charakteryzuje się zgłaszaniem pretensji (często nieuzasadnionych) do czegoś, wysuwaniem żądań, zwykle nadmiernych'

PSWP

„Możemy czasami przerzucać piłeczkę, ale trzeba dzisiaj rozwiązać jak najszybciej problem roszczeniowy, problem płacowy i problem kadrowy, który w tej chwili istnieje.” [6 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 06.02.2008, Poseł Jolanta Szczypińska]

prawniczy

rozbiór

1. 'rozłożenie, rozebranie czegoś na części składowe; demontaż'

2. 'podzielenie między siebie i zagarnięcie ziem jakiegoś kraju przez parę państw (zwykle ościennych)'

SJP

(hist.) 'unicestwienie bytu politycznego państwa, polegające na podziale jego terytorium na części i włączeniu ich w granice innych państw, zwykle ościennych'

Rozbiory Polski – 'trzy podziały terytorium Rzeczypospolitej między Rosję, Prusy i Austrię: pierwszy w 1772 roku, drugi w 1773 roku (bez uczestnictwa Austrii), trzeci w 1795 roku'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! 17 września obchodziliśmy 69. rocznicę agresji ZSRR na II RP, która dopełniła de facto czwarty rozbiór Polski, a zarazem, nieprzypadkowo przecież właśnie wówczas, kolejny

Dzień Sybiraka...” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 3 dzień, 04.09.2008, Poseł Beata Mazurek]

historyczny

rozbrajać

'zmuszać kogo do złożenia broni; pozbawić kogo broni, uzbrojenia'

SJP

'odbierać komuś broń, czynić kogoś, coś bezbronnym, niezdolnym do działania militarnego'

PSWP

„W dzisiejszej dobie nikt poważny nie może nawoływać do antagonizowania ludzi w imię innej cywilizacji, innej wiary, różnic rasowych. Ale nasza zachodnia cywilizacja sama musi się zacząć bronić a nie rozbrajać.”

[5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Janusz Dobrosz]

polityczny

rozbudowa

'powiększanie potencjału gospodarczego w jakiejś dziedzinie gospodarki narodowej, głównie poprzez nowe nakłady inwestycyjne'

SJP

1. 'powiększenie potencjału gospodarczego w jakiejś dziedzinie gospodarki narodowej, głównie poprzez nowe nakłady inwestycyjne'

2. 'rozwijanie, jakiejś dziedziny gospodarki, wzmaganie jakiejś działalności, rozszerzanie zasięgu czegoś'

PSWP

„Gaz-System planował budowę gazociągu przesyłowego, który miał połączyć polski i litewski system gazowy. W roku bieżącym firma przeprowadziła procedurę wstępnego badania rynku w celu zbadania zainteresowania uczestników rynku potencjalną rozbudową sieci przesyłowej.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Joanna Strzelec-Łobodzińska]

ekonomiczny, polityczny

rozdział

1. 'oddzielenie zakresu kompetencji, zasięgu pełnionych funkcji'

(polit.) Rozdział Kościoła od państwa – 'zasada ustrojowa wyrażająca sposób uregulowania stosunku państwa i Kościoła; zakłada niezależność i autonomię państwa i Kościoła oraz ich współdziałanie dla dobra człowieka i dobra wspólnego'

2. 'niezgoda między ludźmi, konflikt wywołany różnicami w ocenie problemu'

PSWP

„Nie odbieram pani prawa do tego, by pani wyrażała swoje poglądy, natomiast bardzo proszę nie obrażać wszystkich innych, którzy myślą inaczej niż pani. I ktoś tutaj z sali już słusznie zauważył, jeśli mówimy o tolerancji, jeśli mówimy o kulturze osobistej, o poszanowaniu drugiego człowieka, to jeżeli ktoś głosi takie hasła, to, po pierwsze, sam powinien wymagać od siebie i tej kultury w komunikowaniu się z drugim człowiekiem, i tolerancji dla poglądów innego człowieka, bo państwo świeckie, co gwarantuje konkordat i umowa pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Stolicą Apostolską, gwarantuje rozdział kościoła od państwa, ale nie mówi o tym, że świeckość oznacza walkę z kościołem.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Elżbieta Radziszewska]

polityczny

rozłam

'zerwanie, podział, rozdział (zwykle o dokonanym podziale na stronnictwa, dwa odłamy jakiegoś stronnictwa)'

SJP

'podział czegoś, najczęściej na dwie przeciwstawne grupy, utrata jednorodności, jednomyślności itp.'

PSWP

„Rzecz jasna mógłbym się tu wyżłosiwić na tysiąc sposobów, mówić o innej kłęsce, ponieważ niewątpliwie

kłeską jest to, że dzisiaj, jeszcze przed połową kadencji, musimy debatować nad zmianą marszałka, bo jest rozłam w środowisku tworzącym rząd.” [5 kadencja, 40 posiedzenie, 4 dzień, 27.04.2007, Poseł Bronisław Komorowski]
polityczny

rozporządzenie

'rozkaz, polecenie, zarządzenie (na mocy ustawy); postanowienie, decyzja, dyspozycja'

SJP

1. 'wydanie polecenia co do rozplanowania czegoś'
2. 'akt prawny (normatywny) niższego rzędu niż ustawa, wydawany przez naczelny organ władzy wykonawczej (rząd albo poszczególnych ministrów) na podstawie konkretnego upoważnienia zawartego w ustawie w celu jej wykonania'

PSWP

„Ramy prawne tych działań wyznaczają: ustawa Prawo energetyczne i rozporządzenie ministra gospodarki i pracy w sprawie szczegółowych zasad kształtowania taryf w obrocie paliwami gazowymi.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2005, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Tomasz Wilczak]
polityczny

równoprawnie

'jednakowo pod względem prawnym, podlegając równym, takim samym prawom, respektując równość wszystkich ludzi'

PSWP

„Proponowany projekt równoprawnie traktuje zatrudnienia na podstawie umów o pracę jak i na podstawie umów cywilnoprawnych ze świadczeniodawcami. Wsłuchujemy się w licznie kierowane do nas opinie środowisk zawodowych.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 2 dzień, 15.12.2005, Poseł Ewa Sowińska]
polityczny, prawniczy

równoprawność

'podleganie równym prawom'

PSWP

„Mamy grudzień, nie otrzymaliśmy niestety żadnych propozycji rządowych, zaś projekty poselskie polegają na przesuwaniu wejścia w życie rozwiązań, które powinny być już dawno ustalone i uchwalone, chociażby ze względu na spójność i równoprawność podmiotów w systemie ubezpieczeń społecznych.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 1 dzień, 12.12.2006, Poseł Eugeniusz Wycisło]
polityczny, prawniczy

równoprawny

'mający równe, takie same jak inni prawa'

SJP

'taki, który podlega równym, takim samym prawom; taki, który zapewnia równe prawa'

PSWP

„Chciałabym zapytać: Czy są sygnały, że Rosja jest szczególnie niezadowolona z Partnerstwa Wschodniego i czy będziemy brali pod uwagę interesy Rosji i jej niezadowolone, czy też Gruzja będzie mogła uczestniczyć w tym projekcie jako równoprawny uczestnik?” [6 kadencja, 41 posiedzenie, 2 dzień, 07.05.2009, Poseł Anna Sikora]
polityczny, prawniczy

równość

'w znaczeniu społecznym – równouprawnienie, brak podziału społeczeństwa na uprzywilejowanych i wyzyskiwanych'

(praw.) Równość wobec prawa – 'stan prawny polegający na tym, że ogólne normy prawa nie upośledzają jednych grup obywateli ani nie dają przywilejów innym, a organy wykonawcze jednakowo traktują obywateli na podstawie tych norm; równouprawnienie'

SJP

1. 'bycie jednakowym pod jakimś względem'

2. 'brak podziału ludzi na uprzywilejowanych i wyzyskiwanych, nieczynienie różnic ze względu na płeć, rasę czy pozycję społeczną'

Równość wobec prawa || Równość w prawie – 'zasada, która nakazuje, aby prawo traktowano wszystkich ludzi równo, jednakowo'

(praw.) Równość wyborów – 'zasada prawa wyborczego, która w znaczeniu formalnym oznacza, że każdy wyborca powinien uczestniczyć w wyborach na takich samych zasadach i dysponować taką samą liczbą głosów, a w znaczeniu materialnym oznacza, że siła głosu każdego wyborcy powinna być równa'

PSWP

„Należy zagwarantować podatnikom równość wobec prawa.” [6 kadencja, 38 posiedzenie, 3 dzień, 20.03.2009, Poseł Andrzej Pałys]

polityczny, prawniczy

równouprawnienie

'bycie równym wobec prawa, korzystanie z jednakowych, równych praw; równość'

SJP

1. 'nadawanie równych, takich samych praw, zrównanie pod względem prawa'
2. 'traktowanie czegoś jako równorzędnego; sprawienie, że coś jest uznane za równe pod jakimś względem'

PSWP

Równouprawnienie kobiet – 'równość kobiet z mężczyznami; traktowanie kobiet na równi z mężczyznami'

KK

„Celami statutowymi ZHP są: stwarzanie warunków do wszechstronnego rozwoju człowieka, kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego, upowszechnianie w społeczeństwie takich wartości, jak: wolność, prawda, sprawiedliwość, demokracja, samorządność, równouprawnienie, tolerancja i przyjaźń, umożliwienie nawiązywania kontaktów międzyludzkich ponad wszelkimi podziałami, propagowanie wiedzy na temat przyrody, ekologii oraz kształtowanie potrzeby kontaktu z przyrodą.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 07.11.2008, Poseł Waldemar Andzel]
polityczny, prawniczy

równy

'równający się czemu, nie różniący się od czego; jednakowy, taki sam (szczególnie co do wielkości)'

Równe prawa, obowiązki, równy podział itp. - 'jednakowe dla wszystkich, nie wyróżniające nikogo, sprawiedliwe prawa, obowiązki itp.'

SJP

1. 'taki sam, zwłaszcza jednakowy pod względem wielkości, zakresu itp.; bardzo podobny'

2. 'taki, który komuś w czymś dorównuje, nie jest ani gorszy, ani lepszy od kogoś, od czegoś; mający te same prawa i przywileje'

PSWP

„Jednakże ogromną szkodą jest, że nie wystarczyło dobrej energii posłom koalicji pracującym nad zmianami w ustawie, by do końca doprowadzić do sytuacji, w której Polska, rozpoczynając uczestniczenie w Nowej Perspektywie Finansowej na lata 2007-2013, korzystałoby z bardzo dobrego prawa, wręcz modelowego, spełniającego standardy europejskie, zapewniającego równe szanse i równe prawa wszystkim podmiotom.” [5 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 12.04.2007, Poseł Danuta Jazłowiecka]

polityczny, prawniczy

ruch

'działanie, akcja podejmowane w jakimś zakresie, na jakimś polu; prąd umysłowy, kierunek społeczny'

SJP

'zespół czynności, działań, akcji, podejmowanych w określonym celu, w jakiejś dziedzinie, przybierający formy żywiołowe lub zorganizowane'

(polit.) Ruch oporu – 'walka społeczeństw państw totalitarnych lub krajów okupowanych, skierowana

przeciwko władzom państwowym, administracji okupacyjnej lub rządowi kolaboracyjnemu podczas II wojny światowej (termin ten powstał we Francji)'

PSWP

Koło Poselskie Ruch Ludowo-Narodowy – 'nazwa koła poselskiego'

KK

„W imieniu Koła Poselskiego Ruch Ludowo-Narodowy chciałabym odnieść się do projektów rządowego i poselskiego ustaw o zmianie ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 1 dzień, 28.02.2007, Poseł Halina Molka]

polityczny

russyfikacja

'russyfikowanie, ruszczenie'

SJP

'proces ruszczenia, czyli narzucania kultury, narodowości, rosyjskiej oraz języka rosyjskiego, prowadzony w stosunku do ludności nierosyjskiej na terenach włączonych w granice państwa rosyjskiego lub radzieckiego'

PSWP

„Polskie społeczeństwo, polscy politycy mobilizują siły i robią wszystko, aby Polska wróciła po długim okresie zaborów na polityczną mapę Europy. Nie podoba się to zaborcom, nasila się germanizacja i russyfikacja, a we Wrześni dzieci protestują, stając się symbolem polskiego sprzeciwu.” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 1 dzień, 07.01.2009, Poseł Piotr Polak]

historyczny, polityczny, (łac.)

rząd

1. 'naczelnny wykonawczy i zarządzający organ państwa; rada ministrów'

2. 'sprawowanie władzy; władanie, kierowanie, zarządzanie czym, zwłaszcza państwem lub krajem; władza, zwierzchnictwo; ustrój'

3. (daw.) 'organ zwierzchni, kierowniczy jakiejś instytucji, większej jednostki administracyjnej itp.'

SJP

1. 'naczelnny zarząd i wykonawczy organ władzy państwowej, kierujący pod przewodnictwem władzy państwowej, kierujący pod przewodnictwem premiera lub prezydenta (prezydencki system) całym aparatem administracyjnym i zapewniający jednolitość jego działania'

(hist.) Rząd Narodowy – 'najwyższy organ wykonawczy podczas powstań polskich: listopadowego (1830/1831), rewolucji krakowskiej (1846) i powstania styczniowego (1863-1864)'

(hist.) Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej – 'pierwszy rząd polski utworzony w Lublinie 7 listopada 1918 r. z Ignacym Daszyńskim; rząd lubelski; skrót: TRL'

2. 'kierowanie, rządzenie czymś zwłaszcza państwem, krajem; system sprawowania władzy; zwierzchnictwo'

PSWP

„W dokumencie, który rząd przedstawił do konsultacji, wskazane są warunki, jakie muszą być spełnione, aby nastąpił rozwój Polski Wschodniej.” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 3 dzień, 26.01.2007, Poseł Krzysztof Jurgiel]

polityczny

rządowy

1. 'odnoszący się do rządu – organu zarządzającego państwem, dotyczy rządu, związany z rządem; należący do rządu lub państwa'

2. (daw.) 'odnoszący się do rządów, rządzenia; związany z rządzeniem, dotyczący rządzenia'

SJP

'taki, który dotyczy rządu, związany z naczelnym zarządzającym i wykonawczym organem władzy państwowej'

PSWP

„Informuję również, że projekt rządowy dotyczący ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa i kształtowaniu ustroju rolnego jest przygotowany, jest w ostatniej fazie uzgodnień

z komitetem Rady Ministrów i mam nadzieję, że w ciągu najbliższych miesięcy ta debata się odbędzie.”

[6 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 01.07.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Kazimierz Plocke]

polityczny

rządzący

'ten, kto rządzi, panuje; władza, zwierzchnik'

SJP

'osoba, która sprawuje rządy, rządzi kimś albo czymś; zwierzchnik'

PSWP

„Prawo i Sprawiedliwość ze swoim premierem, cały obóz rządzący od dwóch lat naszą ojczyzną kapituluje, wywiesza białą flagę w sytuacji niespotykanej, być może bez precedensu w dziejach współczesnej Europy.”

[5 kadencja, 47 posiedzenie, 3 dzień, 07.09.2007, Poseł Donald Tuszk]

polityczny

rządzenie

'sprawowanie rządów, posiadanie władzy nad kimś albo nad czymś; kierowanie kimś albo czymś; zarządzanie czymś'

PSWP

„Wiemy, że sprawy systemu ubezpieczeń społecznych i systemu emerytalno-rentowego nie są łatwe do rozwiązania, ale nikt z nas nie mówił wam, że rządzenie jest łatwe i przyjemne.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 2 dzień, 27.03.2008, Poseł Barbara Bartuś]

polityczny

rządzić

'sprawować rządy, władzę nad kim (a. nad czym); panować, władać, kierować kim (a. czym); zarządzać, rozporządzać czym'

SJP

'sprawować rządy, władzę nad kimś albo nad czymś; kierować kimś albo czymś; zarządzać czymś'

PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! PiS przegra następne wybory parlamentarne i niebawem nie będzie już rządzić.” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 1 dzień, 14.02.2007, Poseł Piotr Gadzinowski]

polityczny

rzecznictwo

'występowanie w roli rzecznika, przemawianie w czym imieniu, występowanie w obronie kogo lub czego; propagowanie, popieranie jakiejś sprawy'

SJP

'pełnienie funkcji rzecznika, reprezentowanie czyichś interesów, występowanie w czyimś imieniu; propagowanie pewnych poglądów, idei, spraw'

PSWP

„Na przestrzeni dziesięciu lat zarówno rzecznictwo, jak i poglądy doktryny w zakresie nieodpłatnego udostępniania akcji spadkobiercom osób uprawnionych ulegały zmianom.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 11.06.2008, Poseł Roman Brodnia]

polityczny

rzeczniczka

'kobieta reprezentująca czyjeś interesy, występująca w czyimś imieniu; wyrazielka pewnych poglądów, obrończyni czyichś praw; zwolenniczka jakiejś sprawy'

PSWP

„Czy to jest też model, który pani rzeczniczka proponuje?” [5 kadencja, 11 posiedzenie, 3 dzień, 24.02.2006, Poseł Izabela Jaruga-Nowacka]

polityczny

rzecznik

'ten, kto występuje, przemawia w czym imieniu; ten, kto jest wyrazielcem pewnych poglądów; ten, kto występuje w obronie kogo lub czego, kto propaguje, popiera jakąś sprawę'

SJP

'osoba reprezentująca czyjeś interesy, występująca w czymś imieniu; wyraziciel pewnych poglądów, obrońca czyichś praw; zwolennik jakiejś sprawy'
Rzecznik Praw Obywatelskich – 'niezależny urzędnik państwowy powołany przez parlament, interweniujący w urzędach i instytucjach w sprawie skarg obywateli dotyczących ewentualnego naruszenia ich praw zapisanych w aktualnym prawie krajowym i międzynarodowym'

PSWP

Rzecznik Praw Dziecka – 'konstytucyjny organ władzy zajmujący się przestrzeganiem praw dziecka z poszanowaniem praw, obowiązków i odpowiedzialności rodziców'

KK

„Rzecznik Prawa i Sprawiedliwości poseł Mariusz Błaszczak zgodził się, że Tadeuszowi Mazowieckiemu należy podziękować za to, że udało mu się wcielić w życie szereg reform o historycznym znaczeniu dla Polski, wprowadzić zasady gospodarki rynkowej, znieść cenzurę, potwierdzić nienaruszalność polskiej granicy zachodniej, wprowadzić pierwszą reformę samorządową.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 2 dzień, 10.09.2009, Poseł Arkadiusz Rybicki]

polityczny

rzeczpospolita

'ustrój, którego istotę stanowi wybieralność władz przez obywateli; państwo mające taki ustrój (używane prawie wyłącznie w odniesieniu do państwa polskiego)'

SJP

'system polityczny, którego istotę stanowi wybieralność władz przez wszystkich obywateli; republika; także określenie państwa polskiego, używane do końca XV wieku, wyróżniające suwerenny stosunek narodu (bądź klasy, uważającej się za jego reprezentanta) do państwa' (hist.) Rzeczpospolita Obojga Narodów – 'określenie wspólnego państwa polsko-litewskiego istniejącego na mocy unii lubelskiej z 1569 roku do 1795 roku, tj. do momentu rozbiorów; I Rzeczpospolita'

(hist.) Pierwsza Rzeczpospolita – 'określenie wspólnego państwa polsko-litewskiego, istniejącego na mocy unii lubelskiej z 1569 roku do 1795 roku, tj. do momentu rozbiorów; Rzeczpospolita Obojga Narodów'

(hist.) Polska Rzeczpospolita Ludowa – 'nazwa socjalistycznego państwa polskiego wprowadzona w konstytucji 22 lipca 1952 roku, obowiązująca do grudnia 1989 roku, tj. do czasu przywrócenia nazwy Rzeczpospolita Polska; PRL'

Rzeczpospolita Polska – 'oficjalna nazwa odrodzonego w 1918 roku państwa polskiego, stosowana do marca 1919 roku, przyjęta w konstytucji 1921 i 1935 roku, zachowana do 1952 roku'

Trzecia Rzeczpospolita – 'nieoficjalne określenie Rzeczpospolitej Polskiej – nazwy państwa polskiego, przywróconej w grudniu 1989 roku' Rzeczpospolita Druga i Pół – 'ironiczne określenie PRL-u'

PSWP

„Związanie się protokołem przez Rzeczpospolitą Polską możliwe jest obecnie w trybie art. 89 ust. 1 konstytucji,

w drodze ratyfikacji, za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie. Komisja Spraw Zagranicznych oraz Komisja Infrastruktury po przeprowadzeniu pierwszego czytania oraz po rozpatrzeniu projektu ustawy zawartego w druku nr 1339 nie wniosły zastrzeżeń w stosunku do przedłożenia rządowego, czemu dały wyraz w druku nr 1411.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 02.03.2007, Poseł Tadeusz Woźniak]

polityczny

Rzesza

(hist. polit.) 'o państwie niemieckim; I Rzesza: Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego (962-1806), II Rzesza: Cesarstwo Hohenzollernów (1871-1918), III Rzesza: hitlerowska (1933-45)'

SJP

'wielka liczba ludzi zgromadzona w jednym miejscu; gromada tłumu'

Rzesza Niemiecka – 'nazwa używana na określenie państwa niemieckiego w różnych okresach: Święte Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego 962-1806, Cesarstwo Hohenzollernów 1871-1918 oraz 1933-1945; ta ostatnia zwana Trzecią Rzeszą'

PSWP

„Summa summarum, dzisiaj stan jest taki, że minimalna liczba ludzi młodych wykonuje praktykę, a cała rzesza, która jednak praktykę odbywa, odbywa ją, można powiedzieć, w jakiejś szarej czy czarnej strefie, ponieważ nie jest to uregulowane.” [6 kadencja, 44 posiedzenie, 1 dzień, 24.06.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Adam Szejnfeld]

historyczny, polityczny

rzymski

'właściwy kulturze, sztuce, cywilizacji i umysłowości starożytnych Rzymian; związany z tą kulturą, sztuką i cywilizacją, wzorowany na niej; klasyczny'

(praw.) Prawo rzymskie – 'prawo obowiązujące w starożytnym Rzymie; wywarło decydujący wpływ na prawo zachodniej i środkowej Europy; częściowo zachowało moc do XIX w.'

SJP

'taki, który pochodzi z Rzymu, powstał w Rzymie, znajduje się w Rzymie lub jest dla niego charakterystyczny'

PSWP

Statut Rzymski – 'przyjęty na przełomie czerwca i lipca 1998 r. w Rzymie stał się podstawą do stworzenia Międzynarodowego Trybunału Karnego z siedzibą w Hadze, czyli pierwszego międzynarodowego sądu stałego, celem sądzienia pojedynczych osób oskarżonych o najcięższe zbrodnie'

KK

„Międzynarodowy Trybunał Karny jest instytucją, która z ogromnym trudem toruje sobie drogę w ramach międzynarodowego systemu sądowego. 10 lat temu przyjęto Statut Rzymski, który do dzisiaj został ratyfikowany przez 108 państw, a równo 7 lat temu przez Polskę.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 23.10.2008, Poseł Tadeusz Iwiński]

polityczny

S

samorząd

'system organizacji i zarządzania polegający na tym, że grupa ludzi samodzielnie kieruje swą działalnością według ustalonych przez siebie lub nadanych zasad, za pośrednictwem wybranych przez siebie organów; osoby sprawujące władzę w tym zakresie'

Samorząd terytorialny (gminny, miejski) – 'samorząd powołany do wykonania określonych zadań administracji państwowej obejmującej wszystkie osoby zamieszkałe na obszarze danej jednostki samorządu'

SJP

'ustalony prawem zakres kompetencji do zawiadywania własnymi sprawami; wykonywanie władzy lub innej działalności organizacyjnej przez terytorialne lub zawodowe grupy ludności za pośrednictwem wybranych przedstawicieli bądź organów; także organ tej władzy, grupa wybranych do niego ludzi'

Samorząd gospodarczy – 'w Polsce: organizacyjna forma zrzeszania się podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, oparta na zasadzie dobrowolności; powstał w celu reprezentowania ich interesów wobec władz państwowych oraz uczestnictwa w tworzeniu norm prawnych dotyczących wykonywania działalności gospodarczej, a także dbania o należytą jakość i rzetelność działalności prowadzonej przez zrzeszone w nim osoby i podmioty gospodarcze'

Samorząd mieszkańców – 'stała i powszechna reprezentacja mieszkańców terenów miejskich i wiejskich; od 1990 r. jest w Polsce organem pomocniczym gminy'

Samorząd pracowniczy – 'określona przez prawo możliwość decydowania przez pracowników o podstawowych sprawach zakładu pracy bezpośrednio lub za pośrednictwem demokratycznie wybranego i działającego przedstawicielstwa'

Samorząd terytorialny – 'rodzaj samorządu obejmującego wszystkie osoby zamieszkałe na terenie określonej jednostki zasadniczego podziału terytorialnego; od 1.01.1999 roku działa w Polsce na wszystkich trzech szczeblach zasadniczego podziału terytorialnego, także w reaktywowanym powiecie (samorząd lokalny ponadgminny) oraz w nowym województwie (samorząd regionalny); wykonuje wielostronne zadania określone przez ustawy, związane z podnoszeniem stanu gospodarczego, kulturalnego i zdrowotnego danego terenu'

PSWP

„Odrodzony po 1989 r. samorząd terytorialny, pomimo zmian w konstytucji, pomimo zmiany podziału terytorialnego, utworzenia trzeciego szczebla, funkcjonuje, działa naszym zdaniem dość dobrze, żeby nie powiedzieć, że bardzo dobrze.” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 13.07.2006, Poseł Eugeniusz Grzeszczak]

polityczny

samorządnie

'o rządzeniu: w sposób samodzielny i niezależny'

PSWP

„Minister zdrowia jednak, podobnie jak w przypadku zakwalifikowania świadczenia zdrowotnego jako świadczenia gwarantowanego, nie jest związany wydanymi rekomendacjami i samorządnie podejmuje ostateczną decyzję co do wykreślenia wnioskowanego świadczenia z wykazu świadczeń gwarantowanych.” [6 kadencja, 41 posiedzenie, 1 dzień, 06.05.2009, Poseł Sprawozdawca Beata Małeczka-Libera]

polityczny

samorządność

'sposób organizacji i funkcjonowania grupy społecznej, polegający na współdecydowaniu wszystkich członków tej grupy o jej działalności w jakimś zakresie'

PSWP

„Chcemy respektować autonomię i samorządność ruchu sportowego.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]

polityczny

samorządny

(rzad.) 'mający samorząd, rządzący się sam; niezależny, autonomiczny'

SJP

'taki, który rządzi się samodzielnie i niezależnie'

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy (skrót: NSZZ) <<Solidarność>> - 'ruch polityczny organizowany w 1980 r. jako nielegalny i opozycyjny wobec PRL, później ukształtowany do postaci centrali związkowej'

PSWP

„Nie przekonali ani eksperckie obliczenia, ani głosy przedstawicieli organizacji pozarządowych, ani nadesłane przez Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” stanowisko Komisji Krajowej.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 17.02.2006, Poseł Sylwester Pawłowski]

polityczny

samorządowiec

'członek samorządu; pracownik instytucji samorządowej'

SJP

1. 'członek samorządu; pracownik instytucji samorządowej'

2. 'przedstawiciel samorządu pracowniczego w zakładach pracy'

PSWP

„Mówię to jako wieloletni samorządowiec, miłujący ten szczebel i tę formę demokracji lokalnej.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Poseł Jacek Kurski]

polityczny

samorządowy

'mający samorząd, należący do samorządu'

SJP

'związany z samorządem – organem niezależnej władzy' Organ samorządowy – a) 'organ władzy publicznej działający w ramach samorządu terytorialnego i poddany tylko nadzorowi lub kontroli na szczeblu centralnym (w Polsce np. rada gminy)'; b) 'instytucja lub urząd organizacji realizujące zlecone zadania państwowe (np. organy samorządu adwokackiego lub lekarskiego)'

Sejmik samorządowy – 'w Polsce od 1990 r.: organ samorządu terytorialnego stanowiący reprezentację interesów gmin danego województwa, składający się z delegatów wybranych przez rady gmin spośród radnych'

PSWP

„Faktycznym warunkiem umorzenia tych zobowiązań pozostaje podjęcie przez organ stanowiący jednostki, tj. radę gminy, radę powiatu lub sejmik samorządowy, odpowiedniej uchwały o umorzeniu tych zaległości.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 3 dzień, 18.12.2008, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Andrzej Duda]

polityczny

samostanowienie

(polit.) 'prawo każdego narodu do stanowienia o swoim losie politycznym; samookreślenie'
SJP

(polit.) 'prawo każdego narodu do samookreślenia, tzn. decydowania o swoim statusie międzynarodowym, do utworzenia samodzielnego państwa (lub pozostania w składzie państwa wielonarodowego), swobodnego wyboru jego ustroju i ustanowienia zwierzchnictwa państwowego, do zarządzania swymi bogactwami i zasobami gospodarczymi, do rozwoju kultury narodowej'
PSWP

„Naród, którego żołnierze walczyli na wszystkich frontach II wojny światowej, ginęli za pokój, wspierali swoją odwagą i poświęceniem każdego, kto stawiał czoła hitlerowskiej sile, naród ten został pozbawiony szans na demokratyczne sprawowanie rządów, na samostanowienie o sobie, został w końcu pozbawiony szans na pełną odbudowę. „Kraj pokonany w obozie zwycięzców” to określenie, które najczęściej pojawia się w publikacjach historycznych poświęconych wydarzeniom lat po roku 1945.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 1 dzień, 08.05.2007, Poseł Elżbieta Ratajczak]
polityczny

sanacja

1. 'uzdrowienie (np. stosunków w jakiejś instytucji, jakimś kraju)'
2. (polit.) 'w Polsce międzywojennej: obóz Józefa Piłsudskiego, który pod hasłem „sanacji moralnej” dokonał przewrotu wojskowego w r. 1926 i pod tymże hasłem wprowadził rządy faszystowskiej dyktatury wojskowej; podstawą organizacyjną sanacji był BBWR (Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem), później ONZ (Obóz Zjednoczenia Narodowego, tzw. „Ozon”)
SJP

1. (polit.) 'w Polsce międzywojennej: obóz zwolenników Józefa Piłsudskiego, który pod hasłem uzdrowienia stosunków politycznych i życia publicznego dokonał przewrotu wojskowego w maju 1926 r.; także: okres rządów tego obozu'

2. (książk.) 'uzdrowienie, naprawa, np. sytuacji w jakiejś instytucji, w jakimś państwie'
PSWP

„Zasadniczym wyzwaniem, przed którym stoi polska administracja, jest radykalna sanacja systemu wynagrodzeń.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 3 dzień, 27.06.2008, Poseł Mariusz Błaszczak]
polityczny, (łac.)

sanacyjny

(polit.) 'związany z sanacją – obozem zwolenników Józefa Piłsudskiego w Polsce międzywojennej'
PSWP

„Przyczyną tego pojedynku była obrona dobrego imienia młodzieży narodowej, którą sanacyjny poseł obraził z ławy sejmowej.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 3 dzień, 06.04.2006, Poseł Krzysztof Bosak]
polityczny

sankcja

(praw.) a) 'środek przymusu (grzywna, kara pozbawienia wolności, odpowiedzialność cywilna), stosowany przez władze wobec osób przekraczających przepisy prawne, nie dotrzymujących zawartych umów itp.'

b) 'zatwierdzenie jakiegoś aktu przez władzę wyższą, nadające mu moc prawną; usankcjonowanie'

c) 'w prawie międzynarodowym: akcja represyjna o charakterze gospodarczym, politycznym lub wojskowym, skierowana przeciwko państwu naruszającemu pokój'
SJP

2. (polit.) 'system środków ekonomicznych, politycznych, militarnych itp., które podejmuje się wobec państwa lub grupy państw, które łamią przepisy prawa międzynarodowego, aby doprowadzić do ich izolacji i tym samym wymusić zmianę postępowania'

3. (praw.) 'nadanie mocy prawnej jakiemuś aktowi, jakiejs decyzji, przez zatwierdzenie go przez władzę wyższą'
PSWP

„Kupowanie głosów objęte jest sankcją, jest to karane, penalizowane w polskim systemie prawa.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 1 dzień, 04.11.2009, Poseł Marek Wójcik]
polityczny, prawniczy, (łac.)

sankcjonować

(praw.) 'nadawać moc prawną, udzielać sankcji; zatwierdzać'

SJP

(praw.) 'nadawać moc prawną, uznawać za zgodne z prawem'

PSWP

„W każdym układzie jest to naruszenie prawa. I rząd nie powinien sankcjonować tego poprzez zwiększanie dopłat tylko dlatego, że ktoś postanowił naruszać prawo.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 26.06.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jacek Dominik]
prawniczy

sankcjonowanie

(praw.) 'nadawanie mocy prawnej, uznawanie za zgodne z prawem'

PSWP

„Chciałbym podkreślić, że popieram wszystkie zmiany, które ułatwiają skuteczniejsze niż dotychczas ściganie wymienionych przestępstw oraz sankcjonowanie nowych przestępczych zachowań, w tym tzw. groomingu, czyli nagabywania osób małoletnich do celów seksualnych z wykorzystaniem systemu teleinformacyjnego lub sieci teleinformacyjnej.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 02.07.2009, Rzecznik Praw Dziecka Marek Michalak]
prawniczy

sankcyjny

(rzad.) 'taki, który ma charakter kary stosowanej wobec osób lub instytucji, które naruszyły normy prawne; taki, który sam jest karą lub przewiduje zastosowanie kary'
PSWP

„Te 20-procentowe odsetki to nie są odsetki, to jest podatek, który ma charakter sankcyjny.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 5 dzień, 18.10.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jarosław Neneman]
prawniczy

sąd

'państwowy organ wymiaru sprawiedliwości; zespół sędziów'

SJP

'instytucja, której zadaniem jest wymierzanie sprawiedliwości; zespół ludzi tym się zajmujących'

Sąd Najwyższy – 'naczelný organ sądowy w Rzeczpospolitej polskiej, sprawujący nadzór nad działalnością wszystkich innych sądów; zajmuje się kasacją spraw i odpowiedzią na pytania prawne'

PSWP

„Dobrze się stało, że właśnie ten rząd dostrzegł potrzebę i możliwości umorzenia z 50% do 70% pożyczek udzielonych przez BGK. Dobrze się dzieje, że właśnie w trakcie prac nad ustawą Sąd Najwyższy wydaje wyrok mówiący, iż stroną sporu dotyczącą tzw. ustawy 203 winien być Narodowy Fundusz Zdrowia.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 1 dzień, 07.06.2006, Poseł Hubert Costa]
polityczny

sądownictwo

'organ władzy państwowej, których zadaniem jest wymierzanie sprawiedliwości; ogół sądów'

SJP

'ogół organów państwowych realizujących władzę sądowniczą polegającą na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości; władza sądowa sprawowana przez te organy'

Sądownictwo administracyjne – 'sądowa kontrola zgodności poszczególnych aktów administracyjnych z prawem'

Sądownictwo konstytucyjne – 'wszystkie niezawisłe organy i instytucje powołane do rozstrzygania sporów konstytucyjnych; rozstrzyganie sporów o wykładnię norm konstytucyjnych, zwłaszcza sporów o zgodność z konstytucją ustaw i innych aktów normatywnych'

Sądownictwo międzynarodowe – 'rozstrzyganie sporów między państwami przez stałe sądy międzynarodowe'

Krajowa Rada Sądownictwa – 'organ powołany ustawą sejmową w celu strzeżenia niezawisłości sędziowskiej i opiniowania najważniejszych spraw związanych z sądownictwem'

PSWP

„Być może można byłoby wprowadzić możliwość kontroli takich rozstrzygnięć, ale już chyba tylko przez sądownictwo administracyjne, pod kątem tego, czy zostały zachowane wszystkie formy. To wymagałoby pewnej zmiany w zakresie kompetencji, bo gdyby to rozstrzygał wojewoda, to wydany przez niego akt, jako akt prawa lokalnego, podlegałby możliwości zaskarżenia do NSA pod kątem zgodności.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 4 dzień, 17.07.2009, Prezes Trybunału Konstytucyjnego Bohdan Zdziennicki]

polityczny

sądowniczy

'dotyczący sądownictwa, sądenia, wymiaru sprawiedliwości'

SJP

'taki, który związany jest z organami wymiaru sprawiedliwości, z władzą prze nie sprawowaną'

PSWP

„Dlaczego w tym przypadku pominięto najwyższy w Polsce organ sądowniczy?” [5 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 23.05.2007, Poseł Mirosław Pawlak]

polityczny

scena

'podwyższenie w sali teatralnej(koncertowej), na którym odbywają się widowiska (koncerty), zwykle oddzielone od widowni kurtyną'

SJP

'zdarzenie, sytuacja życiowa, społeczna, polityczna, zawodowa człowieka'

Scena polityczna – 'całokształt zjawisk i działalności aktywnych polityków'

PSWP

„Na ile inaczej wyglądałaby scena polityczna w przypadku, gdy można mówić o podobnej wielkości okręgów wyborczych w wyborach do sejmików wojewódzkich i do Sejmu?” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 10.01.2007, Poseł Waldemar Andzel]

polityczny, (fac. z gr.)

scentralizować

'skupić co w jednym miejscu, pod jednym zarządem; skoncentrować'

SJP

1. 'skupić coś w punkcie położonym w pewnym miejscu, zwykle w środowisku jakiegoś obszaru, lub w jednym ręku'

2. (polit.) 'skupić uprawnienia do podejmowania decyzji w organach centralnych, przy jednoczesnym ograniczeniu uprawnień organów lokalnych'

PSWP

„Całe to dzieło zniszczenia zostało podjęte tylko po to, aby scentralizować pieniądze i dzielić go zgodnie z wolą polityczną.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 1 dzień, 07.06.2006, Poseł Andrzej Sośnierz]

[2,2]

polityczny

scentralizowany

1. 'skupiony w punkcie położonym w pewnym miejscu, zwykle w środku jakiegoś obszaru, lub w jednym ręku'

2. (polit.) 'o uprawnieniach do podejmowania decyzji, prawie decydowania: skupiony w organach centralnych, przy jednoczesnym ograniczeniu kompetencji organów lokalnych'

PSWP

„To system zdecentralizowany, jeśli chodzi o decyzje, scentralizowany, jeśli chodzi o monitoring.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 01.07.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Antoni Podolski]

polityczny

sejm

'w Polsce Ludowej: najwyższy, jednoizbowy organ władzy państwowej uchylający ustawy oraz sprawujący kontrolę nad działalnością wszystkich organów władzy państwowej; Polsce międzywojennej: jedna (niższa) z izb parlamentu; w dawnej Polsce: od XV w. Najwyższy organ ustawodawczy, składający się z króla, senatu oraz izby poselskiej'

Sejm Wielki (Czteroletni) – 'sejm zwołany w celu przeprowadzenia reform wewnętrznych, obradujący od r. 1788 do 1792; uchwałił m. in. Konstytucję 3 maja'

SJP

1. 'najwyższy organ ustawodawczy i kontrolny w Polsce, który tworzą deputowani wyłaniani w drodze wyborów przez ogół obywateli na określoną (czteroletnią) kadencję; w II i III Rzeczypospolitej – niższa izba parlamentu; także: posłowie zasiadający w tej izbie'

(administracyjny) Kancelaria Sejmu – 'organ wykonawczy i doradczy zapewniający pod względem organizacyjno-technicznym realizację konstytucjonalnych i regulaminowych uprawnień Sejmu i jego organów'

Prezydium Sejmu – 'organ administracyjny złożony z marszałka i wicemarszałków'

2. 'budynek, w którym ma swoją siedzibę ten organ'

3. (hist.) 'w Polsce od XV do XVIII wieku: najwyższy organ ustawodawczy, wywodzący się od wieców dzielnicowych, składający się z króla, senatu i izby poselskiej'

Sejm Krajowy – 'organ władzy ustawodawczej działający w Galicji w czasie jej autonomii (1961-1914), z siedzibą we Lwowie'

Sejm walny || Sejm wielki – 'od początków XV wieku: organ władzy ustawodawczej w Polsce, złożony z króla, członków rady królewskiej, urzędników ziemskich, przedstawicieli większych miast oraz szlachty'

Sejm wolny || Sejm nieskonfederowany – 'sejm, na którym przestrzegana była zasada jednomyślności i stosowano liberum veto'

PSWP

„Myślę, że ministerstwa dzisiaj mają wielu pracowników, również Kancelaria Sejmu jest doposażona w odpowiednią liczbę ludzi i można byłoby to rzeczywiście publikować.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Jan Kochanowski]

historyczny, polityczny

sejmik

1. (hist.) 'w dawnej Polsce: zjazd szlachty danej ziemi, prowincji, danego województwa, powiatu w celu wybrania posłów na sejm i uchwalenia dla nich dyrektyw'

2. (praw.) 'uchwalający i kontrolujący organ kolegialny samorządu terytorialnego'

SJP

1. 'organ samorządu terytorialnego, który tworzą radni wyłaniani w drodze wyborów przez ogół obywateli na określoną (czteroletnią) kadencję, obejmujący jedno województwo; także: radni zasiadający w tej izbie'

2. (hist.) 'w Polsce od końca XIV wieku: organ samorządu szlacheckiego, obejmujący określone terytorium (województwo lub ziemię); zjazd, na którym wybierano posłów na sejm, kandydatów na urzędników i sędziów, uchwalano podatki lokalne itp.'

Sejmik powiatowy – 'jednostka samorządu terytorialnego w Polsce międzywojennej, sprawująca władzę nad powiatem; w Polsce przedrozbiorowej: sejmik, na którego obrady zjeżdżała się szlachta z danego powiatu'

PSWP

Sejmik wojewódzki – 'organ stanowiący i kontrolny samorządu województwa'

KK

„Jeśli chodzi o kwestie, które podnieśli panowie posłowie Ziemiak i Gwiazdowski, dotyczące przesuwania pewnych kompetencji do organów uchwałodawczych, uznaliśmy, że ze względu na czystość legislacyjną, ze względu na jasność co do odpowiedzialności za decyzje będzie lepiej, jeśli w przypadku aptek rada powiatu, a w przypadku ośrodków ruchu drogowego sejmik były organami, które przyjmują pewne regulacje istotne dla funkcjonowania tych instytucji.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 17.12.2008, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Tomasz Siemoniak]
historyczny, polityczny

sejmowy

'dotyczący sejm, związany z tym najwyższym organem ustawodawczym i kontrolnym w Polsce, charakterystyczny dla osób zasiadających w tej izbie lub związany z budynkiem, w którym odbywają się posiedzenia'

PSWP

„Można powtarzać jak mantrę - stary, sejmowy chwyt - my nie rządzimy, wy się martwicie i wy znajdzie rozwiązania, ale przyznajmy, że jest to patrzanie bardzo prymitywne i niegodne nawet posła.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 1 dzień, 12.12.2006, Poseł Tadeusz Cymański]
polityczny

sekretarz

'urzędnik załatwiający sprawy związane z działalnością osoby lub instytucji (np. korespondencję, interesantów itp.)

Sekretarz partii – 'osoba wybrana do kierowania pracą organizacji partyjnej'

Sekretarz stanu – 'w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej: tytuł ministra spraw zagranicznych; w innych krajach: tytuł niektórych ministrów; także: kardynał kierujący polityką zagraniczną papieża'

SJP

1. 'osoba kierująca pracami administracyjno-organizacyjnymi w urzędach i instytucjach; stanowisko zajmowane przez taką osobę'

Sekretarz stanu – 'stanowisko rządowe o różnym znaczeniu w poszczególnych państwach np. w Polsce – pierwszy wiceminister, w USA – minister spraw zagranicznych, w Watykanie – pierwszy minister i minister spraw zagranicznych; urzędnik państwowy zajmujący to stanowisko'

2. 'osoba stojąca na czele organizacji politycznej lub społecznej, instytucji naukowej itp., wybierana spośród członków lub pracowników; funkcja spełniana przez tę osobę'

PSWP

Sekretarz prawny - 'wykonujący zadania sekretarskie oraz administracyjne w sądach, administracji rządowej, biurze prawniczym, departamentach prawnych, biurach nieruchomości'

KK

„Wobec tego poproszę panią minister... Przepraszam bardzo, pani poseł, najpierw pani minister. Pani minister Beata Kempa, sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości.” [5 kadencja, 48 posiedzenie, 1 dzień, 19.09.2007, Wicemarszałek Genowefa Wiśniowska]
polityczny, (fac.)

senacki

(polit.) 'w parlamencie dwuizbowym: taki, który dotyczy senatu – izby wyższej – organu władzy ustawodawczej zatwierdzającego (lub odrzucającego) uchwały izby niższej – sejmu; także: dotyczący przedstawicieli senatu – senatorów'

PSWP

„W tej chwili chciałbym osobiście podziękować panu Piotrowi Boroniowi i grupie posłów oraz komisji za to, że

ułatwiliśmy ścieżkę legislacyjną. Mianowicie obydwaj duki, druk nr 425, czyli poselski, i druk nr 476, czyli senacki, w efekcie działania komisji stały się drukami nr 518.” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 10.05.2006, Poseł Sprawozdawca Jerzy Feliks Fedorowicz]
polityczny

senat

'w niektórych nowożytnych państwach konstytucyjnych: wyższa izba ustawodawcza; w Polsce przedrozbiorowej: wyższa izba sejmowa powstała z rady królewskiej'

SJP

(polit.) 'w parlamencie dwuizbowym: izba wyższa – organ władzy ustawodawczej zatwierdzający (lub odrzucający) uchwały izby niższej – sejmu'

PSWP

„Senat wprowadził do tekstu ustawy trzy poprawki.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 2 dzień, 21.09.2006, Poseł Janusz Kołodziej]
polityczny, (fac.)

senator

'członek senatu – wyższej izby ustawodawczej'

SJP

(polit.) 'w parlamencie dwuizbowym; przedstawiciel wyborców swojego okręgu, członek senatu – izby wyższej – organu władzy ustawodawczej zatwierdzającego (lub odrzucającego) uchwały izby niższej – sejmu'

PSWP

„Myślę, że sporo nam się udało, ale musimy sobie powiedzieć, że nie udało się wszystkim. O tym też wspominał pan senator.” [6 kadencja, 50 posiedzenie, 3 dzień, 25.09.2009, Poseł Izabela Leszczyna]
polityczny, (fac.)

senatorski

(polit.) 'taki, który dotyczy przedstawiciela wyborców swego okręgu, członka senatu'

Immunitet senatorski – 'w okresie sprawowania mandatu senatorskiego: przywilej senatora sprowadzający się do zakazu wszczynania postępowania karnego przeciw niemu bez zgody parlamentu'

(hist.) Izba senatorska – 'w Polsce przedrozbiorowej: senat'

PSWP

„Immunitet poselski i senatorski, jak wiadomo, ma postać i materialnego, i formalnego immunitetu.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Jolanta Szymanek-Deresz]
historyczny, polityczny

senior

'starszy wiekiem członek rodziny (ojciec, brat), rodu; najstarszy wiekiem lub latami pracy członek zespołu'

(polit.) Konwent seniorów – 'organ międzyklubowy, reprezentujący ogół posłów sejmowych wobec marszałka sejmu; składa się z przedstawicieli prezydiów klubów'

SJP

'osoba starsza wiekiem w stosunku do innej osoby, z którą jest porównywana, członek jakiegoś zespołu, rodziny, parlamentu itp. najstarszy wiekiem, najdłużej zatrudniony itp.'

(polit.) Konwent seniorów – 'organ doradczy w parlamencie, składający się z członków prezydium sejmu i przedstawicieli klubów poselskich'

(polit.) Marszałek Senior – 'stanowisko obsadzone przez najsutszego posła lub senatora, któremu Prezydent RP powierza funkcję przeprowadzenia ceremonii złożenia ślubowania senatorskiego oraz wyboru marszałka sejmu lub senatu'

PSWP

„Teraz będzie wiadomo, że pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu otwiera marszałek senior, powołany przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej spośród najstarszych wiekiem posłów, że marszałek senior pełni funkcję do wyboru marszałka Sejmu, a przed wyborem marszałka Sejmu mogą być rozpatrywane tylko wnioski

formalne." [6 kadencja, 28 posiedzenie, 1 dzień, 05.11.2008, Poseł Sprawozdawca Jerzy Budnik]
polityczny, (fac.)

separatyzm

'dążenie do oddzielenia się, wyodrębnienia się z jakiejś całości, grupy (np. dążenie grupy narodowościowej do utworzenia własnego państwa)'

SJP

(polit.) 'strategia, która polega na odrzuceniu bądź wyrażeniu braku zainteresowania przez dany kraj przymierzami międzynarodowymi'

PSWP

„Zwalczał lewicę, samowolę chłopów i separatyzm ukraiński.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 03.09.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny, (fac.)

sesja

1. 'posiedzenie poświęcone określonej sprawie; narada, obrady'

2. 'okres obejmujący cykl posiedzeń, obrad itp. odbywających się periodycznie w określonym czasie'

SJP

1. 'posiedzenie poświęcone określonej sprawie'

2. 'okres obejmujący cykl posiedzeń, obrad itp. odbywających się periodycznie w określonym czasie'

PSWP

(hist.) *Sesja wojewódzkiej rady narodowej – 'powołany po II wojnie światowej drugi po Krajowej Radzie Narodowej organ ustawodawczy i samorządowy'*

KK

„W takiej atmosferze w dniu 19 marca 1981 r. rozpoczęła się sesja wojewódzkiej rady narodowej, a jeden z postulatów obrad miał dotyczyć strajku rolników oraz problemu wyżywienia narodu.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 3 dzień, 24.03.2006, Poseł Witold Hatka]
polityczny, (fac.)

skapitulować

'podpisać akt kapitulacji, poddać się nieprzyjacielowi, złożyć broń'

SJP

'poddąć się, zaniechać walki, niekiedy podpisać akt kapitulacji ustalający jej warunki'

PSWP

„Nie przyłączam się do chóru podziękowań postów koalicji rządzącej pod adresem rządu i powiem tyle, że częściowo tę informację uzyskaliśmy, ale niestety tylko częściowo, na pewno w stopniu niewystarczającym, aby móc powiedzieć, że wiemy, jakie cele stawia sobie polski rząd, o co zamierza bić się, a gdzie zamierza skapitulować w kwestiach traktatu konstytucyjnego, który przecież wyznaczy ramy przyszłego funkcjonowania także Polski w obrębie wielkiego cywilizacyjnego projektu, jakim jest Unia Europejska.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 02.03.2007, Poseł Bronisław Komorowski]
polityczny

skarb

(przestarz.) 'finanse państwowe, kasa państwowa, majątek państwa; instytucja rządząca majątkiem państwa'

(ekon.) - (dziś żywe): Skarb państwa - 'ogół zasobów finansowych państwa; osobowość prawna państwa w stosunkach prawno-majątkowych, fiskus'

SJP

(daw., dziś żywy w połączeniach) 'majątek, który jest własnością państwa; także: instytucja zarządzająca finansami państwowymi'

Skarb państwa – 'państwo traktowane jako osoba prawna, tj. podmiot stosunków prawnych, reprezentujący tę część własności publicznej, która nie pozostaje pod kierownictwem innych państwowych osób prawnych'

PSWP

(hist.) *Skarb narodowy - '1949-1991 – fundusz władz polskich na uchodźstwie; XIX wiek – fundusz gromadzący środki na cele narodowe'*

KK

„Ustawa powinna umożliwić tworzenie spółek celowych nie tylko przez Skarb Państwa, ale także przez jednostki samorządu terytorialnego.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 2 dzień, 06.09.2007, Poseł Tadeusz Jarmuziewicz]
ekonomiczny

skarbowy

1. 'dotyczący spraw finansowych państwa i instytucji zajmujących się tymi sprawami'

2. (przestarz.) 'opłacany przez państwo, należący do skarbu państwa; państwowy, rządowy, publiczny'

SJP

'taki, który jest związany ze sprawami finansowymi państwa, z instytucjami zajmującymi się skarbem państwa'

(ekon.) Bony skarbowe – 'wydawane przez państwo dowody zobowiązane z tytułu krótkoterminowego kredytu o ściśle określonej dacie płatności'

(ekon.) Obligacje skarbowe – 'papiery wartościowe wystawione przez skarb państwa celem uzyskania

środków finansowych na pokrycie deficytu budżetowego'

Izba skarbowa – 'organ administracji państwowej funkcjonujący jako terenowa agenda Ministerstwa

Finansów, której zadaniem jest m.in. nadzór nad urzędnikami skarbowymi, weryfikacja bilansów

przedsiębiorstw państwowych, planowanie i kontrola dotacji z budżetu centralnego oraz orzecznictwo

w II instancji w sprawach podatkowych'

Opłata skarbowa – 'opłata wnoszona przez zainteresowane osoby za czynności urzędowe, podania,

pisma itp.'

PSWP

Urząd skarbowy – 'organ podatkowy pierwszej instancji'

KK

„Już w tej chwili Polska jest winna różnym instytucjom finansowym i obywatelom, którzy nabyli obligacje

rządowe i bony skarbowe, ponad 430 mld zł.” [5 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 14.01.2006, Poseł Halina Molka]
ekonomiczny

skolektywizować

'nadać czemu formę kolektywną; przekształcić co (zwykle gospodarstwa rolne) w spółdzielnię'

SJP

'zorganizować system zarządzania gospodarką opierający się na uspołecznionych środkach produkcji; także: utworzyć spółdzielcze gospodarstwa rolne'

PSWP

„To jest m.in. zasługa polskiego rolnictwa, które nie dało się skolektywizować, tego ekstensywnego rolnictwa.”

[6 kadencja, 41 posiedzenie, 3 dzień, 08.05.2009, Poseł Jan Szyszko]

ekonomiczny, polityczny

skrzydło

'ugrupowanie wewnątrz jakiejś partii, stronnictwa, organizacji, różniące się poglądami od reszty członków;

odłam'

SJP

'odłam stronnictwa politycznego grupujący działaczy o zbliżonych poglądach, odmiennych od reszty

ugrupowania'

PSWP

„Ważne jest, aby wyciągnąć wnioski, nie zamykać się w stereotypach. Może Liga Polskich Rodzin,

Samoobrona i eurosceptyczne skrzydło PiS zmieni swój stosunek, a może już nawet zmieniło do integracji

europejskiej. Daj to im, Panie Boże, i Polsce całej.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 22.06.2006, Poseł Bronisław Komorowski]

polityczny

słowo

1. 'wypowiadanie się ustne lub pisemne; mowa, język'

Wolność słowa – 'prawo obywatela do drukowania swoich utworów i do publicznego przemawiania'

2. (daw.) 'prawo przemawiania; głos'

SJP

'wypowiedź ustna, pisemna, wyrażanie myśli za pomocą języka (w mowie lub w piśmie)'

Wolność słowa – 'prawo obywatela do nieskrępowanego niczym wypowiedzania się'

PSWP

„Wnioskodawcy nie precyzują, czy szkoła może być miejscem dialogu uczącym sztuki racjonalnej argumentacji, prowadzenia dyskusji, szanowania zdań odmiennych od własnych, a zatem czy do wartości uniwersalnych, o których mówił pan minister, zaliczamy wolność słowa, szacunek dla różnorodności czy poszanowanie praw człowieka.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 21.06.2006, Poseł Artur Ostrowski]
prawniczy

służba

1. 'praca w urzędzie państwowym, instytucji użyteczności publicznej, wojsku itp.; rzadziej: taka instytucja lub taki urząd'

2. 'praca, działanie dla jakiejś idei, poświęcanie sił jakiejś sprawie'

SJP

'instytucja, zespół ludzi, których zadaniem jest spełnianie zadań społecznie oczekiwanych, potrzebnych, niezbędnych dla właściwego funkcjonowania społeczeństwa; także: obowiązek spełniania takich zadań'

Służba bezpieczeństwa – 'organy powołane przez władzę PRL do ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego, działające od 1956 roku do 1989 roku; SB'

Służby specjalne – 'instytucje powołane do czuwania nad bezpieczeństwem państwa i do ochrony porządku publicznego'

PSWP

„Nie kto inny, tylko wiceprzewodniczący klubu Platformy Obywatelskiej wczoraj mówił w telewizji o tym, że jest podsłuchiwany przez służby specjalne.” [6 kadencja, 53 posiedzenie, 1 dzień, 04.11.2009, Poseł Tomasz Kamiński]
polityczny

służbowy

'dotyczący pracy w urzędzie, instytucji, wojsku itp.: urzędowy, oficjalny'

Droga służbowa – 'działanie za pośrednictwem władz administracyjnych, przestrzeganie hierarchii w załatwianiu spraw urzędowych'

Samochód służbowy – 'samochód będący własnością instytucji i dany do dyspozycji jej pracownikowi przy wypełnianiu obowiązków zawodowych'

Tajemnica służbowa – 'wiadomości, dokumenty udostępnione wyłącznie osobom do tego uprawnionym, pracującym w danej instytucji'

SJP

'taki, który związany jest z instytucją, zespołem ludzi nienależnie do zadań społecznie oczekiwane, potrzebne, niezbędne dla właściwego funkcjonowania społeczeństwa albo taki, który związany jest z wykonywaną pracą zawodową; także: taki, który z tych zadań albo z tej pracy zawodowej wynika'

Droga służbowa – 'procedura administracyjna, w której nadrzędną zasadą jest przestrzeganie hierarchii organów decyzyjnych; zwracanie się ze sprawą do bezpośredniego przełożonego'

PSWP

„Z uwagi na informacje, które pochodziły od pana posła Jacka Kurskiego, z których wynikało, że dokumenty, o których mówi w ramach swojego zawiadomienia, mogą być niszczone, z uwagi na potrzebę niezwłocznego zabezpieczenia tych dokumentów po przyjęciu protokołarnego ustnego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa jeszcze tego samego dnia przekazano je drogą służbową do Prokuratury Okręgowej

w Warszawie celem niezwłocznego przeprowadzenia czynności pozwalających na weryfikację informacji zawartych w zawiadomieniu oraz zabezpieczeniu dokumentacji, która miała być niszczone.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 22.06.2006, Prokurator Krajowy Zastępca Prokuratora Generalnego RP Janusz Kaczmarek]
polityczny

socjaldemokracja

(polit.) 'kierunek polityczny w międzynarodowym ruchu robotniczym w okresie II Międzynarodówki, który z czasem przekształcił się z socjalistycznego w drobnomieszczański i oportunistyczny'

SJP

1. (polit.) 'ruch polityczny o socjalistycznym, wywodzącym się z myśli marksistowskiej, podłożu ideologicznym, zmierzającym do przebudowy ustroju społecznego w duchu egalitarnym i kolektywistycznym; od roku 1869 oparty na wielkoprzemysłowej klasie robotniczej, propagujący idee socjalizmu i walki z burżuazją'

2. (polit.) 'partia głosząca program socjalistyczny reprezentująca centrolewicowy, nierewolucyjny nurt robotniczy, dążąca do rozładowania konfliktów społecznych, utrwalania zdobyczy socjalnych, solidarności społecznej, łączenia prywatnej wolności z gospodarką planową'

PSWP

„Chciałbym powiedzieć jasno, że Socjaldemokracja Polska zajmuje następujące stanowisko: w sprawie tego budżetu, powiem szczerze, szkoda, żeby sobie więcej strzępić język.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Poseł Marek Borowski]
polityczny, (łac. + gr.)

socjaldemokrata

(polit.) 'zwolennik socjaldemokracji; członek partii socjaldemokratycznej'

SJP

1. (polit.) 'zwolennik socjaldemokracji, osoba o przekonaniach socjaldemokratycznych, opowiadająca się za nierewolucyjnym nurtem w ruchu rewolucyjnym, dążąca do rozładowania konfliktów społecznych, utrwalania zdobyczy socjalnych, solidarności społecznej, łączenia prywatnej własności z gospodarką planową'

2. (polit., pot.) 'członek partii, która ma w nazwie słowo <<socjaldemokratyczny>>'

PSWP

„Pan poseł Zbryzny, nieobecny już w tej chwili - prawdopodobnie uczestniczy we wspomnianym przeze mnie posiedzeniu Komisji Skarbu Państwa - jako autorytet przywoływał nawet prezydenta Baracka Obamę, nazywając go socjaldemokratą, mówiąc o obrzydliwych płacach menedżerów.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 1 dzień, 05.11.2008, Poseł Tadeusz Aziewicz]
polityczny

socjaldemokratyczny

(polit.) 'taki, który dotyczy ruchu politycznego o socjalistycznym podłożu ideologicznym, zmierzającym do przebudowy ustroju społecznego w duchu egalitarnym i kolektywistycznym; także: taki, który dotyczy partii (i ich członków) proklamujący taki program'

PSWP

„Chciałem też powiedzieć, że rząd socjaldemokratyczny kanclerza Schrödera, który często jest krytykowany w Polsce, pod pewnymi względami zasłużył, ale na ogół niezasłużył, wniósł ogromny wkład, jeżeli chodzi o kwestię odszkodowań po 1998 r.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 3 dzień, 24.08.2006, Poseł Tadeusz Iwiński]
polityczny

socjalista

'zwolennik socjalizmu; członek partii socjalistycznej'

SJP

(polit.) 'członek partii lewicowej lub sympatyk partii lewicowych odwołujących się do idei socjalizmu'
(hist.) Narodowy socjalista – 'zwolennik lub członek Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotniczej powstałej w 1920 roku z radykalnym programem społecznym'
PSWP

„Ja jako narodowy socjalista, ohrzczony przez pana Tyszkiewicza, bo Platformie już wolno mówić wszystko, rozumiem to, przyjmuję, można mówić wszystko.”
[6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Poseł Tadeusz Cymański]
polityczny, (łac.)

socjalistka

(polit.) 'członki partii lewicowych odwołujących się do idei socjalizmu'
PSWP

„Wbrew temu, o czym mówił dzisiaj pan poseł Wyrowiński, nie czuję się socjalistką, jak najbardziej popieram proces prywatyzacyjny, i mówię to również w imieniu moich koleżanek i kolegów, tylko że my jesteśmy po prostu za bardzo uczciwą, rozsądną, zgodną z interesem społecznym i obowiązującym prawem prywatyzacją, właśnie za taką.” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 11.05.2006, Poseł Ewa Malik]
polityczny

socjalistyczny

'oparty na zasadach socjalizmu; dotyczący socjalizmu'
SJP

'taki, który dotyczy socjalizmu, ma związek z socjalizmem – systemem społeczno-gospodarczym opartym na krytyce kapitalizmu, postulującym zniesienie własności prywatnej, wspólnotę środków produkcji i równych podziałów wypracowanych dóbr'

Międzynarodówka Socjalistyczna – 'międzynarodowa organizacja partii socjalistycznych i socjaldemokratycznych utworzona w roku 1951 we Frankfurcie nad Menem'

Polska Partia Socjalistyczna – 'lewicowa partia polityczna założona w 1892 roku w Paryżu, wysuwająca postulat odbudowy niepodległego państwa polskiego i budowy socjalizmu, przekształcona wraz z PPR w PZPR; w 1987 roku odbudowana i zjednoczona na kongresie w Warszawie z udziałem przedstawicieli PPS na Uchodźstwie; skrót: PPS'

(wych. z użycia) Obóz socjalistyczny || Obóz państw socjalistycznych || Blok socjalistyczny || Kraje socjalistyczne – 'grupa państw o ustroju realnego socjalizmu, zdominowana przez ZSRR'

Rozwinięte społeczeństw żyjących w krajach realnego socjalizmu'

Demokracja socjalistyczna – 'zasada ustrojowa praktykowana w krajach realnego socjalizmu z kierowniczą rolą partii komunistycznej'

PSWP

„Zniknął obóz socjalistyczny, Europejczycy mogli to zobaczyć na własne oczy i przekonać się o moralnym bankructwie socjalizmu.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Jarosław Wałęsa]
polityczny, (łac.)

socjalizacja

(ekon.) 'zmiana własności środków wytwarzania z prywatnej na społeczną; uspołecznienie'
SJP

(socjolog.) 'proces polegający na odpowiednim kształtowaniu osobowości człowieka, systemu wartości, norm i wzorców zachowań przez środowisko społeczne; proces nabywania umiejętności pełnienia funkcji społecznych'

PSWP

„Otóż różne mniejszościowe lobby forsują przemiany kulturowe, które służą tylko tym mniejszościom, które niekiedy w sposób radykalny podważają porządek społeczny, i to porządek społeczny w komórkach podstawowych - tych, na których oparte jest całe społeczeństwo, całe życie społeczne, socjalizacja

przyszłych pokoleń.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Jarosław Kaczyński]
ekonomiczny, polityczny, socjologiczny, (łac.)

socjalizm

(ekon., polit.) 'pierwsze stadium społeczeństwa bezklasowego (komunistycznego), opierające się na społecznej własności środków produkcji, powstające w wyniku rewolucyjnego obalenia kapitalizmu i wprowadzenia dyktatury proletariatu; cechuje je zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka, a w ekonomice gospodarka planowa'

Socjalizm utopijny – 'wczesne, niedojrzałe koncepcje społeczeństwa socjalistycznego, oparte na marzeniach o idealnym społeczeństwie bezklasowym'

SJP

1. (polit.) 'system społeczno-gospodarczy oparty na ideologii, której głównymi cechami są: społeczna własność środków produkcji występująca w postaci własności państwowej bądź spółdzielczej, a także dążenie do zaspokojenia potrzeb obywateli poprzez zapewnienie im prawa do pracy, ochrony socjalnej, darmowego korzystania z wielu usług'

Socjalizm utopijny – 'głoszony w XVI-XIX wieku terytorialny model organizacji społeczności opierający się na zasadzie egalitaryzmu, w konsekwencji mającej charakter utopii'

(hist.) Realny socjalizm – 'po zakończeniu drugiej wojny światowej; okres wprowadzenia w życie teoretycznych założeń socjalizmu; soereal'

(hist.) Narodowy socjalizm – 'system polityczny i społeczny wprowadzony w Niemczech w latach 1933-1945, opierający się na założeniu wyższości narodu niemieckiego nad innymi, charakteryzujący się bezwzględny antysemityzmem, terroryzmem i dążeniem do władzy nad światem; hitleryzm, faszizm, nazizm'

2. (polit.) 'ustrój społeczny oparty na realizacji postulatów ideologii socjalistycznej; także: okres w rozwoju historycznym, w którym głoszone i realizowano te postulaty (w odniesieniu do Polski od roku 1946 do roku 1989)'

Socjalizm z ludzką twarzą – 'humanizacja ustroju socjalistycznego; autorem powiedzenia był czeski polityk A. Dubček'

PSWP

„Panowało kiedyś powiedzenie, że socjalizm bohatersko pokonuje trudności, które są nieznanne w żadnym innym systemie.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 14.12.2005, Poseł Wojciech Wierzejski]
ekonomiczny, polityczny, (łac.)

socjalizować

1. (pot.) 'być sympatykiem socjalizmu, skłaniać się ku socjalizmowi'

2. (ekon.) 'zmieniać własność środków wytwarzania z prywatnej na społeczną; uspołeczniać'

SJP

1. (socjolog.) 'kształtować osobowość człowieka, poddawać socjalizacji, np. w celu nabywania przez kogoś umiejętności pełnienia funkcji społecznych'

2. (ekon.) 'organizować system zarządzania gospodarką opierający się na uspołecznionych, wspólnych środkach produkcji; zmienić własność środków produkcji z prywatnej na społeczną'

3. (pot.) 'ciążyć ku lewicowej, socjalistycznej orientacji politycznej; skłaniając się ku socjalizmowi'

PSWP

„Jest to tak ważny temat, że zdumiewa mnie, że te kluby, które opowiadają się za liberalnym rynkiem, gospodarką rynkową i zdecydowanym poszerzeniem rynku, mówią o tym, że koalicja próbuje socjalizować państwo (Okłaski), i teraz nie występują z rozwiązaniami, które będą sprzyjały rozwojowi gospodarce kraju.” [5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Andrzej Duda]

ekonomiczny, polityczny, socjologiczny, (łac.)

socjalliberalizm

(polit., ekon.) 'doktryna ekonomiczna zakładająca swobodę podejmowania różnorodnych inicjatyw indywidualnych przez podmioty gospodarcze, ale jednocześnie uzupełniająca potrzebę osłony socjalnej najsłabszych ekonomicznie obywateli przez państwo'

PSWP

„Jeżeli ktoś nie wie, co to jest socjalliberalizm, to odsyłam do pana profesora Leszka Nowaka z Poznania, który wykładnię tego zrobił.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Poseł Andrzej Lepper]

ekonomiczny, polityczny

socjalliberalny

(polit., ekon.) 'taki, który jest zgodny z zasadami swobody ekonomicznej i politycznej jednostki, ale jednocześnie ma na względzie osłonę socjalną najsłabszych ekonomicznych obywateli'

PSWP

„Natomiast wypowiadając się na temat tego, że Lepper stał się kapitalistą: rolnicy polscy, panom w aksamitnych kapeluszach chcą powiedzieć, zawsze byli no kapitalistami w dobrym tego słowa znaczeniu, zawsze mieli prywatną własność, z dziada, pradziada, są to ludzie, którzy dzisiaj mają własność, rzemieślnik polski też był no kapitalistą. Tak że kierunek ten socjalliberalny to jest coś nowego.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Poseł Andrzej Lepper]

ekonomiczny, polityczny

socjalnie

'pod względem socjalnym, społecznym'

SJP

1. 'uwzględniając warunki socjalne, społeczne; pod względem socjalnym, dotyczącym społeczeństwa lub grup ludzi w danym społeczeństwie'

2. 'w sposób związany z materialnymi warunkami życia; dotycząc życia, istnienia, zaspokajanych potrzeb materialnych i kulturalnych obywateli'

PSWP

„Możliwości są wąskie, bo kryzys za drzwiami, ale to jest dramat dla dzieci z rodzin zaniedbanych socjalnie i społecznie, zwłaszcza ze środowisk wiejskich i małomiasteczkowych.” [6 kadencja, 34 posiedzenie, 3 dzień, 23.01.2009, Poseł Tadeusz Cymański]

ekonomiczny, polityczny

socjalny

1. 'dotyczący społeczeństwa; społeczny, towarzyski'

2. 'mający na celu zaspokojenie potrzeb materialnych i kulturalnych członków społeczeństwa'

SJP

1. 'dotyczący społeczeństwa, grup ludzi w danym społeczeństwie wyodrębnionych ze względu na cechy jej członków'

2. 'związany z materialnymi warunkami życia; taki, który dotyczy życia, istnienia; dotyczący zaspokajania potrzeb materialnych i kulturalnych obywateli'

(pot.) Polityka socjalna – 'działalność państwa i innych organizacji w dziedzinie kształtowania warunków życia i pracy ludzi oraz stosunków społecznych, mająca na celu m.in. zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, zaspokojenia potrzeb wyższego rzędu, zapewnienie ładu społecznego; polityka społeczna'

PSWP

„Przez wiele lat pracowałam w komisji, która dzieliła taki fundusz socjalny i pamiętam, jakim utrapieniem były wnioski osób, którym nie można było przyznać tego rodzaju świadczenia ze względu na to, że zamierzały wyjechać za granicę czy było to związane z wyjazdem zagranicznym.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 2 dzień, 27.03.2008, Poseł Elżbieta Rafalska]

ekonomiczny, polityczny, (łac.)

socjopolityczny

(polit.) 'taki, który odnosi się do socjologicznych uwarunkowań w działaniach politycznych'

PSWP

„Amerykański kryzys finansowy przekształcił się w globalny kryzys gospodarczy. Abstrahując od ekonomicznej oceny tego kryzysu, chciałbym zwrócić uwagę na jego aspekt socjopolityczny, na reakcje społeczeństw i państw.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 13.02.2009, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]

polityczny

socrealistyczny

'dotyczący socrealizmu, właściwy socrealizmowi'

SJP

(hist., artyst.) 'taki, który związany jest z socrealizmem – doktryną artystyczną (i kierunkiem) w sztuce, mającą charakter polityczny i agitacyjny, podporządkowaną obrazowi świata przedstawionemu komunistycznemu światopoglądowi i rządzącej partii komunistycznej'

PSWP

„W roku 1990 jednym z ważnych czynników utrudniających wypracowanie konkretnych nowych rozwiązań normujących funkcjonowanie nauki w Polsce były podziały wśród samych naukowców oraz brak zdecydowania wielu z nich. A inną, i nie wiadomo, czy nie najważniejszą, przyczyną był jednak fakt, iż ustrój socrealistyczny, jakkolwiek był, gwarantował wielu uczonym swego rodzaju stabilizację i dawał poczucie bezpieczeństwa zawodowego, a nawet społeczny prestiż, który niestety niejednokrotnie przechodził w beczynną i szkodliwą próżność.” [5 kadencja, 38 posiedzenie, 2 dzień, 29.03.2007, Poseł Marek Kawa]

artystyczny, historyczny

sojusz

'przymierze, związek, szczególnie między państwami'

SJP

'umowa dwustronna lub wielostronna, w której zawierające ją strony (zazwyczaj jakieś państwa) zobowiązują się do współpracy politycznej, gospodarczej, ekonomicznej, wojskowej itp., a także do udzielania sobie wzajemnej pomocy w określonych sytuacjach'

Sojusz obronny – 'umowa międzynarodowa, której strony zobowiązują się do współpracy militarnej i ekonomicznej oraz do udzielania sobie obustronnej (wielostronnej) pomocy na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa z zewnątrz'

Sojusz Północnoatlantycki – 'organizacja międzynarodowa o charakterze polityczno-wojskowym, utworzona na podstawie zawartego w 1949 r. w Waszyngtonie Traktatu Północnoatlantyckiego z siedzibą w Brukseli; Skrót: NATO – North Atlantic Treaty Organization; Pakt Północnoatlantycki'

(polit.) Sojusz Lewicy Demokratycznej – 'w Polsce od 1991 roku; sojusz kilku partii lewicowych z Socjaldemokracją Rzeczypospolitej Polskiej (SARP) na czele i związków zawodowych przystępujących wspólnie do wyborów parlamentarnych i działających wspólnie w parlamencie'

PSWP

„Otóż przypomnę pani poseł, która opuściła niestety salę, tak jest zainteresowana, że w roku 2001 objęliśmy rządy po Akcji Wyborczej Solidarność, czyli po was, tylko wtedy inaczej się nazywaliście, i otrzymaliśmy od was w prezencie jako Sojusz Lewicy Demokratycznej dziurę Bauca w wysokości ponad 90 mld zł. Tyle brakowało w budżecie państwa.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 14.07.2009, Poseł Grzegorz Napieralski]

polityczny, (ros.)

sojuszniczy

'taki, który odnosi się do sojuszu, należący do sojuszu – 'umowy dwustronnej lub wielostronnej, w której zatwierdzające ją strony zobowiązują się do współpracy politycznej, gospodarczej i wojskowej, a także do udzielania sobie wzajemnie pomocy w określonych sytuacjach'

PSWP

„Na straży naszego bezpieczeństwa nie stoimy osamotnieni, wspierają nas bowiem sojuszniczy

z NATO." [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Minister Spraw Zagranicznych Stefan Meller]
polityczny

sojusznik

'uczestnik sojuszu; sprzymierzeniec, alian'

SJP

1. (polit.) 'państwo (a także grupa ludzi, np. organizacja, partia itp.) wchodzące w skład porozumienia politycznego, zwłaszcza wojskowego, zawartego w celu podejmowania wspólnych działań, np. podczas wojny'

2. 'osoba, która zawarła z kimś sojusz, która sprzyja komuś; także: przenośnie o zwierzętach lub zjawiskach, faktach, zdarzeniach itp. wpływających korzystnie na coś lub na kogoś'

PSWP

„Pan poseł Dera mówił, że ustawa o finansowaniu partii politycznych uderza w demokrację. Rozumiem, że nasz najbliższy sojusznik, Stany Zjednoczone, są krajem niedemokratycznym?” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Poseł Cezary Tomczyk]
polityczny

solidarnościowy

'świadczący o solidarności, wyrażający solidarność'

SJP

'świadczyc o solidarności, wyrażający solidarność'

1. 'taki, który wynika z postawy wzajemnego wspierania się, udzielania pomocy, wsparcia innym osobom'

Strajk solidarnościowy – 'strajk podjęty w celu poparcia żądań, oczekiwań zgłoszonych przez inną niż strajkujący załogę, grupę zawodową'

2. 'taki, który ma swój rodowód w Niezależnym Samorządnym Związku Zawodowym <<Solidarność>>, wywodzi się z tego związku zawodowego, należy do <<Solidarności>>.'

PSWP

„Ponieważ przed chwileczką tak naprawdę powiedział pan, że pan nie wie, dla kogo ma być przeznaczony ten pakiet solidarnościowy, to chciałabym powiedzieć, że Prawo i Sprawiedliwość wie.” [6 kadencja, 31 posiedzenie, 1 dzień, 05.12.2008, Poseł Elżbieta Rafalska]
polityczny

solidarność

1. 'bycie solidarnym; zgodność w postępowaniu i dążeniach, jednomyślność; wspieranie się wzajemne'

2. (praw.) 'odpowiedzialność każdego ze współobwinianych za całość zobowiązania (np. każdego z dłużników za całość długu); współodpowiedzialność'

SJP

1. 'cecha charakteryzująca wzajemne wspieranie się, współdziałanie, postępowanie zgodne z przyjętymi wcześniej założeniami; zgodność z kimś w poglądach, dążeniach, postępowaniu; gotowość niesienia pomocy, bycie zdolnym do poświęceń'

2. (praw.) 'odpowiedzialność zbiorowa i indywidualna określana w ramach grupy osób za całość wspólnego zobowiązania, określana w odniesieniu do dłużników lub wierzycieli'

3. (polit.) 'polski ruch polityczny i społeczny oraz centrala związkowa; pierwszy wolny związek zawodowy w bloku socjalistycznym, który powstał w wyniku porozumienia pomiędzy Międzyzakładowym Komitetem Strajkowym w Gdańsku, na którego czele stanął Lech Wałęsa, a przedstawicielami rządu PRL podpisanego 31 VIII 1980 roku'

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy <<Solidarność>> - 'pełna nazwa związku'

Solidarność Walcząca – 'konspiracyjna organizacja niepodległościowa działająca w latach 1982-1990'; także: tytuł organu prasowego tej organizacji'

PSWP

„Nie przekonali ani eksperckie obliczenia, ani głosy przedstawicieli organizacji pozarządowych, ani nadesłane przez Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” stanowisko Komisji Krajowej.”

[5 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 17.02.2006, Poseł Sylwester Pawłowski]
polityczny, prawniczy

solidarny

'zgodny z kim co do poglądów, dążący do wspólnego celu, jednomyślny; poczuwający się do współodpowiedzialności i współdziałania, współodpowiedzialny'

SJP

'taki, który identyfikuje się z grupą, do której należy, współdziała z nią, solidaryzuje się z innymi; zgodny z kimś w poglądach, postępowaniu itp.'

PSWP

„Moim zdaniem ta partia, która zwyciężyła wybory, ten rząd jest rządem solidarnym, a nie liberalnym.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Poseł Jan Bury]

polityczny, (fr.)

solidarystyczny

(ekon. polit.) 'będący wyrazem solidaryzmu, oparty na solidaryzmie, właściwy solidaryzmowi'

SJP

(polit., ekon.) 'dotyczący kierunku społeczno-politycznego, powstałego w połowie XIX wieku, głoszącego tezę o naturalnej jedności interesów różnych grup w państwie, niezależnej od klasowych postulatów tych grup'

PSWP

„Najczęściej ostatnio używanym słowem przez polityków PiS i pana premiera było słowo „solidaryzm” w jego wielu odmianach i związkach frazeologicznych: solidaryzm społeczny, solidaryzm gospodarczy. Ostatnio nawet usłyszałem jakiś neologizm „solidarystyczny.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Andrzej Biernat]

ekonomiczny, polityczny

solidaryzm

(ekon., polit.) 'pogląd, według którego podstawową cechą społeczeństwa jest naturalna wspólnota interesów wszystkich klas i warstw, niezależnie od różnic majątkowych i społecznych'

SJP

(polit., ekon.) 'kierunek społeczno-polityczny powstały w połowie XIX wieku, głoszący tezę o naturalnej jedności interesów różnych grup w państwie, niezależnie od klasowych postulatów tych grup'

PSWP

„A gdzie solidaryzm społeczny?” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Tadeusz Woźniak]

ekonomiczny, polityczny, (fr. z łac.)

solidaryzować się

'być z kim tego samego zdania w jakiejś sprawie, zgadzać się z kimś w czym, być jednomyślnym; poczuwać się do współodpowiedzialności'

SJP

'łączyć się w całość, jednoczyć się, zgadzać się z kimś w jakiejś sprawie; zespalać się, wyrażać poparcie dla kogoś lub czegoś'

PSWP

„Nie mam powodu, by osobiście solidaryzować się z polityką prezesa Jarosława Kaczyńskiego, ale niezależnie od nastawień osobistych są pewne zasady.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 13.06.2008, Poseł Kazimierz Michał Ujazdowski]

ekonomiczny, polityczny

solidaryzowanie się

'być z kim tego samego zdania w jakiejś sprawie, zgadzać się z kimś w czym, być jednomyślnym; poczuwać się do współodpowiedzialności'

SJP

'łączenie się w całość, jednoczenie się, zgadzanie się w jakiejś sprawie, zespalać się, wyrażanie poparcia'

PSWP

„Z zadowoleniem dostrzegamy solidaryzowanie się państw członkowskich Unii Europejskiej z naszymi postulatami i mamy nadzieję, że cała Unia Europejska będzie angażowała się w działania zewnętrzne dopiero wtedy, kiedy zaistnieją ku temu warunki.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 4 dzień, 11.05.2007, Minister Spraw Zagranicznych Anna Fotyga] ekonomiczny, polityczny

sołdecki

'należący do sołtysa, związany z funkcją sołtysa'
SJP

'związany z sołtysem lub jednostką (wsią lub kilkoma wsiami), na której czele on stoi'
PSWP

„Jest to działanie, które w jakimś stopniu, choć w znacznie mniejszej skali oczywiście, ma znaczenie dla wsi, obszarów wiejskich. Fundusz sołdecki, który był wcześniej przyjęty, też dotyczy tych obszarów i ma za zadanie stworzyć lepsze warunki działania mieszkańcom.” 6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Senator Ireneusz Niewiarowski] polityczny

sołectwo

'najmniejsza jednostka podziału terytorialnego w Polsce obejmująca wieś lub rzadziej kilka sąsiadujących z sobą wsi, na czele której stoi sołtys'
PSWP

„Pytam więc pana ministra o przesłanki, jakie stały za wydanym rozporządzeniem, traktującym niejednakowo sołectwo Zwięczyca w porównaniu z Przybyszówką.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 11.01.2007, Poseł Wojciech Pomajda] polityczny

sołtys

'w okresie międzywojennym i do roku 1954: przedstawiciel administracji państwowej i samorządu terytorialnego na wsi, wybierany przez jej mieszkańców, dla utrzymania łączności między wsią a grodzką radą narodową'
SJP

'przedstawiciel wiejskich władz samorządowych wybierany przez mieszkańców wsi, reprezentujący jej interesy wobec władz zwierzchnich'
PSWP

„Jeżeli dzisiaj sołectwo zaproponuje, nie wiem, naprawienie jakiegoś mostku czy kawałka drogi, to wójt w każdej chwili może to zmienić, a jeżeli na podstawie przepisów tej ustawy sołtys przyśle wniosek dotyczący naprawienia tego kawałka drogi, to już nikt nie będzie mógł tego zmienić.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 12.02.2009, Poseł Bronisław Dutka] polityczny

sowiecki

'związany z byłym Związkiem Radzieckim (wyraz nacechowany ujemnie)'
PSWP

„Nie może być tak, że wielu może być przewerbowanych, a kto wie, czy z Wojskowych Służb Informacyjnych nie są przewerbowani ludzie do różnych wywiadów ogólnościatowych, bo jeden, matka, system sowiecki pęktł, nie ma go, to trzeba komuś innemu, innemu panu służyć kosztem naszego państwa.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Zygmunt Wrzodak] polityczny, (ros.)

spisek

'tajne porozumienie grupy osób dla wspólnego osiągnięcia jakiegoś celu; sprzysiężenie, zмова'
SJP

'tajne porozumienie grupy osób zawarte dla osiągnięcia jakiegoś wspólnego celu, często wymierzone swymi działaniami przeciwko komuś trzeciemu'
PSWP

„Jeśli państwo mówicie, że to jest spisek, to przypomnę dzisiaj panu premierowi Donaldowi Tuszkowi, że zapowiedział nam retorykę wojny.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2009, Poseł Beata Kempa] polityczny

społeczeństwo

1. 'ogół ludzi pozostających we wzajemnych stosunkach, wynikających z ich udziału w procesach produkcji i w życiu kulturalnym; ogół obywateli danego kraju, miasta itp.'

Społeczeństwo klasowe. Społeczeństwo pierwotne, prymitywne.

2. 'ludzie poszczególnych środowisk zawodowych, społecznych; klasa społeczna, środowisko'
SJP

'ogół ludzi współtworzących określoną wspólnotę opartą na relacjach wzajemnych zależności, wspólnego wytwarzania systemu wartości, zwłaszcza kulturowych, zamieszkujących określone miejsce, terytorium'

Społeczeństwo obywatelskie – 'społeczeństwo, w którym jego członkowie mogą tworzyć w sposób nieskrępowany, dobrowolny, spontaniczny instytucje, organizacje, związki, które są wolne od ingerencji państwa'

Podstawowa komórka społeczeństwa – 'publicystyczne, perswazyjne określenie rodziny'
PSWP

„Otóż w przekonaniu klubu Polskiego Stronnictwa Ludowego społeczeństwo obywatelskie to takie, które samo podejmuje decyzje.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 2 dzień, 18.11.2009, Poseł Bronisław Dutka] polityczny, socjologiczny

społeczność

'ludzie tworzący jakieś środowisko zawodowe; także: ogół mieszkańców jakiegoś terenu, np. wsi, miasta, gminy, województwa, państwa, kontyngentu'

Społeczność lokalna – 'typ zbiorowości społecznej zajmującej wyodrębnioną część terytorium państwowego, związanej więzią społeczną będącą efektem wspólnoty potrzeb, charakteryzującej się stycznością przestrzenną umożliwiającą stałe kontakty osobiste oraz wytwarzającej własne instytucje społeczne działające na rzecz jej integracji'

Społeczność międzynarodowa – 'ogół państw utrzymujących ze sobą stosunki regulowane przez państwo międzynarodowe'
PSWP

„Czy samorzady, czy społeczność lokalna może spodziewać się pozytywnej decyzji w tej sprawie, a jeśli tak, to kiedy?” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 3 dzień, 26.01.2006, Poseł Jan Łopata] polityczny

społeczny

1. 'odnoszący się do społeczeństwa; powstający, tworzący się w społeczeństwie; realizowany w społeczeństwie, związany ze społeczeństwem'

Awans społeczny – 'przejście do wyższej grupy społecznej przez zdobycie wykształcenia, zawodu, otrzymanie wyższego stanowiska'

2. 'utworzony, nagromadzony przez społeczeństwo w przeciągu produkcji; organizowany wspólnymi siłami, będący własnością ogółu, należący do ogółu obywateli'

3. 'zorganizowany, przeznaczony dla społeczeństwa, do obsługi społeczeństwa, do zaspokojenia jego potrzeb; pracujący dla społeczeństwa, dla dobra ogółu'

Praca społeczna; pracownik, działacz społeczny – 'praca dla dobra ogółu, wykonywana honorowo, poza zajęciami zawodowymi; osoba pracująca honorowo dla dobra ogółu'
SJP

1. 'taki, który związany jest ze społeczeństwem, dotyczy społeczeństwa, należy do społeczeństwa, który jest wytworem społeczeństwa albo jego części'

Nauki społeczne – 'nauki, których przedmiotem badań jest społeczeństwo: socjologia, demografia, psychologia, prawo, ekonomia polityczna'

Awans społeczny – 'przejście do wyższej warstwy społeczeństwa przez zdobycie wykształcenia, majątku, prominentnego stanowiska'

2. 'taki, który ma zaspokajać potrzeby całego społeczeństwa lub jego części; także: taki, który pracuje na rzecz społeczeństwa, dba o jego dobro'

Działacz społeczny || Aktywista społeczny – 'osoba, która pracuje dla dobra ogółu, bezinteresownie, nie pobierając za to wynagrodzenia; społecznik'

3. 'taki, który jest powszechny, związany z ogółem'

PSWP

„Rozwój społeczny i gospodarczy połączony ze wzrostem produkcji wymaga efektywnego systemu transportowego.” [5 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2005, Poseł Krzysztof Tchórzewski]

polityczny

spot

(środkowisk.) 'krótki, telewizyjny, radiowy lub internetowy (reklama), nadawany w przerwie między programami lub w trakcie ich trwania'

PSWP

„Jutro pan minister Stasiak - kończę teraz odpowiedź na pana pytanie - przyjeżdża do centrum personalizacji danych, aby zrobić wywiad. Jednocześnie jest przygotowywany nowy spot, bo jest nowa sytuacja, nowa ustawa.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Piotr Piętań]

ekonomiczny, polityczny, (ang.)

sprawa

1. 'okoliczności, które stanowią wyodrębniony przedmiot czyjegoś zainteresowania, obchodzą kogoś, są ważne dla kogoś; fakt, wydarzenie'

2. 'rzecz do załatwienia, interes; dokument, akt dotyczący załatwienia czegoś'

3. 'wielkie zadania, wzniosłe cele, którym służy, które chce realizować jakaś grupa osób'

4. (praw.) 'postępowanie toczące się przed sądem cywilnym z inicjatywy strony (tzw. powoda) w jej bezpośrednim interesie lub przed sądem karnym z inicjatywy oskarżyciela; proces sądowy; w mowie potocznej: dane, dokumenty dotyczące przedmiotu procesu'

SJP

1. 'wszystkie okoliczności, które kogoś lub czegoś dotyczą'

Ministerstwo Spraw Zagranicznych – 'ministerstwo odpowiedzialne za polityczne interesy kraju poza jego granicami'

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (i Administracji) – 'ministerstwo odpowiedzialne za bezpieczeństwo obywateli i zarządzanie państwem'

2. (podn.) 'idea, dla której ktoś jest gotowy do największych poświęceń'

3. (praw.) 'postępowanie toczące się przed sądem'

PSWP

„Stawianie na zmianą doktryny prawnej państwa niemieckiego - tu wszystkie siły polityczne powinny oddziaływać w sposób sensowny i skoordynowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych” [5 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 25.01.2007, Poseł Bronisław Komorowski]

polityczny, prawniczy

sprawować

1. 'pełnić obowiązki, zadania wynikające z zajmowanego stanowiska, wykonywanego zawodu; pełnić jakąś funkcję, wykonywać coś'

2. (daw.) 'mieć coś pod swoim zarządem, kierownictwem; rządzić'

SJP

'wykonywać obowiązki związane z jakąś funkcją, z piastowanym urzędem'

Sprawować mandat poselski – 'być posłem na Sejm Rzeczypospolitej'

PSWP

Sprawować urząd – 'pełnić obowiązki na stanowisku urzędowym, politycznym'

KK

„Dzięki tym głosom po raz kolejny mam wielką przyjemność sprawować mandat poselski uzyskany w województwie świętokrzyskim.” [6 kadencja, 1 posiedzenie, 4 dzień, 15.11.2007, Poseł Krzysztof Lipiec]

polityczny

sprawowanie

'wykonywanie obowiązków związanych z jakąś funkcją, z piastowanym urzędem'

PSWP

„Wysoka Izba! Przedstawiany projekt ustawy formułuje precyzyjny i zamknięty katalog zadań wojewody. Są to: reprezentowanie Rady Ministrów w województwie, sprawowanie nadzoru ogólnego nad samorządem terytorialnym, wykonywanie kontroli gospodarowania mieniem państwowym w województwie, pełnienie funkcji organu odpowiedzialnego za zarządzanie kryzysowe oraz stan porządku publicznego i bezpieczeństwa zbiorowego.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 24.10.2008, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Grzegorz Schetyna]

polityczny

sprawozdanie

'ustny lub pisemny opis przebiegu jakichś wypadków, zdarzeń; zdanie sprawy z czego; raport'

SJP

'ustna lub pisemna relacja z przebiegu wydarzeń, z obrad, informacja o przebiegu jakiegoś działania, o postępie w wykonywanym zadaniu'

PSWP

„Komisja Spraw Zagranicznych przedłożyła sprawozdanie, w którym wnioskuje o przyjęcie zawiadomienia premiera bez zastrzeżeń.” [6 kadencja, 3 posiedzenie, 1 dzień, 06.12.2007, marszałek Sejmu Bronisław Komorowski]

polityczny

sprawozdawać

(środkowisk.) 'relacjonować przebieg wydarzeń, obrad, informować o przebiegu jakiejś działalności, o postępie w wykonywanym zadaniu'

PSWP

„Inny zapis, który mówi, że do 31 maja każdego roku prezes instytutu będzie musiał się sprawozdawać przed Wysoką Izbą, gwarantuje weryfikację każdej sfery działania tej instytucji, bo Wysoka Izba będzie wysłuchiwała sprawozdań prezesa i w ramach swoich kompetencji opiniowała ten dorobek.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 21.06.2006, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Mirosław Orzechowski]

polityczny

sprawozdawca

'ten, kto składa sprawozdanie z czego; autor sprawozdania'

SJP

'osoba, zwłaszcza dziennikarz, który relacjonuje przebieg wydarzeń, obrad, informuje o przebiegu jakiejś działalności, o postępie w wykonywaniu zadań'

Poseł sprawozdawca – 'poseł, który został wytypowany przez komisję sejmową do przedstawiania na posiedzeniu Sejmu wyniku jej prac'

PSWP

„Głos zabierze sprawozdawca komisji pan poseł Mirosław Sekuła.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 1 dzień, 09.09.2009, Wicemarszałek Ewa Kierkowska]

polityczny

sprawozdawczość

'opracowywanie sprawozdań, całokształt prac sprawozdawczych'

SJP

'sporządzenie informacji o przebiegu wydarzeń, obrad, o przebiegu jakiejś działalności, o postępie w wykonywanym zadaniu'

PSWP

„Te dane dotyczące dochodowości każdego automatu są w Ministerstwie Finansów od czasu, kiedy jest prowadzona sprawozdawczość w tym zakresie.”

[6 kadencja, 54 posiedzenie, 1 dzień, 17.11.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jacek Kapica]

polityczny

sprawozdawczy

'dotyczący sprawozdania lub sprawozdawcy; należący do obowiązków sprawozdawcy, stanowiący sprawozdanie; związany ze składaniem sprawozdania, ze sporządzeniem sprawozdań'

SJP

'związany z ustną lub pisemną relacją z przebiegu wydarzeń, z obrad, z informacją o przebiegu jakiejś działalności, o postępie w wykonywanym zadaniu'

PSWP

„Był to dokument sprawozdawczy, natomiast do wyciągania wniosków, do analizy służą już inne prace, ale oczywiście z wielką ciekawością wsłuchujemy się w głosy państwa posłów, także co do przedstawionej przez nas informacji.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2009, Podsekretarz Stanu w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej Maciej Szpunar]

polityczny

sprawozdawczyni

'kobieta, zwłaszcza dziennikarka, która relacjonuje przebieg wydarzeń, obrad, informuje o przebiegu jakiejś działalności, o postępie w wykonywanym zadaniu'

PSWP

Posłanka sprawozdawczyni – 'kobieta pełniąca funkcję posła, wyznaczona do przedstawienia informacji dotyczących prac nad projektem aktu prawnego'

KK

„Otóż szanowna pani sprawozdawczyni, rozporządzeniem ministra finansów - zaraz dokładnie podam datę - z dnia 29 marca 2004 r., a więc za czasów, kiedy państwo rządziście, paliwa silnikowe przeznaczone na cele opałowe, a także oleje opałowe, z których 50% i więcej destyluje się przy 350 stopniach, to są tzw. oleje lekkie, winny być barwione na kolor czerwony i znakowane markerem.” [5 kadencja, 7 posiedzenie, 1 dzień, 11.01.2006, Poseł Andrzej Mikołaj Dera]

polityczny

stabilizacyjny

'związany z przywróceniem lub utrzymaniem się stanu równowagi w położeniu czegoś, w przebiegu jakiegoś zjawiska'

PSWP

Plan stabilizacyjny – 'program mający na celu doprowadzenie gospodarki państwa do stanu równowagi'

KK

„Wszak plan stabilizacyjny przewiduje przyspieszenie m.in. wydatków na infrastrukturę.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 03.12.2008, Poseł Henryk Kowalczyk]

polityczny

stabilizować

'doprowadzić do stanu trwałości, równowagi; utrzymywać, ustalać, normować'

SJP

'doprowadzić coś do stanu równowagi, trwałości'

PSWP

Stabilizować ceny – 'przeciwdziałać procesowi inflacyjnemu'

KK

„Panie premierze, konkretnie, jakie mechanizmy będą wprowadzone, które będą pozwalały te ceny

stabilizować?” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Andrzej Grzesik]

ekonomiczny, (fr. z łac.)

stalinizm

'system rządów stosowany za czasów Stalina'

SJP

'forma rządów sprawowana za czasów Józefa Stalina, charakteryzująca się kultem wodza, dominacją aparatu partyjnego, stosowaniem terroru i zastraszania przez wzmocniony aparat policyjny ingerujący we wszystkie dziedziny życia oraz izolacją od świata zewnętrznego'

PSWP

„To nie oni wymyślili faszyzm ani stalinizm, tylko padli jego ofiarą.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2006, Poseł Henryk Siedlaczek]

historyczny, polityczny

stalinowski

'dotyczący Józefa Stalina, jego osoby, poglądów, działalności oraz formy sprawowania władzy'

PSWP

„Smutną ironią był fakt, że składowi sędziowskiemu przewodniczył były AK-owiec, a potem wyjątkowo dyspozycyjny wobec komunistów, a przez to krwawy stalinowski sędzia major Mieczysław Widaj. Wszyscy oskarżeni, oprócz kobiet, dostali wyroki śmierci.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Daniel Pawłowicz]

historyczny, polityczny

stan

1. 'całokształt okoliczności, warunki, stosunki, w jakich ktoś lub coś się znajduje, istnieje w jakimś czasie; sytuacja, pozycja, położenie'

(praw.) Stan wojenny, stan wojny – 'stan ogłaszany w razie wojny przez konstytucyjnie do tego upoważniony organ państwowy; w czasie trwania tego stanu rząd danego kraju korzysta ze specjalnych uprawnień rozszerzających jego kompetencje w zakresie rządzenia, stanowienia doraźnych praw, sądenia itp.'

Stan wyjątkowy – 'stan prawny, w czasie którego zostają zawieszane prawa jednostki i swobody obywatelskie zagwarantowane przez ustawę konstytucyjną; może być ogłoszony przez władzę państwową z powodu wyjątkowych wydarzeń politycznych, społecznych lub międzynarodowych'

2. 'część państwa; kraj, jednostka administracyjno-terytorialna (najczęściej o krajach Ameryki Płn. i Płd.)'

3. (hist.) a) 'jedna z warstw społecznych o wyodrębnionej sytuacji prawnej, na jakie dzieliło się społeczeństwo w państwach europejskich w XIII-XVIII w.; przynależność do takiej warstwy określona pochodzeniem lub zawodem'

b) 'ogół przedstawicieli jakiejś grupy społecznej, stanowiących prawa (np. senat); deputaci, posłowie'

4. (daw. dziś żywe tylko w niektórych związkach wyrazowych) – 'państwo, kraj wraz ze swoim rządem; rząd; rządzenie, polityka'

Wyrażenia dziś żywe: Mąż stanu – 'wybitny polityk, dyplomata'

Racja stanu – w polityce: zasada kierowania się interesem państwa jako motywem postępowania nadrzędnym w stosunku do wszystkich innych możliwych motywów'

Podsekretarz stanu – 'stały zastępca i pomocnik ministra; wiceminister'

Sekretarz stanu – 'minister'

Trybunał stanu – 'sąd, przed którym odpowiada prezydent lub minister danego kraju za zdradę kraju, pogwałcenie konstytucji albo przestępstwa karne'

Zamach stanu – 'działalność, akcja polityczna zmierzająca do zmiany rządu, do opanowania władzy w państwie'

Zdrada stanu (daw. zbrodnia stanu) – 'ciężkie przestępstwo polityczne'

(hist.) Rada Stanu – 'rada utworzona na podstawie konstytucji Księstwa Warszawskiego z 1807 r., która miała za zadanie przygotowywanie projektów

ustawodawczych, rozstrzyganie sporów kompetencyjnych oraz kontrolę administracji; istniała także w Królestwie Polskim (1815-1866)

SJP

1. 'jakość, forma, postać kogoś lub czegoś w danej chwili; położenie, warunki, w których ktoś lub coś się znajduje'

(praw.) Stan wojenny || Stan wojny – 'instytucja prawa państwowego o charakterze nadzwyczajnym i skutkach tymczasowych wprowadzana wskutek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, polegająca na czasowym ograniczeniu konstytucyjnych praw i wolności obywatelskich, zwiększeniu obowiązków obywateli na rzecz obrony państwa oraz zwiększeniu uprawnień władz i sądów wojskowych'

(praw.) Stan wyjątkowy – 'instytucja prawna o charakterze nadzwyczajnym umożliwiająca czasowe ograniczenie określonych praw i swobód obywatelskich, wprowadzona na skutek wewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa lub w razie klęski żywiołowej'

Profesor, marszałek, pułkownik itp. w stanie spoczynku – 'profesor, marszałek, pułkownik na emeryturze'

2. 'część składowa państwa związkowego, jednostka administracyjno-terytorialna w niektórych państwach federalnych, głównie w krajach Ameryki Północnej i Południowej, np. w USA, w Meksyku czy Brazylii'

3. (pot.) 'Stany Zjednoczone Ameryki Północnej'

4. (hist.) 'jedna z warstw społecznych na które było podzielone społeczeństwo w krajach Europy od XIII do XVIII wieku; także: przynależność do takiej warstwy określona pochodzeniem bądź zawodem'

5. (daw., żywy w połączeniach) 'rząd, państwo; interes państwa; całokształt spraw związanych z polityką, rządzeniem'

Mąż stanu – 'wybitny polityk o międzynarodowym autorytecie, osoba piastująca wysokie godności państwowe'

Racja stanu – 'w polityce: zasada mówiąca, iż należy kierować się interesem państwa jako nadrzędnym motywem postępowania wobec wszystkich innych możliwych motywów'

Sekretarz stanu – 'urzędnik piastujący wysokie stanowisko państwowe, w Polsce pierwszy wiceminister; w USA i w Watykanie minister spraw zagranicznych'

Podsekretarz stanu – 'wysoki rangą urzędnik państwowy; w Polsce na ogół wiceminister'

Zamach stanu – 'akcja polityczna zmierzająca do opanowania władzy w państwie'

Zdrada stanu – 'przestępstwo polityczne, które polega na dokonaniu zamachu na bezpieczeństwo kraju, na jego ustrój lub osobę piastującą najwyższą władzę'

PSWP

„Klub Parlamentarny Ligi Polskich Rodzin od lat oczekiwał, by Polska w stosunkach międzynarodowych zaczęła mówić własnym głosem, by suflerzy i skażeni wasalizmem odeszli do historycznego lamusa, by obce ideologie przegrały na zawsze z polską racją stanu.”

[5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Janusz Dobrosz]

historyczny, polityczny

stanowić

1. 'decydować, rozstrzygać, postanowić o czym; ustanawiać, uchwalać co'

2. 'być czynnikiem decydującym, rozstrzygającym, od którego coś zależy'

3. 'być czym, tworzyć co, składać się na co'

SJP

1. 'być czymś, tworzyć coś, składać się na coś'

2. 'być czymś co rozstrzyga, decyduje o czymś, do czegoś coś zależy'

3. 'decydować o czymś, ustanawiać coś'

PSWP

Stanowić prawo – 'decydować, ustanawiać, uchwalać akty prawne'

KK

„W trakcie obrad członkowie komisji podkreślili też, że umowa jest dla Polski niezwykle istotna, ponieważ stanowić będzie ważny instrument w walce z korupcją

i praniem brudnych pieniędzy, zjawiskami tak negatywnie wpływającymi na naszą rzeczywistość gospodarczą.”

[5 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 16.02.2006, Poseł Sprawozdawca Aleksandra Natalli-Świat]

polityczny

starosta

(hist.) a) 'w dawnej Polsce międzywojennej i w okresie od 1945 do 1954 r. kierownik administracji oraz przedstawiciel samorządu terytorialnego na terenie powiatu, podległy wojewodzie'

SJP

'w okresie międzywojennym, w latach 1944-1950 oraz po 1999 roku przewodniczący organu wykonawczego samorządu terytorialnego na terenie powiatu, przedstawiciel rządu na terenie powiatu'

PSWP

„Chodzi po prostu o to, żeby starosta, jeżeli są spełnione odpowiednie przesłanki, w szczególności określone w art. 108 Kodeksu postępowania administracyjnego, lub sytuacja jest uzasadniona ważnym interesem gospodarczym, w drodze decyzji udzielał podmiotowi, który ma realizować cel publiczny, zezwolenia na niezwłoczne zajęcie nieruchomości po wydaniu decyzji o wywłaszczeniu nieruchomości.”

[6 kadencja, 50 posiedzenie, 1 dzień, 23.09.2009, Poseł Stanisław Huskowski]

polityczny

starostwo

(hist.) a) 'godność, władza starosty i władz administracyjnych powiatu; obszar podległy władzy starosty'

SJP

1. 'siedziba starosty i władz administracyjnych powiatu; obszar podległy władzy starosty'

2. 'urząd, władza starosty'

PSWP

„Každy z nas przecież pamięta powódź stulecia w lipcu 1997 r., która dotknęła m.in. region Raciborszczyzny, z którego pochodzę i gdzie miałem starostwo.”

[5 kadencja, 21 posiedzenie, 3 dzień, 14.07.2006, Poseł Henryk Siedlaczek]

polityczny

status

'stan prawny'

Status quo (sc. ante) – 'stan taki jak poprzednio'

SJP

1. 'sytuacja osoby w grupie społecznej lub położenie grupy w większej zbiorowości; także: stan prawny'

2. 'stan, w jakim znajduje się określony obiekt, dana kategoria'

PSWP

„Tylko, pani marszałek, chciałbym przekazać do publicznej wiadomości, bo mam nadzieję, że spółdzielcy słuchają, że oligarchia spółdzielcza zarządzająca tym ogromnym, cudzym majątkiem bez kontroli robi wszystko, aby utrzymać status quo”

[5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Poseł Gabriela Masłowska]

polityczny, prawniczy, (łac.)

statut

'zbiór przepisów dotyczących organizacji, zakresu i sposobu działania osoby prawnej'

SJP

1. 'zbiór przepisów, które dotyczą organizacji, struktury, celów oraz sposobu funkcjonowania pewnej instytucji, organizacji lub innej osoby prawnej'

2. (hist.) 'w dawnej Polsce: zbiór przepisów prawnych oraz akty prawne, odpowiadające dzisiejszym ustawom'

PSWP

„W 1995 r. Sejm przyjął ustawę przywracającą Ossolineum pierwotny statut fundacji.”

[5 kadencja, 45 posiedzenie, 1 dzień, 04.07.2007, Poseł Aleksander Sopiński]

historyczny, prawniczy, (łac.)

statutowo

'zgodnie z przepisami statutu'
SJP

„Jeśli chodzi o przyjętą ustawę to oczywiście mieliśmy tu do czynienia z organizacjami, do których statutowo należy właśnie pomoc, ochrona w tym postępowaniu.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Sprawozdawca Józef Zych]
prawniczy

statutowy

1. 'dotyczący zbioru przepisów odnoszących się do organizacji, struktury, celów oraz sposobu funkcjonowania pewnej instytucji lub innej osoby prawnej'
2. (hist.) 'taki, który dotyczy uchwalonego w dawnej Polsce zbioru przepisów prawnych'
PSWP

„Art. 8 ust. 1 stanowi, że stroną w rozumieniu ustawy jest osoba, wobec której zostało wszczęte postępowanie w sprawie wydania zaświadczenia, oraz upoważniony organ partii politycznej, związku zawodowego albo stowarzyszenia lub statutowy organ organizacji Polonii Zagranicznej.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2006, Poseł Sprawozdawca Arkadiusz Mularczyk]
historyczny, prawniczy

stenogram

'zapis stenograficzny'
SJP

'zapis tekstu wykonany metodą stenografii'
PSWP

Stenogram sejmowy – 'zapis tekstowy z przebiegu posiedzenia Sejmu'
KK

„Ja już nie zabierałem głosu na SLD w ogóle - bo można stenogram wziąć i sprawdzić - ale jeżeli ktoś wychodzi na trybunę i mówi o populistach z Samoobrony i narodowcach z Ligi Polskich Rodzin, i że my jesteśmy antyeuropejscy, że my jesteśmy winni za to, co się dzieje w Polsce, to chcę powiedzieć, że ostatnie cztery lata rządził Sojusz Lewicy.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Andrzej Lepper]
polityczny, (gr.)

sterować

'kierować czymś działaniem, wpływać na coś, wpływać na czyjeś poczynania, manipulować kimś'
PSWP

„Chciałbym zapytać: Jak rząd zamierza zarządzać pakietem i sterować tak wielkim programem, który obejmuje działania wielu rządów?” [6 kadencja, 41 posiedzenie, 3 dzień, 08.05.2009, Poseł Jan Rzymek]
polityczny

sterowanie

(przen.) 'kierowanie czymś działaniem, wpływanie na coś, wpływanie na czyjeś poczynania, manipulowanie kimś'
PSWP

„To sterowanie, które może się odbywać przez sam parlament, nie polega nawet na tym, że się nie zwiększy tych środków, ale po prostu na tym, że się ich nie da.” [6 kadencja, 42 posiedzenie, 1 dzień, 20.05.2009, Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Witold Kołodziejki]
polityczny

stolica

1. 'główne miasto w państwie, miasto w którym znajduje się siedziba rządu'
2. 'główne miasto jakiegoś okręgu, skupiające przemysł, handel itp.'
SJP

1. 'najważniejsze (często największe) miasto danego państwa, w którym skupiają się centralne instytucje i urzędy oraz władze polityczne i administracyjne'

Stolica Apostolska || Stolica Święta || Stolica Piotrowa – 'siedziba oraz kierownictwo Kościoła rzymskokatolickiego obejmujące kongregacje, trybunały i urzędy kościelne (tzw. Kuria Rzymska) z papieżem na czele'

2. 'najważniejsze miasto jakiegoś terytorium, okręgu, w którym znajdują się ośrodki przemysłowe, handlowe, kulturalne itp.'

3. 'ośrodek, w którym koncentruje się jakaś działalność, np. sportowa, kulturalna'
PSWP

„To jest według mnie niebezpieczna tendencja, tym bardziej że w całym exposé tylko dwa państwa doczekały się wymienienia, że tak powiem, dokładnie z pełnej nazwy: Stany Zjednoczone i Stolica Apostolska.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Bronisław Komorowski]
polityczny

stołeczny

'dotyczący stolicy; pochodzący ze stolicy, charakterystyczny dla stolicy'
SJP

1. 'dotyczący stolicy, związany ze stolicą, charakterystyczny dla stolicy albo pochodzący z najważniejszego miasta w danym państwie, w którym skupia się władza administracyjna i polityczna'

2. (wych. z użycia) 'o mieście: takie, które posiada autonomię administracyjną, szczególne uprawnienia w tym względzie'
PSWP

„Jeśli chodzi o zasitek stołeczny, to już mój podpis na rozporządzeniu jest, czeka tylko na podpis pani minister pracy i polityki społecznej i to jest kwestia godzin czy dni, kiedy pani minister ten podpis złożę, bo to musi być w porozumieniu.” [5 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 24.05.2006, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Ludwik Dorn]
polityczny

stosunek

'łącność, obcowanie, kontakty z kim, z czym'
SJP

1. 'relacja zachodząca pomiędzy dwoma bądź większą liczbą osób albo przedmiotów, pojęć własności, wielkości itp. danego typu; związek oparty na zestawieniu ze sobą części składowych jakiejś całości; potencjalna zależność' (socjolog.) Stosunki międzynarodowe – a) wzajemne relacje między państwami oraz innymi organizacjami politycznymi, gospodarczymi i społecznymi; b) 'nauka badająca zależności pomiędzy państwami'

2. 'kontakty z kimś, z czymś, styczność, obcowanie z kimś, z czymś'
PSWP

„Jaki jest stosunek polskiego rządu do tych planów i czy opinie rządu są jednolite, czy podzielone w tej sprawie?” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 3 dzień, 27.04.2006, Poseł Gabriela Maślowska]
polityczny

stowarzyszenie

'dobrowolny związek grupy osób, zorganizowany dla realizacji wspólnych zamierzeń, dla wspólnego działania'
SJP

'prawna forma zrzeszania się obywateli w celu ich zbiorowych potrzeb, zaspokajana zainteresowań lub prezentowania niezarobkowej działalności'
PSWP

„Stowarzyszenie pokrzywdzonych w Polsce podaje, że już miało miejsce ok. 2 tys. takich przypadków.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Renata Beger]
prawniczy

stowarzyszeniowy

'dotyczący stowarzyszenia, odnoszący się do funkcjonowania zrzeszenia, związany z przynależnością do organizacji realizującej potrzeby obywateli, zaspokajającej ich zainteresowania itp.'

PSWP

„Narodowe Koło Parlamentarne poprzez prace pani poseł Gabrieli Masłowskiej prowadzi usilne działania w tym zakresie, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, artykułowemu między innymi przez szeroki ruch stowarzyszeniowy uwłaszczeniowy.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Anna Sobecka]
prawniczy

stół

'mebel, najczęściej drewniany, składający się z blatu opartego na nogach, służący do pożywania na nim posiłków, pisania, stawiania różnych przedmiotów'
SJP

'mebel, zazwyczaj wykonany z drewna, którego główną częścią jest płaski blat, najczęściej oparty na nogach, służący do spożywania na nim posiłków, pracy, np. pisania, umieszczania różnych przedmiotów itp.'

(polit.) Okrągły Stół || Okrągły stół – 'formuła negocjacji i dyskusji politycznych między przedstawicielami różnych ugrupowań, krajów, zakładająca dobrą wolę i przyjazną atmosferę w poszukiwaniu rozstrzygnięć, zwłaszcza porozumienie zawarte w 1989 roku w Polsce wskutek negocjacji prowadzonych przez przedstawicieli ówczesnej władzy i opozycji demokratycznej'

PSWP

„Otóż „okrągły stół”, niezależnie od tego, jak go oceniamy, jeżeli sięgniemy do wielu przypadków historii, dramatów setek tysięcy ludzi w Chile, w Afryce Południowej, w Hiszpanii, gdzie ginęły setki tysięcy ludzi, zapewnił Polsce porozumienie.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Tadeusz Iwiński]
polityczny

strajk

'zaprzestanie przez robotników lub pracowników umysłowych jednego lub wielu zakładów pracy, będące formą walki pracowników najemnych o zrealizowanie wspólnych żądań ekonomicznych lub politycznych'

Strajk okupacyjny – 'strajk w czasie którego pracownicy nie opuszczają miejsc pracy'

Strajk powszechny, generalny – 'strajk, w którym biorą udział wszyscy pracownicy w danym kraju (lub ich znaczna większość)'

Strajk włoski – 'strajk, w czasie którego pracownicy przychodzą do zakładów pracy, lecz nie pracują'

SJP

'przerwanie pracy przez pracownika lub pracowników podejmowane w celu zrealizowania określonych żądań, zwłaszcza o charakterze ekonomicznym lub politycznym'

Strajk głodowy – 'dobrowolne, demonstracyjne wstrzymanie się do jedzenia w celu uzyskania określonych zmian ekonomicznych lub politycznych'

Strajk okupacyjny – 'strajk, w czasie którego pracownicy nie opuszczają miejsca pracy'

Strajk ostrzegawczy – 'krótka przerwa w pracy zapowiadająca w wypadku niespełnienia określonych postulatów dłuższy strajk'

Strajk generalny || Strajk powszechny – 'strajk, w którym uczestniczą pracownicy wszystkich działów gospodarki lub pracownicy danego działu na danym obszarze'

Strajk włoski – 'strajk, w czasie którego pracownicy wykonują swoje zadania w sposób bardzo drobiazgowy, z zachowaniem wszelkich reguł, procedur itp., pracują mało wydajnie'

Strajk solidarnościowy – 'strajk organizowany przez określoną grupę pracowników na znak poparcia żądań innej grupy albo w zastępstwie za taką inną grupę'

PSWP

„Rok temu rozpoczął się strajk w starachowickim szpitalu, który tak naprawdę wymusił na rządzących wówczas przyspieszenie prac nad ustawą, którą dzisiaj oceniamy po roku jej działania.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Krzysztof Lipiec]

polityczny, (ang.)

strajkować

'brać udział w strajku'

SJP

'uczestniczyć w strajku; brać udział w przerwie w pracy jako osoba strajkująca'

PSWP

„Pracownicy, kolejne grupy zawodowe nie wiedzą, czy muszą strajkować, żeby otrzymać podwyżki, tak jak to jest w przypadku pielęgniarek.” [6 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 06.02.2008, Poseł Marek Balicki]
polityczny

strajkowy

'dotyczący przerwania pracy przez pracownika lub pracowników podejmowanego w celu zrealizowania określonych żądań, zwłaszcza o charakterze ekonomicznym lub politycznym'

Międzyzakładowy komitet strajkowy – 'porozumienie strajkowe kilku przedsiębiorstw'

Pogotowie strajkowe – 'stan, w którym obowiązuje pełna gotowość do podjęcia strajku'

PSWP

„Szybko dołączyła do strajku reszta jastrzębskich kopalń, co doprowadziło do przekształcenia komitetu strajkowego w międzyzakładowy komitet strajkowy.”

[5 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 06.09.2006, Poseł Krzysztof Gadowski]
polityczny

strajkujący

'ten, kto strajkuje; uczestnik strajku'

SJP

'osoba, która nie pracuje, jest uczestnikiem strajku, przerwała pracę'

PSWP

„Gdybyśmy tej teorii hołdowali, moglibyśmy uznać, że resort zdrowia jest najbardziej zainteresowany podtrzymywaniem tych protestów, bo przecież strajkujący szpital nie realizuje świadczeń i fundusz mu nie płaci, a skoro mu nie płaci, to zostają mu środki.”

[5 kadencja, 19 posiedzenie, 1 dzień, 07.06.2006, Poseł Ewa Kopacz]
polityczny

strefa

'pewien obszar wydzielony z większego obszaru, wycinek czego; w geologii: warstwa'

SJP

'określony teren wyróżniający się zespołem charakterystycznych cech krajobrazowych lub nabytych, wynikających z działalności człowieka; także: warstwa, wycinek czegoś'

(ekon.) Strefa euro – 'obszar obowiązywania jednostki monetarnej euro'

PSWP

„Wiemy, że strefa euro to niższe stopy procentowe, to wyższe ryzyko... niższe ryzyko kursowe, to większa stabilność kursu waluty, to większy napływ kapitału do Polski.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Adam Szejnfeld]

ekonomiczny, polityczny, (niem.)

strona

'każdy z uczestników sporu, zatargu (również zbrojnego), układu; dawniej także: grupa osób związana wspólnymi interesami, celami, obóz, stronnictwo; w znaczeniu prawniczym: osoba biorąca udział w sądowym postępowaniu cywilnym (jako pozwany lub powód) albo karnym (jako oskarżony lub oskarżyciel) oraz w postępowaniu administracyjnym (jako osoba zainteresowana w rozstrzygnięciu sprawy)'

SJP

'osoba uwikłana w konflikt, uczestnik sporu, zatargu lub sojuszu, układu, zwłaszcza międzynarodowego'

PSWP

Strona rządowa – 'przedstawicielstwo rządu w sporze lub układzie'

Strona związkowa – 'przedstawicielstwo związku w sporze lub układzie'

KK

„Jeżeli chodzi o rezerwy części subwencji, subwencji ogólnej, jakiegokolwiek rezerwy, to systemowo przy jasnych, klarownych warunkach rozdziału, algorytmie dotyczącym subwencji ogólnej strona samorządowa i w trakcie poprzednich prac nad projektem nad ustawą wnioskowały o likwidowanie wszelkiego rodzaju rezerw.”
[5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Poseł Waldy Dzikowski]
polityczny

struktura

'układ i wzajemne relacje elementów stanowiących całość; budowa, ustrój'
Struktura ekonomiczna, klasowa, polityczna, społeczna – 'stosunki ekonomiczne, społeczne, polityczne panujące w danym państwie, w danym środowisku'
Struktura budżetu, nakładów, wydatków itp. - 'rozkład, podział poszczególnych pozycji budżetu, nakładów, wydatków itp.'

SJP

'budowa wewnętrzna czegoś, sposób powiązania, połączenia elementów jakiejś całości (w znaczeniu fizycznym lub niematerialnym)'

(socjolog.) Struktura społeczna – 'zmieniający się w toku rozwoju historycznego układ klas, warstw, grup i innych zbiorowości występujących w społeczeństwie'

PSWP

„Bardzo dużo mówimy o podatku Belki, że Polacy mają 270 mld zł wkładów w bankach, ja nie mówię o giełdzie - ale zastanówmy się, jak wygląda struktura społeczna, jeśli chodzi o posiadaczy tych wkładów, jakie jest tu rozwarstwienie, jaka jest statystycznie ilość wkładów, bo kilka procent posiadaczy ma połowę tej kwoty.”
[6 kadencja, 13 posiedzenie, 3 dzień, 11.04.2008, Poseł Tadeusz Cymański]
polityczny, (łac.)

strukturalizacja

(rzad.) 'ukazywanie (ukazanie), odkrywanie (odkrycie) itp. struktury czegoś; przyporządkowanie czemuś (zazwyczaj jakiemuś zjawisku) formalnego schematu prezentującego jego najistotniejsze cechy'

PSWP

„Zapytajmy wobec tego, jaka ta strukturalizacja jest i z czego wynika, kiedy i jak się zrodziła.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Poseł Jarosław Kaczyński]
polityczny

sukces

'udanie się jakiejś rzeczy, sprawy; powodzenie'

SJP

'udane zakończenie jakiegoś przedsięwzięcia; osiągnięcie celu; triumf'

Propaganda sukcesu – 'sposób prowadzenia propagandy politycznej, w której pomija się niepowodzenia, a szczególnie wyolbrzymia osiągnięcia, szczególnie częsty w Polsce w latach 70. XX wieku'

PSWP

Sukces polityczny – 'udane przeprowadzenie działań politycznych; triumf polityczny'

KK

„To jest po prostu propaganda sukcesu i nie powinien premier tak się zachowywać, bo to budziło kontrowersje i po prostu sztuczne podkreślanie klęski, bo klęska to jest Unia Europejska, i tego, co załatwił na rzecz Polski.”
[5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Zygmunt Wrzodak]
polityczny, (łac.)

sukcesja

(wychodzące z użycia) 'dziedziczenie, wejście w ogół spraw majątkowych po zmarłym; majątek odziedziczony, dziedzictwo, spuścizna, spadek'

SJP

(przestarz.) 'dziedziczenie praw do tronu; obejmowanie tronu z pokolenia na pokolenie'

PSWP

Sukcesja podatkowa – 'wejście w więzi prawne - nabycie przez następcę prawnego praw i obowiązków prawnych przysługujących poprzednikowi prawnemu'

KK

„Cel wprowadzenia tego przepisu jest taki, aby zbycie zorganizowanej części przedsiębiorstwa nie było objęte VAT. Właściwie można powiedzieć, że pomysł jest dobry, ale szczegółowe rozwiązanie już niezbyt dokładne, bo przepis mówi o zachowaniu dotychczasowych parametrów rozliczenia po zbyciu zorganizowanej części przedsiębiorstwa, ale nadal brakuje uprawnień z zupełną sukcesją podatkową.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 1 dzień, 02.09.2008, Poseł Henryk Kowalczyk]
ekonomiczny, (łac.)

sunnita

(kult.) 'muzułmanin uznający obok Koranu także Sunnę oraz autorytet religijny trzech pierwszych kalifów jako sukcesorów Mahometa'

SJP

'muzułmanin uznający obok Koranu także Sunnę oraz autorytet religijny czterech pierwszych kalifów jako prawowitych następców Mahometa'

PSWP

„Aby zagwarantować pokój w tej skomplikowanej mozaice wyznaniowej, będącej istną beczką prochu, w konstytucji Libanu wpisano, że prezydentem kraju ma być chrześcijanin obrządku maronickiego, premierem - sunnita, a przewodniczącym parlamentu - szyita.”
[6 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 04.12.2008, Poseł Artur Górski]
religijny

suveren

1. (polit.) 'ten, kto ma najwyższą władzę i całkowitą niezależność, panujący, monarcha'

2. (żart.) 'w okresie międzywojennym: o pośle sejmowym'

SJP

'w średniowieczu: władca niezależny od czyjejś zwierzchności; obecnie: określenie niezależnego władcy'

PSWP

Suveren ustawodawczy – 'organ stanowiący prawo'

KK

„Politykę karną państwa określa najwyższy suveren ustawodawczy - Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej, a nie kolejni ministrowie, podsekretarze stanu i politycy.”
[6 kadencja, 51 posiedzenie, 1 dzień, 07.10.2009, Minister Sprawiedliwości Prokurator Generalny Andrzej Czumaj]
polityczny, (fr. z łac.)

suverenność

(polit.) a) 'samodzielność polityczna, gospodarcza i społeczna państwa, niezależność od innych państw w sprawach wewnętrznych i stosunkach zewnętrznych'

SJP

(polit.) 'niezależność władzy państwowej od obcych rządów i organizacji międzynarodowych'

(polit.) Suverenność narodu – 'prawo każdego narodu do niezależnego bytu państwowego; naród sprawuje władzę przez swych przedstawicieli wybieranych do parlamentu oraz bezpośrednio w referendum'

(polit.) Suverenność państwowa – 'zewnętrzna niezależność państwa od wszelkiej władzy w stosunkach z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi'

(polit.) Suverenność parlamentu – 'niezależność parlamentu od innych organów państwowych wywodząca się z zasady podziału władzy i przyjęcia w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela w 1789 roku'

PSWP

„Nie takie państwo wymarzyliśmy sobie, gdy odzyskiwaliśmy suverenność w 1989 r.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Prezes Rady Ministrów Kazimierz Marcinkiewicz]
polityczny, (fr.)

suwerenny

(polit.) a) 'niezależny od innego państwa; niepodległy'

SJP

(polit.) 'o państwie, narodzie, władzy: taki, który nie zależy od innych rządów, sam o sobie decyduje'
PSWP

„Nikt nie rozumie, jak to możliwe, że głowa państwa, prezydent, który, jak wielokrotnie podkreślał, współtworzył i był dumny z ostatecznej wersji traktatu, prezydent, który ogłosił społeczeństwu, że traktat jest fundamentem dla Polski, ten prezydent bez podania argumentów - bo trudno uznać tłumaczenie, że suwerenny kraj, Polska, by spełnić złożone zobowiązanie musi czekać na decyzję innego kraju - odmawia dzisiaj podpisania traktatu.” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 10.07.2008, Poseł Danuta Jazłowiecka]
polityczny (fr.)

syndyk

(praw.) a) 'mąż zaufania sadu, który obejmuje majątek upadłego, zarządza nim oraz przeprowadza jego likwidację, ustalając listę wierzycieli i dzieląc między nich masę upadłości'

b) 'w niektórych krajach Europy zachodniej: przedstawiciel urzędu, przedsiębiorstwa itp. prowadzący sprawy sądowe'
SJP

(praw.) 'w systemie prawnym niektórych państw: pełnomocnik urzędu lub instytucji uprawnionych do prowadzenia ich spraw przed sądem'

PSWP

„Jeśli zdarzy się tak, że nieudolny syndyk wyda wszystkie fundusze albo około 90% z nich i zostanie przez sąd odwołany, to mogą pojawić się trudności ze znalezieniem następnego.” [5 kadencja, 40 posiedzenie, 3 dzień, 26.04.2007, Poseł Krzysztof Maciejewski]
prawniczy, (ang., fr. z łac. z gr.)

system

'zasady organizacji czego, ogół przepisów, reguł, obowiązujących, stosowanych w określonych dziedzinach'

SJP

1. 'uporządkowany według jakichś zasad układ elementów powiązanych ze sobą relacjami zależności, tworzący jedną całość'

(polit.) System partyjny – 'ogół legalnie działających w danym kraju partii politycznych oraz relacji istniejących między tymi partiami'

(polit.) System rządów – 'system wzajemnych relacji między organami państwa, który wynika z realizacji zasady podziału władzy na władzę ustawodawczą, władzę wykonawczą i władzę sądowniczą'

2. 'zbiór reguł, zasad, przepisów porządkujących, stosowanych w jakiejś dziedzinie; także: forma ustroju państwowego'

(finansowy) System podatkowy || System fiskalny – 'ogół podatków obowiązujących danym kraju, stanowiący jednolitą, wewnętrzną zgodną pod względem prawnym i ekonomicznym całość'

PSWP

„Czy wnioskodawcy widzą system partyjny w Polsce, czy jakąś inną strukturę, która miałaby rządzić krajem?” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 10.01.2007, Poseł Jan Kochanowski]
ekonomiczny, polityczny, (gr.)

szantaż

'wywieranie presji za pomocą zastraszania lub groźby kompromitacji'

SJP

'wymuszenie na kimś określonego zachowania, wyłudzenie czegoś, wywieranie presji w celu osiągnięcia określonego efektu przez zastraszanie, stosowanie groźb ujawnienia kompromitujących danych, faktów'

PSWP

Szantaż polityczny – 'wymuszenie decyzji politycznej przy pomocy zastraszania lub groźby kompromitacji'

KK

„Panie Marszałku! Wysoki Sejmie! Przed chwilą

w wypowiedzi posła Karskiego mieliśmy do czynienia z szantażem politycznym. (Okłaski) (Głosy z sali: Ooo...)
(Poseł Anna Paluch: Najpierw korupcja polityczna, teraz szantaż polityczny.)” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Poseł Marek Sawicki]
polityczny, (fr.)

szowinizm

'skrajny nacjonalizm wyrażający się w bezkrytycznym uwielbieniu własnego narodu oraz w nienawiści i pogardzie innych narodów'

SJP

'ideologia, podstawa wyrażająca się w bezkrytycznym uwielbieniu własnego narodu, własnej płci, kategorii społecznej itp. oraz w pogardzie dla innych narodów, uważanych za gorsze; skrajny nacjonalizm'

PSWP

„W Polsce mamy faszystów we flekach i w garniturach. Pierwsi realizują swoją misję przy pomocy kija baseballowego, drudzy przy pomocy mediów i internetu, ale jedni i drudzy usprawiedliwiają swój szowinizm miłością do ojczyzny oraz obroną ładu moralnego.”

[5 kadencja, 12 posiedzenie, 3 dzień, 10.03.2006, Poseł Janusz Krasoń]
polityczny, (fr.)

szpieg

1. 'członek tajnej, nie umundurowanej policji, używany do śledzenia osób podejrzanych; ten, kto kogoś śledzi'

2. 'agent obcego wywiadu, osoba gromadząca i przekazująca obcemu państwu wiadomości, dokumenty stanowiące tajemnicę państwową lub wojskową'

SJP

'osoba zdobywająca informacje, które mogą komuś lub czemuś zaszkodzić i przekazująca je komuś innemu; najczęściej o agencie obcego wywiadu'

PSWP

„Praca Komisji Śledczej do spraw Orłenu przebiegała w szczególnej atmosferze. To wtedy, w czasie tej pracy, zaangażowano aparat państwowy przeciwko ustaleniom tej komisji. Bo jak nazwać prace tej komisji i te różne prowokacje, w ramach których wymyślono szpiega, chłopca, młodego człowieka, Marcina Tylickiego, z którego taki szpieg był jak z postanki Beger Mata Hari.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 1 dzień, 10.10.2006, Poseł Jan Bury]
polityczny, (czes. z niem.)

szpiegostwo

'działalność szpiega w 1. lub 2. znaczeniu tego wyrazu'

SJP

(polit., praw.) 'przestępstwo polegające na przekazywaniu organom obcego państwa wiadomości (politycznych, gospodarczych, obronnych), stanowiących tajemnicę państwową'

PSWP

„Oskarżono go o szpiegostwo na rzecz wywiadu brytyjskiego i skazano na karę śmierci.” [6 kadencja, 38 posiedzenie, 2 dzień, 19.03.2009, Poseł Józef Rojek]
polityczny, prawniczy

szpiegowski

'związany ze szpiegiem i jego działalnością – przekazywaniem organom obcego państwa wiadomości stanowiących tajemnicę państwową'

PSWP

„Był jeden wypadek szpiegowski w ostatnich czterech latach, kiedy młody oficer wpadł na pomysł, że może zahandlować informacjami.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Jerzy Szmajdziński]
polityczny, prawniczy

sztab

'zespół oficerów, organ dowodzenia, który pod kierownictwem dowódcy przygotowuje i organizuje prowadzenie działań bojowych'

SJP

'zespół ludzi, zazwyczaj fachowców w jakiejś dziedzinie, powołany jako organ doradczy przy jakiejś władzy, kierujący wykonaniem jakiegoś zadania itp.'

PSWP

Sztab wyborczy – 'grupa, zespół ludzi powołany jako organ prowadzący kampanię wyborczą'

Sztab kryzysowy – 'zespół ludzi powołany ze względu na załamanie gospodarki lub ze względu na nagły spadek

bezpieczeństwa narodowego, mający zadanie dążenia do stabilizacji'

KK

„Od ponad miesiąca funkcjonuje specjalny sztab kryzysowy, który ma przedstawić rządowi i opinii publicznej przyczyny, przebieg i skutki kryzysu rosyjskiego.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Poseł Kazimierz Plocke]
polityczny, (niem.)

S

ślubowanie

'uroczyste przyrzeczenie; przysięga'

SJP

1. 'uroczyste zobowiązanie się do czegoś, składanie przyrzeczenia, przysięgi'

2. 'uroczysta ceremonia przyrzeczenia; także: przysięga, zobowiązanie'

(praw.) Ślubowanie poselskie – 'uroczyste zobowiązanie się posła do wykonywania obowiązków dla dobra narodu i kraju'

PSWP

„Za chwilę złożycie ślubowanie poselskie. Rozpoczyna swoje prace Sejm V kadencji, który będzie otąd stanowił prawa dla Rzeczypospolitej.” [5 kadencja, 1 posiedzenie, 1 dzień, 19.10.2005, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski]
polityczny

średni

'znajdujący się pośrodku między małym i dużym; pośredni pod względem miary, objętości, ilości, siły, wielkości itp.'

(polit.) Klasa średnia, stan średni – 'w ustroju klasowym: mieszczaństwo'

SJP

'taki, który ma wymiar, wielkość, rozmiar znajdujący się pośrodku jakiejś skali, między wartościami skrajnymi'
Klasa średnia || Stan średni – 'warstwa społeczna obejmująca przedsiębiorców, urzędników, inżynierów, inteligencję, przedstawicieli wolnych zawodów itp.'

PSWP

„Później w czasach peerelowskich byli gnębieni, nie mieli pracy, mimo że mieli stosowne wykształcenie, a w czasie drugiej RP byli nawet profesorami czy wykładowcami. Niestety ta grupa, klasa średnia została zniszczona.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Rafał Wiechecki]
polityczny

środkowoeuropejski

'leżący w środku Europy, pochodzący ze środka Europy, charakterystyczny dla Europy Środkowej lub jej mieszkańców'

PSWP

„Jako kraj środkowoeuropejski i zarazem bałtycki czujemy się predestynowani do odgrywania roli zwornika współpracy regionalnej obejmującej także subregion skandynawski.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Minister Spraw Zagranicznych Stefan Meller]
polityczny

świat

'glob ziemski, ziemia jako miejsce bytowania człowieka wraz ze wszystkim co na niej istnieje; warunki tego bytowania, życie na ziemi z wszelkimi jego przejawami'
Trzeci świat – 'państwa nie należące ani do obozu państw socjalistycznych, ani do kapitalistycznych'

SJP

1. 'ogół ludzi żyjących na Ziemi; zbiorowość ludzka'

Kraje Trzeciego Świata || Trzeci Świat – 'umowne określenie krajów rozwijających się, słabo rozwiniętych gospodarczo, do których należy większość krajów Afryki i Ameryki Łacińskiej'

2. 'grupa ludzi wyodrębniona na podstawie cech wspólnych: poglądów, działalności, zajęć, stylu życia, miejsca zamieszkania itp.; środowisko'

PSWP

„Często młode kobiety, jak powiedziałem, mają problemy z kręgosłupem, tego typu choroby, mając po dwadzieścia parę lat. Gdzie my jesteśmy? Czy to ma być Trzeci Świat?” [5 kadencja, 39 posiedzenie, 1 dzień, 11.04.2007, Poseł Robert Strąk]
polityczny

światopogląd

(lepiej: pogląd na świat) 'postawa myślowa wobec świata, rzeczywistości'

SJP

'pogląd człowieka albo grupy ludzi na świat; ogół przekonań, sądów na temat otaczającego go świata i życia, hierarchia wartości itp., które mają wpływ na postępowanie, postawę życiową ludzi lub społeczeństw itp.'

PSWP

„Próbujący zaś zmieniać konstytucję to politycy, dla których opinia autorytetów konstytucyjnych jest bez znaczenia, to politycy, którym przyświeca wojujący, narodowo-katolicki światopogląd wyrażający religijność nieco uproszczoną i represyjną.” [5 kadencja, 38 posiedzenie, 1 dzień, 28.03.2007, Poseł Jolanta Szymanek-Deresz]
polityczny

światopoglądowo

'pod względem światopoglądu, w sposób kształtujący lub odzwierciedlający światopogląd'

PSWP

„A co z kościołami stojącymi np. przy krakowskim rynku, na którym innowiercy czy ateści chcą, jak pewnie przypuszcza Trybunał, wypić kawę w przestrzeni neutralnej światopoglądowo?” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 1 dzień, 01.12.2009, Poseł Jolanta Szczypińska]
polityczny

światopoglądowy

'taki, który dotyczy światopoglądu, jest związany ze światopoglądem'

PSWP

„Czy ten trzeci filar każdego demokratycznego państwa nadal pozostanie filarem w silnej wizji państwa PiS-u? Jest to niezmiernie istotne pytanie. Czy będzie miejsce na pluralizm światopoglądowy, czy będzie miejsce na zróżnicowanie różnych ideologii, prawo do wyznawania różnych wartości?” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2006, Poseł Izabela Jaruga-Nowacka]
polityczny

T

tajemnica

'rzecz, której nie można rozgłaszać, która nie powinna wyjść na jaw, rzecz tajna; sekret'

SJP

'coś (najczęściej sprawa, fakt, wiadomość), czego nie należy ujawniać, rozgłaszać, jest zakazane przez prawo; także: trzymanie czegoś w sekrecie'

Tajemnica państwa || Tajemnica państwa || Tajemnica stanu – 'w prawie polskim: wiadomość, której ujawnienie osobom nieuprawnionym może narazić na szkodę bezpieczeństwo albo interesy polityczne lub gospodarcze państwa'

PSWP

„Zwracamy uwagę, podkreślamy, że w art. 4 przewidziano wyłączenie dotyczące sytuacji, gdy koncesje objęte są tajemnicą państwową, zgodnie z przepisami o ochronie informacji niejawnych.”

[6 kadencja, 30 posiedzenie, 1 dzień, 02.12.2008, Poseł Janusz Piechociński]

polityczny, prawniczy

tajny

'utrzymywany, odbywający się, działający w tajemnicy, w sekrecie, nie podany do wiadomości publicznej, nie znany ogółowi, otoczony tajemnicą; tajemniczy, poufny, niejawny'

Tajne głosowanie – 'głosowanie bezimienne, przeprowadzone w sposób nie pozwalający ustalić, kto i jak głosował'

SJP

'taki, który jest niejawny, poufny, niepodany do publicznej wiadomości; taki, który utrzymywany jest w sekrecie; odbywający się, działający w tajemnicy'

Tajne głosowanie – 'głosowanie przeprowadzone w sposób nie pozwalający ustalić kto i jak głosował'

(hist.) Tajna Armia Polska – 'konspiracyjna organizacja wojskowa utworzona w listopadzie w 1939 roku w Warszawie; działała głównie w środkowej Polsce; liczyła kilkanaście tysięcy członków'

PSWP

„Niepoważnych wniosków o tajne głosowanie popierać nie będę.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 3 dzień, 07.09.2007, Poseł Marek Jurek]

polityczny

taryfa

'urzędowy wykaz zróżnicowanych stawek płac, cen towarów lub usług, podatków, opłat itp.'

SJP

'oficjalny, urzędowo ustalony wykaz stawek cen lub opłat za usługi'

PSWP

„Stawki opłat za usługi przesyłowe określała także obowiązująca w 2001 r. taryfa dla energii elektrycznej GZE, zatwierdzona przez prezesa URE.” [5 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 24.05.2006, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Paweł Poncyljusz]

ekonomiczny, (wł. z ar.)

teczka

1. 'rodzaj torby, portfela ze skóry, płótna, ceraty lub sztucznego tworzywa do przechowywania i przenoszenia różnych przedmiotów, zwłaszcza książek, zeszytów, akt'

2. 'rodzaj okładki z papieru, tektury lub sztucznego tworzywa do przechowywania akt, dokumentów, rękopisów, rysunków, nut'

SJP

1. 'rodzaj prostokątnej, usztywnionej torby, wykonanej

najczęściej ze skóry lub tworzywa sztucznego, służącej do przechowywania i przenoszenia różnych przedmiotów, głównie książek, zeszytów, dokumentów itp.'

2. 'zbiór dokumentów zawierających dane dotyczące jakiejś osoby, zgromadzonych przez pracodawcę, służby specjalne itp.; często negatywne dossier zebrane w celu szantażowania kogoś'

PSWP

„Oznaczałoby to zahamowanie pracy ZUS-u, bowiem informacje dotyczące przebiegu drogi ubezpieczenia każdego z nas nie są w ZUS-ie zaewidencjonowane w żadnym systemie, jeszcze cały czas podstawą - jeśli chodzi o archiwizowanie dokumentów ubezpieczeniowych człowieka - jest teczka.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 03.09.2008, Poseł Anna Bańkowska]

[11,5]

teka

'teczka do przenoszenia przedmiotów lub do przechowywania akt'

SJP

(przen.) 'urząd piastowany przez ministra, jego stanowisko'

Objąć, oddać, powierzyć komuś, przyjąć, piastować, złożyć tekę – 'objąć, oddać itp. urząd ministra'

PSWP

„PiS nie chce taniego państwa; on o nim mówi, ale go nie robi. Krajowa Rada, ci ministrowie - nowi, bez teki, z teką, pod teką” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Jan Bury]

polityczny, (gr.)

terror

'stosowanie przemocy, gwałtu, okrucieństwa w celu zastraszenia, zniszczenia przeciwnika lub tego, kogo się za przeciwnika uznano'

SJP

(polit.) 'wymuszanie jakiegoś zachowania społecznego poprzez stosowanie prowadzących do zastraszenia przemocy, gwałtu, okrucieństwa'

PSWP

„Wielu jest jeszcze takich, którzy na zawsze zapamiętali koszmar II wojny światowej, terror stalinizmu czy represje późniejszego komunistycznego państwa.”

[6 kadencja, 12 posiedzenie, 1 dzień, 01.04.2008, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Lech Kaczyński]

polityczny, (łac.)

terrorysta

'zwolennik terroru, organizator, uczestnik aktów terrorystycznych'

SJP

(polit.) 'osoba, która jest zwolennikiem wymuszania jakiegoś zachowania społecznego przez stosowanie prowadzących do zastraszenia przemocy, gwałtu, okrucieństwa'

PSWP

„Terrorysta fanatyk umie posługiwać się jedynie językiem ultimatum.” [6 kadencja, 35 posiedzenie, 3 dzień, 13.02.2009, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]

polityczny

terrorystyczny

(polit.) 'związany z wymuszaniem jakiegoś zachowania społecznego poprzez stosowanie prowadzących do zastraszenia przemocy, gwałtu, okrucieństwa'

PSWP

„Bezprecedensowy w historii był atak terrorystyczny przeprowadzony na Stany Zjednoczone. Celami były Nowy Jork i Waszyngton. Słynne nowojorskie wieże World Trade Center na Manhattanie przestały istnieć.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 1 dzień, 20.09.2006, Poseł Karolina Gajewska] polityczny

terroryzm

'stosowanie terroru, system rządów oparty na terrorze; walka o zdobycie władzy przez organizowanie zabójstw ludzi będących u władzy'

SJP

(polit.) 'działalność niektórych ekstremistycznych ugrupowań zmierzająca do wymuszenia jakiegoś zachowania społecznego poprzez stosowanie przemocy, gwałtu, okrucieństwa'

PSWP

„Zwiększenie stopnia bezpieczeństwa powinno zachęcić do korzystania z transportu morskiego - zagrożenia, jakimi w tym wypadku są terroryzm czy piractwo, powodują, że często prowadzący działalność gospodarczą rezygnowali z tejże formy transportu.” [6 kadencja, 16 posiedzenie, 1 dzień, 28.05.2008, Poseł Bronisław Dutka] polityczny, (łac.)

terroryzować

'oddziaływać za pomocą terroru, zmuszać do czego gwałtem, represjami; prześladować, zastraszać groźbą gwałtu, przemocy'

SJP

'zmuszać kogoś do jakiegoś zachowania społecznego poprzez stosowanie przemocy, gwałtu, okrucieństwa, groźby'

PSWP

„Każda subkulturowość ma rację bytu, ale żadna nie ma prawa narzucać się społeczeństwu. Żadna mniejszość nie ma prawa terroryzować większości.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Artur Górski] polityczny, (fr. z łac.)

terytorialny

'związany z określonym terytorium, należący do danego terytorium, charakterystyczny dla danego terytorium; zachodzący, odbywający się na jakim terytorium'

Wody terytorialne – 'wody przybrzeżne, pas morza o określonej szerokości, podlegający władzy państwa nadbrzeżnego'

Samorząd terytorialny – 'samorząd zajmujący się sprawami publicznymi dotyczącymi określonego terytorium w granicach państwa'

SJP

'związany z jakimś obszarem, charakterystyczny dla jakiegoś obszaru, pochodzący z jakiegoś obszaru, odbywający się na jakimś obszarze'

Integralność terytorialna – 'utrzymywanie suwerennego państwa w jego granicach, nienaruszalność całości terytorium państwa'

Podział terytorialny – 'podział terytorium państwa na mniejsze jednostki administracyjne (np. województwa, powiaty, prowincje, regiony) w celu sprawowania władzy administracyjnej; podział administracyjny'

Wody terytorialne – 'pas wód morskich o określonej szerokości, przyległy do wybrzeża państwa, będący integralną częścią jego terytorium i podlegający jego władzy'

PSWP

„W związku z tym mam takie pytanie, przy okazji nawiążę do 3. poprawki, o której już nie zdążyłem powiedzieć: Czy nie stworzy takiej możliwości dodanie ustępu, który pozwoli... Może rozważyć taki przepis, że samorząd terytorialny, jednostka samorządu terytorialnego (Dzwonek), która jest organem prowadzącym, określi w drodze regulaminu kryteria i tryb przyznawania pomocy, określi, co to są te uzasadnione przypadki, a przy okazji pozwoli uniknąć tego

niebezpieczeństwa, o którym wspomniałem?” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Lech Sprawka] polityczny, (łac.)

terytorium

'obszar ziemi o określonych granicach, teren wyodrębniony ze względu na jakieś cechy, np. geograficzne, etnograficzne, językowe itp.'

Terytorium państwa – 'obszar lądowy, wodny i powietrzny podlegający suwerennej władzy danego państwa'

SJP

'obszar ziemi o wyraźnie zdefiniowanych granicach, wyodrębniony ze względu na właściwe tylko sobie cechy'

Terytorium państwa || Terytorium państwowe – 'obszar o ściśle wytyczonych granicach, gwarantowanych umowami międzynarodowymi, podległy suwerennej władzy państwa, obejmujący ląd, wody przybrzeżne i śródlądowe, przestrzeń powietrzną nad lądem i wodami przybrzeżnymi, a także podziemie znajdujące się pod nim'

PSWP

„Przedłożony projekt nowelizacji ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofywanych z eksploatacji polega na dodaniu w art. 14 ust. 5 i 6, zawierających następujące propozycje: zwolnienie z obowiązku opłat podmiotów zobowiązanych do zapewnienia sieci na obszarze co najmniej 95% terytorium kraju oraz obniżenia opłaty w przypadku zapewnienia sieci recyklingu przez podmioty, których sieć obejmuje obszar od 90 do 95 lub od 85 do 90% terytorium kraju.” [5 kadencja, 44 posiedzenie, 2 dzień, 28.06.2007, Poseł Jerzy Bielecki] polityczny, (łac.)

tolerancja

'wrozumiałość, pobłażanie dla cudzych poglądów, wierzeń, dla czyjego postępowania'

SJP

'świadoma postawa zgody na wyznawanie i głoszenie poglądów odmiennych od własnych, wyrozumiałość'

Zero tolerancji – 'hasło głoszące potrzebę eliminowania poglądów i czynów zagrażających ładu społecznemu, stanowiących jawne pogwałcenie prawa lub ogólnie przyjętych zasad moralnych'

PSWP

„Bardzo dobrze, że w polskim Sejmie podejmujemy dyskusję w obronie wartości chrześcijańskich, że wszystko wskazuje na to, że będzie duża zgoda w tym zakresie. I myślę, że trzeba nam pogłębionej refleksji nad tym, czym jest tolerancja.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 2 dzień, 02.12.2009, Poseł Teresa Wargocka] polityczny, (łac.)

totalitarny

'dotyczący totalitaryzmu (totalizmu); totalny'

SJP

(polit.) 'taki, który opiera się na totalitaryzmie, uznaje, realizuje charakterystyczne dla tego systemu poglądy'

PSWP

„Nad Polską zatrzęsnał się wtedy na 45 lat system totalitarny, jakkolwiekbyśmy go nazwali.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 12.03.2008, Poseł Jan Kuriata] polityczny

totalitaryzm

(polit.) 'system polityczny i sposób rządzenia, który polega na tym, że państwo ingeruje we wszystkie dziedziny życia politycznego, społecznego, gospodarczego, kulturalnego, kontroluje życie obywateli i nie uznaje krytyki i sprzeciwu'

PSWP

„Totalitaryzm hitlerowski został zastąpiony stalinowskim.” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 2 dzień, 15.10.2008, Poseł Jacek Brzezinka] polityczny, (łac.)

totalny

'całkowity, powszechny, zupełny'

Wojna totalna – 'wojna prowadzona wszelkimi środkami bez zachowania norm prawa międzynarodowego i wojennego, nie tylko przeciw siłom zbrojnym, ale i przeciw ludności cywilnej kraju nieprzyjacielskiego'

SJP

1. 'taki, który jest całkowity, kompletny, w pełni, któremu nic nie brakuje; obejmujący wszystko, powszechny; taki, który oddaje się czemuś bez reszty'

2. 'taki, który pragnie opanować całość, jest wszechogarniający'

Wojna totalna – 'wojna prowadzona wszelkimi środkami, bez zachowania norm prawa międzynarodowego, która dąży do zniszczenia nie tylko sił zbrojnych przeciwnika, ale i ludności cywilnej nieprzyjacielskiego państwa'

PSWP

„Wojna totalna stała się brutalnym faktem, a pierwsze fakty historii najstraszliwszej z wojen zostały zapisane krwawymi wydarzeniami.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 1 dzień, 09.09.2009, Poseł Piotr Polak]

polityczny, (fr. z łac.)

towarzysz

'członek partii lub organizacji robotniczej; forma używana przy zwracaniu się do członka partii lub organizacji robotniczej'

SJP

1. 'osoba, która komuś towarzyszy, jest kimś obecna, spędza z kimś czas w życiu prywatnym lub zawodowym'

2. 'członek partii socjalistycznej lub komunistycznej; forma używana w kontaktach członków partii lewicowych, komunistycznych zamiast formy <<pan>>'

PSWP

„W okresie transformacji sprzedano majątku narodowego po tak zwanej parszywej komunie za 100 mld zł, z tego 70% sprzedał towarzysz Wąsacz. Pamiętacie takiego?” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2006, Poseł Władysław Stępień]

polityczny

tożsamość

'bycie tym samym; identyczność'

SJP

'coś co jest tym samym, bardzo podobnym, prawie identycznym z czymś innym'

PSWP

Tożsamość narodowa – 'identyfikowanie się jakimś narodem; poczucie odrębności od innych narodów'

KK

„Istnieje więc duże prawdopodobieństwo, iż z powodów technicznych - tak jak już była mowa, znacznie zwiększyła się liczba dokumentów oczekujących na wydruk - jak i z przyczyn obiektywnych, o których mówiłem wcześniej, znaczna część obywateli naszego kraju może zostać pozbawiona dokumentu stwierdzającego ich tożsamość po dniu 31 marca 2008 r.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Poseł Kazimierz Chrzanowski]

polityczny

traktat

'układ, umowa międzynarodowa o charakterze politycznym, gospodarczym, handlowym itp.'

SJP

'formalnie i uroczysto zawierana umowa międzynarodowa, głównie regulująca stosunki polityczne lub ekonomiczne między państwami'

Traktat wersalski || Wersalski traktat pokojowy – 'najważniejszy z zawartych w latach 1919-1920 traktatów kończących I wojnę światową, podpisany 28 czerwca 1919 r. przez zwycięskie państwa ententy i pokonane Niemcy; ustalił nową strukturę terytorialną i polityczną Europy; wszedł w życie 10 stycznia 1920'

Traktat z Maastricht || Traktat o Unii Europejskiej – 'porozumienie podpisane 7 lutego 1992 r. w Maastricht (weszło w życie 1 listopada 1993 r.); podstawowy dokument wyznaczający ramy integracji europejskiej; na jego mocy powołano Unię Europejską, obejmującą

12 państw członkowskich EWG'

Traktat akcesyjny – 'międzynarodowa umowa o przyjęciu do Unii Europejskiej 10 nowych członków w tym Polski, podpisana w Atenach 1 maja 2003 r.'

PSWP

„Szanowni państwo, wszyscy przygotowujemy się do wejścia w życie traktatu z Lizbony i myślę, że pan premier Donald Tusk powinien pamiętać, że słowo dane publicznie musi być dotrzymane i że to jest nasz jeden, wielki, wspólny obowiązek, aby doprowadzić, w sytuacji gdy wejdzie w życie traktat z Lizbony, do możliwości wykonywania tego traktatu i to do takiego jego wykonywania, aby nasze państwo sprawnie funkcjonowało w Unii Europejskiej.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2009, Poseł Karol Karski]

polityczny, (łac.)

traktatowy

'związany z zawarciem traktatu, mający na celu zawarcie traktatu, odnoszący się do traktatu'

SJP

'związany z zawarciem traktatu, odnoszący się do traktatu – umowy międzynarodowej'

PSWP

„Rzeczywiście wpływ między innymi naszego punktu widzenia na kształt traktatowy Unii Europejskiej zakładający odejście od metody konstytucyjnej na rzecz metody traktatowej, rewizyjnej jest dzisiaj dominujący.”

[5 kadencja, 43 posiedzenie, 4 dzień, 15.06.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Krzysztof Szczerski]

polityczny

trockista

'zwolennik trockizmu, stronnik Trockiego'

SJP

(polit.) 'zwolennik trockizmu, stronnik Trockiego i jego doktryny'

PSWP

„Jest taka anegdota z czasów Rosji Radzieckiej, bodajże pierwszy powiedział to Paweł Akselrod, działacz mienszewicki: kiedy przychodzili po anarchistów, milczałem, bo nie byłem anarchistą, kiedy brali lewych eserowców, brali tam, gdzie jest zimniej, milczałem, bo nie byłem lewicowym eserowcem, potem brali eserowców, milczałem, bo nie byłem eserowcem, brali trudowników, milczałem, bo nie byłem trudownikiem, brali trockistów, milczałem, bo nie byłem trockistą, a kiedy przyszli po mnie, nie było nikogo, żeby zaoponować.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Piotr Gadzinowski]

trockizm

'antyhitlerowski nurt w ruchu robotniczym XX w. kierowany przez Trockiego, odrzucający dyktaturę proletariatu, negujący możliwość zwycięstwa rewolucji proletariackiej w Rosji oraz możliwość zbudowania socjalizmu w jednym kraju'

SJP

(polit.) 'polityka i zespół poglądów historyzoficznych, ideologicznych, politycznych i społecznych Lwa Dawidowicza Bronsteina (pseudonim Trocki), stworzony propagowany w Rosji po rewolucji październikowej 1917 roku'

PSWP

„Zapraszając do rozmowy z udziałem kamer i dziennikarzy, z góry zakładano ich fiasko. I to jest właśnie ten trockizm. Współczesny trockizm. Od tamtego czasu mamy do czynienia z całą gamą technik manipulacyjnych polegających na celowym ujawnianiu emocji (Poruszenie na sali), stawianiu warunków nie do przyjęcia - ta większość ministerstw w rządzie dla koalicjanta...” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2006, Poseł Marek Kuchciński]

polityczny, (od nazw. Trocki)

trójkoalicja

'koalicja trzech państw'

PSWP

'Koalicja trzech partii uformowana w celu przegłosowania ustawy lub sprawowania władzy'
KK

„Jest także inny aspekt tej koalicji, to jest w istocie - wiem, że za chwilę będą protesty - trójkoalicja. To jest koalicja także z LiD-em.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Poseł Jarosław Kaczyński]
polityczny

trójporozumienie

(hist.) 'utworzony w 1907 r. związek państw: Francji, Anglii i Rosji, przeciwstawiający się państwu centralnym; ententa'

SJP

1. 'porozumienie zawarte między trzema stronami, podmiotami, państwami itp.'

2. (hist.) 'utworzony w 1907 roku związek trzech państw: Francji, Anglii i Rosji, przeciwstawiający się państwu centralnym'

PSWP

„W odniesieniu do energetyki wodnej nie tak dawno, bo dwa tygodnie temu, podpisaliśmy w Ministerstwie Gospodarki trójporozumienie, to jest porozumienie Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Skarbu Państwa oraz krajowej dyrekcji energetyki wodnej, dla wspierania wszystkich programów rozbudowy hydroenergetyki w Polsce.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 3 dzień, 19.11.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Joanna Strzelec-Łobodzińska]
historyczny, polityczny

trójprzymierze

(polit. hist.) 'przymierze trzech państw; układ zawarty w 1882 r. pomiędzy Niemcami, Austro-Węgrami i Włochami, gwarantujący wzajemną pomoc zbrojną w razie wojny'

SJP

1. 'przymierze trzech państw'

2. (hist.) 'sojusz polityczno-wojskowy Niemiec, Austro-Węgier i Włoch zawarty w 1882 roku, gwarantujący wzajemną pomoc zbrojną w razie wojny'

PSWP

'przymierze trzech instytucji, partii, stron, podmiotów, zawarte dla określonych celów'
KK

„Otóż, szanowni państwo, to, co dzisiaj zostało przeforsowane przez trójprzymierze, cichą koalicję służącą, prawdę mówiąc, posłowie Platformy Obywatelskiej mówią o tym w kuluarach, odrzuceniu ewentualnego weta pana prezydenta, a więc to ciche porozumienie i przyjęcie tych poprawek w zasadzie powinno zmieniać preambułę ustawy o systemie oświaty.” [6 kadencja, 34 posiedzenie, 3 dzień, 23.01.2009, Poseł Sławomir Kłosowski]
historyczny, polityczny

trójstronny

(praw.) 'dokonywany, zawierany przez trzy strony (trzy podmioty prawne)'

SJP

(praw.) 'o obradach, komisjach, ugodach: składający się z trzech stron, zawierany przez trzy strony'

Komisja Trójstronna – 'organ społeczny złożony z przedstawicieli rządu, pracodawców i związków zawodowych'

PSWP

„Jak będzie przebiegała podwyżka, może powiem w informacji, ponieważ spotkała się komisja trójstronna i zespół trójstronny, przy prezesie Rady Ministrów i przy ministrze zdrowia, które łączą ze sobą zarówno stronę rządową, jak i stronę społeczną, związki zawodowe, a także pracodawców, i trwają zaawansowane prace nad gwarancją, że wzrost płac wśród pracowników ochrony zdrowia o 30% w przyszłym roku nastąpi.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 3 dzień, 24.03.2006, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Bolesław Piecha]
polityczny, prawniczy

tryb

'ustalony porządek, zwyczaj załatwiania określonych spraw, metoda postępowania; sposób, system'

SJP

(praw.) 'ustalony sposób postępowania, polegający na zachowaniu założonej z góry kolejności poczynañ; system, porządek, procedura'

PSWP

„Chciałbym spytać pana ministra, co jest powodem - i czy będzie to zasadne, panie ministrze - zróżnicowania zasad przyznawania stypendiów dla studentów, doktorantów w zależności od podmiotu, który tych stypendiów udziela. Otóż projekt przewiduje, że samorząd, jeżeli funduje stypendia, sam określa zasady i tryb ich przyznawania, natomiast jeżeli stypendium fundują inne podmioty, w tym osoby fizyczne, zasady przyznawania określa minister do spraw szkolnictwa wyższego.” [6 kadencja, 50 posiedzenie, 1 dzień, 23.09.2009, Poseł Zbigniew Matuszczak]
prawniczy, (niem.)

trybuna

1. 'podwyższenie, z którego przemawia mówca; mównica'

2. 'podwyższenie przeznaczone dla przedstawicieli władz podczas defilady, pochodu, dla mówców, przewodniczących zebrania itp.'

SJP

1. 'stałe lub przenośne podwyższenie zbudowane na czas defilady, pochodu, manifestacji, przeznaczone dla przedstawicieli władz'

2. (przen.) 'organ, zwłaszcza prasowy umożliwiający przedstawienie czyichś poglądów'

PSWP

„Media te, które nazywamy rzekomo społecznymi, stały się trybuną wystąpień antysemickich, szerzących nienawiść i poglądy zasługujące na największe potępienie.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 3 dzień, 27.06.2008, Poseł Sławomir Kopyciński]
polityczny, (łac.)

trybunał

'sąd, kolegium sądowe'

Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości – 'organ sądowy Organizacji Narodów Zjednoczonych mający siedzibę w Hadze'

Trybunał Stanu – 'w Polsce w okresie przez 1939 r.: sąd szczególny przed którym odpowiadać miał prezydent, ministrowie oraz prezes Najwyższej Izby Kontroli – za zdradę kraju, za narażenie państwa na niebezpieczeństwo lub wyrządzenie jego interesom niezgodnym i znaczącej szkody, za pogwałcenie prawa, nielegalność urzędowania'

SJP

'sąd o specjalnych uprawnieniach, powołany do rozstrzygania spraw o szczególnym znaczeniu'

Trybunał Konstytucyjny – 'organ sądowy powołany do rozstrzygania sporów o konstytucyjność działania organów państwowych, w szczególności do badania zgodności ustaw z konstytucją'

Trybunał Stanu – 'organ sądowy, przed którym ponoszą odpowiedzialność osoby zajmujące wyższe stanowiska w państwie'

Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości – 'główny organ sądowy ONZ, z siedzibą w Hadze; rozstrzyga spory między państwami oraz wydaje opinie doradcze w kwestiach prawnych na prośbę organów ONZ oraz innych organizacji międzynarodowych upoważnionych przez Zgromadzenie Ogólne ONZ'

PSWP

„Na jakiej podstawie, powołując się tutaj na wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie znanej komisji z poprzedniej kadencji, skoro trybunał powiedział jasno, że jest konieczna indywidualizacja spraw, indywidualizacja przypadków, indywidualizacja i identyfikacja szczegółowa problemów i że nie możemy mówić o czymś takim, jak różne, niewiązane się ze sobą zdarzenia prawne układające się w jakiś ciąg - skoro

takie racje trybunał przedłożył i skoro Sejm ubiegłej kadencji te sprawy wziął na serio i podporządkował się temu, to jak państwo zamierzacie w sposób zdecydowany, pewny, budzący zaufanie nie tylko w tej Izbie, ale i w opinii społecznej, zapewnić skuteczną pracę tej komisji?" [6 kadencja, 5 posiedzenie, 2 dzień, 21.12.2007, Poseł Anna Paluch]
historyczny, polityczny, prawniczy, (łac.)

trzeci

'liczebnik porządkowy odpowiadający liczbie 3'
(hist.) Trzecia Rzesza – 'państwo niemieckie w okresie władzy hitlerowców (1933-1945)'
SJP

'określenie miejsca w szeregu, porządku, kolejności odpowiadające cyfrze trzy'
(polit., ekon.) Trzeci Świat – 'określenie obejmujące ponad 100 państw Afryki, Azji i Ameryki Łacińskiej, będących krajami o niskim poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznego; potencjał gospodarczy tych państw jest nieproporcjonalnie mały w porównaniu z liczbą ludności i zajmowanej przez nią powierzchni; obecnie coraz częściej stosuje się termin kraje rozwijające się'
(polit.) Państwa trzecie – 'kraje, które nie należą do jakiegoś układu, porozumienia; państwa postronne'
(praw.) Trzecia władza – 'obok władzy ustawodawczej i wykonawczej władza w państwie, którą stanowi wymiar sprawiedliwości sprawowany przez niezależne i niezawisłe sądy; władza sądownicza'
PSWP

„Często młode kobiety, jak powiedziałem, mają problemy z kręgosłupem, tego typu choroby, mając po dwadzieścia parę lat. Gdzie my jesteśmy? Czy to ma być Trzeci Świat?” [5 kadencja, 39 posiedzenie, 1 dzień, 11.04.2007, Poseł Robert Strąk]
ekonomiczny, historyczny, polityczny

tymczasowy

'mający trwać, być tylko przez najbliższy czas, nie na stałe; czasowy, chwilowy, prowizoryczny'
SJP
'taki, który dotyczy określonego czasu, ma być tylko przez określony czas, nie na stałe; także o ludziach: taki, który sprawuje przejściowo jakieś funkcje'
PSWP
Rząd tymczasowy – 'rząd powołany pod dokonaniu

przemian politycznych w państwie, do czasu kiedy zostanie powołany rząd stały'
Tryb tymczasowy – 'areszt tymczasowy; chwilowy, rewencyjny areszt stosowany np. względem nieletnich oczekujących na wyrok'

KK

„Tryb tymczasowy stosowany jest w przypadku nieletnich, którzy nie mają jeszcze postanowienia sądu, a na to postanowienie muszą gdzieś oczekiwać.” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 02.07.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Zbigniew Włodkowski]
polityczny, prawniczy

tyran

'człowiek okrutny, bezwzględny, narzucający otoczeniu swoją wolę'

SJP

1. 'osoba bezwzględnie narzucająca innym swoją wolę, gnębiąca innych, wymagająca absolutnego posłuszeństwa'
2. 'władca bezwzględny, rządzący za pomocą terroru, stosujący przemoc i gwałt'

PSWP

„Złe prawo gorsze jest niżli tyran najsroższy.” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 1 dzień, 24.01.2006, Poseł Arkady Fiedler]
historyczny, polityczny, (gr.)

tyrania

'rządy sprawowane przez tyrana, władza tyrana; despotyzm'

SJP

1. 'bezwzględne narzucanie innym własnej woli, gnębienie innych'
2. 'rządy jednowładcy stosującego przemoc i terror'

PSWP

„Alternatywą dla tak rozumianych praw człowieka jest absolutyzacja czy atomizacja jednych praw kosztem innych i ukryta dyskryminacja przedstawiana często w formie walki o prawa człowieka i obywatela. Natomiast alternatywą dla państwa prawa jest anarchia lub tyrania.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 3 dzień, 24.08.2006, Rzecznik Praw Obywatelskich Janusz Kochanowski]
historyczny, polityczny, (gr.)

U

uchodźca

'ten, kto pod przymusem okoliczności wyjeżdża z miejsca stałego zamieszkania w celu stałego lub czasowego osiedlenia się w obcym państwie lub na innym terytorium własnego państwa; emigrant, uciekinier, wychodźca'

SJP

'osoba, która zmuszona jest opuścić swój kraj ojczysty, swój dom z powodów ekonomicznych, politycznych lub religijnych'

PSWP

„Jednocześnie projekt zawęża okoliczności, w których uchodźca może wnosić o zmianę imienia lub nazwiska, do sytuacji powodowanych koniecznością ochrony jego prawa do życia, zdrowia, wolności, zapewnienia poczucia bezpieczeństwa osobistego osób poszukujących ochrony przed prześladowaniem.”

[6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Stanisława Prządka]

polityczny

uchwała

1. 'to, co zostało uchwalone, wyraz woli kompetentnego organu kolegiального, zgromadzenia'

2. (daw.) 'uchwalanie, uchwalenie'

SJP

'oficjalny dokument wprowadzony w życie przez uprawnioną do tego władzę w wyniku narady i głosowania'

PSWP

„Nasuwa się pytanie: Czy taka uchwała ma być w trybie obligatoryjnym, czy fakultatywnym?” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 3 dzień, 02.04.2009, Poseł Grzegorz Sztolcman]

polityczny

uchwałodawczy

(rzad.) 'mogący wydawać uchwały, uchwalający co'

SJP

'taki, który na mocy obowiązujących przepisów ma prawo do podejmowania uchwał'

PSWP

„Przyznawałem wczoraj na posiedzeniu Komisji Spraw Zagranicznych, że z niewłaściwym impetem Ministerstwo Spraw Zagranicznych, polska służba zagraniczna podjęły tę sprawę. Zresztą cykl uchwałodawczy był bardzo krótki i nie zostawiał wiele pola i czasu na działania strony polskiej i prawdopodobnie - możemy to powiedzieć dzisiaj - w związku z tym, że nie był poprzedzony ekspertyzami, badaniami, wypowiedziami, a później zgodnie z ogólnymi zasadami prawa nie zamierzano dać Polsce prawa odpowiedzi, prawa do wyjaśnień, prawdopodobnie jakiegokolwiek próby niewiele by zmieniły, ponieważ tekst wyraża przekonania, może antypatię, bardzo mocne przekonania i wielką, popartą pewną dozą emocji, chęć przemówienia i oceny.”

[5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Janusz Stańczyk]

polityczny

uchylać

'w odniesieniu do uchwał, wyroków, postanowień, zwyczajów itp.: pozbawiać ważności, mocy prawnej, czynić nie obowiązującym; unieważniać, cofać, odwoływać, likwidować, kasować, znosić'

SJP

„Wszystkie te zasady wymagają wprowadzenia do

konstytucji. Czy po to wyłącznie, żeby tam się znalazły?

Nie, nie po to, ale dla bardzo praktycznego celu. Po to, ażeby w oparciu o te zasady Trybunał Konstytucyjny mógł uchylać przepisy sprzeczne z tymi zasadami, i po to, co jest kluczem do całej sprawy, ażeby zreformowany Trybunał Stanu mógł pozbawiać urzędów ludzi piastujących w sprzeczności z tymi zasadami najwyższe funkcje publiczne w oparciu o swoje własne orzeczenia.”

[5 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 05.07.2007, Poseł Jan Rokita]

uchylenie

(praw.) 'unieważnianie, pozbawienie mocy prawnej jakiegś uchwały, postanowienia, wyroku, decyzji itd.'

PSWP

„Uchylenie przez ministra środowiska decyzji wojewody podlaskiego w sprawie zgody na budowę obwodnicy Augustowa jest niekorzystne dla woj. podlaskiego, a przede wszystkim jest tragedią dla mieszkańców miejscowości położonej przy tzw. drodze śmierci, drodze krzyży.”

[5 kadencja, 5 posiedzenie, 2 dzień, 15.12.2005, Poseł Genowefa Wiśniowska]

prawniczy

uchylić

(praw.) 'o chwałach, postanowieniach, wyrokach, decyzjach itp.: unieważnić, pozbawić mocy prawnej'

PSWP

„Wnioskodawca proponuje, aby uchylić ustawę z 20 maja 2005 r. o zapomudze pieniężnej dla niektórych emerytów i rencistów.”

[5 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 24.08.2007, Poseł Elżbieta Ratajczak]

prawniczy

udzielać

'dawać, dostarczać, użyczać czego, służyć czym; w połączeniu z rzeczownikiem w dopełniaczu oznacza często: wykonywać czynność wyrażoną w dopełniaczu (np. *udzielać dymisji* = *dymisjonować*, *udzielać rady* = *radzić*)'

(fraz.) Udzielać głosu – 'dopuszczać kogo do udziału w dyskusji, do zabrania głosu'

SJP

„Niezależnie od stwierdzenia, że formy pomocy przewidziane w projektowanej ustawie nie mają zastąpić drogi sądowej o charakterze cywilnoprawnym, obowiązkiem władz publicznych jest dążenie do stworzenia ram prawnych pozwalających udzielać pomocy osobom poszkodowanym w katastrofach w sposób bardziej elastyczny niż w innych sytuacjach.”

[6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23.07.2008, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Andrzej Duda]

polityczny

udzielić

(książk.) 'przyznać coś komuś, użyczyć, dać komuś'

Udzielić komuś głosu – 'pozwolić komuś na zabranie głosu w dyskusji publicznej'

PSWP

„Proszę państwa, nie chciałbym państwu przeszkadzać, ale chodzi o to, żeby państwo teraz nie przeszkadzali przewodniczącemu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji panu Witoldowi Kołodziejskiemu, któremu chciałbym udzielić głosu.”

[6 kadencja, 18 posiedzenie, 3 dzień, 27.06.2008, Wicemarszałek Jerzy Szmajdziński]

polityczny

ugoda

1. 'porozumienie, które usuwa, kończy spór, osiągnięte wskutek wzajemnych lub jednostronnych ustępstw; umowa'
  2. (hist.) 'w okresie zaborów: ustępliwość, kompromisowość wobec władz zaborczych'
- SJP
'porozumienie, które kładzie kres sporowi, osiągnięte wskutek częściowych ustępstw zważnionych stron'
PSWP
„Kto powinien zawrzeć z pracownikami ugody i czy taka ugoda jest potrzebna?” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 4 dzień, 27.01.2006, Poseł Jarosław Zaczek]
historyczny, prawniczy

ugrupowanie

- 'grupa ludzi reprezentujących określone poglądy polityczne, społeczne'
SJP
'grupa ludzi mających takie same przekonania polityczne'
PSWP
Ugrupowanie polityczne – 'zrzeszona grupa ludzi charakteryzujących się określonymi poglądami politycznymi'
KK
„Nasze ugrupowanie to w samorządach robi i pomaga im w przygotowaniu projektów.” [6 kadencja, 8 posiedzenie, 3 dzień, 08.02.2008, Poseł Danuta Jazłowiecka]
polityczny

układ

- 'umowa, porozumienie między stronami, zwłaszcza w sprawach politycznych, gospodarczych, handlowych, kulturalnych itp.'
SJP
1. 'umowa, porozumienie zawierane zwykle między państwami, dotyczące ważnych spraw politycznych, gospodarczych, kulturalnych itp.'
Układ w sprawie konwencjonalnych sił w Europie – 'układ podpisany w 1990 r. w Paryżu na spotkaniu 35 państw uczestników KBWE, określający maksymalne pułapy uzbrojenia w 5 kategoriach broni, jakie może posiadać 20 państw europejskich oraz USA i Kanada'
Układ Warszawski – 'organizacja o charakterze sojuszu politycznego i wojskowego utworzona na podstawie paktu zawartego w 1955 r. w Warszawie między Albanią, Bułgarią, Czechosłowacją, NRD, Polską, Rumunią, Węgrami i ZSRR; jego likwidacja nastąpiła w 1991 r. w wyniku przemian gospodarczo-politycznych w państwach członkowskich'
Układ zbiorowy pracy – 'porozumienie między związkiem zawodowym a ministrem lub grupą zakładów pracy, ustalające warunki pracy i płac w danej gałęzi pracy lub zawodzie'
2. 'rozmowy zmierzające do osiągnięcia porozumienia, mające na celu zawarcie umowy; pertraktacje'
PSWP
„Według projektu ustawy zmieniającej ustawę Kodeks pracy oraz ustawę o zmianie ustawy Kodeks pracy - art. 1 pkt 1 § 1 - minister właściwy do spraw pracy może rozszerzyć w drodze rozporządzenia układ ponadzakładowy na pracowników zatrudnionych u pracodawcy prowadzącego działalność gospodarczą taką samą lub zbliżoną do działalności pracodawców objętych tym układem.” [6 kadencja, 8 posiedzenie, 2 dzień, 07.02.2008, Poseł Henryk Siedlaczek]
polityczny

ukonstytuować się

- (praw.) 'zostać ukonstytuowanym, zorganizowanym; uformować się'
SJP
'wprowadzać wewnętrzną strukturę, zorganizować się'
PSWP
„Dalsze postępowanie, dalsze działania rady należą do kompetencji rady gminy, powiatu lub województwa, prowadzi to najstarszy wiekiem radny, który wyrazi

zgody, rada ponownie może się ukonstytuować.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 2 dzień, 16.12.2009, Poseł Teresa Wargocka]
polityczny, prawniczy

ulga

- 'zmniejszenie opłat'
SJP
'zmniejszenie zakresu obowiązków, obniżenie należnych opłat i innych powinności'
PSWP
„Odpowiadając na pytanie pań posłanek Mirosławy Nykiel i Bożenny Bukiewicz w sprawie prorodzinnej ulgi podatkowej, uprzejmie informuję, że istotnie ulga taka nie przysługuje rodzinom zastępczym.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Stanisław Gomułka]
ekonomiczny

ulotka

- 'pismo ulotne'
SJP
'druk z tekstem niewielkiej długości, najczęściej jedno- lub ewentualnie dwustronicowy, przeznaczony zwykle do szybkiego rozpowszechniania poprzez rozdawanie, rozklejanie, dołączanie do jakichś towarów itp.'
PSWP
„Na tę chwilę przygotowana jest przez ministerstwo pracy ulotka na temat telepracy.” [5 kadencja, 42 posiedzenie, 2 dzień, 23.05.2007, Minister Pracy i Polityki Społecznej Anna Kalata]
ekonomiczny, polityczny

ultimatum

- 'w stosunkach międzynarodowych: kategoryczne żądanie, skierowane przez jedno państwo do drugiego, zawierające groźbę natychmiastowego zastosowania określonych środków, do wojny włącznie, w razie jego niespełnienia'
SJP
'żądanie podjęcia (lub zaniechania) określonych działań, wypełnienia wymienionych warunków w wyznaczonym terminie pod groźbą zastosowania środków przymusu, represji w razie niespełnienia żądań'
PSWP
„Wiemy, jakie jest ultimatum unijne, jaki krótki mamy czas, jak obecnie każdy dzień jest ważny dla inwestorów, jeżeli mówimy o realizacji inwestycji, zwłaszcza w autostrady, inwestycji drogowych, liniowych i nie tylko.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzień, 03.09.2008, Poseł Jan Musiał]
polityczny, (łac.)

ultrakonserwatysta

- 'skrajny konserwatysta'
SJP
'osoba o skrajnych przekonaniach konserwatywnych, bardzo silnie przywiązana do tradycji, do istniejących instytucji i systemu wartości, wyrażająca wrogi stosunek do poważnych zmian, zwłaszcza społecznych i politycznych; członek partii skrajnie konserwatywnej'
PSWP
„Jako ultrakonserwatysta sprzeciwiał się demokratycznej reformie wyborczej do Rady Państwa, a po jej uchwaleniu skutecznie blokował wprowadzenie powszechnego prawa wyborczego do Sejmu Galicyjskiego.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 13.03.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny

ultraliberalny

- 'taki, który w skrajnym stopniu opowiada się za zasadami tolerancji, otwartości, swobody ekonomicznej i politycznej jednostki'
PSWP
„Ale ja oczekuję od pana premiera odpowiedzi na inne pytanie. Bo przecież nikt nie wierzy w to, że w pół godziny pan profesor Religa przekonał pana, że państwa program budżetowy jest niedobry, a ten ultraliberalny, dla

bogatych, oszołomski, jest świetny.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Elżbieta Radziszewska]
polityczny

ultraliberał

'osoba, która jest członkiem partii o skrajnie liberalnym programie albo jest bezwarunkowym zwolennikiem zasad otwartości, tolerancji, swobody ekonomicznej i politycznej jednostki'
PSWP

„W tym rządzie niszczone jest polska turystyka, której szefem jest polityk Unii Polityki Realnej, polityk ultraliberał.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Czesław Fiedorowicz]
polityczny

umiędzynarodowienie

'powołanie zarządu kilku państw nad czymś na podstawie umowy międzynarodowej; uczynienie czegoś międzynarodowym, dostępnym wielu państwom; rozszerzenie zasięgu czegoś na wiele narodów'
PSWP

„Dotychczas żegluga śródlądowa w Europie opierała się w pewnym sensie na wypracowanych, tradycyjnych i narodowych przepisach. Stąd umiędzynarodowienie tejże żeglugi, możliwość łączenia dróg wodnych między poszczególnymi krajami i przede wszystkim zniesienie granic wymusza takie świadectwa i certyfikaty dla statków i patenty dla marynarzy, aby mogły one być sprawdzane, aby były zrozumiałe dla służb porządkowych, inspekcyjnych w innych państwach.” [6 kadencja, 41 posiedzenie, 1 dzień, 06.05.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Anna Wypych-Namiołko]
polityczny

umowa

'pisemne lub ustne porozumienie stron, mające na celu ustalenie czegoś, zwłaszcza wzajemnych praw i obowiązków; umówienie, zgodzenie się na co; także: dokument, w którym są wymienione prawa i obowiązki stron'
SJP

'pisemne lub ustne porozumienie między stronami służące określeniu czegoś, zwłaszcza wzajemnych praw i obowiązków, wyrażające zgodę w jakiejś kwestii; także: dokument, który zawiera jego treść'
PSWP

Umowa dwustronna – 'porozumienie między dwoma państwami, ugrupowaniami, partiami, mające w założeniu przynosić korzyści obu stronom'

Umowa bilateralna – 'umowa dwustronna'

Umowa międzynarodowa – 'prawne porozumienie co najmniej dwóch państw lub organizacji międzynarodowych'

KK

„Otóż będzie to pierwsza dwustronna umowa w sprawach celnych między naszymi krajami.” [6 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 06.02.2008, Poseł Sprawozdawca Paweł Arndt]
prawniczy

unarodowienie

1. 'nadawanie wyglądu, charakteru itp. uważanego za właściwy dla danego narodu, zgodnego z jego kulturą i tradycją'

2. 'przejęcie na rzecz państwa własności prywatnej bez rekompensaty lub za odszkodowaniem w określonym czasie'
PSWP

„Polska popierała unarodowienie realizacji strategii lizbońskiej, co zostało dokonane poprzez przyjęcie nowych zasad jej wdrażania na poziomie narodowym.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Podsekretarz Stanu w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej Tadeusz Kozek]
ekonomiczny, polityczny

UNESCO

'organizacja działająca na forum ONZ, koordynująca międzynarodową współpracę w zakresie nauki, oświaty i kultury'

PSWP

„Przykładem jest projekt „Wielkopolska”, którego realizację już zakończono i który zdobył uznanie UNESCO, uzyskując w 1997 r. tytuł projektu dekady zrównoważonego rozwoju.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2008, Poseł Sprawozdawca Agnieszka Kozłowska-Rajewicz]

polityczny, (ang.)

unia

'połączenie, związek dwu lub więcej państw, w którym wszystkie zachowują równorzędność i suwerenność'

Unia personalna, dynastyczna – 'połączenie dwu lub kilku państw pod berłem jednego monarchy, z zachowaniem odrębności każdego z nich'

SJP

1. 'związek równorzędnych partnerów – państw, organizacji, stowarzyszeń itp.'

Unia Europejska – 'organizacja polityczna powstała na mocy traktatu z Maastricht w 1993 r., stopniowo rozwijana, do 2004 r. obejmująca 15 państw europejskich, później ma obejmować 25 państw'

(ekon.) Unia celna – 'umowa między dwoma lub więcej państwami likwidująca granice celne między nimi'

2. 'partia polityczna lub organizacja społeczna'

PSWP

„Unia Europejska jest bardzo wrażliwa na ekologię i narzuciła nam wysokie standardy, które są zawarte w traktatach akcesyjnych. Czy Polska i czy ten rząd spełni w terminie wymagania ekologiczne Unii Europejskiej?” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Jan Rzymek]
ekonomiczny, polityczny, (łac.)

UNICEF

'organizacja działająca na forum ONZ, której celem jest poprawa jakości życia dzieci'

PSWP

„Władze w Mińsku i organizacje pozarządowe, przede wszystkim UNICEF, życzyły sobie, abyśmy pokazali, jak funkcjonuje rzecznik praw dziecka w Polsce, jak jest umocowany i w jaki sposób im pomóc, żeby u nich taka instytucja powstała.” [5 kadencja, 29 posiedzenie, 4 dzień, 08.12.2006, Rzecznik Praw Dziecka Ewa Sowińska]
polityczny

unijny

1. 'taki, który odnosi się do unii – zjednoczenia, stowarzyszenia'

2. 'taki, który dotyczy unii – połączenia Kościołów, zwłaszcza protestanckich'

3. 'taki, który ma związek z partią polityczną zawierającą w nazwie wyraz <<unia>>, należy do tej partii, wywodzi się z niej'

PSWP

'taki, który odnosi się do Unii Europejskiej'

KK

„Minęły dwa lata od wejścia Polski do Unii Europejskiej. Dzień 4 maja 2004 r., a także 13 czerwca 2004 r. to euforia, picie piwa przez prezydenta Kwaśniewskiego, Leszka Millera i wielu obecnych tu liberałów. Wtedy mówiono polskim rolnikom: otwieramy wam wrota na rynek unijny.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzień, 21.06.2006, Poseł Lech Kuropatwiński]
polityczny

uniwersalistyczny

'taki, który ogarnia pewną całość'

PSWP

„Absolutnie nie mam przekonania i nie mam poczucia, że doprowadzamy do aktu konfrontacji. Raczej proszę o dobrą wolę, o to, żeby czytać ten tekst tak, jak on jest napisany - jako tekst uniwersalistyczny i wolnościowy.”

[6 kadencja, 55 posiedzenie, 2 dzień, 02.12.2009, Poseł Kazimierz Michał Ujazdowski]
polityczny

UOP

'organ centralny powołany w miejsce Służby Bezpieczeństwa, istniejący w latach 1990-2002, którego celem była ochrona bezpieczeństwa państwa i jego ustroju konstytucyjnego, np. przeciwdziałanie naruszeniom tajemnic państwowych, szpiegostwu, terroryzmowi'

PSWP

„Cały ten wyłaniający się ze zgromadzonego przez komisję materiału dowodowego chronologiczny ciąg zdarzeń, spotkań, rozmów, poleceń, telefonów, notatek układa się w jedną logiczną całość, która przemawia za przyjęciem, iż mieliśmy tu do czynienia z zaplanowaną z góry akcją, skrupulatnie realizowaną przez aparat UOP oraz prokuraturę.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 1 dzień, 10.10.2006, Poseł Sprawozdawca Andrzej Grzesik]
polityczny

upaństwowanie

(ekon., praw.) 'przejęcie przez państwo praw własności ziemi i kapitału na podstawie odrębnego aktu prawnego, za odszkodowaniem lub bez'

PSWP

„Czy komunalizacja, która oznacza, co prawda, nie upaństwowanie, ale jednak uspołecznienie własności dominującego na rynku przesyłu energii cieplnej zakładu nie będzie sprzyjała powstawaniu praktyk monopolistycznych i nie będzie zagrożeniem dla warunków konkurencyjności na tym rynku?” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 05.04.2006, Poseł Jarosław Jagiełło]

ekonomiczny, polityczny, prawniczy

upaństwowiony

'o kapitale, ziemi, nieruchomości, przedsiębiorstwie: taki, który na podstawie odrębnego aktu prawnego został przyjęty na własność państwa'

PSWP

„To przecież od nas, szanowne koleżanki i szanowni koledzy posłowie, zależy, czy samorząd będzie, jak można wywieść z etymologii tego słowa, obywatelski czy upaństwowiony, a jeśli zwycięży ten ostatni, to czy używanie wówczas miana „samorząd” nie będzie pojęciowym nadużyciem?” [5 kadencja, 42 posiedzenie, 1 dzień, 22.05.2007, Poseł Tadeusz Kopec]

ekonomiczny, polityczny, prawniczy

upartyjniac

'zwiększać w jakimś środowisku liczbę osób należących do partii, czynić partyjnym'

SJP

„Nie chcemy upartyjniac, nie chcemy jednego komitetu centralnego jednej partii zastąpić innym.” [6 kadencja, 7 posiedzenie, 1 dzień, 22.01.2008, Poseł Stefan Niesiołowski]

polityczny

upartyjnić

(polit.) 'zwiększać w danym środowisku liczbę osób należących do partii'

PSWP

„Jeżeli stan, który mamy dzisiaj, nie jest medialnym partyjniactwem, a przypomnę, że na 5 członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji 3 jest z nadania PiS-u, jeden z LPR-u i 1 z Samoobrony, a regionalne zarządy mediów stały się swoistym łupem kolegów spod tego samego znaku, to w jaki sposób odpowiedź na oczekiwanie środowisk może jeszcze bardziej media upartyjnić?” [6 kadencja, 20 posiedzenie, 2 dzień, 23.07.2008, Poseł Urszula Augustyn]

polityczny

upartyjnienie

(polit.) 'zwiększenie w danym środowisku liczby osób należących do partii'

PSWP

„Otóż chciałbym uprzejmie państwa poinformować, bo była cała grupa pytań dotyczących tego, że w państwowym zasobie kadrowym jest mowa bezpośrednio o trzech przymiotnikach: zawodowy, rzetelny i bezstronny, a nie ma nic o neutralności politycznej, że odrzucam zarzut, iż to jest upartyjnienie.”

[5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Marek Kuchciński]

polityczny

upolitycznić

'wprowadzać do czego elementy polityki, nadać czemu charakter polityczny, uświadomić politycznie'

SJP

'nadać czemuś charakter polityczny, wprowadzać do czegoś elementy polityki, uświadomić kogoś politycznie'

PSWP

„Dyrektorów oddziałów regionalnych i ich zastępców zmieniliście na swoich, na działaczy PSL-u, Platformy. Do tych zmian już doszło, ale chcecie do końca upolitycznić te stanowiska.” [6 kadencja, 40 posiedzenie, 2 dzień, 22.04.2009, Poseł Jacek Bogucki]

polityczny

upolitycznienie

'nadanie czemuś cech politycznych, wprowadzenie do czegoś elementów polityki; uświadomienie polityczne kogoś'

PSWP

„Moim zdaniem powinny być jeszcze liczniejsze. Jeśli pan uważa, że to, co jest teraz, to skrajne upolitycznienie, widać, do których polityków w spółkach jest panu czy państwu bliżej.” [5 kadencja, 48 posiedzenie, 1 dzień, 19.09.2007, Minister Skarbu Państwa Wojciech Jasiński]

polityczny

uprawnienie

'prawo do czego przysługujące, nadane komu; przywileje'

SJP

'prawo nadane komuś, przysługujące komuś'

PSWP

„Uprawnienie to w szczególności powinno być wykorzystywane, jeżeli zachodzi ustawowy obowiązek przekazywania informacji.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2007, Zastępca Prokuratora Generalnego RP Jerzy Engelking]

prawniczy

uprzywilejowanie

'nadanie komuś wyjątkowych uprawnień, obdarzenie kogoś przywilejem'

(praw.) Klauzula największego uprzywilejowania – postanowienia w umowie międzynarodowej zobowiązujące dane państwo do przyznania drugiemu wszelkich korzyści, przywilejów i udogodnień gospodarczych nie mniejszych niż jakimkolwiek innemu państwu'

PSWP

„Generalnie rzecz biorąc, zmiany te mają przede wszystkim na celu unormowanie spraw z zakresu wysokości wojskowej renty rodzinnej przysługującej uprawnionym członkom rodzin żołnierzy zawodowych poległych w czasie wykonywania zadań bojowych w misjach zagranicznych, uprzywilejowanie żołnierzy oraz pracowników wojska powracających z misji poza granicami państwa w korzystaniu ze świadczeń opieki zdrowotnej w sytuacjach, gdy zostali oni ranni.”

[5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Poseł Sprawozdawca Jadwiga Zakrzewska]

ekonomiczny, polityczny, prawniczy

uprzywilejowany

'osoba korzystająca ze szczególnych przywilejów'

SJP

'taki, który został obdarzony specjalnym przywilejem, ma wyjątkowe uprawnienia, możliwości'

PSWP

„Te ustawy dały szansę na to, żeby osoby wykluczone w sposób uprzywilejowany korzystały z instrumentów, które ma administracja pracy, i miały szansę na powrót na rynek pracy.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 22.03.2006, Minister Pracy i Polityki Społecznej Krzysztof Michałkiewicz]

urząd

1. 'organ władzy publicznej, instytucja o określonym zakresie działania w dziedzinie życia społecznego; zespół osób i środków rzeczowych, zorganizowanych dla wykonywania władzy publicznej'

2. 'stanowisko, funkcja, obowiązki pełnione przez kogo w hierarchii państwowej lub innej'

SJP

1. 'instytucja administracyjna władzy publicznej, mająca ściśle określone kompetencje; także: siedziba tej instytucji, budynek'

Główny Urząd Statystyczny – 'centralny organ administracji państwowej prowadzący badania statystyczne życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego w Polsce; skrót: GUS'

2. 'stanowisko zajmowane przez pracownika administracyjnego, funkcja pełniona przez niego'

Z urzędu – 'z mocy swego stanowiska'

PSWP

„Należy stwierdzić, że wdrażanie systemu jest w toku. W 2006 r. system informacji oświatowej funkcjonował równoległe z systemem statystyki, którą prowadzi Główny Urząd Statystyczny.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 11.01.2007, Poseł Artur Ostrowski]

polityczny

urządowanie

(rzad.) 'podporządkowanie czegoś rządowi'

PSWP

„Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji w myśl przedstawionego projektu zostanie pozbawiona jakichkolwiek rzeczywistych, realnych kompetencji. Będzie w istocie maską, fasadą, za którą większość rządowa chce schować urządowanie mediów publicznych, ich podporządkowanie władzy wykonawczej.” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 3 dzień, 29.02.2008, Poseł Anna Paluch]

polityczny

urzędowy

1. 'dotyczący urzędu, spraw załatwianych przez urząd, pochodzący z urzędu'

2. 'sprawujący funkcje związane z pełnionym urzędem, mające charakter prawny, oficjalny; będący kim z urzędu'

3. 'dokonany zgodnie z przepisami prawnymi, z zachowaniem formalności; formalny'

4. 'oficjalnie obowiązujący, przyjęty; państwowy'

5. 'właściwy urzędowi, stosowany w urzędzie, taki, jak w urzędzie'

SJP

1. 'mający związek z urzędem, dotyczący urzędu, wydany przez urząd'

2. 'spełniający czynności związane z jakimś urzędem, będący kimś z urzędu'

3. 'oficjalnie przyjęty i obowiązujący'

4. 'oficjalny, sformalizowany i oschły, charakterystyczny dla urzędu'

PSWP

„W projekcie zrezygnowano z wymagania formalnego potwierdzenia znajomości języka polskiego, jako że jest to w Rzeczypospolitej Polskiej język urzędowy, w którym są dokonywane wszelkie czynności urzędowe.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 26.06.2008, Poseł Stanisław Huskowski]

polityczny

uspołeczniać

1. 'sprawiać, by ktoś stał się przydatny dla społeczeństwa, czynić kogoś pożytecznym dla ogółu przysposabiać do życia w grupie'

2. 'włączać coś do wspólnej własności społecznej lub spółdzielczej upaństwiać'

PSWP

„Nasuwa się pytanie: Czy państwo nie macie wrażenia, że ten sposób upraszczania dokumentów w trybie konsultacji społecznych, wykluczania udziału w doborze projektów komitetów sterujących, nie jest pewnego rodzaju powieleniem błędu poprzedników? A zatem chcę zapytać, jak konkretnie państwo chcecie uspołeczniać, uzgadniać proces dochodzenia do najlepszych, skutecznych, prostych rozwiązań biurokratycznych - wyrzucić do śmieci wszystkie niepotrzebne dokumenty, słuchając praktyków.” [5 kadencja, 16 posiedzenie, 2 dzień, 26.04.2006, Poseł Czesław Fiedorowicz]

socjologiczny, ekonomiczny, polityczny

uspołecznici

1. 'uczynić aktywnym społecznie, przydatnym społeczeństwu, uczynić dostosowanym do życia społecznego; ucywilizować'

2. (ekon. polit.) 'uczynić co własnością społeczną, państwową lub spółdzielczą, przekształcić przedsiębiorstwo prywatne w zakład kierowany przez państwo lub organizację społeczną, związek, spółdzielnię itp.; upaństwić'

SJP

'odpartyjnić, pozbawić cech partyjnych, przynależności partyjnej'

KK

„Obrót nieruchomościami rolnymi należy uspołecznicić przez włączenie przedstawicieli izb rolniczych, samorządów gminnych, powiatowych, sołtysów, zerwać z praktyką nadmiernej koncentracji użytków rolnych wokół jednej osoby fizycznej czy prawnej, zgodnie z ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 3 dzień, 18.03.2008, Poseł Stanisław Kalemba]

socjologiczny, ekonomiczny, polityczny

uspołecznienie

1. 'sprawnie, by ktoś stał się przydatny dla społeczeństwa, uczynienie kogoś pożytecznym dla ogółu, przysposobienie do życia w grupie'

2. 'włączenie czegoś do wspólnej własności społecznej lub spółdzielczej'

PSWP

'odpartyjnięcie, pozbawienie cech partyjnych, przynależności partyjnej'

KK

„Przedstawiciel wnioskodawców stwierdziła, iż - cytuję - istotą ustawy jest uspołecznienie i upublicznienie procesu wyłaniania rad nadzorczych i zarządów radia i telewizji przez odpartyjniającą radę radiofonii i telewizji.” [6 kadencja, 7 posiedzenie, 1 dzień, 22.01.2008, Poseł Krystyna Grabicka]

socjologiczny, ekonomiczny, polityczny

uspołeczniony

1. 'przysposobiony do życia w grupie, pożyteczny dla ogółu; także: przyjmujący normy i zachowania niezbędne do odgrywania ról społecznych'

2. 'będący własnością państwową, własnością społeczną, należący do ogółu'

PSWP

„Jest to projekt, jak nazwał go pan poseł Woda, w znacznym stopniu uspołeczniony.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2006, Poseł Kazimierz Chrzanowski]

socjologiczny, ekonomiczny, polityczny

ustanawiać

1. 'czynić co obowiązującym urzędowo, oficjalnie; wprowadzać w życie, zatwierdzać'

2. 'powołać kogo na jakiś urząd, powierzać stanowisko; wyznaczać, mianować'

3. (daw.) a) 'wprowadzać ład, porządek; organizować'

b) 'zakładać co, fundować'

SJP

Ustanawiać prawa – 'organizować, zatwierdzać, wprowadzać w życie akty prawne np. ustawy, zarządzenia, rozporządzenia, decyzje'
KK

„Wydaje się, że tego typu prawa raczej nie powinniśmy ustanawiać, prawa, które podmiotowo określi instytucje wdrażające takie czy inne działania.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 1 dzień, 10.10.2006, Minister Rozwoju Regionalnego Grażyna Gęsicka]
prawniczy

ustanowić

1. 'mocą urzędową wprowadzić coś w życie, nadać czemuś status obowiązującego praw, uchwalić'

2. 'mianować kogoś na określone stanowisko, powierzyć komuś jakąś funkcję'

PSWP

Ustanowić prawo – 'zorganizować, zatwierdzić, wprowadzić w życie akty prawne np. ustawy, zarządzenia, rozporządzenia, decyzje'
KK

„Odnosząc się do unormowania pierwszego polegającego na tym, iż w art. 206 dodaje się § 2, który przychodzi w sukurs potrzebom polskiego społeczeństwa i normalnego obywatela dochodzącego swoich praw przed sądem lub pozwanego przed sądem, chcę powiedzieć, że wprowadza się zapis, iż w przypadku doręczenia odpisu pozwu i wezwania na pierwszą rozprawę należy również taką osobę poinformować, jakie czynności powinna przedsięwziąć, m.in. że może ustanowić pełnomocnika procesowego, że może wnieść odpowiedź na pozew, że w przypadku gdy pozew uznaje, że z pozwem się zgadza w całości czy w części, również jakie kroki może w tym wypadku przedsięwziąć, czyli jest to regulacja niezwykle ważna.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Poseł Rafał Wiechecki]
prawniczy

ustanowienie

(daw.) 'to, co ustanowiono, uchwalono, zarządzono; zarządzenie, uchwała, ustawa'
SJP

1. 'wprowadzenie czegoś w życie wolą urzędową, nadanie czemuś statusu obowiązującego prawa, uchwalenie'

2. 'mianowanie kogoś kimś, nadanie komuś jakiegoś tytułu, powołanie kogoś na określone stanowisko, powierzenie komuś jakiejś funkcji'

PSWP

„Debata o sposobach niedopuszczania do kolejnych ofiar śmiertelnych w górnictwie oraz ustanowienie odpowiednich procedur powinny prowadzić do zwiększenia bezpieczeństwa w polskich kopalniach.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Poseł Waldemar Andzel]
polityczny

ustawa

1. 'akt wydany i ogłoszony w specjalnym trybie przez najwyższy organ władzy państwowej'

Ustawa konstytucyjna – 'akt prawny określający główne zasady prawne ustroju państwa (w przeciwstawieniu do ustawy zwykłej)'

Dziennik Ustaw – 'wydawnictwo urzędowe, w którym ogłaszane są ustawy, rozporządzenia wykonawcze, ratyfikowane umowy międzynarodowe i oświadczenia rządowe'

2. 'przepis, prawo, norma postępowania obowiązujące w jakimś stowarzyszeniu, środowisku; czasem (dziś przestarz.) zbiorowo: zbiór przepisów, regulamin, statut'

3. (daw.) a) 'ustanowienie czego'

b) 'prawo określające karę dla osób łamiących je; sankcje'

c) 'ugodzenie się z kim, ugoda, układ'

SJP

'akt normatywny wydawany przez naczelny organ państwa, najczęściej parlament, prezydent lub rząd'

Ustawa zasadnicza – 'dokument określający ogólne zasady ustroju państwa, strukturę i kompetencje naczelnych organów władzy, podstawowe prawa i obowiązki obywateli; konstytucja'

Rozporządzenie z mocą ustawy – 'akt normatywny niższej rangą od ustawy, wydawany w Polsce przez prezydenta, premiera, Radę Ministrów lub ministra na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie, ogłaszany w <<Dzienniku Ustaw>>'

Dziennik Ustaw – 'urzędowy organ, w którym publikuje się ustawy, rozporządzenia naczelnych organów administracji, umowy międzynarodowe i inne akty prawne; skrót: Dz.U.'

PSWP

„Panie pośle Zbrzyzny, ta ustawa była badana przez Biuro Legislacyjne Sejmu, ta ustawa była badana przez Centrum Legislacyjne Rządu, ustawa jest konstytucyjna.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 13.06.2008, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa Jan Bury]

polityczny, prawniczy

ustawodawca

1. (praw.) 'organ władzy państwowej uprawniony do wydawania ustaw; autor ustaw'

2. (pot.) 'ten, kto wydaje ustawy (w zn. 2.)'

SJP

'właściwy organ władzy państwowej (parlament, rząd, prezydent itp.) powołany dla stanowienia prawa w postaci ustaw'

PSWP

„Ustawodawca kładzie nacisk na wskazanie skutków przestępstw, a nie ich kategorie. Ściganie przestępstw korupcyjnych przez ABW po 24 grudnia 2007 r. będzie nadal możliwe, o ile będą godziły w bezpieczeństwo państwa lub w jego podstawy ekonomiczne, oraz na podstawie art. 22 ust. 5 cytowanej ustawy na mocy decyzji szefa ABW dotyczącej sprawy, która wyłoniła się w toku realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 19.12.2007, Poseł Zbigniew Wassermann]

polityczny, prawniczy

ustawodawczy

'związany z wydawaniem ustaw, zwłaszcza: wydający ustawy'

SJP

'wiążący się ze stanowieniem prawa w określonym zakresie lub w danym państwie; powołany dla wydawania uregulowań prawnych w postaci ustaw, zbiorów przepisów'

Sejm Ustawodawczy – 'wybrany na podstawie dekretu tymczasowego Naczelnika Państwa sejm wybierany w celu uchwalenia nowej konstytucji, działał w latach 1919-1922; również sejm wybrany w 1947 roku; sejm konstytucyjny'

PSWP

„Proces ustawodawczy, całe prawo ma służyć społeczeństwu, a nie nakładać jemu kagańca, ma ułatwiać życie w zakresie rozwoju gospodarki, jak i w zakresie stosunków społecznych, a jeszcze raz powtarzam: nie nakładać kagańca.” [5 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 22.02.2006, Poseł Franciszek Jerzy Stefaniuk]

polityczny, prawniczy

ustawodawstwo

(praw.) a) 'ogół ustaw, przepisów prawnych obowiązujących w danym państwie'

b) 'wydawanie ustaw'

SJP

1. 'ogół uregulowań prawnych w postaci ustaw, zbiorów przepisów obowiązujących w danym państwie lub w określonym zakresie'

2. 'ogół spraw związanych z procesem uchwalania przepisów prawnych'

PSWP

„Jakie zmiany i czy w ogóle planuje rząd zmiany w sprawie bardzo złej ustawy o świadczeniach

rodziny, która nie tylko nie promuje rodziny, ale wręcz godzi w rodzinę, wymuszając rozwody, a na samorządy zrzuca odium społecznego niezadowolenia? Nie wspomnę już o tym, że zmieniając poprzednie ustawodawstwo, podrożyliśmy koszty obsługi sfery, gdzie każda złotówka jest wyczekiwana z wielką nadzieją i liczona wyjątkowo skrupulatnie.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Magdalena Kochan]
polityczny, prawniczy

ustawowo

'na mocy ustawy'
SJP
'zgodnie z ustawą, wynikając z regulacji o charakterze prawnym, w myśl przepisu obowiązującego w danym kraju lub w określonej dziedzinie'
PSWP
„Uchylenie wymienionego przepisu spowodowałoby, że nie byłoby żadnych sankcji dla osób, które wykonują ww. czynności bez wymaganych ustawowo uprawnień zawodowych w zakresie szacowania nieruchomości w odniesieniu do rzeczoznawców majątkowych - licencji zawodowej w zakresie pośrednictwa w obrocie nieruchomościami lub licencji zawodowej w zakresie zarządzania nieruchomościami.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 1 dzień, 04.07.2007, Poseł Jerzy Gosiewski]
polityczny, prawniczy

ustawowy

'dotyczący ustawy, związany z ustawą, przewidziany ustawą'
SJP
'zgodny z treścią ustawy, wynikający z mocy ustawy, określony w regulacji o charakterze prawnym, gwarantowany normą prawną'
PSWP
„Ten wyścig ustawowy Platformy Obywatelskiej naprawdę doprowadza do takich sytuacji, jakiej przykład mamy obecnie.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 23.10.2008, Poseł Izabela Jaruga-Nowacka]
polityczny, prawniczy

ustrojowo

(rząd.) 'pod względem ustroju (politycznego)'
SJP
„Czy to się nie kłóci ustrojowo?” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 4 dzień, 10.07.2007, Poseł Grzegorz Dolniak]
polityczny, (ros.)

ustrojowy

'związany z kształtem regulacji w państwie, dotyczący ogółu stosunków prawnych, politycznych, ekonomicznych i społecznych obowiązujących w określonym państwie, charakterystyczny dla organizacji działania władzy'
PSWP
„To nie był zwykły proces ustrojowy, prawda? To nie był zwykły proces ustrojowy, taki jaki zaszedł w 1958 r. we Francji. To była zmiana na rzecz niepodległości i wolności Polski.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 2 dzień, 10.09.2009, Poseł Kazimierz Michał Ujazdowski]
polityczny

ustrój

1. 'system, organizacja'
2. (polit.) 'organizacja i metody działania władzy państwowej oparte na przewodnich ideach politycznych klasy panującej; także: całokształt stosunków produkcyjnych panujących w państwie w określonej fazie jego rozwoju'
SJP
1. (polit.) 'ogół regulacji i stosunków prawnych, politycznych, ekonomicznych, społecznych obowiązujących w danym państwie, organizacja działania władzy w państwie'

2. 'całość o zamkniętej, spójnej strukturze, system czegoś'
PSWP
„Podczas rozpatrywania tego projektu ustawy podkomisja i następnie komisja samorządu przeanalizowały zgodnie z obecnie obowiązującą ustawą warszawską ustrój miasta stołecznego Warszawy i wpisany w niego model rad dzielnic miasta stołecznego.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 3 dzień, 19.11.2009, Poseł Sprawozdawca Radosław Witkowski]
polityczny

utopia

'pomysł niezniszczalny, mrzonka'
SJP
1. 'nierealny ideał społeczeństwa szczęśliwego, doskonałego pod względem politycznym, prawnym, ekonomicznym i moralnym; także: ideologia postulująca stworzenie takiego społeczeństwa'
2. (literaturozn.) 'gatunek literatury dydaktycznej przedstawiającej wzorowo zorganizowane społeczeństwa, projekty sprawiedliwych ustrojów państwowych i bezbłędnie funkcjonujących instytucji'
PSWP
„Utopią jest również to, aby w każdym zespole był lekarz ze specjalnością medycyny ratunkowej, gdyż brak jest ośrodków akredytacyjnych do kształcenia lekarzy w tej specjalności, brak rezydentur, i są to już zapóźnienia kilkuletnie.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 14.12.2005, Poseł Regina Wasilewska-Kita]
polityczny, (gr.)

utopijnie

'w sposób nie mający związku z rzeczywistością'
PSWP
„Natomiasz, Wysoki Sejmie, w czasach obecnych, w czasach Trzeciej Rzeczypospolitej, poczynając od 1989 r., szczególnie w ostatnich latach, nastąpiła radykalna zmiana w całkiem inną, ale także złą, bo w utopijnie liberalną stronę tak daleko pojętej apolityczności, że urzędnicy przestali utożsamiać się z polityką państwa.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Marek Kuchciński]
polityczny

utopijny

1. 'związany z utopią – ideałem społeczeństwa szczęśliwego, doskonałego pod względem politycznym, prawnym, ekonomicznym i moralnym'
(polit.) Socjalizm utopijny – 'głoszony w XVI-XIX w. teoretyczny model organizacji społeczności opierający się na zasadzie egalitaryzmu, w konsekwencji mającej charakter utopii'
2. (lit.) 'związany z utopią – gatunkiem literatury dydaktycznej'
PSWP
„Od dawna toczy się wielowątkowa dyskusja wokół Norwida i jego twórczości. Przede wszystkim pojawia się pytanie o ideową tożsamość poety: Czy Norwid był konserwatystą? Marcin Król zaliczył Norwida do prawicy ze względu na jego konserwatywne wątki filozofii społecznej. Przypomniawszy, że autor „Buntowników, czyli Stronnictwa-wywrotu”, krytykował stanowczo socjalizm utopijny, zachodnioeuropejski liberalizm i materializm filozofii społecznej, nadto był on zdecydowanym przeciwnikiem wszelkiego radykalizmu i abstrakcji rewolucyjnej.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 11.06.2008, Poseł Artur Górski]
polityczny

uwierzytelnić

'stwierdzać autentyczność dokumentu lub podpisu, zgodność z prawem jakiejś czynności prawnej; zaopatrywać w odpowiednie dokumenty uwierzytelniające'
SJP
„Często jedna osoba uczestniczy w wielu postępowaniach, są one różne, np. postępowanie

administracyjne, czasami kilka, czy postępowanie cywilne. I trzeba by było ten sam dokument wielokrotnie uwierzytelnić u notariusza, przedstawić jego poświadczony notarialnie odpis.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Zbigniew Wrona] [0,6] polityczny

uwierzytelnić

'stwierdzić, potwierdzić autentyczność podpisu, dokumentu, zgodność z prawem jakiegoś działania'

PSWP

„Poszerzamy krąg podmiotów - jeżeli chodzi o pełnomocnictwo, już dzisiaj adwokat i radca prawny mogą uwierzytelnić odpis udzielonego pełnomocnictwa - o doradców podatkowych i o przedstawicieli prokuratury, rozszerzamy to również na inne dokumenty, poza pełnomocnictwem, z których wywodzą oni swoje umocowanie.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Zbigniew Wrona]

polityczny

uwierzytelnienie

(daw.) 'pełnomocnictwo, list uwierzytelniający'

SJP

'stwierdzenie, potwierdzenie autentyczności podpisu, dokumentu, zgodności z prawem jakiegoś działania'

PSWP

„Zmiany te - była już o tym mowa, może już nie ma sensu powtarzać - stanowią ułatwienie, dlatego że powodują potaniecie obrotu prawnego. Nie trzeba płacić za dodatkowe uwierzytelnienie, bo wszystko to odbywa się w ramach jednej usługi, którą świadczy profesjonalny pełnomocnik.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Zbigniew Wrona]

polityczny

uwłaszczenie

'nadanie komuś prawa własności do czegoś'

PSWP

„Jeżeli chodzi o poprawkę 62., czyli uwłaszczenie członków, którzy mają tytuł prawny spółdzielczy do garażu, wydaje się, że trudno byłoby po spłacie czy też po stwierdzeniu faktu, że koszty budowy takiego garażu zostały w pełni poniesione przez członka, spierać się z poglądem, iż uprawnienie do przekształcenia nie mogłoby dotyczyć takich właśnie sytuacji.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 2 dzień, 13.06.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Budownictwa Piotr Styczeń]

prawniczy

uwłaszczeniowy

'związany z nadaniem komuś prawa własności do czegoś'

PSWP

„Ten projekt zakładał - już raz o tym mówiłem, ale trzeba to jeszcze mocno podkreślić - szybką ekspansję uwłaszczeniowego kapitalizmu, bo tylko uwłaszczeniowy kapitalizm mógł wtedy w Polsce funkcjonować.” [5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Jarosław Kaczyński]

prawniczy

uwłaszczyć

'nadać komuś prawo własności do czegoś'

PSWP

„Teraz chcecie uwłaszczyć działkowców. Panie pośle, pytam: Kto i kiedy stanie się kolejnym szczęśliwcem, którego obejmiecie uwłaszczeniem?” [6 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 02.07.2009, Poseł Wiesław Andrzej Szczepański]

prawniczy

uzdrowić

'przywrócić komu zdrowie za pomocą leków, zabiegów; działać leczniczo, wyliczyć, wykurować'

SJP

(przen.) 'przywrócić pożądany stan czegoś'

PSWP

„Chcieliśmy uzdrowić sytuację. Dyskusje dotyczyły raczej kwestii przepisów przejściowych, tego, co należy zrobić z wnioskodawcami rzetelnymi, którzy już złożyli wnioski, podczas gdy zmieniają się procedury.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 1 dzień, 01.12.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Joanna Strzelec-Lobodzińska]

prawniczy

uzgadnianie

'doprowadzanie do stanu, w którym nie ma rozbieżności, uczynienie tak, że coś jest zgodne z czymś'

PSWP

„Jestem przeciwny tak sformułowanej poprawce również z tego powodu, że w zakładach opieki zdrowotnej konieczne jest uzgadnianie stopnia podwyżek i regulacji płac pomiędzy pracodawcą, którym jest dyrektor, i pracownikami, których reprezentują związki zawodowe i które doskonale sobie z tym radzą.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Bolesław Piecha]

polityczny

uzgodnić

'uczynić zgodnym z czym; zharmonizować, ujednolicić, skoordynować'

SJP

'doprowadzić do stanu, w którym nie ma rozbieżności, uczynić, że coś jest zgodne z czymś'

PSWP

„Poprosiłem pana dyrektora, żeby w poniedziałek z rana zjawił się u mnie, bo chciałem z nim uzgodnić wszystkie sprawy dotyczące dalszej pracy w generalnej dyrekcji, czy w Lasach Państwowych jako takich.” [6 kadencja, 6 posiedzenie, 2 dzień, 10.01.2008, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska Stanisław Gawłowski]

polityczny

uzgodnienie

1. 'doprowadzenie do stanu, w którym nie ma rozbieżności, uczynienie, że coś jest zgodne z czymś'

2. 'rodzaj umowy zawartej między państwami, grupami społecznymi, organizacjami społecznymi, instytucjami itp., która reguluje określone sprawy'

(polit.) Uzgodnienia międzyresortowe - 'system opiniowania projektów dokumentów rządowych przez poszczególne ministerstwa'

PSWP

„Uzgodnienia międzyresortowe w tej sprawie trwały przecież bardzo długo, a minister finansów dalej prowadzi sprawę bardzo formalistycznie, komplikując życie gminom.” [5 kadencja, 34 posiedzenie, 3 dzień, 16.02.2007, Poseł Henryk Siedlaczek]

polityczny

uzurpacja

(przestarz.) 'zagarnięcie władzy wbrew prawu, przywłaszczenie sobie cudzych praw do czegoś'

SJP

'nielegalne, bezprawne przywłaszczenie sobie prawa do czegoś'

PSWP

„Pan poseł Kalisz był uprzejmy powiedzieć, że Prawo i Sprawiedliwości nie chodzi o prawdę, lecz o niszczenie ludzi. Otóż, szanowny panie pośle, ci, którzy współpracowali z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa, podobnie jak ci, którzy ten aparat tworzyli, kontrolowali i patronowali jego działalności, sami się zniszczyli, opowiedzieli się po stronie zdrady narodowej, bo PRL był uzurpacją, był państwem rządonym przez zdrajców.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Stanisław Pięta]

polityczny, (łac.)

uzurpator

'ten, kto nielegalnie zagarnął w swe ręce władzę albo przywłaszczył sobie cudze prawa do czegoś; przywłaszczyciel'

SJP

'człowiek, który nielegalnie, bezprawnie przywłaszcza sobie prawo do czegoś'

PSWP

„W tym wniosku też pada pytanie, na jakiej podstawie ja prowadziłem obrady komisji. Ano na podstawie art. 152 ust. 3 regulaminu. Ja to mówiłem, tylko wyście nie słuchali, boście krzyczeli: „Na Białoruś!”, „Precz z komuną!”, „Uzurpator!” i walili w pulpity.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 03.12.2008, Poseł Stefan Niesiołowski]
polityczny, (łac.)

uzurpować

'bezprawnie zagarniać władzę, przywłaszczać sobie niesłusznie prawo do czego; rościć niesłuszne pretensje do czego; dawniej w ogóle: zabierać, zagrabić'

SJP

'nielegalnie, bezprawnie przywłaszczać, przywłaszczać sobie prawo do czegoś'

PSWP

„Raz w działaniach chcą one wyprzedzić Policję, raz jej pomagać, a to znowu zastaniać się brakiem kompetencji, a to uzurpować sobie prawa quasi-sledczego.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 1 dzień, 31.03.2009, Poseł Mirosław Pawlak]
polityczny, (łac.)

V

votum separatum

'stanowisko niezgodne z postanowieniem uchwalonym większością głosów przez określone gremium'

PSWP

„Oczywiście nie chodzi tu o specyficzną action direct, ale odkładanie tematu źle świadczyć będzie o nas, nawet gdybyśmy w tej sprawie mieli mieć votum separatum.”
[5 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 16.02.2006, Poseł Mirosław Krajewski]
polityczny

W

walka

'konflikt polegający na ścieraniu się przeciwstawnych sobie sił'

SJP

1. 'zorganizowane działanie militarne, którego celem jest pokonanie przeciwnika; w znaczeniu bardzo ogólnym: wojna; także: bicie się, zmaganie się z kimś albo czymś – potyczka, starcie, bójka'

2. 'działanie mające na celu usunięcie, zniszczenie, ograniczenie czegoś lub kogoś szkodliwego; przeciwstawienie się czemuś'

3. 'działania służące osiągnięciu przewagi, korzyści, zdobyciu, odzyskaniu czegoś, zachowaniu lub poprawieniu czegoś itp.'

PSWP

Walka polityczna – 'ścieranie się poglądów politycznych, dyskusja międzynarodowa, której celem jest przekonanie obserwatorów do swoich poglądów'

KK

„W raportach wskazano również priorytety Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego na najbliższe lata. Pierwszy to ochrona niechronionych uczestników ruchu, a więc pieszych i rowerzystów, przeciwdziałanie zjawisku prowadzenia pojazdów przez osoby będące pod wpływem alkoholu, walka z główną przyczyną wypadków drogowych, jaką jest nadmierna prędkość, oraz stosowanie urządzeń zwiększających bezpieczeństwo wewnątrz pojazdów, a więc przede wszystkim pasy bezpieczeństwa i foteliki samochodowe dla dzieci.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 3 dzień, 03.12.2009, Poseł Jarosław Żaczek]
polityczny

walny

'istotny, znaczny, wielki, ważny; ogólny'

Walne zebranie, walne zgromadzenie – 'zebranie członków danej spółdzielni, towarzystwa, organizacji, na którym zapadają najważniejsze (zastrzeżone ustawowo i stosunkowo) decyzje, wymagające określonego kworum'

(hist.) Sejm walny – 'w dawnej Polsce: zjazd dostojników świeckich i duchownych oraz szlachty i przedstawicieli wszystkich stanów z całego królestwa; od końca XV w.: najwyższy organ ustawodawczy państwa, składający się z króla, senatu i izby poselskiej'

SJP

'wyróżniający się czymś istotnym, ważnym, wielki; powszechny, ogólny'

Walny zjazd, walne zgromadzenie, walne zebranie – 'zjazd, zgromadzenie, zebranie wszystkich członków

danej organizacji, danego stowarzyszenia, spółki itp., będące ich najwyższym organem, podejmującym najważniejsze decyzje'

(hist.) Sejm walny – 'zgromadzenie prowadzone w dawnej Polsce, wywodzące się z dzielnicowych wieców feudalnych, od końca XV w. najważniejszy organ prawodawczy państwa, składający się z króla, senatu i izby poselskiej, zwoływany co dwa lata'

PSWP

„Ta ustawa znosi ustawowe ograniczenie wysokości zarobków w spółkach. Umożliwia ona także ministrowi skarbu państwa wpływ na wynagrodzenia poprzez walne zgromadzenie akcjonariuszy, które otrzyma uprawnienie do m.in. obniżania wynagrodzeń menedżerów, np. tych, których nie udało się odwołać, minister będzie mógł pozbawić znacznej części zarobków.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 1 dzień, 11.06.2008, Poseł Marek Suski]
historyczny, polityczny

waloryzacja

(ekon.) 'przeliczanie należności lub zobowiązań pieniężnych ustalonych w danej jednostce monetarnej na inną o stałej wartości, dostosowanie wysokości zobowiązań pieniężnych do zmienionej wartości pieniądza'

SJP

(ekon.) 'przywracanie wartości (w granicach słuszności) zdeprecjonowanym wierzytelnościom pieniężnym (płacom, rentom i emerytom, papierom wartościowym, kredytom itp.)'

PSWP

„Jeszcze jedna sprawa. Warto zaznaczyć, że w roku 2008 waloryzacja emerytur i rent opiewała na 7,7 mld zł.” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 14.07.2009, Minister Finansów Jan Vincent-Rostowski]
ekonomiczny

waloryzacyjny

(ekon.) 'dotyczący waloryzacji, odnoszący się do waloryzacji, związany z waloryzacją'

SJP

(ekon.) 'taki, który dotyczy waloryzacji, jest związany z waloryzacją'

PSWP

„Po pierwsze, bardzo często do biura poselskiego zgłaszają się emeryci, którzy po jakimś czasie dochodzą do wniosku, że mają źle naliczoną emeryturę, zły wskaźnik bazowy, zły wskaźnik waloryzacyjny, a formalnie czas odwołania minął, tj. 14 dni, w przypadku odwołania do sądu ewentualnie 30 dni.” [6 kadencja,

29 posiedzenie, 1 dzień, 19.11.2008, Poseł Stanisław Stec]
ekonomiczny

waloryzować

'przywracać określoną wartość kredytów, papierów wartościowych, które utraciły swą pierwotną wartość, np. z powodu inflacji'

SJP

(ekon.) 'przywracać określoną wartość zdeprecjonowanym wierzycelnościom pieniężnym'

PSWP

„Kwestia waloryzacji diety. Jeżeli będziemy waloryzować wskaźnikiem procentowym, w jakimś momencie będziemy mieć śmieszne sumy z kilkoma groszami w końcówkach. Musimy to też dookreślić, że waloryzacja to tak i tak.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 2 dzień, 18.11.2009, Poseł Bronisław Dutka]

ekonomiczny, (fr.)

waluta

1. 'jednostka pieniężna będąca podstawą obiegu pieniężnego w danym kraju, np. złoty, rubel, dolar'

2. 'typ systemu pieniężnego zależny od tego, jakie środki pieniężne znajdują się w obiegu, np. monety złote lub banknoty wymienne na złoto'

3. 'banknoty, monety zagraniczne'

SJP

1. (ekon.) 'jednostka pieniężna stanowiąca postawę systemu pieniężnego w danym kraju (nazwę stosuje się wtedy, gdy występuje ona na rynku międzynarodowym)'

2. (ekon.) 'typ systemu pieniężnego zależny od tego, jakie pieniądze znajdują się w obiegu (np. monety złote lub banknoty wymienne na złoto)'

3. (ekon.) 'banknoty i monety zagraniczne'

PSWP

„Nadal naszą walutą narodową jest polski złoty.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 3 dzień, 07.09.2007, Poseł Gabriela Masłowska]

ekonomiczny, (wł.)

walutowy

(ekon.) 'taki, który dotyczy waluty – jednostki pieniężnej stanowiącej podstawę systemu pieniężnego w danym kraju, a zwłaszcza waluty obcej'

PSWP

Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW, ang. International Monetary Fund, IMF) – 'organizacja zrzeszająca 187 państw, wspierająca między nimi współpracę walutową przy zapewnieniu bezpieczeństwa i stabilności finansowej, ułatwiająca międzynarodowy handel, promująca wysoki poziom zatrudnienia, zrównoważony wzrost gospodarczy oraz zmniejszenie ubóstwa na świecie'

Kredyt walutowy – 'kredyt w obcej walucie'

KK

„Nic więc dziwnego, że krytyczne słowa wypowiedziane zostały przez prezesa Narodowego Banku Polskiego, ale też warto podkreślić, że krytyczną opinię wydały instytucje międzynarodowe, które z niepokojem obserwują, co dzieje się w Polsce, takie jak Europejski Bank Centralny, Bank Światowy czy Międzynarodowy Fundusz Walutowy.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Anita Błochowiak]

ekonomiczny, (wł.)

warstwa

(wychodzące z użycia) 'klasa lub grupa społeczna'

SJP

(socjolog.) 'grupa społeczna połączona jakimś rodzajem więzi, np. obyczajami, wykształceniem, typem wykonywanej pracy itp.; klasa'

PSWP

„W związku z tym warstwa urzędnicza w nauce jest niezbędna, z tym że w systemie totalitarnym ta warstwa zwyrodniała i zaczęła zarządzać, podczas gdy powinna usługiwać.” [5 kadencja, 38 posiedzenie, 2 dzień, 29.03.2007, Poseł Marek Kawa]

socjologiczny

wdrażać

'wszczynać, podejmować (jakąś akcję)'

SJP

1. 'zaczynać stosować coś, wprowadzać coś w życie'

2. (praw.) 'rozpocząć, wszczynać coś'

PSWP

„Chciałbym zapytać, czy minister zechce się skomunikować z samorządami, po to aby ten rok - jeśli nawet podejmiemy decyzję o tym, iż nie będziemy wdrażać w pełni zapisów ustawy w roku 2006 - był wykorzystany na tę konsultację i na budowanie możliwości technicznych, tak by w roku 2007 już to zafunkcjonowało, żebyśmy nie cofnęli się jak gdyby wskutek tego zaniechania.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 14.12.2005, Poseł Ireneusz Raś]

prawniczy

wdrażanie

1. 'zaczynanie stosowania czegoś, wprowadzanie czegoś'

2. (praw.) 'rozpoczynanie czegoś, wszczynanie czegoś'

PSWP

„Ustawa, która reguluje funkcjonowanie i wdrażanie podejścia Leader, lokalnych grup działania, nie precyzuje dokładnie problemu opiniowania, a taki jest wymóg dla działania dotyczącego odnowy wsi oraz podstawowych usług dla ludności.” [6 kadencja, 27 posiedzenie, 2 dzień, 29.10.2008, Poseł Henryk Kowalczyk]

prawniczy

wdrożenie

1. 'wprowadzenie, zastosowanie czegoś'

2. (praw.) 'rozpoczęcie, wszczęcie czegoś'

PSWP

„Będzie to nowy system rozbudowany o moduł analityczny, tak więc będzie mógł służyć tym wszystkim funkcjom, również mniejszym samorządom, których nie jest stać na wdrożenie takiego systemu, i będzie to aplikacja, która będzie gromadziła i udostępniała na zewnątrz dane dedykowane.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 3 dzień, 19.11.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Lilla Jaroń]

prawniczy

wejść

1. 'idąc, przemieszczając się, dostać się do środka, na teren czegoś; także: przekroczyć granice państwa itp., dokonując agresji'

Wejść pod obrady – 'stać się aktualnym tematem obrad'

2. 'zacząć obowiązywać, zostać wprowadzonym, zapoczątkowanym'

3. 'uzyskać jakąś pozycję, znaleźć się w składzie czegoś'

PSWP

„Jeśli chodzi o żart, to pragnę zauważyć, że chcecie odwołać marszałka w momencie, kiedy toczą się prace nad budżetem, ma wejść pod obrady ustawa dotycząca losu polskich stoczni.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 2 dzień, 03.12.2008, Marszałek Bronisław Komorowski]

polityczny

weto || veto

1. (książk.) 'sprzeciw'

2. (hist.) 'w starożytnym Rzymie: prawo uchylania projektu ustawy lub zarządzenia urzędnika'

SJP

'rodzaj sprzeciwu, protestu, stosowanego przez członków gremiów ustawodawczych; brak zgody; publiczny protest wobec określonych zjawisk, zdarzeń itp.'

(hist.) Liberum veto – 'zasada obowiązująca w Polsce przedrozbiorowej, zgodnie z którą każdy z posłów mógł zerwać obrady sejmu'

Prawo weta – 'zasada pozwalająca określonej osobie lub grupie osób, np. reprezentującej państwo, przerywać pracę nad uchwałą lub ustawą, przy której wymagana jest jednomyślność wszystkich uczestników głosowania'

Zgłosić, złożyć weto – 'sprzeciwić się w jakiejś sprawie; uniemożliwić przegłosowanie jakiejś ustawy lub uchwały'

PSWP

„Nie chcielibyśmy, żeby ograniczana była sfera jednomyślności Unii Europejskiej, czyli, krótko mówiąc, ta płaszczyzna, gdzie państwa członkowskie rezerwują sobie prawo weta.” [5 kadencja, 41 posiedzenie, 4 dzień, 11.05.2007, Minister Spraw Zagranicznych Anna Fotyga] historyczny, polityczny, (tac.)

wetować

'zglaszać sprzeciw, oponować, protestować'
SJP

1. 'zglaszać sprzeciw, nie zgadzać się, protestować'
2. (daw.) 'oddawać wet za wet, rewanzować się, mścić się za doznane krzywdy'

PSWP

„Rzeczywiście generalnie w zgłoszonych poprawkach chodzi o fakt, iż do rządowego projektu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju na wniosek posłów Prawa i Sprawiedliwości wpisano, że wojewoda będzie miał prawo wetować każdy projekt, jeżeli uzna, iż były nieprawidłowości przy wyborze tego projektu, dofinansowanego z pieniędzy Unii Europejskiej.” [5 kadencja, 29 posiedzenie, 1 dzień, 05.12.2006, Poseł Jan Kochanowski] historyczny, polityczny

wewnątrzrajowy

'charakterystyczny dla jednego kraju, mający związek ze sprawami, które dzieją się w obrębie jednego kraju'

PSWP

„Jeżeli chodzi o kwestię odpadów na wysypiskach, to myślę, że kolega poseł Milcarz miał bardziej na uwadze obrót wewnątrzrajowy niż zewnętrzny, chociaż ten zewnętrzny też w pewnej części działa, ale to wszystko odbywa się nielegalnie.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 2 dzień, 13.06.2007, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska Krzysztof Zaręba] polityczny

wewnętrznie

1. 'pod względem wewnętrznym, w środku czego, od środka, wewnątrz, od wewnątrz'
2. 'w obrębie pewnych granic, w zakresie pewnych stosunków'

SJP

'w obrębie granic kraju, państwa, terenu jakiejś instytucji, coś, co dzieje się wewnątrz określonej społeczności lub co dotyczy zakresu określonych stosunków (np. społecznych, gospodarczych, politycznych)'

PSWP

„Są też takie zakłady, które nie zdywersyfikowały swojej działalności, które w dużym stopniu, wielokrotnie poprzez różne naciski i lobbings, można powiedzieć, „załatwiały” sobie zlecenia, a nie restrukturyzowały się wewnętrznie, które postawiły na jednego zleceniodawcę - i niestety te zakłady mają trudności.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Juliusz Engelhardt] polityczny

wewnętrzny

'zachodzący, stosowany, istniejący w obrębie, w granicach danego kraju, danej instytucji'

SJP

'taki, który istnieje, zachodzi, działa w obrębie danego kraju, który stosowany jest wewnątrz instytucji lub środowiska społecznego'

PSWP

„Istotną rolę w poprawie ogólnej sytuacji ekonomicznej kraju odegrał popyt wewnętrzny, który w 2006 r. wzrósł realnie o 6,6%. Podstawowe znaczenie w umacnianiu się popytu krajowego odegrały rosnące nakłady inwestycyjne oraz wzrastające spożycie.” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2007, Poseł Renata Rochnowska] polityczny

wiceburmistrz

'zastępca burmistrza – najwyższego urzędnika samorządu miejskiego, pełniącego funkcję głowy miasta, przewodniczącego zarządu gminy miejskiej; osoba piastująca tę godność'

PSWP

„Kolega pana posła, radny wojewódzki, kilka lat wcześniej wiceburmistrz, z wielką pasją przystępujący do działania, wybudował wspólną salę gimnastyczną, po czym się okazało, że przez nieuwagę miesiąc później dokonano zmian w budżecie, które gwarantowały wykonanie tej inwestycji.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 08.05.2008, Poseł Elżbieta Streker-Dembińska] polityczny

wicemarszałek

'wiceprzewodniczący sejmu, senatu, a także wiceprzewodniczący zarządu wojewódzkiego wybrany spośród członków sejmiku samorządowego; także: osoba pełniąca tę funkcję'

PSWP

„Dziękując moim wyborcom za wsparcie, jeszcze raz pragnę złożyć deklarację o godnym wypełnianiu poselskiego mandatu w kolejnej już kadencji. Dziękuję bardzo. (Oklaski) (Przewodnictwo w obradach obejmuje wicemarszałek Sejmu Jarosław Kalinowski)” [6 kadencja, 1 posiedzenie, 4 dzień, 15.11.2007, Poseł Krzysztof Lipiec] polityczny

wiceminister

'najwyższy urzędnik ministerstwa sprawujący ustawowe funkcje zastępcy ministra; podsekretarz stanu'

SJP

'zastępca ministra – członka rządu przewodniczącego określonemu resortowi administracji państwowej'

PSWP

„Nie dziwię się, że nie ma pana prezydenta Lecha Kaczyńskiego. Wiem i rozumiem, dlaczego jest pan, panie ministrze - wiceminister w Ministerstwie Spraw Zagranicznych.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 3 dzień, 06.07.2007, Poseł Bronisław Komorowski] polityczny

wicepremier

'zastępca premiera'

SJP

(polit.) 'stanowisko zastępujący premiera – szefa rządu powołanego przez głowę państwa lub parlament tworzący rząd; wiceprezes Rady Ministrów; także: osoba piastująca tę funkcję'

PSWP

„W czasie, kiedy byłem członkiem tego rządu, było sześć kobiet ministrów: pani wicepremier Zyta Gilowska, pani minister Grażyna Gęsicka, pani minister Elżbieta Jakubiak, ja, pani minister w kancelarii premiera Teresa Lubińska i pani minister Fotyga.” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 3 dzień, 09.10.2009, Poseł Joanna Kluzik-Rostkowska] polityczny

wiceprezes

'zastępca prezesa'

SJP

'zastępca prezesa – osoby stojącej na czele jakiejś instytucji, organizacji, stowarzyszenia; wiceprzewodniczący (polit.) Wiceprezes Rady Ministrów – 'zastępca szefa rządu – osoby stojącej na czele Rady Ministrów; wicepremier'

PSWP

„Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej, a szczególnie jej przewodniczący, dziś wiceprezes Rady Ministrów oraz minister rolnictwa i rozwoju wsi, Andrzej Lepper już od wielu lat mówi i apeluje, aby stanowione prawo było stabilne, czytelne i zrozumiałe dla obywateli.”

[5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Jan Łączny]
polityczny

wiceprezydent

'zastępca prezydenta'
SJP

1. (polit.) 'osoba, która pełni funkcję zastępcy prezydenta, czyli osoby stojącej na czele państwa o ustroju republikańskim'

2. (admin.) 'zastępca prezydenta – najwyższego urzędnika samorządu miejskiego w większych miastach (zwykle powyżej 100 tysięcy mieszkańców), pełniącego naczelną funkcję w mieście'
PSWP

„O płynących z tego korzyściach możemy przeczytać w obszernym uzasadnieniu do projektu. Dużo mówił o tym również wiceprezydent Łodzi występujący w imieniu projektodawców.” [5 kadencja, 15 posiedzenie, 2 dzień, 05.04.2006, Poseł Sylwester Pawłowski]
polityczny

wicewojewoda

(admin.) 'w dawnej Polsce: zastępca najwyższego urzędnika książęcego w Polsce od XIV wieku; w Polsce międzywojennej, po II wojnie światowej do 1950 oraz po 1990 roku: zastępca wojewody – terenowego przedstawiciela organu administracji państwowej (wojewoda) powoływanego i odwoływanego przez prezesa Rady Ministrów'
PSWP

„Ostatnie moje rozmowy z panią wicewojewodą Małgorzatą Chomycz potwierdzają, że tych 10 osób jest przygotowanych i w trakcie kolejnych naborów będzie z tych szkoleń mogło skorzystać.” [6 kadencja, 36 posiedzenie, 2 dzień, 19.02.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Marek Haber]
polityczny

wicewójt

(admin., rzad.) 'w średniowiecznej Polsce: zastępca wójta – urzędnika książęcego na czele miasta lokowanego na prawie niemieckim; w Królestwie Polskim od 1864, w Polsce międzywojennej, a także do 1950 i po roku 1990: zastępca wójta – osoby reprezentującej rząd na terenie gminy'
PSWP

„W Wielkopolsce w tych małych gminach często takich stanowisk nie ma albo pełni tę rolę, tak jak mówiono, wicewójt lub inna osoba, ale nie jest to dodatkowe, specjalnie wyodrębnione stanowisko.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2008, Poseł Stanisław Stec]
polityczny

wiecowy

1. 'taki, który przybiera formę wiecu – zbiorowego wystąpienia, np. pochodu, zgromadzenia, mającego na celu wyrażenie opinii, najczęściej politycznych i społecznych'

2. (hist.) 'taki, który przybiera formę wiecu – zgromadzenia plemiennego lub zebrania feudałów, magnatów, arystokratów itp. zwoływanych przez księcia (panującego) w celu rozstrzygnięcia problemów o charakterze ogólnopaństwowym'
PSWP

„Panie Marszałku! Wysoka Izbo! Państwo Ministrowie! Istotnie dzisiejsze wystąpienie pana premiera miało charakter rzeczywiście bardzo polityczny i wiecowy.” [6 kadencja, 29 posiedzenie, 2 dzień, 20.11.2008, Poseł Beata Kempa]
polityczny

wielokulturowość

(socjolog., kultur.) 'różnicowanie kulturowe na danym terenie; występowanie obok siebie, przenikanie się różnych kultur'
PSWP

„Wielokulturowość Sandomierza, który przez wielki odgrywał istotną rolę w życiu politycznym tej części Europy, predysponuje go do współpracy kulturowo-duszpasterskiej pomiędzy Węgrami, Słowacją, Czechami, Ukrainą, Białorusią i Polską.” [6 kadencja, 37 posiedzenie, 3 dzień, 06.03.2009, Poseł Marek Kwitek]
socjologiczny

wielokulturowy

(socjolog.) 'różnicowany kulturowo; taki, którego charakteryzuje współwystępowanie, przenikanie się różnych kultur'
PSWP

„W tym niezwykłym ogrodzie rzeźby i posągi stoją obok siebie w niedużej odległości i nie kłócą się ze sobą, nie przeszkadzają sobie, nie czynią dysonansu. Wręcz przeciwnie, jak gdyby prowadzą swoisty dialog wielokulturowy, którego przesłanie brzmi aż nadto czytelnie: Pokojowe współistnienie, nie agresja, nie brak zrozumienia czy brak życzliwości, lecz właśnie, powtarzam, współistnienie i wzajemny szacunek wyrosły z owego przemożnego ducha życzliwości, bez której ten najpiękniejszy ze światów, na którym żyjemy, byłby koszmarem.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Arkady Fiedler]
socjologiczny

wiernopoddańczość

'skłonność, gotowość do zachowania się jak wierny poddany; skłonność do wyzbywania się własnej godności'
PSWP

'*ufność, całkowite zawierzenie dogmatom, wskaźnikom, cyfrom oraz innym instrumentom ekonomicznym, bez względu na dobro ludzkie*'
KK

„Chcę powiedzieć, że różnica między myśleniem prospołecznym, myśleniem bardziej wrażliwym społecznie, a przejawem liberalizmu w tym wymiarze złym, w negatywnym znaczeniu tego słowa, bo nikt nie jest przeciwko wolnej gospodarce rynkowej, pewnym kanonom gospodarczym, jeżeli chodzi o politykę społeczną, to trzeba głośno i wyraźnie powiedzieć - tu zwracam się przede wszystkim do posłów Platformy - że wierność, wiernopoddańczość dogmatom, wskaźnikom, cyfrom i różnym instrumentom, również ekonomicznym, a nie troska o człowieka w tym się właśnie przejawia.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 1 dzień, 18.12.2007, Poseł Tadeusz Cymański]
polityczny

wiernopoddańczy

'zachowujący się jak wierny poddany, zwłaszcza wobec władz zaborczych, uległy, nie mający poczucia własnej godności'
SJP

'odpowiadający zachowaniu wiernego poddanego, szczególnie w stosunkach w władzami zaborczymi'
PSWP

'*zgodny z oczekiwaniami partii, w myśl dyscypliny partyjnej*'
KK

„Zwracam się do mojego kolegi Marka Surmacza, który jest dzisiaj nieobecny, a który przez trzy kadencje pracował w gorzowskim samorządzie. Znam go dobrze. Czy bezkrytycznie i w wiernopoddańczy sposób zgłoszujesz, Marku, za tą kompromitującą propozycją, tak jak wielu twoich kolegów i wiele twoich koleżanek?” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 4 dzień, 21.07.2006, Poseł Waldemar Szadny]

większościowy

(rzad.) 'dotyczy większości, oparty na większości'
SJP

'odnoszący się do większości; dotyczący większej liczebnie części jakiejś zbiorowości'
(polit.) Rząd, gabinet większościowy – 'rząd utworzony przez partie mające w sejmie większość mandatów'

PSWP

„Mieliśmy do czynienia z przesileniem, z kryzysem gabinetowym. Te wnioski są składane w chwili, kiedy rząd większościowy istnieje.” [5 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2006, Wiceprezes Rady Ministrów Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Ludwik Dorn]
polityczny

większość

1. 'większa liczebnie część danej zbiorowości, danej grupy rzeczy, zjawisk lub osób; rzadziej: większa rozmiarami część czego (w zestawieniu z częścią pozostałą)'

2. (daw.) 'to, że coś jest większe od czego, bycie większym (rozmiarami, ilością, natężeniem, wartością)'

SJP

'zdecydowanie większa liczebnie część jakiejś zbiorowości, np. rzeczy, grupy osób, zjawisk; rzadziej: większa część czegoś, w odniesieniu do pozostałej części'

Zwykła większość – 'w parlamencie: liczba głosów większa od sumy głosów przeciwnych, lecz mniejsza od sumy głosów przeciwnych i wstrzymujących się'

Kwalifikowana, przepisana, ustawowa większość – 'liczba głosów wyrażająca się wyższym stosunkiem niż zwykła większość, np. 2/3, 3/5, 3/4 itp.'

Parlamentarna, sejmowa większość – 'liczba członków parlamentu stanowiąca więcej niż połowę wszystkich członków parlamentu'

PSWP

„Dzisiaj sejmowa większość zmusza nas co kilka miesięcy do jałowych debat na ten sam temat, w których parlament już się wypowiedział i wypowiedział z korzyścią dla traktatu.” [6 kadencja, 34 posiedzenie, 2 dzień, 22.01.2009, Poseł Paweł Kowal]
polityczny

wiza

1. 'pisemne zezwolenie władz państwa na przebywanie cudzoziemca w tym państwie lub przejazd przez nie, wydane przez przedstawicielstwa dyplomatyczne lub konsularne'

Wiza pobytowa – 'wiza zezwalająca na pobyt w danym kraju przez określony czas'

2. 'uwaga, adnotacja na dokumencie, świadcząca o przedłużeniu go właściwej osobie (np. w urzędzie)'

SJP

'dokument (zwykle w postaci specjalnej pieczęci z podpisem w paszporcie lub innym dokumencie tożsamości) zezwalający na przebywanie na terenie obcego państwa, wydawany przez konsula lub przedstawiciela dyplomatycznego tego państwa'

PSWP

„Poprawki dotyczą konsekwencji wejścia Polski do strefy Schengen. Po pierwsze, zmienia się terminologia, nie ma już mowy o wizie pobytowej długoterminowej, uprawniającej do wielokrotnego wjazdu, a jest po prostu wiza pobytowa krajowa.” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 2 dzień, 28.02.2008, Poseł Sprawozdawca Marek Borowski]
polityczny

wizowy

'związany z dokumentem (zwykle w postaci specjalnej pieczęci z podpisem w paszporcie lub innym dokumencie tożsamości), zezwalający na przebywanie na terenie obcego państwa, wydawanym przez konsula lub przedstawiciela dyplomatycznego tego państwa'

PSWP

„Wejście do Schengen to także nowe zjawisko na naszej wschodniej granicy. Stała się ona granicą zewnętrzną Unii Europejskiej. Wprowadzono tam nowy reżim wizowy Schengen i tam również, i to niestety musimy przyznać, polska administracja celna zafundowała nam niezbyt fortunny początek naszej obecności.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 1 dzień, 07.05.2008, Poseł Andrzej Grzyb]
polityczny

wizytacja

'urzędowa wizyta połączona z kontrolą, odbywaną przez władze danej instytucji lub przez delegatów tych władz; inspekcja'

SJP

'wizyta składana u jakiejś podległej instytucji w celu dokonania kontroli'

PSWP

„Nie wiem, czy będę umiała odpowiedzieć państwu na temat woj. warmińsko-mazurskiego, bo obecnie jest na tym terenie kilkudniowa wizytacja, która dopiero pokaże te nowe wnioski i problemy.” [5 kadencja, 29 posiedzenie, 4 dzień, 08.12.2006, Rzecznik Praw Dziecka Ewa Sowińska]
polityczny

wizytator

'ten, kto dokonuje wizytacji lub urzędnik wizytujący co (zwłaszcza szkoły, zakłady naukowe)'

SJP

'urzędnik, zwierzchnik lub osoba delegowana, uprawniona do odwiedzenia jakiejś podległej instytucji w celu dokonania kontroli'

PSWP

„Proszę o wyjaśnienie, dlaczego, zdaniem Ministerstwa Edukacji Narodowej, mechanizator rolnictwa, kierownca ciężarówki, będący wójtą, burmistrzem czy prezydentem ma wyższe kwalifikacje do oceny jakości pracy niż przygotowany do tego wizytator kuratorium.”

[6 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 17.09.2008, Poseł Witold Czarnecki]

polityczny

władanie

'panowanie nad kimś, nad czymś, kierowanie kimś, czymś'

PSWP

„W roku 2005 po wygranych wyborach pan Jerzy Polaczek otrzymał we władanie olbrzymi resort z olbrzymią liczbą spraw, którego nazwę: resort infrastruktury, natychmiast zmieniono na: resort transportu i budownictwa.” [5 kadencja, 36 posiedzenie, 1 dzień, 07.03.2007, Poseł Wiesław Andrzej Szczepański]
polityczny

władca

'człowiek czymś władający, sprawujący nad kim, nad czym władzę, rządy; panujący, monarcha'

SJP

'osoba, która sprawuje władzę, panuje nad kimś, nad czymś'

PSWP

„Cywilizacja bizantyńska powstała jako przeciwieństwo dla rzymskiego zachodu. W Bizancjum cesarz sprawował władzę również nad religią. Władca dyktował poddanym, jaka religia jest obowiązująca, w myśl zasady cuius regio eius religio. W konsekwencji państwo znalazło się ponad etyką.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 16.02.2006, Poseł Witold Bałazak]
historyczny, polityczny

władczość

'zdolność władania, rozkazywania, rządzenia, chęć rządzenia, przewodzenia'

SJP

'właściwość charakterystyczna dla osoby nie znośzącej sprzeciwu, wymagającej posłuszeństwa'

PSWP

'uprawnienie do podejmowania kluczowych decyzji, kierowania daną jednostką'

KK

„Mamy pełną świadomość, że przekazujemy temu ciału pełną władczość i decyzyjność co do wyrażenia zgody na ewentualny podział banku, mamy świadomość, że dajemy tejże instytucji wielką władzę, ale wierzymy głęboko, że Komisja Nadzoru Bankowego będzie z tego mechanizmu korzystać w sposób bardzo oszczędny.”

[5 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 17.10.2006, Poseł Marek Wikiński]

[1,1]
polityczny

władza

1. 'prawo rządzenia państwem; prawa i upoważnienia rządu, instytucji rządowych, urzędów państwowych; panowanie, rządy, rządy nad kim'

2. 'instytucje, organy, czynniki rządzące, rząd; osoby rządzące, kierujące; zwierzchnictwo, kierownictwo'
SJP

1. 'zdolność jednostki lub grupy ludzi, zajmujących – z przyzwoleniem innych lub bez pozwolenia – nadrzędną pozycję, do podporządkowania zachowań innych ludzi swojej woli, swoim decyzjom i zamiarom'

Władza sądownicza – 'wymiar sprawiedliwości w danym państwie sprawowany przez niezależne i niezawisłe sądy'

Władza ustawodawcza – 'powinność państwa wobec społeczeństwa polegająca na stanowieniu prawa (konstytucji, ustaw) gwarantującego porządek prawny, społeczny i ekonomiczny'

Władza wykonawcza – 'realizacja zadań państwowych, na ogół określonych przez władzę ustawodawczą'

Czwarta władza – 'środki masowego przekazu – telewizja, radio, prasa'

2. 'instytucja, grupa ludzi powołane, uprawnione do rządzenia, kierowania, zarządzania kimś, czymś'

Organy władzy – 'instytucje, osoby na mocy obowiązującego porządku prawnego powołane do sprawowania władzy'

PSWP

„Instytucja ekspercka, skupiająca fachowców z różnych dziedzin życia gospodarczego i społecznego, którzy nie oglądając się wyłącznie na bieżące zapotrzebowanie polityków, kreować będą szeroką dyskusję na temat wizji strategicznych kraju, przygotowywać projekty rozwiązań, z których czerpać moglibyśmy wszyscy, zarówno władza ustawodawcza, wykonawcza, samorządy, jak i społeczeństwo.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Kazimierz Chrzanowski]

polityczny, prawniczy

wojenny

'dotyczący wojny, związany z wojną, istniejący lub używany podczas wojny, będący skutkiem wojny; taki jak na wojnie, charakterystyczny dla wojny; bojowy, militarny'

Prawo wojenne – 'dziedzina prawa międzynarodowego normująca sposób prowadzenia działań wojennych'

Stan wojenny – 'zawieszenie normalnego trybu działania władz wojskowych i organów administracji państwowej oraz zastosowanie ustawowo przewidzianych środków poddyktowanych względami obronności i bezpieczeństwa państwa'

SJP

'taki, który ma związek z wojną, dzieje się podczas wojny lub jest podczas niej wykorzystany'

(praw.) Stan wojenny – 'instytucja prawa państwowego o charakterze nadzwyczajnym i skutkach tymczasowych, wprowadzona wskutek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, polegająca na czasowym ograniczeniu konstytucyjnych praw i wolności obywatelskich, zwiększeniu obowiązków obywateli na rzecz obrony państwa oraz zwiększeniu uprawnień władz i sądów wojskowych'

PSWP

„Moje oświadczenie dotyczy wyników badań sondażowych, z których dowiadujemy się, że 54% Polaków nie zna daty wprowadzenia stanu wojennego. O braku wiedzy na ten temat świadczy chociażby fakt, że ponad połowa naszych rodaków uważa stan wojenny za uzasadniony, a 46% uznaje, że generał Jaruzelski chciał ocalić Polskę przed interwencją sowiecką.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 2 dzień, 15.12.2005, Poseł Zbigniew Dolata]

polityczny, prawniczy

wojewoda

'w dawnej Polsce: najwyższy urzędnik królewski zarządzający dworem, dowodzący wojskiem, zasiadający następnie w senacie; reprezentował administrację i władzę sądowniczą; w okresie międzywojennym i do 1950 r.: zwierzchnik władzy administracyjnej stojący na czele województwa'

SJP

1. 'urzędnik państwowy, terenowy przedstawiciel rządu, zwierzchnik władzy administracyjnej stojący na czele województwa'

2. (hist.) 'w dawnej Polsce: najwyższy urzędnik książęcy, zastępujący panującego w dowodzeniu wojskiem oraz pełniący funkcję sędziego; od XVI wieku honorowy urzędnik ziemski'

PSWP

„Od przejęcia rządów przez Platformę Obywatelską, przez 2 lata, były wojewoda małopolski nie potrafił uporać się nawet z problemem wyznaczenia ostatecznego przebiegu tego szlaku komunikacyjnego, a środki finansowe na realizację tej inwestycji, wydaje mi się, przepadły już bezpowrotnie.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 1 dzień, 15.12.2009, Poseł Marek Polak]

polityczny

województki

'znajdujący się na terenie województwa, należący do niego; dotyczący województwa; sprawujący władzę, działający w danym województwie'

Miasto wojewódzkie – 'miasto, w którym znajduje się siedziba organów władzy województwa'

SJP

'taki, który dotyczy województwa, jest z nim związany' (admin.) Sejmik wojewódzki – 'kolegialny organ administracji regionalnej podejmujący decyzje dotyczące województwa'

PSWP

„W 2002 r., chcąc poprawić dostępność doświadczeń onkologicznych, powołano we Włocławku Centrum Diagnostyczno-Lecznicze jako filię Centrum Onkologii w Bydgoszczy. Obecnie trwa rozbudowa tej filii. Samorząd miasta dał grunt, sejmik wojewódzki 8 mln na roboty instalacyjno-budowlane.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 1 dzień, 12.12.2006, Poseł Krystian Łuczak]

polityczny

województwo

1. 'jednostka ogólnego podziału administracyjno-terytorialnego w Polsce, której organa bezpośrednio podlegają organom centralnym, obejmująca pewną liczbę powiatów; mieszkańcy w obrębie tej jednostki'

2. 'urząd wojewódzki, biuro, gdzie urzęduje wojewódzka rada narodowa (dawniej urządował wojewoda)'

SJP

'największa jednostka podziału administracyjno-terytorialnego w Polsce; skrót: woj.'

PSWP

„Według ministerstwa projekty o wartości poniżej 1 mln euro realizowane na obszarze mniejszym niż województwo nie będą współfinansowane ze środków unijnych.” [5 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 22.08.2006, Poseł Wiesław Woda]

polityczny

wojna

'zorganizowana walka zbrojna między państwami lub klasami społecznymi dla osiągnięcia celów wskazanych przez politykę danych państw lub klas; konflikt zbrojny'

SJP

1. 'zorganizowana walka zbrojna pomiędzy narodami, państwami, stronnictwami itp. prowadzona najczęściej w celu zdobycia dominacji'

(politolog.) Zimna wojna – 'stan otwartej wrogości pomiędzy USA a ZSRR i ich sojusznikami, trwający od końca II wojny światowej do lat dziewięćdziesiątych XX wieku'

(polit.) Wojna polsko-jaruzelska – 'stan wojenny ogłoszony przez Wojciecha Jaruzelskiego 13 grudnia 1981 r.'

2. (przen.) 'konflikt, spór między kimś o coś'

(polit.) Wojna na górze – 'spór polityczny między Lechem Wałęsą a Tadeuszem Mazowieckim (przed wyborami prezydenckimi w 1990 r.), który doprowadził do rozłamu w <<Solidarności>>'

PSWP

„Mamy doświadczenie z minionych czasów, że zimna wojna nigdy nie doprowadziła do poprawy stosunków, nigdy nie doprowadziła do ocieplenia.” [56 kadencja, 15 posiedzenie, 1 dzień, 07.05.2008, Poseł Franciszek Jerzy Stefaniuk]
historyczny, polityczny

wolnościowy

'odnoszący się do wolności, związany z walką o wolność, wyrażający dążność do wolności'

SJP

'taki, który związany jest z walką o niepodległość, z działaniami podejmowanymi w imię jej odzyskania lub obrony'

PSWP

„Absolutnie nie mam przekonania i nie mam poczucia, że doprowadzamy do aktu konfrontacji. Raczej proszę o dobrą wolę, o to, żeby czytać ten tekst tak, jak on jest napisany - jako tekst uniwersalistyczny i wolnościowy.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 2 dzień, 02.12.2009, Poseł Kazimierz Michał Ujazdowski]

polityczny

wolność

1. 'niezależność jednego państwa (narodu) od innych państw w sprawach wewnętrznych i stosunkach zewnętrznych; niepodległość, niezawisłość, suwerenność'

2. 'możliwość, prawo nie skrępowanego działania; niezależność osobista, swoboda'

SJP

1. 'wartość przysługująca jednostce oraz zbiorowości (np. narodowi) wyrażająca się możliwością podejmowania decyzji bez zewnętrznego przymusu, będąca wyrazem niezależności i swobody'

2. 'prawo każdego obywatela wyznaczone przez dobro powszechne, interes narodowy i porządek prawny'

Wolności obywatelskie – 'zagwarantowane przez konstytucję zobowiązania do nieingerowania w określone sfery życia osobistego i publicznego obywateli'

Wolność osobista – 'prawo obywatela do swobodnego przenoszenia się z miejsca na miejsce oraz prawo niepodlegania więzieniu bez wyroku sądu'

Wolność słowa – 'prawo obywatela do swobodnego wypowiedzania własnych myśli, sądów i opinii – w mowie i w piśmie'

PSWP

„Wolność i równość obywateli, poszanowanie praw innych i nieingerowanie w ich życie prywatne, tolerancja wobec odmiennych poglądów, z wyjątkiem tolerowania dyskryminacji, poszanowanie mniejszości i praw jednostki, respektowanie swobód religijnych, wolność prasy i zgromadzeń, oto podstawy ustroju demokratycznego Rzeczypospolitej Polskiej.” [5 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień, 15.02.2006, Rzecznik Praw Obywatelskich Janusz Bogumił Kochanowski]

ekonomiczny, polityczny

wolny

'mogący postępować zgodnie z własną wolą, nie podporządkowany komu albo czemu, znajdujący się na swobodzie, nie uwięziony; niezależny, niezawisły'

Wolny rynek – 'handel nie zorganizowany, którego ceny nie są normowane przez państwo'

SJP

'taki, który ma możliwość podejmowania decyzji bez zewnętrznego przymusu i zgodnie z własną decyzją; także: suwerenny, niepodległy'

Radio Wolna Europa – 'rozgłośnia radiowa założona w Monachium w 1952 roku, zagłuszana i zwalczana w państwach komunistycznych'

PSWP

„Pan poseł Jarosław Sellin z Polski XXI słusznie wskazuje, że wolny świat ma wrogów.” [6 kadencja, 28 posiedzenie, 3 dzień, 07.11.2008, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]
polityczny

wotum

(daw. dziś żywe tylko w wyrażeniu wotum nieufności) 'decyzja, głos osoby głosującej; głos, gałka w wyborach' (praw.) Wotum nieufności, wotum zaufania – 'uchwała zespołu stwierdzająca ujemną lub dodatnią ocenę działalności określonej osoby lub osób'

SJP

'decyzja wyrażona w głosowaniu'

Wotum zaufania, nieufności – 'uchwała organu zbiorowego, instytucji wyrażająca pozytywną ocenę czyjejś działalności, będąca symbolem poparcia lub jego braku'

PSWP

„Przypomnę słowa, które padały z tej mównicy nie tak dawno, dwa miesiące temu, gdy pan premier Kazimierz Marcinkiewicz wnioskował do Wysokiej Izby o wotum zaufania i mówił, że prywatyzacja, która będzie prowadzona przez jego rząd, będzie przejrzysta, że będzie jasna, że nie będzie ukrywana przed opinią publiczną.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 3 dzień, 16.12.2005, Poseł Roman Giertych]

polityczny, (łac.)

wójt

'przewodniczący samorządu wiejskiego w gminie i organ wykonawczy władzy państwowej'

PSWP

„Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego wyrażonym w uchwale z 23 czerwca 1993 r. wójt, burmistrz lub prezydent miasta w jednej i tej samej sprawie nie powinien jednocześnie występować jako organ administracji publicznej, czyli z pozycji władczą, i jako organ osoby prawnej, strona stosunku cywilnoprawnego.” [6 kadencja, 56 posiedzenie, 2 dzień, 16.12.2009, Poseł Barbara Bartuś]

wrogi

'dotyczący państwa będącego z kim w stanie wojny, należący do niego, dokonywany przez nie; nieprzyjacielski'

SJP

'o państwie, kraju itp.: pozostający z kimś w stanie wojny; należący do wroga, dokonywany przez niego'

PSWP

Wrogi element – 'obywatele postrzegani przez rządzących jako przedstawiciele opozycji'

KK

„Jeżeli dziś jako jedyny w Polsce wybiera się zawód leśnika, żeby go zlustrować, to przypomnę tylko, panie ministrze, że po wojnie czy w czasie wojny leśnicy byli przewodnikami wielu grup partyzanckich, byli dowódcami tych grup, że po wojnie zapłacili potężną cenę, bo ich traktowano jako wrogi element.” [5 kadencja, 42 posiedzenie, 3 dzień, 24.05.2007, Poseł Stanisław Żelichowski]

polityczny

wróg

1. 'nieprzyjaciel w znaczeniu politycznym (indywidualny i zbiorowy)'

2. 'ten, kto jest nieprzyjaźnie usposobiony wobec kogo, zwalcza kogo lub co; zacięty przeciwnik'

Wróg klasowy – 'ten, kto należy do klasy antagonistycznej względem proletariatu, aktywny przeciwnik klasy robotniczej, jej ideologii – socjalizmu'

SJP

'państwo, armia mające wrogi zamiary względem kogoś, prowadzące z kimś wojnę'

PSWP

„Moralne jest to, choćby wyraźnie szkodziło innym, co służy interesom danej jednostki lub grupy, która do niej należy. Tak było przecież w nowożytniej Europie: najpierw byli to heretycy, potem wrogowie cara lub cesarza, następnie podludzie, a w końcu wróg klasowy.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzień, 22.03.2006, Poseł Mirosław Krajewski]
polityczny

wschodni

1. 'odnoszący się do wschodu – kierunku i strony świata, leżący, znajdujący się na wschodzie, skierowany na wschód'

2. 'charakterystyczny dla krajów Wschodu, pochodzący z tych krajów; typowy dla ludzi ze Wschodu, dla ich sposobu bycia, zachowania się'

SJP

1. 'taki, który odnosi się do wschodu jako kierunku i strony świata; taki, który leży znajduje się na wschodzie; także: ukierunkowany na wschód, mający związek ze wschodem'

(polit.) Niemcy wschodnie – 'Niemiecka Republika Demokratyczna' Kraje wschodnie – 'kraje leżące na wschód od Europy'

2. 'taki, który odnosi się do państw leżących za wschodnią granicą RP'

PSWP

(hist.) Państwa bloku wschodniego – 'kraje demokracji ludowej, kraje komunistyczne pozostające pod wpływem Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej od zakończenia II wojny światowej do początku lat 90. XX wieku'

KK

„Mimo to Niemcy Wschodnie nie rozwijają się szybko - od 1997 r. powiększa się różnica w dochodzie na mieszkańca, jaka dzieli je od Niemiec Zachodnich, bo Niemcy Wschodnie zostały uszczęśliwione ogromnym systemem socjalnym.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 1 dzień, 18.07.2006, Prezes Narodowego Banku Polskiego Leszek Balcerowicz]
historyczny, polityczny

wspólnota

'organizacja, społeczność związana wspólnym pochodzeniem, wspólnymi interesami, wspólną własnością'

Wspólnota gminna – 'forma organizacji gospodarczej powstała w ostatnim stadium rozwoju ustroju wspólnoty pierwotnej, charakteryzująca się kolektywną własnością ziemi ornej, łąk, lasów, pastwisk dzielonych w celu indywidualnego, prymitywnego użytkowania'

SJP

'organizacja, społeczność (np. lokalna), grupa osób powiązana tą samą przeszłością, pochodzeniem, egzystencją, mająca wspólne interesy, wspólną kulturę, niekiedy też wspólną własność'

(polit., gosp.) Wspólnota Niepodległych Państw – 'rodzaj wspólnoty politycznej i ekonomicznej, w której skład wchodzi Rosja i niektóre były republiki ZSRR'

Wspólnota Europejska – 'międzynarodowa organizacja gospodarcza, która zajmuje się rozwojem ekonomicznym państw członkowskich, powstała w roku 1993 z przekształcenia Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG)'

PSWP

„Przez swoich członków instytut pozostaje w ścisłym związku z państwami członkowskimi Unii Europejskiej, a także między innymi współpracuje z Rosją i z Wspólnotą Niepodległych Państw.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 12.06.2008, Poseł Anna Paluch]
polityczny

wspólnotowy

'charakterystyczny dla wspólnego działania, tworzenia grupy o wspólnych celach'

PSWP

'taki, który dotyczy Wspólnoty Europejskiej'

KK

„Patent wspólnotowy będzie patentem autonomicznym, nie będzie stanowił jedynie wiązki patentów z poszczególnych państw, ale będzie w pełni wspólnotowy i wyposażony we własną wspólnotową jurysdykcję.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2009, Podsekretarz Stanu w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej Maciej Szpunar]
polityczny

współrządzić

'brać wspólny z kim udział w rządzeniu, rządzić wspólnie z kim innym'

SJP

'rządzić wspólnie z kimś innym, brać udział we wspólnym rządzie'

PSWP

„Jak dobrze funkcjonuje rada szkoły, jak funkcjonuje rada rodziców, to jest to oczywiście wielki kłopot dla dyrektora, bo musi on umieć z tymi wszystkimi ciałami współrządzić i jakoś koordynować ich prace, a także ich często uciążliwe postulaty, ale to jest konieczne, to jest niezbędne, by wypracować model szkoły, który będzie odpowiadał uczniom i który będzie odpowiadał ich wysokim ambicjom i potrzebom.” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 01.03.2007, Poseł Aleksander Chłopek]
polityczny

wszechpolski

(książk.) 'odnoszący się do całej Polski, wszystkich Polaków; ogólnopolski'

SJP

'taki, który dotyczy całej Polski, odnosi się do wszystkich Polaków'

(polit.) Młodzież Wszechpolska – 'organizacja akademicka zrzeszająca młodzież o radykalnych poglądach narodowych, istniejąca w latach 1918-1939, reaktywowana po 1989 r.'

PSWP

„Wiecie, drodzy państwo, kiedy będziemy dumni z tych kolejnych pokoleń? Wtedy kiedy będą patriotami poprzez dobre wychowanie, a nie narzucone odgórnie wychowanie patriotyczne a la Młodzież Wszechpolska i Roman Giertych.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 2 dzień, 19.07.2006, Poseł Donald Tusk]
historyczny, polityczny

wszechpolskość

(rzad.) 'wszystko to, co polskie'

SJP

'poglądy reprezentowane przez Młodzież Wszechpolską'

KK

„To, co jako minister zaprezentował wczoraj - cyniczną pyskówkę obliczoną na żalony politykierski efekt, to niestety ważny, jeśli nie podstawowy element jego strategii edukacyjnej. Uderzył w tych, którzy nie mieszczą się w jego doktrynie, bo ośmielają się korzystać z pomocy organizacji, która w nazwie ma słowo "socjalistyczny". A jak wiadomo, wszechpolskość polega na brutalnym i wulgarnym wykluczeniu z polskości.” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 4 dzień, 12.05.2006, Poseł Bogusław Wontor]
polityczny

wyborca

'osoba uprawniona do udziału w głosowaniu mającym rozstrzygnąć o wybraniu kogoś, biorąca czynny udział w wyborach'

SJP

'osoba uprawniona do udziału w wyborach'

PSWP

„Teraz ta ustawa ujmuje to w ramy prawne, tak że wyborca będzie wreszcie wiedział, że głosując na SLD, będzie mógł głosować i na inne ugrupowania, które są w tym bloku.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 06.09.2006, Poseł Lech Szymańczyk]
polityczny

wyborczy

'związany z wyborami, dotyczący wyborów albo wyborców'

Prawo wyborcze – 'prawo, które określa osoby uprawnione do wybierania i korzystające z prawa wybieralności, a także zasady obowiązujące podczas całego postępowania wyborczego'

Bierne prawo wyborcze – 'prawo wybieralności, prawo do tego, żeby być wybieranym'

Czynne prawo wyborcze – 'prawo wybierania, głosowania w wyborach'

Okręg wyborczy – 'jeden z części, na jakie dzieli się terytorium państwa w czasie wyborów do sejmu lub rad narodowych, z którego wybiera się przedstawicieli'

Ordynacja wyborcza – 'ustawa o prawie wyborczym'

SJP

'taki, który odnosi się do wyborców lub wyborców; związany z wyborcami'

Komisja wyborcza – 'komisja, której zadaniem jest czuwanie nad prawidłowym przebiegiem wyborów'

Okręg wyborczy – 'część kraju lub miasta stanowiąca jednostkę wyborczą'

Ordynacja wyborcza – 'ustawa normująca organizację, tryb wyborów i regulamin wyborów'

Prawo wyborcze – 'prawo, które określa osoby uprawnione do wybierania i korzystające z prawa wybieralności, a także zasady obowiązujące podczas postępowania wyborczego.'

Czynne prawo wyborcze – 'prawo osobistego wybierania przedstawicieli do państwowych i samorządowych organów władzy oraz różnych organizacji'

Bierne prawo wyborcze – 'prawo do uzyskania mandatu wyborczego'

PSWP

„Jest program drugi, zawarty na 85 stronach program wyborczy Platformy Obywatelskiej, i jest dzisiaj exposé.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Poseł Jarosław Kaczyński]
polityczny, prawniczy

wybór

'wybieranie kogoś na stanowisko, w *Im*: akcja polityczna mająca na celu powołanie odpowiednich kandydatów do określonych funkcji w drodze głosowania'

SJP

1. 'wybierać kogoś lub coś spośród pewnej liczby osób, rzeczy, przedmiotów itp.'

2. 'wybieranie kogoś do pełnienia jakiejś funkcji'

PSWP

„Chcemy też, żeby w tej ustawie jednak przewodniczącego Krajowej Rady nie mianowano. Bo jak inaczej nazwać to, że prezydent Rzeczypospolitej będzie powoływał? To jest mianowanie swojego urzędnika lub swojego fachowca. Jeśli to ma być demokratyczne ciało, to przecież elementarną zasadą jest wybór spośród członków tego ciała.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 3 dzień, 16.12.2005, Poseł Jan Bury]
polityczny

wydatki

'suma pieniędzy, które mają być wydane albo pieniądze już wydane na coś'

Wydatki publiczne || budżetowe – 'finanse wydatkowane przez państwo i samorządy terytorialne na realizację określonych zadań i celów'

PSWP

Wydatki budżetowe – 'regulowane ustawą o finansach publicznych środki pieniężne, które pochodzą z budżetu państwa, przeznaczone na finansowanie zadań państwa jego jednostek samorządu terytorialnego oraz innych związków publicznoprawnych'

Wydatki państwa – 'inaczej wydatki publiczne, czyli środki pieniężne przeznaczone na realizację przedsięwzięć państwa oraz samorządów'

KK

„Jeżeli chodzi o podstawowe wady w strukturze finansów publicznych, również te, których nie byliśmy w stanie wyeliminować w projekcie ustawy budżetowej na 2008 r., często także o tym z tej mównicy mówiłem, to, co jest,

niestety, złe w systemie finansów publicznych, to to, że wydatki publiczne są zbyt wysokie w relacji do produktu krajowego brutto.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 1 dzień, 18.12.2007, Poseł Sprawozdawca Zbigniew Chlebowski]
ekonomiczny, polityczny

wydelegować

'wysłać kogo jako delegata, swego przedstawiciela'

SJP

'wysłać kogoś (np. pracownika) jako swego przedstawiciela w celu załatwienia powierzonej mu sprawy'

PSWP

„Ze wszystkimi: z „Solidarnością”, z OPZZ, ze „Stoczniovcem”, a teraz do monitorowania, nadzorowania, wykonywania tego porozumienia delegujecie wyłącznie jeden związek, przedstawiciela związkowców, którego muszą po uzgodnieniach wydelegować.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 4 dzień, 19.12.2008, Poseł Jacek Kurski]
polityczny

wygaśnięcie

'stracenie ważności, przestanie obowiązywać, zdezaktualizować się'

(praw.) Wygaśnięcie mandatu posła || senatora – 'ustanie udzielonego przez wyborców posłowi, senatorowi pełnomocnictwa do reprezentowania narodu w parlamencie'

PSWP

„W obowiązującym stanie prawnym, zgodnie z art. 190 ust. 2 ustawy, wygaśnięcie mandatu radnego na skutek m.in. wyboru na stanowisko wójta, burmistrza lub prezydenta miasta stwierdza rada w drodze uchwały najpóźniej w terminie 3 miesięcy od wystąpienia przyczyny wygaśnięcia mandatu.” [5 kadencja, 32 posiedzenie, 1 dzień, 10.01.2007, Poseł Eugeniusz Grzeszczak]
polityczny, prawniczy

wyjątkowy

'będący wyjątkiem, wyróżniający się niezwykłością; bardzo rzadki, szczególny, osobliwy'

(praw.) Stan wyjątkowy – 'stan prawny, w czasie którego zostają zawieszane określone prawa jednostki i swobody obywatelskie, zagwarantowane przez ustawę konstytucyjną; może być ogłoszony przez władze państwowe'

SJP

'taki, który jest osobliwy, niezwykły, szczególny, czymś się wyróżnia, stanowi wyjątek, występuje bardzo rzadko'

Stan wyjątkowy – 'stan prawny, w czasie którego zostają zawieszane określone prawa jednostki, swobody obywatelskie zagwarantowane przez konstytucję, ogłaszany przez władze państwowe w szczególnych okolicznościach, zwykle z powodu jakiegoś zagrożenia, niebezpieczeństwa'

PSWP

„Padło pytanie, czy z tego funduszu będzie można pomagać osobom poszkodowanym w wyniku klęsk żywiołowych. Niezależnie od tego, czy będzie ogłoszony stan klęski żywiołowej, czy jakkolwiek stan wyjątkowy, ten fundusz działa, on jest cały czas.” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 3 dzień, 14.07.2006, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Ewa Junczyk-Ziomecka]
prawniczy

wykładnia

'wyjaśnienie, wytłumaczenie, skomentowanie czegoś (zwykle w odniesieniu do przepisów prawa); interpretacja'

SJP

1. 'skomentowanie czegoś, wyjaśnienie, wytłumaczenie czegoś, zwykle przepisów prawa'

2. 'to, co wyraża czyjeś poglądy, przekonania, postawę, myśli bądź świadczy o nich; wykładnik'

PSWP

Wykładnia prawa – 'wyjaśnienie sensu przepisów prawnych; interpretacja prawna mająca na celu pomoc w prawidłowym rozumieniu języka prawnego'
KK

„Niestety, sama wykładnia Sądu Najwyższego to za mało, by sądy mogły przymusić przedsiębiorcę przesyłowego do zawarcia umowy kupna-sprzedaży bądź innej, legalizującej stan faktyczny niekorzystny dla właściciela nieruchomości.” [6 kadencja, 6 posiedzenie, 2 dzień, 10.01.2008, Poseł Stanisław Rydzoń]
prawniczy

wykonawczy

'dotyczący wykonania, wykonywania czego, przeznaczony do wykonania; będący wykonawcą, złożony z wykonawców'

Władza wykonawcza – 'władza, której zadaniem jest wykonywanie ustawy władzy prawodawczej oraz wyroków i zarządzeń władzy sądowniczej'

SJP

'dotyczy wykonania, wykonywania czegoś, odnoszący się do realizacji czegoś; przeznaczony do wykonania; będący wykonawcą, składający się z wykonawców'

Postępowanie wykonawcze – 'postępowanie dotyczące wykonania, wykonywania ustaw władzy prawodawczej oraz wyroków i zarządzeń władzy sądowniczej'

Władza wykonawcza – 'władza, której zadaniem jest wykonywanie ustaw władzy prawodawczej oraz wyroków i zarządzeń władzy sądowniczej'

PSWP

„Chciałbym powiedzieć również - za głosem kolegi z Platformy Obywatelskiej - że to, co robimy w Sejmie, podobnie jak władza wykonawcza, powinno służyć obywatelom.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Jan Kochanowski]
polityczny, prawniczy

wykroczenie

'czyn zakazany przez ustawę pod groźbą kary, orzekany przez władze administracyjne; także: postępek przeciw obyczajom, obowiązkom, ogólnie uznanym normom; przewinienie'

SJP

(książk.) 'dopuszczenie się jakiegoś występku, przewinienia; naruszenie, złamanie obowiązujących praw, przepisów, zasad, reguł; popełnienie występku'

PSWP

'złamanie prawa, które nie jest kwalifikowane jako przestępstwo'

Wykroczenie skarbowe – 'czyn zabroniony, który w czasie jego popełnienia nie przekracza wysokości pięciokrotnego minimalnego wynagrodzenia; działanie na szkodę państwa poprzez niedostosowanie się do przepisów skarbowych w nim panujących'

KK

„Wprowadzono przepis, zgodnie z którym zlecenie, prowadzenie lub umieszczanie reklamy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej gier cylindrycznych, gier na automatach, gier w karty, gier w kości lub zakładów wzajemnych i osiąganie z niej korzyści podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych, a w przypadku mniejszej wagi podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe.” [6 kadencja, 54 posiedzenie, 1 dzień, 17.11.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Jacek Kapica]

wymiar

'wymiarzenie, zrealizowanie czego w określonej wielkości; także: wielkość czego wymierzonego, wyznaczonego komu'

Wymiar sprawiedliwości – 'orzekanie o karach i ich wykonanie, rozstrzygnięcie spraw cywilnych oraz wykonywanie czynności z zakresu sądownictwa niespornego'

SJP

'wymiarzenie, wyznaczenie określonej wielkości czegoś' (praw.) Wymiar sprawiedliwości – orzekanie o karach i ich wykonywanie, rozstrzygnięcie spraw cywilnych oraz

wykonywanie czynności z rozkazu sądownictwa niespornego; także: sądy, sądownictwo'

PSWP

„Tak wspaniałe tempo prac, szanowne panie posłanki i szanowni panowie posłowie, pokazuje jedno, że wszelkie środki finansowe, które są zabezpieczone w budżecie państwa na 2006 r., jeśli idzie o wymiar sprawiedliwości, nie zostaną zmarnowane, a pokażą, że państwo nie stoi tyłem do obywatela.” [5 kadencja, 8 posiedzenie, 1 dzień, 14.01.2006, Poseł Beata Kempa]
prawniczy

wynarodowienie

'pobawienie poczucia przynależności do danego narodu, cech charakterystycznych dla danego narodu, zniszczenie świadomości narodowej wskutek stosowania różnego rodzaju działań: narzucenia obcych wzorców kulturowych, obcego języka itp.'

PSWP

„Data sowieckiej napaści na Polskę 17 września 1939 r. wywołuje jedno z najtragiczniejszych wydarzeń historii XX w. Efektem tej agresji była sowiecka okupacja ziem polskich, w wyniku której aresztowano przeszło 200 tys. obywateli polskich, w tym przede wszystkim elitę narodu - inteligencję. Głównym celem stalinowskiej władzy było wynarodowienie i komunikacja polskiego społeczeństwa.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 1 dzień, 20.09.2006, Poseł Krzysztof Gadowski]
polityczny

wysiedlenie

'zmuszenie kogoś do opuszczenia miejsca zamieszkania'

PSWP

'zmuszenie kogoś do opuszczenia danego miejsca z powodów politycznych w procesie czystek etnicznych'

KK

„Niemiecka administracja nakazywała wysiedlenie: wrogich III Rzeczy Polaków, ludności polskiej niebędącej rodowitymi Pomorzanami, a także Polaków członków rodzin pomordowanych wcześniej.” [6 kadencja, 34 posiedzenie, 1 dzień, 21.01.2009, Poseł Zdzisław Czucha]
polityczny

wysiedlić

'stosując siłę lub perswazję, nakłonić kogoś do opuszczenia miejsca zamieszkania'

PSWP

'zmusić kogoś do opuszczenia danego miejsca z powodów politycznych w procesie czystek etnicznych'

KK

„Uważamy, że jest to zupełnie inna sytuacja niż w przypadku najmu. Jeżeli bowiem strona najmu, czyli strona pewnej umowy cywilnoprawnej, bo najemca przecież wynajmuje lokal na podstawie umowy cywilnoprawnej, nie wywiązuje się ze zobowiązania, to po trzech miesiącach rzeczywiście można go z tego mieszkania wysiedlić.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 2 dzień, 13.06.2007, Poseł Łukasz Maria Abgarowicz]
polityczny

wysoki

'zajmujący jedno z lepszych miejsc w jakiejś hierarchii; mający dużą wartość'

Wysoka Izba – 'tytuł używany przy zwracaniu się do posłów na sejmie'

Sąd Najwyższy – 'naczelny organ sądowy sprawujący nadzór nad działalnością wszystkich innych sądów w zakresie orzecznictwa'

SJP

1. 'o zjawiskach, faktach, ocenach: mający dużą wartość, duże znaczenie; istotny, uznany'

(polit.) Izba wyższa parlamentu – 'w dwuizbowym parlamencie: organ zatwierdzający ustawy uchwalone przez izbę niższą; w Polsce – senat'

Wysoki Sądzie! Wysoka Izbo! Wysoka Rado! - 'sposoby zwracania się do sędziego podczas obrad parlamentu (sejmu lub senatu) bądź do członków rady'

2. 'o osobie: taka, która zajmuje pierwsze, ważniejsze miejsce w jakiejś hierarchii'
PSWP
„Izba wyższa parlamentu przedłożyła siedem poprawek. Komisja Zdrowia jednomyślnie przyjęła poprawki o charakterze legislacyjno-doprecyzującym i rekomenduje przyjęcie wszystkich siedmiu poprawek” [6 kadencja, 33 posiedzenie, 2 dzień, 08.01.2009, Poseł Sprawozdawca Grzegorz Sztolcman]
polityczny, prawniczy

wystąpić

'skreślić z listy członków jakiegoś towarzystwa, jakiejś organizacji; zrezygnować z pracy gdzie, z uczestnictwa w czym; wypisać się'
SJP
'zrezygnować z członkostwa, uczestnictwa w organizacji, stowarzyszeniu itp.'
PSWP
'*przemówić w imieniu kogoś lub swoim, zaprezentować na szerszym forum np. w sejmie swoje poglądy*'
KK
„Mam zaszczyt wystąpić w kontekście dwóch rozpatrywanych dzisiaj projektów w imieniu Demokratycznego Koła Poselskiego.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 4 dzień, 24.10.2008, Poseł Marian Filar]
polityczny

wywiad

(polit. wojsk.) 'jeden ze sposobów rozpoznania strategicznego, polegający na zbieraniu wiadomości za granicą o danym kraju; instytucja zbierająca te wiadomości; ludzie pracujący w tej instytucji'
SJP
'instytucja zajmująca się zbieraniem tajnych informacji dotyczących wojskowości, polityki, gospodarki obcych państw; także zbieranie takich informacji'
PSWP
„W przypadku ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych pozostawiono możliwość egzekwowania wojskowego obowiązku meldunkowego w przypadku funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu meldujących się na pobyt czasowy w związku z długotrwałym szkoleniem.” [6 kadencja, 52 posiedzenie, 1 dzień, 21.10.2009, Poseł Janusz Dziecioł]
ekonomiczny, polityczny, prawniczy

wywiadowczy

'dotyczący wywiadowcy albo wywiadu (służby śledczej i zwiadowców)'

SJP

'związany z wywiadem, ze służbą śledczą lub pracownikiem takiej służby'

PSWP

„Natomiast wywiad wojskowy pozostał organizacyjnie w siłach zbrojnych, tworząc Zarząd II (Rozpoznawczo-Wywiadowczy) Sztabu Generalnego.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 2 dzień, 23.03.2006, Poseł Krzysztof Sikora]
ekonomiczny, polityczny, prawniczy

wywłaszczenie

'odebranie lub ograniczenie czyjejś własności, zwykle na rzecz państwa i za odszkodowaniem'
PSWP
„Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, chroniąc własności, wskazuje jednocześnie, że wywłaszczenie dopuszczalne jest tylko na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem.” [6 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 04.12.2008, Poseł Bożenna Bukiewicz]
polityczny

wywłaszczyć

'odebrać komuś własność, zwykle na rzecz państwa, za odszkodowaniem'
PSWP
„Jako ludowcy zwracaliśmy uwagę na to, że jest to złe rozwiązanie. Wielu obywateli pamięta całą zabawę ze świadectwami udziałowymi, jak jeszcze musieli do tego dopłacać, żeby ich można było wywłaszczyć z majątku” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2006, Poseł Mieczysław Kasprzak]
polityczny

wywołać

(daw.) a) 'ogłosić za nieważne, zakazane; usunąć, wycofać; odwołać'
b) 'skazać kogo na wygnanie, na banicję; wypędzić, wygnać'
c) 'obwołać, ogłosić; mianować'
d) 'skierować, podać (do sądu)'
SJP
„Wiedząc o trudności realizacji tego programu i mając świadomość odpowiedzialności, nie mogliśmy mówić o szczegółach, żeby nie wywołać niepotrzebnej dyskusji.” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 2 dzień, 29.12.2005, Poseł Andrzej Czerwiński]

Z

zaanektować

'dokonać aneksji, przyłączyć siłą obce terytorium do własnego państwa'

SJP

(polit.) 'włączyć siłą do swojego państwa część lub całość terytorium innego państwa'

PSWP

1. 'przyjąć czyjeś poglądy, uznać czyjeś działanie za własne'

2. 'włączyć coś do czegoś, ustanowić coś częścią czegoś'

KK

„Do dzisiaj nie doczekaliśmy się pomocy rządu w tej kwestii. 21 sierpnia otrzymaliśmy faksami stanowisko rządu, 22 i 23 w trybie pilnym obradowała komisja i podkomisja, rzeczywiście rzetelnie i ciężko, bo projekt poselski - popatrzcie, jak bardzo został zmieniony - był bublek prawnym i gdyby go wprost zaanektować do obowiązującego prawa, nie byłby nic wart.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Poseł Elżbieta Radziszewska]

polityczny

zabezpieczyć

1. 'zapewnić ochronę, dać osłonę przed czymś niebezpiecznym, szkodliwym'

2. 'zapewnić komuś bezpieczeństwo socjalne, środki do życia'

3. (praw.) 'zapewnić zaspokojenie roszczenia lub wykonanie kary; także: zając decyzją władz jakieś przedmioty do wyjaśnienia sprawy'

PSWP

„Karetka miała udzielić pomocy, policja miała być również poinformowana, żeby zabezpieczyć miejsce wypadku czy zdarzenia masowego.” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 14.12.2005, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia Bolesław Piecha]

prawniczy

zaborca

1. 'ten, kto dokonał zaboru, zwłaszcza państwo, który zagarnęło przemocą cudze terytorium'

2. (przestarz.) 'ten, kto zabrał co komu; przywłaszczyciel'

SJP

'osoba lub państwo, które, wykorzystując pozycję silniejszego, bezprawnie podporządkowuje sobie kogoś, coś, zagarnia coś'

PSWP

„Wielkopolanie to naród bardzo pragmatyczny, swoją walkę z zaborcą prowadzili tak naprawdę poprzez walkę ekonomiczną.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2008, Poseł Krystyna Łybacka]

historyczny, polityczny

zabór

1. 'zabranie, przywłaszczenie sobie czego (zwłaszcza obcego terytorium)'

2. 'kraj, teren zabrany, okupowany przez obce państwo (zwłaszcza część Polski zabrana przez Austrię, Prusy lub carską Rosję w okresie rozbiorów)'

3. 'sprawowanie władzy zaborczej'

SJP

1. (książk.) 'obszar jakiegoś państwa bezprawnie zagarnięty i okupowany przez inne państwo, w szczególności każda z trzech części obszaru Polski, na jakie podzieliły ją w XVIII wieku Rosja, Austria i Prusy'

2. (książk.) 'sprawowanie władzy na terenie okupowanym'

3. (książk.) 'bezprawne zagarnięcie czyjegoś mienia lub zajęcie obcego terytorium'

PSWP

Zabór mienia – 'kradzież, przejęcie uprawnień majątkowych'

KK

„W tych fikcyjnych przypadkach jest jednak tak, że małżeństwo ze sobą zamieszkuje, prowadzi wspólne gospodarstwo, jak domniemam, i margines potencjalnego oszustwa będzie, jak się wydaje, mniejszy niż był przy zaliczce alimentacyjnej, gdyż w tym momencie zabór mienia byłby również ze sprzętu wykorzystywanego przez wierzyciela. Powtarzam, zakładam, że w związku tym margines błędu będzie mniejszy.” [5 kadencja, 47 posiedzenie, 1 dzień, 05.09.2007, Poseł Tomasz Latos]

prawniczy

zachód

'kraj lub kraje leżące w przeciwnej do wschodu stronie świata; pisane dużą literą: kraje Europy Zachodniej; Ameryka'

SJP

'obszar geograficzny, polityczny lub kulturowy, który rozciąga się na zachód od innych obszarów'

PSWP

„Nowa fundacja, Wysoka Izba, jest jednak czymś więcej niż tylko działaniem na rzecz umocnienia bezpieczeństwa wschodniej granicy polskiej i zjednoczonej Europy, jest ona jednocześnie, jak słusznie mówiła pani minister Elżbieta Jakubiak, w pewnym sensie spłacaniem długu, spłacaniem przez Polskę zaciągniętego długu w postaci zewnętrznego wsparcia udzielonego nam przez demokratyczny Zachód w okresie walki solidarnego społeczeństwa z narzuconym systemem totalitarnym, jak również w okresie przeprowadzania zmian systemowych w Polsce po 1989 r.” [5 kadencja, 21 posiedzenie, 1 dzień, 12.07.2006, Poseł Marek Kuchciński]

polityczny

zagarnąć

'przywłaszczyć sobie, zagrabić cudzą własność; bezprawnie zdobyć wpływ w jakiejś dziedzinie, opanować coś'

SJP

'ukraść coś, przywłaszczać sobie coś cudzego, osiągnąć coś, wykorzystując swoją pozycję lub siłę, opanować coś'

PSWP

'przejąć władzę nad czymś, podporządkować sobie partię, instytucję'

KK

„Koleżanki i koledzy, głównie z Prawa i Sprawiedliwości, sugerują czy zarzucają, że koalicja rządząca, a szczególnie Platforma, przygotowuje zamach na media publiczne, tak by wziąć media publiczne, nazwijmy to umownie, pod siebie, do własnej dyspozycji politycznej. Gdyby tak było, to jaki interes miałaby koalicja rządząca i Platforma, żeby ograniczać wpływy do telewizji publicznej, którą niby chcemy zagarnąć?” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 3 dzień, 09.05.2008, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]

polityczny

zagarnięcie

'zabranie, przywłaszczenie sobie czegoś cudzego, osiągnięcie czegoś przy wykorzystaniu swojej pozycji lub siły, opanowanie czegoś'

PSWP

'przejęcie władzy nad czymś, podporządkowanie sobie partii, instytucji'

KK

„Naprawdę odrobina logiki powinna wskazać państwu, że nie jest to naszą intencją, że gdybyśmy mieli w planach zagarnięcie mediów publicznych, wzięcie ich pod polityczny but, to nie wojowalibyśmy - przeciw tym mediom publicznym, przeciw autorytetom - o ograniczenie dopływu gotówki, wręcz przeciwnie.”

[6 kadencja, 15 posiedzenie, 3 dzień, 09.05.2008, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]

polityczny

zagraniczny

'należący, odnoszący się do zagranicy (do obcych krajów); znajdujący się, mieszkający za granicą, pochodzący z zagranicy; cudzoziemski'

SJP

'taki, który dotyczy obcego kraju, jest charakterystyczny dla zagranicy, pochodzący z zagranicy, znajdujący się za granicą'

Polityka zagraniczna – 'polityka, która dotyczy związków z innymi państwami'

Sprawy zagraniczne – 'sprawy, które dotyczą obcych państw'

PSWP

„Polska polityka zagraniczna od kilkunastu lat ukierunkowana jest na czynny udział w strukturach europejskich, euroatlantyckich.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 1 dzień, 07.05.2008, Poseł Sławomir Kopyciński]

polityczny

zakulisowo

'w sposób związany z okolicznościami jakiejś sprawy, zdarzenia, zagadnienia, szczegółami ukrytymi przed opinią publiczną, nieznanymi ogółowi, utajnionymi'

PSWP

„To się dzieje zakulisowo, ale trwa proces, który uruchomił premier Donald Tusk na posiedzeniu Rady Europejskiej w grudniu ubiegłego roku i który kontynuował w zeszłym miesiącu.” [6 kadencja, 15 posiedzenie, 1 dzień, 07.05.2008, Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski]

polityczny

zakulisowy

'będący, odbywający się, przebywający za kulisami'

SJP

'dotyczący okoliczności jakiejś sprawy, zdarzenia, zagadnienia, szczegółów ukrytych przed opinią publiczną, nieznanymi ogółowi; utajonych'

PSWP

„Ta sytuacja, o której powiadamia TVP Info, wymaga przedstawienia natychmiastowej informacji ministra skarbu o tym, skąd to się wzięło i dlaczego w taki sposób zakulisowy tego typu rzeczy się prowadzi.” [6 kadencja, 19 posiedzenie, 1 dzień, 09.07.2008, Poseł Krzysztof Tchórzewski]

polityczny

założycielski

'związany z osobą, która zainicjowała powstanie jakiejś organizacji, instytucji, firmy itp.'

Organ założycielski – 'osoba prawna lub instytucja będąca założycielem nowego przedsiębiorstwa.'

PSWP

„Jak będzie wyglądało uregulowanie prawne dotyczące wydawania decyzji administracyjnych w sytuacji, gdy podmiot kontrolujący i kontrolowany będą miały wspólny organ założycielski, którym będzie samorząd powiatowy?” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 17.12.2008, Poseł Beata Mazurek]

polityczny, prawodawczy

zamach

'działanie mające na celu odebranie komu (lub sobie)

życia, naruszenie lub odebranie czyjej własności, targnięcie się, porwanie się na co lub kogo, przeciw czemu lub komu'

Zamach stanu – 'zorganizowana akcja mająca na celu obalenie naczelnych władz państwowych i zagarnięcie władzy przez jednostkę lub grupę osób, odbywająca się w sposób sprzeczny z konstytucją państwa'

SJP

'zaplanowane działanie mające na celu targnięcie się na czyjeś życie (zwykle osoby zajmującej wysokie stanowisko bądź większej liczby osób) lub na czyjąś własność'

Zamach stanu – 'przestępstwo polityczne polegające na prowadzeniu działalności, której celem jest pozbawienie niepodległości państwa, oderwanie części jego terytorium bądź osłabienie jego obronności'

Zamach terrorystyczny – 'działania mające na celu pozbawienie życia lub spowodowanie trwałego uszczerbku na zdrowiu osoby pełniącej ważne funkcje publiczne; także: pozbawienie jej wolności'

PSWP

„Mam pytanie do posła sprawozdawcy i pana ministra, dlaczego panowie, broniąc tej ustawy wobec zarzutów o zamach stanu na media i próby monopoli jednej opcji, nie przedstawiają diagnozy stanu obecnego.”

[5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Poseł Jacek Kurski]

polityczny

zamanifestować

1. 'objawić, okazać, wykazać co publicznie, ostantacyjnie, manifestacyjnie'

2. (daw.) 'zaprotestować publicznie'

SJP

'publicznie wyrazić swoje poglądy w jakiejś sprawie'

PSWP

„Ta debata z całą pewnością nie odbywa się po to, żeby zamanifestować chęć powrotu do PRL-u, jak tutaj próbują sugerować niektórzy posłowie, ale niewątpliwie powinna ona przestrzec posłów Platformy Obywatelskiej przed tym, aby nie dopuścili do sytuacji, jaka miała miejsce właśnie w 2005 r. Nigdy po 1989 r. nie było tak, żeby w tak krótkim czasie tak drastycznie wzrosły ceny.”

[6 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 24.07.2008, Poseł Krzysztof Lipiec]

polityczny

zamanipulować

(rzad.) 'wykonać czynność manipulacyjną (polegającą na ruchach rąk, palców)'

SJP

'wpłynąć na czyjeś zachowanie, działanie, emocje poprzez podstępne wykorzystywanie okoliczności, naginanie faktów albo ich przeinaczanie'

PSWP

„Jeśli jest w panu trochę cnót dobrych, głęboko wierzę, że w tym, co będzie pan mówił za chwilę, powie pan - przepraszam, chciałem w jakiś sposób zamanipulować Wysokim Sejmem (Wesołość na sali), ale teraz już wiem, co czyniłem, a czego nie czyniłem, a czynić powinienem - w imię wartości mediów publicznych, w imię dziennikarskich racji moralnych, w imię oczekiwań opinii publicznej.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 3 dzień, 27.06.2008, Poseł Jerzy Wenderlich]

polityczny

zapędzać

'pędząc, popędzając kogo, co zmuszać do wejścia, do udawania się dokąd; zaganiać'

SJP

„Pewnie możemy dzisiaj nie zapędzać się w tego rodzaju dywagacjach, bo państwo powiecie, że to jest polityczna dyskusja przedwyborcza, ale nie wolno mówić o niczym innym niż o tym, że dzisiaj zmuszeni jesteśmy do tego, żeby tę ustawę w tak szybkim tempie uchwalić.”

[5 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 24.08.2007, Poseł Ewa Kopacz]

zarząd

1. 'jednostka organizacyjna kierująca działalnością innych, podporządkowanych jej organizacji; zespół ludzi uprawnionych do kierowania działalnością jednostki organizacyjnej lub pewnej ich liczby'

2. 'zarządzanie, kierowanie, administrowanie czym'

SJP

1. 'zespół ludzi kierujących pracą jakiejś instytucji lub organizacji'

2. 'instytucja nadrzędna kierująca działalnością innych, podporządkowanych jej instytucji lub organizacji'

3. 'zarządzanie instytucją, organizacją lub majątkiem'

PSWP

„Często się mówi o tym, że minister skarbu, jeśli chodzi o sam zarząd, jest nieco tańszy niż w przypadku akcjonariuszy prywatnych.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 3 dzień, 09.12.2005, Poseł Hanna Gronkiewicz-Waltz]

polityczny

zarządca

'ten, kto zarządza czym; administrator'

SJP

'ten, kto sprawuje zarząd, zarządza czymś'

PSWP

„Zamiast syndyka, który generalnie występuje w takim projekcie, był tutaj niezależny zarządca kompensacji.”

[6 kadencja, 52 posiedzenie, 2 dzień, 22.10.2009, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa Zdzisław Gawlik]

polityczny

zarządzać

1. 'wydawać polecenie, kazać coś wykonać'

2. (dziś tylko *ndk*) 'wykonywać czynności administracyjne, kierować czym; sprawować zarząd, administrować'

SJP

1. 'kierować czymś, sprawować nad czymś zarząd'

2. 'wydawać polecenia, dyspozycje; nakazywać zrobienie czegoś'

PSWP

„Czesi kładli bardzo duży nacisk na wybór osoby, która ma zarządzać szpitalem. Zostało jasno powiedziane, że szpitalem ma zarządzać ekonomista.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Stanisław Lamczyk]

polityczny

zarządzający

'ten, kto zarządza czym; administrator, rządcą'

SJP

„W skład komitetu wchodził przedstawiciel Ministerstwa Edukacji Narodowej, dużych organizacji pozarządowych, dyrektor zarządzający Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży, dyrektor Narodowej Agencji Programu „Młodzież” oraz ekspert do spraw młodzieży.”

[5 kadencja, 32 posiedzenie, 2 dzień, 11.01.2007, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Stanisław Sławiński]

polityczny

zarządzanie

1. 'kierowanie czymś, sprawowanie nad czymś zarządu; także: układ działań regulujących funkcjonowanie organizacji, zgodnie z wytyczonymi celami'

2. 'wydawanie poleceń, dyspozycji; nakazywanie zrobienia czegoś'

PSWP

„Po niedobrych doświadczeniach miałam nadzieję, że nadszedł czas na zrównoważone zarządzanie w mediach publicznych, że należy wreszcie zaprojektować dojrzałą politykę medialną, przygotować cyfryzację mediów.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Przewodnicząca Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Danuta Waniek]

polityczny, prawniczy

zarządzenie

'rozkaz, rozporządzenie; pismo zawierające czyjeś (ustawowe) polecenie'

SJP

1. 'wydawanie poleceń, dyspozycji; nakazanie zrobienia czegoś'

2. 'polecenie ustne lub pisemne nakazujące wykonanie czegoś, objaśniające sposób wykonania czegoś, wprowadzenie jakiejś zasady, reguły'

3. (praw.) 'akt prawny o charakterze generalnym, wydawany przez organy władzy wykonawczej'

PSWP

„Proszę państwa, jeżeli chodzi o kwestię podstawowej opieki zdrowotnej, to chciałbym powiedzieć, że zarządzenie 79, o którym mówił pan poseł, dotyczące wprowadzenia nowego sposobu finansowania w ostatnim kwartale roku 2008, zostało poprzedzone symulacjami finansowymi, dotyczącymi skutków wprowadzenia takich zmian.” [6 kadencja, 49 posiedzenie, 2 dzień, 10.09.2009, Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia Jacek Paszkiewicz]

polityczny, prawniczy

zasada

1. 'teza, w której treści zawarte jest prawo rządzące jakimiś proporcjami; podstawa, na której się powinno coś opierać, reguła'

2. (częściej w lm) 'normy postępowania uznane przez kogoś za obowiązujące'

3. (zwykle w lm) 'założenia, tezy stanowiące podstawową treść jakiejś doktryny'

SJP

'ustalony na mocy jakiegoś zwyczaju lub przepisu sposób postępowania w określonych sytuacjach'

(polit.) Zasada proporcjonalności – 'w wyborach parlamentarnych: zasada, zgodnie z którą mandaty poselskie są dzielone między zgłoszone do wyborów listy kandydatów proporcjonalnie do liczby głosów oddanych na dana listę'

(praw.) Zasada wzajemności – 'zasada w prawie międzynarodowym, zgodnie z którą państwa przyznają sobie nawzajem (lub swym obywatelom) takie same prawa i przywileje'

PSWP

„Pierwsze wstępne opinie prawne nie wskazywały na to i dlatego pewnie pan marszałek też tego nie zrobił. Poza tym w uzasadnieniu, które nie bez kozery bardzo szeroko odczytałam, wskazywałam na kwestie związane z konstytucją, szczególnie z zasadą proporcjonalności, bo ta jakby tutaj jest najważniejsza, jeśli idzie o te przepisy.” [6 kadencja, 23 posiedzenie, 1 dzień, 01.10.2008, Poseł Beata Kempa]

polityczny

zasadniczy

'dotyczący zasady, opierający się na zasadzie; podstawowy, główny, najważniejszy' (praw.) Ustawa zasadnicza – 'ustawa nadrzędna wobec innych ustaw, która może ulec zmianie tylko w trybie specjalnym'

SJP

1. 'stanowiący podstawę, bazę czegoś, najważniejszy pod jakimś względem'

(praw.) Ustawa zasadnicza – 'ustawa nadrzędna wobec innych ustaw; konstytucja'

2. 'bezwzględnie trwający przy swoich zasadach; bezkompromisowy'

PSWP

„Jak doskonale wiemy, podstawową kompetencją Trybunału Konstytucyjnego jest dokonywanie hierarchicznej kontroli przepisów. Natomiast skutkiem orzeczenia o niekonstytucyjności przepisów jest utrata mocy obowiązującej zaskarżonej regulacji. Trybunał nie może w miejsce przepisów niekonstytucyjnych ustanowić przepisów nowych, zgodnych z ustawą zasadniczą.” [5 kadencja, 45 posiedzenie, 2 dzień, 05.07.2007, Prezes Trybunału Konstytucyjnego Jerzy Stępień]

polityczny, prawniczy

zasiadać

1. 'siadać gdzie, na czym wygodnie, na czas dłuższy, zajmować miejsca siedzące; zajmować co siadając na tym; sadowić się, rozsiadać się'
Zasiadać w radzie, w sejmie, na jakimś stanowisku – 'być członkiem rady, posłem na sejm, zajmować jakieś stanowisko; piastować godność'
  2. 'usiadłszy zabrać się do czego, zacząć coś robić; przystępować do czego'
  3. (przestarz.) 'brać udział w posiedzeniu, w obradach; o zgromadzeniu: obradować'
- SJP
„Jeśli ktoś należy do danej partii politycznej, a zna się na danej dziedzinie, to już nie ma w ogóle prawa, by zasiadać w radzie nadzorczej? Przecież to jest obłąd.” [5 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzień, 11.05.2006, Poseł Zygmunt Wrzodak]
polityczny

zasiadający

- 'ten, kto piastuje jakiś urząd, zajmuje jakieś stanowisko'
SJP
„Panie pośle, podlegają dokładnie takim samym procedurom lustracyjnym jak posłowie i senatorowie zasiadający w polskim parlamencie.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Zbigniew Girzyński]
polityczny

zasiąść

1. 'zająć na dłużej wygodne, siedzące miejsce'
  2. 'zostać członkiem jakiejś organizacji, brać udział w jej pracach'
- PSWP
„W celu powstrzymania tego obecnego kryzysu należy dokonać rzetelnej analizy ekonomiczno-finansowej całej naszej gospodarki i resortów bankowych i wypracować najlepsze pomysły dla naszego kraju. W związku z tym zachodzi podstawowe pytanie: Czy koalicja rządowa jest przygotowana i zdolna do tego, aby zasiąść razem z opozycją i wypracować najlepsze mechanizmy, najlepsze dla naszego kraju procedury rozwiązywania kryzysu? Tego życzę sobie, rządowi i państwu.” [6 kadencja, 36 posiedzenie, 2 dzień, 19.02.2009, Poseł Jan Religa]
polityczny

zastrajkować

- 'ogłosić strajk, przestać pracować pod hasłem strajk'
SJP
'przerwać pracę, zwłaszcza w proteście przeciw komuś lub czemuś'
PSWP
„M.in. stoimy na stanowisku takim i taka jest interpretacja, że wprowadzenie zapisu ustawowego obowiązku pisania PESEL-u na tej recepcie spowoduje, że będzie można stosować restrykcje wobec lekarzy, którzy na przykład w przypadku, kiedy będą chcieli zastrajkować, nie będą wypełniali tego zobowiązania i nie będą pisali numeru ewidencyjnego PESEL na recepcie” [5 kadencja, 46 posiedzenie, 2 dzień, 23.08.2007, Poseł Wojciech Zbigniew Picheta]
polityczny

zatwierdzać

- 'nadawać czemuś moc prawną, czynić co obowiązującym; uprawomocniać, sankcjonować'
SJP
„Proszę zwrócić uwagę - to może wymaga dokładnego wczytania się - że minister ma uprawnienie do określania regulaminów organizacyjnych ministerstwa i komórek, jednostek jemu podległych, a w regulaminie organizacyjnym ministerstwa określa tryb pracy komórek organizacyjnych, natomiast dyrektor generalny może określić regulaminy organizacyjne w ramach poszczególnych już jednostek, komórek organizacyjnych ministerstwa. Tak więc minister nadaje regulamin ogólny,

który, co wynika z jego istoty, dotyczy wszystkich komórek, a dyrektor może zatwierdzać regulaminy w poszczególnych komórkach.” [6 kadencja, 41 posiedzenie, 1 dzień, 06.05.2009, Prezes Rządowego Centrum Legislacji Maciej Berek]
prawniczy

zatwierdzający

- 'ten, kto zatwierdza, uprawomocnia'
SJP
„Wydaje mi się, że o rozwiązaniu tej umowy należałoby poinformować również organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe tejże jednostki lub też inny organ, który dokonał wyboru firmy audytorskiej do wykonywania czynności rewizji finansowej, celem dokonania wyboru nowej firmy audytorskiej.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 01.04.2009, Poseł Kazimierz Gwiazdowski]
prawniczy

zatwierdzenie

- 'dokument, podpis zatwierdzający, nadający czemuś moc prawną; pismo zatwierdzające'
SJP
'uznanie czegoś za prawomocne, nadanie czemuś mocy prawnej, uczynienie czegoś obowiązującym w sensie prawnym'
PSWP
„Pytanie: czy przyjęcie przez polskich negocjatorów i zatwierdzenie przez ówczesny rząd niekorzystnych warunków narzucanych przez Unię Europejską dotyczących funkcjonowania polskiego rybołówstwa po akcesji do Unii, zaproponowanych Polsce w traktacie akcesyjnym nie było zdradą polskich interesów?” [5 kadencja, 5 posiedzenie, 1 dzień, 14.12.2005, Poseł Antoni Sosnowski]
prawniczy

zatwierdzić

- 'uznać jakąś decyzję za prawomocną, nadać czemuś moc prawną, uczynić coś obowiązującym w sensie prawnym'
PSWP
„Czy pan minister Giertych jako jedynie słuszny program przedstawi radzie rodziców, która będzie mogła go tylko zatwierdzić?” [5 kadencja, 35 posiedzenie, 2 dzień, 01.03.2007, Poseł Domicela Kopaczewska]
prawniczy

zaufany

- 'człowiek zaufany; powiernik'
SJP
'taki, którego można obdarzyć zaufaniem, któremu można wierzyć'
PSWP
„Mikołaj Trąba jako najwyższy dostojnik kościoła i zaufany doradca króla brał nadal czynny udział w polityce.” [6 kadencja, 17 posiedzenie, 2 dzień, 12.06.2008, Poseł Marek Kwitek]
polityczny

zawetować

- (rząd.) 'zgłosić protest przeciw czemuś'
SJP
'zgłosić sprzeciw, protest, niedopuszczający do przyjęcia uchwały, do wejścia w życie ustawy'
PSWP
„Niniejsza nowelizacja to właściwie część wcześniejszej ustawy, nieszczęśliwie powiązanej z niekorzystną zmianą Kodeksu cywilnego w art. 179¹, godzącą w dobro wspólne, w konsekwencji czego prezydent RP w dniu 13 lipca br., nie mając prawa uchylania poszczególnych przepisów, był zmuszony zawetować całość ustawy, łącznie z wyżej omówionym przepisem, nie wzbudzającym zastrzeżeń merytorycznych i legislacyjnych.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 1 dzień, 06.09.2006, Poseł Łukasz Zbonikowski]
polityczny

zawetowanie

'zgłoszenie sprzeciwu, protestu niedopuszczającego do przyjęcia uchwały, do wejścia w życie ustawy'
PSWP

„Pan prezydent otrzymał listy protestacyjne apelujące o zawetowanie tej ustawy od następujących podmiotów: Polski Klub Ekologiczny, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk, Instytut na Rzecz Ekorozwoju, Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Miast Polskich, Unia Miasteczek Polskich, Unia Metropolii Polskich, sekretarz Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego ze strony samorządowej, Zarząd Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej, Krajowa Rada Izb Rolniczych, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy, ten apel skierował pan prof. Tomasz Stuczyński z Zakładu Gleboznawstwa, Erozji i Ochrony Gruntów, Główna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna.” [6 kadencja, 32 posiedzenie, 3 dzień, 18.12.2008, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP Andrzej Duda]
polityczny

zawieszenie

(urzęd.) 'odroczenie czegoś na jakiś czas, wstrzymanie czegoś na jakiś czas, przesunięcie czegoś na czas późniejszy'
PSWP

'zawieszenie w prawach członkowskich'
KK

„Jeśli będą wnioski o trwałe zawieszenie działalności albo odejście od działalności połowowej, to te działania będą uruchamiane.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 2 dzień, 01.04.2009, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Kazimierz Plocke]
polityczny

zawładnąć

'zostać władcą, panem czego; zdobyć, opanować co'
SJP

'wskutek zdecydowanych działań (najczęściej agresywnych) objąć władzę nad czymś, zostać władcą czegoś'
PSWP

„Czyli tu nie chodzi o to, czy centralizować, tylko o to, kto ma tym zawładnąć.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 3 dzień, 23.06.2006, Poseł Waldemar Nowakowski]
prawniczy

zawładnięcie

'objęcie władzy na skutek zdecydowanych działań (najczęściej agresywnych)'
PSWP

„Walka o zawładnięcie Europą często kończyła się właśnie nad Wisłą.” [5 kadencja, 43 posiedzenie, 4 dzień, 15.06.2007, Poseł Roman Giertych]
polityczny

zawłaszczać

(praw.) 'nabywać na własność rzecz czyją'
SJP

„Rozpoczyna się debata zażarta, na śmierć i życie, o dostępie do środków masowego przekazu. Jakbym to słyszał przed czterema laty, tylko ci, co mówili to z tej strony, to dzisiaj mówią z tej strony. Jak gdyby padają te same argumenty w tę samą stronę. Bo przecież chcecie państwo, wydzieracie sobie ten kawałek wolności, którą chcecie zawłaszczać bez względu na to, kto o tym mówi i co mówi.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Poseł Janusz Maksymiuk]
prawniczy

zawłaszczenie

'przejęcie czegoś na własność, zwykle bezprawnie'
PSWP

„Kończąc już - trzeba sobie jasno powiedzieć, że mamy do czynienia z potwornym zakłamaniem i hipokryzją, kiedy mówimy o zawłaszczaniu mediów publicznych.

Dlatego że kiedy prezesem Telewizji Polskiej zostawał pan Robert Kwiatkowski - szef sztabu wyborczego Aleksandra Kwaśniewskiego, prominentny działacz SLD, to bardzo krótko się mówiło, że jest zawłaszczenie mediów publicznych, tak jakby w ogóle zawłaszczenia mediów publicznych nie było.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Jacek Kurski]
prawniczy

zawłaszczyć

'przejąć coś na własność, zwykle bezprawnie'
PSWP

„Przepisy mówią, że prezydent, premier, Senat desygnują członków, więc to już jest kilkakrotnie powtarzane, że powinno być co najmniej sześciu czy siedmiu członków, jest to kwestia dyskusyjna. Niemniej jednak na pewno liczba trzech członków nie zapewni pluralizmu. Nie będę tu nikomu zarzucał, że ktoś sobie chce zawłaszczyć wszystko.” [5 kadencja, 4 posiedzenie, 2 dzień, 08.12.2005, Poseł Janusz Maksymiuk]
polityczny

zbiorowość

'zespół, ogół ludzi; społeczność, społeczeństwo'
SJP

'ludzie zamieszkujący jakiś teren, połączeni wspólnotą interesów lokalnych'
PSWP

„W rozumieniu ustawy odmiana oznacza zbiorowość roślin lub ich części, jeżeli są zdolne do wytwarzania całej rośliny, którą można odróżnić od innej zbiorowości roślin na podstawie co najmniej jednej przejawianej właściwości oraz która nie zmienia się po kolejnym rozmnażaniu.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Krzysztof Czarniecki]
socjologiczny

zbiorowy

'odnoszący się do pewnej grupy ludzi lub zbioru rzeczy; właściwy jakiemuś zbiorowi; złożony z wielu jednostek, składający się na jakiś zbiór; gromadny, kolektywny'
Odpowiedzialność zbiorowa – 'odpowiedzialność całej zbiorowości za czyny poszczególnych osób'
SJP

'związany z jakimś zespołem ludzkim lub ze zbiorem rzeczy'

Odpowiedzialność zbiorowa – odpowiedzialność pewnej, określonej grupy ludzi za czyn należącej do niej jednostki'

PSWP

„Klub Parlamentarny Polskiego Stronnictwa Ludowego uznaje, że rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks pracy w części dotyczącej możliwości zawierania ponadzakładowego układu zbiorowego pracy w jednostkach sfery budżetowej zasługuje na uwagę ze względu na potrzebę uregulowania - oczywiście o ile będzie taka wola - praw i obowiązków pracowników tej sfery w akcie prawnym o charakterze przede wszystkim wewnętrznym, jakim jest zbiorowy układ pracy.” [6 kadencja, 9 posiedzenie, 2 dzień, 28.02.2008, Poseł Józef Zych]
polityczny, prawniczy

zbiurokratyzowanie

'uzależnienie funkcjonowania czegoś od bezdusznego urzędniczego formalizmu'
PSWP

„Niezmiernie ważnym elementem jest przyjęcie odpowiednich zasad rozdziału środków pomiędzy poszczególnych plantatorów. System ten musi być sprawiedliwy, niedyskryminujący żadnej grupy plantatorów w Polsce. Musi on zagwarantować trafienie płatności cukrowych do osób, które faktycznie utraciły przychody z uprawy buraków, a jednocześnie musi być prosty do realizacji, aby nadmierne zbiurokratyzowanie nie zniechęciło rolników do składania wniosków o przyznanie oddzielnej płatności z tytułu cukru.”

[5 kadencja, 16 posiedzenie, 1 dzień, 25.04.2006, Poseł Szczepan Skomra]
polityczny

zbojkotować

'zastosować bojkot wobec kogo lub czego'

SJP

'okazać wobec kogoś, czegoś obojętność i tym samym wyrazić protest, niezadowolenie, wyrzucić nacisk'

PSWP

„Jeśli chodzi o świadomość posłów do Parlamentu Europejskiego, ja wystosowałam pewną ofertę pod adresem posłów. Zaprosiłam ich w czasie wizyty pana premiera Jarosława Kaczyńskiego, któremu towarzyszyłam, do stałego przedstawicielstwa w Brukseli i odbyłam dość długie spotkanie, podczas którego między innymi poruszane były kwestie polityki rolnej i kwestie stosunków zewnętrznych Unii Europejskiej. Ci posłowie, którzy zechcieli przyjąć moje zaproszenie, byli nieco lepiej poinformowani niż ci, którzy zdecydowali się zbojkotować spotkanie z ministrem spraw zagranicznych.” [5 kadencja, 30 posiedzenie, 3 dzień, 14.12.2006, Minister Spraw Zagranicznych Anna Fotyga]
polityczny

zbrodnia

'ciężkie wykroczenie przeciw normom społeczno-etycznym, jak zabójstwo, znęcanie się nad kim; przestępstwo umyślne zagrożone karą więzienia powyżej lat 5, więzienia dożywotniego lub karą śmierci'
Zbrodnie przeciw ludzkości – 'traktowanie ludzkości cywilnej jako niewolników, traktowanie jej nieludzkie w czasie wojny lub pokoju, zwłaszcza: mordy, eksterminacja grup ludnościowych, prześladowania z przyczyn politycznych, rasowych lub religijnych'
Zbrodnie wojenne – 'zbrodnie obejmujące przede wszystkim mordy jeńców i ludności cywilnej okupowanego terytorium, wywożenie do przymusowej pracy ludności cywilnej z okupowanego terytorium, rabunek własności publicznej i prywatnej, burzenie miast i osiedli'

(daw.) Zbrodnia stanu – 'przestępstwo polityczne wymierzone przeciw państwu, przeciw jego racji stanu'

SJP

1. 'ciężkie przestępstwo, poważnie naruszające społecznie akceptowany porządek prawny (np. zabójstwo, zranienie, gwałt), zagrożone surowymi karą wymierzonymi przez sąd'

Zbrodnia ludobójstwa – 'zbrodnia polegająca na świadomym działaniu zmierzającym do wymordowania jakiejś grupy etnicznej, rasowej, religijnej, jakiegoś narodu, którą zwykle sądzi specjalnie powołany trybunał międzynarodowy'

Zbrodnie wojenne – 'czyny przestępcze na ludności cywilnej lub jeńcach, które nie wynikają z konieczności prowadzenia działań wojennych, takie jak znęcanie się nad jeńcami, akcje terroru wymierzone w ludność cywilną, mordowanie chorych, rannych, eksterminacja ludności, deportacje ludności cywilnej na przymusowe roboty, rabunek, niszczenie infrastruktury, burzenie miast, fabryk'

Zbrodnie przeciw ludzkości – 'akty terroru wymierzone przeciwko ludności cywilnej w czasie wojny lub dyktatury, takie jak eksterminacja, niewolnicze podporządkowanie, gwałty, rabunki'

2. 'czyn, który w świetle obowiązujących norm obyczajowych poczytywany jest jako poważny błąd, zasługujący na najwyższe potępienie'

PSWP

„12 listopada 2001 r. Rzeczpospolita Polska ratyfikowała Statut Rzymski Międzynarodowego Trybunału Karnego, na podstawie którego utworzono tenże Międzynarodowy Trybunał Karny. Jest to pierwszy międzynarodowy sąd przeznaczony do rozpatrywania popełnionych przez osoby fizyczne najcięższych przestępstw, takich jak ludobójstwo, zbrodnie przeciw ludzkości czy zbrodnie wojenne.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 23.10.2008, Poseł Robert Tyszkiewicz]
polityczny, prawniczy

zbrodniczy

1. 'będący zbrodnią, mający cechy zbrodni; prowadzący do zbrodni'

2. 'dotyczący zbrodniarza, mający jego cechy, należący do zbrodniarza; złożony ze zbrodniarzy'

SJP

1. 'związany z ciężkim przestępstwem poważnie naruszającym społecznie akceptowany porządek prawny, np. z zabójstwem, z gwałtem'

2. 'związany z człowiekiem, który dopuścił się tego przestępstwa'

PSWP

„Z wypowiedzi poprzedników wynika, panowie posłowie, bo sami panowie zabierali głos, reprezentujecie nurt solidarnościowy, postsolidarnościowy, można by wyciągać też wnioski, kto organizował „Solidarność”. Oczywiście, nie ma żadnej wątpliwości. Słuszny ruch, ruch, który musiał powstać, poprzedni system nie miał racji bytu, był to system w pewnych okresach zbrodniczy nawet, tak jest.” [5 kadencja, 12 posiedzenie, 2 dzień, 09.03.2006, Poseł Andrzej Lepper]
polityczny

zdecentralizować

'przenieść część funkcji władzy centralnej na organy władzy niższego szczebla'

SJP

'przekazać uprawnienia organów centralnych organom niższego szczebla'

PSWP

„Doceniamy także wysiłki poprzedników w próbach centralnego zarządzania tym procesem. Ale jesteśmy przekonani, że jednym z problemów, które utrudniały skuteczne wykorzystanie środków europejskich, była nadmierna centralizacja procesu decyzji. I dlatego będziemy chcieli ten proces zdecentralizować.” [6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]
ekonomiczny, polityczny

zdekapitalizowany

(ekon.) 'w odniesieniu do środków trwałych: taki, którego wartość została zmniejszona wskutek zaprzestania bieżących inwestycji, remontów itp.; taki, którego doprowadzono do dekapitalizacji'

PSWP

„Może trzeba, żeby zasilali one zarówno kieszeń tego, który wykonuje tę robotę na tym sprzęcie, jak i tego, kto zarządza szpitalem, po to, żeby amortyzacja nie była tylko i wyłącznie papierowa, by to nie były papierowe pieniądze, żeby dyrektor mógł z tych pieniędzy chociażby odłożyć na to, żeby ten sprzęt zdekapitalizowany odnowić.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Minister Zdrowia Ewa Kopacz]
ekonomiczny

zdelegalizować

'uznać co za nielegalne, pozbawić legalności, uczynić nielegalnym'

SJP

'uznać coś za nielegalne; pozbawić prawa do legalnego działania; uczynić nielegalnym'

PSWP

„Czy pan zamierza zdelegalizować całe społeczeństwo?”

[5 kadencja, 3 posiedzenie, 2 dzień, 24.11.2005, Poseł Piotr Gadzinowski]

prawniczy

zdestabilizować

'spowodować zachwianie stanu równowagi jakiegoś układu; naruszyć równowagę; zburzyć ustalony porządek w jakimś zakresie'

PSWP

„Każda rada, która polega na tym, żeby zdestabilizować polski rząd, żeby kwestionować decyzje dotyczące polskiej waluty, żeby kwestionować strategiczne cele polskiej gospodarki, to jest nic innego, jak siedzenie na dnie statku ze śwідrem w ręku i wiercenie dziury,

naprawdę." [6 kadencja, 36 posiedzenie, 2 dzień, 19.02.2009, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]
polityczny

zdrada

'przejsie na strone nieprzyjaciela, wydanie kogo, co wrogowi lub osobie niepowolanej'
Zdrada stanu – 'przestepstwo polityczne polegajace na zamachu na bezpieczenstwo kraju, na jego ustroj lub osobe piastujaca najwyzsza wladze'

SJP

'przejscie na strone wroga, wydanie kogos lub czegos nieprzyjacielowi, osobie niepowolanej'

Zdrada stanu – 'przestepstwo polityczne stanowiac zamach na wewnetrzne bezpieczenstwo panstwa, na jego ustroj, rzd, osobe piastujaca najwyzsza wladze'

PSWP

„O ile gromadzenie informacji o narodowosci czy wyznaniu mogloby miec jakies znaczenie przy zwalczaniu zagrozen zwiazanych z terroryzmem czy zdrada stanu, o tyle w przypadku zwalczania korupcji istotnego znaczenia moim zdaniem miec nie bedzie.”

[5 kadencja, 17 posiedzenie, 3 dzien, 11.05.2006, Poseł Eugeniusz Czykwin]

polityczny

zdymisjonować

'udzielic dymisji; zwolnic (ze stanowiska)'

SJP

'zwolnic kogos z zajmowanego stanowiska, urzedu, z pelnionej funkcji'

PSWP

„Czy wyobrazacie sobie panstwo, jak wygladaby ocena dzialania premiera polskiego rządu, gdybym powiedzial, ze musze zdymisjonowac ministra Drzewieckiego, a pan Chlebowski powinien sie usunac z zycia politycznego, ale nie powiedzialbym dlaczego?” [6 kadencja, 51 posiedzenie, 2 dzien, 08.10.2009, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]

polityczny

zdymisjonowany

'zwolniony z zajmowanego stanowiska, z pelnionej funkcji'

PSWP

„Bratkowski nie zostal zdymisjonowany.” [5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzien, 14.03.2006, Poseł Gabriela Masłowska]

polityczny

zebranie

'zgromadzenie pewnej liczby osob poswiecone omawianiu jakichs spraw; narada, debata'

Walne zebranie – 'zebranie wszystkich czlonkow jakiej organizacji, jakiegos stowarzyszenia'

SJP

1. 'spowodowanie zgromadzenia ludzi w jednym miejscu wskutek ich zwoływania'

2. 'zgromadzenia grupy osob celem podjecia okreslonych decyzji, omowienia jakichs kwestii, wykonania pewnej pracy'

PSWP

„Art. 7 mówi o tym, iz w spoldzielni socjalnej wybiera sie rade nadzorczą, natomiast w spoldzielni, w której liczba czlonków nie przekracza 15, nie wybiera sie rady nadzorczej, natomiast zadania kontrolne wykonuje walne zebranie czlonków.” [5 kadencja, 14 posiedzenie, 1 dzien, 22.03.2006, Poseł Sprawozdawca Tadeusz Tomaszewski]

prawniczy

zeuropeizować

'uczynic europejskim, nadac czemu cechy charakterystyczne dla cywilizacji europejskiej, przekształcic na sposob europejski'

SJP

'wprowadzic gdzieś, spowodowac przyjecie przez kogos obyczajow, stylu zycia, praw charakterystycznych dla kultury europejskiej'

PSWP

'uczynic zgodnym z wymogami prawnymi Unii Europejskiej'

KK

„Po pierwsze, czy nie nalezy znowelizowac art. 2 odnośnie ustawy? Przeciez poza Malta, która ma okreslone, dosc kuriozalne zapisy w wielu kwestiach, dotyczacych takze malzenstwa, aborcji, nie ma tego typu definicji dziecka. A zatem trzeba zeuropeizowac, unowocześnić definicję dziecka, tak by obejmowala tylko dzieci, które żyją, a nie od poczęcia.” [6 kadencja, 21 posiedzenie, 2 dzien, 03.09.2008, Poseł Tadeusz Iwiński]

polityczny, prawniczy

zgromadzenie

1. 'zebranie; posiedzenie, sesja'

Walne zgromadzenie – 'ogolne zebranie wszystkich czlonków jakiej organizacji, wszystkich pracownikow instytucji, itp. odbywajace sie co pewien czas, na którym omawiane sa sprawy tej organizacji, instytucji'

2. 'zespol ludzi stanowiacych wladze; przedstawicielstwo wiekszej spolecznosci'

(hist.) Zgromadzenie narodowe – 'w niektórych panstwach, np. we Francji: organ ustawodawczy, parlament; w Polsce międzywojennej: wspólne posiedzenie sejmu i senatu, na którym wybierano prezydenta'

SJP

1. 'zebranie grupy osob dla omowienia jakiej sprawy; zebranie, narada'

2. 'ogol ludzi (widzow, sluchaczy) zebranych w jakimś celu'

3. 'grupa ludzi, którzy sprawuja wladze w czymś imieniu, przedstawicielstwo jakiej spolecznosci'

Zgromadzenie Narodowe – 'nazwa jedno- lub dwuizbowego parlamentu albo jednej z izb, wystepujaca w wielu panstwach swiata; w Polsce międzywojennej: wspólne posiedzenie sejmu i senatu, podczas którego wybierano prezydenta'

PSWP

Zgromadzenie Narodowe – 'wspolne posiedzenie obu izb parlamentu w związku z ważnymi wydarzeniami państwowymi'

KK

„Uchwalajac Konstytucje Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Zgromadzenie Narodowe wprowadzilo równocześnie skomplikowana, ale potrzebną procedurę dokonywania zmian w ustawie zasadniczej.” [5 kadencja, 20 posiedzenie, 1 dzien, 21.06.2006, Poseł Józef Zych]

polityczny

zimny

'majacy niska temperature, taki, w którym panuje niska temperatura; wywołujacy wrazenie intensywnego chłodu; ziębiący'

(polit.) Zimna wojna – 'stan napięcia, wrogości w stosunkach międzynarodowych w czasie pokoju, polegajacy na wyścigu zbrojeń oraz walce w dziedzinie dyplomatycznej, gospodarczej i propagandowej bez użycia srodkow militarnych'

SJP

'taki, który ma niską temperaturę, w którym panuje niska temperatura; taki, który wywołuje wrazenie chłodu'

(polit.) Zimna wojna – 'stan stosunkow między panstwami, gdy nie ma wojny i nie ma prawdziwego pokoju; określenie stosunkow między USA a ZSRR trwajacych po zakończeniu II wojny światowej do 1991 roku'

PSWP

Zimna wojna – 'walka polityczna między ugrupowaniami politycznymi'

KK

„Prawdziwa polska solidarnosc nie moze być, a tak wyglada to w waszych deklaracjach i planach, zimną wojną domową regionów przeciwko regionom, grup spolecznych przeciwko grupom spolecznym.”

[5 kadencja, 2 posiedzenie, 2 dzień, 10.11.2005, Poseł Donald Tusk]
historyczny, polityczny

zjednoczeniowy

'odnoszący się do zjednoczenia, mający na celu zjednoczenie'

SJP

'taki, którego celem jest zjednoczenie, związany z połączeniem, porozumieniem opartym na jedności poglądów, motywacji, interesów itp.'

PSWP

„W dniach 8 i 9 marca w Poznaniu odbył się zjazd zjednoczeniowy trzech związków rolniczych.” [6 kadencja, 10 posiedzenie, 2 dzień, 13.03.2008, Poseł Wojciech Mojzesowicz]
polityczny

zjednoczony

1. 'organizacja gospodarcza grupująca przedsiębiorstwa państwowe o jednakowej lub pokrewnej działalności oraz pomocnicze jednostki organizacyjne'

2. (przestarz.) 'jedność, spójność'

SJP

'taki, który złączony jest więzią opartą na jedności poglądów, motywacji, interesów, pobudzających do wspólnego działania'

Organizacja Narodów Zjednoczonych – 'największa organizacja międzynarodowa zrzeszająca prawie wszystkie państwa świata, założona w 1945 roku, mająca na celu utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa na ziemi, rozwijanie przyjaznych stosunków między państwami i współpracy międzynarodowej we wszystkich dziedzinach (m.in. gospodarczej, społecznej, kulturalnej i humanitarnej); skrót: ONZ'

Zjednoczone Emiraty Arabskie – 'państwa południowo-zachodniej Azji na Półwyspie Arabskim, nad Zatoką Perską, ze stolicą w Abu Zabi'

Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii – 'oficjalna nazwa Wielkiej Brytanii'

Zjednoczone Stronnictwo Ludowe – 'polska partia polityczna istniejąca w latach 1949-1990; skrót: ZSL'

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza – 'partia komunistyczna utworzona 15 XII 1948 roku z połączenia PPR i PPS; od 1989 roku sprawowała władzę w Polsce; kierowała państwem i gospodarką przez dyktatorski system polityczny; PZPR'

PSWP

„Jaka jest szansa, żeby udało się stworzyć tę mniejszość blokującą panu premierowi, całemu rządowi polskiemu, który jest tutaj zjednoczony, by wprowadzić takie działanie?” [6 kadencja, 25 posiedzenie, 3 dzień, 16.10.2008, Poseł Włodzimierz Kuła]
polityczny

zjednoczyć

'połączyć do wspólnego działania w myśl wspólnych interesów, idei; złączyć, zebrać w jedno, spojć co z czym'

Organizacja Narodów Zjednoczonych – 'organizacja suwerennych państw, założona w 1945 r. na konferencji w San Francisco, powołana dla utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego oraz dla inicjowania i koordynacji współpracy państw w dziedzinie gospodarczej, społecznej i kulturalnej'

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza – 'partia utworzona na Kongresie Zjednoczeniowym w r. 1948 r. z Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Partii Socjalistycznej, opierająca się na marksistowsko-leninowskiej deklaracji ideowej' Stany Zjednoczone Ameryki – 'republika związkowa w Ameryce Północnej ze stolicą w Waszyngtonie'

SJP

'wytworzyć poczucie więzi opartej na jedności poglądów, motywacji, interesów, pobudzając do wspólnego działania; złączyć w jedno'

PSWP

„Myślę, że praca, którą wykonali posłowie oraz eksperci, jest przykładem na to, że przedstawiciele wszystkich

grupowań w sprawach ważnych i istotnych dla Polski są w stanie zjednoczyć się w celu wypracowania dobrych i ważnych rozwiązań.” [5 kadencja, 22 posiedzenie, 3 dzień, 20.07.2006, Poseł Sprawozdawca Arkadiusz Mularczyk]
polityczny

zmonopolizować

'wprowadzić na co monopol; skupić w swoich rękach; przywłaszczyć sobie wyłączne prawo do czego'

SJP

'wprowadzić monopol w jakiejś dziedzinie, mieć do czegoś wyłączne prawo, mieć na coś monopol'

PSWP

„Kolejną zmianą jest wzmocnienie zasady neutralności technologicznej państwa i jawności używanych przez administrację standardów, co z jednej strony zapewnia konkurencyjność i przejrzystość na rynku podmiotów dostarczających systemy informatyczne administracji publicznej, a z drugiej strony gwarantuje prawdziwą niezależność technologiczną państwa, ponieważ uniemożliwia technologiczne uzależnienie polskiej administracji od jakiegos konkretnego podmiotu, od konkretnego rozwiązania technologicznego, które mogłoby zmonopolizować polską administrację” [6 kadencja, 46 posiedzenie, 3 dzień, 16.07.2009, Poseł Marek Wójcik]
ekonomiczny

znacjonalizować

'dokonać nacjonalizacji; unarodowić, upaństwowić'

SJP

'przekazać na rzecz państwa własność prywatną bez rekompensaty lub za odszkodowaniem w określonym czasie'

PSWP

„Zamiast realizować to, o czym mówię, razem z ministrem gospodarki, z całym rządem, proponować rozwiązania strategiczne, konkretne programy restrukturyzacyjne, prywatyzacyjne pan minister bardziej myśli o tym, jak coś znacjonalizować.” [5 kadencja, 24 posiedzenie, 3 dzień, 08.09.2006, Poseł Aleksander Grad]
ekonomiczny

zniesienie

'sprawienie, iż jakieś prawa, przepisy przestają obowiązywać'

PSWP

„Wysoka Izbo, przede wszystkim chciałbym zwrócić uwagę - to już było mówione, ale jeszcze raz - że zniesienie regionalizacji co najwyżej stwarza rolnikowi możliwość sprzedaży kwoty, przekazania kwoty, czy zachęca w jakiś sposób do tego” [5 kadencja, 9 posiedzenie, 2 dzień, 25.01.2006, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Andrzej Kowalski]
prawniczy

znowelizować

(praw.) 'wprowadzić zmiany (nowele) do obowiązujących ustaw i zarządzeń, zmienić, uzupełnić istniejące przepisy prawne'

SJP

(praw.) 'wprowadzić zmiany lub uzupełnienia do obowiązujących ustaw, przepisów'

PSWP

„Musimy znowelizować 90 norm prawa obowiązującego w chwili obecnej. Przedstawię państwu pewne propozycje.” [6 kadencja, 50 posiedzenie, 1 dzień, 23.09.2009, Poseł Sprawozdawca Marian Filar]
prawniczy

znowelizowany

(praw.) 'o ustawach, przepisach: taki, do którego wprowadzono zmiany lub uzupełnienia'

PSWP

„Przypomnę, że w Sejmie utknął projekt Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Kodeksu nieletnich,

który powinien być bezwzględnie omówiony również w komisji rodziny. Projekt, który od 40 lat powinien być naprawdę bardzo gruntownie znowelizowany." [6 kadencja, 1 posiedzenie, 3 dzień, 14.11.2007, Poseł Beata Kempa] prawniczy

zreasumować

1. (zwykle w wyrażeniu: zreasumować uchwałę) 'podać uchwałę już powziętą ponownemu rozważeniu, jednocześnie unieważniając ją w jej poprzednim brzmieniu'

2. (przestarz.) 'wznović (np. obrady), powołać, zwołać na nowo'

SJP

1. (polit.) 'ponownie rozważyć podjętą już uchwałę, unieważniając jej poprzednie brzmienie'

2. 'powtórzyć w zwięzły sposób coś wcześniej powiedzianego lub napisanego, przedstawić w skrócie treść czegoś'

PSWP

„To są te wszystkie kwestie, o których dyskutowaliśmy w ostatnich dniach, które warto było przypomnieć i zreasumować, abyśmy rozumieli ponury wymiar tych wydarzeń, jakie miały miejsce w ostatnich dniach.”

[5 kadencja, 13 posiedzenie, 1 dzień, 14.03.2006, Poseł Artur Zawisza]

polityczny

zreformować

'wprowadzić reformy, zmiany, ulepszenia; zreorganizować, przekształcić, ulepszyć'

SJP

'wprowadzić w jakimś systemie zmiany, które nie naruszają w sposób radykalny jego podstaw; przekształcić coś, dążąc do ulepszenia'

PSWP

„Musimy zreformować politykę refundacji leków.”

[6 kadencja, 2 posiedzenie, 1 dzień, 23.11.2007, Prezes Rady Ministrów Donald Tusk]

polityczny

zreformowanie

'wprowadzenie zmian w jakimś systemie, które nie naruszają w sposób radykalny jego podstaw; przekształcenie czegoś w celu ulepszenia'

PSWP

„Wracając do swojego przemówienia, którym chciałam wzmocnić i poprzeć jeszcze raz zasadność wprowadzenia pakietu, który ma za zadanie zreformowanie tego systemu, chcę powiedzieć, że wszyscy wiemy o tym, iż najważniejszym punktem, wokół którego kręca się te wszystkie problemy związane ze służbą zdrowia, na pewno jest kwestia środków finansowych.” [6 kadencja, 11 posiedzenie, 1 dzień, 26.03.2008, Poseł Beata Małecko-Libera]

[6,6]

polityczny

zrzeszenie

'grupa ludzi zrzeszonych; stowarzyszenie, związek, organizacja'

SJP

1. 'połączenie ludzi w organizację, związek, stowarzyszenie'

2. 'organizacja skupiająca ludzi'

PSWP

„Chcę podkreślić, że projekt został poddany konsultacjom społecznym i został pozytywnie zaopiniowany przez Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku, Krajową Izbę Biopaliw, Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona”, Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”, federację zrzeszeń producentów rolnych oraz Polską Izbę Paliw Płynnych.” [5 kadencja, 37 posiedzenie, 2 dzień, 15.03.2007, Poseł Janusz Maksymiuk]

polityczny

ZSL-owski || zeteselowski

(hist.) 'taki, który ma związek z ZSL, dotyczy ZSL – Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego'

PSWP

„Chcę powiedzieć, że jeszcze w 1989 r. - byłem posem 20 lat temu, młody chłopak tam siedziałem, był klub ZSL - aparat ZSL-owski na czele z panem Malinowskim był za koalicją z Kiszczakiem.” [6 kadencja, 26 posiedzenie, 3 dzień, 23.10.2008, Poseł Wojciech Mojzesowicz]

historyczny

związek

1. 'zespół ludzi, państw, miast itp. zorganizowanych, działających wspólnie, mających wspólne cele; zrzeszenie, organizacja'

Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, skróto: Związek Radziecki – 'państwo związkowe składające się z 16 socjalistycznych republik, zajmujące wschodnią część Europy, Płn., Płn.-Wsch. Azję, część Azji Środkowej i Zachodniej, pierwsze na świecie socjalistyczne państwo robotników i chłopów'

Związek zawodowy – 'organizacja zrzeszająca ludzi pracy w celu reprezentowania i obrony wspólnych interesów ekonomicznych i społecznych'

2. 'kontakt, powiązanie, łączność z kim, czym'

SJP

'zorganizowany zespół ludzi, instytucji itp., który wspólnie działa; organizacja, zrzeszenie'

(polit.) Związek Radziecki || Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich || Związek Sowiecki – 'państwo istniejące w latach 1922-1991 na obszarze wschodniej Europy oraz północnej i środkowej Azji, o ustroju komunistycznym, o gospodarce opartej na centralnym zarządzaniu, gdzie przeprowadzono nacjonalizację przemysłu, kolektywizację rolnictwa i zideologizowano wszystkie dziedziny życia gospodarczego i społecznego, podporządkowując wszystko celom, wyznaczonym przez partię komunistyczną'

PSWP

„I na koniec pytanie związane z nieprawdopodobnym zupełnie sformulowaniem, jakie usłyszałem od przedstawiciela Platformy Obywatelskiej, który powiedział, że Unia Europejska gwarantuje pokój w Europie. No to już słyszeliśmy, wtedy mówiliście nam, panowie, że Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich gwarantuje pokój w Europie.” [6 kadencja, 4 posiedzenie, 1 dzień, 18.12.2007, Poseł Antoni Macierewicz]

polityczny

związkowiec

'ten, kto należy do związku, członek związku (zawodowego)'

SJP

'członek, zwłaszcza aktywista, działacz związku zawodowego'

PSWP

„Kto ustawił? Senator Chruścikowski. Jeśli pani poseł nie wie, to ja pani poseł mówię. Senator Chruścikowski jest to związkowiec...” [6 kadencja, 24 posiedzenie, 4 dzień, 10.10.2008, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marek Sawicki]

polityczny

związkowy

'odnoszący się do związku – organizacji, związany z tą organizacją, należący do niej; zajmujący się sprawami związku'

SJP

1. 'taki, który dotyczy organizacji, zespołu ludzi, instytucji itp. powiązanych w celu wspólnego działania, taki, który należy do związku, jest zaangażowany w jego sprawę'

2. 'taki, który dotyczy federacji organizmów politycznych tworzących wspólne państwo'

PSWP

„No, ta ustawa jest swego rodzaju wsparciem dla związków zawodowych. Tak samo - będę się już powtarzał, ale kończę - rząd nie jest od stymulowania rozwoju związków zawodowych, natomiast rzeczywiście

w niektórych sytuacjach powinien pomóc w organizowaniu pewnych generalnych struktur i przyjmowaniu rozwiązań, a także, jeśli jest taka potrzeba, wspomagać związki zawodowe tam, gdzie ten interes i związkowy, i jakby rządowy jest ewidentnie niezakłócony, bo wtedy staje się interesem narodowym.” [5 kadencja, 25 posiedzenie, 1 dzień, 20.09.2006, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marek Zagórski]
polityczny

zwierzchnictwo

'władza zwierzchnia, nadrzędna, stanowisko, uprawnienia zwierzchnika; kierownictwo, zwierzchność'
SJP

'władza zwierzchnia, kierownictwo, nadrzędność; sprawowanie nadrzędnej władzy'
PSWP

„Zgodnie z art. 126 konstytucji Rzeczypospolitej, prezydent czuwa nad przestrzeganiem tejże konstytucji i stoi na straży bezpieczeństwa państwa. Właśnie to konstytucyjne umocowanie przesądzić powinno o roli prezydenta Rzeczypospolitej w procesie ujawniania nieprawidłowości w działaniach Wojskowych Służb Informacyjnych. Innym, istotnym zapisem konstytucji, który uprawnia prezydenta do podejmowania działań w tym zakresie, jest jego zwierzchnictwo nad siłami zbrojnymi” [5 kadencja, 27 posiedzenie, 3 dzień, 27.10.2006, Szef Kancelarii Prezydenta RP Aleksander Szczygło]
polityczny

zwierzchnik

'ten, kto ma władzę zwierzchnią; przełożony'
SJP

'osoba, która pełni funkcję przełożonego; ten, kto ma władzę zwierzchnią'
PSWP

„Kapitałne były tutaj przykłady podane przez jednego z posłów Platformy Obywatelskiej, pana Karpińskiego, który wskazywał tematy posiedzeń komisji. One wskazują jednoznacznie na to, że nie ma tego uwolnienia od nacisków, ponieważ polityk, jednocześnie najwyższy zwierzchnik prokuratury, bez przerwy jest pytany o konkretne, bardzo szczegółowe sprawy.” [6 kadencja, 18 posiedzenie, 2 dzień, 26.06.2008, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Zbigniew Wrona]
polityczny

zwierzchność

1. 'stanowisko, władza, uprawnienia zwierzchnika; kierownictwo, naczelnictwo, zwierzchnictwo'

2. (przestarz.) 'władze zwierzchnie; zwierzchnicy, zwierzchnik'
SJP

1. 'sprawowanie władzy zwierzchniej, uprawnienia osoby nadrzędnej, kierownictwo, nadrzędność'

2. (przestarz.) 'osoby, które mają władzę nadrzędną, przełożeni'
PSWP

'nadzór, prawo decyzji i kontroli'
KK

„Rzeczywiście wprowadza się zwierzchność szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów nad korpusem służby cywilnej.” [5 kadencja, 19 posiedzenie, 2 dzień, 08.06.2006, Poseł Witold Gintowt-Dziewałtowski]
polityczny

zwołanie

(oficjal.) 'zarządzenie zebrania określonych osób, ustalenie terminu zgromadzenia się jakiegoś grona osób'
PSWP

Zwołanie Konwentu Seniorów – 'zarządzenie zebrania przedstawicieli klubów parlamentarnych, klubów poselskich, porozumień poselskich na czele z Marszałkiem Sejmu i wicemarszałkami Sejmu'

Zwołanie posiedzenia Sejmu – 'zarządzenie zebrania posłów w Sejmie'
KK

„Prosiłbym pana marszałka o zwołanie Konwentu Seniorów przed głosowaniami i uzgodnienie jednej sprawy.” [6 kadencja, 38 posiedzenie, 3 dzień, 20.03.2009, Poseł Wojciech Olejniczak]
polityczny

zwyczajowy

'dotyczący zwyczajów, związany ze zwyczajami, zgodny ze zwyczajami'

Prawo zwyczajowe – 'nie pisane normy prawne uznane za obowiązujące'

SJP

'taki, który związany jest ze zwyczajami, zgodny ze zwyczajami, oparty na powszechnie przyjętym sposobie postępowania w określonej sytuacji, najczęściej uświęconym tradycją'
PSWP

„Czy odbyły się konsultacje ze środowiskami samorządowymi, pomijając formalny lub zwyczajowy obowiązek zasięgnięcia opinii u komisji wspólnej?” [5 kadencja, 6 posiedzenie, 1 dzień, 28.12.2005, Poseł Andrzej Gut-Mostowy]
prawniczy

zwykły

'prosty, nie należący do elity, taki, który reprezentuje przeciętny stopień w pewnej skali, w pewnym zakresie' (praw.) Ustawa zwykła – 'każda ustawa z wyjątkiem konstytucyjnej'

SJP

'zgodny ze zwyczajem, przeciętną normą; taki jak zawsze'

(praw.) Zwykła większość – 'w procedurze parlamentarnej: liczba głosów pozytywnych mniejsza od sumy głosów przeciwnych i wstrzymujących się, lecz większa od głosów przeciwnych'
PSWP

„W chwili obecnej życie ludzkie w ustawie zasadniczej jest chronione, to fakt, ale należy na wstępie stwierdzić, iż niedostatecznie i nie w całej rozciągłości. Ustawa zwykła, która je zabezpiecza, dopuszcza wyjątki odbierania życia poczętym dzieciom.” [5 kadencja, 38 posiedzenie, 1 dzień, 28.03.2007, Poseł Mirosław Krajewski]
polityczny, prawniczy

Ż

żelazny

'zrobiony z żelaza'

(przen.) Żelazna kurtyna – 'używane przez niektórych polityków zachodnioeuropejskich określenie podziału między państwami kapitalistycznymi a państwami socjalistycznymi, będące wyrazem niechęci do polityki współistnienia tych państw'

SJP

'odznaczający się dużą siłą fizyczną, zdrowiem, wytrzymałością, odpornością'

(polit.) Żelazna kurtyna – 'izolacja polityczna państwa zachodnich i państw socjalistycznych trwająca od lat pięćdziesiątych XX wieku do upadku Związku Radzieckiego'

PSWP

„W 1968 r., w czasach, gdy polskie przewodnictwo tkwiło za żelazną kurtyną, powstała w Europie Międzynarodowa Unia Związków Przewodnickich, której uprawnienia są honorowane we wszystkich krajach Europy Zachodniej, w USA, Kanadzie, Nowej Zelandii i Ameryce Południowej.” [6 kadencja, 55 posiedzenie, 1 dzień, 01.12.2009, Poseł Piotr van der Coghén]
polityczny

życie

'istnienie, egzystencja, bytowanie; działanie w pewnych warunkach; pewne warunki egzystencji'
SJP

'egzystencja ludzka; jakieś warunki, jakiś stan, mające wpływ na jakość egzystencji'

Życie polityczne, naukowe, artystyczne, kulturalne itp. – 'ogół spraw związanych z działalnością w sferze polityki, nauki, sztuki, kultury itp.'

PSWP

„Można by jeszcze raz powiedzieć o problemie finansowania partii politycznych i przytoczyć wszystkie argumenty, począwszy od tych, które w latach dziewięćdziesiątych przedstawiał pan premier Donald Tusk, argumenty za tym, że w Polsce partie powinny być finansowane z budżetu, ponieważ to chroni życie polityczne od korupcji.” [6 kadencja, 39 posiedzenie, 4 dzień, 03.04.2009, Poseł Paweł Kowal]

Nazwy partii politycznych zarejestrowanych po 1989 roku

Akcja Wyborcza Solidarność (AWS) - [8,6]
Akcja Wyborcza Solidarność Prawicy (AWS-P) - [3,3]
Chrześcijańska Demokracja (ChD)
Chrześcijańsko-Demokratyczne Stronnictwo Pracy (ChDSP) - [0,1]
Chrześcijańsko-Demokratyczne Stronnictwo 'Zjednoczenie' (ChDS'Z ")
Chrześcijańska Partia Pracy (ChD)
Chrześcijański Ruch Obywatelski (aber)
Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne (ChSS)
Forum Prawicy Demokratycznej (FDP) - [2,0]
Fracja Prawicy Demokratycznej (FDP)
Klub Inteligencji Katolickiej (KIK) - [0,2]
Kongres Liberalno-Demokratyczny (KLD)
Komitet Obywatelski "Solidarność" (KO "S")
Komunistyczna Partia Polski (KPP) - [0,1]
Konfederacja Polski Niepodległej (KPN)
Krajowy Komitet Obywatelski (KKO)
Lewica i Demokraci (LiD) - [6,180]
Liga Polskich Rodzin (LPR) - [ponad 500, 18]
Narodowe Odrodzenie Polski (NOP) - [2,3]
(Niezależna) Polska Partia Socjalistyczna ((N) PPS)
Niezależne Zrzeszenia Studentów (NZS) - [5,2]
Niezależny Samorządny Związek Zawodowy "Solidarność" (NSZZ "S") - [11,7]
Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Solidarność'80 (NSZZ "S'80")
Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych "Solidarność" (NSZZ "S")
Obywatelski Klub Parlamentarny (OKP) - [21,6]
Odrodzona Polska Partia Socjalistyczna (Ups)
Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ) - [13,23]
Organizacja Monarchistów Polskich
Partia Centrum (Centrum) - [16,8]
Partia Chrześcijańskich Demokratów (PChD)
Partia Demokratycznej - demokraci.pl (PD)
Polska Partia Pracy (PPP)

Polska Partia Przyjaciół Piwa (PPPP)
Socjaldemokratyczna Partia Polska (PPS)
Socjalistyczna Polska Partia - (PPS)
Polska Partia Socjalistyczna - Rewolucja Demokratycznej (PPS-RD)
Polska Unia Socjaldemokratyczna (PUS)
Polski Związek Katolicko-Społeczny (PZKS)
Polskie Forum Chrześcijańsko-Demokratyczne (PFChD)
Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) - [297,404]
Polskie Stronnictwo Ludowe "Odrodzenie" (PSL"O")
Polskie Stronnictwo Ludowe "Solidarność" (PSL)
Platforma Obywatelska (PO) - [ponad 500, ponad 500]
Platforma Janusza Korwin-Mikke (PJKM)
Porozumienie Centrum (PC) - [6,3]
Porozumienie Obywatelskie Centrum (POC)
Porozumienie Ludowe (PL)
Prawo i Sprawiedliwość (PiS) - [ponad 500, ponad 500]
Racja Polskiej Lewicy (RACJA PL)
Ruch Demokratyczno-Społeczny (RDS)
Ruch Ludzi Pracy (RPL)
Ruch Obywatelski Akcja Demokratycznej (ROAD)
Samoobrona - [ponad 500, 43]
Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD) - [464,97]
Socjaldemokracja Polska (SDPL) - [1,46]
Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej (SdRP)
Solidarność Pracy (SP)
Stowarzyszenie PAX (PAX)
Stronnictwo Demokratyczna (SD) - [2,3]
Stronnictwo Konserwatywno-Ludowe (SKL)
Stronnictwo Narodowe (SN) - [2,1]
Stronnictwo Narodowo-Demokratyczne (SND)
Stronnictwo Wierności Rzeczypospolitej (SWRP)
Unia Chrześcijańsko-Społeczna (UChS) - [1,0]
Unia Demokratycznej (UD) - [5,1]
Unia Lewicy (UL)
Unia Socjaldemokratyczna RP (USdRP)
Unia Polityki Realnej (UPR) - [0,1]
Unia Pracy (UP) - [7,1]
Unia Wolności (UW) - [40,13]
Wyborcza Akcja Katolicką (WAK)
Zieloni 2004
Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe (ZChN) [3,0]
Związek Komunistów Polskich "Proletariat" (ZKP'P ")

